Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

aquilam. Ab hac uoce Latini fortasse nisum accipitris speciem dixerint. ¶ זרזיר, sarsir, ut Dauid Kimhi docet, quidam canem leporarium interpretantur cursu uelocem. alij nemer, id est pardum. alij speciem auis immundæ, alij gallum, ut Hieronymus Prouerb. 30. secutus Septuaginta interpretes, qui ἀλέκτορα reddiderunt. nam R. Ioseph dicit esse nomen animantis ambulantis inter gallinas, Munsterus. Dauid Kimhi præterea sarsir secundum aliquos interpretatur, אשטורגל, asturgol: qua uoce aliqui sturnum denotari putant, ego potius asturem siue astorgium, id est accipitrem maiorem. Leui ben Gerson exponit טרפי, tacphu, (forte טרפיתא, tarphuta, id est uulturem intelligens:) uel רבורים, id est apiculam: uel neser, id est aquilam. Author commentarij cui titulus Cabue naki, canem leporarium. ¶ Deuteron. 14. Chaldæus pro Hebraica uoce פרס, phęres uel peres reddit עיר, ar: ubi Augustinus Steuchus accipitris uel aquilæ genus esse suspicatur. Germani quidem aquilam Ar, uel Arn uocant. sed de uoce peres dixi in Accipitre A. & in capite de Accipitribus di-

Digital Library (repository
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

uersis. Aridam uel aradam Alberto ex Auicenna uultur est: quo in loco Aristoteles uulturis tantum mentionem facit, Albertus etiam aquilarum genera addit, alibi uerò uulturem, uel uulturem & bubonem, ubi Aristoteles aquilam habet, inepte ponit, Auicennę nimirum interpretem secutus. Aquilæ duo genera sunt, aquila absolutè, & altera dicta zimiech, uel zummach, Tardiuus. Et rursus, Albedo in capite aut dorso aquilæ, signum est aquilæ melioris, quæ Arabicè uocatur zummach, Syriacè napam, Græcè philiadelphe, Latinè milion. Sed ex his Græcum & Latinum aquilæ nomen apud nullum idoneum authorem reperias. Barbara nomina, achal, gagila & haukeb, Syluaticus aquilam interpretatur: ut hager achthamach, aliâs athamach, lapidem aquilæ Serapionis interpres. ¶ Aquila Græcis est ἀετός, & hodie uulgo similiter, uel αἰτός. Cyprijs ἀγύρ, ut Hesych. & Varinus scribunt. Italis aquila uel aguglia: mas priuatim terzolo d'aquila. Hispanis águila. Gallis aigle, quo nomine Sabaudos puto etiam de miluis uti: ut Germani quoque uoce Aar de aquila propriè, sed etiam de miluo, alij scribunt Ar uel Arn, uel Art: unde composita nomina, Stockar, Stoßart, Fischarn, Busart: hoc est, aquila truncorum, aquila feriens (quam maximam & germanam esse puto, cuius etiam supra figuram posui,) haliæetus, buteo. Flandri Arnt uel Arent proferunt. Heluetijs & alijs pleriscp Germanis uox Adler usitatior est: quæ uox mihi composita uidetur, quasi Adelar, id est aquila nobilis, ein edel Arn, ut priuatim & per excellentiam de uero & nobiliore genere dicatur. Sunt qui Aern scribant, uel Ern pro aquila, sed audio apud Frisios & Anglos ernam peculiare genus aquilæ dici, de quo nos infra in Pygargo. Vox quidem Ar, deriuata uideri potest à Chaldæis. nam Deuter. 14. pro Hebraica uoce peres, quæ accipitrem significat, Chaldæus reddit ער, ar: ubi August. Steuchus accipitris uel aquilę genus esse suspicatur. Postremò Anglis aquila est an egle, aquila germana, a right egle. Illyrijs orel uel orzil.

B.

Aquilæ quibus in locis abundent, dictum est in Accipitre B. Multæ sunt in Tauro monte, Cælius: & in Caucaso, Philostratus. Rhodus aquilam nõ habet, Plinius. quare pro ostento habitum, quòd aquila in culmine domus Tiberij in hac insula consedisset, ut Suetonius annotauit. Scythia & Sarmatia aquilam non gignunt, Strabo lib. 7. ¶ Aquila germana aquilarum omnium maxima est, maior etiam quàm ossifraga, sed cæteras aquilas uel sesquialtera portione excedit, Aristot. media magnitudine est, Plinius: sed locus uidetur mihi corruptus: malim, cæteras media magnitudine excedens. Aquila magnitudine est anseris, Liber de nat. rerum. Volantium apud nos maxima, anseré multò est maior, maximè alis & cauda potius quàm corpore ipso ac põdere, Cardanus. Accipitres magnitudine non inferiores aquilis habentur, Aelianus. Falco sacer magnitudine est aquilæ uel paulò maior, Alber. Bubo apud nos aquilę magnitudinẽ æquat, Albert. ¶ Aquila germano colore est ruffa, (ξανθὴ, Vergilius aquilam suluam dixit,) Aristot. colore subrutilo, Plin. Rubeus uel ruffus color laudatur in aquila, Tardiuus. Aquilus color est fuscus & subniger, à quo aquila dicta esse uidetur, Festus. de aquilo colore uide plura in a.

¶ Aquila aduncis est unguibus, Aristot. Vncis unguibus sunt quibus incuruum est rostrum, ut accipitres, aquilæ, Aelianus. ὅσοι τὴν ζώων τῶν ἀγκυγχίδια γεγάμψωκεν ὄνυξι τοῖς γαμψῶν, οἷα δὴ ἀετός, ἱέραξ, καὶ κεγχρίς, ἄλλα τε μὰ πίνοντα, Suidas in Ἐπαγκυγχίς. Oculi profundi laudantur in aquila, præsertim si nata sit in montibus occidentalibus, Tardiuus. Albedo in capite aut dorso aquilæ, signum est aquilæ melioris, quæ Arabicè uocatur zummach, Idem. Quorũ oculi non glauci sed charopi sunt, animosi habentur, per coniecturam à similitudine ad leonem & aquilam, Aristot. quales autem sint oculi charopi, docui in Leone B. Quorum nasus est aduncus (ῥὶς γρυπὴ) & à fronte bene discretus (διῃρθρωμένη) magnanimi cõijciuntur, exemplo aquilarũ, Idem. Huiusmodi nasum quidem etiam in homine aquilinum uocant, & regium quiddam præ se ferre existimant, quoniam aquila quoque rex auium habetur. Genus aquilæ uniuersum cauda breui præditum est, alis magnis & latis potius quàm longis & acutis, sicut sunt alæ generis falconum. Rostrum etiam aquilæ magnum, oblongum & paruum (uncum, potius) habent, pedes magnos & flauos, Albertus. In asture anterior capitis pars porrecta paulatim arctatur & terminatur in rostrum, sicut & aquilæ caput, falconis non item, Idem. Quomodo accipitres sui corporis partibus ab aquilis & falconibus differant, expositum est in Accipitre B. ¶ Herodius oculos habet supra modum ardentes, croceos: ita quòd albae oculi pars topazium ferè exprimit, & pupil! ad sapphirum nigrum perlucidum conculcatæ nigredinis accedit: & loca ciliorum (supercilior . forte) eius sunt os eminens aliquantulũ super (supra) oculos, ita quòd membra (palpebras puto intelligit) eius uisum colligere uidentur, Albertus. uidetur autem nihil aliud dicere quàm oculos eius cauos & profundos esse, & uidendi aciem in eis ita melius colligi. Et rursus, Herodius est aquila prægrandis, tota nigra, licet in senecta color in dorso & super alas ad cinereum uertatur. pedes ei admodum crocei, ungues longi ac ualidi: rostrum magnum cinereum ad nigredinem declinans: alæ magnæ & planæ, pennæ rectæ, quæ in fine alarũ nonnihil diuaricatæ & sursum recuruæ sunt. Aquilæ maxima uis, quocirca ossa ijs natura tribuit durissima crassissimaq́, quibus & medullæ minimum ineſt, Vuottonus. Fel earum peracre est, colore æruginco, interdum nigro, Galenus.

¶ Aquilæ pullum ante paucos annos in agro Tiguríno captum & in urbem allatum uidi huiusmodi: Alarum pennæ maximæ in contrarium extensæ interuallum relinquebant dodrãtum nouem &

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

uem & dimidij. Longitudo à principio roſtri ad finem caudæ, dodrantes quinq;. Proceritas ſtantis pro more, non extenſo collo, dodrantes tres, palmo minus. Pedes erāt crocei, & crura à pedibus ad palmi menſuram ſine plumis. digiti pedum medij, lōgitudine & craſsitudine humani medij in uiro mediocre, aut paulò maior. pars dorſi ſuperior inter alas cucullum quodammodo ſua figura referebat, nempe triangula, mucrone deorſum uerſo. Ventris plumarum color ruffus ferè aut caſianeæ, maculis albis aſperſus. roſtrum poſterius ſubflauum, anterius nigricabat Indico propè colore. longitudo roſtri ſuperioris ad tres digitos ferè, unco præterea ad digiti menſuram deſcendente. A media lingua unci duo hamorum inſtar retrorſum ſpectabant. In agro etiam Heluetiæ Solodorenſi quinto priuſquam hæc ſcriberem anno, iuxta pagum Hoſeſtettam, Iulio menſe, capti ſunt duo pulli aquilæ, deſcriptioni præmiſſæ conuenientes. pennæ ceruicis rigebant & longiuſculè diſtabant. qui aquilam adultam uiderant, colorem cum ætate mutari aiebant, & pennas albas in capite, pectore & alis, omnes ad fuluum colorem conuerti. Hoc genus aquilæ audio etiam circa Geneuam ſæpe capi, prægrande, ita ut cum uolare nititur aquila, licet nondum adulta, funè alligata ad crus hominis robuſti, ægrè ab eo retineri poſsit: Cicuratas per urbem uolare aiunt, & feles aliquando ſuper tectis arripere ac dilaniare.

C.

Aquilæ locis æditioribus conſidunt, Ariſtot. Montium uertices æditos & conſpicuos incolunt, ſiue cum à uenatu ad quietem ſe recipiunt, ſiue ſoboli nidos parant: & raro ſanè ad campos rupibus relictis deſcendunt: ſed ut plurimum è ſpeculis ſuis cœlum proſpectant, Oppianus in Ixeuticis. Montes magnos ſæpius quàm paruos frequentant, Xenophon. De nidis eorum, ac quibus eos in locis collocent, dicetur inferius. Dicunt quidam herodium, ut alias quoq; rapaces aues, roſtrum nimis aduncum & ungues, ad lapidem acuendo atterere, quum hæc inſtrumenta ad prædam hebetata fuerint: & hoc quidem compertum eſt eſſe uerum, alio autem tempore non facilè nec diu ſedent aues rapaces in ſaxis, ne acies unguium retundatur. apud nos tamē herodius ſemper in præruptis ſilicibus ſedens & nidificās inuenitur: ſed ſemper ſubſtratum habet ceſpitem, uel puluerem, uel linum, uel animalium prædando comparatorum pelles, Albertus. ¶ Aquila germana conſpectu rara eſt, Ariſtot. & Plinius: more eius quam cymindē uocari diximus, Ariſtot. ¶ De aquilarum uoce κλάζειν dicimus, ut κλαγγάζειν de gruibus, κλαγγῶ de utriſq;, Pollux & Varinus. Ἀιετὸς ὀξὺ κεκληγώς, Q. Calaber. Clangunt aquilæ, Author Philomelæ. Melanæetus aquila ſola eſt ſine clangore, ſine murmuratione, Plinius. Clangorem aquilarum aut uulturum facile columbæ ſpernunt, Gillius ex Aeliano. Εὐφημός ὄρνις ὁ γὰρ μυνεύζων οὐδὲ λέληκεν, Ariſtoteles de melanæeto, ubi Theodorus transfert, modeſta neq; petulans eſt. quippe quæ non clangat, neq; lippiat aut murmuret. ſed uerbum lippire apud Latinos non aliter quàm pro ὀφθαλμᾶν, id eſt lippitudine oculorum laborare inuenio: & forſan à Gaza primum per onomatopœiam confictum eſt.

¶ Cælius Rhodiginus adnotauit in aquila uiſum eſſe præcipuum, in cane uim odorandi, &c. Aphrodiſienſis etiam in problematis ſcribit, aquilas inter aues oculorum acie acutiſsima principatum ſibi uendicare. Ex ſenſibus ante cætera homini tactus, deinde guſtus: reliquis ſuperatur à multis, aquilæ clarius cernunt, &c. Plinius. Cur in amicorum uitijs tam cernis acutum, Quàm aut aquila, aut ſerpens Epidaurius? Horatius Serm. 1. 3. Ἀιετὸς ὄρνις ὀξυπτικώς (lego ὀξαπτικώς uel ὀξυραπτικώς,) καὶ ὀξὺς ὢν τοῦ ὁρᾶν καὶ ἱπτάσθαι, &c. id eſt, Aquila auis eſt in primis perſpicax, & plurimum tum uiſu tum uolatu ualet. ait enim Ariſtoteles, pullos eius ad Solis radios opponi à parente, & non conniuentem pro genuino agnoſcere, alterum ejicere ex quo haliæetus fiat, Scholia in Iliados ρ. Aquila ex auibus maximè acres & acutos oculos habet, in quam Homerus hoc conſentit & teſtimonio eſt, in morte Patrocli ſimilem huic aui inducens Menelaum, cum requireret, quē ad Achillem mitteret nuntium de morte amici, Aelianus. Omnis aquila uiget acie uiſus, maximè uerò illa quæ herodius & nobilis aquila uocatur, Albertus. Et rurſus, Aquila cicurata prædam uidet leporum inter fruteta latentem, antequam ab homine uel canibus obſeruari poſsit. Aquila ab acumine oculorum nominatur. eſt enim tanti obtutus, ut cum ſuper maria immobili penna feratur, nec humanis pateat obtutibus, de tanta ſublimitate piſciculos natare uideat, & inſtar tormenti deſcēdens raptam prædam pennis (pedibus) ad littus pertrahat. Nam & contra radios Solis fertur obtutum non flectere. Vnde & pullos ſuos ungue ſuſpenſos radijs Solis obijcit, & quos uiderit, ceu dignos genere conſeruat, qui uerò flexerint obtutum, quaſi degeneres abijcit, Iſidorus: ſed horum uel utrunq;, uel ſaltem quod priore loco refertur, ad haliæetum, id eſt aquilam marinam potius pertinet. Aquila hoc indice ſuorum pullorum ingenuitatem legitimam experitur, eos adhuc implumeis ac ex ætate infirmos ſolem intueri aduerſum cogit: ac ſi quis illorum ſolis radios ægre intuens, nictatione oculos obnubat, nido expellit, & uelut adulterinum abdicat. Sin autem ſolem ſine nictatione reſpiciat, extra ſuſpicionem eſt, atq; idcirco inter legitimos adſcribitur, quòd cœleſtis ignis eſt generis incorruptus index, Aelianus & Io. Tzetzes 12. 438. Maximè curant aquilæ ut generoſos fœtus alant: quare pullos uolatu aduerſus ſolem probant: & nimio ſplendori cedentem, aut oculis conniuentem pro ſpurio reijciunt, nidoq; pellūt, Oppianus in Ixeuticis. Herodius acutiſsimè uidet, ita ut ſolem in rota poſsit intueri. itaq; pullos dicitur ſuſpendere, & illos ejicere qui ſolem in rota ſine lacrymis aſpicere nequeant, Albertus. Idem ſcribit Ambroſius lib. 5. Hexam. at Plinius non aquilam, ſed

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

haliæetum, id est aquilam marinam pullos suos cogere aduersos intueri solis radios refert, loco ut apparet translato ex Aristotele de historia anim. 9. 34. ubi tamen Græcus Aristotelis codex noster ἀιετὸν, id est aquilam simpliciter pro haliæeto habet. Vuottonus totum Aristotelis caput iam citatum mendosum suspicatur, mihi quidem si pro æeto haliæetum restituas, mendi nihil superesse uidetur. Haliæetum autem legendum esse cum sequentia probant, ubi hanc aquilam per mare & littora uagari, & auium marinarum uenatu uiuere tradit: & haliæetum Gaza ex hoc loco transtulit, Plinium scilicet secutus: sed Albertus quoq; haliæetum legit, nimirum ex Auicenna.

¶ Aquilarum genera omnia carniuora sunt, Aristot. Delectãtur aquilæ agnina, hinnulorum & leporum pulpis, Oppianus in Ixeut. Aquila uiolentum animal non modo in assequendis ad uiuendum necessarijs rapinas facit, sed etiam usu carnium delectatur. nam ad se explendam lepores, hinnulos, anseres ex cohorte, & alia pleraq; rapit. Vna tantum ex aquilarum genere, quæ Iouis appellatur, carnes non attingit, sed ad uictum ei herba satis est, Aelianus. Vide etiam infra in D. quænam animalia uenetur aquila: & rursus in E. cicurata quibus cibis alatur. Vnum par aquilarum magno ad populandũ tractu ut satietur indiget, determinant ergo spatia, nec in proximo prædantur, Plinius. Cymindis noctu uenatur more aquilæ, Aristot. Videtur autem sentire, non quidem aquilam noctu uenari, sed cymindem ita uenari noctu ut aquila interdiu. Et alibi, Tempus aquilæ operandi uolandiq; à prandio ad meridianum, mane enim quiescit usq; dum forũ frequens, & prandendum iam sit. Idem ex Aristotele repetijt Plinius. Cadauer aquilæ nullum attingunt, nisi forte ab ipsis relicti animalis, Oppianus in Ixeuticis. Io. Tzetzes in Varijs 5. 9. Leones (inquit) & aquilæ cadauera non degustant, siue propter fœtorem, siue per superbiam quandam, cum in suo uterq; genere regiam dignitatẽ obtineat. de feris loquor. nam de captis inclusisq; tum leonibus tum aquilis, non habeo quod dicam. putarim enim illos non mortua solum corpora uorare, sed etiam ex melle placentas, & huiusmodi. Aquilæ & uultures ultra maria cadauera sentiunt, &c. Niphus in libro de augurijs ni fallor. Nullum genus falconum aut accipitrum ad reliquias prædæ suæ reuertitur quando sylueſtre est: nec ullum ex eis insidet cadaueri sicut faciunt aquilarum & miluorum genera, Alber. Aquilæ (ut quidã his in rebus exercitatissimus mihi narrauit) in regionibus ad Septentrionem, ut in Suetia & Liuonia, ut plurimum pisces edunt, & in nidis ac circa nidos earum, inueniuntur anguillæ & pisces, Idem. In uetere Testamento quoq; in historia Iobi legimus de neser, id est aquila: Vbi fuerint cadauera, illic adest: & in nouo, Vbi fuerit corpus (σῶμα, cadauer) illuc congregabuntur & aquilæ, Matthæi cap. 24. & Lucæ 17. Aristoteles gypæetum tantum ex aquilis cadaueribus uesci scribit. Aquila multis diebus ieiunat, Author libri de nat. rerum.

¶ Aquila, ut aduncæ (& carniuoræ) aues propè omnes, sine ullo potu uiuit: quod Hesiodus nesciuit, facit enim in narratione obsessionis Nini, aquilam augurij præsidem bibentem, Aristot. Aquila nunquam fontium ad potionem eget, nec puluerulentas uolutationes quærit, sed & contra sitim superior est, & laboris alleuationem extrinsecus obiectam non expectat: uerum & aquas & requietem præclarè contemnens, sublime fertur, sursumq; in cœlestem locum uolans, maxime procul ex alto æthere acutissimè inferiora uidet, Aelianus. & Pisides apud Suidam: cuius & hoc carmen citat: Ἀλλ' ἐσὶ δίψης καὶ πόνος ἀνώτερος. Suidas etiam in uoce Ἐπερυγχὶς aquilam inter aues aduncas non bibentes numerat. Quod ad potum, sanguis animalium quæ ceperint, eis sufficit: aquam uerò non gustant, Oppianus in Ixeut. Aegyptij aquilam non aquam sed sanguinem testantur bibere, Gillius. Aquilæ pulli sanguinem lambunt, Iob 39.

¶ Herodius hoc commune habet cum cæteris rapacibus, quòd nisi escam prædamue, aut illum à quo tenetur, aspiciat, semper ferè pedes respicit, quum scilicet sibi relinquitur, Albertus.

¶ Herodius cur altissimè uolet, dicam in D. ex Alberto. Aquilæ aërem uolatu superãt, & sublimius euadunt, Oppianus Ixeut. Aquila sola auium directo uolatu sursum aut deorsum fertur, cæteræ flexionibus utuntur, Aelianus. Aquilo uentus à uehementissimo uolatu adinstar aquilæ appellatur, Festus.

¶ Renouabitur ut aquilæ iuuentus tua, Psalm. 103. sentit autẽ Psaltes uires suas quæ debilitatæ & propè fractæ sint, sic redintegrandas ut aquilæ iuuentutis robori & uigori pares esse queãt. Quomodo autem renouetur uel ad iuuentam redeat aquila, alij aliter interpretantur, ut ostendam: mihi quidem uix alia ratio huius mutationis tam probabilis uidetur, quàm quæ à mutatione pennarum intelligitur. uidentur enim aues quæ pennas mutarint, quod in rapacibus præcipuè animaduertitur, ut aquilis & accipitribus, quodammodo renouari. Meminit autem pennarum abiectionis in aquila Micheas propheta; Caluitium tuum (inquit) sicut aquila, capite primo. Sic & serpentes iuuenescere dicuntur quotannis cum leberidem, id est pellem ueterem exuerint. Super aquilæ senio duo scientissimi ac sanctissimi uiri sic scribunt: Aquilæ (inquit Hieronymus) ubi consenuerit, grauantur pennæ (& oculi) quærit illa fontem, erigitq; pennas, calorem in se colligit, eo modo sanantur oculi, in fontem se ter mergit, atq; ad iuuentutem redit. Vnde in Psalmo, Renouabitur ut aquilæ iuuentus tua. Quo in loco Augustinus quoq; Dicitur (inquit) aquila dum senio grauatur, rostri immodicè crescentis unco non posse os aperire, (uide infra ad finem huius capitis C.) nec cibum capere, unde langueſcens naturæ ui collidit rostrum ad petram, cuius attritu excusso quod redundabat, ad cibum redit, atq; ita reparatur ut iuueneſcat omnino, Cælius. Quòd autem nimiam rostri & unguium

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

guium aduncitatem acuendo ad lapidem emendet aquila, uerum & compertum esse scribit Albertus. Rabi Sahadias, ut testatur R. Dauid (in commentario in caput Esaiæ 40. ni fallor) ait aquilam ante omnes aues esse maximi uolatus, & quolibet decennio, donec ad centum annos perueniat, petere ignem elementarem, atque eius calore supra modum accensam in mare se præcipitem dare, & sic renouari, plumasq; ei nouas repullulare: at cum centesimo anno id facere tentet, destitui uiribus, ita ut è mari cum se in illud præcipitauerit, resurgere nequeat, atq; ita emori. Aquila cum senecta grauatur, nubes omnes uolatu sublimi superat: unde calore solis oculorum eius caligo consumitur: & mox impetu cum ipso caloris æstu descendens aquis frigidissimis tertio immergitur, indeq; resurgens statim nidum petit: & inter pullos iam ualidos ad prædandum, in qualitate (sic legitur) frigoris & caloris, quasi quadam febri correpta, cum sudore quodam plumas exuit, & à pullis suis fouetur ac pascitur, donec pennas plumasq; recuperans innouetur, Obscurus. Quòd autem dicit Iorach & Adelinus (inquit Albertus) de herodio, non sum expertus. Dicunt enim hanc aquilam, quum senuerit tempore quo pulli iam adulti uenari possunt, si cubi deprehẽdat fontem clarum & late scaturientem, rectà supra illum in sublime efferri, usq; ad tertium aëris locum, quem in Meteoris æstum uocauimus, ubi cum incaluerit ita ut ferè exuri uideatur, subitò demissis retractisq; alis in fontem frigidum illabi, ut à frigiditate forinsecus astringente calor internus augeatur: tum fonte relicto ad nidum suum non procul distantem aduolare, & inter alas pullorum tectam resolui in sudorem: & sic cum ueteribus pennis senectam exuere, induiq; nouis: interea uerò donec renatæ fuerint, nutriri præda pullorum. Ad hoc non habeo quod dicam, nisi mirabilia naturæ esse multa. in duobus quidem herodijs qui apud nos alebãtur, nihil huiusmodi obseruaui, erant enim illi cicures, & ad modum aliarum auium rapacium mutabantur, Hæc Albertus.

¶ Aliorum animalium non semper maribus fœminæ ad coitum obediunt: aquilæ coitum nunquam recusant. nam & ter & decies quamuis initæ sint, si tamen mares præterea eas appetant, parent, Gillius. Falconum genera plura sunt, cum propter regionum diuersitatem, tum quia cum accipitribus, nisis & aquilis permiscentur, Albertus. Sextum aquilæ genus (de quo nos hîc præcipuè agimus) gnesium, id est uerum germanumq; appellant. unum hoc ex omni auium genere esse ueri incorruptiq; ortus creditur, cætera enim genera & aquilarum & accipitrum, & minutarum etiam auium, promiscua adulterinaq; inuicem procreant, Aristot. Haliæeti suum genus non habent, sed ex diuerso aquilarum coitu nascuntur. id quidem quod ex ijs natum est, in ossifragis genus habet, è quibus uultures progenerantur minores: & ex ijs magni, qui omnino non generant, Plinius. uideo autem eum hæc transtulisse ex Mirabilibus Aristotelis, cuius loci uerba quoniam aliqua ex parte obscura sunt, Græcè adscribam: Ἐκ (τοῦ ζεύγους) τῶν ἀετῶν (θάτερον τῶν ἀγόνων) ἁλιαίετος γίνεται (παραλλαξ, ἕως ἂν σύζυγα γένηται:) ἐκ δὲ ἁλιαιέτων φλὼψ γίνεται. ἐκ δὲ τούτων (οἱ πόρκνοι) καὶ γῦπες. οὗτοι δὲ (ἐπὶ πλεῖστον πρὸς τοὺς γῦπας, ἀλλὰ) γίνωσι τοὺς μεγάλους γῦπας. ὅτοι δ' εἰσὶν ἄγονοι. Ex his quæcunq; parenthesi inclusimus Plinius nõ attigit: nisi forte ab initio pro his uerbis, ἐκ τῶν ἀετῶν θάτερον τῶν ἀγόνων, legit ἐκ τῶν ἀετῶν ἑτερογόνων, uertitq;: ex diuerso (hoc est, diuersi generis) aquilarum coitu, quod non displicet: quanquam magis inclinat animus ut legatur, θάτερον τῶν ἑτερογόνων, quasi hoc sensu, Ex coitu aquilarum pullus alter fit haliæetus, (idq; uicissim, nunc mas scilicet, nunc fœmina,) donec utriusque sexus haliæeti prognati fuerint. ex his deinde ossifraga nascitur. ex ossifragis percni aquilarum generis & uultures. hi tandem etsi uultures gignant maiores, quoniam tamen ij steriles sunt, ὁ πλεῖστον πρὸς τοὺς γῦπας, non dicuntur peculiarem speciem gignere. speciem enim illam appello quæ possit sibi simile procreare. Hæc interpretatio nostra si cui non placet, doceat meliorem. ¶ Theocronos accipitris quodam genere ignauo patre, & aquila matre nascitur. uide supra in Capite de accipitribus diuersis. ex tali quidem parente conceptum ouum enixa fouere negatur.

¶ Nidificant in petris & arboribus, Plinius. Vide supra ab initio huius capitis c. Nidulantur locis non planis, sed celsis, præcipuè quidem arduis saxis & præcipitibus, sed arboribus etiam, Aristoteles. An propter imperium tuum eleuat se aquila, atq; exaltat nidum suum? in petra habitat, & moratur in prærupto saxo ueluti in munito loco: inde explorat escam: in longinquum prospiciunt oculi eius, Iob 39. Aliæ ab alijs longissimè nidificant, ne mutua ex loci propinquitate inopes prædæ pereant, Aelianus. Vnam sedem & unum nidum semper habent, Iorath. Nidum aquilæ magnæ difficile est adire propter altitudines montium in quibus nidificat. qui pullos inde eximere uolunt, à rupe demittuntur longissimo fune, ut etiam ad falconum nidos, Albertus.

¶ Aquilæ oua pariunt terna, sed pullos binos excludũt, ut ex uersu, quem ad Musæum referunt autorem constat, Excludit binos, ædit terna, educat unum. Sed quamuis magna ex parte sic fiat, tamen & tres uisi aliquando sunt pulli, Aristot. & Plinius. Plutarchus in Mario scribit aquilam geminos tantum pullos parere, Textor Ranisius. Herodius apud nos rarò supra unum pullum inuenitur habere, quamuis duo oua pariat. Et hoc iam comperimus per sex annos continuos inspecto nido aquilæ cuiusdam, idq; magna difficultate, non enim potuimus experiri, nisi ab alta rupe submisso homine per longissimum funem, Albertus. Et alibi, Herodius unum tantum ouum parit, & si duo pepererit, plerunq; alterum corruptum inuenitur: & hoc experti sunt aucupes terræ nostræ, quæ est superior Germania, per octo continuos annos, nec unquã in nido herodij supra unum pullum inuenerunt. Sunt enim hæ aues (rapaces & aduncæ) calidissimæ naturæ: quare oua incubanti-

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

bus illis caleſcunt ac ſi ebulliant. Et rurſus lib.23. Dicunt aliqui (inquit) herodium duos aut tres pullos excludere, oua tantum bina parere: ex quorum altero unicus pullus, ex altero bini enaſcantur, quod ego falſum eſſe arbitror, quin potius hæc aquila cum magno ſit corpore, parum ad ſemen confert: eoq; non ſupra unum aut duo oua parit, aut ad ſummum tria ſi iuuenis fuerit, ita ut ex ſingulis ouis pulli ſinguli procreentur, niſi quid forte contra naturam nouetur. Cum uerò plures duobus enati fuerint, alterum ferè abijcit propter nutriendi difficultatem: id quod ſæpe in multis auibus obſeruatum eſt. Ego tamen, ut ſupra dixi, non inueni unquam plus uno pullo in nido aquilæ. indiget enim pullus copioſo nutrimento, quod à parentibus procul requirendum eſt, quòd ſi quando duo inueniantur, id erit in Septentrionalibus regionibus iuxta ſyluas & mare, ubi cum è mari piſcium, tum auium & quadrupedum minorum è ſyluis præda copioſa habeatur. ¶ Pullum alterũ in educando expellunt tædio nutriendi. nam & degenerare ac hebeteſcere aquila dicitur, eo tempore, ut fœtus ferarum rapere non queat: nomenq; hinc exaëti, hoc eſt degenerantis aquilæ accipit. ungues etiam eius inuertuntur diebus paucis, & pennæ albeſcunt, ut meritò ſuos oderit partus. ſed pullum eiectum oſsifraga excipit, atq; educat, Ariſtot. Alterum (inquit Plinius) expellũt tædio nutriendi. Quippe eo tempore ipſis cibum negauit natura, proſpiciẽs, ne omnium ferarum fœtus raperentur. Vngues quoq; earum inuertuntur diebus ijs, albeſcũt inedia pennæ, ut merito partus ſuos oderint. Sed eiectos ab his cognatum genus oſsifragæ excipiunt, & educant cum ſuis. Verum adultos quoque perſequitur parens, & longe fugat, æmulos ſcilicet rapinæ. Aquilæ in regionibus noſtris nõ alunt pullos ſuos niſi in nido: & poſtea educunt ad prædam, & cum per ſe iam prædari poſſunt, longiſsimè à nido ſuo eos abducunt, ita ut circa nidum ipſorum rariſsimè appareant, ipſi uerò retinent habitationem, ut retulit mihi falconarius peritus: qui aiebat quòd ne in eadem quidem regione parens pullum iam adultum & ad acquirendam prædam idoneũm ſecum eſſe pateretur, Albertus. ¶ Incubat aquila tricenis diebus, & ferè maiores alites, Ariſtot. & Plinius. Mittit (expellit) pullos ſuos aquila antequam tempus ſit, adhuc parentis operam deſiderantes, nec uolandi adeptos facultatem: quod per inuidiam ita facere creditur, natura enim inuida & famelica eſt, nec copioſa uenationis. magnum tamen quid nanciſcitur, cum uenatur, inuidet igitur ſuis liberis iam maiuſculis, atque edaciuſculis, & ob eam rem unguibus ſecat. Pulli etiam ipſi inter ſe pugnare incipiunt de ſede, ac paſtu. Itaq; à parente eijciuntur, & pulſantur. deiecti uociferantur, periclitanturq;. Sed oſsifraga recipit eos benigne, & tuetur, & alit, dum quantum ſatis ſit adoleſcant, Ariſtot. Genera aquilarum non æquè omnia prolem faſtidiunt: ſed difficilior in alendo una, cui nomẽ pygargo: benignior quæ tota nigricat colore, Idem. Cauſam eiectionis (inquit Albertus lib.23.) alij aliam aſsignant. dicunt enim quidam ideo abijci pullum, quòd ſpurium & ignobilem eſſe parens ſuſpicetur. hi enim aiunt aquilam fœminam cum alio genere quàm herodij aliquando coire, quod nos improbamus. Alij uerò aquilam diuerſi generis oua ſua fractis herodij ouis ſupponere aiunt: & ideo alienum aliquando eſſe pullum aquilæ, & propter hoc probatione indigere. Sed quia herodius ferociſsima auis eſt, cui etiam ineſſe dicitur præſcientiæ quiddam, quo abſens quoq; ſi quid aduerſum nido appropinquet, præſentit: uidetur nullum genus auis tantæ audaciæ, quod ad nidum eius auſit appropinquare: præcipuè cum ponere oua in alieno nido non ſit niſi uiliſsimarum auiũ & ignobilium: quæ ouis ſuis fouendis non ſufficiunt: & huiuſmodi aues ad nidum herodij nunquam acceſſerint. Alij denique dicunt herodium ipſum ſua oua alterius generis aquilæ ſupponere, permiſcendo inter oua illius: ouis uerò iam excluſis herodium naturæ inſtinctu reuerti, & pullos ſuos, quos ab alienis ad inſpectionem radiorum Solis dignouerit, alere: alienos abijcere. hos uerò colligi & nutriri ab aquila, cui ab initio herodius oua ſua ſuppoſuerat. Et hoc ego, ſi experientia non deeſſet, probabilius iudicarem. Nam incubatio ouorum, occupatio eſt & maceratio per abſtinẽtiam, quam herodius propter naturæ ſuæ mobilitatem & cibi copiam, qua uti conſueuit, non facile ſuſtinet. Dici etiam poteſt pullum aliquem ab herodio, non tanquam ſpurium & adulterinum, ſed ſimpliciter tanquam uiliorem & minus generoſum abijci, Hucuſq; Albertus. Iniquiſsima circa pullorum educationem aquila eſt: alterum enim è duobus quos excluſerit in terram eiectum pulſu alarum allidit: & alterum tantum educat: fœtu proprio dum laborem nutricationis fugit abalienato. Huiuſmodi ſcilicet parentes illi ſunt, qui paupertatis prætextu infantes exponunt, quiq; in diſtribuenda hereditate erga liberos nimium inæquales ſe exhibent, Author Græcus incertus apud Antonium Monachum Meliſſæ 2. 10.

¶ Tribus primis aquilarum generibus (hoc eſt melanæeto, pygargo, morphno) & quinto (hoc eſt, gneſio) inædificatur nido lapis aëtites, quem aliqui dixêre gagaten, Plinius. Nos de nominibus, deſcriptione, natura & remedijs huius lapidis, plura ſcribemus infra in G. ubi & gagaten diuerſum eſſe lapidem oſtendemus. In præſentia ſat fuerit cauſas annotaſſe, cur hunc lapidem aquilæ nidis inferant, in quibus tradendis authores diſſentiunt. Aquilæ aëtiten gentilem ſuum lapidem in nidum imponunt tanquam aduerſus faſcinationis iniuriam amuletum, Aelianus ut ex Gillij interpretatione apparet. E mari uel terra ſublatum lapidem inferũt in nidum quo tutior ſit ac firmior, Orus: depreſſus ſcilicet pondere, Gillius. Cum parturiunt, lapidem quendam nidis imponunt ut tempeſtiuè pariant, neq; per uim pulſo fœtu immaturo abortiant. Non conſtat autem de hoc lapide: ſunt qui de montibus Caucaſeis, alij ab Oceani littore peti tradunt, Oppianus in Ixeuticis.

Aquila

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

Aquila per naturam nimij est caloris, adeò ut & oua quibus supersedet possit coquere, (percoquere, Cælius,) nisi admoueat gagatem lapidem frigidissimum, ut testatur Lucanus, Fœta tepefacta sub alite saxa, Seruius. Sunt qui aëtiten in nido aquilæ prodesse dicunt ad mitigandum calorem ouorum uel corporis aquilæ, id quod est probabile, alij ut formentur aut uiuificentur oua, alij ne frangantur, quod falsum est, nam citius ad lapidem, quàm ad seipsa collisa franguntur, Albertus. Aquilæ & ciconiæ nunquam nidos extruunt, quin lapides illis imponant: aquila aëtiten, ciconia lychniten dictum: propterea quòd facem adhibent, ut oua fœtum producãt, & serpentes nidis non appropinquent, Philostratus in uita Apollonij. Sunt qui tradant duos lapides aquilã in nido ponere, (nomine Indes, sine quibus parere non possit, Author libri de nat. rerum,) sine quorum præsentia oua uiuificari nequeant, sed an uerum sit ignoratur, hoc certum est, aues quasdam interponere ouis lapides, ut grues, Albertus. Plinius, ut Salueldensis citat, aetitas scribit in aquilarum nidis reperiri binos, unà marem & fœminam, & sine his parere aquilas nõ posse, exclusis uerò pullis (inquit Salueldensis) achaten supponũt, qui eos à uenenatorũ morsu custodiat. Sed achatę in aquilę nido nullus author probus mentionem facit, uerisimile est aetiten indoctos in echiten & achaten mutasse. Est autem gagatæ potius quàm achatæ uis serpentibus contraria. Quærendum an ut gallinæ libentius & commodius pariunt cum ouum (aut lapidem colore figuraq; ouo similem) in nido habent, sic aquilæ lapidem ouiformem in nidum suum deferant, cui forte inter pariendum innixæ enitantur commodius. Oua à corruptione præseruat aquila lapide in nidum imposito, Author uetus cuius nominis non recordor. In Geoponicis Græcis 1.15. aquilam callitrichum (non expressa causa) nido imponere legi, authore Zoroastre.

¶ Vt aquilarum pulli teneras adhuc pennas sortiti, & à parentibus uolatus edocti, non longè ab ipsis primò discedunt: deinde robustiores facti ipsos etiam parentes superuolant, præsertim cum gulosos sentiant, ac nidoris gratia terram uolando radentes: sic Apollonius paruus adhuc Euxeno præceptori uoluptuario obtẽperabat, &c. Philostratus ex quo descripsit Suidas in Αἰσχύνω. Aquilæ pulli sine clangore sunt, & sine murmuratione, Author libri de nat. rerum. Aquilæ parentes quomodo pullos suos intuitu aduersus solem probent, dictum est supra in mẽtione aciei oculorum huius alitis. Pullis, quorum excrementi locum ligârit aliquis ut cibum fastidientes prædam relinquant, multiplicem prædam afferunt, quam colligit qui ligauit, ut referetur infra in E.

¶ Scythiæ terræ incola auis est, magnitudine otidis, hoc est auis tardæ, quæ duos procreat pullos. & quæ peperit oua non incubitu fouet, sed condita in leporina, aut uulpina pelle relinquit, atq; ita obuoluta in summa arbore collocat. cumq; à uenatione uacat, custodit. & si quis scandit, impugnat, & uerberat alis, perinde ut aquilæ faciunt, Aristot. 9. 33. In Scythis auis magnitudine otidis, binos parit, in leporina pelle semper in cacuminibus ramorum suspensa, Plinius. Niphus dubitat an auis hæc Scythica otidis genus sit, sed ab otide, id est tarda nobis cognita diuersum, quoniam Græcè legitur, ἐν δὲ Σκυθίᾳ ὀρνίθων γένος ὃν ἡ ὠτὶς ἐστὶ, sed Gaza legit ὡς ὠτὶς ἐστὶ, ut ex translatione coniecio, Plinium scilicet secutus: & rectè mea quidem sententia, neq; enim otidem siue nostram siue alterius generis hanc esse putârim, sed de genere aquilarum. Est aquila grãdis in Septentrione, quæ duo oua semper parit, ut scribit Plinius (imò Aristoteles,) eaq; in leporis aut uulpis pelle in cacuminibus ramorum suspendit ut calore Solis foueantur, Author libri de nat. rerum. Eadem Albertus tanquam ex Plinio recitat: sed neq; Plinius nec Aristoteles hanc auem aquilam esse scribunt, ut facile constat ex uerbis eorum paulò ante citatis. Omne genus aquilarum (inquit Albertus) partes uulpinæ pellis siue à uulpe quam raptam dilaniârit, siue casu inuentas, colligere solet, ut oua in eis reponat, uel in alio quopiam molli & calido pilo. Quòd autem Plinius prodit aquilam aquilonarem oua in pelle uulpis inuoluta à ramis arborum suspendere, donec Solis calore perficiantur, (& excludantur pulli) tum ad eos redire, expertus sum esse falsissimũ, quoniam in Liuonia ubi aquilæ aquilonares & perquã feroces magnæq; sunt, nihil planè huiusmodi experimur: sed potius fouent oua aquilæ, & piscibus, auibus, quadrupedibusq; nutriunt pullos suos, Hæc ille. Circa Scricfinniã regionem Septentrionalem remotissimam aquila grandis detracta leporis pelle oua sua inuoluit, cuius fœtifico calore pulli educuntur, Olaus Magnus: ex cuius Regionum Septentrionalium Tabula hanc figuram adiecimus.

¶ Viuit tempore longo, quod diuturnitate nidi eiusdem declaratur, Aristot. ¶ Aquilæ senecta, corydi iuuenta. uide supra inter prouerbia ex Alauda. Senectam quomodo deponat, & iuuentutem recuperet, lege supra in mutatione pennarum eius. ¶ Testudines pro medicamento uorant aquilæ, Oppianus in Ixeut. ¶ Oppetunt non senio, nec ægritudine, sed fame, in tantum superiore accrescente rostro, ut aduncitas aperiri non queat, Plinius. Senescentibus aquilis rostrum superius accrescit, incuruaturq; subinde magis magisq;, ut demum fame intereant, Aristot. Senem qui fame perierit uolentes monstrare Aegyptij, aquilam pingunt aduncо rostro. huic enim senescenti aduncum fit ro-

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

ſtrum, itaq; inedia perit, Orus. Symphyto interimitur aquila, Aelianus & Philes. Negant unquam ſolam hanc alitem fulmine exanimatam, ideo armigeram Ioui cõſuetudo iudicauit, Plinius.

D.

Qui aquilarum modo oculos charopos uel naſum aduncum habent, animoſi eſſe conjiciuntur, γῦπες καὶ μεγαλόψυχοι, Ariſtot. Herodius perquam iracundus eſt & ſuperbus ſicut & aliæ rapaces, & ideo ſolus uolat præterquam tempore generationis & educationis pullorum. tum enim ſuper pullos uolitat docens eos uolare & prædari, Albertus. Vnum genus aquilarum eſt, quod in nutricios ſuos admirabilem charitatem retinet, cuius rei exemplum eſt aquila Pyrrhi, quam ab omni cibo ſe prorſus abſtinentem, mortuo domino ſuo immortuam fuiſſe ferunt, Aelianus. Aquilam Pyrrhus honorabat, Io. Tzetzes. Pyrrhus rex aquila appellari gaudebat, Plutarchus; Vide infra inter Propria in a. Pyrrhus Epiri rex habuit aquilam, ἀετὸν, ὃς ἔχαιρεν ἀνδρί, Εἴ τις πότε πθοσφθέγξατο, πύρρῳ & ὁ πτερώτης, Io. Tzetzes 3. 134. reliqua ut Aelianus. Quod idem alumna uiri priuati feciſſe dicitur, ſeſe nimirum in medios rogos, cum dominus cremaretur, immiſiſſe: ſunt qui dicant non uiri, ſed mulieris alumnam fuiſſe, Aelianus. De eadem Plinius, Eſt (inquit) percelebris apud Seſtion urbem aquilæ gloria: educatam à uirgine retuliſſe gratiam aues primo, mox deinde uenatus (feras ſcilicet à ſe captas) aggerentem. Defuncta poſtremò, in rogum accenſum eius iniecisſe ſeſe, & ſimul conflagraſſe. Quam ob cauſam incolę, quod uocant Heroum in eo loco fecêre, appellatum Iouis & uirginis, quoniam illi deo ales aſcribitur. Vide plura inferius in H. d. De gratitudine aquilæ cuiuſdam à ſerpente ſeruatæ in ſeruatorem ſuum, hiſtoria referetur infra in mentione pugnæ aquilæ contra ſerpentes. Herodius prædam cum alijs auibus liberaliter communicat; ſi tamen præda non ſufficerit, proximam ſibi quanq; deplumat & deuorat. Nõ facile etiam prouocatur ab æmulis auibus, ſed patientiam ſimulat donec prouocatrix tanquã confidens appropinquet, quam illa mox captam dilaniat, Albertus.

¶ Aquila ſi quem deprehenderit uiolantem nidum, uerberat ſuis alis & unguibus lacerat, Ariſtot. Ex omnibus animalibus maximo ſtudio in fœtus ſuos exiſtit; quare acerrimo odio eum perſequitur, quem in nidum inuaſiſſe conſpexerit, non inultum impunitumq; dimittit, nec ad repetendam pœnarum moderationem quandam roſtro utitur, ſed illum alis uerberat, & unguibus lacerat, Aelianus. Aquila altiſsimis arboribus nidificat, quò mala beſtia non accedat; pulloſq; cautè cuſtodiens non deſerit, donec ipſi ſeſe defendere ſciant ac poſsint. Itaq; contra draconem uel hominem aliúdue animal quod eos turbare uel rapere uoluerit, mira animoſitate pugnat, ſeq; mortis periculo pro eis exponit, eoſdem humeris ſuis tollit, ut ad uolatum prouocet, & ſanguinem lambere docet, Author libri de nat. rerum. Aquila prouocans ad uolandum pullos ſuos & ſuper eos uolitans, expandit alas ſuas, & portat in humeris ſuis; ſic Deus Iſraelem, Deuteron. 32. ¶ Pullum alterum tædio nutriendi expellit, hunc excipit & educat cum ſuis oſsifraga, ut dictum eſt ſupra in C. Adultos pullos (pullum potius: nam unum tantum educare fertur, uide in C.) perſequitur longè fugans, æmulos ſcilicet rapinę, Author libri de nat. rerum. (Hoc idem faciunt omnes aues rapaces, maximè uerò herodius & falco; propter quod etiam falcones & herodij electi à parẽtibus, retibus aucupum capti in regionibus ubi nunquam nidi eorum inueniuntur, peregrini uocantur, Albertus.) Alunt ſuos pullos donec poteſtas uolandi fiat; tum nido eos expellunt: poſt regione quam ipſi genitores incolunt, tota exterminant. Tenent enim ſingula aquilarum paria longũ tractum. unde fit ne ullo pacto uicinos habere patiantur, Ariſtot. Genera aquilarum non æquè omnia prolem faſtidiunt, ſed pygargus præcipuè in alẽdo difficilis eſt, benignior quæ tota nigricat colore, Ariſtot. hanc & Plinius ſcribit ſolam aquilarum fœtus ſuos alere. Aquila quomodo pullos legitimos probet ac dignoſcat aduerſo in Solem intuitu, ſcripſimus ſupra in C. ¶ Pulli aquilarum & ciconiarum adulti, parentes ſuos alunt, & uolatum ipſorum promouent, Io. Tzetzes in Chiliad. ¶ Aquila aliquando, ut refert Auicenna, uiſa eſt deuorare aquilam. ſed hoc non facit niſi præ nimia ira, in colluctatione nimirum propter prædam. in hac enim tandem quæ uicerit deuorat uictam, ſi præda ab ea extorta non ſuffecerit, Albertus & Niphus.

¶ Apes non ſunt ſolitaria natura ut aquilæ, ſed ut homines, Varro.

¶ Fiunt multa ſolerter & prouidè ab aquilis, quorum hic aliquot exempla ſubjiciam. In Septentrione quòd frigidius illic cœlum eſt, in uulpis aut leporis pellem detractam & ab arbore ſuſpenſam oua ponit, ut in C. ſcriptum eſt. A meridiano tempore operantur & uolant; prioribus horis diei, donec impleantur hominum conuentu fora, ignauæ ſedent, Ariſtot. & Plinius. Vnum par aquilarum magno ad populandum tractu ut ſatietur indiget, determinant ergo ſpatia, nec in proximo prædantur, Plinius: ſentiens, ut apparet, aquilas diuerſorum parium non in propinquis inuicem, ſed multum diſtantibus locis prædari, quod quidem uerum eſſe uidetur: ſed Ariſtoteles (unde hunc locum tranſtulit Plinius) alio ſenſu dixit, aquilas (eiuſdem paris) non uenari locis ſuo nido propinquis, ſed longè diſtantibus. quod quidem non temere facere uidẽtur, ſed ut ita minus nidum prodant, qui ex longinquo obſeruari non facile poteſt: uel ut prædam quæ in proximo capi poſſet, ad uſum magis neceſſarium reſeruent, cum illa ſemper ferè potiri poſsint: remotior uerò citius aut euaderet aut ab alijs rapacibus auibus comprehenderetur. Aelianus eas hoc facere ſcribit, ne mutua ex loci propinquitate inopes prædæ pereant. Rapta nõ protinus ferunt, ſed primò deponunt, expertæq;

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

expertæq; pondus tunc demum abeunt, Plinius. Gaza ex Aristotele paulò aliter: Rapta (inquit) non protinus ferunt: sed cum corripuerint & sustulerint, deponunt, expertæq; iam pondus requiescũt. (Græcè legitur, ὅταν δὲ κωκύσῃ καὶ αἴρῃ, τίθησι· καὶ οὐκ εὐθὺς φορεῖ, ἀλλὰ ἀφεθεὶς ὁ βαρὺς ἀφίησι.) leporem etiam non statim rapiunt, sed expectant dum prodeat in plana, nec protinus de alto in terram ruunt, sed paulatim descendunt. quæ ideo faciunt, ut tutiores ab insidijs sint. considunt etiam locis æditioribus, quia difficulter à terra tolluntur. uolãt sublimes, ut perquammaximè procul aspiciant. quapropter homines solam auium omnium aquilam esse diuinam perhibent. Omnes (aues) profectò quibus ungues aduncí, minime in saxis consistunt, quoniam saxi duritiei impedimento curuaturæ unguium est, Hæc Aristot. Frequenter herodius ungues pedum rostro acuit, ut firmius retineat prædam, Albert. Et rursus, Herodium aiunt, sicut & alias aues rapaces rostrum & ungues nimis aduncos ad lapidem atterendo acuere, quando hæc ad prædam hebetata fuerint instrumenta, & hoc quidem uerum esse constat. Condunt reseruantq; suo in nido quantum cibi pulis supersit, quòd enim die quaq; facultas uenandi non datur, fit interdum ne quod portent extrinsecus habeant, Aristot. Aetiten lapidem nidis imponunt, uel ad confirmandos illos pondere, uel aliam ob causam, ut copiosè scriptum est capite præcedenti. Zoroastres solus, quod sciam, callitrichon herbam eas in nidum inferre meminit. Aquilæ testudines pro medicamento uorant, Oppianus in Ixeut.

¶ Aquila uiolentum animal & tyrannicum non modo in assequendis ad uiuendum necessarijs rapinas facit, sed etiam usu carnium delectatur. nam ad se explendam lepores, hinnulos, anseres ex cohorte, & alia pleraq; rapit, Aelianus. Falcones & accipitres prædam digitis apprehensam capiunt: aquilæ uerò (ut audio) posteriore digito pedis prius feriunt: unde & à feriẽdo aquilæ nomen Stoßart apud nos impositum. Venatur aquila lepores, hinnulos, uulpes & reliqua quæ uincere ualeat, Aristot. Aquila absolutè dicta capit leporem, uulpem, capreolum. aquila autem dicta ziemech, capit gruem & aues minores, Tardiuus. Lepores, præsertim anniculi, rapiuntur ab aquilis, uide in Lepore D. Cyro aduersus Armenium proficiscenti, continuò in primo agro exurgit lepus: aquila autem uolans dextera, leporem despiciens fugientem, & irruit & percussit illum, extulitq; correptum, eoq; ablato in collem proximum, pro libidine utebatur præda, Xenophon 2. de pædia. Et alibi, Lepores (inquit) plures sunt in insulis, quòd illic nec à uulpibus occidantur, nec ab aquilis. nam aquilæ montes magnos potius frequentant quàm paruos cuiusmodi in insulis sunt. In leporario oportet esse latebras, ubi interdiu lepores deliteſcant in uirgultis atq; herbis, & arbores patulis ramis quæ aquilæ impediant conatus, Varro. Melanæetus aquila priuatim à præda leporum λαγωφόνος cognominatur: de qua infra priuatim. ¶ Vulpes supina aquilæ impetum excipit, ut ex Pindari Pythijs scripsi in Vulpe D. Sed aquila quoq;, referẽte Aeliano, quum in pugna (nescio contra quæ animalia) uicinam se ad succumbendum sentit, sese supinam ad terram abijcit, & in hostem ungues dirigit, quod ipsum cum hostis præstare non possit, in fugam facile impellitur. Aquilæ quædam cicuratæ in Tartaria etiam in lupos insilire, eosq; in tantum diuexare non dubitant, ut ab hominibus sine labore capi possint, Paulus Venetus.

¶ Herodius rex dicitur auium, non quòd uerum regendi modum imitetur, sed potius à uiolentia tyrannidis, quia omnibus dominatur dum omnes uincit ac deuorat: quamobrem & aues omnes hostes habet, Albertus. ¶ Aquilarum pennæ mixtas reliquarum alitum pennas deuorant, Plin. Non modo præsentem & uiuentem reginam auium aquilam cæterę omnes uolucres extimescunt, atq; eius conspectum exhorrent: sed & pennæ eiusdem si quis cum aliarum pennis commiscuerit, incorruptæ atq; integræ manent: aliæ cum illis communitatem non ferentes, putrescunt, Aelianus. Pennæ aquilarum alias consumunt. est enim aquila auis fœtidissima & σηπεδονώδης, hoc est putrefactioni inferendæ idonea. Vnde ab eo exesas animalium reliquias nullum aliud attingit, Theophylactus Simocatus. Vna penna aquilæ coniuncta multis pennis anseris consumit eas: id quod expertus sum in pennis alarum: & forte similiter res se habet in cæteris quoq; harum auium pennis, Albertus. Vide plura in Oue D.

¶ Accipiter eiusdem ferè consuetudinis & rapacitatis est ut aquila, Albertus. Aquila capit accipitrem & quamuis aliam auem rapacem, quum eas uiderit gestare lora pedum, cibi id aliquid esse putans: ac ideo eas capere conatur, ut conijcimus. nam in deserto, ubi hæ aues feræ sunt & sine loris, non inuadit eas. hoc periculum ut euitetur, aquilam aliámue auem rapacem cicuratam non nisi ademptis loris in prædam emittes, Tardiuus. Accipitres iustæ magnitudinis & integrę ætatis, sæpenumero contra aquilas & uultures pugnare aiunt, Gillius. Herodius, qui uulgo girfalco dicitur, aquilam quoq; uincit, Glossa Biblica. Falco montanus miræ est audaciæ, ita ut aliquãdo aquilam inuadat, ut in eius historia diximus. ¶ Cymindis siue chalcis, qui accipiter nocturnus est, bellum internecinum gerit cum aquila, cohærentesq; sæpe prehenduntur, Plinius & Aristoteles. ¶ Dissident olores & aquilæ, Plin. Aquilæ pugnat olor, uincitq; eam sæpius, Aristot. Et alibi, Aquilam si pugnam inceperit repugnantes uincunt: ipsi autem nunquam nisi prouocati inferunt pugnam. quod & Athenæus ex eo repetijt, sed in singulari numero, cum Aristoteles (hoc quidẽ in loco, lib. 9. cap. 12. nam superius cap. 1. aquilam à cygno uinci scribit) in multitudinis numero cygnos aquilam uincere scribat. quod uerisimile est, si cygni plures, cum sit auis gregaria, aquilã unam

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

aggrediantur. ſin aliquando ſingularem cygnum inuenerit aquila, aut ab alijs eum auerterit, non mirum eſt ſi uincit. Cygnus ab aquila ſæpe hoſtiliter appetitur, nunquam tamen uincitur. ſed eam prouocantem animi non ſolum robore, ſed iure etiam optimo uincit, Aelianus. Si qua auium rapacium (inquit Albertus) ut uultur uel aquila inceperit pugnam cum cygnis, defendunt ſe fortiter, ipſi tamen pugnam non incipiunt: & aliâs uincunt, aliâs uincuntur. Tempore enim noſtro multis uidentibus ex ſocijs noſtris pugnauit aquila cum cygno: & euolabant ſimul in aerẽ adeò ſublimem ut uiſum noſtrum effugerent: demum poſt duas ferè horas deciderunt. erat autem aquila uictrix & ſuperior cygno. tum accurrente miniſtro noſtro ut cygnum caperet, aquila fugit. Qualis ubi aut leporem, aut candenti corpore cygnum Suſtulit alta petens pedibus Iouis armiger uncis, Vergilius 9. Aeneid. Aquila etiam cum ardeola pugnat. unguibus etenim ualens aggreditur. hęc autem repugnando emoritur, Ariſtot. Grues cum ſe ab aquila impeti perſpiciunt, in orbem conſiſtunt, & contractæ in ſinum falcatæq́, ac tanquam in aciem ſtructæ, ſpeciem pugnæ oſtendunt: quare aquila regreditur, Aelianus. ¶ Ammianus Marcellinus anſeres dicit in Tauri montis tranſitu propter aquilarum pauorem lapillis ora implere ne clangant. uide ſupra in Anſeribus feris C. ὡς ὅτε χλὼ ἤρπαξ ἀπταμόμενος ἢ οἰκῳ, Homerus. ¶ Neſſotrophium contegitur clatris ſuperpoſitis uel grandi macula retibus, ne aquilis aut accipitribus inuolandi poteſtas ſit, Columella. Anates ab aquila quomodo ſe defendant, lege ſupra in Anate D. quanquam anates feras in aquis marinis haliæetus potius, id eſt aquila marina inuadit: morphnus uerò, quæ & neſſophónos, id eſt anataria ab anatum cęde nuncupatur, in dulcibus ut conijcio. ¶ Veſtibulum in quo cohortales aues aluntur, retibus munitum ſit, ne aquila uel accipiter inuolet, Columella. Albæ gallinæ propter inſigne candoris ab accipitribus & aquilis ſæpius abripiuntur, Columella.

¶ Clangorem aut aquilarum aut uulturum facile columbæ ſpernunt, non item circi & marinæ aquilæ, Aelianus. Et ſi aquilas conflictationibus cornices eludere ſtudent, has tamen illæ præclarè contemnunt, & deorſum ferri ſinunt: ipſæ uerò ſurſum ſubuolantes, æthereum locum ſecant, quod quidem ipſum non cornicum timore agunt. (Quiſnam hoc dicat, qui planè ſciat aquilarũ uim?) ſed potius propria quadam animi magnitudine earum infra ſe uolantiũ lapſus facile patiuntur, Aelianus. Apud nos pugnãt cum aquila cornix & pica & monedula & huiuſmodi aues, eò quòd aquila deuorat eas. Vidimus enim aliquando cornices & picas deplumantes aquilam, quæ reſidens in arbore patienter iniuriam diſſimulabat: propter quam diſſimulationem cornicula quædã propius accedens rapta eſt ab aquila & deuorata, Albertus. ¶ Chenalopex audax eſt in felem & aquilam à quibus infeſtatur, Aelianus. ¶ De aquilæ pugna cum cygnis ſæpe uincentibus, ſuperius dixi. ¶ Aquila & ciconia cauſam pugnæ habent quòd una comedit oua alterius, Albertus. Et alibi, Ciconia aquilas etiam inſequitur tempore pullorum, & cætera rapacia. & ſi ſola non ſufficit, aduocat alias. ¶ Herodius altiſsimè uolat ut de præda circunſpiciat, & propter auium æmulationẽ. nam aliquando aues quædam leues ſuper eam euectæ deplumant eam. Aues etiam magnæ ſi ſublimitate eam excederent, ut grues & ciconiæ roſtrorum mucrone interimerent eam, Albertus. ¶ Falco ſacer aquilam ferè magnitudine æquat: & ſub ipſo nec aquila uolat, nec ulla auis rapax propter metum: ſed ſtatim hoc uiſo cæteræ aues cum clamore fugiunt, Idem. ¶ Aquilæ hoſtes ſunt ſitta & trochilus. ſitta enim oua aquilæ frangit. aquila tum ob eam rem, tum etiam quòd carniuora eſt, aduerſatur, Ariſtoteles. Apud Nigidium ſubis appellatur auis quæ aquilarum oua frangat, Plinius. Aquila cum auicula trochilo, cui & ſenatoris & regis nomen, pugnare fertur, Ariſtot. Aquila & trochilus diſſident, ſi credimus, quoniam rex appellatur auium, Plin. ¶ Vultures & aquilæ hoſtes inter ſe ſunt, Aelianus. Aquilam uultur timet, Philes.

¶ Diſſidet aquila cum dracone. ueſcitur enim aquila anguibus, Ariſtot. Aquilæ alarum crepitum ubi primum draco auribus perceperit, in latebras ſtatim abditur, Aelianus. Aquilę non unus hoſtis ſatis eſt, inquit Plinius, (dixerat autem proximè de primi & ſecundi generis, hoc eſt melanæeti & pygargi aduerſus ceruum pugna. ſed quæ hic aduerſus draconem deſcribitur pugna aquilæ ſimpliciter tribuenda eſt, quod & alij authores faciunt:) acrior eſt cum dracone pugna, multoq́ magis anceps, etiamſi in aere. Oua hic conſectatur aquilę auiditate malefica: at illa ob hoc rapit ubicunque uiſum. Ille multiplici nexu alas ligat, ita ſe implicans, ut ſimul decidat. Aquila infeſto animo contra draconem pugnat: draco quidem ex fruticibus prodiens, facile aut ouem aut leporem eximit ex unguibus aquilæ. Et interea dum hic cum aquila pugnat, lepus ſeſe in fugã dat: & draco fruſtra oculos in aquilam retorquens, eam perſequitur, quòd in ſublime elatam attingere non poſſit, Gillius ex Nicãdro. Aquilam ferunt ubicunq; uiderit ex alto ſerpentem, magno mox ſtridore oppreſſum laniare: & poſtquam extracta de uiſceribus uenena decerpſerit, adhuc (forte, ſuctu) faucium deuorare, & uirus quod inerat extinguere, ueneno calore decocto, Iorath. Ariſtoteles uidetur dicere uulturem cum dracone pugnare, quod non eſt uerum: (nuſquam hoc ſcribit Ariſtoteles, ſed Auicenna aut eius interpres uulturem cum aquila ſæpe confundit:) ſed neq; aquila omnis cum dracone pugnat. Sed quoddam aquilæ genus eſt paruum, quod uenatur ſerpentem quendam qui draco generali uocabulo nominatur. Aquila etiam cum tyro (uipera) & dracone pugnat pro animalibus quæ aliquando uenantur, dum alter alteri prædam auferre conatur, Hæc Albertus. Vtq́ uolans altè raptum cum fulua draconem Fert aquila, implicuitq́ pedes, atque unguibus hæſit:

Saucius

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

Saucius at serpens sinuosa uolumina uersat, Arrectisq; horret squammis, & sibilat ore, Arduus insurgens: illa haud minus urget adunco Luctantem rostro: simul æthera uerberat alis, Vergilius Aeneid. XI. His addam ex Aeliano historiam prolixiorem quidem, sed memorabilem: Decem (inquit) & sex uiri frumentum in area baculis excutientes, uastissimis solis ardoribus cum ardentissimè sitirent, unum ex suis ut aquam de proximo hauriret fonte, miserunt: Is messoriam falcem in manibus habebat, & in humeris situlam gestabat: ubi uero ad fontem uenit, aquilam extrictissime offendit serpente circumplicatam, iam iam proximam ut strangularetur, in eam, ut sæpe solet, inuolauerat: ueruntamen non suarum fraudum compos in ea ipsa expugnanda euaserat. at enim spiris illius circumuenta, uicina erat ad pereundum. Agricola uel quòd non ignoraret, uel quòd au ditione accepisset aquilam Iouis nuntiam & ministram esse, & item quòd egregie teneret feram bestiam esse, falce serpentem ab aquila abscidit, & uinculis eam, unde effugere non poterat, exsoluit. Cumq; his obiter gestis reuertisset, atque hausta aqua uinum temperatum omnibus ministrasset, ij quidem auidissime bibere ingrediuntur: is autem qui aquam hausisset, iam post illos bibiturus erat (nam tum famulus non compotor erat) ad labra poculum cum admouisset, seruata aquila circumlo cum illum etiam nunc uersans, sic in poculum inuolauit, ut potio effunderetur (ut scyphus frangeretur, Io. Tzetzes 3. 134.) Ille quòd grauiter sitiret indignatus ait: Hãc ne gratiam, cum sis illa (nam auem recognoscebat) tuo conseruatori refers? itáne Iouem gratiarum inspectorem & præfectum uereris? Cum hæc elocutus se ad alios conuerteret, uidet ex uenenata potione palpitantes, extremum spiritum efflare. Serpens, ut conijcere licebat, suo ueneno fontem imbuerat. (Aquila serpentem scilicet uiderat uenenũ euomentẽ in uas [quo aqua hausta fuerat, uel è quo bibebant] Tzetzes.) Itaq; redemptionis præmium ei qui se conseruasset, aquila cum pari salute compensauit. Hæc dicit Crates Pergamenus, & Stesichorus in quodam poemate graui & antiquo, & in uulgus haudquaquam peruulgato, Hæc omnia Aelianus.

¶ Idem Aelianus polypi cum aquila pugnam his uerbis describit: Quum in saxum (inquit) non admodum è mari eminens polypus aliquando correpens ascendisset, ibiq; explicatis alis summa cum uoluptate, quòd frigida tempestas esset, à tepore solis calesceret, neque sanè se in saxi colorem uertisset, quod quidem ipsum cum ad declinandas, tum magis ad molièdas piscibus insidias facere solet, aquila acris & acuta in uidendo, prędam, si non sibi futuram bonam, attamen paratã & promptam sibi & suis pullis perspicue cernens, quanto potuit maximo alarum impetu in polypum insiluit: Sed & piscis hic circumplicantibus aquilam & pertinaciter adhærescentibus cirris, in profundum detraxit, hostem capitalissimam, simul & interfecit: quæ quidem Lupus hians (ut est in prouerbio) inani spe illusa, deinde in mari mortua fluitabat. Legitur in eandem rem Antipatri Thessali epigramma libro 1. Epigrammatum Græcorum, titulo In pisces inscripto. In Creta ui tauros inuadi ab aquila chrysaëto siue stellari dicta solere in hunc modum narrant. Interea taurus secum abijcit ad pastum, ex insidijs aquila in ceruicem inuolans, crebras illi ac acerrimas plagas rostro infligit. Ille tanquam asilo excitatus, primum incenditur ad cursum, deinde quà potest se in fugã confert. Quandiu in plano & stabili loco fertur, ab aquilæ molestia requiescit, ea nimirum quoad in planiciem excurrit, nihil ei negotij exhibet, at quieta uolans illum acerrime obseruat, quacunq; ingreditur. Cum illum proxime ad præcipitem locum ac decliuem accessisse uidet, explicatis in orbem alis, illius oculos quatit, & ea quæ ante pedes sunt, nihil illum prouidentem, magna ui præcipitem agit, laniatuq; uentrem appetens, quantum eius cupiditas fert, nullo deinde negotio præda potitur. Ab aliena præda se continet. nihil enim tale etsi humi iacet attingit, sed ex suis laboribus gaudet, atque à communicando cum alijs se sustinet. Posteaquam expleta atq; exsaturata est, sua aspiratione graui & tetra reliquias imbutas relinquit, alijs iam ad usum ineptas, Aelianus.

E.

Accipitrum uel aquilarum pullos fune longissimo ab excelsis montium rupibus in sportis demissi auferunt è nidis, Albertus. Aquilas quicunq; Caucasum habitãt inimicas habent: quamobrem illarum nidos ubicunq; apparent, igniferis sagittis incẽdunt, laqueos insuper ad eas capiendas tendunt, Prometheũ ulcisci dictitantes, Philostratus in uita Apollonij. Falcones & herodij electi à parentibus, & retibus aucupum capti in regionibus ubi nunquam nidi eorum inueniuntur, peregrini uocantur, Albertus. ¶ Plura aquilarum esse genera satis notum est, quorũ ad uenationem nonnullis utimur, Grapaldus. Aquila capi debet adhuc parua, solet enim audacia & ingenio per ætatem proficere. quare difficilius adulta capitur, Tardiuus. Aquilæ cicurantur, quæ paruæ scilicet nidis exemptæ fuerint, nam illas quæ in feritate adoleuerunt non tutò cicuraueris, quoniam facile propter audaciam suam & robur instruentis faciem aliásue partes grauiter læderent. Mansuefiunt autem ut hominibus uenatu acquirant quaslibet aues magnas: præcipuè uerò ut canum auxilio capiant lepores, cuniculos & capreolos. Qui aquilam ad uenationem effert, debet esse robustus, ut pondus eius sustinere possit. Et statim cum uiderit prædam à cane deprehensam, aquilam consuetam & instructam dimittet, quę semper super canes uolabit, & cum leporẽ uiderit subitò descendet & capiet eam, Crescentiensis. Herodius cicur super manu sedens gestari non potest, sed potius brachio toto sustineri debet ab humero ultra manum pelle ceruina munito, & cum uolare conatur, dimittenda est ne brachium gestantis lædat. itaq; aut coopertis fertur oculis, aut cum uolare

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

cupit dimittitur. Reuocata, redit ad brachium aucupis, ut uel prædā adepta uel fruſtrata, quieſcat, Albertus. ¶ Rubeus color laudatur in aquila & oculi profundi, præſertim ſi nata ſit in montibus occidentalibus, Tardiuus. Plura leges quod ad electionem aquilæ, ſupra in B. ¶ Quū aquila uolans caudam extendit, & ſe circa illam conuertit, & uerſus plagam aliquam aſcendit, ſignum eſt meditantis fugam: Item ſi non deſcenderit ad ſonum paſtus offerendi: niſi forte nimis ſatura eſt, aut nimium obeſa. Ne igitur fugiat, cōſue pennas caudæ ipſius ne extendere poſsit, nec ad uolatum eis uti. aut depluma ambitum podicis, ita ut podex nudus appareat. ſic enim propter frigiditatem aeris ſublimis, non conabitur tam altè uolare. Verum tunc timendum eſt illi à cæteris aquilis, quas propter caudam conſutam euitare non poterit, Tardiuus. Quum aquila pugno relicto circa illū uolat, aut in terra, ſignum eſt fugitiuæ. quòd ſi periculum ſit, ne tempore illo quo aues libidine incenſæ generationi operam dant, aquila aufugiat, dabis ei in cibo arſenicum ſiue auripigmentum rubeum, quod libidinem eius extinguet, Idem. Quum aquila dominum ſuum circunuolat, ſic ut nō longè ab eo recedat, ſignum eſt fugitiuam non futuram, Idem. Aquila (fera) capit accipitrem & quamuis aliam auem rapacem, aquilam quoq; cicurem, quum uiderit eas geſtare lora pedum, cibi id aliquid eſſe putans. hoc periculum igitur euitandi cauſa lora pedum aquilę cicuri, aut cuiuis aui rapaci uolaturæ, adimito, Tardiuus. Aquilæ quædam cicuratæ in Tartaria etiam in lupos inſilire, eosq; in tantum diuexare non dubitant, ut ab hominibus ſine labore & periculo capi poſsint, Paulus Venetus. Lepores & uulpes (inquit Aelianus) ad hunc modum Indi uenantur, neq; enim ad capturam eorum canibus egent: aquilarum & coruorum & miluorum pullos educunt, ad uenationemq; inſtituunt. Inſtituendi ratio hæc eſt: Primum ut ad leporem & uulpem māſuefactos carnem appenderunt, eos de manibus dimittunt, ad quos à tergo inſequendos auibus emiſsis fruendæ carnis ad eos ipſos alligatæ poteſtatem uenatores cōcedunt. Aues autem acriter inſequuntur, & ſimul ut uel hanc, uel illam ceperint, præmium pro captura carnem conſequuntur. Hæc nimirum apud eos proſequendi has beſtias maxime illecebra eſt. Poſtea uero quàm eas exacte ad uenandi ſcientiam erudierunt, in montanos lepores, ac feras uulpes emittunt. aues conſueti prandij ſpe quæ ex obiecta præda eis oſtenditur, & inſequuntur, & celeriter comprehendunt: atq;, ut Cteſias ait, quod ceperunt, dominis reportant, non plane inſciæ pro carne illa prædæ domeſticæ antea appenſa, ſe ex fera præda nunc uiſcera habituras eſſe. Nutritur aquila omni genere carnium, nec facile morbo corripitur. cum leporē ceperit, paſcatur eo ſæpius, ut poſtea libentius perſequatur, Creſcentienſis. Plura de cibo aquilæ uide ſupra in C.

¶ Qui prope nidum aquilæ habitant, unum ex pullis eius (accedentes ad nidum armati, præcipuè capitibus, timore aquilæ) auferunt, & ad palum alicubi alligant. Tum illi uociferanti parentes adferunt lepores & cuniculos, ſi in locis illis reperiantur, & gallinas & anſeres, quæ accolæ ſibi colligunt. interdum feles ac uulpes. nuper quidam pullo ſic alligato gallinam attulerunt cum pullis aliquot intra pennas matris, qui ſine ulla læſione ab accolis collecti & nutriti ſunt, Creſcentienſis. Aquilæ magnæ & feroces in Liuonia regione Septentrionali (inquit Albertus) piſcibus, auibus, & quadrupedibus pullos ſuos nutriunt. Incolæ autem nidis exemptos ſub arboribus ponunt aluo ligata uel conſuta, ut cibi appetitum amittant. Parentes uerò nihilominus auiū piſciumq; prædam apportant, quam incolæ colligunt ut ſe & familias paſcant. interdum tamē ſoluunt pullis anum ne moriantur, quo præda fruantur diutius. Et aliquando quidam, ut ab illo ipſo homine fide digno accepi, in uno nido aquilarum antequam pulli complerentur, plus quàm trecentas anates, & ſupra centum anſeres, lepores circiter quadraginta, & plurimos magnos piſces collegit.

¶ Aquilæ, uel cuiuslibet uaſtæ alitis pinnis quæ rigorem habent, aluearia emundentur qua parte emundari non poterunt, Columella. Scythæ, & imprimis Androphagi ex eis & Melanchlæni & Arimaſpi aquilarum ac uulturum oſsibus ad tibias utuntur, ἀετῶν καὶ γυπῶν ὀστοῖς αὐλητικῶς ἐμπνέουσι, Pollux.

F.

Aquila Deuteron. 14. & Leuit. 11. inter aues immundas recenſetur. Aquilæ cibum nobis interdixit legislator, ut & aliarum rapacium, inſinuans nullo commercio illis hominibus qui per rapinam uiuunt coniungi nos oportere, Clemens lib. 3. Pædagogi & Stromateon 5. Aquilam, haliętum, uulturem & huiuſmodi ſublimipetas ac rapaces aues, Moſes in cibo prohibuit, faſtum ſcilicet ſupra alios ſe extollentem & rapacitatem damnans, Procopius.

G.

Vultur eadem omnia poteſt quæ aquila, ſed infirmius. pro uulture etiam abſente accipiter ſubſtituetur, ſed minore efficacia, Kiranides. Aquila quomodo mactari, & ut ſingulæ eius partes ad remedia ualeant, adiurari debeat, idem author lib. 3. ſuperſtitioſiſsimè deſcribit. ¶ Pellis aquilæ curata diligenter cum plumis ſuis, & uentri ſtomachoq; pro faſcia appoſita, colicos magnificè adiuuat & ſtomachicos: & eos qui colicam (uitio) ſtomachi patiuntur, liberat, & concoctionem iuuat, Kiranides. ¶ Aquilæ pennam uel alam ſi quis ponat ſub pedibus mulieri in partu laborāti, mox pariet. ubi uero primum pepererit, tolles pennam, Kiranides. ¶ Ad cephalalgiam magnum miraculum: Os capitis aquilæ alligatum patienti in corio ceruino uerticem ſanat. tempora uerò aquilę hemicraniam curant, dextrum dextro alligatum, ſiniſtrum ſiniſtro, Kiranid. Ad dolorem hemicraniſ;

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

cranij: Aquilæ capitis os, aut uulturis, dextrum dextro lateri dolenti, siniſtrũ ſiniſtro appende, Galenus Euporiſt. 3. 34. ¶ Cerebrum aquilæ cum oleo & modica cedria inunctum, ſcotomaticos & omnem capitis affectum ſanat, Kiranid. Cerebrum perdicis aut aquilæ in uini cyathis tribus morbo regio reſiſtit, Plinius. Oculis aquilæ cerebro aut felle inunctis claritatem uiſus reſtitui dicunt, Idem. his quidam uerba eodem in loco ſequentia, cum melle Attico, adiungunt: alij ad ſequens medicamentum referunt. Et alibi, Aquilæ cerebro uel felle uiſus claritatem reſtitui & ſuffuſiones curari dicunt. Hepar aquilæ ſiccum & tritum, cum proprio ſanguine ac oxymelite per dies decem (potum) epilepticos ſanat, Kiranides. ¶ Fel omne acre eſt & calfacit, ſed aliud alio magis aut minus: aquilinum inter efficaciſsima numeratur, Dioſcor. Accipitrum & aquilarũ fella nimis acria ſunt, quin etiam exedunt, quod uel colore ſuo ærugineo teſtantur, qui tamen interdum niger reperitur, Galenus de ſimplicibus 10. 13. Apud eundem de compoſit. ſec. locos 4. 7. fel aquilæ miſcetur ocularibus compoſitionibus ad ficoſas aliasq; eminentias, & oculorum ſuffuſiones, &c. De uſu huius fellis ad oculorum claritatem reſtituendam, & emendandas ſuffuſiones, Plinij uerba recitaui paulò ante inter remedia ex cerebro aquilæ. Aquilæ quam diximus pullos ad contuendum ſolem experiri, mixto felle cum melle Attico inunguntur oculorum nubeculæ & caligationes & ſuffuſiones, Plinius. ſcripſerat autem hoc facere haliæetum. ſed alij hãc facultatem ſimpliciter aquilino felli adſcribunt. Oculis hebeſcentibus felle aquilæ cum melle Attico inunctis, uiſus præſtatur acutiſsimus: ut non ſibi tantum ſed hominibus quoq; acutũ cernant aquilæ, Aelianus. Idem remedium Sextus ad ſuffuſionem oculorum commendat. ſed quidam (inquit) illud magis prodeſſe credunt, qui his medicamentum hellebori l. j. aut dimidiam myrrhæ, tantundẽ mellis Attici, obtemperatam faciunt inunctionem, (ſed uidentur hæc uerba corrupta.) compoſitio forte talis eſt, ut fellis & hellebori ana ʒ. j. myrrhæ & mellis Attici ana ʒ. ſ. ad inunctionẽ miſceantur. Fel aquilæ cum ſucco praſij herbæ myrrhaq; & melle fumum non experto, inunctum oculis, omnem obſcuritatem & hebetudinem tollit, nec ullum in eis uitium fieri ſinit, Kiranides.

¶ Tuſsi medetur lingua aquilæ collo ſuſpenſa, Galenus Euporiſt. 3. 37.

¶ Ad lumborum dolorem, aquilæ pedes euellunt in aduerſum à ſuffragine, ita ut dexter dexteræ partis doloribus adalligetur, ſiniſter læuæ, Plinius.

¶ Stercus anſerinum præ nimia acrimonia inutile eſt. coniſcio autem ita eſſe & accipitrum & aquilarum. Verum fugiẽda eſt materia omnis eiuſmodi quæ difficulter comparari poteſt, Galenus. Verrucas & myrmecias fimus aquilæ illitus curat, Kiranides. Florentinus in Geoponicis confirmat illuc nunquam acceſſurum ſerpentem, ubi aquilæ aut milui fimus cum ſtyrace in ſuffimentum fuerit adhibitus. Aquilæ fœminæ ſtercus cum melle ſynanchicos ſanat, & quaſuis paſsiones circa collum, & ad tuſſes prodeſt, Kiranides. Fimus aquilæ ſuffitus, in partu laborantes adiuuat mulieres, & corruptos fœtus educit, & ſecundas extrahit, Idem.

¶ De aëtite lapide quem Latinè aquilinum dixeris, aut aquilæ lapidem, ut Sextus. Quòd aquilæ hunc lapidem, & quam ob cauſam, in nidos imponant, ſuprà in C. docuimus. Tribus primis aquilarum generibus, (hoc eſt melanæeto, pygargo, morphno) & quinto (hoc eſt, gneſio) inædificatur (forte non ſimpliciter imponi, ſed cum reliqua materia intertexi & implicari ſentit) nido lapis aëtites, nihil igne deperdens, Plinius. Eſt autem lapis iſte prægnans, intus cum quatias alio uelut in utero ſonante, Idem & Dioſcorid. Aquilæ lapis in uentre eius aut in nido inuenitur, Sextus. Aëtites lapis gignitur in Euphrate fluuio Parthiæ, Chryſermus apud Stobæum. De aëtite nõ conſtat: ſunt qui è montibus Caucaſeis, alij ab Oceani littore peti tradunt, colore candidiſsimo, ſpiritu grauidum, qui etiam ex agitatione ſonum ædat: ita potentem ut aquæ bullientis in lebete feruorem extinguat, Oppianus in Ixeuticis. Aëtites duas naturas habet, alter rarus & inanis eſt, alter denſus ac ſolidus, Zoroaſtres in Geopon. 15. 1. Aëtites lapis (inquit Plinius 36. 21.) ex argumento nominis magnam famam habet. Reperitur in nidis aquilarum, ſicuti in decimo uolumine diximus. Aiunt binos inueniri, marem & fœminam: nec ſine ijs parere quas diximus aquilas, & ideo binos tantum. Genera eorum quatuor. In Africa naſcentem puſillum & mollem, intra ſe ac ueluti in aluo habentem argillam ſuauem, candidam, ipſum friabilẽ, quem fœminei ſexus putant. Marem autem, qui in Arabia naſcitur, durum, gallæ ſimilem, aut ſubrutilum, in aluo habentem durum lapidem. Tertius in Cypro inuenitur, colore illis in Africa naſcentibus ſimilis, amplior tamen atq; dilatatus: cæteris enim globoſa facies. habet in aluo harenam iucundam & lapillos, ipſe tam mollis ut etiam digitis frietur. Quarti generis Taphiuſius appellatur, naſcens iuxta Leucadem in Taphiuſa (oppido Cephaleniæ,) qui locus eſt dextra nauigantibus ex hac ad Leucadem, inuenitur in fluminibus, candidus & rotundus. huic eſt in aluo lapis qui uocatur callimus, nec quicquam tenerius, Hæc Plin. Apud nos (inquit Ant. Braſauolus Ferrarienſis medicus) duo genera ſunt, alterum album marmoris colore & effigie: alterum nigrum, ſubnigrum, uel cinereum. Vocant & lapidem prægnantem quòd intus alterum lapidem album contineat, qui ſonat ſi quatiatur. In aquilarũ nidis inueniri ſcribunt ueteres, quod nos nunquam fieri putamus. Frequens eſt in Apulia monte Gargano, & uarijs Apennini locis. Albus in fluminibus inuenitur, (præcipuè circa initia riuorum & fluminum.) Ex Armenia alioqui Alexandriam uehitur, inde Venetias. Abutuntur eo quidam ad multas ſuperſtitiones & uanitates. hoc uolunt furta detegi, hoc non poſſunt etiam optima cibaria edi, hoc futura

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

prædicere tentant, hoc deprehenduntur uxorum furta, Hæc Brasauolus. Lapis aquilæ inuenitur in India inter Chimonas & Sarandin, (aliâs Chimoas & Sarādi.) Græci antarron (uox apparet corrupta, forte à Græca apud Dioscoridem καπόκιον, nisi potius καπόχιον legendum est. est enim (inquit) aëtites καπόκιον ἐμβρύων, hoc est amuletum retinens fœtus) id est alleuiantem partus. Reperta est autem huius lapidis facultas ab ipsa aquila. nam cum aquila fœmina paritura est oua, mas ei hunc lapidem ex India allatum supponit, ut facile & minori dolore pariat, Serapio. Hic lapis ex India adfertur, similis castaneæ, nisi quòd habet colorem nebulæ uel pulueris, (aliâs, colorē uellereum, fortè cinereum) & cum agitatur, lapillus alius interior auditur, qui fracto exteriore apparet sicut auellana, ad albedinem declinans, Rasis apud Serapionem. idem alibi (inquit Serapio) hunc lapidem ouo similem facit. Multa erudite de aëtitis eorumq; differentijs scribit Georg. Agricola lib. v. de natura fossilium. Vt belemnites (inquit) aut terram aut arenam aut lapidē in se continet, ita geodes amplectitur terram: aëtites lapidem uel arenam, enhydros liquorem. sed hi differunt à belemnite figura. nam plericq; omnes in speciem orbis globati sunt, sed modo absoluti, modo cōpressi. eum certè qui complectitur terram Plinius aliâs in aëtitis numerat, aliâs geoden uocans separatim persequitur. Dioscorides geoden ab aëtite distinguit: quòd ille terram, unde ipsi nomē impositum, hic lapidem contineat. adeò certè magnam cognationem inter se habent, ut ex eadem constent materia, non aliter ac belemnitæ diuersas res etiam ipsi continentes, ut ferè in eodem loco gignantur. gignuntur autem in Saxonibus ad Hildesheimum: in Misenorum montibus ad Salam, & nō longè ab Aldebergo, ac uerò etiam sub arce Motestha, inueniuntur uerò cum torrentes ex magnis & assiduis imbribus terrā eluunt. Dictus est aëtites uel à colore aquilæ candicante cauda, ut sentit Plinius: uel quòd in aquilę nidis reperiatur. Misenus nō longè ab Aldebergo repertus in rutilo niger est, (&c. omitto enim differentias eorum quas adfert mox à colore, odore, figura, magnitudine, duritie, asperitate et contrarijs, postremò à contentis.) Quidam cum quatiuntur, sonum non ædunt, quòd calculi intus adhæreant: sonant uerò in quibus illi liberi ac soluti intus iacent. Nec uerò pæantides, gemonides etiam uocatæ, quæ in Macedonia inueniuntur iuxta monumentum Tiresiæ: nec cisites qui nascitur in Aegypto circa Copton: nec gasidane, quam Medi & Arbelitæ mittunt, alij sunt lapides quàm aëtitæ candidi. quia enim ipsi medentur parturientibus, pæantides uocātur: quia prægnantes quasi fiunt & pariunt alterum lapidem, appellantur gemonides: quia concipiunt, cisitæ (sed ita cysitæ potius per y. dici deberent) nomen inuenerunt. Gasidanæ uocabulum peregrinum est, tamen quia concipere dicitur, & intra se partum fateri concussa, satis intelligimus etiam aëtiten esse. Verum de his lapidibus quisq; quod sibi uidebitur uerius sentiat. Omnino autem iam dicti lapides sunt hi, quos Theophrastus & Mutianus parere crediderunt. Enhydros quoque ad aëtitas pertinet, Hæc Georg. Agricola. Aëtitæ genus unum (inquit Christoph. Encelius) prægnans est arena & lapillis, aliud chelonitide (sic uocat impropriè lapidem cui species sit conchæ, pectinis aut strombi.) aliud silicem candidum continet. talem ego ad Albim inueni, candidum, subrotundum, durissimum, in cuius superficie cellulæ erant tanquam in fauis apum: cuius speciem alteram aliquādo extra matricem (lapidem continentem) inueni solam, pilei quadā forma. ¶ Vidi ego aëtiten magnitudine & forma paruæ pilæ lusoriæ, planè rotundum, ex ruffo albicantem. & alterum oblongiusculum, angulosum (tribus aut quatuor angulis) spadiceum ferè uel magis fuscum: longitudine pollicis transuersi, crassitudine minimi digiti ferè. uterq; lapillum continebat. item alium ex Palæstina allatum, asperum fabulo, nigricantem, latum, qui arenam continebat. alium denicq; oui figura. Aëtites siue geodes quem aperui dum hæc scriberem, ruffus erat, magnitudine pruni, terra siue argilla prægnans albicante, glutinosa, terræ sigillatæ uulgaris colore saporeq;. crustam quoq; ambiētem ex eadem substantia induruisse gustus prodebat. crusta quidem potētius quàm argilla siccare & astringere uidebatur. Eadem, ut conijcio, generatur cum argillæ exiguæ massæ (possunt autem in aquis & fluuijs uolutatione offensioneq; tum diuidi in exiguas partes, tum in figurā rotundam redigi) per superficiem frigore indurantur: aut forsitan etiam calore, siue Solis, siue ex terra subeunte, uel temporis diuturnitate. Exiccatis autem exterioribus & in crustam conuersis, tanquam in oui generatione, interiora molliora manent & humiditatem suam conseruant, ut quæ per crustam nimis densam euaporare non possit. Quòd si fortuitò massula non mera argilla constet, sed lapillum arenásue contineat, ea quoq; in medio relinquuntur, crusta ambiente propter exiccationem se contrahente, minusq; loci occupante. quare spacium aliquod inane relinquitur. unde sonitus. Hæc quidem de generatione & differentijs aëtitæ obseruaui. & ut naturam quoq; eius experirer, bis unum huius generis igne candefeci, qui nihil inde lædi aut mutari uisus est, ne colore quidem: ut conijciam eandem ferè eius substantiam esse, quæ argillæ illius ex qua uascula fusoria aurifabrorum fiunt. ¶ Vultures quum cœperunt oua ædere, aliquid afferunt ex Indico tractu, quod est tanquam nux, intus habens quod moueatur, sonumq; subinde reddat. Quod ubi sæpe apposuerunt, multos fœtus producunt: sed unus tantum remanet qui immusulus uocatur, Textor. ¶ Chymistæ aëtiten pro chryso litho, & porphyrite, & chrysochromo cognomine Macedonico, & polychromo accipiunt, Hermolaus in Corollario. Ocytocius lapis est minor aëtite, planus tactu & resonans, Kiranides l. 24. Et alibi, Aëtites lapis rubeus est colore ut cera. gestatus seruat in utero fœtus, & abortus prohibet. est enim ocytocius, (forte καπόκιον, ut Dioscorides habet.) ¶ Lapis echites (corrupta uox pro aëtite) id

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

te)id est aquileus, gemmarum optima est, coloris punicei, & uocatur ab aliquibus herodialis (ab indoctis scilicet, qui herodium ut dixi in A. pro aquila maxima & nobilissima accipiũt) eò quòd aquilæ eum in nido ouis suis apponant, Albertus. Aetiten aliqui dixere gagaten, (aliâs gagiten,) Plinius. Seruius quoq; aetiten nominat gagaten. sed gagaten scimus esse longè diuersum lapidem, qui cum uritur odorem sulphureum reddat, ut Plinius alibi scribit: aut bituminosum resinæue ut Dioscorides & Orpheus, itaq; non potest nihil igne amittere, neq; frigidissimus esse, quæ duo aetitæ attribuuntur. quanquam de gagate Plinius refert, uti eo magos in ea quam axinomantiam uocant, & peruri (inquit) negant, si euenturum sit quod aliquis optet. sed magicum hoc, non naturale est. Strabo gangiten in Armenia repertum scribit quo serpentes fugentur, hunc (gagiten seu aetiten Plinij) an alium accipiat, nondum liquet, Hermolaus. Mihi uerò dubium non est, quin gagaten intellexerit Strabo. hoc enim tantum serpentes fugari authores scribunt, non etiam aetite. Alius ab aetite est gagates uel gangites lapis, quem Nicander ἐγγαγγίδα πέτρου dixit, medicis notus, Cælius. Cæterum cum aetites igni resistere possit, teste Plinio: & aquæ bullientis in lebete feruorem extinguere, ut Oppianus scribit, (alij idem de iaspide tradunt) eo quidem nomine pyrimachus dici posset. Sed alius est lapis pyrimachus cuius meminit Aristoteles lib. 4. de Meteoris, scribens illũ quoque ut ferrum igne uehemente liquari: & quod ab eo igne soluto fluat, rursus concrescere & durari. Eiusdem & Theophrastus meminit in libro de lapidibus. Interpretes Aristotelis quinam hic lapis sit, non docent, aliqui recentiorum pyritem esse suspicantur. Pyrimachum aliqui alabastrum esse dicunt, quod non credo: alij lapidem è quo ignis ferro excutitur, Niphus. Bellonius in Memorabilibus suis capite 53. lapidem quendam describit, quem Græci uulgò asbeston, alij uarouitnicon nominent, &c. qui an sit pyrimachus, inquirendum est. Est & amiantus lapis alumini similis qui nihil igne deperdit ut scribit Plinius. sed hunc non puto liquari, ut neq; aetiten. liquari enim & nihil deperdere, forte solius auri est.

¶ Aetites ad multa remedia utilis est, sed uis illa medica non nisi in nido direptis, Plinius. Et alibi, Lapis aetites in aquilæ repertus nido, custodit partus contra omnes abortuum insidias. Aetitæ omnes grauidis adalligati mulieribus uel quadrupedibus, in pelliculis scarificati, uteri animaliũ continent partus, non nisi parturiant, remouendi, alioqui uuluæ excidunt. Sed nisi parturientibus auferantur, omnino non pariunt, Idem 36. 20. est autem obscurum quid sibi uelit per hæc uerba scarificati uteri: & forte corruptus est locus: malim ego, lubrici uteri animalium, ex Dioscoride. Aetites mulieribus commodus abortibus aduersatur, Aelianus. Phylacterium est prægnanti, & præstat ut mulier partum perferat, Sextus. Aetites alter densus est & solidus, qui mulieribus alligatus perficit fœtus: alter rarus & inanis intus, (uidetur hîc aliquid deesse, tum quia de facultate posterioris nihil dixit, tũ quia Græcè legitur: ἀλλ' ὁ μὲν κατὰ πόδα πεπόμφθω, &c. & sequi debebat, ὁ δὲ ἀραιός, &c.) Zoroastres in Geoponicis 15. 1. Collo appensus aetites amolitur abortum, Author incertus. Vt fœtus retineatur, lapis aetites appẽdatur, Galenus Euporist. 2. 57. Aetites sinistro brachio adalligatus contra muliebrium locorum lubricitatem fœtus in utero retinet. parturientibus uerò à brachio sublatus femori alligandus est, ut sine dolore fœtus excludatur, Dioscorid. Collo mulieris suspensus cõceptum impedit, Cõstantinus: per errorem fortasis, quòd apud Dioscoridem uel ipse uel alius quem sequutus est, ἀτόκιον pro καττόκιον legerit. Non igitur pugnãt authores si alij appenso hoc lapide fœtum retineri, alij promoueri partum & facilem reddi tradunt: quoniam diuersis corporis locis alligatus diuersum præstet: nempe supra uterum retineat, infra uterum uerò detrahat partum. quanquam Chrysermus apud Stobæum aetiten ait obstetrices difficulter pariẽtibus super uteros (ὡς τὰς γαστέρας) imponere: & sic illas confestim ac sine dolore eniti. Aetius uero 16. 21. aetites (inquit) super uentre gestatus, prægnantes fœtusq; conseruat, nec sinit uuluam emollescere. Mulieribus & cæteris animalibus si supponatur hora partus, facile minoriq; dolore parient, Serapio. habetur autem (inquit) apud nos à quàm pluribus, & persæpe hanc uim ei uerè attributam esse experimento cognoui. Hoc idem Rasis (Serapione citante) expertum se ait. Nos superioribus diebus periculum aetitæ in parturiente facientes, nihil iuuamenti obtinuimus, Amatus Lusitanus. Iac. Syluius in Gallia usu quotidiano huius lapidis uim probatam ait, ut supra quidem alligatus partum contineat, ad femina uerò attrahat. Apud nos aliqui in hunc usum hoc genus lapidum uel rude uel crusta superiore dempta complanatum, argento includunt, ut ad quanque corporis partem alligari commodè possit: quasi uerò uis certa huic lapidi insit fœtum ad sese attrahendi ut magneti ferrum. Atqui experimentis etiam hac in re non uidetur fides habenda. quicquid enim appenderis parturienti, instantibus iam doloribus partus & utero nitente, naturaq; mouente fœtum, ut plurimum paulò pòst pariet mulier: non minus fortè, quàm aliud quodcunq; à natura excernitur, si iam maturum sit ac nisus partis excernentis accedat, ut plurimum procedet, nisi nimium infirma & debilitata sit natura. Scio animum & fiduciam nonnihil præstare: sed hic uerbis potius spe & consolatione plenis & religione confirmari, atq; in Deum dirigi debet, nõ in phylacteriis & amuletis hærere, ne per simplicem in illa fiduciam idololatria committatur. Conatur enim dæmon ut per alios innumeros dolos, sic præcipuè per magiam quæ uerbis & amuletis uires mirificas tribuit, mentes hominum à Deo abstrahere, hanc interim non magiam sed creatæ à Deo naturæ uim esse asserens. Scio etiam occultas rerum esse facultates, qualis est magnetis in attrahendo ferro, sed in illis, cum

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

ex primis aut secundis qualitatibus (ut physici & medici uocant) causas cur quidq; fiat reddere nequeamus, unam habemus communissimam, nempe totius substantiæ similitudinem aut dissimilitudinem. ὡς ἀεὶ τὸ ὅμοιον ἄγει φύσις εἰς τὸ ὅμοιον. Quænam uerò substantiæ similitudo, quæ uera sympathia lapidis ad fœtum in utero fuerit? An quòd similiter aliquid inclusum intra se gestat, quod concepisse, quoq; ueluti grauidus lapis uidetur, sicut uterũ fœtus? Sed ficta huiusmodi inter se rerum similitudo innumeras nobis superstitiones peperit, atqui magis fermè ridiculũ est hanc facere similitudinem secundum substantiam, atq; animal pictum eiusdem substantiæ cum uiuo asserere. Sed his omissis ueniam ad reliqua quæ de facultatibus aetitę authores tradũt. Omnes aetitæ exiccant: quidam insuper astringunt: ex quibus geodes ea quæ obscurant oculos, purgat: & cum aqua illitus, sedat inflammationes mammarum & testium, Georg. Agricola. Verrucas & myrmecias aetites applicatus sanat, Kiranides. Prohibet casum epilepticorum, Euax & Albertus, hinc est forte quòd Serapio scribit poni eum loco pæoniæ. Tritus & exceptus ceroto parato cum cypríno (unguento) aut gleucino alióue calfaciente, comitialibus magnopere prodest, Dioscorid. Adalligatus unà cum pisce aquila ossa confracta restaurat, Kiranides. Prodest cum ad alia plurima, tum ad rigores qui per circuitus reuertuntur, & præsertim ad quotidianas facit si corpori alligetur, Trallianus. Aetiten lapidem cum ouo ac modico rosaceo podagris illini iubet Aetius 12.44. ¶ Κλεπτόλιθος est, hoc est furta detegit, si quis eum imposuerit in panem qui edendus sit. nam fur panem illum quamuis commansum dentibus suis deglutire non poterit. eodem modo cum cibarijs coctum, furem prodere aiunt, cum cibaria illa deuorare nequeat, Dioscorid. Hunc morem sic deprehendendi furem in Græcia etiamnum durantem pluribus describit Bellonius in Memorabilibus capite 23. Si quis de cibo aliquo tanquam uenenato suspicionem conceperit, aetites in cibum impositus prohibet ne deglutiri possit si uenenum sit mixtum: lapide uerò subtracto nihil prohibebit quin cibus deglutiatur, Euax & Albertus qui hoc à Chaldæis prodi scribit. Kiranides uidetur aetitæ lapidis facultates quasdam superstitiosas non satis distinguere à facultatibus attributis lapidi, quem aiunt reperiri in capite piscis aquilæ.

H.

a. Aquilus color est fuscus & subniger, à quo aquila dicta esse uidetur: quamuis etiam ab acutè uolando dictam uolunt, Festus. Aquila ab acumine oculorum uocata est, Isidorus. ab acumine: habet enim tria acuta, uisum, iram, & instrumenta uenandi, quæ sunt ungues & rostrum, Albertus. Iouis ales, & Iouis armiger per antonomasiam absolutè pro aquila apud Vergilium ponuntur, uide infra in h. Flammiger ales, pro aquila quæ Iouis fulminibus seruit, ut exponit Lactantius, Statius 8. Thebaid. οἰωνὸς ταχὺς ἄγγελος, pro aquila Iliad. ω.

¶ Ἀετός, Atticum est: ἀετὸς commune, utroq; modo apud Aristotelem scriptum inuenio. Attici ut pro κλαίω, κλαίω: sic ἀετὸς sine ῖῶτα proferunt, idq; aptius, ut uidetur, quoniam πηδᾷ τὸ ἀΐσσειν (hoc est ab impetu uolãdi) hæc auis denominatur, Orion apud Etymologum. Aetòs dicitur à uerbo ἀΐσσω quod est impetum facio, quasi ἀϊτός. uel πηδᾷ τὸ ἀεὶ ἐπὶ τὸς εἶναι. fertur enim illam à Ioue semper ueri euentus nuntiam emitti, Etymologus. uel ab α. particula intendente & nomine ἐπὸς, ὡς λίαν ἀληθὴς καὶ ἄπτωτος ἐν τοῖς οἰωνίσμασι. uel quoniam Iouí, qui allegoricè aërem denotat, sacra est, eadem origine qua aer, à uerbo ἄω (id est spiro) deriuatur, Eustathius. ¶ Ἀιετὸς, aquila, Pergæis, Etymologus & Varinus. locus apud Hesychium deprauatus est. Γίνος, aquila, Varinus. Γαραὸς, aquila Macedonibus, Idem & Hesychius. Alibi tamen apud eosdem inuenio, quòd aquila Macedonum lingua ἀγχίπτους dicatur: & rursus eadem lingua ἀγίπτυψ, apud Etymologum & Varinum. Φλέγμας, aquila est fulua & uehemens: aut si Græcè mauis, ἀετὸς ξανθὸς, ὀξύς, Hesychius & Varinus. sed pro φλέγμας repono φλεγύας, quam uocem Suidas quoq; pro aquila interpretatur. Φλεγύας est aquila dicta ἀπὸ τοῦ φλέγειν καὶ λαμπρὸς εἶναι. aliqui auem uulturi similem interpretantur. Μορφνοῖο φλεγύαο, Hesiodus in Aspide. Varinus aquilæ nigræ interpretatur: & potest sanè à uerbo φλέγω, φλεγύας, pro nigro accipi, ut ἄλφων ab ἄλφω. sed de morphno aquila dicam infra priuatim. φλεγὼ quidem & φλεγρὸν Grammatici βίαιον & λῃστρικὸν, id est uiolentum & prædonem uel rapacem exponunt, quod aquilæ conuenit. Ἀγξιφὼς, aquila apud Persas, Hesychius & Varin. Ἀκυλεὺς, aquila, Hesychius. apparet autem uocem esse corruptã à Latina. Escos, id est aquila auis, Syluaticus, corrupta forsitan uoce à Græca aetos. Hyperionis auis est aquila fœmina, similis aquilæ mari, Kiranides. Καταῤῥάκτης, aquila, Sophocli in Laocoonte: harpyias etiam in Phineo catarrhactas uocat, sed catarractes uel cataractes propriè & priuatim uocatur non aquila ipsa, sed aquilæ similis quædam auis rapax, ὄρνεόν τι ἁρπακτὸν, ut Eustathius in Dionysium scribit: in parecbolis Homericis simpliciter genus auis rapacis interpretatur.

¶ Epitheta. Iouis ales, Iouis armiger (Aeneid. 9.) quibus & per antonomasiã absolutè pro aquila utuntur. Ferox, Horatius. Fulua, Aeneid. 11. Et apud Textorẽ, Alituũ regina, altiuolans, astriuolans, bellatrix, corusca, flammigera, grata Iouí, nubiuaga, nuncius Iouis, prædatrix, præpes Vergilio. (Vide Festum in dictione præpetere. Vergilius etiam præpetes pennas dixit. Nec respirandi fit copia præpete ferro. Ennius de pugna Cæcilij, ingruentibus in eum ueluti imbre, telis.) rapax, regalis, regia, sublimis, uenatrix. ¶ Ἀετὸς ἄιθων, Iliad. ο. licet autem ἄιθωνα interpretari uel à colore nigrum, fuluum, ruffum: uel ab animi feruore; aut ab impetu & uehementia uolandi. Διὸς ἄιθων ὄρνις, Theocritus Idyl. 17. Μέγας ἀετὸς ἀγκυλοχείλης, Odysseæ τ. Ἀγκυλοχείλων interpretantur uel qui χείλεσι

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

χῆλος, id est rostrum aduncum habeat, uel chelas, id est ungues uncos. Cleonem Aristophanes traducens, coriarium & furem illum esse innuens βυρσάετον ἀγκυλοχείλω cognominauit, quasi aduncas & rapaces manus habentem. Sed de huius uocis etymologia & interpretatione plura leges apud Varinum in elemento A. Βασιλῆϊ δ' ὄρνις ἀετὸς, Nicander. Accipitrem Homerus ὦκυσον tantum uocat, ἀετὸν uerò ἁρπάσιμον simul & ὦκυσον. ὀξύς, in Epigram. Οἰωνὸς πτηνὸς ἄγγελος, absolutè pro aquila, Iliad. ω. Ἀετὸς ταυύπτερος, Hesiodus in Theogonijs. Ταυυσίπτερος ὄρνις, ibidem de aquila. Τελειόπτερος πετηλῶν, Homerus Iliad. θ. ubi Scholia exponunt aquilam auium maximam, uel auspicia perfecta præbentem, ὠκυπετεστικώτατον. Ἀετὸς ὑψιπέτας, Aristoph. in Auibus. Ὑψιπέτης, Iliad. μ. & ν. ὑψιπετήεις, Iliad. χ. Οἰωνῶν βασιλεύς per antonomasiam, Pindarus. Ἅρπυια, Apollon. Argon.

¶ Aquilus color est fuscus & subniger, à quo aquila dicta esse uidetur, quãuis eam ab acutè uolando dictam esse uolunt. Aquilus autem color ab aqua est nominatus. qui color incertus est inter album & nigrum, Festus. Aquila quidem germana colore ruffo uel subrutilo describitur, melanæetus autem & anataria seu morphnus nigricant. Aquilius prænomen (cognomẽ) ab aquilo colore, id est nigro est dictum, Idem. Corpore aquilo, Plautus Pœn. Colorem inter aquilum candi dumq; Suetonius in Augusto. Aquilinus, quod ad aquilam pertinet, aut quod aquilæ est simile. An tu inuenire postulas quenquam cocum, Nisi sit miluinis, aut aquilinis unguliś? Plautus, id est rapacibus. Aquilo uentus à uehementissimo uolatu adinstar aquilæ appellatur, Festus. Vt aquilifero moranti cuspide sit comminatus, Tranquillus in Cæsare. sed legendum aquilifer casu recto, ex Plutarcho, Cælius. Vide inferius inter icones.

¶ Legimus in templis etiam uocari ἀετοὺς, id non aliud indicat, quàm tecta, quæ item pterà uocant, sed & aetómata, sicuti in Agamemnone auctor est Ion, (ex Scholiaste Aristophanis.) Corinthiorum autem fuisse inuentum id cecinit Pindarus, quum in Olympijs ita scribit de Corinthijs, Τίς θεῶν ναοῖσιν οἰωνῶν βασιλῆα δίδυμον ἔθηκε; Antè uerò retroq; aetómata concinnari solita, prodidit auctor Didymus, Cælius. Corinthij inuenerũt τὰ ἐπάνω τῶν νεῶν ἁπλᾶ ἀετώματα, Scholiastes in Olympia Pindari Carmine 13. Sed alij uidentur aquilæ effigiem interpretari apud Pindarum, quæ templis imponi solita sit, ut ex hisce Scholiastæ uerbis colligo: ὁ ἀετὸς οἰωνῶν βασιλεύς ἐστιν ὁ ὢν τῶν ἱερῶν πτέρυγα. πτέρυγας, καὶ ἀετώματα, καὶ ἀετούς, id est pinnas & aquilas uocant tecta templorum, Varinus & Suidas. Ἀέτωμα, τὸ εἰς ὕψος ἀναπεταμένον ἢ ὀροφὴς ὥσπερ πρίγωνον, Galenus in Glossis & Suidas. hoc est tectum quod utrinq; in altum tendit figura triangulari. neque enim omnia tecta hac specie constituuntur. apparet autem non modo templorum, sed quarumuis ædium tecta in hanc formam constructa sic dicta fuisse. Solent autẽ ditiores huiusmodi tectis ante ac retro muros triangulari figura per interualla scansilia se colligentes in mucronem, pinnarum extensarum similitudine, adiungere qui ipsi muri uel pinnę murorũ an similiter aeti uel aetómata dici possint, iudicẽt alij. Ἀετὸς uel ἀετὸς, τὸ ὀρόφωμα τὸ ἐπὶ τοῦ ὀροφοῦ ὅπου ἀέτωμα καλοῦσι, σχεδόν τι τῷ οἴκῳ ἐμφερὲς τῇ πτήσει τοῦ ζώου, Suidas & Etymologus. Eustathius simpliciter aetòn & aétoma partẽ templi esse scribit, sic dictam à similitudine alarum aquilæ. Galenus lib. 3. commentariorum in Hippocratem de articulis, Ἀέτωμα οἶκος (inquit) uocat culmen seu supremam domus partem triangulari forma. nam si solarium (ἡλιακὸν) quispiam facere uelit, loco tegularum aream planam cõstituet. at si regulas imponat, ea forma tectum erigit, qua facile pluuialis aqua defluere queat. unde in altum medio culmine à posteriore in anteriorem partem per longitudinem porrecto hinc & inde supra laterales parietes tectũ humiliter deducitur, ut geminarum demissarum alarum speciẽ præferat. ex qua similitudine ueteres huiusmodi tecto aetomatis nomen indidisse uidentur: quod & ἀετὸν appellarunt cum alij, tum Diocles Carystius hunc locum paraphrasticè reddẽs, Hæc ferè Galenus. Græcus quidem codex admodum deprauatus est. Interpres Latinus uertit lacunar, & testudinatum, quàm rectè uiderit ipse. Ἀετὸν quidem dictum apparet, quòd in tali contignatione tecti, trabes inter se oppositæ, collígatæ uideantur & connexæ. Aquilas templi Tegeatarum Pausanias in Arcadicis dixit. Τὰς γὰρ ὑμῶν οἰκίας ὀρέψομεν πρὸς ἀετὸν, Aristophanes in Auibus. Ἀετὸς, τὸ ἐφ' ἑκάστῃ κνήμῃ τοῦ προχοῦ σιδήριον, id est ferramentum iuxta singulos rotæ radios, Pollux, Etymologus, Hesiodus & Varinus. καὶ κυμαίτιον τὸ ἐν τοῖς γέισοις, Hesiodus & Varinus. ¶ Ἀετιδεῖς, pulli aquilarũ Aeliano, Suidas. ¶ Aristophanes Cleonem traducens tanquam coriarium & pecunias publicas suffurantem βυρσάετον ἀγκυλοχείλω nominauit. ¶ Ἀέτειον πτερὸν καὶ κρέας, id est aquilinam pennam & carnem Græci dicunt, Suidas. ¶ Ὄρνεον ἀετῶδες, auis aquilæ similis, ut de catarrhacte & harpe auibus apud Grammaticos legimus.

¶ Ἀετὸς ἵππων, equus celerrimus, in epigrammate Archiæ, Anthologij 1. 33. pro equo omnium perniciosimo, quãdo aquila inter aues uelocissima est. Oppianus Iberos equos tantæ celeritatis esse scribit, ut solæ cum eis aquilæ certare possent. Ἀετογενεῖς dicti equi à genitiua quadam nota, quam habent circa armos, à Sarmatis probantur tanquam ad cursus aptissimi: improbantur qui eadẽ circa caudam & clunes habuerint, Absyrtus 115. Conuenit sanè à pernicissima auiũ aquila equos etiam uelocissimos sic appellari, etsi nulla huiusmodi corporis nota foret. ¶ Exaetus dicitur aquila dum nutrit pullitiem à fortitudine sua degenerans, adeò ut fœtus ferarum rapere non queat, ut in C. docuimus. ¶ Est & aquila piscis, ἀετὸς apud Athenæum. Καρχαρόδοντα dicuntur, quorum rotundi & alternatim (uel pectinatim) inuicem inserti dentes sunt, ut leo, canis, pardalis, ἀετίδες & pisces carniuori, Scholia in Aristophanis Equites. ¶ Aetites lapis descriptus est in G.

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

¶ Ἀετός, herba quædam in Libya nascens, Varinus & Etymologus, sed ἀφ' ᾧ etiam tanquam herbæ nomen apud Varinum legitur, uoce nimirum corrupta. Galenus lib. 6. de simplicibus medicamentis refert Pamphilum quendam in opere suo de herbis grammatico & magico potius quàm medico, ἀετοῦ, id est aquilæ herbæ meminisse, cuius apud neminem Græcorum mentionem se inuenisse scribat, sed tantum in libro quodam qui Hermæ Aegyptio tribuatur de 36. sacris herbis horoscoporum, quas omnes (inquit Galenus) nihil quàm nugas & figmenta esse constat. Hæc fortè fuerit Prometheum dicta herba Apollonio in Argonauticis, quã fingit natam è sanguine Promethei aquila iecur eius depascente, unde & radix sanguinolenta appareat: flore croceo cubitali, (uel cubitum distante à terra,) caule gemino. Scholiastes ait poetam hæc fingere, à nullo enim rhizotomorum hanc stirpem describi. Nos centaurij maioris tantum radicem succo manare sanguineo apud ueteres legimus, cui tamen reliqua descriptio non conuenit. Ἀετόνυχον, herba, Hesychius & Varin. Dioscorides (aut quisquis nomenclaturas ei adiecit) leontopodium dictam herbam, aetonychon etiam nominari prodit. Aegineta uerò lithospermum aetonychi semen esse ait. Sed lithospermon ea est herba quam uulgò milium solis uocitant, longè à Dioscoridis leontopodio diuersa. Lignũ aquilæ quoddam dictum peregrinum & aromaticum hodie in nostrũ orbem afferri audio. Herba quam Galli ancholiam uocant, nostri aquilegiam, aliqui angelicam, Matthæolus Senensis aquilinam nominat: aliqui amorem perfectum.

¶ Icones. In sceptris regum aquila erat, Scholiastes Aristophanis. ¶ Aquila fuit signum singularum legionum Romanarum: unde aquilifer dicebatur signifer in Romana militia. Aquilam Romanis legionibus C. Marius in secundo consulatu suo propriè dicauit. Erat & antea prima cum quatuor alijs: lupi, minotauri, equi apriq; singulos ordines anteibãt. Paucis ante annis sola in aciem portari cœpta erat, reliqua in castris relinquebantur. Marius in totum ea abdicauit. Ex eo notatum, non ferè legionis unquam hybernasse castra, ubi aquilarum non sit iugum, Plinius. Ex quibus L. Petrosidius aquilifer, quum magna multitudine hostium premeretur, aquilam intra uallum proiecit, Cæsar 5. belli Gall. Quum signa militaria, quum aquilam illam argenteam (cui etiam sacrarium scelerum domi suæ fecerat) scirem esse præmissam, Cic. 2. in Catil. Signa decus belli Parthus Romana tenebat, Romanæq; aquilæ signifer hostis erat, Ouid. 5. Fast. Infestisq; obuia signis Signa, pares aquilæ, Lucan. lib. 1. Vt notæ fuisse aquilæ, Romanaq; signa, Ibid. Aquilæ duæ, signa sexaginta sunt relata Antonij, Galba ad Cicer. lib. 10. Iupiter egrediens ad bellum contra patrem Saturnum, aquilę uidit augurium: cuius cum uicisset auspicio, fictum est quòd ei pugnanti tela ministrasset: unde etiam à felice augurio natum est, ut aquilæ militum signa comitẽtur, Seruius. Primum signum totius legionis est aquila, quam aquilifer portat, Vegetius de re milit. 2. 13. C. Cæsare, M. Lepido Coss. decimæ legionis Aquilæ Cn. Pompeij filio, quæ fulmina tenebant, uisæ dimittere, & in sublime auolare: ipse adulescens Pompeius uictus, & fugiens occisus, Iul. Obsequens. Traditur primam aquilam, quæ in exercitu Crassi ferebatur, sua sponte cogente nemine, esse conuersam, aduersus Parthos proficiscentis, Plutarchus in uita Crassi. Ἀποφόρων λογίων, libro 8. Sibyllinorum. Aquila etiamnum signum est imperij Romani, cui bina capita affinxerunt postquam imperium in Orientale & Occidentale diuidi cœpit, sed pictores dum elegantius quàm uerius repræsentare aquilam student, iconẽ eius paulatim omnino corruperunt. Ὦ ἔβγε, ὦ χρυσὸς, ὦ ἐκλευκῶ ἐλέφαντι Ἀετὸ οἰνοχόον Κρονίδᾳ διὶ πῶμ' ἀφόρουτες, Theocritus Idyl. 15. De aquilis aureis in tẽplo Delphico, leges infra in h. Aquila aurea in porta templi Hierosolymitani ab Herode consecrata, à Iudæis aliquibus postea deiecta est: quorum aliqui comprehensi iussu Herodis uiui combusti sunt, ut tradit Iosephus Antiquitatum Iud. lib. 17. cap. 8. De aquila super tumulo Aristomenis, uide in h. mox post prouerbia. In carcerum Olympici certaminis embolo, id est rostro, delphis æreus in cacione erectus uisitur, & in medio ara quæ aquilam ex ære alis longè extensis sustinet. Est autem machina huiusmodi, ut ea commota delphinus in terrã cadat, aquila uerò sursum prosiliat, Idem Eliacorum 2. Leocras (lego Leochares, ex Tatiano) statuarius aquilam fecit, sentientẽ quid rapiat in Ganymede, & cui ferat, parcentem unguibus etiã per uestem, Plinius 34. 8. Diuus Augustus in Curia quam in comitio consecrabat, duas tabulas (pictas) impressit parieti: quarum alterius admiratio est, puberem filium seni patri similem esse, salua ætatis differentia, superuolante aquila draconem complexa, Idem. Memini cum Romæ ætatem tererẽ, ad Palatij radices ponè Anastasiæ templum, sacellum effossum fuisse, quod tum plericq; Consi putarunt, propter frequentes conchas marinas ibi repertas, ubi & effigies albæ aquilæ cum crista rubra in sacelli fornice seu testudine, quod tum plericq; consilij symbolum interpretabantur, Lil. Greg. Gyraldus. Apis Aegyptiorum in tergore effigiem aquilæ habet, Herodotus. Vt hominem significent Aegyptij qui tutò urbem habitat, aquilam pingunt quæ lapidem gestet, hæc enim è mari uel terra sublatũ lapidem in suum infert nidum quò tutior sit ac firmior, Orus 2. 50. Regem qui solitudine gaudeat, quiq; errata non condonet si uelint significare, aquilam pingunt, hæc enim desertis in locis nidum sibi construit, sublimiusq; cæteris uolucribus uolat, Idem 2. 57. Cum suis sacris literis Aegyptij uictoriam pingerent, aquilam formabant, quoniam ea auis cæteras aues superare solet, Lil. Greg. Gyraldus. Aquilæ pullus masculum & orbiculatum (ἀῤῥενογόνον καὶ κυκλωτὸν) quippiam, uel semen hominis connotat, Orus 2. 3. Emblemata quædã Alciati de aquila, infra in h. referam. ¶ Est & aquila sydus, de qua Higinus;

Hæc

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

Hæc est (inquit) quæ dicitur Ganymedem rapuisse, & amanti Ioui tradidisse, hanc etiã Iupiter primus ex auium genere delegisse sibi existimatur: quæ sola tradita est memoriæ, cõtra Solis exorientis radios contendere ualere, itaq; super aquarium uolare uidetur. Hunc enim complures Ganymedem esse finxerunt. Nonnulli etiam dixerunt Meropem quendam fuisse, qui Coon insulam tenuerit regno, & à filiæ nomine Coon, & homines ipsos à se Meropas appellârit, hunc autem habuisse uxorem nomine Ethemeam, genere Nympharum procreatam: quæ cum desierit colere Dianam, ab ea sagittis figi cœpit, tandemq; à Proserpina uiua ad inferos arrepta est: Meropem autem desiderio uxoris permotum, mortem sibi consciscere uoluisse: Iunonem autem misertam eius, in aquilam corpus eius conuertisse, & inter sidera cõstituisse: ne si hominis effigie eum collocaret, nihilominus memoriam tenens coniugis desiderio moueretur. Aglaosthenes autem qui Naxica scripsit, ait Iouem Cretæ surreptum, Naxum delatum, & ibi esse nutritum: qui postquam peruenerit ad uirilem ætatem, & uoluerit bello lacessere Titanas, sacrificanti ei aquilam auspicatam: quo auspicio usum esse, & eam inter astra collocasse. Nonnulli etiam dixerunt Mercurium, alij autem Anapladem pulchritudine Veneris inductum in amorem incidisse: & cum ei copia nõ fieret, animum ut contumelia accepta defecisse: Iouem autem misertum eius, cum Venus in Acheloo flumine corpus abluerit, misisse aquilam, qui soccum eius in Amythaoniam Aegyptiorum delatum Mercurio traderet: quem persequens Venus ad cupientem sui peruenit: qui copia facta, pro beneficio aquilã in mundo collocauit, Hæc omnia Higinus. Aquila occidit 13. kalend. Augusti, Plinius. Exorto Leone occidit. exoritur autem cum Capricorno, &c. Vide astronomos: ut Higinum de sagitta qua Hercules aquilam interfecit. Griphus est apud Athenæum, quæ nam eadem in cœlo, terra, & mari habeantur: ad quem respondetur, Vrsus, serpens, aquila, & canis. addo & leporem. ¶ De spectro tricipiti, capitibus aquilæ, leonis & bufonis, quod Marcomiro Troianorum circa Mæotin regi apparuit, ex Munstero historiam scripsi in Bufone a.

¶ Propria. Aegyptus dicta est olim Aëria, & Aëtia (Ἀετία) ab Aëto quodam Indo, Eustathius in Dionysium. Aquila urbs Brutiorum ex ruinis Furconij antiquissimi oppidi à Longobardis ædificata, ut scribit Volaterranus. Aquileia urbs Carnorum metropolis, à legendis aquis dicta existimatur. Aëros fluuij nomen est in Scythia, aliqui Nilum etiam olim Aquilam dictum uoluñt, Vide in h. in fabula Promethei. ¶ Aquilam Iudæum Ponticum & Priscillam uxorem eius inuenit Corinthi, Actor. 18. Pontij Aquilæ tribuni meminit Suetonius in C. Iulij Cæsaris uita. Aquilius prænomen (cognomen) ab aquilo colore, id est nigro, est dictum, Festus. Huic simile est apud Græcos Aetius. Εὐρυμέδων, ὁ Πρόσευς, ἢ Ποσειδῶν, ἢ ἀετὸς, καὶ Ἑρμῆς, Hesychius & Varinus. Eurymedon quidem fluuius est Pamphyliæ. fuit & hoc nomine auriga Eurycreontis regis, & Nestoris minister, ut Varinus scribere uidetur: item Fauni filius apud Statium in Thebaide. Aiax Telamoni natus primum Aëtos dictus est, propter auspicium aquilæ præteruolantis cum Hercules in Telamonis gratiam sacrificaret eo nomine ut filius ei nasceretur, ut copiosius scripsi in Leone h. in leonis Nemeæi mentione. Pyrrhus rex aquila appellari gaudebat, Plutarchus. Ab rerum gestarum excellentia præsigni Pyrrhum esse aquilam cognominatum, id est aëtòn, prodit historia, Cælius. Πύῤῥῳ τῶν στρατιωτῶν ἀετὸν αὐτὸν προσαγορευόντων, Τί γὰρ (εἶπεν) ὁ μέλλω τοῖς ἡμετέροις (nisi ὑμετέροις per υ. legendum est) ὅπλοις ὥσπερ ὠκυπτέροις ἀερόμενος, Plutarchus in Apoph. Aetius uiri nomen, hæretici ex Antiochia Syriæ, de quo multa Suidas: item scriptoris rei medicæ. Huic Latinè respondet Aquilius. Magi hominum ad animalia bruta affinitatem insinuantes, brutorum etiam nominibus eos appellant: ut leones, ijsdem sacris initiatos, mulieres hyænas, ministros coruos, patres aquilas & accipitres, Porphyrius in libro de abstinendo ab animatis.

¶ b. Quòd si omni tẽpore similes miluijs sint stymphalides atq; aquilis, aues mihi uidẽtur Arabicæ, Pausanias in Arcadicis. Diuus Ioannes in Apocalypsi scribit se uidisse quatuor animalia plena oculis ante & retro, quorum quartum simile fuerit aquilæ uolanti, &c. Vide in Leone H. a. Similem uisionem legimus in prophetia Ezechielis cap. 1. Inter bestias quatuor à Daniele uisas, (ut legimus cap. 4. historiæ eius) prima erat sicut leo, erãtq; ei alæ sicut aquilæ. Aquilæ inter aues aspectu sunt masculo, ἀῤῥῴνωπόι, perdix fœmineo, Adamantius. Ctesias scribit gryphes aquilino ore esse, Aelianus.

¶ c. Ὅν (Eteoclẽ) ἐφ' ἁμετέρᾳ γᾶς πολιωκέϊκις Ἀρθεὶς νεκέων ὀξ ἀμφιλόγων Ὀξέα κλάζων ἀετὸς εἰς γᾶν Ὡς ἐσορεπτὰς, Λευκῆς χιόνος πτέρυγι σεγανὸς, Sophocles in Antigone. Ὡς ἄρα νᾶσος ἔειπεν, ὁ δ' ὑψόθε ἔκλαγξεν φωνᾷ Ἐς τρὶς ἐπὶ νεφέων Διὸς ἄσιος ἀετὸς ὄρνις, Theocritus Idyllio 17. Reperitur etiam de homine κλάζειν. Ὀξέα κεκληγὼς, Homerus de Thersite. ¶ Vt in cane uulturina sagacitas, sic acies aquilina in uenatore requiritur, Budæus. Aquila de rupibus dispicit escam, & è longinquo prospiciunt oculi eius, Iob 39. Sic fatus Menelaus abiuit, Πάντοσε πασσάενον, ὥς τ' ἀετὸς, ὅν ῥά τε φασὶν Ὀξύτατον δὴ πάντων ἐπιδέρκεσθαι πετεηνῶν: Ὅν τε θεὸν ὑψόθ' ἑόντα πόδας ταχὺς οὐκ ἔλαθε πτώξ Θαλάμῳ ἐν' ἀμφιρύτῃ κατακείμενον ἀλλὰ τ' ἐπ' αὐτῷ Ἔσσυτο, καί τε μιν ὦκα λαβὼν ἐξείλετο θυμόν, Iliad. ρ. Homerus cernẽdi agendiq; celeritatem aliâs accipitri palumbario comparat: aliâs aquilæ, Ὅν τε καὶ ὑψόθ' ἑόντα πόδας ταχὺς οὐκ ἔλαθε πτώξ. indicat enim aciem uisus, quòd è sublimi cernat: pernicitatem uerò quoniam uelocissimum animal capiat, Varinus in Παραβολῇ. Κέλητισιν (equis Iberis uelocissimis) τάχα μὲν φαεσιπόρῳ ἰσοφαρίζοι Ἀετὸς ἀλθαίνουσι ὠκυπόδων γναλίπουσιν, Oppianus. Excitabit Dominus contra te gentem è longinquo,

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

quæ ut aquila aduolabit, Deuteron. 28. Aquilis uelociores, leonibus fortiores Saul & Ionathas, 2. Regum 1. Velociores aquilis equi illius, Hieremias 4. Sicut aquila uolabit (hostis,) & expandet alas suas super Moab, Idem 48. Aquilis cœli uelociores sunt persecutores nostri, super montes persecuti sunt, in deserto insidiati sunt nobis, Idem in Threnis 4. Venient equites eius è longinquo, & aduolabunt ut aquila festinans ad uorandum, Abacuc 1. Diuitiæ faciunt sibi alas, & ueluti aquila subuolant in cœlum, Prouerb. 23. Tria sunt mirabilia apud me, imò quatuor quæ non cognoui: Via aquilæ (pro quauis aue hoc loco, Munsterus) in cœlo, &c. Prouer. 30. Dies mei transierunt instar aquilæ quæ uolat ad escam, Iob 9. Aquila in petris manet, in saxis præruptis atque inaccessis rupibus commoratur, Iob 39. Aquila nunquid ad tuum præceptum eleuabitur, & in arduis ponet nidum suum? Ibidem. Si eleuaueris quasi aquila nidum tuum, inde detraham te dicit Dominus, Hieremias 49. & Abdias similiter. Sustinentes Dominũ mutabunt uires: renascentur (eis) pennæ in modum aquilarum, Esaias 40. Lais meretrix uidetur mihi τωυτὰ πεπονθέναι τοῖς ἀετοῖς. ἔστι γὰρ ὅταν ὦσι νέοι ἐκ τῆν ὀρέων πρόβατ' ἐδίωσι καὶ λαγὼς, μετέωρ' ἀναρπάζοντες ἀπὸ τῆ ἰχύος, ὅταν δὲ γηράσκωσιν, ἤδη ποτὲ ἐπὶ σὺς νεὸς ἴζοσι πεινῶντες κακῶς, κἄπειτα τότ' εἶν νομίζεται τράγος. Sic & Lais nunc (inquit) otiosa est & bibula, nihil aliud quærens quàm ut in diem cibo ac potu saturetur, Epicrates apud Athenæum. Aquilam adhuc iuuenem in ouilia Demisit hostem uiuidus impetus. Nunc in reluctanteis dracones Egit amor dapis atq; pugnæ, Horatius in Odis 4. 4. Oculum qui subsannat patrem, & cõtemnit doctrinam matris, corui eruent, & pulli aquilæ deuorabunt, Prouer. 30. Qualis ubi aut leporem, aut candẽti corpore cygnum Sustulit alta petens pedibus Iouis armiger uncis, Vergilius nono Aeneid. imitatus illud Homeri, ὧρμησεν δ' ἁλέες ὥς τ' ἀιετὸς ὑψιπετήες, ὅς τ' ἐσὶν ποικίλοτατος πετεηνῶν, ἁρπάζων ἠ αἶψ' ἀμαλὸν, ἠ πῆδακα λαγωὸν, ut Seruius obseruauit. ὡς ὅτε γλαὺξ ἥρπαξ' ἀπαλόμηλόν ϙι ἀρνα, Homerus alicubi de aquila. Testudines terrestres fœminæ in coitu supinæ iacent: quo peracto cum se conuertere nequeant, præda tum alijs animalibus tum aquilæ relinquuntur, Aelianus. ¶ Est in iuuencis, est in equis patrum Virtus: nec imbellem feroces Progenerant aquilæ columbam, Horatius in Odis 4. 4. ¶ Massurius apud Plinium immussulum auem dicit esse pullum aquilæ priusquam albicet cauda: Vide infra in Capite de aquilis diuersis.

¶ d. Portaui uos super alas aquilarum, Exodi 19. ubi Munsterus in Scholijs, Portaui uos quasi in humeris, sicut aquila pullos suos portat in alis præter morem aliarum auium, quæ pullos pedibus, quo uolunt, portant. Est etiam aquilæ natura (inquit Paulus Fagius) ut sensim pullos suos ad uolandum excitare & prouocare soleat. Sic Deus populum suum excitauit, quando ex Aegypto eduxit. R. Salomon hunc locum explicans, Omnes cæteræ aues (inquit) pullos suos ponunt inter pedes suos, eò quòd timeant sibi ab auibus quæ altius uolitant. aquila uerò non timet sibi, cũ una omnium altissimè uolet. quia uerò ab homine timet, ne forte iaculo impetatur, pullos super alis gestat: quasi malit seipsam iaculo perire quàm pullos suos. ¶ Puerum auium studiosissimum, Philarchus memoriæ prodidit, aquilæ pullum quem dono accepisset, uario & multiplici cibo aluisse, & studiose diligenterq; curasse, (& ægrotantem aliquando curasse, Io. Tzetzes 3. 134.) Nam cum ipsum non tanquam rem ludicram alebat, sed tanquam uel amores suos & delicias, uel natu minorem germanum fratrem, sic sanè is aquilam magna cum cura & diligentia tuebatur. Cum autem progressu ætatis in mutuam inter se amicitiam uehementer exarsissent, atq; accidisset ex morbo ut puer laboraret, tum ei aquila assiduitate officij assidebat. Cum enim is quietem caperet, ipsa quoq; quieti se dabat: cum uigilaret, eadem assistebat: cum non ederet, ipsa pariter cibum non admittebat. Postea uero quàm è uita excessisset, atq; efferretur ad monumentũ sepulchri, eum prosecuta est: postq; ubi cremaretur, in medios rogos se immisit, Aelianus. Sed carmina tantum Nostra ualent Lycida tela inter Martia, quantum Chaonias dicunt aquila ueniente columbas, Vergilius Aegl. 9. Tam dispar aquilæ columba non est, Nec dorcas rigido fugax leoni, Martialis. Ἀλλ' ὡς ὀρνίθων πετεηνῶν ἀιετὸς ἀδὼν ἔθνεα ἐφορμᾶται ποταμὸν παρὰ βοσκομένάων χηνῶν, ἠ γεράνων, ἠ κύκνων δολιχοδείρων, Homerus Iliad. ω. ὡς δ' ἀιετὸς ὑψιπετήες, ὅς τ' εἰσὶν ποικίλοτατος πετεηνῶν, ἁρπάζων ἠ αἶψ' ἀμαλὸν, ἠ πῆδακα λαγωὸν· ὡς Ἕκτωρ ὀίμησε, Iliad. χ. Τῷ μὲν (draconi) ἑκπαγλότερ' ἠτεόων βασιλῆϊ ὄρνις ἀιετὸς ἐκ πελάχης (aliàs ὀξὺ ἄεθρης) ἐπαίξειεν, &c. draco enim auium omnium nidos inuadit, & si aquila recens agnum aut leporem rapuerit, is illi è fruteto aliquo prosiliens abripit, Nicander.

¶ e. Proditur memoriæ, Pythagoram, quum superuolantem susurraminibus magicis excantasset aquilam, ita deduxisse, ut mitem redderet ac prorsus cicurem. Propterea Ammianus: Pythagoras (inquit) femur suum apud Olympiam aureum ostentabat, & cum aquila colloquens subinde uisebatur, Cælius. Apollonidæ epigramma extat lib. 1. epigrammatum Græcorum titulo εἰς ὄρνις, in aquilam quæ in Rhodum uenerit, ubi alioqui aquilæ insunt, quum Nero Imperator illic ageret, eiq; ultro mãsuetam se præbuerit. ¶ πλῆξόν τ' ἀτρακτῳ τοξικῷ τὸν ἀιετὸν, Aeschylus: hoc est, aquilam sagitta ictam. ¶ Aëtites lapis suspensus in sinistro brachio conciliat amorem, & diuitias auget ubi fertur, Euax & Albertus. Quæcunq; facit aquila (in remedijs & amuletis) hæc & uultur, Kiranid. Idem superstitiosas quasdam & uanas facultates aëtitæ lapidi si cum alijs quibusdam gestetur, attribuit, indignas adscribi, iubet quidem in eo sculpi aquilam, &c. Et rursus, In hyænio lapide sculpe aquilam dilaniantem piscem, &c. locus est corruptus.

¶ Ad gratiam & fortunam, Dexter oculus aquilæ in panno mundo ligatus, & in sinistra manu retentus,

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

retentus, in collocutionibus magnam gratiam & amicitiam præstabit. Sinister autem oculus in corio ceruino appensus nunquam sinit ophthalmiam pati gestantem, Kiranides. Supra oculos aquilæ in supercilijs inueniuntur duo lapides, unus in unoquoq; supercilio: qui ligati in pelle lupi aut phocæ aut hyænæ, aut aquilæ, ad collum gestantem conseruant ab omni iniuria, & contra noxas ferarum, & dæmonum hominumq; insidias arcent, & omne bonum conciliant, Idem. Si quis cubitum se conferens os uel rostrum aquilæ ad caput ponat, uidebit in somnis quod uoluerit, Idem. Cor aquilæ impositum uino cum melle & aromatibus, & ita smyrnizatum per dies septem, deinde in corio lupino gestatum, omne malum, morbos & feras amolitur: ita ut gestans semper prosper, beatus ac diues futurus sit, Kiranides. Ad amorem: Aquilæ renunculi & testiculi sicci infusi & sub
10 persparsi condito, in potu uel cibo dati, siue uiro siue mulieri, concupiscentiam & amorẽ magnum excitant, Idem. De aquila dextræ alæ penna retenta, diuitem & amabilem facit gerentem, Idem. Vngues aquilæ à pueris & à perfectis gestatæ, ab omni malo ac phantasmate iniquo, & ab omni nocumento liberant gestantem, Kiranides. ¶ Elleborum nigrum effossuros circumscribere iubent, spectando exortum precandoq; (ut id liceat sibi concedentibus dijs facere, Plinius) cauereq; aquilam tam à dextra quàm à sinistra, periculum enim secantibus imminere aiunt: & si aquila prope aduolauerit, moriturum illo anno qui succidit, augurium esse, Theophrast. de hist. 9. 9.

¶ g. Nerui de collo & dorso aquilæ ad collum & spondylos ligati, dextri ad dextrum, & sinistri ad sinistrum latus, chiragricis prosunt. Similiter & nerui pedum, podagram pedum, & genuum dolores sanant, Kiranides. Aquilæ lingua appensa in panno lineo, arthriticos, cionidas, & tussien
20 tes magnificè sanat, Idem. Sinistræ alæ pennam si quis tenuerit, & in oleo tinxerit, & à loco tenente usq; ad sacram spinam (os sacrum) mulierem in partu laborantem unxerit, ilico pariet, Idem.

¶ h. Historiæ & fabulæ. Aristomenem quomodo aquila sustinuerit, & uulpecula è Ceada liberârit, ex Pausania narraui in Vulpe h. ab initio ferè. ¶ Ptolemæum Sotêrem Arsinoæ filium, ferunt Macedones expositum & ab aquila nutritum esse, quæ sublimis supra infantem alis extensis & æstum Solis nimium & pluuiam auerterit, & aues gregales depulerit, & laniatarum coturnicum sanguine tanquam lacte ipsum aluerit, Suidas in Lago. Ganymedes Troïs filius fuit, iuuenis spectatissimus, quem aquila (ut fabulantur) dum uenaretur in Ida monte Troadis, rapuit, mensæq; Iouis ad præministranda eidem pocula adhibuit, contempta Hebe Iunonis filia (quæ prima causa fuit inuidiæ Iunonis erga Troianos) postea in Zodiaco positus. Xenophon in Symposio non ob formã
30 corporis, sed ob præstans ingenium à Ioue raptum esse ait. Et genus inuisum, & rapti Ganymedis honores, Vergilius primo Aeneid. Raptus alite sacra Miscet amatori pocula grata suo, Author Priapei carminis. Nam Ioui ad pocula stare finxerunt. Non enim ambrosia deos aut nectare, aut Iuuentute pocula ministrante lætari arbitror: nec Homerum audio, qui Ganymedem à dijs raptum ait, propter formam, ut Ioui pocula administraret, nõ iusta causa, quur Laomedonti tanta fieret iniuria. Fingebat hæc Homerus, & humana ad deos transferebat: diuina mallem ad nos. Aquilam quæ rapuit Ganymedem, quem aquarium in Zodiaco aliqui esse finxerũt, inter sydera collocatam nugantur, ut supra inter icones retuli ex Higino. Leocras (Leochares, ex Tatiano) statuarius aquilam fecit, sentientem quid rapiat in Ganymede, & cui ferat, parcẽtem unguibus, etiam per uestem, Plinius. Aetherias aquila puerum portante per auras Illæsum timidis unguibus hæsit onus, &c.
40 Martialis. Alciati emblema sub lemmate Deus, siue Religio, In Deo lætandum:

Aspice ut egregius puerum Iouis alite pictor — Fecerit Iliacum summa per astra uehi.
Quis ne Iouem tactum puerili credat amore? — Dic, hæc Mæonius finxerit unde senex?
Consilium, mens atq; Dei cui gaudia præstant, — Creditur is summo raptus adesse Ioui.

¶ Cum Prometheus post factos à se homines Solis ignem furatus esset, irati dij febres & morbos immiserunt terris: & ipsum Prometheum in mõte Caucaso per Mercurium religauerũt ad saxum, adhibita aquila quæ eius cor exederet. Hæc autem omnia non sine ratione finguntur. Nam Prometheus uir prudentissimus & à prouidentia sic dictus, primus astrologiam Assyrijs indicauit: quam residens in monte altissimo Caucaso, nimia cura & solicitudine deprehenderat. Dicitur autẽ aquila cor eius exedere, quòd ἄχος est solicitudo, qua ille affectus syderum omnes deprehenderat mo-
50 tus, &c. Seruius enarrans illud Vergilij sextæ Aeglogæ, Caucaseasq; refert uolucres furtumq; Prometheï. Iupiter (ut canit in Theogonia Hesiodus) Prometheum ligauit, & aquilam ei immisit quę hepar eius immortale exederet, cuius tantundem noctu reparabatur, quantum interdiu aquila consumpsisset, hanc deinde Hercules interemit. Higinus in sagitta sydere sic scribit: Hanc unam de Herculis telis esse demonstrant, qua aquilam dicitur interfecisse, quæ Prometheï iocinora dicitur exediſſe. Et paulò post, Iupiter Prometheo uincto aquilam admisit, quæ assiduè noctu renascentia iocinora exesset. Hanc autem aquilam nonnulli ex Typhone & Echidna natã, alij ex Terra & Tartaro, complures Vulcani factam manibus demonstrant, animamq; ei ab Ioue traditam dicunt, &c. Agrœtas tertio & decimo rerum Scythicarum scribit, aquilam Promethei iecur depasci solitam, inde uideri receptum uulgò, quòd is perfœcunda potiretur regione, sed quam tamẽ fluuius Aëtos,
60 id est aquila, maximè infestaret. Scimus autem hepatis aut uberis appellatione fertilitatem plerunq; significari. Quum illuc accessisset Hercules re perspecta, fluminis impetum & copiam alueorum crebritate exinaniſſe, atq; inde iudicatum, aquilam peremisse, & à uinculis soluisse mox Prome-

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

theum, Cælius. Et paulò post, Herodotus adíjcit Prometheum Scytharum regem fuisse: quumq; eius imperio obnoxia regio summa necessariorum laboraret inopia, nec succurri ab rege posset, quòd Aquila fluuius excrescens nimio plus agros dilueret, ibi coortos homines in uincula Prometheum coniecisse. Herculem uerò illum liberasse, & fluuium corriuasse in mare. Ad Nilum qui diceretur Aquila, rem deducit Siculus Diodorus. Aquilas quicunque Caucasum habitat, inimicas habet. propterea illarum nidos, ubicunq; enatę fuerint, igniferis sagittis incendunt, laqueos insuper ad eas capiendas tendunt, Prometheum ulcisci dictitantes, eò usq; fabulis fidem adhibuêre, Philostratus lib. 2. in uita Apollonij, ubi plura etiam de Prometheo eiusq; uinculis scribit. Vide Apollonium in Argonauticis lib. 2. & eius Scholiasten Græcum ad numerum 56. Alciati Emblema inscriptum, Quæ supra nos, nihil ad nos:

Caucasia æternum pendens in rupe Prometheus
Et nollet fecisse hominem: figulosq; perosus
Roduntur uarijs prudentum pectora curis,
Diripitur sacri præpetis ungue iecur:
Accensam rapto damnat ab igne facem.
Qui cœli affectant scire, deûmq; uices.

Fulgentius in Mythologico (ut Gyraldus recitat) non ab aquila Promethei iecur corrodi, sed à uulture tradit, idq; perbelle interpretatus est, cui & Petronius Arbiter in his hendecasyllabis congruit: Cui uultur iecur ultimum pererrat, Et pectus trahit, intimasq; fibras, Non est, quem tepidi uocant poetæ, Sed cordis mala, liuor atq; luxus. Vide Macrobiũ 1. 10. De Prometheo herba nata è sanguine Promethei aquila eius iecur depascente, unde & radix sanguinea sit, supra in a. scriptum est. ¶ Senescentibus aquilis rostrum superius accrescit, incuruaturq; subinde magis magisq;, cui rei data est fabula, ut hoc ita accidat aquilæ, quoniam cum olim homo esset, hospiti iniuriam intulerit, Aristot. ¶ Fertur aquilam aliquando sagitta ictam, cum pennam sagittæ adaptatam uidisset, dixisse, Τάδ' ἐχ ὑπ' ἄλλων, ἀλλὰ τοῖς αὐτῶν πτεροῖς ἁλισκόμεθα. ita hic etiam Euelpis inquit, Οὐχ ὑπ' ἄλλων πάσχομεν ταῦτ', ἀλλὰ τῇ ἑαυτῶν γνώμῃ. Aeschylus hanc paroemiam Libysticam uocat. ¶ Apud Aristophanem Comicum in Auibus homines quidam interrogant ab auibus, quomodo uiuere cum eis queant implumes ipsi & uolandi nescij. Epops auis respondet commodè id fieri posse, Pisthetærus uerò dubitat: quoniam & apud Aesopum fabula feratur de uulpe, quòd infeliciter aliquando commercium cum aquila habuerit. Scholiastes monet hanc fabulam apud Archilochum esse Aesopo antiquiorem. ¶ Scarabeus contra aquilam, Vide infra inter prouerbia. ¶ Καὶ δύμεις ἀμφίον & Κατωθαλώσω πυρφόροισιν ἀετοῖς, Aristoph. in Auibus. ¶ Vaticiniũ Esdræ de aquila gerente typum ecclesiæ Romanæ, doctissimus uir Theodorus Bibliander præceptor noster exposuit, libro typis publicato.

¶ Aquila Iouí sacra. Armigerum Iouis pro aquila dixit Vergilius 9. Aeneid. & Ouidius Metam. 13. Negant unquam solam hanc alitem fulmine exanimatam, ideo armigeram Iouis consuetudo iudicauit, Plinius. Aliqui eò quòd altissimè uolet, à poetis armigeram Iouis fingi aiunt, & alitum reginam dici. Regia ales pro aquila Iouí sacra, Ouidius 4. Metam. Tutelæ Iouis deputata dicitur, quia prosperum auspiciũ eius aduersum Titanas pugnaturus accepit, Acron in Horatium. Aquilam fingunt in bello Giganteo Iouí arma ministrasse. Quoniã Iupiter & Saturnus reges fuerunt, sed dum Iupiter cum patre Saturno haberet de agris cõtentionem, ortum bellum est: ad quod egrediens Iupiter aquilę uidit augurium: cuius quum uicisset auspicio, fictum est quòd ei pugnanti tela ministrasset: unde etiam à felice augurio natum est, ut aquilæ militum signa comitẽtur, Seruius in nonum Aeneid. Et alibi, Aquila (inquit) in tutela Iouis est, quia dicitur dimicanti ei contra gigantes fulmina ministrasse: quod ideo fingitur quia per naturam nimij est caloris adeò ut & oua, quibus supersedet, posset coquere, nisi admoueat gagatem lapidem frigidissimum. Auium præstantissimæ sunt aquilæ, quæ Iouis etiam sceptris proximè fulmina insidere creduntur, Oppianus in Ixeuticis. Ὁ Ζεὺς γὰρ ἀιετὸν ἔσκε ὄρνιν ἔχων ὦκα φλεφαλῆς, Aristophanes in Auibus: ubi Scholiastes, Debuit dicere in sceptro, ut etiam Pindarus: Ἔνθλει γ' ὀρνίθεσσιν Διός, aut dixit in capite, quoniam solebant aues unicuiq; deo sacras in capite imaginis cuiusque collocare. Iouis imago continebat læua sceptrum: dextra uerò nunc aquilam protendere uidebatur, nunc Victoriam. Et quidem aquilam, quòd Iupiter ita superioribus & cœlestibus imperet, ut aquila cæteris auibus: Victoriam uerò, quoniam omnia ei subiecta atq; deuicta sint, Lilius Greg. Gyraldus. Iupiter aquilã delegit, Ζεὺς ἀετὸν ἕλετο: prouerbium usitatum ubi quis ascisçit sibi præclaros, suisq; rebus accommodos, Erasmus. Aquila Iouí sacra est, & Græcis à uerbo ἄω quod est spiro uidetur ἀετὸς dici, à quo uerbo etiam ἀήρ, id est aër (quem Iouis nomine allegoricè innuunt) deriuetur. Huic igitur cõsecratur tanquam & nomine affinis, & tanquam deo perfecto auis perfecta, & cœlesti altiuolans, Eustathius in primũ Iliados. Fabula est, quòd cum Rhea parturiret Iouem, aquila apparuerit, (uel etiam eodem die nata sit, ut habet Scholiastes Homeri Iliad. 9. & in pugna aduersus gigantes præteruolârit, Idem.) ideoq; Iouem hanc alitem sibi delegisse in auium distributione cum res inter se diuiderent Titanes, Κατὰ τὴν ἀκκλήρωσιν τὴν πτάνων, Idem in octauum Iliados. Aquila Iouí gratissima auis esse fertur, siue tanquam rex regi, siue quia secũdum fabulam eodem die nata est quo Iupiter, uel quoniam ei regnum occupaturo, felicis faustiq; euentus augurium præbuit, uel quia natum Iouem in cœlum deportauit. Fabulantur aliqui Meropem Coum, cum uxorem mortuam deflere non desineret, & in luctu hospitio Rheam suscepisset, in aquilam mutatum semper adesse Ioui, Aelianus uerò latronem quendam fu-

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

dam fuisse scribit, qui deinde in aquilam mutatus, uncis unguibus uideatur, & in senecta rostro eius nimia aduncitate reddito inutili, hanc pœnam (famem scilicet in senectute) uitæ dum homo esset nimium belluinæ luat, & insuper odium scarabeorum. Cæterum Byzantia Mœro poëtria scribit, ut refert Athenæus in libro x i. de poculis, quòd Iupiter in Creta nutritus sit, Νέκταρ δ' ἐκ πώτρης μέγας ἀιετὸς ἀιχὴ ἀφύσσων ταμφιλῆς, φορέεσκε πετῶν (fortè ποτὸν) Διΐ μητίοντι. Τῷ καὶ νικήσας πατέρα Κρόνον δύσνομα Ζεὺς Ἀθάνατον ποίησε καὶ ἀγανῷ ἐγκατέναιεν. Vocat autē Hecuba aquilam Ioui charissimum οἰωνῶν, id est auium uel simpliciter, uel illarum potius ex quibus auspicia sumūtur, Hæc omnia Eustathius in Iliad. ω. Iupiter aquilæ imperat, & tanquam ministro utitur erga homines quibus aliquid significare uoluerit, Scholiastes Homeri. Aues hominibus deorum sententiam nunciant, aquila Iouis, ciconia Iunonis, &c. Porphyrius lib. 3. de abstinēdo ab animatis. Ἐκ Διὸς ἀιγιόχοι τιμὴν ἔχει ἀιετὸς ὄτως, Theocritus Idyl. 33. Ὡς ἆρα νᾶσον ἔειπεν, ὁ δ' ὑψόθ' ἐκλαγξεν φωνᾷ. Ἐς τρὶς ὑπὲρ νεφέων Διὸς ἄιετὸς ὄρνις, Theocritus Idyl. 17. Vna tantum ex aquilarum genere, quæ Iouis appellatur, carnes non attingit, sed ad uictum ei herba satis est, Aelianus.

¶ Aquilæ sublimes uolant, ut perquam maximè procul aspiciant. quapropter hominēs solam auium omnium aquilam esse diuinam perhibent, Aristoteles. Aquilam Thebani colunt, Strabo lib. 17. Thebæ aquilam honorant, tum quia regia uidetur auis, tum Ioue digna, Diodorus Siculus lib. 2. de fabulosis antiquorum gestis.

¶ Quòd si animantium cruore afficiuntur superi, cur non mactatis illis uulturios, aquilas, &c. Arnobius lib. 7. contra gentes. Si hecatombe imperatorio sacrificio fiat, non centum pecora, sed centum leones, centum aquilæ, & cætera huiusmodi animalia centena feriuntur, Iul. Capitolinus.

¶ Cum Lacedæmonij peste uexarentur, acceperunt oraculum desituram illam si quotannis uirginem nobilem immolarent. Et cum sors aliquando in Helenam incidisset, & ea pro more ornata ad sacrificium produceretur, aquila repente deuolans abreptum ensem ad armenta detulit & in iuuencam demisit, quare Lacedęmonij deinceps à uirginibus mactandis abstinuerunt. Historiam refert Plutarchus in Parallelis minoribus: & mox alteram subiungit de Valeria Luperca apud Valerios similiter seruata, hoc est ense per aquilam rapto & in iuuencā demisso. Est autem locus is mutilus, & idem apud Varinum quoq; Lexici scriptorem in Neoptolemo corruptus: uterq; collatione alterius emendari potest. Transcripsit ex Plutarcho etiam Cælius 13. 20. sed loca obscuriora non attigit. Iis uerò comparant fidem (inquit Cælius) quæ de Prisco Tarquinio T. Liuius perscribit.

¶ Delphi in medio uniuersæ quodammodo Græciæ & intra & extra Isthmum, imò & totius orbis consistere uidebantur, unde & telluris umbilicum appellabāt, fabulam addentes quam refert Pindarus, confingens ab Ioue duas dimissas aquilas in hoc coisse loco, unam ab ortu, alteram ab occasu. quidam autē dixêre coruos, Strabo lib. 9. Pindarus in Pythijs carmine quarto Pythiam siue Sibyllam Χρυσέων Διὸς ἀιὲ πὼ παρέδρον cognominat: Vbi Scholiastes, Ferūt Iouem cum uellet maximè mediam orbis habitabilis partem certa mensura deprehendere, duas pari uelocitate aquilas, unam ab oriente, alteram ab occidente emisisse: illas uerò conuenisse Delphis seu Pythone. itaq; Iouem in memoriam rei ad designandum terræ habitabilis medium in templo Apollinis aquilas aureas consecrasse aiunt, quæ postea in bello Phocico, cuius author Eumelus fuit, sublatæ sint.

¶ Metamorphoses. Iouem transformatum in aquilam ut raperet Ganymedem describit Ouidius lib. 10. Metam. Idem lib. sexto de Arachne puella telam cōtexente, Fecit & Asterien aquila (id est Ioue in aquilam mutato) luctāte teneri. uide in Coturnice h. Idem lib. 12. Metamorphoseon fabulatur Periclymenum in aquilam uersum, ab Hercule, quem plurimum unguibus uncis infestabat, sagitta in sublimi confossum, quum inquit: Mira Periclymeni mors est, cui posse figuras Sumere quas uellet, rursusq; reponere sumptas, &c. De Merope qui Cōon insulam tenuerit in aquilam conuerso, fabulam ex Higino retuli supra mox post icones: & ex Eustathio paulò superius in Aquila Ioui sacra. Aelianus uerò latronem quendam in aquilam mutatum scribit, quæ sceleris sui pœnam luat rostro per senectam adeò incuruato, ut cibum capere non possit, & scarabeos infestos patiatur. Venus in aquilam mutata Iouem in olorem mutatum sequitur: & uterq; demum inter sydera locatur. uide in Cygno h. ex Higino: & Cælium Rhodiginū 11. 19. Vt apud Mœrò poëtriam aquila: sic apud Homerum peleiades (uel pleiades Ioui ambrosiam adferunt, Eustathius: Corrupta forsan lectione: nam Ioui infanti aquilam nectar attulisse, peleiades uerò ambrosiam Mœrò canit, ut recitat Athenæus, ex quo sua Eustathius mutuatur. Vtrisq; (aquilæ & peleiadibus) ut gratiam referret Iupiter, inter sydera eas retulit.

¶ Auspicia. Aquila alis & uolatu auspicium facit, Festus. Octauius Augustus cum lustrum in campo Martio magna populi frequentia conderet, aquila eum sæpius circumuolauit, transgressaq; in uicinam ædem, super nomen Agrippæ ad primam literam sedit, &c. Suetonius in uita Augusti. Contractis ad Bononiam triumuirorū copijs, aquila tentorio Octauij Augusti supersedens, duos coruos hinc & inde infestantes afflixit, & ad terram dedit, notante omni exercitu, futuram quandoq; inter collegas discordiam talem, qualis secuta est, ac exitum præsagiente, Ibidem. Auspicia quædam ex aquila, retulimus etiam paulò antè in Aquila Ioui sacra. Arabes audiunt (ἀκούσιν; intelligunt) coruos, Tyrrheni aquilas, Porphyrius lib. 3. de abstinendo ab animatis. Αἰὲν Grammatici Græci dictum aiunt, ab α. particula intendente & ἐτὸς, quod ualde & semper uera sit ales aē

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

fatalis in auſpicijs. Troianis feliciter pugnantibus apud Homerum, & iam foſſam ac uallum Græcorum tranſituris aquila ſiniſtra apparet, non tanquam infauſta auis (ut Scholiaſtes interpretatur) cum alioqui aues ſiniſtræ infortunatæ ſint, ſed ad decipiendos Græcos quo minus illi ſibi cauerent, tanquam Troianorum deſiderio non ſucceſſuro. Sed poetæ uerſus adſcribam. Ὄρνις γὰρ σφιν ἐπῆλθε πορηιόμηναι μεμαῶσιν Αἰετὸς ὑψιπέτης ἐπ' ἀριστερὰ λαὸν ἐόντων, Φοινήεντα δράκοντα φέρων ὀνύχεσι πέλωρον, Ζωὸν ἔτ' ἀσπαίροντα. καὶ οὔπω λήθετο χάρμης. Κόψε γὰρ αὐτὸν ἔχοντα (κρατοῦντα) ιᾗ σῆθι πρὸς ἡειρῆ, Ἰδνωθεὶς (καμφθεὶς) ὀπίσω. ὁ δ' ἀπὸ ἕθεν ἧκε χαμάζε Ἀλγήσας ὀδύνῃσι, μέσῳ δ' ἐγκάββαλ' ὁμίλῳ. Αὐτὸς δὲ κλάγξας ποτὶ πνοιὴν ἀνέμοιο. Τρῶδε δ' ὀρίνθησαν ὅπως ἴδον ἀθρόον ὄρνιν Κείμενον ἐν μέσοισι, Διὸς τέρας αἰγιόχοιο, Homerus Iliad. μ. Ὣς ἄρα οἱ εἰπόντι ἐπέπταθο δεξιὸς ὄρνις Αἰετὸς ὑψιπέτης, ὐδὺ δ' ἴαχε λαὸς Ἀχαιῶν Θαρσαλέοι ὀιωνῷ, Iliad. ν. Αὐτίκα δ' αἰετὸν ἧκε (Agamemnoni oranti Iupiter) τελειότατον πετεηνῶν Νεβρὸν ἔχοντ' ὀνύχεσι, τέκος ἐλάφοιο ταχείης. Πὰρ δὲ Διὸς βωμῷ πόδα καλλέϊ κάββαλε νεβρόν, Iliad. θ. Et mox Ὁι δ' ὡς οὖν εἶδον ὅτ' ἀρ' ἐκ Διὸς ἤλυθον ὄρνις. Hîc Scholiaſtes τελειότατον πετεηνῶν, id eſt, perfectiſſimã auium interpretatur maximam, uel ſigna perfecta ædentem, & maxime perficientem ea quæ ſignificat: uel præcipuã & nobiliſſimam auium, ut Euſtathius docet. Ὣς ἄρα οἱ εἰπόντι ἐπέπταθο δεξιὸς ὄρνις Αἰετὸς ἀρὰ γλαῦκα φέρων ὀνύχεσι πέλωρον Ἤμερον δὲ αὐλῆς, &c. Odyſſ. ο. Χῆνές μοι ἔξοθεν ἐείκοσι πυρὸν ἔδουσιν Ἐξ ὕδατος, καὶ τέ σφιν ἰαίνομαι εἰσορόωσα. Ἐλθὼν δ' ἀξ ὄρεος μέγας αἰετὸς ἀγκυλοχείλης Πᾶσι κατ' αὐχένας ἧξε καὶ ἔκτανεν. οἱ δ' ἐκέχυντο Ἀθρόοι ἐν μεγάροις. ὁ δ' ὖθ' αἰθέρα δ' ἶον ἀφ' ὑψ. Αὐτὰρ ἐγὼ ἰλαῖον ὀλοφύρατο μοι αἰετὸς ἔκτανε χῆνας Ἀψ δ' ἐλθὼν κατ' ἀρ' ἕζετ' ὠὴ πρόχνῃ μελάθρῳ, Φωνῇ δὲ βροτέῃ κατερήτυε φώνησέν τε: Θάρσει Ἰκαρίη λίην τηλεκλειτοῖο, Οὐκ ὄναρ, ἀλλ' ὕπαρ ἐσθλόν, ὅ τοι τετελεσμένον ἔσται. Χῆνές μὲν μνηστῆρες, ἐγὼ δέ τοι αἰετὸς ὄρνις Ἦα πάρος, νῦν αὖτε σὸς πόσις εἰλήλουθα: Ὃς πᾶσι μνηστῆρσιν ἀεικέα πότμον ἐφῆσω, Somnium Penelopes quod illa Vlyſſi nondum agnito recenſet Odyſſeæ τ. Priamo Iouem oranti Αἰετὸς ἐξ ὑψηλοῦ ἐκπεπταμένος ἦλθε Ἡδὺ ἀκροτάτοις ἔχων ὀνύχεσι πέλωρ Εὐσυμβόλως οἰμησεν ἀριστερός, Quintus Calaber libro primo. ¶ Mirum & rarum prodigium aquilæ & cygnorum ex Aeneidos Vergilij duodecimo recitabitur in Cygno h. Auſpicium aquilæ præteruolantis fecit ut Aiax Telamonis filius primum Aetos diceretur, ut ſcripſimus in Leone h. & ſupra in a. inter nomina propria ab aquila ducta. Scribit Plutarchus (in Parallelis minoribus cap. 6.) aquilã quandoq; cum duces manipulorum epularentur cum Polynice Amphiarai haſtam abreptam ſuſtuliſſe in altum, moxq; demiſiſſe: eã uerò terræ impactam lauri ſpeciem præbuiſſe ueram: inſequenti die hoſtibus acri prælio ibidem cõgredientibus, terræ hiatu repentino hauſtum cum curru, quod hárma dicunt Græci, Amphiaraum perijſſe: conditam ibi poſtea urbem, hármatis cognomine fuiſſe inſignem. Cuius rei auctor ſit in tertio Κτίσεων Triſimachus. Fuit uerò præcellens uates Amphiaraus, &c. Cælius. Aquila correptum à ſatellite iaculum, in ſublime detulit, dehinc in profundum abiecit, Plutarchus in uita Dionis inter portenta Dionyſio tyranno exhibita, quibus illi exilium & regni amiſſio funeſtæq; calamitates prædicebantur. Xanthias ſeruus in Veſpis Ariſtophanis narrat ſomnium ſuum, Ἐνόκυν αἰετὸν Καταπαλαμῶντ' ὄν τιν' ἀγορᾶς μεγάλ' πάνυ Ἁρπάσαντα τοῖς ὄνυξιν ἀσπίδα Φορβῇ ἐπίκλητον ἀνεκὰς εἰς τ' οὐρανόν, Κἄπειτα ταύτην ἀφεῖναι Κλεώνυμον. Traducit autem Cleonymum ceu ῥιψάσπιδα. Strabo lib. 17. de pyramide tertia in Aegypto, quæ primis duabus minor ſit, ſed maiore impenſa ſtructa, ſic ſcribit: Hæc dicitur meretricis ſepultura ab amantibus effecta: quam Sapphò poetria Doricham uocat, alij eam Rhodopem nominant, atq; fabulam quandam narrant, quod ea dum lauaretur, aquila alterum ex calceis è manu ancillæ correptum Memphim deportárit, & in ſublime ſupra regis uerticem iura dantis elata, calceum in illius gremium demiſerit; & quod ille calcei concinnitate & rei miraculo permotus, per totam regionem miſit ad eam inquirendam quæ huiuſmodi calceum ferret, & quod ea in urbe Naucratitarum inuenta atq; adducta, & regis uxor fuerit, poſt mortem uerò hanc ſepulturam habuerit, Hæc Strabo. Eandem hiſtoriam recitat Aelianus lib. 13. Variæ hiſtoriæ, regem Aegypti in cuius gremium iniectus ſit calceus Pſammetichum nominans. De aquila quæ Auguſtæ ex alto abiecit in gremium conſpicui candoris gallinam, ſcribemus in Gallina h. inter auguria. Pro uirginibus immolatas legimus iuuencas in quas aquilæ ereptos ſacrificis enſes, quos iam uirginibus intentabant, demiſerant, referente Plutarcho in Parallelis Græcarum & Romanarum hiſtoriarũ. fuit autem uirgo altera apud Lacedæmonios nomine Helena, altera apud Valerios nomine Valeria Luperca, in quas ſors ceciderat ut immolarentur, cum deus propter peſtem uirginem aliquam quotannis ſacrificandam reſpondiſſet. Vide etiam Varinum in Neoptolemo. ¶ Aquila partem extorum immolante Hecuba in Ilio, ad Græcos portat, apud Dictyn Cretenſem libro 4. Et rurſus libro 5. ſacrificantibus Troianis aquila ſtridore magno immittens ſeſe, extorum partem ereptam ad naues Græcorũ deponit. Galbę Cæſaris auo procuranti fulgur, cũ aquila de manibus exta rapuiſſet, & in frugiferam quercũ contuliſſet, ſummum, ſed ſerum imperium portendi familię, reſpõſum eſt. Atq; ille irridens: Sanè, inquit, cum mula pepererit, ut pluribus retuli in Mulo h. Exta de ſacrificantis manu ab aquila rapta, tam efficaci auſpicio fuêre, ut nullũ præſentius aut felicius fuerit, Alexander ab Alex. Cyro aduerſus Armenium proficiſcenti continuò in primo agro exurgit lepus: Aquila autem uolans dextera, leporem deſpiciens fugientem, & irruit, & percuſsit illum, extulitq; correptum, eoq; ablato in collem proximum, pro libidine utebatur præda. Augurium igitur Cyrus intuitus, cum lætatus eſt, tum Iouem regem adorauit, dixitq; ad præſentes: Venatio quidem pulchra eſt futura, ſi Deo libuerit, Xenophõ 2. de Pædia Cyri. Aquila, ut aduncæ aues propè omnes,

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

sine ullo potu uiuit, quod Hesiodus nesciuit. facit enim in narratione obsessionis Nini, aquilam augurij præsidem bibentem, Aristoteles. Ex aquilæ significatione filium suũ nomine Midam, Gordias regem fore coniecit: cum supra huius caput arantis primo uolasset, deinde totum diem in iugo sessitare non prius destitisset, quàm is ad uesperam arationem dimisisset, Aelian. Galeotes & Telmissus fratres, filij Apollinis, & Themistûs filiæ Zabij regis Hyperboreorum, oraculo in Dodona accepto, ut hic orientem, ille occidentem uersus nauigaret, & ubicunq; de sacrificijs ipsorum femora rapuisset aquila, aram ibi conderent: Galeotes in Siciliam, Telmissus in Cariam, ubi Apollinis Telmissij ædem condidit, Stephanus. Ante ultimam Bruti (aduersus Cæsarem & Antonium pugnam) ut P. Volumnius prodidit, aquila prima (uexillum) apum plena conspecta est: & duæ aquilæ in medio utriusq; exercitus spacio ante prælium cõgressæ simul pugnarunt: quarum pugnam dum ambo castra utrinq; intuentur, silentium incredibile tenuerunt: cessit uerò atq; fugit aquila è partibus Bruti profecta, Plutarchus in uita M. Bruti. & Val. Maximus 1. 4. Deiotaro uerò regi omnia ferè auspicata regenti, salutaris aquilæ conspectus fuit: qua uisa abstinuit se ab eius tecti usu: quod nocte insequenti, ruina solo æquatum est, Val. Max. ibidem. C. Pansa, Hircio Cos. in castris Cæsaris luce prima, in culmine prætorij super linteum consedit aquila: inde circunuolantibus minoribus auibus excita: de conspectu abijt, Iul. Obsequens. Tranquillus in Tiberio cap. 24. Ante paucos (inquit) quàm reuocaretur dies, aquila nunquam antea Rhodi cõspecta, in culmine domus eius assedit. Extat & epigramma super hac re Apollonidæ Græcum, Anthologij lib. 1. sectione in Aues inscripta. Præpetes aues dicuntur (inquit Alexander ab Alexandro) quæ uolatu auguria faciunt & futura prædicunt. Ex his autem, aquila, uulture, & buteone, sanquali & immussulo lætãtur, easq; felicis euentus esse (aiunt,) cum ingentibus alis patulæ & porrectæ uolant. Et mox, Aquila si dextra ex parte uenit, felix omen facit, & magnarum rerum auspicia: quas quidem uolatu augurium facere, præcipuè si stridentibus alis euolare uideant, omen futuri maximi boni, ac læta & magna portendere dixerunt. Vultures aquilarum fœtus implumes occidisse, nidosq; euertisse, ipsosq; à pastu pedibus & rostro abegisse, Tarquinio Superbo exilium & regni amissionem, quæ mox secuta sunt, portenderunt. Aquilam Tarquinio Prisco pileum detraxisse in sublimi, deinde capiti reposuisse, regnum ominatam ferunt: Sicut Aristander aquilæ augurio uictorem Alexandrum prædiuinauit, Idem. Et rursus, Si uultures, corui, & aquilæ in unum coirent, cædem haud dubiam interpretabantur. Obseruatum est ut minora auspicia semper maioribus cedant, licet priora sint, siquidem cornicis aut columbarum auspicia, aquila superueniente, irrita fiunt: aquilarũ uerò augurium, fulmine aduenient, nullum est, Alexander ab Alex. Si cor uictimæ raptum ab aquila aut auibus fuisset, nimium propicios deos ostenderunt, Idem. Et mox, Galbæ fulgur procuranti, cum aquila exta rapuisset, & in sublimem quercum detulisset, imperium portendit. C. Marius Syllam fugiens iam fermè omni spe destitutus, hortabatur tamen socios, ne in ultima spe, ad quã seruari se antiquorum augurum responso credebat, desererent. Nam cum ualde adolescẽs esset & in agris uersaretur, nidum aquilæ septem pullos habentem domum retulit. Parentes hoc magna cum admiratione intuentes, augures consuluerunt. Illi responderunt, Marium clarissimum uirum futurum, maximum principatum atq; imperium septies habiturum. Sed hoc aliqui fabulosum putant, quòd aquila geminos tantummodo pullos pariat, Plutarchus in Marij uita.

¶ De Cypselo Corinthi tyranno adhuc priuato oraculum Pythia huiusmodi reddidit. Concipit in petris aquila enixura leonem, &c. ut ex Herodoto recitaui in Leone h. proximè ante prouerbia à leone facta.

¶ Aquila grandis magnarum alarum, plena plumis & uarietate, uenit ad Libanum, tulit Cedri medullam, transportauit in negotiatorum urbem, Ezech. 17. Aquila grandis tulit de semine terrę, posuit illud in terrę superficiem pro semine, ut radicem firmaret super aquas multas, quod creuit in uineam latam, fructificauit in palmites, & emisit propagines, Ibidem. Aquila altera grandis magnis alis, multis plumis, & uinea ista mittit radices suas ad eam, & palmites suos ut irrigaret eam de areolis germinis sui, Ezech. 17. Aquila nónne radices uineæ grandis euellet, fructus eius distringet, siccabit omnes palmites germinis eius, & arescet, & non in brachio grandi, ut euellat eam radicitus, Ibidem. Quasi aquila super domũ Domini, clama uelut tuba in gutture, eò quòd transgressi sunt fœdus meum, Oseæ 8. Aquilæ cum duodecim suis alis, & octo subalaribus, & tribus capitibus mysterium exponitur 4. Esdræ 12. Aquilæ somnium, duodecim alarum & trium capitum, regnantium super totam terram, habens octo contrarias pennas, cui uenit finis primo, secundo & tertio 4. Esd. 11. Aquilæ unius uolantis audita uox magna, Væ uæ uæ inhabitantibus terram, Apocalypsis octauo.

PROVERBIA.

Aquilla nõ nascitur rosa, prouerbiali figura dixit Theognis, innuens è probis parentibus nasci liberos probos, ex improbis improbos. Simili forma dixit Horatius in Odis, Nec; imbellem feroces progenerant aquilæ columbam, Erasmus. Tam dispar aquilæ columba non est, Nec dorcas rigido fugax leoni, Martialis. ¶ Aquilam cornix prouocat, Αετὸν κορώνη ὄρεσκελεῖ. Tradunt peculiare cornicibus esse irritare aquilam. uerum illa negligit prouocantem, intelligens nimirum sibi ab illa noceri nõ posse. Locus igitur fuerit adagio, si quando leuiusculus quispiam homuncio, qui neq;

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

prodesse queat, nec̄ lædere, maximis uiris oblatrat, Erasmus. ¶ Cypselus nō parit aquilam, prouerbium citatum â G. Heldelino. ¶ Iupiter aquilam delegit, ubi quis ascíscit sibi præclaros suisq; rebus accommodos, uide supra in Aquila Ioui sacra. ¶ Ioan. Tzetzes Chiliade 8. cap. 243. cum recitasset prouerbium, πῶς γὰρ ὅστις τοῖς κολοιοῖς φρονεῖς ἢ βασιλείας; mox subiicit, Huic simile est illud nostrum, πῶς γὰρ φρονεῖς τοῖς ἀετοῖς τὴν πλατων & δογμάτων, καὶ νόμων τούτου πορνικῶν; &c. ¶ Lupus aquilam fugit, Vide in Lupo h. ubi periculum imminens euitari non potest. ¶ Aquila non captat muscas, Ἀετὸς δ' θηρεύει τὰς μυίας. Summi uiri negligunt minutula quæpiam. Animus excelsus res humiles despicit: aut egregiè docti nonnunquam in minimis quibusdam labuntur. Et maximis occupati negotijs ad pusilla quædam conniuent. Effertur & citra negationem adagium, Ἀετὸς μυίας θηρεύει, id est, Aquila uenatur muscas, quoties magnis minima sunt curæ. Huic non absimile est quod habet Gregorius Theologus in epistola ad Eudoxium rhetorem, Μὴ ἀνάσχῃ ἀριστεύειν ἐν κολοιοῖς ἀετός. id est, Non sustineas tenere primas inter graculos aquila, Erasmus. Pindarus etiam graculos cum aquilis confert, ut paulò post in prouerbio Aquila in nubibus, recitabimus. ¶ Aquilam noctuæ comparas, Ἀετὸν γλαυκὶ συγκρίνεις. Martialis in Scazonte, Aquilasq; similes facere noctuis quæris. Aquila uisus acerrimi, adeò ut ἀσκαρδαμύκτως, id est, non conniuens aduersus solem intueatur, contrà noctua solis lumen modis omnibus refugit, Erasmus. ¶ Aquila in nubibus, plericq; interpretantur de re magna quidem illa, sed quam non facile assequaris: alij de ijs, qui longè reliquis præcellunt. Aristophanes in Equitibus: Ὡσπερ ᾄδομαι, ὡς ὑμῖν νεφέλῃσιν ἀετὸς γρυπόσομαι. Gaudeo isthoc nomine Quòd aquila fiam in nubibus uidelicet. Verba sunt populi Athenienſis, promittentis sibi futurū ut orbi uniuerso imperet. Et paulò inferius in eadem comœdia tanquam oracului pronunciatur, Ἀετὸς ὢς γίγνει, καὶ πάσης γῆς βασιλεύεις. Quippe aquila es, terræq; omnem dominaris in orbem. Dicuntur & hæc de populo Athenienſi: nisi fortè placet allusio ad spes huius principatus inanes. Rursum in Auibus, Ἀετὸς ὢν νεφέλῃσι γρυπήσεται, id est, Aquila in nubibus fies. Interpres admonet alludere poëtam ad oraculum, quondam Athenienſibus redditum, quo prædicabatur futurum, ut Athenienſes tanto interuallo reliquas urbes superarent, quanto aquila in nubibus reliquis auibus esset sublimior. Pindarus item in Nemeis, se uocat aquilam, Bacchylidem æmulum graculum, uidelicet quòd illum immenso uincere interuallo. Ἀετὸς ὠκὺς ὢν πετανοῖς, ὃς ἔλαθεν ἄνθα πολόεν μεταμαιόμενος Δαφοινὸν ἄγραν ποσί. Κραγέτας δὲ κολοιὸς ταπεινὰ νέμονται. Quorum carminum hæc est sententia: Aquila pernix inter uolucres, quæ repente aduolans eminus, corripuit cruentā prædam: Loquaces aūt graculi humi pascuntur, Erasmus. Ἀετὸς ὢν νεφέλαις, ὧν τ' ἀνελώτων, παρόδον ἀετὸς ὢν νεφέλαις ὧν ἐχαλίσκετ', Suidas & Varin. ¶ Κάνθαρος ἀετὸν μαίνεται, id est, Scarabeus aquilam quærit: cum imbecillior atq; impotentior, mali quippiam molitur, struitq; insidias inimico longè potētiori. Est & altera lectio, atq; ea meo quidem iudicio uerior, ὁ κάνθαρος ἀετὸν μαίνεται, id est, Scarabeus aquilæ obstetricatur. Sensus, utrumuis legas, fermè idem est, competit enim in humilem & imbecillum, qui uiribus longè præpollenti, malitiosis insidijs & clancularijs dolis perniciem machinatur. Aristophanes in Lysistrata, Ὑπερχολῶ γάρ, ἀετὸν τίκτοντα κάνθαρός σε Μαιδύσομαι, id est, Supra modum irascor tibi, scarabeus aquilam ego te, Quando oua paries obstetrix iuuabo. Super hac refertur apologus quidā apud Græcos non inelegans, quem Lucianus indicat Aesopicum esse, cum ait in Icaromenippo, fabulatum fuisse Aesopū, quemadmodum aliquando scarabei & cameli cœlum conscenderint. Meminit eiusdem fabulæ etiam comicus Aristophanes in Pace, &c. Erasmus. Aquila utpote regia auis, quamuis cætera paruа animalcula contemnit, scarabeum tamen odio prosequitur, quoniam oua eius à scarabeis perduntur. Hinc & fabula confícta est, scarabeum reptando aut euolando (ut hippocantharus apud Comicum) in aquilæ nidum, oua eius perdidisse. itaq; aquilam inopem consilij, supplicem in Iouis gremio oua deposuisse: scarabeum uerò illuc quoq; peruenisse, & Iouem ut eum excuteret surgentem, simul etiam oua effusa fregisse, id quod optabat scarabeus. Inde ortum prouerbiū, Ἀετὸν κάνθαρος μαιδύσομαι, Eustathius in Iliados ultimum. Suidas hoc prouerbium usum habere scribit, si qui potentiores qui priores iniuriam fecerint ulciscantur. fertur enim scarabeum aquilæ oua perdere, ἀφανίζειν. Emblema Alciati, inscriptum A minimis quoq; timendum:

Bella gerit scarabæus, & hostem prouocat ultrò Robore & inferior, consilio superat.
Nam plumis aquilæ clàm se neq; cognitus abdit, Hostilem ut nidū summa per astra petat.
Ouaq; cōfodiens, prohibet spem crescere prolis. Hocq; modo illatum dedecus ultus abit.

¶ Aquilæ senecta, corydi iuuenta, Vide in Alauda h. ¶ Ἅπας μὲν ἀὴρ ἀετῷ πρόσιμος, Ἅπασα δὲ χθὼν ἀνδρὶ γενναίῳ πατρίς, Euripides. hoc est, Nullus non aër patet aquilæ, & nulla non terra uiro forti patria est. ¶ Aquilam testudo uincit: Vide supra in Testudine terrestri h. ¶ Aquila thripas aspiciens, Ἀετὸς θρῖπας ὁρῶν: de magnis qui pusilla negligunt. Est thrips auicula quædam (imò uermiculus) minutissima, quam aquila cum uideat, ut est oculatissima, haud tamen dignatur persequi, utpote prædam unguibus suis parum dignam. Ad hunc quidem modum (inquit Erasmus) inuenio in commentarijs Græcorum, uerū haud scio an mendosè. nam thripas reperio uermiculi genus esse. ¶ Aquilam uolare doces, Ἀετὸν ἱπτάσθαι διδάσκεις: eiusdem sententiæ est prouerbium cuius illud, Delphinum natare doces. Quod enim delphini inter pisces, id aquila inter uolucres. Allusisse uidetur huc Gregorius in epistola quadā ad Eudoxum rhetorem: Τὸν πολλὸν ἔα χαίρειν, καὶ ἐν κολοιοῖς πῆσιν ἀετοῦ δοκιμάζοντας: Sine ualere uulgus, sine esse graculos, qui uolatum aquilarum probent, Erasmus.

Meminit

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

Meminit Suidas, & ait conuenire in illos qui alios docere conantur ea quæ ipsi melius callent. ¶ Fertur (inquit Aeschylus, qui parœmiam hãc Libysticam uocat,) πλησίον ἀτρακτῳ τοξικῷ δρομεῦσιν Ἑλλησιν ἰδόντα μηχανὴν πτηνώματος. Τοιόνδ' ἐχ ὑπὸ ἄλλων, ἀλλὰ τοῖς αὐτῶν πτηνοῖς Ἁλισώμιθα. Ita hic etiã Euclpis inquit, Οὐχ ὑπὸ ἄλλων πάσχομεν ταῦτ', ἀλλὰ τῇ ἑαυτῶν γνώμῃ.

¶ Emblema Alciati cum lemmate Fortitudo uel Signa fortium, per dialogismum:

Quæ te causa mouet uolucris Saturnia, magni — Vt tumulo insideas ardua Aristomenis?
Hoc moneo: quantũ inter aues ego robore præsto, — Tantum semideos inter Aristomenes.
Insideant timidæ timidorum busta columbæ, — Nos aquilæ intrepidis signa benigna damus.

DE AQVILIS DIVERSIS, QVARVM ueteres meminerunt.

ARISTOTELES & Plinius sex aquilarum genera fecerunt, in quibus enumerandis neque magnitudinis neq; nobilitatis, neq; alius ordo ab eis obseruatur. nos quidem literarum ordine singula deinceps recensebimus. Sed prius dicendum de illis, de quibus uel dubitatur, uel quæ ineptè a quibusdam aquilarum generi adscribuntur. Postremò aquilini generis aues à recentioribus memoratas adijciemus. ¶ Diuersæ sunt species aquilarum, permagnæ, mediocres, paruæ. Rursus quædam nobiliores sunt, nec appetunt nisi aues & animalia terrestria uiua. aliæ ferè ignobiles & degeneres, quæ non solum carnes uiuas, sed etiam cadauera (ut asinorum & alia) & pisces exanimatos petunt: & hæ accedunt ad naturam & ignobilitatem miluorum, Crescentiensis.

¶ ACCIPITRES, ἱέρακες, genus est aquilarum, Scholiastes Homeri. Sed accipitrinum genus cum aquilino imperitè confundi, scripsi in Accipitre a. Nothi accipitres esse creduntur qui censentur in genere aquilarum, Aelianus.

¶ ACMON, ἄκμων, genus aquilæ est, Hesychius & Varinus. Forte autem duo luporum genera apud Oppianum ab hoc aquilæ genere sic dicta sunt, ut circus etiam & ictinus lupi ab eiusdem nominis auibus rapacibus. Alrachme aquilam Syriacè dictam in gypæeto describemus: cui uoci si literam initialem demas (nam al articulus est) omnino cum acmone conuenit.

¶ Αἰγυπιόν alij genus aquilæ, alij uulturem interpretantur, ἀπὸ τοῦ αἴσσειν, Hesychius, Varinus, & alij, nimirum quasi αἴσσοντα γῦπα. Suidas priscos non γύπας, sed αἰγυπιὸς tantum protulisse scribit: & αἰγυπιῶν pro γυπῶν apud Herodotum quoq; legi. Sed nos Iliados σ. legimus, Πολλὸς δὲ κώδων κατὰ γῦπας ἐδύνατο Τρώων, in quo loco penultimam uocis γῦπας produci monet Eustathius. Cæterum Iliad. σ. ubi hi uersus Homeri leguntur, Οἱ δ' ὡς ἀιγυπιοὶ γαμψώνυχες ἀγκυλοχεῖλαι Πέτρῃ ἐφ' ὑψηλῇ μεγάλα κλάζοντε μαχέσθην, (Hi duo uersus leguntur etiam in Aspide Hesiodi,) ὣς οἱ (Patroclus & Sarpedon) κεκλήγοντες ἐπ' ἀλλήλοισιν ὄρουσαν: Eustathius αἰγυπιὸς aquilarum generis esse scribit; & aquilis maximè proprium esse ut petris insistant: quòd arborum rami eas non ita capiant, & in terra propter unguium aduncitatem incedere non possint. Mihi quidem αἰγυπιὸς, si aquila est, ut Grammaticis placet, gypæetus esse uidetur, cui sententiæ nominis etiam ratio astipulatur. Ἐξεδάη ὄρνισιν ἐοικότες αἰγυπιοῖσι Φηγῷ ἐφ' ὑψηλῇ, Iliad. κ. de Minerua & Apolline. Μετὰ δ' ὄρνις ἐπάλμενο αἰγυπιὸς ὥς, Iliad. ν. Κλαῖον δὲ λιγέως, ὡσὶν ὑπότροπον ἦτ' οἰωνοί Φῶτα, ἢ αἰγυπιοὶ γαμψώνυχοι, οἵσί τε τέκνα Ἀγρόται ἀφέλοντο παρ' ὀξέα τερεῖα πελώρια γρυπὸς ἀρέσθαι, Odyss. π. de Vlysse & Telemacho filio eum agnoscente. Οἱ δ' ὡς (Vlysses cum suis) ὥς τ' αἰγυπιοὶ γαμψώνυχοι ἀγκυλοχεῖλαι Ἐξ ὀρέων ἐλθόντες ἐπ' ὀρνίθεσσι θοῇσι. Τὰς μὲν τ' ἂν πεδίῳ νέφεα πλῶσασαι ἴαχον τας: Οἱ δέ τε τὰς ὀλέκουσιν ἐπάλμενοι, οὐδέ τις ἁλκὴ Γίνεται, οὐδὲ φυγή. χαίρουσι δέ τ' ἀνδράσιν ἄγχι, Odyss. χ. Παταγῇσιν, ἅτε πλωΐδες ἀγέλαι, μέγαν αἰγυπιὸν ὑποδείσασαι, Sophocles in Aiace. Nulla auis tangit cadauer animalis à basiliseo mortui, non Αἰγυπιοὶ γῦπές τε, κόραξ τ' ὀμβρήρεκα κρώζων, Nicander. ¶ Auium nomina in ιο, quæ tres syllabas excedunt acuunt ultimam, ut αἰγυπιὸς, χαραδριὸς, &c. Etymologus. ¶ Αἰγίπιον etiam aquilam significat Macedonibus, Hesychius, Varinus & Etymologus. Ὡς αἰγυπιὸς τοῖς πτηνοῖς τὰς ἐμπίδας (νικᾷ,) Philes, id est, Quantum aquila uolatu culices uincit. Melampus uates ex ægypio uolucre quædam cognouisse traditur, ut in Nelei historia refert Scholiastes Homeri in Odyss. λ.

¶ Aquila AEGOLIOS non est nota apud nos, Albertus ex Aristot. de animal 8. 3. ubi Græcè αἰγωλιὸς legitur; quæ uox ululam significat.

¶ CIRCVS, κίρκος, genus aquilæ quod accipiter dicitur, Scholiastes Homeri. Vide supra in Accipitre a.

¶ CYMINDIS, aquila, Suidas. Vide supra inter Accipitres.

¶ HARPE, ἅρπη, miluus aut genus aquilæ, Varinus. alij auem aquilæ similem interpretantur. Plura leges infra in Elemento H. in Harpe.

¶ Accipiter laudabilis caput habet paruum & planum supra sicut aquila HONGYLAS dicta, ὡς ὀγγύλας καλούμενος ἀετός, Demetrius.

¶ Nicandri interpres ICHNEVMONEM aquilæ speciem facit, Herculi sacrã, ex Aegyptiorum sententia, Cælius. Hermolaus Barbarus interpretem istum ichneumonẽ pro genere aquilæ interpretantem miratur, nos ichneumonem in Historia quadrupedum uiuip, non ἀετῷ sed ἰχνεύμονι, id est lutræ genus esse docuimus.

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

¶ Sanqualem autem atq; IMMVSSVLVM augures Romani in magna quæstione habent. Immussulum aliqui uulturis pullum arbitrantur esse: Massurius pullum aquilæ dicit esse, priusquam albicet cauda. Quidam post Mutium augurem uisos non esse Romæ confirmauêre. ego (quod uerisimilius est) in desidia rerum omnium non arbitror agnitos, Plinius. Apud Festum immusculus & immustulus scribi reperio, uocibus (ut apparet) corruptis. Immusculus auis genus, quam alij regulum, alij ossifragam dicunt, Festus. Et alibi, Immustulus ales ex genere aquilarum est, sed minorum uirium quàm aquila, quæ uolucris rarò, & non ferè præterquam uêre apparet: quia æstum algoremq; metuit. appellatur autem ita quòd subito & inexpectata se immittat, Hęc ille. uidetur autem secundum hanc deriuationem ab immittendo immissulus potius scribi debere, & sic alibi apud Festum scribitur, inter hæc uerba: Oscines aues Appius Claudius esse ait quæ ore canentes faciant auspicium, ut coruus, cornix, noctua. aut quæ alis (lego, alites autem quæ alis) ac uolatu, ut buteo, sanqualis, immissulus, &c. Alibi uero, Alites uolatu auspicia facientes istæ putabantur, buteo, sanqualis, immusculus, aquila, uulturius. Quòd si animantium cruore afficiuntur superi, cur non mactatis illis uulturios, aquilas immussulos? &c. Arnobius lib. 7. contra gentes. Sanqualis & immussuli alitum uolatus, licet æuo priore incognitus, secundissimos habere euentus censebatur, Alexander ab Alex. De augurio ex præpetibus auibus, ut buteone, sanquali, immussulo, uide supra in Aquila h.

¶ Vna tantum ex aquilarum genere, quæ IOVIS aquila appellatur, carnes non attingit, sed ad uictum ei herba satis est, Aelianus. Ego ullam talem aquilam neq; noui neq; legi: conijcio autem bistardam uulgò dictam auem, de qua inter gallos syluestres dicemus, ab aliquibus propter magnitudinem corporis & rostrum non admodum aquilino dissimile, aquilam herbiuoram creditam esse, sed ineptè.

¶ TRIORCHIS, id est buteo, à nonnullis inter aquilas censetur, ut Varinus scribit. Sed is accipitrum, non aquilarum generis est.

DE AQVILA ANATARIA QVAM ET clangam seu plangam, & morphnum appellant.

ALTERVM (à pygargo) genus aquilæ, magnitudine & uiribus secundũ, planga aut clanga nomine, saltus & cõualles, & lacus incolere solitum, cognomine anataria, & morphna (à macula pennæ, quasi næuiam dixeris) cuius Homerus etiam meminerat in exitu Priami, Aristoteles: parentheſi inclusa Theodorus interpres de suo adiecit. Theodorus aquilæ genus à clangore clangam interpretatur. Plangum habet Plinius, uetusti codices clangum, Hermolaus, facile quidem fuit pro κλάγγῳ legere πλάγγῳ. uocant aũt Græci etiam clangorem πλαγγήν, qui de aquilarũ uoce propriè dicitur, ut supra in Aquila c. docuimus: & paulò ante in uersibus Homeri de ægypijs apparet, sunt autem aquilæ quædam præ cæteris clamosæ & querulæ: melanæetus hoc uitio caret. est enim σὺφημος, ὅτι μυνείζει, ὅτι λέληκε. Percnon & morphnon Hermolaus in Plinium annotans 10. 3. pro eodem colore interpretatur. Vide in Lepore B. Γρῆνος (lego φρῆνος) κωκυτικὸς ἀετὸς, ὁ πυδιοσῶς καίνωμ καὶ κόπτων, Varinus. Vide supra in Capite de accipitribus diuersis. Cæterum quod ad magnitudinem anatariæ aquilæ, cum Aristoteles eam magnitudine & uiribus proximè pygargum sequi doceat, intelligendum est, eodem authore, in aquilarum genere minimum esse melanæetum, gnesion, id est germanam aquilam maximam, anatariam, pygargum, percnopterum & ossifragam, mediæ magnitudinis, ita ut unaquæq; maior sit præcedente & minor sequente. itaq; anataria omnium præter melanęetum minima fuerit. Haliæeti uerò magnitudo non exprimitur. Sunt qui apud Plinium pro planco planũnta legant, quasi errantem, homines imperiti, & ab Hermolao etiam reprehensi, quod & authorem illi non habeant, & Aristoteles πλάγγον uocârit. Morphnos est aquila (inquit Plinius) quam Homerus & percnon uocat, aliqui & plancum & anatariam, secunda (à melanæeto, quam Plinius primo loco numerat) magnitudine & ui: huicq; uita circa lacus. Phemonoë Apollinis dicta filia, dentes ei esse prodidit, mutæ aliâs carentiq; lingua, Plin. Nos in auium genere nullas dentatas nouimus præter anates quasdam aut mergos quosdam maiores: cuius generis etiam catarractæ esse uidentur, quas aues accipitre minores esse dicũt, aliqui aquilæ similes, & longissimo tempore sub aqua manere. de quibus Plinius, Diomedeas aues (inquit) Iuba catarractas uocat, & eis esse dentes oculosq; igneo colore tradit, cætero candidis. (Vide plura infra in Catarractæ historia de auibus dentatis.) Sed morphnos nigro colore non candido est, ut nomen ipsum ostendit. μόρφνον enim grammatici nigrum & obscurum interpretantur, παρὰ τὸ ὄρφνη, id est, à tenebris & caligine. Νύκτα δ' ὀρφναίην, Homerus. φρηνὸν quoq; nigrum interpretantur, & unam nigram φρηνάζειν dicunt. sed ea nigredo nõ sine quodam cœruleo colore est, qualem ferè indicum dicunt. μόρφνον uerò simpliciter pro nigro aut fusco dixerim. Sunt qui μόρφνον exponant non à colore, sed à cæde quasi μορόφονον per syncopen, tãquam auicidam: hoc est cædis aliarum auium authorem, ἢ μεμορημένον φόνου, ἢ μόρον φέροντα. alij δύμορφον, id est formosum. alij rapacem, παρὰ τὸ μαρπάσιμ, τὸ συλλαμβάνειν, unde præteritum μέμαρφα, alpha in o. breue conuerso, & nî abundante,

Eustathius

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

Euſtathius & Varinus. Phemonoë morphnon aquilarum nigerrimam eſſe prodidit, (hic color melanæeto potius aut equè conueniret,) prominentiore cauda. conſenſit & Boëthus. Ingenium eſt ei, teſtudines raptas frangere è ſublimi iaciẽdo: quæ ſors interemit poetam Aeſchylum, prædictam fatis (ut ferunt) eius diei ruinam, ſecura cœli fide cauentem, Plinius. Vide ſupra in Teſtudine terreſtri D. Μόρφνον, εἶδος ἀετοῦ, καὶ ξανθὸς, Heſychius. Aquila illa (inquit Plinius) quam tertiam fecimus, circa ſtagna aquaticas aues appetit, mergentes ſeſe ſubinde, donec ſopitas laſſatasq; rapiat, (donec uel ſtrangulet in humore uel per ſumma corripiat, Ariſtot. qui hæc de haliæeto refert, Plinius ad morphnum tranſtulit. & nimirum utræq; circa uenatum auium aquaticarum, quibus uictitant, eodem ingenio utuntur.) Spectanda dimicatio, aue ad perfugia littorum tendente, maximè ſi cõdenſa harundo ſit: aquila inde ictu abigente alæ, & cum appetit in lacus cadente, umbramq; ſuam nanti ſub aqua à littore oſtendente: rurſus aue in diuerſa, & ubi minimè ſe credat expectari, emergente. Hæc cauſa gregatim auibus natandi, quia plures ſimul non infeſtantur, reſperſu pinnarum hoſtem

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

obcæcantes. Sæpe & aquilæ ipſæ non tolerantes pondus appenſum, unà merguntur. Hæc Plinius. Vide ſupra in Aquila D. Anates contra aquilam ſimpliciter, quomodo ſe defendant, uide in Anate D. ¶ Iliados ω. cum Priamus Ioui ſupplicaret, Iupiter ei aquilam miſit, πλειόστην πετεηνῶν, Μόρφνον, θηρητῆρ'. ὃν καὶ φῶρκνον καλέουσι: cuius alæ tantum patebant, quantum ianua (ualuæ ianuæ) thalami diuitis alicuius uiri. Hac ad dexteram uolante per urbem plurimum lætati ſunt Troiani. Vbi Euſtathius interpres, Morphnos, inquit, ſcribitur cum acuto in penultima, φῶρκνος uerò ultimam acuit, quanquam Ariſtarchus hanc quoq; uocem barytonam ſcripſerit. Porrò auſpicium (inquit) ueteres ſic interpretantur, tanquam auis nigro colore clam adeundum eſſe Achillem Priamo indicârit, & ſpē petitionis ratæ futuræ ei fecerit quòd eſſet θηρητῆρ, id eſt uenationis & capturæ ſtudioſa. Præterea quia prædam nullam tenebat, Achillem quoq; (qui tanquam uir regius per alitem regiam deſignetur) placidum & mitem ipſi futurum, & quæ deſyderet perfecturū, Hæc Euſtathius ex quo Etymologus etiam & Varinus tranſcripſerunt. Κορφνὸς, genus aquilæ, Varinus in πρόοχῳ, uoce (ut apparet) corrupta pro μόρφνῳ: ut & φορωὸς pro φῶρκνὸς ibidem. Diuerſum à percno aquilæ genus eſt percnopterum, de quo infra. φλεγύας aquila eadē mihi uidetur quæ morphnus, uel potius morphni epitheton. legimus enim in Aſpide Heſiodi, Μορφνοῖο φλεγύαο, ubi Grammatici exponunt, μέλανος ἀετοῦ, ut habet Varinus: quaſi phlegyam ſubſtantiuum faciant, morphnum adiectiuum, cum mihi contrà faciendum uideatur. Plura de uoce phlegyas uide ſupra in Aquila a. Scribit autem Heſiodus Herculem ſagittas habuiſſe, quæ pēnis aquilæ morphni alatæ fuerint. Ex haliæetis oſsifragæ naſcuntur, ex his uerò percni & uultures, Ariſtoteles in Mirabilibus. Morphni & aliæ quædam aquilæ nidis inædificant aëtiten lapidē, ut refert Plinius, de quo plura ſcripſimus in Aquila C. & G. Anataria aquila Auicēnæ interpreti dibachi nominat. ¶ Morphnos matri deorum ſacer eſt, Gil.

¶ Omnia (inquit Turnerus) quæ Ariſtoteles & Plinius percno hactenus tribuerūt, Anglorum balbushardo (bushardum enim buteonem accipitrem uocant) conueniunt, ſi ſolam magnitudinem exceperis, quæ ſi alia adfuerint, hîc fortaſsis nō oberit. eſt autem illa, quam anatariam eſſe conjcio, auis buteone maior & longior, næuo albo in capite, colore fuſco proximo, ad ripas fluminum, ſtagnorum & paludium ſemper degens, uiuit ex uenatu anatum & gallinarum nigrarum, quas Angli coutas nominant. Venationem hanc, cuius meminit Plinius, inter aquilam iſtam (ſi aquila dicenda ſit) & aues aquaticas, nō ſolum ego ſæpiſsimè uidi, ſed infiniti apud Anglos quotidie uident. Si qua terræ portiuncula ſuper aquas inter arundineta emineat, in hac ſolet nidum facere, ut quoniam uolatu non admodum ualet, à præda nō procul abſit. Aues ſubitò adoritur, & ſic capit. Cuniculos iſta interdum etiam dilaniat. Nunc an iſta anataria ſit, nec ne, doctis uiris iudicandum propono, Hæc Turnerus. Eſt autem eadem auis quæ à noſtris nominatur Maßwy (quod tamen nomen puto aliquos etiam buteonibus tribuere) hoc eſt miluus paluſtris: quòd circa paludes & lacus anates aliasq; aues paluſtres uenetur. ab alijs Fiſcher, id eſt piſcator, quòd piſces etiā captet quandoq;. fertur enim à noſtris recta in aquam ſe præcipitare ad piſcium capturam (ut haliætus quoq; apud ueteres) quare hoc nomine etiam alias aues appellant quæ ſimiliter piſcantur. In lacubus & uiuarijs uoracitate ſua admodum noxius eſt: ita ut in quibuſdam locis homini qui hanc autem ceperit aut occiderit tres drachmæ donentur è publico. Circa Acronium ſiue Conſtantienſem lacū Entenſtöſſel ab anatum cæde nuncupatur, perſequitur enim ut audio anates uolantes, & ſi quæ in aquam inciderit, rapit: uel gregatim ſiue uolantes ſiue natantes, tandiu perſequitur, donec fatigatam aliquam rapiat. ſolent autem illæ fugientes in gregem ſe colligere. Gallicè, ni fallor, appellatur huard, in quibuſdam locis. Turcis ſchahāu: Italis aquilaſtro, ut conjcio. aiunt enim hoc nomine auē piſcibus uiuere. Aquila truncalis etiam uulgò dicta, cinerei coloris, anates rapit, uide infra circa finē hiſtoriæ Melanæeti. ¶ Hæc ſcripſeram quum à uiro quodam Acronij lacus accola, audiui auem circa lacum illum Entenſtöſſel, id eſt anaticidam dictam, unguibus eſſe aduncis, miluo colore & roſtro ſimilem, maiorem: quæ anates rapiat, in quas toties præceps feratur, donec defatigatas tandem capiat: quod aliquando ad duos aut tres horæ quadrantes in anate una capienda differtur. ¶ Græci harpen deſcribunt auem aquilæ ſimilem, quæ facile in quem uoluerit locum recto impetu deuolet, ὄρνιν ἀετῶδες θυχρῶς ὅπου θέλει καταφαίνειν, Varinus. hæc autē uel miluo, uel aquilæ anatariæ noſtræ cognata fuerit.

DE ANOPAEA HOMERI.

ANOPAEA apud Homerum Odyſſ. α. de Minerua (ὄρνις δ' ὡς ἀνόπαια διέπτατο) genus auis exponitur de genere aquilarum, oſsifragæ ſimilis. alij uocem ἀνόπαια interpretantur pro ἀφανὴς, quod eſt inuiſibilis: uel pro ἀναφορὰς, quod eſt ſurſum euecta, ut Empedocles de igne ſcribit, Καρπαλίμως δ' ἀνόπαιον. id eſt, celeriter uerò ſurſum. & ſic Herodianus apud Homerum accipit, ἀνοπαῖα penaflexum ſcribens, neutrum plurale loco aduerbij, ut ωκυὰ pro ωκυῶς. Alij ἀνόπαια interpretantur, ἀνὰ τὴν ὀπὴν, id eſt per foramen in medio tecti, quod κάπνιον & καπνοδόκην (infumibulum) nominant. ἢ ἀπὸ τῆς ὀπαίας κεραμίδος, ἥτοι τετρημένης ἢ ὠὴν ἢ ὀροφῆς. Sunt poſtremò qui πανόπαια ſcribant, & hirundinem intelligant: quòd Panope ciuitas in Phocide ſit. finguntur autem in Aulide Phocidis contigiſſe quæ poetæ fabulantur de Tereo, Varinus ex Euſtathio. Eſt & montis nomen Anopæa Herodoto, & uiæ iuxta Locridem.

DE

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

DE AQVILA ALBA SIVE CYGNEA.

AQVILAS cygneas (ut uocãt) albedíne cygno planè símiles, ín Sípylo círca paludem Tantalí, ut nomínant, uídere memíni, Pausanías ín Arcadícis. Album genus aquílæ rarum est, ínuenitur tamen alíquãdo ín alpíbus & rupíbus círca Rhenum, ut sæpe experti sumus. Est autem hæc aquíla tota alba níuei candoris, magnitudíne fermè herodíj, id est aquílæ germanæ, ignobílior tamen mínusq; uelox. Viuit uenatu leporum, cunículorum, & huíusmodí paruorũ animalíum. nam alíquando catulos, uulpeculas, & porcellos rapit: & quandoq; písces ín súmma aqua natantes, Albert.

DE AQVILA QVAM PERCNOPTERVM ET orípelargum & gypæetum uocant.

AQVILAE genus quod percnopterum uocant (Gaza addít ab alarum notis, sed quoníam notas ferè maculas appellamus, malím símplicíter transferre, ab alarum colore. πορφυρὸν ením tum símplicíter nígrum, tum nígro colore dístinctum Grammatící ínterpretantur: uíde ín Lepore B. alía est autem aquíla percnus, quæ & anatarία, súperius descrípta. alía de qua híc agímus percnopterus, ílla scílicet eodem per totũ corpus colore, quo hæc ín alís tantum ínsignís,) capíte est albícante, corpore maíore quàm cæteræ adhuc dícta hæc est: sed breuíoríbus alís, cauda longíore, uulturís speciem hæc refert. subaquíla, & montana cíconía cognomínatur. íncolit lucos degener, nec uitíjs cæterarum caret, & bonorum quæ íllæ obtínent, expers est: quíppe quæ à coruo cæterísq; id genus alítibus uerberetur, fúgetur, capíatur. grauís est ením, uíctu íners, exanímata fert corpora. famelica sémper est, & querúla, clamítat, & clangit, Arístoteles ínterprete Gaza. Percnopterus ín aquílarum genere, eadem orípelargus, uulturína specíe, alís mínimís, relíqua magnitudíne antecellens, sed ímbellís & degener, ut quam uerberet coruus, eadẽ ieiunæ sémper auiditatís, & querulæ murmuratíonís. sola aquílarum exanima fert corpora, cæteræ cum occídere consídunt. Hæc facit ut quíntum genus gnesíon uocetur, uelut uerum solumq; incorruptæ orígínís, Plínius. Sunt quí aquílas símplicíter cadaueríbus uescí scrípserínt: uíde supra ín Aquíla C. Gíllius accípitrum & aquílarum genera enumerans perdícotheron Apollínis mínístrum esse scríbit, ubi forte percnopteros legendum. Porrò cum apud Arístotelem γυπάετος legatur, uoce cómposíta à uulture & aquíla (quod etsí aquílæ genus sit, uulturem tamen & corporís specíe & ignobílitate præ se fert, ut Arístoteles ípse ínterpretatur) Gaza ὑποαίετος legit, uertít enim subaquíla. Est & buteonís genus quod ad uulturem accedere uídetur, unde gypotríorcha dícendum sit, sed codíces

Digital Library (repository)
of Tomsk State Universit
http://vital.lib.tsu.r

noſtri hypotriorchen habent, & Gaza uertit ſubbuteonem. uide ſupra inter Accipitres de Subbuteone. Vultures qui mediĳ ſunt inter uulturum genus & aquilarum, eſſe tum mares tum nigros colore audio, & nidos extruere, in quibus non oua ſed pullos ſtatim pariant, Aelianus. Subaquilum pro ſubfuſco Plautus in Rud. dixit. Eia corpus cuiuſmodi, Subuolturium? illud quidē ſubaquilum uoluí dicere. Subuulturium interpretantur rapiens ad ſe homines, quemadmodum ſolent uultures. Gypæeto uoci uicina eſt uox grypæetus, γρυπαιέτος χαλκηλάτος, καὶ ῥήματα ἱππόκρημνα, Ariſtoph. in Ranis. Scholia γρυπαιέτος interpretantur, inſignia ſcutorum peregrina (ἀλλόκοτα:) quod aquilas in ſcutis pingere ſolerent. Sunt quidem aquilæ omnes γρυπαὶ, id eſt roſtris recuruis, unde & gryphes dictæ uidentur. & naſum aquilinum plerique nominant, quem Græci γρυπόν. Aegypiòs, de quò copioſius ſcripſi ſuprà inter Aquilas diuerſas ueterum, ex ipſa nominis compoſitione partim ad uulturum partim ad aquilarum genus pertinere uidetur, ut eadem cum gypæeto exiſtimari poſſit. Circa Gazaram urbem Aegypti murium tanta copia eſt, ut niſi abundarent illic aues percnopteri dictæ Ariſtoteli, à Gallis boudrées, à quibus deuorantur, periculum foret ne fruges omnes ab ijs conſumerentur, Bellonius in Singularibus.

¶ Alrachme eſt auis magna ſicut miluus, plumis corporis albis, & pēnis alarum nigris. edit carnes putridas & ſimilia. in Syria abundat, And. Bellunenſis. Vocatur autem rachame (uulgaris lectio habet rachamat) apud Auicennam lib. 2. cap. 589. ubi remedia aliquot ex eius felle deſcribit, his uerbis: Auis rachame fel deſtillatur cum oleo uiolaceo in aurem oppoſitam aduerſus hemicraneam & aurium dolorem. Fit ex eodem caputpurgium medicamentum pro infantibus, (pueris,) aut infunditur in nares eorum ut flatus (incluſi) diſſoluantur. Fit etiam ex eo alcohol ad albedinem (leucoma) oculi cum aqua frigida. Filius Alpatrich docet, fel huius auis exiccari in uaſe uitreo in umbra, fieriq; inde alcohol in latere morſus uiperæ, quod non eſt ueriſimile. Aliqui experimētum eius prædicarunt ad uenenum ſcorpiĳ & ſerpentis, & uiperæ maioris, per illitionem ut uidetur. Fimum eius ſi ſuffiatur fœtum expellere traditur, Hæc Auicenna. Fimus rocham ſuffitus fœtum expellit, Serapio ex Dioſcoride, qui fimum gypòs, id eſt uulturis, hoc facere dicit. Syluaticus & uetus gloſſographus Auicennæ, alrachame (etſi apud illos corruptè legitur arathamati, aracamati, & akakamati) exponunt auem quæ dicitur frangens oſſa, id eſt, oſſifragam. Sed alrachame gypæetus potius mihi uidetur, auis inter uulturis & aquilæ naturam ambigens, quæ & oripelargus, id eſt ciconia montana dici poſsit, propter pennarum colorem in alis nigrum, reliquo corpore albicantem. Vide infra in oſſifraga. Acmon, ἄκμων, genus aquilæ apud Varinum exponitur, quæ uox ab Hebraica rachame uel rocham facta uideri poteſt. Plura de Hebraica uoce racham, lege infra in Cygno A. Aquila percnopterus, quaſi uermicularia, aut uermiculata ab alarum notis & coloris pennarum uarietate. & fortè non imperitè Albertus coniĳcit hoc genus aquilæ eſſe miluum, Niphus. ego neq; Niphi ſententiā de huius alitis colore, pbo, & minus Alberti qui miluo eandē ſuſpicatur.

¶ Auis illa cuius figuram damus à præclaro typographo Io. Heruagio ad nos miſſam, ſi non eſt gypæetus uel oripelargus, ex altero parente ſaltem huius generis aquilæ nata uideri poteſt. nam roſtro uulturem, colore ciconiam fermè refert, ignobilis & ignaua. Noſtris aucupibus ignota eſt, nunquam apud nos quod ſciam capta. Sed anno ſalutis noſtræ 1551. Septembris die 29. cum nix inſolita caderet, huius generis auis alis grauatis madidisq; in locum ſub dio anguſtum ciuis cuiuſdam ædibus adiunctum incidit. Magnitudo eius (ut Heruagius ad nos ſcripſit) per omnia referebat ciconiam forma & coloribus. Carniuora erat, piſces non attingebat, frigoris impatiens, corpore intenſo calore, ita ut tangentium manus frigidæ mox incaleſcerent. Quatuor aut quinq; horis uno loco immota ſedebat, & Solem aliquando ſplendentem intuebatur. Gallinæ & aues innocuam oderant. Illam plus menſe domi aluí, cibum manibus præbuí, è quibus bolos deuorauit, fruſta unguibus decerpſit, & cum non biberet ex roſtro ſtillas aqueas emittebat. Tandem inter falcones ad magiſtrum equitum Galliæ deportata eſt, Hæc Heruagius.

DE HALIAEETO, ID EST AQVILA MARINA.

HALIAEETVS, ἁλιάετος, aquila eſt marina, quanquam etiam lacus adit, ut Ariſtoteles teſtatur. Varinus ἁλίαιτος ſcribit quatuor ſyllabis, & ſpiritu tenui ab initio, quod equidem non probo, in A. elemento, & in uoce τριόρχος. Ἁλιάετος genus aquilæ eſt in mari uictum quærentis, Scholia Ariſtophanis. Niſum fabulantur in auem mutatum, quæ apud Latinos nomen retinuerit, (etſi multi uulgò accipitrem minorem, niſum appellent,) Græcè uerò haliæetos dicatur. Et modo factus atris fuluis haliæetus alis. quanquam impreſſi codices habent, halyætus in alis. Vide ſupra in Accipitre a. item in Cirrhide, ubi fabulam Niſi ex Ouidio, Vergilio, aliſq; deſcripſi. Apparet liquido ſublimis in aere niſus, Verg. 1. Georg. inter ſerenitatis ſigna. Fuit & alius Niſus Hyrtaci filius, indiſſolubili amicitiæ uinculo coniunctus Euryalo, quorum hiſtoriam copioſè deſcribit Vergilius 9. Aen. Thyr uel thyrna auis eſt, ſimilis accipitri marino, Kiranides. uidetur autem accipitris marini nomine haliæetū intelligere. Linachos apud authorem libri de nat. rerum & Albertum Magnum pro haliæeto ſcribitur. Aquilæ quintum genus eſt quod haliæetus, hoc eſt marina uocatur, ceruice magna, & craſſa, alis curuantibus, cauda lata, moratur hæc in littoribus & oris, accidit huic ſæpius, ut cum

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

tum ferre quod ceperit nequeat, in gurgitem demergatur, Aristot. Et rursus, Aquila marina clarissima oculorum acie est, ac pullos adhuc implumes cogit aduersos intueri solẽ, percutit eum qui recuset, & uertit ad solem. Tum cuius oculi prius lachrymarint, hunc occîdit, reliquum educat. Vagatur hæc per mare & littora, unde nomẽ accepit: uiuitq; auium marinarum uenatu, ut dictum est. Aggreditur singulas, cum emergentem obseruarit, refugit auis ut euolans uidit aquilam, & metu perculsa se rursus ingurgitat, ut in diuersa prolapsa emergat. Sed hæc acie oculorum ualens, sedulò aduolat donec uel strangulet in humore, uel per summa corripiat. Vniuersas nunquam inuadit, arcent enim frequentes, respergentesq; suis alis repellunt, Hęc Aristot. sed eadem ferè omnia Plinius transtulit ad morphnon siue anatariam aquilam. potest autem fieri ut cum utraque auibus aquatícis uíctitet, simili in uenatu earum ingenio utatur.

¶ Haliæetus clarissima oculorum acie, librans ex alto sese, uiso in mari pisce, præceps in mare ruit, & discussis pectore aquis rapit, Plinius. fertur autem de catarracta quoq;, & aquila anataria nostra, quam miluum palustrem uocamus, & ispida, & cepphi quodam genere, quæ similiter piscibus uiuunt, præcipites eas in aquam delabi. unde & nomen catarrhactæ apud Græcos: & ispidam Galli plumbinam uocant, quòd plumbi instar rectà in aquam cadat: & Itali eodem nomine haliæeton, l' aquila pionbina, quam in maiorem minoremq; diuidunt, nescio à sexúne tantum an specie diuersa, magnitudine distinguentes. ¶ Haliæeti suum genus non habent, sed ex diuerso aquilarum coitu nascuntur. Id quidem quod ex ijs natum est, in ossifragis genus habet, è quibus uultures progenerantur minores: & ex ijs magni, qui omnino non generant, Plinius ex Mirabilibus Aristotelis. uíde supra in Aquila C. ¶ Haliæetus tantum (id est solus inter aquilas. sed alij hoc de aquila simpliciter scribunt, ut etiam quòd acutissimo omnium uisu sit, alij de haliæeto, ut docuimus in Aquila C.) implumes etiam num pullos suos percutiens, subinde cogit aduersos intueri Solis radios: & si conniuentem humectantemq; animaduertit, præcipitat è nido, uelut adulterinũ atq; degenerem, illum, cuius acies firma contra steterit, educat, Plinius. Aristoteles scribit aquilam pullos cogere oculos aduersus Solem aperire, & illum qui intueri Solem sustineat, pro genuino agnoscere: alterum ejicere, qui haliæetus fiat, Scholiastes in Iliad. ρ. Vide in Aquila C. ¶ Aquila marina (inquit Oppianus lib. 2. Ixeuticorum) inter amphibias aues præstantissima est: specie quidem terrestribus aquilis non dissimilis: sed è mari uíctitat, & piscium præda, illorum maximè qui sublimius & in superficie aquę natant, ita ut corporis ipsorum pars aliqua sub conspectum ueniat. At non perpetuus eis successus est. Interdum enim cum in maiores pisces aduncos unguium mucrones infixêre, nec in altum leuare possunt, pondere uícti unà cũ piscibus pessum eunt, & perduntur magis quàm perdant ad imum pelagi fundum, quo pisces urgente dolore se recipiunt. Hos aiunt spurium esse fœtum terrestrium aquilarum, ideoq; à paternis nidis repelli, deinde per alios quosdam alites educatos, neglecta terra maritimum uíctum amplecti. quamobrem conspectus ipsorum exoptatus boníq; indicij (nimirum copiæ piscium) apud piscatores habetur, Hæc Oppianus. Est & theocronus eidẽ aquilæ genus spurium, quod similiter piscibus insidiatur. ¶ Columbæ sibi timent ab aquilis marinis, Aelianus duobus in locis. Haliæetus rapina pascitur, sed quia uiribus destituitur, minoribus tantum auibus, quibus præualet, infestus est, Rodolphus in Leuiticum.

¶ Secundum genus accipitris, quod haliæetum dicere possumus, priore minus est, alis crassis, pro sui corporis magnitudine breuibus, unguibus crassis, oculis magnis & obscuris, (Aristoteles ossifragæ obscuros oculos tribuit, haliæeto perspicacissimos.) Non citò mansuescit, quamobrem à multis odio habetur. Anno primo cicurationis parum ualet, secundo magis placet, tertio demum satis bene aucupatur, Author libri de nat. rerũ, cuius nulla apud me authoritas: & hîc quoq; haliæetum imperitè inter accipitres adnumerat.

¶ Haliæetus cur in uetere Testamento mensis interdictus sit, dictum est supra in Aquila F.

¶ Aquilæ quam diximus pullos ad contuendum Solem experiri (id autem dixerat haliæetum facere) mixto felle cũ melle Attico, inunguntur nubeculæ & caligationes & suffusiones oculorum, Plinius. alij aquilæ felli simpliciter hanc uim adscribunt.

¶ Βαθεῖα δ' ἐσέδρακε φῶκα Διὸς ὡς μέγα λαῖτμα, ἀφ' ὗ πότε χειρώδες ἔσκε, Theocritus Idyllio 13. de naue Argo. uidetur autem per Διὸς intelligere ἁλιαίετου. ¶ Κρατοροί τ' ἁλιαίετοι ἀρπακτῆρες, Oppianus lib. 1. de piscatione, numerãs eos inter aues qui piscibus uiuunt. ¶ Ἐπὶ ποῖον ἱερεῖον καλεῖς Ἁλιαίετους καὶ γῦπας ὀχέσας, ὅτι ἴκελοι εἰς αὐτὸν ὀίχεαι ἁρπάσαι; Aristophanes in Auibus, haliæetos & uultures multò maiores miluis esse insinuãs, maioríq; epulo indigere. Si cirrhidem (quæ ex puella in auem mutata fertur, &c. uide in Cirrhide supra) auem haliæetus oberrãtem uiderit, mox eam per insidias captam perdit, Oppianus lib. 2. Ixeut.

¶ Hebraicam uocem עזניה, asnija, qua auis immunda significatur Leuit. 11. & Deut. 14. Septuaginta interpretes haliæetum uertunt: Iudæi quidam gryphem, aliqui Gallicè esmerellon, id est accipitrem uulgò dictum smerillum: nomen ei impositum est à multo robore & fortitudine, ut Kimhi scribit. In ijsdem locis ueteris Testamenti aliqui etiam פרס, peres, haliæetum interpretantur, alij aliter: Vide in Accipitre A. & in Capite de accipitribus diuersis. In Auicennę interpretatione pro haliæeto alchilim redditum obseruaui.

¶ Haliæetum Turnerus Germanicè interpretatur ein Vischãrn, nostri scriberent Fischarn, id

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

est piscium aquilam. Est in terra nostra (inquit Albertus lib. 2. de animalib. & alibi) genus aquilę parvum, quod aquila piscium uocatur. pisces enim tãtum uenatur. huius pes alter digitos membranis iunctos habet ut palmipedes, ad natandum idoneus: alter fissos, unguibus uncis & acutis, aquilæ instar, ad capiendum aptus. Idem ab eo repetitur lib. 23. ubi hoc quartum genus aquilæ facit. est autem (inquit) uarium, in uentre album, & nigrum in dorso: & in struma etiam nigras habet maculas. insidet arboribus super flumina & stagna piscibus insidiãs. Haliæetus Anglicè uocatur an osprey (inquit Turnerus) Anglis hodie notior quàm multi uelint, qui in uiuarijs pisces alunt. nã pisces omnes breui tempore aufert. Piscatores nostrates escis fallendis piscibus destinatis, haliæeti adipem illinunt aut immiscent, putantes hoc argumento escam efficaciorem futuram, quòd haliæeto sese in aere librante, pisces quotquot subsunt (natura aquilæ ad hoc cogente, ut creditur) se resupinent, & uentres albicantes, ceu optionem eligendi illi facientes, exhibeant, Hæc ille. Quidam haliæetum Germanicè Soker interpretatur, Illyricè ostrzis: quæ uox cum Anglica ostrey conuenit. Aurifrigius est auis sic dicta quasi auram Phrygiam sequens (ridicula etymologia:) habet autem pedem alterum uncis unguibus ad prædam instructum, alterum latum ad natandum. Giro multiplici utitur in aere, nunc more ludentis, nunc more insidiantis, donec præda in aquis uisa impetuosè descendit, altero pede prædam rapiens, altero natante rapientem adiuuans, Obscurus & Vincentius Belluac. Audiui & ipse ab Anglis ospreium ipsorum pedem unum anseris habere, alterũ miluí: quem & magnitudine referat, pectore albo esse, pisces maximos capere, oleum (adipem) in cauda pretiosum continere: uolitare per aerem, & in eo ueluti pendere uideri interdum, tum demittere adipis aliquid in aquam, unde statim pisces attoniti uertantur supini: illum mox rectà præcipitem ferri instar lapidis, & unum ex illis altero pede adunco suo arripere. Burgundi etiam auis, quam crot pescherot, id est coruum piscatorem appellant, pedes similes & eundem piscandi morem esse ferunt: qui cum piscem pede altero aquilino in aqua corripuerit, & propter pondus ex aqua euolare nequeat, altero quo palmipes est ad ripam usq; remiget. Cæterum aurifrigij nomen corruptum coniecerim à porphyrione: de quo similiter à Vincentio & Alberto scriptum inuenio, pedem alterum ei tanquam anseris esse, alterum digitis fissis: quod quidẽ ueteres neq; de porphyrione, neq; de haliæeto, neq; de ulla omnino aue, quod sciam, prodiderunt. Aut fortè aurifrigij nomen confictum est ad imitationem Gallicę uocis orfraye, quæ rursus corrupta uidetur ab ossifrago Latinorũ. quanquam Galli non ossifragum hoc nomine, sed haliæetum intelligunt, Bellonio teste, qui in Singularibus suis, Ophraye (inquit) Gallicè dicta auis haliæetus est, qui super fluuios & stagna plerunq; cernitur. Is in conspectos pisces rectà lapidis instar ex aere descendit. & quanquam Gallicũ eius nomen orfraye ad Latinum ossifragus accedat, diuersum tamen hoc aquilæ genus est. Sed rursus in Libro de piscibus in Aquilæ marinæ piscis historia haliæetum Græcorum cum Latinorum ossifraga confundit, auem unam & eandem faciens. Itali (inquit ibidem) lacum Lemanum incolentes (forte, Larium accolentes) Agnistam piumbinam uocant, Galli offraye.

¶ Haliæetum aliqui è recentioribus falconem, alij accipitrem, alij nisum interpretantur, omnes inepte. Apud Sabaudos audio nominari aygle de mer, id est aquilam marinam, (non aliam puto quàm haliæetum auem:) & aliam bousat de mer, id est buteonem marinum, de quibus certi nihil scribere possum. Scoppa Grammaticus Italus haliæetum facit smerillum uulgò dictum, aut illum qui uulgò muscetus dicatur: ex quorum historijs (quas inter accipitres collocauimus) facile quiuis quantum ab haliæeto differant, iudicârit. Accipiter (absolutè dictus) minor est aquila truncali uulgò nominata, & maior quàm aquila quæ pisces rapit, Albert. ¶ Accipitris marini Kiranides & Aelianus meminerunt, qui inimicus sit coruo.

DE MELANAEETO SEV VALERIA AQVILA.

TERTIVM genus aquilæ, inquit Aristoteles, colore nigricat, unde & melanæetus (uel melanæ̃tus. nam melænaëtum scribi per diphthongum in secunda syllaba, ut impressi codices Aristotelis habent, quos etiam Hermolaus sequitur, non probo. Apud Eustathium rectè μελαναίετον scribitur. Gaza pullam & fuluiam reddidit, sed fuluus color nihil cum pullo aut nigro commune habet) uocatur. magnitudine minima, sed uiribus omnium præstantissima hæc est. Colit montes ac syluas, & leporaria cognominatur. una hæc fœtus suos alit atq; educit. pernix, concinna, polita, apta, intrepida, strenua, liberalis, non inuida est: modesta etiam, nec petulans, quippe quæ non clangat, neque lippiat, aut murmuret. De uerbo lippire, uide supra in Aquila c. Est autẽ non hæc tantum aquila nigra, sed etiam morphnos, id est anataria, quam Phemonoë (ut Plinius scribit) aquilarum nigerrimam esse prodidit. Albertus etiam herodium, sic aquilam germanam uocat, totum nigrum esse author est, cui tamen Plinius & Aristoteles ruffum aut subrutilum colorem tribuunt. Genera aquilarum non æquè omnia prolem fastidiunt, sed pygargus præcipuè in alendo difficilis est, benignior quæ toto nigricat colore, Aristot. & Auicenna. Melanæetos à Græcis dicta, eademq; ualeria, minima magnitudine, uiribus præcipua, colore nigricans: sola aquilarum fœtus suos alit: cæteræ, ut dicemus, fugant, sola sine clangore, sine murmuratione. conuersatur autem in montibus, Plin. Valeria Hermolao dicta uidetur quòd uiribus præcipuè ualeat: nisi (inquit) inularia legendum est. sed

Aristoteles

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

Aristoteles aliud aquilæ genus, nempe pygargum, νεβροφόνον, id est inularia cognominat, melanaëtus uerò aquila leporaria Latinè dici poterit, ut Gaza reddit pro Græca uoce λαγωφόνος, λαγοθήρας, aquilæ species, Hesychius & Varinus. Captant autem etiam germanæ aquilæ lepores. Apud Varinū in uoce Τολυχός, ineptè scribitur μελανοσλέτης pro μελανάετος. Πηλείδης δ' ἀπόρουσεν, ὅσσον τ' ὦκὺ δ' ὀρὸς ῥῶλιν, Αἰετὸ ὀίματ' (aliâs ὄμματα, sed Eustathius mauult ὀίρατα) ἔχων μέλανος τὸ θηρητῆρος, ὅς τ' ἄμα πάρπτούς τε καὶ ὤκιστος πετεηνῶν, Homerus Iliad. φ. comparat autem aquilæ nigræ Achillem, quem similiter ut illam fortissimum & celerrimum facit. Eustathius huic locum enarrans melanæetum aquilam scribit phassophonon etiam, id est palumbariam nominari, ubi lagophónon legendum est. sic enim ab Aristotele nominatur. meritò autem si aquila hęc fortissima est à leporum potius quàm palumbium præda denominabitur. descripsisse autem locum ex Aristotele Eustathium apparet, quoniam hoc etiam addit, esse hanc aquilam paruo corpore, sed cæteris robustiorem. Phassophonon quidem nos ex Aristotele inter accipitres descripsimus. Porrò pro μέλανος τὸ θηρητ. aliqui legunt μέλανός τε, id est nigri alicuius uenatici alitis. alij μελανόοτε, nigros oculos habentis. alij denique μελανόστε, nigra ossa habentis, (quod contra naturam uidetur.) Sed omnes uidentur reprehendendi, scribendumq; μέλανος τὸ (per articulum, nō pronomen enclíticum) θηρητ. ut Eustathius annotauit. Melanæeti & aliarum quarundam aquilarum nido inædificatur lapis aëtites, teste Plinio, de quo plura scripsimus in Aquila c. & g. Primo & secundo generi aquilarum, non minorū tantum quadrupedum rapina, sed etiam cum ceruis prælia. multum puluerē uolutatu collectum, insidens cornibus excutit in oculos, pennis ora uerberans, donec præcipitet in rupem, Plin. ¶ Illustris Marchio Montherculeus in eo libro quem scripsit de falconibus, melanęetum esse credit genus falconis quod uenatores uocant hierofalcum; quòd & nigro colore sit, & montes syluasq; colat ac lepores captet, Niphus. Albertus Magnus tertium aquilæ genus (quod melanaëtus Aristoteli est) interpretatur aquilam quæ uulgò truncalis dicatur, Stockarn, quòd arboribus (forte truncis arborum) insidere soleat. Hoc (inquit) rapit animalia parua si quæ occurrunt, & etiam anates & aliquando anseres & huiusmodi. minus primo & secundo genere, cinerei coloris. sed color melanæeti niger non cinereus proditur. Audio in Gallia uel Sabaudia cinerei ferè coloris aquilas sępe conspici, quæ non solæ sed quaternæ aut quinæ simul uolitent. Accipiter minor est aquila truncali, sed maior quàm aquila quæ pisces rapit, Albertus. Erna uulgò dictum genus aquilæ nigrum, per hyemem apud Frisios circa Oceanum Germanicum cernitur. hanc genus quoddam cornicum sequitur, & prædę ipsius reliquijs inhiat.

DE OSSIFRAGA.

OSSIFRAGVS siue phinis, & ut Aristoteles appellat phine, alienos fœtus cum suis alit, quos aquilæ nutriēdi tædio eiecerint, Hermolaus Barb. Et rursus, Differt ossifragus ab ossifraga, etiamsi confundunt aliqui, quòd ossifraga septimum est aquilæ genus, quæ barbata dicitur (harpe auis ab Oppiano sola barbata memoratur, & uel eadem cum ossifraga est, uel saltem cum ea confunditur; uide in Harpe) & sanqualis, ossifragus uerò qualem indicaui, &c. Ego nullam huiusmodi apud authores differentiam inuenio. Plinius masculino genere ossifragum profert: Lucretius ossifragam fœminino, Marcellus Empiricus utroq;. Gaza ex Aristotele φλῶλω ossifragam reddere solet. Ego utro genere efferatur nihil interesse & eandem auem significari dixerim. Phinis (ut Hermolaus & Cælius scribunt) φλωὶς, ut χύσις, casu recto non inueniri puto, sed φλωὸς tantum ut μύλη. φλωὸς, auis est aquilæ similis, ἀετώδης, Eustathius. εἶδος ὀρνέου ἴσον ἀετῷ, Suidas. Ossifraga uulgò appellatur auis quæ ossa ab alto dimittit & frangit, unde & hoc nomen accepit, Isidorus. Aristoteles sex aquilarum genera facit, quibus ossifragam non adnumerat, nimirum tanquam degenerē, & ex haliæetis nascentem ut mox dicemus. Aquila germana (inquit idem) maxima aquilarum omnium est, maior etiam ossifraga, μείζων ἡ φλωὶς. Sex aquilarum generibus quidam adijciūt genus aquilæ quam barbatam uocant, Thusci uerò ossifragam, Plinius. Cabarum (inquit Auicennæ interpres in historia animalium) id est ossifraga, lingua Arabica dicitur belez, & Persicè, ut puto, hamoni. Arathamati, id est frangens ossa, Syluaticus. apparet autem uox corrupta pro alrachame: quam uocē pro uulture positam reperio apud Auicennæ interpretem in historia animalium. Raham uel racham, רחם, auis quædam sic dicta quòd sit benigna in pullos suos quam Iudæi nostrates picam interpretātur. translatio nostra habet Porphyrio, Leuitici cap. 11. Munstertus. Scio Hebræis uocem rahā significare misericordem & benignum: & cum ossifragæ benignitas in alendis tum suis tum aquilæ (quos è nido parentis eiectos suscipit) pullis celebretur, eandem esse auem credi potest. Aut forte latius patet uocabulum racham, ita ut uulturem, ossifragam & gypæetum cōprehendat. Vide supra in Gypæeto. Auis quæ Græcè kym (corrupta uox à φλωὸς) Arabicè cekar uocatur, quam Auicenna uocat kabin; eiectum aquilæ pullum recipit & nutrit. Et hoc apud nos (quanquam in montibus nostris plurima sunt genera aquilarum) nunquam licuit experiri, nisi quòd fama uulgaris est quòd aquila quosdam pullos eijciat: & alia quædam parua aquila & nigra eiectos quum inuenerit nutriat, qui cum adoleuerint ita ut iam uolare queant, deuorent nutritores suos, Albertus. Et alibi, Pullos ab aquilā eiectos dicunt aliam auem colligere quam Græci fehit, (uox corrupta pro φλωλω) Latini fulicā dicunt;

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

ut quidam interpretantur, sed falsò. nam quæ fehit uocatur auis consubæ (sic habet) species est, quæ aquilam non nutrit. fulica autem est mergus niger uocatus, & anate minor, quæ similiter aquilam nullo modo nutrit, Hæc ille. D. Ambrosius etiam & alij quidam recentiores φήνω fulicam non rectè interpretantur. Auis quam cuni Græci quidam uocant, reuera est illa quam alij cyfred uocauerunt, & Latinè uocatur ossifragus. deijcit enim ossa ex alto super saxa, ut eis confractis medullam edat, Albertus. Idem libro 23. ubi aues singulas ordine literarum describit, ossifragam uocat kyrij, uel ut alij legunt, kyniam, suprà kym scripsimus: quæ uox pro kyni forte corrupta est, aut contrà. nam m. litera & ni syllaba, facile inter se permutantur, in dictionibus barbaris præsertim: ego kyni duabus syllabis potius legerim, cum etiam cuni alibi scribatur: quæ forsitan uox à Græca φήνη corrupta est, ut aliæ pleræq; à scriptoribus Arabicis ita detortæ sunt à Græcis ut origo uix agnoscatur. ¶ Chym uel kym auis est aquila (aliâs uulture) maior: & hoc genus aquilæ quidam gryphem esse putant, Albertus: qui alibi etiam nomen kym pro uulture ponit.

¶ Ossifragæ magnitudo maior quàm aquilæ, color ex cinere albicans, Aristot.

¶ Parum oculis ualet. nubecula enim oculos habet læsos, Aristot. Carniuora est, Idem. Accipitres, ossifragæ, mergi, Longè alias alio iaciunt in tempore uoces, Lucretius. Ossifraga probè & fœtificat & uiuit. cœnæ gerula & benigna est. nutricat bene & suos pullos & aquilæ. cum enim illa suos nido eiecerit, hæc recipit eos ac educat, Aristot. Plura lege in Aquila c. de hac alite excipiente & alente eiectos aquilæ pullos. Haliæeti suum genus nõ habent, sed ex diuerso aquilarum coitu nascuntur. id quidem quod ex ijs natum est, in ossifragis genus habet, è quibus uultures progenerantur minores: & ex ijs magni qui omnino non generant, Plinius. uide in aquila c. Phene auis non solum carnes sed etiam ossa rodit & frangit, Kiranides.

¶ Κλαῖον δὲ λιγέως, ἀδινώτροφον, ἤτ' οἰωνοὶ Φῆνας, ἣ ἀίγυπτοι ραμφώνυχοι, οἵσί τε τέκνα Ἀγρόται βεβίληντο πάρος τετιηνὰ γεγείδαι, Homerus Odyss. π. de Vlysse & Telemacho filio eum agnoscente, huius generis alitum erga sobolem suam amorem celebrans. Quem locum imitatus est Oppianus lib. 1. de piscatione: Καὶ μὴν τις φήνης ἀδινὸν γόον ἔκλυεν ἀνὴρ Ὄρνιον, ἀμφὶ τέκεσσιν, &c.

¶ G. Ossifragi uenter arefactus & potus (madefactus & appositus, in codice Marcelli empirici, quod non placet,) ijs qui cibos non conficiunt, utilissimus, uel si manu tantum teneant capientes cibum. quidam adalligant ex hac causa, sed continuare non debent. maciem enim facit, Plinius. Vnum est ossifrago intestinum mirabili natura omnia deuorata conficienti. huius partẽ extremam adalligatam prodesse contra colum constat, Idem. huius pars extrema colligitur & reponitur, & cum opus fuerit, uentri laborantis alligatur. remedio miro omnes intestinorum dolores citissime sanat, Marcellus empiricus. Auis ossifragæ partem crematam potu morbum comitialem tollere quidam referunt, Trallianus ex Archigene. Ossifragi uentrem arefactum contra calculos & alias difficultates uesicæ commendant, Plinius. Ossifragi auis uenter particulatim potus calculos cum lotio pellere proditur, Dioscorid. Idem remedium Kiranides scribit de uentre harpyię auis. Auis ossifragæ uentriculus salitus ut seruari possit, aut exustus & in puluerem redactus, cum uini potione datus, urinam efficaciter prouocat, Marcellus. Eadem ferè remedia etiam harpæ aui attribuuntur, ut suo loco referam. ¶ Phenes os ad coxam suspensum, crissos, id est uarices in pedibus curat, Kiranides. Fel eius cum melle albedinem (leucen) & lepram sanat, Idem. Stercus aridum tritum si quis biberit uel gestauerit, concoctionem perfectam reddet: & calculosæ affectioni & dysurię medebitur, Idem.

¶ H. a. Ossifragus, qui ossium fractura debilitat quempiam, Cassius Seuerus apud Senecam lib. 6. controuersiarum. ¶ Φήνειον, mons ita dictus, Suid. Φήνεια, oppidum in Arcadia Stephano.

¶ Ossifragam & harpam aues Mineruæ attribuunt, Gillius. Minerua è Pylo abijt φήνῃ εἰδομένη, id est ossifragæ similis, apud Homerum Odysseæ γ. ubi interpretes phenen auem aquilæ similem faciunt. Honestior autem (inquit Eustathius) hæc comparatio Mineruæ ad ossifragam est, quàm illa, Ὄρνις δ' ὡς ἀνόπαια διέπτατο. nam φήνη uidetur denominata παρὰ τὸ φαίνω. est autem Minerua φωσφόρος, id est lucifera. Cæterum anopæam auem aliqui genus aquilæ simile ossifragæ esse tradunt: Vide supra in capite de aquilis diuersis.

¶ Sanqualem auẽ atq; immussulũ augures Romani in magna quęstione habent. Immussulum aliqui uulturis pullum arbitrantur esse, (uide supra in Aquilis diuersis plura de immussulo:) & sanqualem ossifragæ. Massurius sanqualem ossifragam dicit esse. Quidam post Mutium augurem uisos non esse Romæ confirmauêre. ego, quod ueri simílius est, in desidia rerum omnium non arbitror agnitos, Plinius. Sanqualis auis est quæ ossifraga dicitur, Festus. Alites uolatu auspicia facientes istæ putabantur, buteo, sanqualis, immusculus, &c. Idem. quod & alibi repetit, quem locum mutilum supra sub immussuli mentione inter aquilas diuersas expleuimus. Fuit diu quæstioni an sanqualis & immussulus inter aquilas censendi forẽt: quorum uolatus licet æuo priore incognitus, secundissimos habere euentus censebatur, Alexãder ab Alex. De augurio ex prępetibus auibus, ut buteone, sanquali, &c. uide in Aquila h. Sãqualis porta appellatur proxima ædis Anci, Festus.

¶ Immusculus (legerim, immussulus) auis genus, quam alij regulum, alij ossifragam dicunt, Festus.

¶ Quintum aquilarum genus (inquit Albertus) apud nos est perparuum & uarium, & à quibusdam uocatur frangens os, eò quod quando carnes ossium comedit, ossa in altum subuecta super lapidem

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

lapidem deijcit, & ex fractis ossibus medullam lugit, Hæc ille. sed cum paruulam admodum hanc aquilam esse scribat, non potest esse ossifraga aut φήνη, quam Aristoteles omnibus aquilis, excepta tantum germana, maiorem facit. Audio in montibus Heluetiæ nostræ auem aquilini generis nominari **beinbrecher**, hoc est ossifragam: ab alijs **steinbrüchel**, quasi dicas saxifragam: quoniam ossa (ut ex Alberto retuli) saxis iniecta confringat: de hac olim amicus quidam ex Clarona insigni Heluetiæ pago sic ad nos scripsit. Ossifraga quam uidi annicula erat, capite nudo & flauo colore, rostro incuruo, plumis albis: alæ hinc inde nigras habebant pennas ueluti ciconia. affirmabat auceps eas crescere ferè in magnitudinem uulturis, & omnino flauescere: & ex interioribus eius plumis, quæ teneriores sunt, pelliculas pretiosas fieri, ut ex uulturibus quoq;, ad fouẽdum nimirum debilem ac frigidum uentriculum, Hæc ille. Rursus ab alijs accepi, hanc auem aliquanto minorẽ uulture esse, eiusq; genus quoddam uideri: colore fusco, cum uultur pectore, collo & capite magis flauescat: raro capi: & si quando à montibus propius ad domos & pagos aduolarit, hyemem propinquam & aspera expectari. Item ab alio, auem esse tantam, ut spatium ab ala extrema extensa ad alteram, orgyiam siue ulnam excedat: uaria animãtium genera inuadere, mures alpinos, rupicapras paruulas: nidificare in rupibus: singulas & solitarias agere, colore ex castaneo nigricante. Sed hæc forsitan aquilæ ueræ descriptio fuerit, ego nihil affirmo. ¶ Sabaudi aquilæ quoddam genus nominant aigle courte, id est aquilam breuem: & auem diuersam freynno: quam fortè Aristotelis φλῶ esse, nõ alio quàm ex nominis collusione parum firmo argumento ductus, amicus quidam ad nos scripsit. ¶ Orfraye auis Gallicè dicta, propriè ossifragus est: etsi quidam hoc nomen caprimulgo impropriè tribuant, qui ab alijs rectius uocatur fresaye uel effraye, Bellonius in Singularibus. Et rursus, Græci suam phenen scribunt præcipuè benignæ esse naturę, & tum suos tum eiectos aquilę pullos bene nutricare, &c. hinc factum & nomen (ut conijcimus) & figmentum de phœnice aue apud recentiores, quæ auis super nido pingitur pectus suum dilaniãs, ut cruore proprio pullos pascat. quanquam uerò Galli ophraye (aliâs orfraye) auem appellant, quæ ex uocabuli uicinitate ossifragus uideri posset, non ossifragus tamen sed haliæetus est, & circa aquas præda piscium uiuit.

DE PYGARGO.

PYGARGVS, πύγαργος, genus aquilæ sic dictum ab eo quod caudam habeat albam, πυγὴ γὰρ τὴν οὐρὰν λέγουσιν, Hesychius & Varinus. Pygargus (ab albicante cauda dicitur, ac si albicillam nomines, ut Gaza de suo addit) aquila, gaudet planis, & lucis & oppidis. hinnularia (νεβροφόνος) à nonnullis uocata cognomine. montes etiam syluasq; suis freta uiribus petit. reliqua genera raro plana & lucos adeunt, Aristot. Et rursus, Genera aquilarum nõ æquè omnia prolem fastidiunt: sed difficilior in alendo pygargus. Multæ aues quibus nutrimentum non sufficit pro omnibus pullis eijciunt aliquos, & imprimis genus illud (scilicet aquilæ) quod dicitur barbatum, Auicenna. Pygargus in oppidis mansitat & in campis, albicante cauda, Plinius. Pygargus & alia quædam aquilarum genera inædificant nido lapidem aëtiten, Plinius. Aëtites nomen habet à colore aquilæ candicante cauda, Idem. Pygargus Aristotelis maior est morphno, & melanæeto quæ minima est aquilarum: minor autem percnoptero & germana aquila quæ magnitudine omnes excedit, etiam ossifragam. Pygargo & melanæeto aquilis non minorum tantum quadrupedũ rapina, sed etiam cum ceruis prælia, multum puluerem uolutatu collectum insidens cornibus (hæc uel illa) excutit in oculos, pennis ora uerberans donec præcipitet in rupes, Plinius.

¶ Pygargum aliqui putant esse aquilam illam quam uenatores regalem uocant, Niphus. Belisarius meminit miluũ regalis, qui minus ualeat uiribus quàm miluus niger. Post herodium (sic uocat aquilam germanã) apud nos nobilior aquila est quæ anseres rapit, & cygnos & huiusmodi aues magnas, & etiam lepores & cuniculos, præcipuè quando pullos habent. hæc minor est herodio, uaria ex albis & cinereis pennis intermixtis. sed in cauda penultimæ extremæ pennæ uidentur esse albæ, & alba est in pennis ani, & est breuis admodum caudæ, Albertus. uidetur autem hæc mihi ueterum pygargus. Pygargum (inquit Turnerus) literatores quidam ineptè trappum à Germanis dictum (tardam, uel bistardam) interpretantur. Sed pygargus Anglorum lingua, nisi fallar, erna uocatur, an erne. Ego ernam audio dici genus aquilę quod apud Frisios ad Oceanum Germanicum per hyemem degat, colore nigro, quod cornices quædam ut ex escarum eius reliquijs uictitent sequantur. Pygargus est forte quam Anglicè dicimus ringetayle, Eliota. Sed Turnerus ringtalum Anglis dictum ab albo circulo caudam circumeunte, buteone minorem, subbuteonem Aristotelis esse suspicatur. Quòd si minor est buteone, non poterit esse pygargus. ¶ Eustathius in commentarijs suis in Homerum Iliad. decimo, pygargum (authore Zopyro) ardearũ genus illud facit, cui in coitu oculi sanguine manent, sed Aristoteles pellon ardeam difficulter coire scribit, pygargum uerò inter aquilas tantũ recenset, sed Zopyri pygargus ardea, forte stellaris Aristotelis fuerit, quæ & ocnos, id est ignaua dicitur. nam argos & ocnos synonyma sunt. Pygargũ (inquit Cælius Rhodiginus) esse aquilæ speciem sciunt omnes: inde Græcis rapacẽ quoq; indicat uox ea. Sed & in Venerea procliuior sic item dicitur (per antiphrasin, Varinus) ueluti cui minimè sit pyga ociosa. nam ἀργὸν uocant Græci cessantem. Quin & timidum rectè pygargum dixeris, quòd albicãs ei sit pyga:

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

cui diuersum est prouerbium, Melampygo necdum occurristi. Hic enim uti Hercules robore intelligitur insignis: proinde leucopygi imbellia infames concipi ferè ualent, Hæc ille ex Varini Lexico ut uidetur; ubi pro ἰσὼν γὰρ ὁι μελάμπυγοι, καθάπερ ἡρακλῆς; lego, ἀνδρεῖοι γὼ ὁι μελάμπυγοι, &c.

DE AQVILIS DIVERSIS APVD RECENTIORES.

ASTVRES ex genere infimo aquilarum uel miluorum: falcones uerò accipitrum nobile genus antiquis fuisse putamus, Paulus Iouius. Nos asturem uulgò dictum, accipitrem maiorem esse docuimus. Cæterum ex falconum generibus maiores, ut sacrum & hierofalcum aquilis, (sacer quidem ad aquilam germanam proximè accedit:) minores uerò, ut smerillum & lapidarem, &c. accipitribus adnumerandos iudico.

¶ Aquilæ duo genera sunt, aquila absolutè, & altera dicta zimiech uel zumach, Tardiuus.

¶ Aquilæ an accipitris genus sit ignoro, quod apud Germanos inferiores circa Oceanum CASTVL appellari audio, accipitre maius, corpore uario ceu maculis aut punctis aspersо, à quo gallinæ & anseres rapiantur.

¶ De Aquila truncali Alberti, quæ uulgò Stockarn dicitur, lege supra circa finem historiæ Melanæeti.

¶ Incolæ partis cuiusdam Scandinauiæ aquilæ (coruum ipsi uocant) quodam genere occiso, quod agnos & alia animalia prædatur, rostra præfecto regionis adferunt, ut testentur noxiam auem se occidisse, Olaus Magnus.

¶ IN alpibus quibusdam Heluetiæ, ut circa Curiam Rhetiæ oppidum, & circa Lucernam, auis rapacis genus (aquilæ nimirum) ab agnorum raptu Lammerzig nominant.

¶ IN regione circa Tarnasari urbem Indiæ, complura auium genera sunt, raptu præsertim uiuentia, longè aquilis proceriora. nam ex superiore rostri parte ensium capuli fabricantur. id rostri fuluum est phœniceo colore distinctũ. nihil sanè uisu pulchrius, nihil amœnius, aliti uerò colos est niger, & item purpureus, intercursantibus pennis nonnullis, Ludouicus Patritius.

¶ IN India referunt auem esse rapacem, longè aquila maiorem, nigram purpureamq́, intercursantibus pennis candidis: cuius rostrum fuluum, cœruleoq́ seu phœniceo colore distinctum, adeò pulchrè ut nil iucundius uisu esse possit: unde & ob pulchritudinem & ob magnitudinem capuli ex rostro huius auis fieri solent. Constat autem prędurum hoc rostrum esse oportere. Hanc uolantium auium maximam esse constat, Cardanus lib. 10. de subtilitate.

¶ INTER Misenam & Bresam Germaniæ oppida, cum rustici multa pecora, uitulos & sues amissa in syluis perquirerent, inuentus est nidus ingens, per tres quercus extensus, tanto spacio ut currus sub illo conuerti potuisset, ex magnis arborum ramis & baculis uel palis cõstructus. Quare in urbe nunciata, homines multi ad nidum missi cum ascendissent, pullos tres maximos inuenerunt, & in urbem asportarunt. è quibus mox unus mortuus est, cuius alæ per transuersum extensæ, septem ulnarum mensuram æquarunt. ungues uiri magni & corpulenti digitis nihilo erant inferiores. crura leoninis maiora. In nido multa uitulorum & ouiũ coria reperta, & hinnulus recens, & capita animantium uaria, ut uir doctissimus & fide dignus Georgius Fabricius ad me perscripsit, anno Salutis quingentesimo supra sesquimillesimum, quo ipso hic nidus æstiuo tempore inuentus est.

DE AQVILA HETEROPODE.

AQVILAE istius picturam ab Argentinensi quodam ciue pictore accepi, homine diligentissimo & auium præcipuè naturæ studioso, qui tamen nihil certi super hac aquila referre potuit. hoc tantum dicebat ab alijs quibusdam pictoribus hanc picturam ceu ueram se accepisse. Nos heteropodem appellare uoluimus, quòd in una hac auium (si uera est pictura) crura coloribus diuersis insigniantur, sinistrum cœruleo, ut rostrum quoq́; dextrum fusco albicante. Venter fuscus est & punctis nigricantibus maculosus, ut pectus etiam & collum. reliquum corpus magis nigricat, oculi subrubent. pars etiam alarum fusca est, & punctis notatur nigris ut uenter. capitis & ceruicis pennæ summæ rigere uidentur: & dorsi initium circa alarum summitates in gibbum attolli.

Hæc subsequens figura Aquilæ heteropodis est.

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

HISTORIA DE ARDEA IN GENERE VBI CVM cæteris ardearum generibus, tum pellæ imprimis siue cinereæ uulgò dictæ pleraque conueniunt.

A.

ARDEA diuersorum generum est. apud nos quidem pellam siue cineream, simpliciter ardeam uocamus, & Aristoteles pugnam aduersus aquilam aliâs ardeæ simpliciter tribuit, aliâs pellæ cognomento. Idem de historia animalium 8. 3. leucerodion erodio minorẽ esse tradit, per erodium proculdubio pellòn non asterian intelligens, quæ tantum tria genera ab eo numerantur. Saxones tamen ardeam simpliciter sua lingua nominantes, de alba intelligunt. Ardeola quanquam diminutiuũ est, pro ardea tamẽ simpliciter à Plinio & aliis accipitur. ¶ שלך, Schalac, Deuter. 14. & Leuitici 11. nomen auis impuræ, quam Iudæi interpretantur Reiger, id est ardeam, Munsterus: aliqui mergulum: Vide supra in Mergo post anates statim. Ibidem leges de uoce קאת, kaath, uel kaas, quam alij ardeam, alij mergulum, alij aliter interpretantur. Huic finitima uidetur uox ברס, kos, quam exponunt herodium, falconem, nycticoracem, &c. uide infra in Bubone. sed herodium an pro ardea accipiant, ut Græci faciunt, an pro genere aquilæ, ut recẽtiores quidam indocti, dubitari potest. Ardea schalach Hebræis à proijciendo, quòd se ad capiendum pisces in mare proijciat. nam & Hebræi pisces eam è mari prædari scribunt. Chaldæus schalenuna uertit, uoce composita à schalal, quod est prædari, & nuna quod piscem significat, à præda piscium. Aben Ezra aliam adfert causam, nempe quòd abijciat pullos suos, P. Fagius. אנפה, Anapha, Dauid Kimhi auem dicit, quam magistri uocant ריח רגגירת, daiah ragasinith, id est uulturem ferocissimum &

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

uehementiſſimum. Ita quidem R. Salomon interpretatur Leuit. 11. & addit, ſibi uideri auem quam uulgus appellat חיורין, (heron:) Sanctes exponit ardeam, nam heron Gallis ardea eſt. Abraham à celeriter ſpirando nomen tuliſſe notat. Septuaginta & Hieronymus Deuter. 14. charadrium interpretantur: Chaldæus אברא, ibu: ſed uidētur Chaldęi anapha potius accipere pro upupa. Perſa an koh, אן בה. Arabs בבגח, babgach. Anapha (inquit Munſterus) aliqui picum, alij miluum eſſe uolunt, putant autem auem illam ſic uocatam, quod facile iritetur & ad iram concitetur, quam quidam טריאח, trapp uulgò (Germanicè) uocant. Hæc ille. Idem graculum interpretatur, Leuit. 11. & Deut. 14. apparet ſanè auem eſſe quæ ſpecies aliquot ſimiles contineat, quoniam additur iuxta genus ſuum, חסידה, Chaſida, Zachariæ 5. Aquila, Symmachus & Theodotion, erodium transferunt, & LXX. Leuit. 11. alij aliter. ſed magis placet ciconiam uerti. uide in Ciconia A. ¶ Græcè ἐρωδιὸς oxytonum & ſine aſpiratione ſcribitur, recentiores quidam Latini (barbari potius) non rectè aſpirant: & per aphæreſin etiam ῥωδιὸς apud Heſych. & Varinum. Ἀρδιόλη (ardeola) quam & λαϊκῶλιν aliqui uulgò (in Græca lingua uulgari, uide ne à laro corruptum ſit nomen, nam & Lycophronis interpres erodium larum eſſe putat) uocitant, ueteres autem Græci ῥωδιὸν, Demetrius Conſtantinop. A Græca uoce erodios apud Albertum deprauatæ leguntur, anydion, artadaton, & mothyos. ¶ Ardea Italis garza dicitur, alijs airone ut Scoppa grammaticus docet: hinc eſt corrupta uox Latina apud Creſcentienſem agiron: ſunt qui anghiron efferant. Hiſpanis ſimiliter garza, præſertim Luſitanis: aliquibus grou quaſi grus, propter corporis ſimilitudinem. Gallis heron, quæ uox uideri poteſt deducta à Græca erodius. Sabaudis airon uel heyron: (quāquam & larí genus ſic ab eis uocari puto.) Anglis ſimiliter an heron. Germanis quibuſdam **ein heerganß**, uoce detorta ab herodio, uel à Gallica heron. ſed uſitatius **ein reiger**, noſtris **reigel**, alijs **reiher** uel **rayer**, Fryſijs **rarg**, Flandris **riegher**. Illyrijs czíepíe: Poloni ardeæ genus **zoraw** appellant. Turcis balakzél. ¶ Albertus Magnus ardeam tantalum quoq; dici ſcribit, ab Iſidoro mutuatus.

¶ Erodium aliqui putarunt eſſe auem ex ijs quas Romani Diomedeas uocant. Vide infra in Elemento D. Suidas ciconiam eſſe ſuſpicatur ineptè: ſed mox tanquam emendans ſubdit, aut ciconiæ ſimilem. Longè alius eſt herodius recentiorum. nam Albertus Magnus aquilam maximam et Germanam ſic uocat: alij hierofalcum ut in eius hiſtoria oſtendi. Ἄιθυια, id eſt mergus, memoratur ab Ariſtot. de hiſt. anim. 5. 8. ubi Albertus habet abij, & quidam (inquit) putant eſſe ardeam: ſed ineptè. Vergilius fulicas appellat aues, quas Aratus æthyias uocat. mergi Græce ab Arato ῥωδιοὶ appellantur, Ioach. Perionius. Fortè etiam Plinius fulicam pro ardea è Græco alicubi reddidit. nam & cirrhum fulicis tribuit, qui ardearum eſt: & Diomedeas aues fulicarum ſimiles facit, quas alij (ut Stephanus & Seruius) ardearum generi attribuunt. Gaza in libro de communi animalium greſſu, pro Græco ῥωδιοὶ, uertit fulicæ, uel potius ardeolæ. Fulicam quidem pro erodio tranſtulit Auguſtinus quoq;, & Lycophronis interpres larum eſſe arbitratur: Ambroſius etiam ſturnum, quem tamen Græci non erodiòn ſed pſara dicunt, Cælius. Auem quam Aratus κίπφον dicit, ardeam Vergilius nominat, Perionius. Sed ardeam à mergo, fulica & ceppho prorſus diuerſam eſſe auem, qui hiſtorias ſingularum inter ſe contulerit, manifeſtiſſimè deprehendet.

B.

Ardeæ apud Heluetios abundant, propter multos & magnos fluuios & lacus piſcoſos, unde victum petunt Ariſtotele teſte. Ardeolis omnibus communis uidetur longitudo roſtri, colli & crurum, quibus ciconias referunt. ſed collum ardeis magis inuolutum. digiti pedum terni, longi, membranis modicè iuncti, & quartus retrò pro calce ſimiliter longus. corpus pro ſua magnitudine non amplum, ſed leue & exile. Ardea coloris eſt cinerei (nos de hoc genere infra priuatim ſcribemus) minor grue, longi colli, & ſicut reliquæ etiam aues aquaticæ roſtro non multum inuoluto, Albertus. Erodius auis in capite gerit cumulum pennarum ueluti comam (aliâs coronam) oblongam, Kiranides. ſed hoc non de omnibus ardeis uerum eſt. aliæ enim apicem illum è pennis retro extenſis conditum habent, aliæ non habēt. Porphyrioni & ardeæ inutile eſt uropygium, (cauda,) ut & alijs aquatilibus, Ariſtot. in lib. de ingreſſu animalium.

C.

Ardeæ circa aquas & lacus piſcoſos degunt. quare in Heluetia noſtra abundant. & grammaticis (Suidæ & Euſtathio) erodios Græcè quaſi helódios dici uidetur, à lacubus & paludibus, quas Græci ἕλη nominant. Sed in mari (circa mare) etiam degunt, ut ex Arati prognoſticis apparet. Erodius auis in templis & ædificijs ciuitatum nidificat, Kiranides, neſcio quàm uerè. ¶ Procopius Gazæus ſophiſta Pentateuchum Moſis enarrans, erodium cum noctua & ueſpertilione &c. aues noctis & tenebrarum amicas eſſe ſcribit, quod non probo. Ariſtoteles ſanè de pella, quæ & abſolutè ferè ardea dicitur, diſertè ſcribit, uenationi (piſcium) eam interdiu operam dare. Euſtathius uerò in decimum Iliados ardeam noctu in aquis rapinæ operam dare. ¶ Ardea licet in aquis cibum ſuum quærat, in ſyluis tamen & altis arboribus nidum collocat, (in abietibus, Stumpfius,) Author libri de nat. rerum. Piſcibus inſidiatur: & dum per aquam ingreditur piſces pedibus eius non ſine deſiderio adnatantes, ut audio, deuorat. Erodius oſtreorum uoraciſſimus eſt. & quemadmodū conchas pelecânes exſorbent, ſic is oſtrea teſtis obducta uorat, & ingluuie ſua concalefaciens tandiu cuſtodit, quoad calore ſtomachi diſcluduntur. Pòſt ubi is ipſe diductas ſenſerit teſtas, eas euomit, & carnem

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

carnem ad sustentandum se retinet: Aelianus, Philes, & Plutarchus. Cochleis etiam seu limacibus uescitur, ut in D. referam ex Aeliano: nec minores tantum pisces, sed anguillas quoq; deuorat. Ardea, ut & mergus, cibum ferè crudum excernit, (excrementum scilicet liquidū:) itaq; semper est uorax hæc auis, Albert. ¶ κλάζειν, id est clangere, de uoce ardeæ legimus apud Homerum Iliad. κ.

¶ Ardea per antiphrasin dicitur, quòd breuitate pennarum altius nō uolet, Seruius: qui & hoc Lucani è lib. 5. citat, Quòd ausa uolare Ardea sublimis pennæ confisa natanti. Ardeola dicitur quasi ardua propter arduos uolatus, cum altius uolauerit, tempestatem significat, Isidorus & Albertus. Volatus ei sublimis & uehemens, Stumpfius. Anseres omnes extento collo uolant, ardea contracto, Albertus. Vropygium ei inutile, ut & alijs aquatilibus: proinde uolat pedibus retro extensis, Aristoteles de anim. ingressu. Ardeæ in grege sui generis nidificant: gregatim uerò non uolant, eo quòd pullis earum insidiantur accipitres & aliæ aues rapaces, à quibus defendi non possent nisi complures semper ardeæ circa nidos uersarentur, Albert. ¶ Ardeas dicunt aliqui tanto dolore coire, ut lachrymas sanguineas oculis emittant: quod ego falsum puto. Vidi enim ipse (inquit Albertus) sæpe coire ardeas & oua parere, nec quicquam tale experiri potui, sed sicut reliquæ aues quarum longa sunt crura, similiter & ardea coit cruribus super dorsum fœminæ flexis, ita ut pedes maris ad caput fœminę sint, & genua uersus excrementi sedem super dorsum: & tunc motu alarum se sustinens locum conceptionis fœminæ cōtingit ac semen infundit, Hæc ille. Aristoteles priuatim hoc de ardea pella scribit. pellæ (inquit) coitus difficilis est. uociferatur enim & sanguinem ex oculis, ut aiunt, emittit cum coit, parit etiam ægrè summoq; cum dolore. Idem ex eo Plinius repetit. Grammatici uerò (Eustathius & Etymologus) ἐρωδιὸν, id est ardeam simpliciter, dictam coniciunt, ὅπερ ἐαρ ἰδροῖ, id est ab eo quòd sanguinem exudet in coitu. In animalibus quædam ui uel contra naturam eueniunt, ut ardeæ coitus, & ephemeri uita, Theophrastus in Metaphysicis. debet autem de ardea mare coëunte intelligi. nam Græcè legitur, ὥσπερ ὁ ἐρωδιὸς ὀχεύει. Ardea auis est Venerea. unde aliqui ἐρωδιὸν dictum putant quasi ἐρωτίδιον, hoc est auem amori & Veneri propriam. uide infra in h. ¶ Nidificant ardeæ, ut iam diximus, in excelsis arboribus, & gregatim. Licet omnes ex mari uiuant, in terra tamen nidificant, Oppianus in Ixeut.

D.

Ciconiæ cum aliunde pullis alendis cibum comparare nequeunt, esculenta quæ prius ederant, euomunt, atq; in educandos fœtus cōuertunt: & ad uolandum pullis imperitis duces sunt. herodios & pelecanos similiter facere audio, Aelianus. Quomodo pullos aduersus accipitrem defendant ardeæ, paulò inferius dicetur. Ardeolæ fascinationis amuletū ut pullos defendant, nidis cancrum imponunt, Aelianus, Philes & Zoroastres in Geoponicis. Pisces captant industriè sanè & dolosè, nempe Solis radios ita excipiunt, ne pisces uisa ipsarum umbra refugiant, Oppianus in Ixeut. Ostrea quomodo deuorent, & calore uentriculi dehiscētia reuomant, ut pulpam interiorem à testis seligant, supra in C. recitaui.

¶ Ardeola & cornix amicæ sunt, Arist. Aelianus & Plinius.

¶ Dissident sorices & ardeolę inuicem fœtibus insidiantes, Plinius. Ardeolam aquila, utpote ualens unguibus, aggreditur. ipsa autem repugnando emoritur, Arist. alibi uerò de pella priuatim scribit, infestam ei aquilam esse. Harpa & erodius inimici sunt, Aelianus. Ardea seipsam aut pullos suos aduersus accipitrem prædonem defendens, excrementi sedē illi opponit, & stercus putridum emittit: quod si accipitrem tetigerit, pennas eius putrefacit, Albertus & Author libri de nat. rerum. De falconibus qui ardeas capiūt, leges in E. Ardea odit albos laros, Philes. Pipo (pipra, sed Græcè legitur hippos in codicibus impressis) inimica ardeolæ est. oua enim & pulli ardeolæ uiolantur à pipone, Arist. ριπὼ, ὄρνεον πολεμιὸν ὡς πνδν, ἐρωδιὸς, Hesych. lego ἐρωδιῷ, hoc sensu: Pipo auis est inimica ardeæ, ut aiunt. Perdices & erodios idcirco defugiunt cochleæ, quòd eos pernoscunt penitus hostes sibi esse: nec cernere est limaces ibi serpere, ubi illi ipsi uersentur: eos tamen naturali quadam astutia cochleæ quædam præstantiores decipiunt, & circumueniunt. Siquidem ex natiuis testis egressæ, in magna securitate pascuntur. Aues autem, quas modo dixi, in testas inanes, tanquam in easdem illas inuolant: ut uerò nihil inuenerint, eas ut sibi inutiles abijciunt, atque discedunt. Illæ uerò singulæ exsaturatę pastu, atq; ex aberratione qua hostes fefellerunt seruatæ, ita in testas tanquam suam propriam domum reuertuntur, Aelianus.

E.

Ardea cum accipitrem fugit in altum euolat, Albertus. Falcones capiunt ardeas, grues, &c. Crescentiensis. Hierofalchi ardearum hostes sunt, Paulus Iouius. Nostri falcones ardearum uenatores, uocant Reigerfalcken, Galli heronniers. In ardeæ captura duo falcones pariter relaxantur, quorum unus summa petit, alius iuxta terram inuolat, ut uidelicet ille uolantem ardeam impulsu præcipitet, hic præcipitatam arripiat, Author libri de nat. rerum. Et rursus, Falconum genera duo sunt: alterum nobile, quod auem usu paruo naturaliter capit: alterum ignobile ac uile, quod nō nisi multo labore & maceratione assuefactum hoc facit. hoc posterius genus cum ardeam ad terram impulerit, & iam prope fuerit ut eam capiat, ardea anguillam uel alium piscem quem recens uorauerit euomit: & tunc falco liberè eam uolare permittens, piscem ceu minus fœtidū cibum sibi oblatum præferens, ocyus apprehendit. at falco nobilis piscem eiectum uilipendens, ardeam ipsam ag-

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

greditur, Hæc ille. Fertur falcones si sanguinem ardeæ gustarint, omne desiderium capiendi grues amittere: si uerò carnes solum sine sanguine ederint, hoc uitium incurrere non creduntur, Crescentiensis. ¶ Ardeæ sæpe oculos petũt, Turnerus. ¶ Nauta nunquam occiderit ardeam. nam quod accipitres in terra uenatoribus, hoc in mari piscatoribus ardeæ significare creduntur, Oppianus in Ixeuticis.

¶ Ardeæ hominibus charissimæ sunt, & æstatis hyemisq; tempus præsagiunt. capita scilicet pectori imponunt, eoq; maximè inclinant, unde concitatissimus uentus expectari debet, Oppianus in Ixeut. Ardea cum altius uolauerit, tempestatem significat, Seruius & Isidorus. Quòd ausa uolare Ardea sublimis pennæ confisa natanti, Lucanus lib. 5. Ardea, quasi ardua, eo quòd altè uolat. nam cum tempestatem præsentit, altè supra nubes uolare dicitur, Albertus. Ardea obstrepero clangore (& inconcinno uolatu, ut interpres Theon adijcit) è mari ad terrã auolans, uentum & tempestatem imminere præsagit, Aratus. Et rursus inter pluuiæ signa hanc auem ponit, cum terra relicta ad mare multo cum clangore festinat. Quem locum Auienus sic reddidit, Cum procera salum repetit languore (lego, clangore) frequenti Ardea. Triste (obstreperum, potius) sonans ardea tempestatem denunciat: eademq; ad mare rectà proficiscens, pluuiam portendit, Gillius ex Aeliano. apparet autem Aelianum ex Arato mutuatum. Notasq; paludes Deserit atq; altam supra uolat ardea nubem, Verg. lib. 1. Georg. inter signa tempestatis futuræ, qua non sit tutum nauigare. Ardea in medijs arenis tristis hyemem indicat, Plinius.

¶ Ardeas aliqui dictas suspicantur ab ardendo, nam quarumuis arborum rami in quibus nidificant, proluuie uentris earum infecti, aduruntur & exiccantur, ut omnium ferè auium aquaticarum fimo, qui piscibus uiuunt, Albertus.

¶ In libro quodam Germanico manuscripto hæc uerba reperi: Si pedes (die füß, nisi potius legendum fuerit die feißte, id est pinguedo) ardearum destillentur per descensum, & oleo inde collecto inungantur manus, pisces sponte adnabunt ut comprehendi possint. Pharmacopolę apud nos ardeæ adipem uendunt piscium inescatoribus, audio autem escas piscibus capiendis fieri ex adipe & ossibus ardeæ.

F.

Ardeam legimus carnis esse fœtidæ & nõ salubris. Pullorum caro præfertur. nam adultiorum caro grauiter olet. Ardeæ pro ætate diutius assari debent: possunt autem pastillis includi, eo modo quem in Gallina F. præscribemus. Quicunq; hæmorrhoides crebrò experiuntur, præsertim pulsantes, inter alia grues & agrones (id est ardeas) præcipuè caueant, Arnoldus de Villanoua.

G.

Somnos allicit ardeolæ rostrum in pelle asinina fronti adalligatũ. putant & per se rostrum eiusdem effectus esse uino collutum, Plinius. Erodij ramphum (ramphos, id est rostrum, interpres inepte ungulam transfert) cum cancri felle in corio asinino si suspenderis ad collum uigilantis, dormitabit. Si quis in conuiuio pannum in quo est ramphos (id est rostrum ardeæ) cum uino deponat, bibentes obdormient, Kiranides. Hippiatri quidam Germani equorũ oculos illini & lauari iubent coturnicum uel ardearum adipe ut sani & clari fiant.

H.

a. Ardea per antiphrasin dicitur, quòd breuitate pennarũ altius non uolet, Seruius. uel quasi ardua, quòd altè uolet. nam cum tempestatem præsentit altè supra nubes uolare dicitur: item cum accipitrem fugit, uel ab ardendo, quia fimus eius exurit id quod contingit, ut & aliarũ auium aquaticarum quæ piscibus uiuunt, Albertus. Ego ardeam uocem Latinam à Græca ἐρωδιὸς per syncopen factam coniecerim. ¶ Ἐρωδιὸς uel deriuatur à uoce ἔαρ quæ sanguinem significat, ut apud Cyrenæum: & uerbo ἰδρέω, quod est sudare. quoniam hæc auis in coitu, ut ferunt, sanguinem exudat, uel sic dicitur quasi ἑλωδιὸς, ἀπὸ τοῦ ἕλους καὶ τὸ ἰδρῶ, (forte ἥδομαι.) φιλήδεῖ γὰρ τοῖς ἑλώδεσι τόποις, quòd locis palustribus delectetur. uel quasi ἐρωτίδιος, ἀπὸ τοῦ ἔρωτος καὶ τοῦ ἰδρῶ, id est amori propria & sacra auis. est enim Venerea, utaiunt. Sed Claudius philosophus Veneream esse negans, Mineruæ potius sacram esse ait, iuxta poetam: Τοῖσι δὲ δεξιὸν ἦκεν ἐρωδιὸν ἐγχείς ὀδοῖο Παλλὰς Ἀθηναίη. Cui respondere licet, ardearum secundum Aristotelem multa esse genera, ex quibus nihil prohibet alia Mineruæ sacra esse, alia Veneri. Sed Herodianus scribit ἀπὸ τοῦ ῥοίζου (quæ uox sibilum significat) fieri ῥοιδιὸς, ut ab ἅρμοζω ἁρμόδιος, & abundante epsilo, & omicro in o. magnum mutato ῥωιδιὸς, iota adscripto manente. Acuit autem ultimam, ut & cætera auium nomina in ιὸς, quæ syllabas plures tribus habẽt, ἀεγυπιὸς, χαραδριὸς, βομβυλιός. Apud Hipponactem scribitur etiam ῥωδιὸς: Κνεφαῖος ἐλθὼν ῥωδιῷ κατωλίθῳ: quod per aphæresin factum dixeris, si usum communem spectes: perfectum uerò si formationem, Etymologus. Ἄραμος, ῥωδιὸς, id est ardea, Hesychio & Varino. Ἐρωγὰς quoq; & κόρκιθαλλις pro ardea exponuntur ijsdem. ¶ Herodij domus dux est eorum, Psalmo 104. è uulgata translatione. Hebraicè chasida legitur. Munsterus uertit, Ciconia pro mansione sua habet abietes.

¶ Epitheta. Ardea procera, Auienus. Ἐρωδιοί τε πολλοὶ μακροκαμπυλαύχενοι, Epicharmus in Nuptijs Hebæ apud Athenæum lib. 2.

¶ Xiphiam, id est gladium piscem, Galli sua lingua ardeam maris uocitant, Pet. Bellonius. Ἐρωδιὸς, ἄμαξα, Hesych. & Varinus. Erodialis lapidis meminit Albertus Magnus, eiusdem puto cum aëtite.

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

aētite, nam aquilā germanam erodiū uocat. Ardelio, est homo inquietus, huc atq; illuc se mper uo litans: & ab ardeola deducitur, sicut à stella stellio, Sipontinus. Nil bene quū facias, facis attamē om nia bellè. Vis dicam qui sis? Magnus es ardelio, Martialis lib. 2.

¶ Propria. Ardea, Ἄρδηα, Vlyssis & Circes filius fuit, ut Stephanus memorat in Antea. Ab hoc etiam Ardeam ciuitatem in Latio dictam aliqui putant, decem & octo miliaria (170. stadijs in monte) ab urbe positam: alij à feruore regionis dictam malunt, alij à Danaē Persei matre, uel à Dau no Pilumni filio qui eam condidit, ut quidam existimant. Alij conditam scribunt à Pilumno Iouis filio & Turni abauo. Hæc olim Turni & Rutulorum regia fuit. Locus Ardea quondam Dictus auis, & nunc magnum tenet Ardea nomē, Verg. lib. 7. Aeneid. ubi Seruius, Bene alludit. nam Ar dea quasi ardua dicta est, id est magna & nobilis. quanquam Higinus in Italicis urbibus ab augurio auis ardeæ Ardeam dictam uelit, illud nanq; Ouidij in Metamorphosi fabulosum est, incensam ab Aenea Ardeam, & in hanc auem esse conuersam. Hinc ciues Ardeates dicti: ut ab Ardia Illyriæ ci uitate, Ardiæi, Stephano. Est & Ardea urbs Persidis Ammiano Marcellino lib. 23.

¶ b. Ardeæ, ut inquit Ouidius, Et sonus, & macies, & pallor, & omnia captam Quæ deceant urbem. nomen quoq; mansit in illa Vrbis. Clitarchus in India scribit uolucrem amatorio affectu flagrantem, nomine horionem, nasci, magnitudine herodio similem, &c.

¶ c. Ἐρωδιὸς φωνῇ πρὸς πολλὰ λελακὼς, Aratus. Ῥωδιὸν aliqui à sono uocis dictum uolunt, ἀπὸ τοῦ ῥοίζου, uide supra in a. Ἐρωδιὸς γὰρ ἔγχελυ ποικιλοδείρου ἐυρὺν ἐσθίοντ' ἀφέλετο, Simonides apud Athenæum.

¶ h. Ab ardeis uictum ex aquis primum inuentum aiunt, reliquas ab eis didicisse, cum uictus unus initio omnibus esset auibus: deinde cum gloriarentur hoc inuento, & ne ipsum quidem Nep tunum natando cum eis contendere posse iactarent, hanc artē irato deo amisisse, quod etiā Thamy ridi superbo cantori ex Musis cōtigisse aiunt. Hinc adeò reliquæ omnes aues captādis piscibus mer guntur in aquam: ardeæ natandi facultatis expertes in littore stantes uenantur, Oppianus in Ixeut. Fabulosum est illud Ouidij, incensam ab Aenea Ardeam (Latij ciuitatem, de qua supra in a. post Turni mortem) in auem esse cōuersam, Seruius. Vide Ouidium Metamorph. lib. 14. ¶ Higinus Ardeam ciuitatem ab augurio auis ardeæ dictam uult, Seruius. At nos ardeis & trochilis & cor uis deum ad futura enunciandа uti putamus, Plutarchus in libello Cur Pythia non amplius carmi ne respondeat. Aliqui ardeam Veneream auem esse dicunt: alij negant, & Mineruæ potius quàm Veneri eam consecrant: quoniam Homerus Iliados 10. à Minerua Vlyssi & Diomedi ardeam im mitti canat. Sed respondere licet ardearum secundum Aristotelem multa esse genera, ex quibus ni hil prohibet alia Mineruæ sacra esse, alia Veneri, Etymologus. Vlyssi & Diomedi noctu euntí bus aduersus Troianos Minerua ardeam (ῥωδιὸν) dextram in uia misit, quam illi quidem propter te nebras non uiderunt, sed clangentem audierunt. Gauisus est autē (inquit Eustathius) hac aue Vlys ses, uir scilicet prudentia celebris aue præsaga. nam quòd ardea insidiantibus lætum auspicium fa ciat Hermon testatur. Cęterum quòd illi auem audierunt tantum, non etiam uiderunt, significabat, ipsos quoq; non uenturos in hostium aspectum, sed facinus tale designaturos quod hostes omnino auditu cogniturі essent. Quòd nisi sapiens fuisset Vlysses, deterreri hac aue potuisset, quasi periclí tarentur deprehendi & non latere, sicut nec ardeæ clangor ipsos latuit. Venatur autem ardea noctu (Aristoteles interdiu hoc eam facere scribit) in aquis & paludibus, & rapax est. quamobrem Miner ua, non noctuam sibi sacram, sed ardeam eis immittit, palustribus scilicet circa Scamandrum locis conuenientem. Porrò Zopyrus pro uoce πελὰς scribit ῥωλὸν, ut rapina significantius designetur, (quasi hoc genus ardeæ cæteris rapacius sit,) Eustathius.

¶ Ἐρωδιοὶ ἐπιλοφόρῳ λεκάνασιν, apud Aristophanem, cum aues urbem conderent, ubi Schol. ῥωδιὸς nomen finitimum est τῇ ῥᾳ, id est terræ. constat autem lutum quoq; ex terra, itaq; lutum gestare eas poeta finxit.

DE ARDEA PVLLA SIVE CINEREA.

ARDEAM pellā (cuius figura in sequēti pagina posita est) nos simpliciter ardeā uocamus: quoniā ea apud nos magis abundat. Vide supra in Ardea simpliciter A. Sed alia etiā mul ta superius in Ardea simpliciter dicta, cæteris quoq; ardearū generibus conueniunt: quę dam uerò pellæ peculiariter, ni fallor, ut pugna aduersus aquilā, &c. Ardea pella igitur ijsdem nominibus quibus ardea simpliciter nominatur in diuersis linguis, aut cinereæ cœruleæue cognomen adijcitur: ut apud Germanos **ein blauwer** (uel **grauwer**) **Reiger**: apud Anglos the blue heron, Itali airon negro, id est ardeam nigram, nisi aliam forte intelligant ardeæ speciem. hæc enim nostra dorso cinereo magis ad cœruleum uergente quàm nigro est. Aristoteli & Plinio Græcè pel los dicitur, πελὸς oxytonum, similiter à colore. nam πελιὸν Grammatici colorem fuscum interpre tantur, φαιὸν χρῶμα ἐμφερὲς τῷ πελιδνῷ, liuido colori similem. & πελιοὶ, μέλανδρι, ὠχροί. Ex ardeis genera duo sunt cinerei coloris, magnum uidelicet & paruum, Albertus. Et rursus, Genus ardeæ unum est cinereum, acuti rostri & longi colli. Zopyrus apud Eustathium pellòn ardeam rapacem facit. scripserat autem de ardea simpliciter paulò ante Eustathius, noctu eam in aquis prędari pisces, cum

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

Aristoteles contrà, interdiu eã operari (id est prædæ operam dare) scribat. Vide supra in Ardea c. Pella colore est prauo, & aluo humida: sed sagax & cœnæ gerula est, & operosa, (ἐπιμήχανον, id est industria circa cibum & prædam,) Aristoteles. Pellæ coitus difficilis est. uociferatur enim & sanguinem ex oculis, ut aiunt, emittit cum coit. parit etiam ægrè summoq; cum dolore, Idem & Plinius. At Zopyrus apud Eustathium in decimum Iliados, non pellon sed pygargon ardeam, difficulter coire, & ex oculis in coitu sanguinem fundere scribit. Vide supra in Ardea similiter c. Pella apud Anglos (inquit Turnerus) in excelsis arboribus non procul à ripis fluminum crescentibus nidum facit. Superior pars corporis cyanea est, inferior autem nonnihil candicat. Ventris excrementis liquidioribus, inuadentes se subitò aquilas aut accipitres abigit, & se ita defendit. Vidi & huius generis, licet raras, albas, quæ neq; corporis magnitudine, neq; figura, sed solo colore à superiore distulerunt. Visa est etiam alba cum cyanea apud Anglos nidulari, & prolem gignere. Quare eiusdem esse speciei, satis cõstat, Hæc ille. Pella prælium cum ijs init, à quibus læditur, hoc est cum aquila

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

aquila, à qua rapitur: cum uulpe, à qua noctu capitur: cum alauda, à qua oua eius diripiuntur, Aristoteles. ¶ Iliad. 10. legimus Τοῖσι δὲ δεξιὸν ἦκεν ὁρωθὸν ἐρχομένοις ἐπὶ νῆας ὁδὸν παλὰς Ἀθηναίη, ubi aliqui pro παλὰς legunt πελὸν: quasi Minerua illis (Vlysi & Diomedi noctu euntibus aduersus Troianos) non simpliciter ardeam, sed pullam siue cineream immiserit, quæ scilicet alijs rapacior est, ipsos etiam rapina & præda sperata potituros significans, Eustathius. Vide supra in Ardea simpliciter h.

DE ARDEA ALBA.

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

ARDEARVM genus album Græcè ἡρωδιὸς λευκὸς, uel λευκηρώδιος dicitur, (apud Aristot. de hist. animalium 8. 3. oxytonum est,) Aristoteli & alijs. Ardeolarum tria genera, leucòs, asterias, pellòs, Plinius ex Aristotele. Theodorus Gaza in historia animalium ex Aristotele translata lib. 8. cap. 3. albiculam numerat inter eas aues quæ circa lacus & fluuios uictum quærunt, ubi in Græcis nostris codicibus excusis nihil quod huic uocabulo respondeat, inuenio. Niphus Scholiastes albam uel albiculam auem, in margine æditionis suæ & in Scholijs, Græcè λευκὸν dici scribit, quasi ita legerit in codice suo Græco: & esse ex ardeolarũ genere, quod equidem non laudo. nam cum paulò ante leucerodiõ nominârit Aristoteles, quid attineret inutiliter repeti? Nihil autem pręterea illic de leuco, (ut hoc uocabulum præ quacunq; aue nostris exemplaribus addendum concedam) philosophus tradit, quàm quòd caudam motitet similiter ut cinclus & aliæ ibidem nominatæ aues. Albardeola minor est quàm ardeola (pellos scilicet,) rostro lato porrecto q;, itidem ut illa lacus & fluuios petit, Aristot. Et rursus, Ardea candida colore est pulchro, & coitu facile (ἀσινῶς. nã ardea pella difficulter coit:) & nidulatur ac parit probè. pascitur paludibus, lacu, campis & pratis. Ardeæ quædam breues (paruæ) & albæ sunt, aliæ maiores colore uario, &c. Oppianus in Ixeut. Inter aues ardeolarum genere quos leucos uocant, altero oculo carere tradunt, (& ideò facilius capi à uenatore in latere cæco insidiante, ut Albertus addit citans Plinium: sed hoc, inquit, præter naturam esse uidetur & falsum:) optimi augurij, cum ad austrum uolant, septentrionémue. solui enim pericula & metus narrant, Plinius. Cum aues albæ frequentes cõueniunt, multam tempestatem demonstrant, Aelianus. an uerò ardeas albas intelligat, incertum nobis est. Albę aues cum congregabuntur, Plinius inter signa hyemis. Insula heroum è regione Borysthenis fluuij sita, uocatur etiam Leuce. ὄνεκά οἱ τὰ ϖαρίστι κινάπτεται λευκὰ πίτυλοι, Dionysius. ubi Eustathius κινάπτεται interpretatur aues, ὧν ἡ κίνησις ἐν ὕδ πέτεσθαι. ἀσωπίθης δὲ ἡ λέξις. intelligit autem fortè (inquit) laros (albos,) uel secundum alios ciconias. Ab ardea alba creditur Alba insula in Ponto nuncupata, quòd inibi uisatur plurimum: ac proinde Pindaro per metalepsin dici Phaenna. quippe φαεινὸν signare τὸ λευκὸν, Cælius. Zopyrus apud Eustathium in decimum Iliados tria ardearum genera facit, pellòn rapacem, pygargũ cui in coitu oculi sanguine manent, (quòd alij authores de pello scribunt, hic solus de pygargo:) & aphrodision, id est Venereum. quæ forsitan albardeola fuerit. ea enim Veneri sacra præ cæteris æstimari poterit, ὅτι ὀχεύει ἀσινῶς, hoc est quoniam facile coeat, Aristotele teste, non difficulter ut pellos. Hæc ex ueteribus de ardeola alba.

¶ Nos ardeam albam duplicem obseruauimus, unam fusca seu cœrulea maiorem, Itali girono uocitant: minorem alteram quæ ijsdem garzetto uel garietto uel gargea nominatur. Germani sine differentia magnitudinis ardeam albam periphrastice dicunt, **ein wysser Reiger**: Saxones **Reiger** simpliciter. uide supra in Ardea simpliciter. & Itali similiter, garza biancha. Angli a **white herow**. Ardeæ genus tertium album est niuis instar, maius cinereis, Albertus. Sed de maiori genere albardeolæ Turneri uerba recitaui superius in Cinerea. Garzettum, id est minorem albardeolam in Italia uidi Ferrariæ, cuius iconẽ hîc damus, auis est albissima & iuxta maris paludes inuenitur, magnitudine ardeæ. sed quam ego illic uidi calendis Augusti adhuc parua erat: & per omnia, colore excepto, cum uulgari (cinerea) ardea cõgruebat. cristam ex plumis in capite gerebat, (cristatas quidem esse ardeas quasdam Oppianus etiam in Ixeuticis annotauit.) Rostrum erat longum, acutum, pedes nigricabant, inferius tamen subitò in medio cruris niger color desinebat, & uiridis è glauco suberat ad extremos usq; ungues. minimus pedis digitus binis articulis constabat, proximus ab eo ternis, medius quaternis, ultimus quinis. In crista capitis dorsum uersus pennæ oblongæ ad duos cum dimidio dodrantes (si bene memini) nascebantur circiter sex. eas aiebant rusticos Ferrarienses cogi ad suum principem deportare: aliquando tamen clam ab eis magno pretio uendi, circiter 36. denario aureo. Guil. Turnerus albardeolam Anglicè interpretatur a cryel heron, or a duuarf heron, a myre dromble. Hanc (inquit) semel tantũ in Italia uidi, pella multò minor est, & hominis conspectum non perinde atq; cœrulea fugit. Hanc si non uidissem, Anglorũ shouelardam albardeolam esse iudicassem, Hæc ille. Ardeæ genus alterum undiquaq; album est, per omnia simile cinereæ, melius pennatum, collo longiore, & rostro anterius rotundo, tanquam duobus circulis uno alteri incumbente, unde cochlearí nomen illi datum, Albertus. Nos hanc tertiã albardeolæ speciem statuimus: ita ut duæ sint rostris acutis, supra memoratæ: & hæc tertia rostro anterius lato, quã alio nomine plateam & pelecanum dici puto: de quo plura in Elemento P.

DE ARDEA STELLARI MINORE, QVAM BOtaurum uel butorium recentiores uocant.

ARDEA stellaris Aristoteli & Plinio memoratur, ἀστερίας Græcè cognominata, quòd punctis tanquam stellis eleganter picta distinctaq; sit. Ardea stellaris piger (ocnus) cognominata, in fabula est, ut olim è seruo in auem transierit, atq; (ut cognomen sonat,) iners otiosaq; est. talis ardeolarũ uita est, Aristot. ¶ Italicè trumbono appellatur, à uoce tubæ opinor: ut & salpinx auis, siue hæc siue alia apud Græcos. ab alijs tarabusso, uel terrabusa, præsertim Ferrariæ, quasi terram perforans. rostro enim inserto palustri terræ uocem ædit horribilem. Eadem puto

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

puto eſt quam diminutiua uoce aigeron appellant, id eſt ardeolã, nam & ruffam eſſe aiunt. Hiſpanicè apud Luſitanos gazola, fortè quaſi garzola, uoce diminutiua à garza, id eſt ardeola. Gallicè butorius, boutor. Vlulæ (ut habet uetus gloſſematarius in Eſaiam) ſunt aues magnitudinis coruinæ, maculis reſperſæ, quæ roſtro in palude fixo horrendè ſtrident uoce luporum ululatui ſimili, unde per onomatopœiam Gallicè uocantur buhort, (lego buttor,) Author obſcurus. Recentiores quidam butoriã imperitè cum onocrotalo confundunt, quoniã uterq; abſonam & horribilem uocem emittit. Emittunt & olores interdum bombos ruditui aſinino non diſſimiles: ſed breues, & quæ longè audiri non poſſunt, Turnerus. ſed onocrotalus potius quàm ardea ſtellaris uocem ædit quam aſininæ compares. Germanicè, Dorind, Merrind, Maßtũ, quæ uoces omnes à boue

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

factæ ſunt, eò quòd eius uocem mugientis imitetur, & ab arundinibus, Rotrum̃/Rotdump/Rotreigel. ex quibus duo priora nomina ab arundinibus & tuba compoſita ſunt, quòd inter arundines degere ſoleat & tubæ ſonũ reddere: ut Moßkũ uel Moßochs/à paludibus, ac ſi bouem paluſtrem dicas. Rotreigel/ardeam arundinum ſignificat: ut Moßreigel (nam ſic quoq; apud Vuirtenbergenſes uocatur) ardeã paluſtrem. Aliqui non Rotdump/ſed Rotdumpf ſcribunt, alij Rotdum̃el/Friſij Reidom̃el/alij corruptius Roſdam. Sunt qui retineant Gallicum nomen pittouer. Aliqui Lotrind potius apud nos quàm Vrind appellant, id eſt mugientem bouem, à uerbo lũyen, (quaſi ein lũyend rind.) Saxones ein waſſerochs/id eſt bos aquaticus. Et aliqui à colore (ut amicus quidam nuper ad nos ſcripſit, qui hæc nomina pleraq; onocrotalo tribuebat (ein mor/ id eſt Aethiopem: quòd colore nigro ſit, inſperſis pennis rubentibus, ut in gallo fero. In Germania inferiore alicubi audio uocari Somphorn uel Sempshorn/ à ſonitu tubicinis uel cornicinis. in Auſtria Erdbüll/quòd roſtro terræ (in cauo aliquo terræ) inſerto ſonet, quanquã alij arũdini, alij aquæ roſtrum cum mugit inſerere putant. Sunt qui aquam roſtro hauríre dicant, & rurſus emittere. Auguſtæ Vindelicorum Hotzybel/forte à ſono qui nimium grauis & abſonus audiatur, quaſi δύσφωνος, quidam denicq; Pickart/ (à pungendo fortaſsis. nam & oculos appetit,) ut Eberus & Peucerus Saxones ſcribunt. Anglicè etiam buttour uel bittour uel pittour uocatur. Polonicè bunk. Illyricè bukacz, aut fuſer. Turcicè geluæ.

¶ Collum botauro ut & cæteris ardeis longum eſt, quod contrahere & extendere ſolet. hoc aquæ immittere dicitur, & in aquæ fundo maximè ſtrepitum ciere, uoce contenta inſtar tauri, quæ ad dimidium ferè miliare Germanicum (id eſt horæ unius itinere) exaudiatur, idq; pluuiæ prognoſticon eſſe. Lacus noſtri Tigurini accolæ audita huius auis uoce lætantur, & annum fertiliorem ſibi promittunt. Auis eſt, inquit Turnerus, toto corporis habitu ardeis reliquis ſimilis, ex piſcium uenatu ad ripas paludum & amnium uiuens, pigerrima & ſtolidiſsima, ut quæ in retia ab equo factitio agi poteſt facillimè. Colore eſt ferè, quantum memini, phaſiani, roſtro limo indito, aſininos ronchos uoce refert: oculos hominum auidiſsimè omnium auium appetit. Quare ſi quid impediat quo minus ſtellaris eſſe poſsit, (quod mihi nõdum cernere datum eſt,) phoica eſſe oportebit, quam Ariſtoteles oculos maximè appetere teſtatur. quanquam & cæteræ ardeæ idem facere ſæpe uiſæ ſunt, Hæc ille. Et rurſus, Buttora (inquit) quam multi etiam docti onocrotalum eſſe putant, auis eſt tota corporis figura ardeæ ſimilis, longis cruribus, ſed ardeæ breuioribus. longo collo, & mirè plumoſo, & roſtro nec breui nec obtuſo. caput pennæ tegunt nigerrimæ. reliquum uerò corpus fuſcæ & pallidæ maculis nigris denſiſsimè reſperſæ. Pedes habet longiſsimos. nam inter extremos ungues medij digiti pedis unius & calcis eiuſdem, ſpithames longitudo intercedit. Vngues habet longiſsimos. nam ille qui calcis uicem in auibus gerit, longitudine ſeſquiunciam ſuperat. quare ad fricandos dentes noſtrates utuntur, & argento inſerunt. Medius digitus utriuſq; pedis, qui cęteris longior eſt, unguem habet portentoſum, nempe dentatum & ſerratum, non ſecus atq; pectunculorum teſtæ ſerratæ ſunt, ad lubricas anguillas, quas ceperit retinendas, proculdubiò à natura ordinatum. Cauda illi breuiſſima eſt, & ſtomachus capaciſsimus, quo ingluuiei loco utitur. Ventriculum non cæterarum auium uentriculis, ſed canino ſimilem habet, eumq; grandem & capacem. (atqui Ariſtoteles caninum uentriculum anguſtum & inteſtino ferè parem eſſe ſcribit.) Ad ripas lacuum & paludium deſidet, ubi roſtrum in aquas inſerens, tantos edit bombos, ut ad miliarium Italicum facilè poſsit audiri. Piſces & præſertim anguillas uorat auidiſsimè, nec ulla auis eſt, excepto mergo, quæ iſta uoracior eſt. Porrò præter cætera quæ ſuperius attigi, Ariſtoteles in fabula fuiſſe oſtendens, ardeam ſtellarem ex ſeruo auem fuiſſe factam, opinioni meæ (buttoram eſſe ardeam ſtellarem) multum patrocinatur. Vt fugitiuorum enim ſeruorum poſt fugam deprehenſorum, cutis loris, flagris, uirgis & ſcorpionibus icta, uerberum uibicibus, tota maculoſa redditur: ita huius auis plumæ nigris ubiq; maculis, ſed potiſsimum in tergo, diſtinctæ & ueluti picturatæ, ſerui flagris cæſi cutem proximè referunt: quam rem fabulæ occaſionem dediſſe ex hoc colligo, quod fabularum uariarũ author Ariſtophanes, de attagene aue, quod ad plumarum colores attinet, huic ſimillima, ad hunc modum ſcribat: Sí quis ex uobis erit fugitiuus atq; uſtis notis, Attagen is ſanè apud nos uarius appellabitur, Hæc omnia Turnerus. ¶ Botaurus quaſi bootaurus dicitur, eò quòd tauri boatum, id eſt mugitum imitari uidetur. roſtrum enim in terra paluſtri defigit, & ad modum tauri clamores ædit. Exclusos pullos mater mox ſub alis fouet, ſingulum ſub ſingula: & ſic pullis materno corpori adhærentibus incedit, prominentibus eorum roſtris cibum benignè miniſtrans, Phyſiologus author obſcurus. ¶ Butorius auis ſic dicta à uoce, crura habet longa, collum extenſum, roſtrumq; longum & acutũ ſicut ardea: (cui & figura & magnitudine ſimilis eſt, Albertus) ſed colore differt. eſt enim terræ ſimillima. Verſatur circa ſtagna, piſciũ auida, ranas etiam & animalia uenenata edit. Hæc ſola ueris tempore pro cantu uocem horrificam reddit. In littore ardente Sole, eo loco ubi piſces frequentes nouit, adeò quieta ſtat, ut mortua appareat, & incautis piſcibus minus ſuſpecta ſit. Sed cum collum longum habeat, breue id incuruando facit, ut cum piſces incautius ei quaſi nihil præmeditanti adnatârint, collo extenſo illos arripiat, Author libri de nat. rerum. ¶ Butorius auis collum oblongum contrahit curuando, & (mox ſubitò) producit extendendo, ſicut ardea. cruribus quoq; longis prædita eſt, ut circa ripas & littora uenari piſces poſsit. Stat autem cum uenatur adeò immobilis,

ut mor-

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

ut mortua uel res inanimata putetur. Similiter cum illaqueatam se sentit, stat immobilis, & uenatorem apprehensurum rostro (quo multum ualet, ut ardea) incautum uulnerat. Hæc auis miri odoris est cum assatur: Sanguis eius prodest arthriticis. Tempore ueris cũ libidine accenditur horribilem sonum tanquam cornu ædit, rostrum cœno paludis immittens, ut uox in ipso tumpatur ad modum tonitrui, Albertus. Onocrotalus, id est butorius, nisi fallor (certum est eum falli, cum onocrotalus longè alius sit) fixo in palude rostro horrendè clamat, putatur autem cibum trahere de profunditate terræ uel aquæ, Obscurus. Pigra est auis, & non facile refugit hominem: ut aliquando ad nidum usq; accedentẽ expectet. Apollonius per epistolam Tarsenses reprehẽdit, quòd iuxta Cydni aquas ociantes tanquam fluuiatiles aues sederent, existimo autem cum cæteras fidipedes aues pisciuoras, tum stellarem præcipuè, dum pisces adnantes expectant quibus insidiãtur, quietas & otiosas longo interdum tempore manere.

¶ His perscriptis amici cuiusdam hominis docti epistolam accepi, qua ille mihi onocrotalum describit, sed à botauro non distinguit, uidentur autem mihi hæc etiam eius quæ subscribam uerba, ad botaurum omnia, non ad onocrotalũ pertinere. Faucibus (inquit) est hæc auis in tenuitate adeò laxis, ut collo suo anguillas duplo crassiores deuoret. Vocem autem cum emittere uult, rostrum, quod oblongum habet, uel aquis immergit, uel in ripã infigit: idq; facit post Solis occasum, & boatum sæpe totam noctem continuat, ad ortum Solis uel paulò pòst conticescens. Reliquo diei tempore, quasi lateat, non exauditur. latêre autem uel inde colligo, quòd auditus multis sit, usus perpaucis, apud nos (Misenos) præsertim, ubi rarior inuenitur. Insidias tendentem usqueadeò non metuit, ut se loco non moueat, nisi proximè uentum sit, tum se aut iuncis abdit, aut in aquas immergit. Versatur circa paludes, & maximè piscinas: & ad loca maritima quoq;, ut in Saxonia ad Vuismariam & Stralesundam, Hæc ille.

¶ Est auis quæ boum mugitus imitetur, in Arelatensi agro TAVRVS appellata, alioqui parua, Plinius. Eadem forte ardea stellaris est, quando & botauri nomen conuenit, & uox mugiens. magnitudo tantum obsistit. Sed si ad tantam uocem conferatur tanta auis, parua dicetur: & eadem in ardearum genere ferè minima est. Hæc scripseram cum Pet. Bellonium quoq; idem sentire reperi: Butorius (inquit) Latinè à Plinio bos taurus dicitur à uoce tauri, ab Aristotele ardea stellaris.

¶ Ardea stellaris quam ipse uidi, minor & breuior erat altera, cuius descriptionẽ subijciemus cum figura, coloribus per totum corpus ijsdem, uarijs & elegãtibus, perdicis rusticæ aut attagenis instar, ruffis uel subflauis, nigris maculis aspersis, splendentibus, per dorsum præsertim. cruribus ex uiridi luteis, uertice nigro, collo tres palmos cum tribus digitis longo: reliquo corpore tres palmos tantũ. Vnguis maximus ab altera parte serratus erat. digitus medius medium humanum longitudine superabat sesquidigito transuerso. Corpus tenue tanquam pulli gallinacei ferè: alæ etiam ferè ut gallinarum. Aegrè euolat nisi prius salierit. Oua parit ad undecim uel duodecim, & pauciora. Nidum eius arundinibus intertextum uidi in lacu quodam, cum ouis duodecim. Ipsa quidem colore ita ad arundineum accedit, ut inter arundines latens uix deprehendatur. In Hollandia etiam cristatam reperiri audio.

¶ Est & accipiter asterias, unde asturem corruptè uulgò dici putant. item in mustelorũ piscium genere, utriq; scilicet (ut & ardeę) stellaris, à punctorum aut macularum uarietate imposito nomine. Sed chrysaëton quoq;, quam nos aquilam germanam interpretamur, stellarem cognominat Aelianus. Apud eundem auis simpliciter ASTERIAS dicta describitur. Hæc (inquit) mansuescit in Aegypto, atq; adeò præclarè humanam uocem intelligit, ut si quis huic conuicium fecerit uel appellauerit seruam, ex ea contumelia irascatur: uel eandem ipsam uocauerit pigrã, ea sic dolenter tanquam ignobilitatis & segniciæ arguta indignetur. Mihi sanè hæc auis non alia quàm ardea stellaris uidetur, cui seruæ & pigræ conuicia conueniunt. nam ex seruo mutatam eam fabulantur, & ocnon quoq;, id est pigram cognominant. Sed & cicurari facile puto, ut cæteras quoq; ardeas, & ad iracundiam moueri facile, cum præ cæteris ardeis ut dictum est, hominum oculos appetat. ¶ Butorio aui uulgò dictæ prorsus uidetur eadem quæ ab authore Philomelæ butio nominatur, hoc uersu: Inq; paludiferis butio bubit aquis. Sed Albertus alicubi butorium ineptè nominat pro buteone accipitrum generis, ut quum falconem nigrum ei comparat. Pygargus etiam ardea quibusdam dicta, eadem stellari siue ocno uidetur: uide mox in Ardeis diuersis.

¶ Ad ardeam stellarem siue botaurum tum nominis tum soni similitudine pertinent soni qui βόμυκοι Græcè appellantur Aristoteli in problematis 25. 2. bomugi Gazæ, bubices interpreti ueteri. Et quoniam eadem ratio uidetur sonitus etiam harum auium, nec alia reddi posse, philosophi uerba adscribam. Cur paludibus iuxta fluuios positis fieri soleant qui bomugi appellantur, quos tauros numinis religiosos fabulæ narrant? Est id sanè fremitus mugitui tauri adeò similis, ut boues cum audiunt non secus afficiantur, quàm si taurum senserint mugientem, (ὥστε αἱ βοαὶ ὅταν ἀκούσωσιν, ὥσπερ μυκωμένου ταύρου. Gaza uidetur legisse, αἱ βόες ἀκούσασαι, ego nihil mutandum censeo. nam & uetus interpres sic reddit: uoces ita disponuntur auditæ: id est, tales uidentur audientibus quibuscunque animalibus.) An cum aut fluuij in paludes se fundunt, aut paludes restagnant, & uel à mari offensæ retorquentur, uel flatũ uniuersum emittunt, tum fremitus ille excitatur? Causa uerò, quòd terræ cauernæ infodiuntur, in quas aqua interrumpens, quoniam fluctus in eiusmodi redundatione mouet

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

aerem per anguſtias, (οἷα σφῶ εἰς ἄυρυτόρην ἰθιλίαν) ceu ſi quis in amphoram inanem ſtrepitũ per oſculum mouerit, mugimẽto ſimilis ſonus exultabit. mugitus etenim bobus per id ipſum figuræ genus profertur. Multas autem mirasq; uoces informare figuræ cauernarũ uariæ (inæquales) poſſunt. nam & amphoræ fundum ſi quis detracto operculo uiciſsim modo intus attrahẽs modo extra depellens perterat, ſonum per intercapedinem tam ingenuum reddet, ut belluæ pertimeſcãt & fugiant, quod pomariorum cuſtodes (oporophylaces) emoliri conſueuêre, Hæc ille. ¶ Pauſanias in Phocicis deſcribens imagines quæ Delphis ſpectantur: Poſt Vlyſsis ſocios (inquit) uir quidam ſedens conſpicitur, inſcriptio Ocnum eſſe teſtatur. funiculum autem nectit. Aſtat aſina, quæ quicquid eſt nexum, deuorat. Ocnum hunc hominem fuiſſe laborioſum memorant, ſed uxorẽ habuiſſe ſumptuoſam: à qua, quicquid is laboribus collegerat, non ita multò pòſt fuiſſe dilapidatum. Hæc per Ocni uxorem obſcurè tradidiſſe Polygnotum putant. Scio item ab Ionibus dici, ſi quem laboribus intentum conſpicerent, ex quibus nihil ipſe commodi caperet: Hic uir Ocni funiculum contexit. Augures præterea & auem ocnum appellant, quæ inter ardeolas & maxima eſt & pulcherrima, & auium, ſi qua alia hæc certe rara eſt. Plura uide in Aſino h. in prouerbio Torquet piger funiculum, quanquam nihil illic quod ad hanc auem pertineat, affertur. ¶ Alciati Emblema inſcriptum Ignaui:

Ignaui ardeolam ſtellarem effingere ſerui
Quæ famulum Aſteriam uolucris ſumpſiſſe figuram
Degener hic ueluti qui cæuet in aere falco eſt,
Et ſtudia, & mores, fabula priſca fuit.
Eſt commenta: fides ſit penes hiſtoricos,
Dictus ab antiquis uatibus ardelio.

DE ARDEA STELLARI MAIORE.

HOC genus ardeæ cuius figuram ſeorſim apponimus, compoſitum uidetur ex ardea pella ſiue fuſca & ſtellari. libuit autem nobis ſtellarem maiorem appellare. Itali quidam circa lacum Verbanum ruſſey appellant, fortè à colore ruſſo colli & uentris. Auis, quam manibus ipſe tractaui, longa erat ſex dodrantes, extenſo corpore à ſummo capite mortuæ ad uſque pedes imos. pedes longi duos dodrantes, nempe à clunibus ad extremos pedum digitos. roſtrum octo uel decem digitos longum. Iris oculorum flaua. collum peranguſtum, paulò breuius duobus dodrantibus. Pennæ in collo ex ruſſo, albo & nigro coloribus mixtæ. cauda non quatuor aut quinq; digitis longior. roſtri pedumq; color flauus, ſed in tibijs & digitis fuſcus. ſumma femora rubræ tegebant plumæ. Dorſum & alæ colore fuſco erant. Subtus alas in ſuperiore ambitu rufæ erant pennæ, ſub roſtro & oculis albæ: uertex niger. Venter plumis rutilabat. In collo imo iuxta ſcapulas longiuſculæ pennæ, partim albæ, partim fuſcæ uiſebantur.

¶ Congenerem huic quaiottum Italicè dictum, mox inter ardeas diuerſas deſcribemus.

DE ARDEIS DIVERSIS.

GENERA ardearum infinita ſunt, Oppianus in Ixeuticis. Ardeæ quædam breues & albæ ſunt: aliæ maiores, colore uario: aliæ mediocres. Sunt quibus à capite ceu criſta quædam nutet: aliæ criſtatæ non ſunt, Ibidem. Ardearum genera apud nos duo ſunt cinerei coloris, magnum ſcilicet & paruum, & alba utriſq; maior, Niphus. ¶ Tria (inquit Zopyrus apud Euſtathium in Iliados decimum) ardearũ genera ſunt, pella quæ rapax eſt, pygargus, cui in coitu oculi ſanguine manant. (Ariſtoteles pellam ardeam difficulter coire ſcribit, pygargum uerò inter aquilas tantum recenſet.) & tertia, Venerea, ὁ ἀφροδίσιος. Fuerit autem hæc forte alba ardea Ariſtotelis, ut ſupra in eius hiſtoria docui: pygargus uerò ſtellaris, quæ & ocnus dicitur, quoniam argos & ocnos ſynonyma ſunt uocabula. utrunq; enim pigrum ſignificat.

¶ Pelecanus etiam ardearum generis uidetur. nam ardeæ albæ Ariſtoteles roſtrum latum tribuit: & reliqua ferè natura pelecano & ardeæ communis traditur circa uictum. Vide infra in Elemento P.

¶ Ardeolas marinas Totanum & Limoſam ab Italis ad mare Adriaticum dictas, deſcribam inter Gallinas paluſtres.

¶ Ardeolæ genus criſtatum ſimiliter ferè ut uanellus auis, Itali garzetam, uoce diminutiua, nominant. Sed quærendum an hæc forte eadem ſit cum ſtellari. eſt enim ſtellaris alia criſtata, alia ſine criſta.

¶ QVAIOTTI circa Adriaticum mare dicuntur ardeæ quædam ſimiles ſtellari maiori, iride oculorum ſimiliter flaua: quæ cum ad ætatem peruenerunt cirros è capite retro oblongos tendunt, albos, in extremitate nigros, alæ infra pectus albent, ſi bene memini. uel, partim albæ ſunt, partim (ſuperius) ex fuſco rubẽt, qui color in alijs corporis partibus reperitur. dorſo color ſimplex, (fuſcus puto) collo uarius.

¶ AVEM quandam ciconię per omnia ſimilem, roſtro ſubflauo, Danico ſermone audio uocari Onſchwal, & in delicijs haberi. Rurſum alius mihi narrauit in aula ducis Bauariæ ali auẽ nomine ũtenſchwalb, magnitudine & roſtro ardeæ, longo, acuto, collo fortè breuiore aliquanto, albo & nigro colore diſtinctam, cruribus altis & rubris, uertice modicè criſtato ut columbæ, ueſcentem omnibus

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

Figura hæc est ardeæ stellaris maioris, cuius descriptionem præcedens pagina continet.

nibus ijs ferè quæ è culina reijciuntur, quadrupedum scilicet ac piscium intestinis, &c.

¶ DIOMEDEAS aues aliqui ardearum generis esse uolunt. Vide in Elemento D.

DE ALIA QVADAM ARDEA.

¶ VIDI nuper captum apud nos ardeæ genus magnum, rostro subflaui ferè coloris, longo digitos octo ab oculis ad extremum mucronẽ, marginibus acutis & parte anteriore leuiter dentium loco exasperatis serratisue. Caput & collum candida, crista capitis è plumis nigris retrorsum tendebat. Dorsum & alæ cinereæ, sed maiores alarum pennæ nigricantes, &c. Pupillam oculorum circu-

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

culus ambiebat lucidus ex flauo ruffus, palpebræ ex uiridi flauæ. Longitudo colli ad duos dodrantes aut ſupra; in quo articuli uel ſphondyli tredecim, omnes eodem inflexu, præter unum, quartum ni fallor à primo, qui in contrarium flectitur. Crura fuſca ferè, quinq; palmos longa. Vnguis medij digiti ab altera parte denticulatus. Colli ſuperior pars ad cinereum inclinabat colorẽ, prona candidior nigris maculis pulchrè diſtincta, plumis uerſus pectus oblongis.

DE FALCINELLO.

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

AVIVM roſtra alia recta ſunt: alia aduncа ut accipitrum: alia falcata, idq; uel ſurſum, ut auo ſettæ dictæ apud Italos, uel deorſum ut arquatæ & falcinelli ſimiliter Italicè dictarum auium, quod arcus aut falcis ſpeciem roſtro imitentur. Libuit autem falcinellum ardeis ſtatim ſubijcere, quod & magnitudine ferè & tota corporis ſpecie ardeã referat, roſtro tantum excepto. Hanc uiuam æſtate aliquando Ferrariæ in Italia uidi. Corpus ei maius columba, eleganti colore uiridi ferè, alicubi etiã puniceo admixto, ut in uanello aue, uariante ſcilicet colore pro diuerſa ad lucem obuerſione, capite & collo fuſco: ſed ſuperior pars colli anterius albicat maculis nigris interuenientibus, roſtrũ oblongum, tenue & anterius falcatũ ſicut arquatæ (cuius figurã paulò poſt ſubiungimus) & coruo ſyluatico. Crura oblonga, pedes fiſſi. Aliqui ardeam nigram Italicè, ayron negro, uocitant. Sed hæc quam uidi non erat adulta, maiorem fieri aiunt: & forſitan in colore etiam aliquid mutat per ætatem. ¶ Inter omnes quidem quas mihi uidere cõtigit aues, nulla magis ad ibidem mihi accedere uidetur. ſed color obſtat, quo minus ibis exiſtimari poſsit.

ARGATHYLIS ex ripariarum genere inter hirundines dicetur.

DE ARQVATA SIVE NVMENIO.

ARQVATAM hanc auem Latinè uocare uolui, quòd roſtrum eius inflectatur inſtar arcus. nam Itali quoq; eandem (ut conijcio) ob cauſam arcaſe nominant. aliqui uerò (Venetijs & in Apulia tarlinum ſiue terlinum per onomatopœiam à ſono uocis. alij torquatum, quia roſtrum intortum habet. alij charlot, (ut Angli kurlu, Galli corlis.) alij ſpinzago circa lacum Verbanum: ubi diuerſam quoq; auem ſpinzago d'aqua uocant, quam nos infra Auoſettam nominabimus. Germani (circa Oppenhemium) **Brachuogel**, à menſe Iunio quo aduẽtare ſolent. ſed alia quoq; eiuſdem nominis eſt minor, quam inter gallinas aquaticas deſcribam. alij **Regenuogel**, (circa Argentoratum) id eſt auem pluuiæ: alij **Winduogel**, id eſt uentorum auem, uel **Wetteruogel**, quòd tempeſtatis futuræ & imminentium uentorum prognoſticon ex ea ſumatur. ſed rurſus aliam quoq; minorem auem pluuiæ uulgò dictam inter gallinulas ſylueſtres ponemus. Circa lacum Acronium **ein Grũy**: Friſij **ein Schrye**, (**Schryck** à Germanis dicitur, quam crecem eſſe conijcit Turnerus,) utriq; nimirum per onomatopœiam facto uocabulo. Hollandi **Hanikens**. Angli, ni fallor, a kurlen, quam auem aiunt lautiſsimam eſſe. ¶ Marianus Sanctus Barolitanus in libro de lapide renum & ueſicæ roſtrum arcuatum appellat inſtrumentũ quod inſeritur in meatum urinarium colis, ut urina retenta elicíatur: à ſimilitudine roſtri animalis quod Veneti arcuatum nominãt. nos autem (inquit) terlinum ab ipſo uocis ſonitu. ¶ Auis arquata quam manibus tracta ui ab extremo roſtro ad pedes ultimos extenſa circiter ſeptem palmos æquabat longitudine. Corporis longitudo à pectoris ſeu dorſi initio uſq; ad finem caudæ alarũ mue, ſeſquidodrãs. pondus accedebat ad uncias triginta. crura erant oblonga, colore ſubfuſco uel cinereo. digitorũ extrema pars magis nigreſcit. ſunt autem fiſsi, ſed aliquatenus membrana coniuncti: quæ etiam utrinq; iuxta ſingulos digitos deſcendit, & inferiorem digitorum partem dilatat. Vngues nigerrimi. Roſtrum circiter octo digitos longum, aliquando etiam dodrantẽ æquat. idẽ poſt tres digitos flecti incipit deorſum, colore nigrum. Pennarum color fuſcus ferè, ſed uarius & maculoſus eſt. ex eis maximè fulgẽt inſtar ſerici uilloſi, quæ inter alas & dorſum ſunt: in medio nigrę, in circuitu per interſtitia ſubruffæ. Collum ſex digitos longum. color ei obſcurior, & plus cinerei habet quàm albi, pluma molliſsima. Pennæ in cauda quinque digitos longa nigris & albicantibus interuallis diſtinguuntur. In pectore circa nigricantes maculas plumæ ſubrubent. in alis extremitas pennarum nigreſcit. Venter & pars ſub alis albicant. Alæ ipſæ maiuſculæ ſunt, ex egregijs pennis partim nigris, partim albis & fuſcis diſcolores. Occiſa erat ictu bombardæ in prato quodam.

¶ In uentriculo diſſectæ uermiculos quoſdã & lapillos inueni. Oua parit, ut audio, ferè quanta gallinæ, quaterna, pallida, menſe Aprili. ¶ Laudantur in cibis, & gallinis etiam præferuntur: ſingulæ denario argenteo ferè uæneunt. mihi ſemel guſtanti caro ſolida, ſicca, & leporinæ ferè ſimilis uiſa eſt, fortè quòd ætate prouectior fuerat auis.

¶ Quærendum an hæc ſit ueterum numenius, νουμήνιος, (apud Varinum non rectè νουμήνις ſcribitur,) quam auem eſſe attageni ſimilem Heſychius docet, quæ & trochilus dicatur, (nimirum à celeritate curſus, qua attagen quoq; ualet.) Legimus autem attagenem fuiſſe pteropœcilon, id eſt uarietate pennarum inſignem, quod arquatæ etiam pulchrè conuenit. Hinc factum eſt prouerbium, Attagãs, numenius, ſi quando duo improbi conueniſſent uſitatum. Improbos enim ſeruos & multis ſtigmatibus notatos, attagẽnas uocabant. Poterit autem, ut ego quidem conijcio, numenius auis dicta uideri à neomenia, id eſt nouilunio, quòd roſtri figura arcũ Lunæ recens à nouilunio creſcentis in cornua repræſentet. Quòd ſi quis non approbata hac coniectura noſtra ſcolópacem (gallinaginem Gaza uertit) potius numenium eſſe uelit, quòd Ariſtoteles illi attagenæ colorem tribuat, non multum illi contendero: etſi figura roſtri gallinaginis nouæ Lunæ, id eſt nouiter apparenti non conueniat. Quantum ad ſenſum quidem prouerbij, nihil refert quancunq; auem uariam & attagenę ſimilem ei cõiungas. Porrò trochilum auem (quem Heſychius eundem numenio facit) Clearchus apud Athenæum lib. 8. cum carulo & elorio inter παροδιτὰς nominat, ſic autem uocat aues τὰς ὑπ'

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

τῶν ὑδάτων πρὸς τὸ ξηρὸν νεμομένας, hoc est quæ cœlo sereno in littore pasci soleant, piscibus scilicet in litore aut uado insidiantes. Sed plura de trochilo in Elemento T. requires. Iam cum carulum quoque, κήρυλον, Clearchus inter aues parendistas connumeret, facile conijcio illum differre à carulo alcyonis mare, qui & ceyx appellatur. neq; enim hæc alcyonum natura est, itaq; trochilo ipsum congenerem esse arbitror: & forsitan ut carulus corporis specie trochilo similis est, ita trochilus simili nomine curlu ab Anglis, corlis à Gallis appellatur. ¶ Corlis Gallorum, auis est quam Græci uulgò hodie à longitudine nasi (id est rostri) macrimito nuncupant, Bellonius. Idem alibi crecẽ auem corporis magnitudine mediã esse scribit inter aues à Gallis dictas corlis & cheuallier, rostro etiam & cruribus inter utranque, & mox ibidem nigram (quam ipse sic appellandam conijcit, uidetur autem

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

tem coruus syluaticus noster esse) crassitie corporis ad auem corlis accedere, uel paulò inferiorem esse ait.

DE ASILO.

ASILVS, ut Theodorus Gaza uertit, ubi Græcè ὄἶστρος legitur, inter aues quæ uermiculis uictitant numeratur ab Aristot. de hist. anim. 8. 3. Niphus insectum esse putat quod uulgò tabanus dicatur à sono, & inter aues numerari miratur. Sed idem insecto & aui nomen esse non mirum, cum & alia non pauca animalia in diuersis generibus sæpe nomen unum homónymon obtineant propter communem aliquam in utrisq; similitudinem, coloris, ingenij, uocis, aut quamuis aliam.

DE ASIONE.

ASIO auis est quam Græci σκῶπα uocãt, ut Gaza ex Aristotele transfert. nos infra ostendemus asionem potius otum esse. Asiones (σκῶπες) aliqui omnibus anni temporibus patẽt, & ob eam rem perennes, & semperasiones (ἀεισκωπες) uocabulo composito appellantur: qui esui non sunt propter uitium carnis. Aliqui autumno interdum apparent, nec plus uno aut altero die immorantur: qui & esui sunt, & ualde probantur. differunt hi nullo ferè alio à perennibus illis, nisi corpulentia pinguí: & quod uox his deest, illis non deest. de generatione eorũ, quænam sit, nihil adhuc exploratum habemus, nisi quod fauonijs flatibus apparent. certum enim hoc est, Aristot. Callimachus ait duo genera esse σκωπῶν, καὶ οὓς μὲν φθέγγεσθαι, οὓς δὲ ὄ. (Videtur hîc addendum, καὶ οὓς μὲν ἀεὶ φαίνεσθαι, οὓς δ' ὄ. quanquam Eustathius etiam sic citat ut hîc habetur: sed causalem coniunctionem διό, quæ proximè sequitur, omittit. Aelianus etiam ex Callimacho habet, τῶν σκωπῶν οὓς μὲν φθέγγεσθαι, οὓς δὲ συγκεκληρῶσθαι σιωπᾷ.) διὸ καὶ καλεῖσθαι οὓς μὲν σκῶπας αὐτῶν, οὓς δ' ἀεισκωπας. sunt autem colore glauco, Athenæus. Asio (Scops) minor quàm noctua est, Aristot. Sed Plinius lib. 10. cap. 25. inter aues migrantes otídem & cychramum nominat: ubi in Aristotelis historia anim. 8. 12. otus non otis legitur. Rursus in eodem capite apud Plinium ubi legitur, otis bubone minor est, manuscripti quidam codices otus habent, & similiter Aristoteles. Otus bubone minor est, noctuis maior: auribus plumeis eminentibus, unde & nomen illi. quidam Latinè asionem uocãt: imitatrix aliâs auis ac parasita, & quodam genere saltatrix. capitur haud difficulter, ut noctuæ, intenta in aliquo circumeunte alio, Plinius ex Aristot. lib. 10. & rursus lib. 11. buboni & oto plumæ sunt uelut aures. Otus noctuæ similis est, pinnulis circiter aures eminentibus præditus, unde nomen accepit, quasi auritum dicas. nonnulli ululam eum appellant, alij asionem, (Græcè nihil aliud legitur, quàm, alij eum nycticoracem nominãt, (Tyrannio σκῶπας esse nycticoraces dixit, Vuottonus. Apud Auicennæ interpretem hîc bubo & golochiz legitur.) blatero hic est & hallucinator (ἔστι δὲ κωλοβὸς, lego κώβαλος, καὶ μιμητὴς:) & planipes (id est saltator.) saltantes enim imitatur. capitur intẽtus in altero aucupe, altero circumeunte, ut noctua, Aristoteles interprete Gaza. Aristoteles libro secundo animalium historiæ (legendum libro octauo) otum scribit κώβαλον καὶ μιμητὴν ὄντα αὐτοχάμωνον ἁλίσκεσθαι, Suidas in uoce Κόβαλος, quam per βωμολόχος interpretatur. bomolóchon autem esse ait qui ludendo aliquem decipiat. item illiberalem, malignum. κώβαλα γὰρ τὰ κακὰ, κακότεχνα, λυσιῳδῶς ἀπὸ τῆς κωπίδος, quasi κωπίβαλον, Etymologus. sed κίβαλος etiam λυσιῳδὸς exponitur apud Suidam. item κωβαλίαν uel κώβαλον, τὴν μετὰ ἁπάτης παιδιὰν, ἢ τὴν ἀπὸ πονηρᾶς ἀνθρώπου κολακείαν. cæterum ludẽdo aliquem decipere, etsi accipi potest etiam simpliciter, tanquam per ludum & iocum aliquem decipere. (nam Etymologus κωβαλίαν interpretatur τὴν προσποίητον καὶ μετὰ ἁπάτης ἢ μίμησιν παιδιὰν:) uidetur tamen ad ludos qui pecunia deposita fiunt, ut in alea, proprie pertinere. ut κώβαλος sit aleator astutus uel improbus, ὁ κωμῳδοποιὸς ἢ νοῦν καὶ δεινὸς ὢν ἐφ' ὥρᾳ βάλλειν καὶ παίζειν τοῖς πλουσίοις ἢ ἀσραγαλίοις: uel quasi κακοβάλος, ὁ κακῶς ἐπὶ τὸ βάλλειν, ut ipse conijcio. nã ueteres Grammatici aliter deriuant, ut ἀπὸ τοῦ κώπτω, quod pro blaterare accipiatur, unde κώπις pro blaterone, & δικωμῳδός. Aristoteles quidem mihi uidetur, ut κώβαλον uocẽ interpretaretur, per epexegesin addidisse καὶ μιμητὴν. nam blateronem dicere auem noctuarum generis, parum conuenit: ut forte nec parasitam. Cæterum βωμολόχοι propriè dicebantur homines aris assidentes & assentando aliquid de sacrificijs petentes. deinde tibicines & uates, qui sacrificijs adhibebantur. tertiò per metaphoram homines leues & abiecti, & nihil non sui lucri causa ludendo assentandoq; facere sustinentes, Suidas. Graculi etiam genus unum ab ingenio scilicet βωμολόχος Aristoteli cognominatur. A nomine κώβαλος fit uerbũ κωβαλύειν, τὸ μεταφορικῶς (aliâs μεταφορέως) τὰ ἀλλότρια μισθοῦ κατ' ὀλίγον, Suidas. in Etymologico non rectè κωλύειν legitur. Porrò quum Gaza μιμητὴν uerterit hallucinatorem, quæ uox Græca imitatorem significat, suspicor illũ aliter in Græco codice suo legisse, nempe μύωπα aut tale aliquod uocabulum uitij oculorum.

¶ Vt otí saltatione capiuntur, sic & scopes. Gaudent sanè scôpes imitatione, (ὁμοιότητι:) & ab eis uerbum σκώπτειν deductum est, τὸ σωρεικάζειν καὶ καταγελᾶσθαι τῶν σκωπτομένων, (aliâs οὓς σκωπτομένους,) ἢ ἀπὸ τῶν ἐκείνων ὑπτιασμοῦ πωλείσθαι: Athenæus, ex quo etiam Eustathius & Varinus repetierunt. Apud nos quidem Græco uerbo σκώπτειν simile est & eiusdem significationis spotten. Scops, ut inquit Alexander Myndius, minor est noctua, & in colore plumbeo (μολυβδοφανεῖ) albicantia puncta habet, & ab utrisq; temporibus duas pinnas subrigit, Iidem & Aelianus & Eustathius.

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

¶ Eberus & Peucerus asionem siue scopem illam quæ semper conspiciatur, Keiʒlin interpretantur Germanicè, hoc est noctuam paruam, alteram uerò quæ autumno tantum appareat uno atq; altero die, ein Steinůl/(id est noctuam uel ululam saxatilem:) illi (inquiunt) ἄφωνοι sunt, hi clamant sub crepusculum. Atqui auis quam nostri noctuam saxatilem nominant, Steinkutz/ auriculas nullas erigit, noctuis potius adnumeranda, cum quibus à nobis describetur: quare scops, qui auritus est, esse non potest: nisi huius etiam generis, ut audio, auritæ quædam inueniantur. Quærendum igitur an scôpes sint minimæ in noctuarum genere auritæ, ut ego conijcio, quas nostri paruas noctuas Italicas, (kleine frömbde oder wältsche kützle/köpple/) Itali chus uel zus, in agro Patauino, harum caudas maculis uarias esse aiunt. His simile genus est apud nos, quod uocant uulgo Tschautle, exiguum, Italicis albius, cauda longiore, auriculis altioribus. ¶ Scopes esse uidentur, inquit Eustathius, quas Romani cucubas uocant, ἃς κοκκύβας οἱ Ῥωμαῖοι φασίν. uel potius, ut Varinus habet, ἃς κάφος ἢ γάφος οἱ Ῥωμαῖοι φασί, hodie guuo uocitant, & locala. quæ uox (λόκαλος) legitur apud Aristotelem in fine libri 2. de historia animalium. uidetur autem ab aliquo in margine adscripta fuisse ut proximam uocem nycticorax aut ascalaphus interpretaretur. Gaza nycticorax & localos uocibus omissis, ciconia uertit. Alij bubonem Italice guuo uocant. ¶ Vlula, asio & aluco simili specie constant, & carne uiuunt, Aristot.

¶ Alexander Myndius ait apud Homerum aliquos κῶπας legere absq; sigma initiali (quod Eustathius etiam annotat in quintum Odysseæ) & Aristotelem quoq; sic eos nominasse: & hos semper uideri, nec admitti in cibum, illos uerò qui per autumnum uiuantur uno aut altero die, edendo esse. differunt uerò ab ijs quos aisc ôpas uocant (ὡς πάχη, legendum πάχη) corpulentia, & similes sunt turi ac palumbi. Speusippus quoq; & Metrodorus λῶπας dixerunt: item Epicharmus qui ait οὐ κῶπας ἀποχεμένης ἁλίσκεσθαι, Athenæus & Aelianus. Sunt ex Græcis qui scôpas bubones (ἔφους forte pro κάφους legit) interpretentur. Alexander, sicuti Theocriti interpres inquit, οὐ σκῶπας scribit, ὅτι ὠτοτροπεῖς εἶεν τὴν φωνήν: quod est, scôpas esse uoce inamœna insuauiq;, Cælius. Scôpes dicuntur (inquit Eustathius) uel à uoce inepta, παρὰ τὸ σκαιὸν ὅπα ἔχειν, κακόφωνοι γάρ. uel quod uocem noctu emittant, παρὰ τὸ ἐν σκιᾷ, ὃ δεῖ νυκτὶ ἀθρεῖναι ὅπα. uel quòd noctu maximè cernant, παρὰ τὸ ἐν σκιᾷ ὦπα ἔχειν φιλοφρόνως. uel denicq; quod uarietate gesticulationum suarum quibus naturaliter utuntur, homines σκώπτοντας, id est illos qui alios irridere & deludere solent, referant. Ab hac aue, ut scribit Athenæus, saltationis quoddam genus σκῶψ nominatur, uarietate motuum insignis similiter ut hęc auis. Ab eadem uerò etiam σκωπῶσι fortasis denominantur apud Timonem, in Laconia non infrequentes, homunculi scilicet parui, σίλπωνοι ab alijs dicti: qualis etiam πίθων Pindaricus fuisse uidetur, ὃν καλὸν ἐκεῖνοι ἐπονομάζουσί κατά τινα ὁμοιότητα σίλπωνα. Ex Athenæo quidem apparet, quòd σκὼψ, & σκώπτυμα quoq; forsitan, saltationis quædam figura (siue gestus inter saltandum) fuerit. nam σκὼψ (inquit) gestus quidam est prospicientium, extrema manu supra faciem inclinata, τῶν ὀξυσκοπούντων τὸ ὀφθαλμα ἄκρων τοῖς χερσὶν ὑπερ τοῦ μετώπου μικυρτοῦσθαι. Καὶ μὴν παλαιῶν τῶνδε τοι σκωπτύμάτων, Aeschylus. Solent quidem manum oculis hoc modo ad frontem imam opponere spectaturi aliquid ne offendãtur luce, ut oculorum imbecillitati consulatur. Et forte qui scôpem saltant, hoc modo simulant imbecillibus se scopum aut noctuarum instar oculis esse, qui lucem ferre apertam nequeant. quanquam scriptores prisci, ut Athenæus, saltationem quandam scopem dictam uelint, non ab hac oculorum prætectione, sed à motuum & gesticulationum uarietate: quòd auis hæc imitatrix similiter uarijs gesticulari motibus soleat. Sed decentior aptiorq; forsan hæc saltatio fuerit, tum corporis gestibus, tum uisus infirmitate pariter scopem auem imitando. In scope saltatione, quæ & σκωπίας (forte σκώπτυμα) diceba tur, collum quodammodo circumagebant ad imitationem auis eiusdem nominis, quæ, dum saltantem admiratur hominem, capitur, Pollux. ¶ Σκῶπτυ, aues quædam, uel gracculi, Hesychius.

¶ Scops genus est auis nocturnæ, Suidas. Σκῶπτυ, ὄρνεα νυκτονόμα, κακόνομα, κακόφωνα, οἱονεὶ σκαιόπτυ τινές, Scholiastes Homeri. Scops omnes aues oris expressione, & articulata uoce longè superat: & quemadmodum psittacus & pica, sic hominum & aliarum auium uoces exprimit, Gillius tanquam ex Aeliano. nos non apud Aelianum, sed apud Athenæum libro 9. hæc uerba legimus: πάντα δὲ τὰ ὑπὸ ζώων συγλωττα καὶ διηρθρωμένα δεῖ τῇ φωνῇ, καὶ μιμεῖται οὖν τὴν ἀνθρώπων καὶ τὴν ἄλλων ὀρνίθων ἦχος. quo in loco etsi Athenæus tum prius tum pòst de scôpe aue scribat, non uidentur tamẽ hæc uerba mihi ad scôpem pertinere, sed in genere ad aues quorum lingua liberior (latiuscula) & uox articulatior est, ut illas & hominis sermonem & aliarum auium uoces imitari dicamus. quod quidem non solum scopem non facere puto, sed neq; ullam aliam nocturnam auem. scops enim gestu corporis & colli circumactione tantum, non etiam uoce, ad imitationem idonea uidetur. ¶ Scopes aues, (quarum Homerus in Odyssea mentionem facit, cum eas circum Calypsus antrum uersari scribit,) uiri saltandi bene periti tradunt cum saltatione comprehendi, tum genus quoddam saltationis esse, quæ (si adhibenda ijs fides sit,) scops appellatur, nam quòd ijs auibus iucundissimum sit quosdam ridicule imitari, ex eo profectum est uerbum σκώπτειν, id est, effingere, & non aberrare ab eis imitandis, quos ludicra assimulatione imitantur, Aelianus. Turturem quoq; saltatione capi author est in Hieroglyphicis Orus. ¶ Scôpes mali punici grano pereunt, Aelianus.

¶ G. Glaucomata dicunt magi cerebro catuli septem dierum emendari, specillo dimisso in dextram partem, si dexter oculus curetur: in sinistram, si sinister: aut felle recenti asionis. Noctuarum

est

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

est id genus maximum, quibus pluma aurium modo micat, Plinius.

¶ Ex his Plinij uerbis asionem aliam esse auē quàm scôpem, apparet. Scops enim, ut supra ex Aristotele & Athenæo Alexandrum Myndium citante, Eustathioq; retulimus, minor est noctua. asio uero secundum Plinium maximum genus noctuarum, quod mihi sanè non aliud quàm Græcorum otus uidetur, quod Plinius etiam asserit, & noctua maiorem esse scribit, id quod à Gaza non animaduersum miror. Asio quidem ab auribus dicta uidetur quasi aurio, uel à Græca uoce ὦς, uel Hebraica אזן asen uel osen. Sic enim Græci & Hebræi aurem uocant. Nominantur ab Homero scôpes auium genus: neq; harum satyricos motus cum insident, pleriscq; memoratos facile concepe-rim mente: neq; ipsæ iam aues nascuntur, Plinius. Asio auis aurita seruat hodie quoq; nomē apud Marsos, Hermolaus. Cæterum ut recentiores otum & asionem, cum scope confundunt, quoniam utraq; auis imitatrix est, & saltationibus capitur, utraq; similis noctuæ: sic ueterum quidam uicini-tate uocabulorum decepti otum & otidem, ut suo loco dicemus in Oti historia. Apud Hesychium & Varinum memoratur etiam ἄσιος pro aue.

¶ Thopios (Thops legendum puto, ut auis eadem sit quæ scops) auis est nocturna, huius oculi & cor si noctu gestentur, metum exterminant, audaciam conferunt, & noxam omnē ab oculis auer tunt. Eadem in cibo sumpta prosperitatem (sanitatem,) & bonum stomachum facit, Kiranides lib. 3. in Elemento ⊙.

DE ATTAGENE.

Effigies hæc est Gallinæ corylorum uulgò dictæ Germanis.

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

A.

ATTAGAS, ἀτταγᾶς Atticè (apud Aristophanem in Acharnensibus) ultima circumflexa, auis quam nos ἀτταγὼν uocamus, Varin. Athenæus attagas non attagenas dicit, etiamsi Varro & Gellius ita nominent. Atagenus (melius, attagenus per t. duplex, ἀτταγενὸς Athenæo lib. 7.) certe piscium è numero est, Hermolaus. Aristoteles quoque cum bis tantum huius auis mentionem faciat, nempe lib. 9. cap. 26. & rursus cap. 49. utrobique ἀτταγῶνα nominat. Attici nō rectè circunflectunt ἀτταγᾶς. nam quæ in ας. desinunt plus quàm dissyllaba, barytona sunt, ut ἀδάμας, ἀκάμας. Dicendi igitur ἀτταγᾶ (à recto ἀτταγᾶς, non ut quidam nuper scripsit ἀτταγα) & non ἀτταγῶν, Athenæus. Quæ in ας. desinunt plus quàm dissyllaba, & α. in penultima habentia, barytona sunt, ut Ἀθάμας, πολυδάμας. quare non rectè Attici uocem ἀτταγᾶς circunflectunt. est autem nomen auis, quæ communius dicitur ἀτταγὰ, unde gignendi casus ἀτταγῶ. hinc pluralis numerus, Atticè ἀτταγαὶ, communiter ἀτταγῶν, Eustathius. Ἀτταγαὶ quidem etiam à Polluce nominantur. Inuenio & ἀτταγᾶς (& ἀτταγὼ aliquoties apud Galenum) aliquando per t. simplex scriptum, quod nō placet. Attagâs autem dictus est per onomatopœiam, ut Ælianus docet. Ἀτταγᾶς, auis est, quam nos ἀτταγῶνα dicimus, Scholiastes Aristophanis in Vespis & Varinus. Suidas uulgò etiam tagenarium, ταγηναρίων uocari refert. Apud eundem ταγὼ legitur auis nomē, quæ sanè non alia quàm ἀτταγὼ uidetur. Ἀτταβυγᾶς, εἶδος ὀρνέου, καὶ τὸ ἀτταγᾶς, Hesychius & Varin. malim ego ὁ καὶ ἀτταγᾶς. Conijcio enim omnino eandem esse auem. ¶ Attagen Ionicus apud Horatium legitur, apud Martialem uerò attagena fœminino genere: ut Gaza etiā ex Aristotele transtulit. ¶ Alduragi sunt aues quæ dicuntur franculini Latinè, Andreas Bellunensis in glossis Auicennæ, meminit autem Auicenna 2. 221. ubi uetus translatio habebat durax. ¶ Docti plerique in Italia attagênem interpretantur auē quæ uulgò dicatur francolinus uel francolina: ut Laurentius Valla in libro in Raudensem, Augustinus Niphus, & Amatus Lusitanus medicus; item Rob. Stephanus Gallus. etsi non puto Gallis usitatam esse hanc uocem. Videtur autem francolinus dictus uoce diminutiua à franco, id est nobili, quòd in cibo auium nobilissima delicatissimaque sit auis. Bononiæ, ut audio, uulgò franguelli nominantur. Est autem eadem Germanorum Haselhün, id est corylorum gallina, (sic dicta puto quòd inter corylos uersari soleat,) quod & in Italia ipse audiui, & ex icone francolini Venetijs dicti, quam doctissimus medicus Aloisius Mundella ad me misit, citra ullā dubitationem cognoui. Sed quoniam alij alium quendam francolinum faciunt, cruribus rubris, piscibus uiuentem, Ferrariæ ut audio notum: Neapoli uerò auem rostro, collo & pedibus longis, gallina crassiorem: & de gallina etiam corylorum nostra non planè constet an attagen sit, cum non palustribus locis, ut attagen ueterum, sed syluis & nemoribus tantum gaudeat: consultius uisum est, ut primum de attagên ueterum duntaxat dicta conscriberem; & mox de francolino, deinde etiam de gallina corylorum siue bonosa (nam hac tanquam Latina uoce Albertus & alij quidā recentiores utuntur) seorsim agerem: ut siue eadem auis est, siue diuersæ, suum cuique iudicium relinquatur. Gybertus Longolius attagenem esse putabat gallinam syluestrem illam quæ uulgò Germanis Birckhün à betulis appellatur, de qua inter Gallinas rusticas scribemus mox post Vrogalli historiam. neque enim attagenem esse puto, cum fœmina tantum in eo genere maculosa sit instar perdicis uulgaris, mas enim (ut quidam putant) totus niger est ex uiridi ferè. Vide infra in capite de Gallinis syluestribus in genere, & in Grygallo minore. Videtur sanè grygallus noster attagen alpinus nominari posse. Bellonius alicubi in Singularibus attagenem speciem facit lagopodis; & auē quoque Gallicè dictam canne petiere, ternis tantum digitis insistentem, lagopodis speciem attageni simillimam. ¶ Si attagenem auem palustrem & uarijs maculis distinctam esse ab Erasmo Rot. uerè scribitur (palustrem esse Aristophanis Scholiastes scribit, sed dubitari potest, uide infra in c.) Anglorū goduuittam siue fedoam, attagenam esse, indubitanter auderem affirmare. est autem ipsa gallinagini ita similis, ut nisi paulò maior esset, & pectoris color magis ad cinereum uergeret, altera ab altera difficulter posset distingui. Viuit in locis palustribus, & ad ripas fluminum. rostrum habet longum. sed capta triticum (ueteres attagenam captam cibum detrectare scribunt) non secus atque columbi, comedit. Triplo pluris quàm gallinago apud nos uenditur, tantopere eius caro magnatum palatis arridet, Guil. Turnerus. gallinaginem auē intelligit auem illam palustrem & maculis distinctā quæ uulgò nobis Schnepff, Gallis beccassa nominatur, Anglis uuodcoccus, de qua rursus idē Turnerus: Falluntur, inquit, Britannici ludimagistri, qui suum uuodcoccum attagenem faciūt, qui solis uescitur uermibus, & grana nunquam attingit. Attagân Aristophanes in Auibus dulce canere dicit. Sunt qui has starnas hodie uocatas putent, manifesto errore, quum ipsarum cantus minimè commendetur. hæ potius aues externæ uocantur, Volaterranus. Vide infra in c. de uoce attagenis. ¶ Actago, attago, atage, ate hemigi, & atacuigi uoces corruptæ ab attagêne apud Syluaticum leguntur. Attagena, id est coturnix, Idem. Sunt autem quædam (inquit alibi) coturnices magnæ, similes columbis, & hæ sunt attagenes. aliæ uerò paruæ, quæ uulgò dicuntur qualeæ. Attagen auis optimæ carnis inuenitur abundanter in Rhodo: de qua Hieronymus epistola 15. ad Asellam de fictis amicis ait: Tu attagenem eructas, & de comesto ansere gloriaris. aliqui fasianū, alij perdicem interpretantur, sed neutri bene, cum Galenus ab utrisque distinguat. reuera autem est auis quæ ab aliquibus uocatur francolino, magnitudine

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

gnitudine fasiani, sed cauda dissimilis: pennis uario modo coloratis, sicut gallina Indica, interdum tamen colore uiridi & cœlesti conspicitur. sapore quidem delicato aues omnes superat, Syluaticus: ex quibus uerbis francolinum auem in Rhodo frequentem diuersam esse à nostra corylorum gallina deprehenditur: quòd ea neq; peregrina sit, nec unquam uiridi cœruleóue colore spectetur.

B.

Attagen auis Asiatica, ex Ionia olim præcipuè laudata est authore Gellio, Textor. Attagē maximè Ionius celebratur, quondam existimatus inter raras aues, & in Gallia Hispaniaq; capitur, & per alpes etiam, Plinius. Mirabile in Creta ceruos non esse (præterquam in Cydoniatarum regione) item apros & attagenas, Idem. Attagênes in Cypro insula hodie domi aluntur, Alex. Benedictus. Attagâs Aegyptias à gulosis celebrari Clemens in Pædagogo refert. ¶ Attagen (inquit Alexander Myndius apud Athenæum lib. 9.) paulò maior est perdice, totus circa dorsum καπνῷδες, id est uersicoloribus pictus maculis, figulinæ testæ colore, sed magis ruffus: corpore graui, alis breuibus. Aristophanes attageni epitheton πτεροποικίλος tribuit à pennarum uarietate. uide infra in prouerbio Attagen, in seruum fugitiuum & stigmatiam. Aristoteles ascalopan (Gaza gallinaginem interpretatur) attagenis colore describit. Differunt genera auium, quòd alia sunt βραχέα (malim βραχύπτερα, id est alis breuibus,) & non uolacia, ut attagen, perdix, phasianus, gallus: eademq; ὄρνιθες βαδιστικὰ καὶ ἀλαστικά: hoc est, statim nata & ingredi possunt & plumis uestiūtur, Theophrastus apud Athenæum.

C.

Aristophanes in Auibus attagân nominat post aues palustres, & post illas quæ locis riguis (ἀνδρῶνις) & Marathonijs pratis gaudeant. ubi Scholiastes hanc auem in locis lacustribus & palustribus pasci scribit, τὰ λιμνώδη καὶ ἕλεα (apud Suidam λεῖα legitur, non rectè. unde decepti quidam locis campestribus uerterunt) χωρία καταβόσκεσθαι. Rursus idem poeta in Vespis, Τὸν πηλὸν ὥσπερ ἀτταγᾶς (quanquam codex impressus, ἀτταγὰς habet, oxytonum) τυρβάσεις βαδίζων. ubi Scholia, Attagâs auis in paludibus reperitur & locis cœnosis gaudet. Cæterum miretur aliquis quòd aliorum scriptorum nullus palustrem hanc auem esse scripserit. Aristoteles quidē lib. 9. cap. 49. historiæ anim. aues quæ circa fluuios, paludes aut mare degant, lotrices esse scribit: cum proximè antè inter pulueratrices attagenam cum perdice, gallina, phasiano & alauda nominasset. ¶ Attagen pulueratrix est (quod & Alexander Myndius testatur) ut reliquæ aues non altiuolæ, sed terræ propinquæ, Aristot. ¶ Fœcundus est, πολύτεκνος, Alexand. Myndius. ¶ Attagen, uocalis aliâs, captus obmutescit, Plinius. Attagân Aristophanes in Auibus dulce canere dicit, Volaterranus. ego neq; apud Aristophanem neq; ullum alium authorem dulcem attagênis cantum memoratum legi, & planè somniare uidetur Volaterranus. Ἀτταγᾶν dictum per onomatopœiam à uoce sua ex Aeliano constat, qui ipsum nomen propriū loqui & canere scribit. Socrates in libro de igne & lapidibus, ut Athenæus citat, scribit attagenes Pylas (Thermopylas Nic. Leonicus ex eodem authore transferens: in Aegyptum, Gillius ex Aeliano) è Lydia aduectas (in syluamq; dimissas, Aelianus) ad tempus aliquod coturnicis uocem ædidisse: deinde cum ex Cœli fluuij inundatione (τοῦ ποταμοῦ κοίλης ῥυείσης) fames (λιμὸς. sed Gillius & Leonicus, legerūt λοιμὸς per οι. id est pestis) superuenisset, & multi in regione perirent, deinde mutata uoce expressius dearticulatiusq; quàm quiuis expeditioris etiam linguę puer, loquutas subitò fuisse, neq; postea cessasse isthuc identidem (ad nostra usq; tempora) blaterantes, Τρὶς τοῖς κακόζηλοις κακά: id est, Ter malis mala. (sed κακόζηλος uox Græca significantior est, & uidentur Pylæi ab attagenibus cacurgi, id est nō mali tantum sed malefici appellati, quòd ipsos nimirum infame & rerum omnium charitate captos in cibis consumerent,) Aiunt autem eos captos neque mansuescere, neq; idcirco amplius pristinas uoces ædere, quòd seruitute conticescunt & obmutescunt: Quòd si ex potestate in libertatem uolandi dimittantur, & in suas sedes perueniant, rursum loqui, pariterq; cum libertate uocem recipere, Hæc ille & Aelianus. Luscinia quoq; capta obmutescit, nec fert seruitutem, Oppiano: & uenatrix auis (ἀγρεὺς) Aeliano. ¶ Auis est spermologos, (id est, frugibus & granis uescens,) Alexander Myndius: sicut gallinacei, quod Gillius & Leonicus de suo addiderunt. Vuottonus dubitat an σπερμολόγος uertendum sit frugibus uictitans, (quod nobis placet:) an potius, seminibus frugibus sue erutis atq; effossis, ut spermologus auis dicta: quā ex Athenæo scribit ab eruendis seminibus nomen habere. Sed hoc parum interest, siue effossis in agro antequam prouenerint, siue aliter repertis seminibus uescatur.

D.

Attagenes ceruos amant, & in dorso eorum saliunt, Gillius ex Oppiano. Attagâs & gallinaceus mutua exercent odia, Aelianus. ¶ Capti non solum nō mansuescunt, sed ne uocem quidem amplius ædunt, nisi denuo liberi dimittantur, Alexander Myndius. Atqui Alexander Benedictus scribit attagênes in Cypro insula hodie domi ali.

E.

Attagênas pedum celeritate magis quàm uolatu fretos uenator canibus immissis tanquam lepores capiet, Oppianus in Ixeuticis. Propter corporis grauitatem ac breuitatem alarū à canibus uenaticis (ὑπὸ τῶν κυνηγῶν) capiuntur, Alexander Myndius. ¶ Quomodo nutriendæ & educandæ sint hæ aues, in Phasiano leges ex Varrone.

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

F.

Inter fapores fertur alitum primus Ionicarum guſtus attagenarum, Martialis. Phœnicides apud Athenæum libro 14. inquit ſe uarias delicias guſtaſſe, myrta, mel, propylæa, (quam uocem pro cibo nuſquam inuenio,) iſchadas: ſed horum nihil conferri poſſe cum attagêne. κεδὲν ἦν τούτων ὅλως πρὸς τοῦ (malim τοῦ, ſed ſic ἀταγῆνα uox quæ ſequitur rectè per t. ſimplex legetur carminis gratia, cum alioqui per t. duplex ſcribi ſoleat) ἀταγῆνα συμβαλεῖν τῶν ὀρνιθίων. Vbi Athenæus addit, ἐν τοῖς τηρητέον τοῦ τὸ ἀταγῆνος μνήμιον, ſimiliter per t. ſimplex. Ἀτταγας ἥδιστον ἐνεῖν ἐν ὠοῖς ὀρνιθείοις ὀρέας, Ariſtophanes in Ciconiis apud Athenæum. Attagen auis Aſiatica inter cibos electiles quondam numerata eſt, maximè quæ in Ionia naſcitur, authore Gellio, Io. Textor. ¶ In alimenti ratione coniunguntur ferè attagenæ cum perdicibus apud Galenum, & Oribaſium & cæteros medicos, Vuot tonus. Caro earum facillimè excoquitur & probum creat ſuccum, Idem ex Galeno de alimentorum facultatibus & de cibis boni & mali ſuc. dicit autem Galenus ſuccum ex attagenum carne laudabilem, neq; tenuem neq; craſſum gigni. Idem libro 6. de ſanit. tuenda attagenum carnes quibus conueniant docet: & quòd ſtomachicis conueniant libro 8. de compoſitione ſecundum locos. Pro nephriticis etiam laudantur in libro de renum affectibus, qui Galeno adſcribitur. Alexander Benedictus uictus rationem pro calculoſis deſcribens, Laudatiſsimus (inquit) in cibo eſt attagen, ſi domi non educatus fuerit. nam in Cypro inſula hodie domi aluntur. ¶ Duraz auis (inquit Auicenna lib. 2. cap. 221. ex emendatione Bellunenſis) præfertur carni cubugi (coturnicem interpretatur Belluneñ. uulgò Venetijs dictam, hoc eſt perdicem cuius roſtrum & pedes rubent) & alfuachut (hoc genus turturum eſt uel palumbium colore camelino aut cinereo, Bellunenſis:) eadem temperatior, tenuiorq; ac ſiccior eſt carne altedarugi, (hoc eſt phaſiani, uel perdicis, uel auis coturnici ſimilis, Belluneñ.) & minus calida. Cerebrum & intellectum ac genituram auget, libidinemq; promouet, Hæc Auicenna. Et alibi, Inter aues melior eſt caro alduragi, & gallinarum eſt ſubtilior ea, & non ſunt cum nutrimento carnium alchabagi, & altaiaigi & altedarigi, (qui locus obſcurus eſt, & haud ſcio an deprauatus.) Secundo loco ſunt poſt atagenas gallinarum pulli quo ad bonum ſuccum, ſed magis præpingues. tales enim corpus humectant, & ocioſos (eos qui non ualde exercentur) iuuant, coloremq; bonum comparant, & genitali ſemini adijciunt, & cerebri ſubſtantiam augent, & imprimis horum medulla. cerebrum quippe abunde nutrit: & idcirco aiunt quòd his qui leuiori ingenio ac mente ſunt, prodeſt, Symeon Sethi ex interpretatione Gyraldi per nos emenda ta. ¶ Trallianus purulentis in cibo concedit phaſianos non pingues, attagenas &c. ¶ Oua alduragi ſequuntur naturam ouorum gallinaceorum, Auicenna. ¶ In perdice & attagena & in turture (ſcilicet condimentum:) Piper, liguſticum, mentham, rutæ ſemen; liquamen, merum & oleum calefacies, Apicius 6. 3.

H.

a. Epitheta. Ionius, Horatio. ¶ Ἀτταγενὸς piſcis nomen eſt apud Athenæum, qui & ſcepinos. Eſt & Attaginus nomen uiri proprium libro 9. Herodoti.

¶ f. οὐδ' ἀτταγᾶς τε καὶ σιλαγὼς (forte λαγὼς) ἀλαπρώγων, Hipponax apud Athenæum. Meminit eorum & Ariſtophanes in Acharnenſibus, ut qui in Megarica abundent, Athenæus.

¶ h. PROVERBIA. Attagen, Ἀτταγᾶς. Suidas indicat hoc cognominis prouerbiali ioco dici ſolere in ſeruos ſtigmaticos, quòd hæc auis plumas habeat uarijs colorum notis diſtinctas. Ariſtophanes in Auibus, Εἰ δὲ τυγχάνοι τις ὑμῶν ἀπεστιγμένος, Ἀτταγᾶς ὅστις ἦν ἡμῖν ποικίλος κεκλήσεται. Si quis è uobis erit fugitiuus atq; uſtus notis, Attagẽ is ſanè apud nos uarius appellabitur. Ad eundem modum ταὼς, id eſt pauones appellant Græci nitidius cultos & uerſicoloribus amictos, Eraſmus Rot. Idem in prouerbio Attagenæ nouilunium, ſic ſcribit. Refertur hoc adagium à Suida, nec explicatur, (Ἀτταγᾶς νουμηνίαν, ὡς τὴν, Suidas: nec plura, apparet autem locum eſſe mutilum. Apoſtolius qui reliqua Suidæ prouerbia tranſcripſit, hoc prorſus omiſit:) niſi quòd è diuerſis locis haud difficile coniectura colligi poteſt dictum fuiſſe in turbam abiectorum & ſeruilium hominum. Siquidem attagen auis eſt paluſtris, uerſicoloribus plumarum maculis diſtincta, unde ſeruum hominem ſtigmaticum, & cui tergum ob plagarum uibices, uarijs punctis eſſet picturatum attagenam uocabant. Porrò ad nouam lunam (ſic enim Græci uocant initium menſis cum calendas non habeant, & ſerui diſtrahebantur apud Athenienſes, & militum delectus agebatur, (ut Suidas ſcribit in uoce Νουμηνία,) Hæc ille, ſed neſciebat numenium auem eſſe attageni ſimilem, de quo plura leges ſupra in fine hiſtoriæ Arquatæ auis. Itaq; quadrabit prouerbiũ ſi duo inter ſe ſimiliter improbi, & uarijs dolis referti (ut aues iſtæ maculis) conuenerint. Neſciebat etiam idem planè prouerbium eſſe quod alibi retulit, Conuenerunt Attabas & Numenius. Συνῆλθον ἀτταβάς τε (legendum ἀτταγᾶς τε) καὶ νουμήνιος. Quidam (inquit) legunt attagas: (& ſanè omnino ſic legendum eſt.) Dici ſolitum quoties improbus aggregatur cum improbo. Diogenianus tradit hos inſigne par furum fuiſſe. Meminit huius Diogenes Laërtius in uita Timonis Nicei. Nam hoc prouerbio notabat eos, qui putabant intellectu atteſtante ſenſibus eſſe credendum, quum ipſe nec rationi nec ſenſibus aſſentiendum putaret. Simillimum illi, quod alibi dictum eſt, Cum Bitho Bacchius, Hæc Eraſmus: deceptus (ut appa ret) à Diogeniano, qui auium nomina, hominum fuiſſe nomina putauit. Attagenæ macularum uarietate ſimilis eſt etiam ardea ſtellaris, quam ex ſeruo (nimirum ſtigmatia) in auem mutatam fabulantur,

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

lantur, eadem scilicet ratione qua seruus improbus, uibicibus & liuoribus aut etiam cauterijs notatus, attagen dicitur.

DE FRANCOLINO.

QVONIAM francolinum uulgò apud Italos dictam auem alij aliam facere uidentur, & rursus alij attagenem francolinum esse aiunt, alij aliam quandā auem, ut supra in Attagêne diximus in A. uisum est ea quæ recentiores de francolino tradiderunt, seorsim conscribere, ijs tamen quæ iam in Attagêne A. dicta sunt cum alijs tum ex Syluatici descriptione non repetitis. Caro perdicis & francolini apud nobiles pretiosa est: & est temperata, declinans ad aliquam siccitatē. Videtur sanè francolinus non multum à perdice distare, uisi sunt mihi eiusdem saporis, & odoris etiam ferè. sed francolini leuiores calidioresq; & sicciores perdicibus sunt, utpote magis syluestres, nam in locis altis ac montibus degunt: & maioris sunt apud nos pretij & rariores, Mich. Sauonarola. ¶ Attagenes, id est frangolinos aues Romæ cardinalium cibum appellant, Amatus Lusitanus. Lagopis, quos francolinos uocant, ager Vicentinus abundat, qui optimi saporis bonitate fasianos & perdices superant, Zacharias Lilius. Frangolini columbarum syluestrium species, post perdices & coturnices in usu sunt, si iuuenes & pingues fuerint, optimum sanguinem generant, Nic. Massa. sed gallinarum potius quàm columbarum eos genus esse dicere debuerat.

DE GALLINA CORYLORVM SEV BONOSA Alberto dicta, cuius figuram habes superius cum historia attagenis.

A.

AVIS cuius effigiem suprà posuimus, Italis uocatur pernis alpedica, uel perdice alpestre, id est perdix alpina, in locis scilicet qui non procul alpibus distant, ut circa lacū Verbanum, ab alijs fasanella, ut Bellinzonæ: alijs francolino. Gallis, gelinette, uel gelinette sauuage, id est gallina syluestris, in Burgūdia & Lothoringia: uel perdris de montaigne, id est perdix montana: item geline uel gelinote de boys. Illyrijs gerzabek uel rzierziabek. Vngaris tscha farmadàr, id est Cæsaris auis. Anglis a morehen, ut quidam mihi interpretatus est. sed hoc nomine potius gallina quædam palustris significari uidetur. Turcis iabantaú. Germanis ein Haselhün. Græcè & Latinè attagen, ut doctorum plerique sentiunt, & mihi quoq; uidetur. Solus Gybertus Longolius otidē esse putauit, cui minimè assentior. Vide supra in Attagêne A. Visum est enim de attagêne, frācolino, & gallo seu gallina corylorum, distinctè agere, hoc est de singulis separatim, quòd alij eandem tribus his nominibus, alij diuersas aues indicari existiment, ut suū cuiq; iudicium relinquatur. facilius enim fuerit, si una est auis, coniungere hæc omnia: quàm, si diuersæ, confusa seligere. ¶ Orix genus est pulli (galli) syluaticum, perdice maius, eodem ferè colore, & uocatur à Germanis Haselhün, id est pullus coryli: Albertus, ubi Aristotelis locum ex historia animalium 8.12. interpretatur. nulla est autem uox Græca eo in loco quæ huic respondeat. Eandem auem Albertus & author libri de naturis rerū bonosam appellant, nescio qua ratione, nisi forte origo est Gallica, quasi bonæ auis, quòd in cibo lautissima sit. Francolinū (inquit Aloisius Mundella in epistola ex Italia ad nos missa unà cum auis francolini icone) Venetijs ad me deferri curaui, ut ita & sapor illius, & temperamentum gustanti mihi magis ac magis innotesceret: quæ profectò ambo mihi uisa fuerunt optima. In nostris regionibus (circa Brixiam Venetorum) ea auis capi non consueuit, licet auceps quidam mihi proculdubio affirmauerit, se plurimas per anteactam hyemē uenando cepisse: easq; per montes tantum arboribus consitos & syluas uideri, non per campestria, ut quæ rapacium uolucrum insidias magis timeant, quàm hominum astus: ac quandoq; in arborum ramis humilioribus insidêre: & uelociter, ut coturnices quoq; assolent, currere. Palato sanè quàm gratissima est, ac magis quàm perdix, aut etiam coturnix suauior: probeq; ac multum nutrit, Hæc Mundella. Erat autem, quam misit auis, omnino eadem cum nostra corylorum gallina.

B.

Bonosa in Germania abundat, perdice maior est, (phasiani magnitudine,) colore perdicis, carne foris nigra, interius alba, Albertus. Otis (inquit Gyb. Longolius, intelligit autem gallum coryli) plumas circa aures non erigit ut ôtus, sed demittit, ut palearum quandam speciem repræsentet (potius quàm auricularum.) Perdici autem adeò similis est, ut præter hoc indiciū, & quòd rostro paulò longiore est, ab illa parum distet. corpulentior tamen, & cruribus plumosioribus currit, ut fortassis ob hoc ab Alexādro Myndio lagodias dictus sit, ob id quòd ceu uillis leporinis hirta uideatur, Hęc ille. Gallus coryli quem ipse conspexerat, talis erat: paulò minor gallina, rostro perbreui nigro. palpebra superior croceo aut ferè cocci colore splēdebat, (puto autem in maribus hunc colorem intensiorem esse, in fœminis remissum.) Pennæ undiq; uariæ, sic ut color glaucus siue cinereus, niger, castaneus & albus in eis spectarentur. deniq; tota erat uaria & elegans auis. (Alarum pennæ longiores cinerei ferè coloris sunt, nigro ammixto, caput fuscum, Stumpfius.) Cauda quàm perdici lon-

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

gior: in extremitate coloris glauci: paulò interius uerò linea latiuscula nigra erat. In supina etiam capitis parte plumæ nigræ. Pedes omnino hirsuti plumis ad principium usq; digitorum pertingentibus, quæ uillos leporinos ferè referebant. Digiti pedum corticosi, squamosi, glauci, multis lineis articulati, ut in gallo sylueſtri illo quem gallum frondium (Laubhan) nostri uocant.

C.

In syluis condensis & opacis degere solent, & plurimæ reperiuntur in syluis montanis circa radices alpium, præsertim ubi coryli & rubi abundant: nimirum ut & alantur ijs in locis & ab auium rapacium insidijs tutiores sint. Hyeme etiam in syluis manent, Georgius Agricola. Amant arbusculas, quas aliqui sambucos aquaticas (Germani Schwelken) uocant, Tragus. Insidere corylis frequenter inueniuntur, quarum iulis seu nucamentis, quæ piper longum specie referunt, uescuntur, Albertus. hinc & nomen eis Germanicum factum apparet. Negant eas coire instar aliorum animantium: sed tempore libidinis marem hiante ore discurrere donec spuat seu spumam ejciat, quam fœmina mox deuoret & concipiat, Author libri de nat. rerum. Sed hoc falsum esse Albertus ait. nam quod ore (inquit) accipitur, in uentrem fertur, ubi alteratum nutrit, & quod superfluum est aluo redditur. Fermè omnes gallinæ sylueſtres (inquit Christophorus Encelius in opere de Re metallica) coeunt ore, diuerso tamen modo. Hæ species gallinarum sylueſtrium, quæ à corylis & uitibus nomen habent, (dicuntur enim Haſelhüner & Räbhüner,) item quæ ab agris requiescentibus nomen inuenêre in Marchia, Brachhüner, Brachuögel,) coloris cyanei, optimi saporis, boni chymi, coeunt ore circa æquinoctium uernũ, osculatione facta ut solent columbæ. gallus enim illarum specierum rostrum inserit in os fœmellæ, & ita sperma infundit, more uiperarũ, in fœmellam. Hinc credibile est quod ferunt aucupes & uenatores, gallos de sylueſtribus gallinis, quæ à corylis nomen inuenêre (quas aliâs, nescio an bene, bonosas uocant) senio confectos oua more fœmellæ ponere, quæ excludant buffones, & ex illis nasci basiliscos sylueſtres, (die Haſelwürm:) sicuti ex ouo galli gallinacei domestici post nouem annos excluditur basiliscus per rubetam domesticus: id quod testatur experientia. Sunt enim isti serpentes (die Haſelwürm) uerè basiliſci sylueſtres descriptione Nicandri, qui basiliscum sylueſtrem describit. Neque est genus per se, & rarissimè reperitur. In Marchia & in ditione abbatis Zinnensis, prope urbem Luckenwaldam cõtigit mihi uidere talem serpentem interfectum à pastore. & profectò magna in syluis ibi est copia talium gallinarum, (der Haſelhüner.) Serpens erat capitis acuminati, flaui coloris & fermè crocei, longitudine ad tres palmas & ultrà, immensæ crassitudinis, cauda turbinata in latus, multis notulis candidis aluo insignitus, tergore tendẽte ad colorem cyaneum, oris immensi proportione corporis. Pastor qui eum interfecerat acuminata securi, narrabat mihi illum uesci ranis, serpentibus, & omnium generum animalculis, præter bonosis, ut de quarum prosapia sit genitus. habitationem eius esse ad paludes, præcipuè ubi coryli sint. mirum in modum delectari lacte. propterea interficere eum uaccas uenenato ictu, & propterea ipsum quoq; eò magis peti à pastoribus & interfici. Retulit idem mihi pastor eius uocem esse ueluti anseris defendentis pullos, & hanc uocem Nicander uocat iygen, Hæc ille. Fides autem eorum penes authorem esto. mihi quidem nunquam persuadebit aliquis animalia ulla ore coire aut concipere, aut ex auium ouis serpentes generari. refert autem mox similem historiam de urogallorum conceptione, & serpentium quorundam ex spermate eorum in terram effuso generatione. Basiliscos etiam aliquos sylueſtres, alios domesticos esse, & illos à Nicandro describi, nullo authore aut teste, ne ipso quidem quo nititur Nicandro defenderit. quamobrem ad accuratiorem de hisce serpentibus inquisitionẽ, hoc scripto nostro, si forte inciderit, excitari ipsum uelim, ita quidem ne uulgo & pastoribus temere fidem adhibeat.

D.

Pullos ubi educauerunt ut iam uolare possint, aliò eos abducunt extra locum educationis ipsorum. illi uerò bini, mas & fœmina, alij aliorsum se conferunt, Stumpfius. Gyb. Longolius, qui nostram coryli gallinam otidem ueterum facit, illam quoq; equis (quod ueteres de otide scribunt) gaudere tradit, nescio ex propriáne obseruatione, an inde tantum quòd auem eandem esse persuasum habebat. Verba eius in dialogo hæc sunt. LONGOLIVS, En tibi otin (otidem potius) ut equo delectatur, caudam illius ut uellicat, ut assilit sternutãti. PAMPHILVS, Nidum parat. quamobrem setas equinas colligit. LONGOL. Nihil minus. naturalis est amor is. quamobrem qui uel uisco uel retibus uel arcu illam fallunt, equum adducunt, sed eum aucuparium, qui bombardæ uel scorpionis fragorem non exhorrescit. Nam fictis equis, quibus perdices illaqueant, rarò prehenditur.

E.

Gallinæ corylorum bis anno capiuntur, mense Martio & autumno. Auceps uocem earum diligenter obseruatam fistula imitatur in sylua. illæ si præsentes fuerint, respondent. tum auceps in tugurio aliquo humili se abscondit, & rete erectum aliquot passuum longitudine ante tugurium extendit. tum auem fistula uocat. aduolat illa, & per terram iuxta tugurium huc illuc discurrens, reti implicatur & capitur, Stumpfius. Si gallus tantum huius generis capiatur, gallina relicta, gallum alterum adducet: ita ut plures galli unam semper fœminam sequẽtes deinceps aliquando capiantur. Gallina uerò capta, gallus alteram sequitur gallinam, nec amplius ad pristinæ habitationis locũ reuertitur, Idem. Captas audio non diu ali posse, sed breui emori. Sed nuper auceps quidam mihi narrauit,

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

narrauit, ſe captæ cuiuſdam ingluuiem & uentriculũ reſcidiſſe, & cibo quo alerentur in eis animaduerſo, aliam quandam deinde multo tempore pauiſſe.

F.

Bonoſæ caro foris nigra eſt, intus alba, tenera & gratiſsimi ſaporis, Albertus: delicata, & perdicis ferè ſapore, Author libri de nat. rerum. Noſtri cibum prorſus nobilem & ferarum auium omnium laudatiſsimam hanc auem prędicant: ita ut principibus etiam interdum poſtridie quàm cocta eſt apponatur ſola auium, aut omnino animalium fortaſsis. Sunt qui colores quatuor diuerſos in eius carne inueniri dicant. Aloiſius Mundella in probitate ſucci perdici eam comparat, ſapore etiam præfert, ut ſupra in Francolino retuli. Bonoſa capta per excrementi locum exenterari & ſaliri condiriq; poteſt, ut cum plumis etiam diu ſeruari aut procul deferri poſsit, Stumpfius.

G.

Epilepticis ſalubrem eſſe aiunt bonoſam in cibo, Stumpfius. Harum auium pennis mulieres audio uti aduerſus uteri ſuffocationem certo tempore (ſuperſtitioſè forſitan) decerptis: neſcio ſuffitúne, ut perdicum etiam pauonumq; pennis, an aliter. ¶ Ventriculos bonoſarum tres quatuórue unà cum cibo in eis contento equis aſthmaticis deuorandos dari præcipiunt hippiatri quidam recentiores.

DE GALLO PALVSTRI.

AVIS quam Scoti (& Angli quoq; ut conijcio) uocant gallum paluſtrem, ane mwyr cok, Germanicè ſcripſerim ein Würhan) attagenis hiſtoriæ ſubijcienda uidetur. nam & in lummis delicijs habetur, & in locis paluſtribus (unde nomẽ) paſcitur. & corpus ei ſubruſſum aut ſubflauum undique punctis nigricantibus diſtinguitur. Supercilia & barbulæ è membrana rubente, ut in reliquis ferè gallis ſylueſtribus nulla. Effigiem eius ad nos è Scotia mitti doctiſsimus uir Io. Ferrerius Pedemontanus curauit. Haud ſcio an eædem ſint aues de quibus Hector Boëthius in Scotiæ deſcriptione ſic prodidit: Sunt in Scotia galli gallinæq; ſylueſtres uocati, qui frumento abſtinent, & enaſcentibus tantum minutisq; cytiſi foliis ueſcuntur, humanæ gulæ perquam ſuaues. Gybertus Lõgolius gallinæ ſylueſtris quoddam genus uocat Kürhenn, quaſi Würhenn: quam meleagridem ſeu Africanam gallinam interpretatur: quæ itidẽ in paluſtribus locis uerſatur: ſed Athenæi deſcriptio meleagridum, Scoticis paluſtribus iam dictis non conuenit.

DE AVOSETTA.

AVIS hæc, cuius iconem in ſequẽti pagina damus, apud Italos Ferrariæ auoſetta (ni fallor) nominatur, neſcio qua ratione: & à roſtri ſurſum inflexi figura beccoſtorta & beccoroẽlla. Lucarni circa lacum Verbanum ſpinzago d'aqua: nam & arquata auis iam ſupra nobis deſcripta ſpinzago ſimpliciter eis nominatur, hæc uerò aquatica eſt, & palmipes. Turcis zeluk. Germanicum nomen nondum diſcere potui: quanquam apud nos etiam interdum capiatur, ſed rariſsimè. Ea quam Ferrariæ uidi crura habebat dodrantalia, roſtrum nigrum & ſurſum tendens in extremo acutum, quinq; digitorum ferè longitudine. pedes colore cyaneo diluto, digitos membranis iunctos. corpus ſupinum totum album erat, pronum ex albo nigroq; alternis diſtinguebatur. caput & ceruix ſuperius ex fuſco nigricabant. magnitudo totius corporis ferè columbæ aut paulò gracilior, longitudo ab extremo roſtro ad extremam caudam dodrantes duo.

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

Figura hæc eſt Auoſettæ, cuius deſcriptionem præcedens pagina continet.

DE AVRIVITTI.

AVRIVITTIS (ut Gaza uertit ex Ariſtotele, p Græca uoce χρυσομίτρης, quidã codices perperam habẽt χυσοδμίτρης) in ſpinis uictitat, uermẽ & quoduis aliud animal aſpernatur, dormit & paſcitur eodem in loco, ut & cæterę quæ ſpinam appetunt, nempe ſpinus & carduelis, (thraupis,) Ariſtoteles. Gúil. Turnerus auem carduelem uulgò dictam interpretatur, Germanis ein Diſtelfinck / uel ein Stigelitz. Auriuittis (inquit) una eſt ex auiculis, quæ carduorum ſemine uictitãt, & uermes etiam oblatos non attingunt. Alij goldfincam aut diſtelfincam, ſpinum; alij carduelem eſſe uolunt. Sed ſi quis ex ſpiniuoris præter hanc aliam aurea uitta redimitam oſtenderit, cui magis auriuittis nomen competat, quàm huic, opinionem meam facilè patiar explodi; alioqui non uideo, quin digna ſit quę probetur,

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

probetur, Hęc Turnerus. Eberus uerò & Peucerus auriuittem aliam auem faciunt, quæ Germanicè dicatur Goldfinck, Lobfinck, Thumpfaff, & Gümpel, (Heluetijs Güger:) uertice tota nigra, ima parte punicea, superiore cinerea nigricans. Sed de hac aue plura dicemus in elemento R. inter eas quibus nomen à colore rubro factum est uulgò.

DE AVIBVS QVARVM NOMINA A B. ELEMENTO INCIPIVNT.

DE BARITIS.

BARITAE, Βαρῖται, aues memorantur Oppiano lib. 3. de aucupio inter illas quæ uiseo capiunt.

DE BETHYLO.

EST & auicula quæ uocatur betylus, olim dicta detylus, Hermolaus. sed th. aspiratũ scribi debet. Βήθυλος, εἶδος ὀρνέου, Φήθυλος λῶ. mutatur enim deleta in beta, ut Belphi pro Delphi, Etymologus & Varinus.

BITTACOS, Βιττάκης, auiculas Eubulus apud Athenæum nominat.

DE BVBONE.

A.

BVBO auis est de genere nocturnæ, Albertus: uidetur autem nocturnam genus ad aues nocturnas facere, cum ueteres id nomen tantũ pro specie una posuerint. Kos, כוס, nomen auis Hebraicum alij aliter interpretãtur: Dauid Kimhi auem immundam ignotam nobis: uel auem quæ locis desertis degat, & uoce ædat similem בחי ploratui. Rabi Salomon, פלקון, id est falconem. Hieronymus Psalmo 102. nycticoracem, ut & LXX. Munsterus bubonem. Idem in Lexico linguæ Hebraicæ, Kos (inquit) est nomen uolucris ululantis & clamantis de nocte, nycticorax, uulgo קרץ, Kutz, (sic Germani nocturnam uocant: & sanè Hebraica uox pulchrè alludit: sed bubonem quoq; & alias aues nocturnas nocturnarum generis esse dici potest,) Hæc ille. Verba Psalmi sunt, Similis factus sum pelicano (kaat) deserti, factus sum ut bubo (kos) qui est in solitudinibus. Aquila & Theodotion, & quinta æditio nycticoracem reddũt: sexta æditio nocturnam. Symmachus upupam. R. Salomon Leuitici 11. auem ait esse remotam ab hominum conspectu, (quidam sanè Hebraicè ab abscondẽdo dictam rentur) nocte uociferantem, cui similis alia sit quam uocant ריבן, ibin: forte hibou, sic enim Galli bubonem uocant. & solet R. Salomon Hebraica nomina Gallicè interpretari. Nominatur sanè Leuit. 11. kos auis inter impuras, ubi interpres Chaldæus uertit קדיא, kadia: Arabs כוס, kus: Persa חבוס, hakus (quæ uoces magis etiã quàm Hebraica kos ad Germanicam Kutz, accedunt.) LXX. nycticorax, Hieronymus bubo. Et Deuter. 14. ubi LXX. & Hieronymus herodium uertunt. Psalmo 102. Chaldæus habet קיפופא, kiphupha, (nocturnam quidã interpretatur. accedit quidem hæc uox ad nomen cicuma, quo Gaza nycticoracem reddit. Eustathius scôpas ait esse aues quas Romani cucubas nominent:) Arabs עזפור, azphur. Pagninus ex R. Salomone exponit nocturnam, quæ uernacula (Gallica) lingua chuetta nominetur, ac noctu clamet. Mihi quidem inter tam diuersas interpretationes animus magis ad bubonẽ inclinat. Schachaph, שחף, Leuitici undecimo & Deuter. 14. exponitur bubo, à Munstero. LXX. & Hieronymus larum aut fulicam interpretantur. Chaldæus reddit schachefa: Persa etiam uocem eam retinet, Arabs שאח, schaph. Dauid Kimhi interpretatur auem quæ laboret morbo schachefet Hebræis dicto, quo corpus attenuetur & deficiat (phthisi nimirum:) Sed Rabi Salomon sic uocat morbum in quo nascantur in carne ampullæ instar pomorum, (bubones forte, sic dicta apostemata Græcis. translatio communis Deuter. 28. pro hoc morbo uertit febrim, egestatem.) Iudæi recentiores cuculum auem interpretantur. quod si bubonem significat, deriuatũ inde (uel ab Arabico schaph) uideri poterit Germanicum bubonis nomẽ schüffel, & nocturnæ generis Tschafytle, & apud Græcos ascalaphi. Sed si auis est corpore macro & tenui, & tanquam phthisi cõsumpto, larum potius esse dicemus, quæ auis admodum tenuis leuisq;, & semper famelica est. Vicina huic apud Hebræos uox est schanaph, שנאף, quam interpretantur nocturnam. אי, ij, apud Hebræos aliqui bubonem intelligunt, Esaiæ cap. 13. Septuaginta onocentauros uerterunt, &c. Vide in Onocentauris inter Quadrupedes. Adducit est nycticorax, & secundum alios est auis quæ dicitur bubo, Vetus glossographus Auicennæ. Et alibi, Hudubub, est auis quæ clamat de nocte. Hudud est auis quæ clamat nocte, Syluaticus. Ex hisce nominibus quodnam rectius scribatur haud scio: primum quidem ad Sabaudicũ accedit. uocant enim illi bubonem ung duc. Alharbe est animal uenenosum, & est auis quæ dicitur bubo, Vetus glossographus Auicennæ. Et rursus, Harbe, id est bubete auis. Sed nos harbe Arabica uoce chamæleontem significari, in historia eius docuimus.

¶ Bubo Græcè Βύας appellatur, per onomatopœiam scilicet, ut & apud Latinos. Gaza ex Aristotele pro bya bubonem reddere solet. Videtur autem nomẽ esse primæ declinationis, quod alpha

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

in genitiuo & datiuo retineat, inde nominatiuus pluralis βύαι, nam in Lexico Varini βυὰι (oxytonum, malim paroxytonum) ὤφθησαν legitur. In eodem solo βοίκς reperio per οι, diphthongum, nec probo. Butalis, βύπαλις, in Aesopi fabulis, non alia auis mihi quàm bubo uidetur, quod & noctu tantum canat, & similiter nomẽ (ut byas & bubo) à sono bu inditum habeat. Fingit autem eius cum uespertilione colloquium Aesopus, reddentis causam cur noctu tantũ canat, quoniam interdiu aliquando canens capta fuerit. Sunt ex Græcis qui scôpas bubones interpretentur, Cælius. Vide supra in Asione. Audio in Græcia hodie bubonem dici σκλόπα. Buffus apud Kiraniden lib. 3. nocturna auis, ut Gerardi Cremonensis translatio habet, bubo est, conjscio autem Græcè βῆφο scriptum fuisse, nam & apud Symeonem Sethi βῆφοι nocturæ sunt: & in quibusdam Italiæ locis bubo uulgari lingua lo bufo dicitur. Recentiores quidam nycticoracem, id est coruum nocturnũ, eundem cum bubone faciunt, sed aues esse diuersas, collatis utriusq; historijs, facile deprehendetur.

¶ Bubo

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

¶ Bubo Italicè nominatur guo, uel guuo potius. hanc enim noctuarum maximam esse aiunt. Varinus scôpas esse scribit aues, quas Romani κάφους ἢ γάφους (uel cucubas, ut Eustathius habet) appellent. In alijs Italiæ locis bubonem duco uel dugo uocitant, auem scilicet cornutam, duorum generum, quæ magnitudine distinguantur. Bubo auis, id est lo bufo, Syluaticus. Bubo magnitudine est aquilæ, & corruptè uulgò bufo dicitur, Niphus. Alibi uerò barbaiân, de maiori tantũ bubone, in usu est nomen. quanquam Scoppa Grammaticus ciuettam, id est noctuam & barbaianum unam auem faciat, ut Arlunnus bubonem & ciuettam. Et quanquam uulgus nimirum in diuersis regionibus hæc nomina confundit, docti tamen distinguere debebant.

¶ Bubo Hispanis búho est, Lusitanis búfo uel mócho. ¶ Gallis chat huant, chahuhan, hibou. Sabaudis ung duc, id est dux, quasi princeps auium: quòd cæteris dominari uideatur, ceu uiribus superior, & cornibus in capite ceu corona insignis sit. & chassetont, id est uenatricem, quia aucupes hanc auem adiutricem aucupij habent: & alibi (ni fallor) lucherant. ¶ Germanis Vhu, uel groß Huhu, ut Georg. Agricola interpretatur. ein Schuffauß (uel Schuffans,) ein Schüffel (uel Schüffeul,) ein Rautz, ut Turnerus. sed ultimum nomen, noctuæ magis conuenit. Nominum Schuffans & Schüffeul etymologia, ad Hebræos referri potest, quod ad primam syllabam, qui bubonem schachaph, ut Arabes schaph, appellant. Alijs, ut in Saxonia, Vho: in Carinthia, Steinauff. Heluetijs Huw, Berghuw, Hüru uel Hüruw, quasi Druw, (ein grosser iuwel mit oren) uel per onomatopœiã à uoce: aliquibus Hertzog. Anglis, a lyke foule, ut Turnerus exponit: uel a shriche oule, ut Eliota. Illyrijs wyr. Turcis ugú.

¶ Glauces, id est noctuæ & nycticoraces nominantur Aristoteli historiæ animalium 9. 34. ubi Albertus sic habet, Auis quæ hein uocatur, & ea quæ glauces, sunt genera bubonum, & aliæ quædam genera sunt noctuarum. Rursus eiusdem lib. cap. 22. Alberti translatio bubonem habet pro glauce, & alibi etiam similiter, ut pluribus dicetur in D. Item libri octaui cap. 12. ubi ab Aristotele nominatur otus, quem aliqui nycticoracẽ appellent, Auicennæ interpres habet bubo & golochiz. Adeò auium nocturnarum præcipuè nomina confunduntur.

¶ Bubonis apud nos genus alterum reperiri puto, cætera quidem illi, cuius effigiem damus, simile, sed cruribus non æquè hirsutis. ¶ Buteonem aliqui apud nos uocant, Maßhuw, id est bubonem palustrem, quòd corporis specie aliquatenus bubonem referat.

B.

Bubo apud nos aquilæ magnitudinem habet, & graue canit: in Aegypto uerò alius est, magnitudine graculi, & uoce diuersa, Strabo lib. 17. Byas magnitudine nõ minor quàm aquila est, specie similis noctuæ, Aristot. Bubonem semel Venetijs iusta aquilæ magnitudine uidi, sed crura erant paulò breuiora quàm aquilæ crura solẽt esse. cætera aquilæ similis erat, Turnerus. Otis (aliâs otus, quod magis placet) bubone minor est, noctuis maior, &c. Plin. Pennatorum animalium buboni tantum & oto, plumæ uelut aures, cæteris cauernæ ad auditum, Idem. Byas unguibus aduncis est, Aristot. Vncos ungues & nocturnæ aues habent, ut noctuæ, bubo, ululæ, Plinius. Bubo est auis curuorum unguium, & acuti curuique rostri, sicut sunt ungues & rostra ferè omnium auium rapacium. plumis uaria est (sicut accipitres & aquilæ quædam) & magnitudine nocturnas omnes excedit, Albertus. Fuluas alas, caput magnum, grandia lumina, longos & aduncos ungues, buboni Ouidius in Metamorphosi tribuit. Nulli auium oculi maiores, Albertus. Zuetis (id est noctuis) & bubonibus collum (pro sua magnitudine) perbreue, Idem. Bubo (ut & genera picorum) binos digitos ante, & totidem retro habet. Flectit enim bubo digitum unum retro, & super binis utrinque digitis reliquum corporis eius quiescit, sicut quiescit serpens comprimendo se super uentrem & pectus suum. Vngues habet magnos, similes unguibus aquilæ, Albertus. Atqui id genus bubonis quod nos hîc pictũ dedimus, digitos (ut plerique aues cæterę) anterius ternos habet, posterius unum. illud uerò genus nocturnæ auis, quod Germani uocãt Schleieriül, ululam esse puto, digitos utrinque binos gerit. Stomachi inferiorem partem amplã habent, bubo & anser agrestis secundum omne genus suum, Albertus: sed eo loco (lib. 2. cap. ultimo historiæ anim.) ab Aristotele nominantur, capriceps, noctua, anser, anas, &c. aues, non bubo, mox tamen in fine eiusdem capitis ascalapho etiam, quem aliqui bubonem putant, talis gula tribuitur, ut & alijs nocturnis, noctuæ, nycticoraci, localo. ¶ Bubo quem ipse uidi, cuius icon adiecta est, magnitudine uincebat anserem, aut saltem æquabat reliquo corpore: alis uerò magnis erat, & lõgis ad tres dodrantes, cum ab initio alarum ad finem usque maximæ pennæ ad eandem rectam lineam deflexæ extendebantur. à supremo esse alarum ad infimam extremitatem rectà, dodrans unus cum palmo erat. Caput tum forma tum magnitudine felinum referebat. pennæ supra utranque aurem nigricantes subrigebantur, trium digitorum altitudine. oculi magni, plumæ circa orrhopygium densæ & mollissimæ, digito extenso (palmo, si bene memini) longiores. Longitudo ab extremo rostro ad ultimos pedes, siue ultimam caudam quoque, tres dodrantes cum palmo æquabat. iris oculorum croceo colore splẽdebat. rostrum breue, nigrum & aduncum erat. pennis remotis aurium meatus magni & patentes apparebant. Vtrinque ad nares pili barbularum instar ex pennulis rigebant. pennis per totum corpus color uarius, ex albicantibus maculis, nigricantibus & subruffis. Cruris longitudo, dodrans cum palmo. eius pars supra genu, perquam crassa & torosa erat. ungues nigri, aduncí, acutissimi. pes ad extremos usque

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

digitos pilosus, plumis ex albicante colore subruffis.

C.

Byas auis est nocturna, Aristo. & Suidas, idem dicere uidetur Albertus, cum inquit buboné esse de genere noctuæ. Bubo, ut & uespertilio, uictum sibi noctu parat, Aristot. ut recẽtiores quídam citant. Bûphum aiunt amare uigilias, nam interdiu non apparet, Kiranides. Hebetes buboni, ut & cæteris nocturnis, interdiu oculi, Plinius. Die minus quàm noctuam uidere aiunt. ¶ In cauernis locisq; desertis commoratur, noctu uolitat solus, Io. Rauisius. Interdiu antra quærit tene brosa, ut in cauis arborum, aut in cauernis (petrosis) montium, aut umbraculis ædificiorum quę homines non frequentant. & si quandoq; de die apparet, ab auibus in luce uolantibus deplumatur, Albertus. Deserta incolit: nec tantum desolata, sed dira etiam & inaccessa, noctis monstrum, Plinius. Reperitur iuxta horrea aliquãdo propter mures, Albertus. In ecclesijs habitat, & oleum de lampadibus bibit, quas stercoribus defœdat, Author libri de nat. rerũ. Germani quidam & Flandri non bubonem, sed ululam, ni fallor, Kirchuil appellant ab ecclesijs. Plinius cum meminisset remedij cuiusdam ex ouo bubonis, subdit: Quis quæso ouum bubonis unquam uidere potuit, cum tam auem ipsam uidisse prodigium sit? ¶ Byas carnibus uiuit, Aristot. Bubo uiuit præda animalium nocte ambulantium, ut murium, & aliquando leporum & huiusmodi paruorum animalium, Albertus. Qui ad me allatus est bubo, anatem raptam deuorauerat. Oleum de lampadibus in ecclesijs bibit, & oua columbarum exorbet, Author libri de nat. rerum. Volucres pleræq; à suis uocibus nominantur, ut bubo, ulula, &c. Varro. Bubo nomen habet à uocis sono, Albertus & author libri de nat. rerum, Bubulat horrendum ferali carmine bubo, Author Philomelæ. Non cantu aliquo, sed gemitu uocalis est, Plinius. Nocte emittit uoces magnas, & boat, Kiranides. Bubo apud nos aquilæ magnitudinem habet & graue canit: in Aegypto uerò aliusmodi est, nempe gracili magnitudine & uoce diuersa, Strabo libro 17. ¶ Bubo debilis est ad uolatum, Rauisius. Vixq; mouet natas per inertia brachia pennas, Ouidius de Ascalapho in bubonem mutato. Volat nunquam quo libuit, sed transuersus aufertur, Plinius. ¶ Hylas tradit noctuam, bubonem &c. à cauda de ouo exire, quoniam pondere capitum peruersa oua posteriorem partem corporum fouẽdam matri applicent, Plinius. De bubone Plinius scribit, licet probabile non sit, quòd posterius ab ouo egrediatur, quod si uerum est, causa eius esse non potest alia quàm capitis grauitas, propter quam caput diu declinat & immobile manet: posterius (pars posterior) autem paruum est & breue, ac si auis ipsa sit decurtata, Albertus.

D.

Indoctiores quidam, ut qui ex Arabico sermone de animalibus scripta quædam transtulerunt, quiq; illorum interpretationes sequuntur Albertus & alij, cum sæpe bubonem pro noctua uerterint, ut apparet conferenti cum scriptis Aristotelis (ex quo tanquam fonte pleraq; hauserunt Arabes) multa buboni tribuunt quæ noctuæ sunt: ut inimicitias cum coruo, quanquam in hoc duplex error est, non enim cum coruo noctuam, sed cum cornice dissidere Aristoteles tradidit. Item cum Aristoteles scribat, cæteras auiculas omnes interdiu noctuam circunuolare, quod mirari uocetur, eamq; percutere: quamobrem (inquit) aucupes ea constituta auicularum genera multa & uaria capiunt: illi ijsdem ferè uerbis de bubone agunt. Bubo (inquiunt) si quando de die apparet ab auibus in luce uolantibus deplumatur: & ideo ab aucupibus ponitur iuxta retia, ut per eum aues cæteræ capiantur. Sed hic error bene cecidit: nam bubo similiter ut noctua ab auiculis odio habetur, similisq; eius ad aucupium usus est. Bubo cum ab illis auibus quæ in luce habitant impugnatur, resupina pedum unguibus se defendit, Author libri de nat. rerum. Incendula auis coruini generis pugnat cum bubone, Albertus, sed monedulam forte scripsit, non incendulam. monedulam enim alij hostem buboni ex Aristotele citant, quanquam falsò. noctuam enim cum cornice pugnare Aristoteles author est. Sunt autem & cornix & monedulæ graculiue coruini generis. Incendulæ uerò nomen nusquam legimus. Plinius semel incendiariæ meminit, (quæ suo tempore ignoretur) qua uisa sæpenumero urbs lustrata sit, ut & bubone uiso.

E.

Bubonis ad aucupium idem qui noctuæ usus est, ut iam in D. diximus: & Sabaudi hanc ob causam bubonem sua lingua uenatorem appellant, chasletont. Aliquando ad me allatus est bubo, captus in fouea quales ad capiendos lupos parari solent. ¶ Buteo uastitatis est causa his locis quæ in trauerit, ut bubo, à quo etiam appellatur buteo, Festus.

F.

Bubonem maiorem siue montanum cum præpinguis est, à quibusdam edi audio. Sed in uetere testamento apparet hanc auem & nocturnas omnes impuras habitas.

G.

Ex bubone remedia quanquam omnia nobis aut uana & inutilia, aut superstitiosa, aut certè superflua uidentur, referemus tamen ut proposito nostro satisfiat. ¶ Sanguis bubonis, aut ius, aut caro eius, asthmaticis utilissima sunt, Auicenna libro 2. in capite de sanguine. Sanguine pulli bubonis crispari capillum promittunt, Plinius. ¶ A lienis dolore liberat cinis è capite bubonis cum unguento, Plinius. Eundem cinerem alibi commendat contra nescio quod malum, cum lilij radice potum,

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

tum, si Magis (inquit) credimus. ¶ Bubonis cerebrum cum adipe anserino mirè uulnera dicitur glutinare, Plinius. Scabiem bubonis cerebrum cum aphronitro sedat, Idem. ¶ Bubonis oculorum cinis collyrio mixtus claritatem oculis facere promittitur, Plinius. Idem inter phreniticorum remedia, Bubonis certè (inquit) oculorum cinerem, inter ea quibus prodigiosè uitam ludificantur, acceperim. ¶ Bubonis pedes usti cum plumbagine (aliâs plantagine) contra serpentes auxiliantur, Plinius. ¶ Quartanis magi excrementa felis cum digito bubonis adalligari iubent, & ne recidant, nõ remoueri septeno circuitu. Quis hoc quæso inuenire potuit? quæue est ista mixtura? cur digitus bubonis potissimum electus est? Plinius. Catæ stercus cum ungula bubonis in collo uel brachio suspensum, post septimam accessionem discutit quartanam, Sextus. ¶ Bubonis ouo ad capillos remedia demonstrant magi. Quis quæso ouum bubonis unquam uidere potuit, cum tam ipsam auem uidisse prodigium sit? quis utiq; experiri, & præcipuè in capillo? Plinius.

H.

a. Bubo generis fœminini. Vergilius Aeneid. quarto, Seraq; culminibus ferali carmine bubo. Genere masculino Agellius historiarum lib. 4. Et quòd bubo in columna ædis Iouis sedens conspectus est, Nonius Marcellus. Solaq; (aliâs Seraq;, ut Nonius citat) culminibus ferali carmine bubo, Vergil. ubi Seruius, Sola bubo contra genus posuit: referens ad auem. plerunque enim genus à generali sumimus relicta specialitate. Lucanus, Et lætæ iurantur aues bubone siniſtro. Grammatici quidam recentiores bubonem dictum coniiciunt à bouis quodam mugitu, quem non uocali cantu sed gemitu potius reddat. Sed nobis potius placet per onomatopœiam quàm à boue sic dictum.

¶ Epitheta. Siniſter, Lucano: infandus Ouidio: ignauus, dirum mortalibus omen, eidem Metam. 5. funereus Metam. 10. Stygius, Metam. 15. raucus, in Triſtibus. Luctifer, Senecæ in Hercule. Infestus, Claudiano in Eutrop. Commemorantur & hæc Ioanni Rauiſio, trepidus, fœdus, profanus, damna canens, dirus, mœstus, noctícanus, ater, feralis.

¶ Βεβών, bubo, uocabulum Græcum est, quo & Latini utuntur, de abscessu, siue tumore simplici potius, circa inguen maximè. nam & inguina ipsa Græci bubones uocant. uulgò quoq; nostri collectiones & inflammationes (uel inflationes potius) eius partis, inguinarias appellant, Hermolaus Barb. nostri appellant ſchwinten, büilen. Huic tumori nihil commune cum aue eiusdem nominis quod Latinum est & à sono fictum, illud Græcum, à uerbo βαίνω & βε particula intendente. ὁ μεγάλως βαίνων. nam articulus inguinis maximè necessarius est ad incessum, ἀν' ὃ μεγάλως βαίνομεν. Vel tumor ipse sic nominatur eo in loco, quoniam ualde & in altum attollitur, aliqui βομβῶνα nuncupant. Βεβὼν ἐπήρθη τοῦ γόνατος, Menander. hinc & uerbum βεβωνιᾶν apud eundem, Etymologus. After (herba) ab aliquibus bubonium appellatur. quoniam inguinum præsentaneum remedium est, Plinius. Sedum maius, bubophthalmus à quibusdam dicitur, ut legitur inter nomenclaturas apud Dioscoridem: Plinius quidem zoophthalmon aliter dici meminit, quod magis placet.

¶ Buccones appellatos credunt (Pompeio Festo tradente) à buccarum magnitudine: sed alij, bubones scribere malunt, Cælius. ¶ Bubo, Βεβών, Lyciæ oppidum est, à Bubone latrone conditum, Stephanus. Nascitur & in Lycia creta circa Bubonem, Plinius. Grammaticus quidam recentior, Lydiæ oppidum esse scribit: sed omnino Lyciæ legendum cõiicio ex Plinio & Strabone, apud Etymologum Lycaoniæ ciuitatem esse legimus. unde Βεβωνεὺς gentile fiat, cum Βεβώνιος dici deberet.

¶ e. Non omittam in bubone exemplum magicæ uanitatis, quippe præter reliqua portentosa mendacia, cor eius impositũ mammæ mulieris dormientis siniſtræ, tradunt efficere ut omnia secreta pronuciet. præterea in pugnam ferentes idem, fortiores fieri, Plinius. ¶ Buphi ungula fortunata est, & non fallens, & phylacterium appensa homini, Kiranides.

¶ h. Bubonem cum apparuit mali ominis esse, & bellum aut famem portendere uetus persuasio est, & ad nostrum usq; seculũ deriuata. Bubo funebris (inquit Plinius) & maximè abominatus, publicis præcipuè auspicijs. deserta incolit: nec tantum desolata, sed dira etiam & inaccessa, noctis monstrum: nec cantu aliquo uocalis, sed gemitu. Itaq; in urbibus, aut omnino in luce uisus, dirum ostentum est. Priuatorum domibus insidentem plurimis scio non fuisse feralem. Capitolij cellam ipsam intrauit Sex. Papellio Istro, L. Pedanio coss. propter quod nonis Martijs urbs lustrata est eo anno, Hæc ille. Et rursus, L. Crasso, C. Mario coss. bubone uiso urbs lustrata est. Et quòd bubo in columna ædis Iouis sedens conspectus est, Agellius lib. 1. hist. apud Non. Marcellum. C. Claudio, M. Perpenna coss. bubo in æde Fortunæ equestris comprehensus inter manus expirauit, Iul. Obsequens. Triſtia mille locis Stygius dedit omina bubo, Ouidius Metam. 15. inter prodigia quæ Cæsaris mortem portenderint. Cum imperante Tiberio iuxta palatium Agrippa in uinculis ad arborem teneretur, insigni amictus ueste, ut eius fortuna ferebat: Germanus augur qui in uinculis etiam tenebatur, cum supra Agrippæ caput in arbore cui alligatus erat bubonem uidisset, ad colloquium eius admissus, affirmauit illum præsentem uinculorũ iniuriam euasurum, ac Iudæorum regno fœliciter potiturum: item liberos quibus regnum relinqueret procreaturum. sed si in posterum capiti suo iterum eiusmodi auem impendere uidisset, sciret morti se propinquum (intra quinq; dies moriturum) fore. quæ paulò post omnia, ut augur prædixerat, euenerunt, ut refert Baptiſta Fulgosus Memorabilium lib. 8. cap. 11. transcripsit autem ex Iosephi Antiquitatum Iudaicarum lib. 18. cap. 13. & rursus eiusdem operis lib. 19. cap. 7. Bubulat horrendum ferali carmine bubo, Humano generi

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

triſtia fata ferens, Author Philomelæ. Solaq́ (aliâs Seraq́) culminibus (ſcilicet templi) ferali carmine bubo. Sæpe queri, & longas in fletum ducere uoces, Vergilius quarto Aeneid. inter portenta mortis Didûs. Byas apparens calamitatem imminentẽ ſignificat: unde apud hiſtoricos non rarò legitur, Βύας ὤφθη, & Βύαι ὤφθησαν. Dion ſanè in hiſtoriis Romanorum has aues uiſas inter portenta (τέρατα) ſæpe numerare ſolet, Suidas & Varinus. Ignauus bubo, dirũ mortalibus omen, Ouidius quinto Metam. Hinc infelicia epitheta, quæ ſupra recẽſui, funereus, Stygius, infandus, dirus, ater, feralis, &c. Hîc uultur, hîc lucifer bubo gemit, Seneca de palude Cocyti. Aues nigræ, inauſpicatę, ut cornix, coruus, bubo, Scoppa: qui hoc tanquam prouerbiale recenſet, Auibus nigris huc acceſsiſti & ego candidis. Bubo cantans uel gemẽs potius per 12. ſigna, Luna in ſingulis exiſtente, quid ſignificet, Auguſtinus Niphus explicat lib. 1. de augurijs tabula ſexta. Maximè uerò abominatus eſt bubo, triſtis & dira auis, uoce funeſta & gemitu: qui formidoloſa, diraſq́ neceſsitates, & magnas moles inſtare portendit. ipſum tamen cantu & ſtridore querulo, dirũ facere auſpicium putant: tacens non ſemper malus fuit. quippe bubonis aſpectus Agrippæ captiuo Iudæorum regnum portendiſſe fertur, Alexander ab Alex. Die natali Ibidis, quod nomen inimici ſui fingit Ouidius,

Sedit in aduerſo nocturnus culmine bubo,
Funereoq́ graues ædidit ore ſonos.

¶ De Bubonis augurio hiſtoriam memoratu dignam refert Nicolaus Clemangius, Baiocenſis eccleſiæ in Gallia aliquando Archidiaconus, qui Piſani Concilij improbitate offenſus, in quandam de Concilijs diſputationem incidit. Agens autem de Concilio Romano, quod Ioannes XXIIII. Pontifex, in Eſquilino monte æde D. Martini celebrauit, tale narrat prodigium. Conuocauerat (inquit) ante quatuor annos Romæ Concilium, maxima quorundam impulſus contentione, Baltazar Coſſa perfidiſsimus, nuper è Petri ſede, quam turpiſsime fœdabat, eiectus: in quo paucisſimis extraneis præſentibus, ex aliquibus qui aderãt Italicis (Italis) & aulicis ſuis, ſeſsiones aliquot tenuit, de rebus ſuperuacaneis, nihilq́ ad Eccleſiæ utilitatem pertinentibus. Cum autẽ ante primam Concilij cõgreſsionem pro inuocatione ſpiritus ſancti, ſacra de more fuiſſent facta, ut patres aſſederunt, & Baltazar ſublimi in loco præſedit: ecce dirus ac feralis bubo, funeris aut alterius, ut ferunt, calamitatis ſemper nuncius, è latebris erumpens, uoce illa ſua horrifica continuo aduolat, ſuperq́ trabem templi mediam, oculis in Baltazarem intentis, aſtitit. Vniuerſis mirantibus, quod nocturna auis & lucifuga, in turbam diurna luce aduenisſet, malumq́ ex prodigio ominantibus, Baltazar in quem fixa acie oculos intendebat, angi, ſudare, atq́ intra ſemetipſum æſtuare cœpit, & dimiſsis patribus ac ſoluto conuentu, diſceſsit. Aliqui prodigium in riſum uerterunt, dicentes, Specie bubonis in congregationem improborum ſpiritum ſanctum aduenisſe. Secuta altera deinceps ſeſsio, in quam eodem modo rurſus bubo aduenit, uerſo ſemper in Baltazarem contuitu, qui maiore pudore quàm prius perturbatus, auem ominoſam clamoribus abigi, & ſupploſione manuum terreri præcepit: Sed illa non prius amota fuit, quàm fuſtium ictibus pulſata, in conſpectu omnium exanimis decideret. In hanc ſententiam Clemangius. Hic autem bubonis aduentus, augurio ſuo nõ caruit. nam & Concilium cum dedecore Pontificis diſſolutum, & Baltazar paulò poſt Conſtantię exauctoratus eſt, & Monhemij in oppido principis Palatini in uinculis detentus. Suam autem fortunam in carcere his uerſibus, deplorauit: qui quamuis ad hanc hiſtoriam nihil faciant, utilem tamen de fortunæ mutabilitate admonitionem comprehendunt.

Qui modò ſummus eram lætatus nomine præſul,
Excelſus ſolio nuper uerſabar in alto,
Nunc ego pœnarum fundo deuoluor in imo,
Omnibus è terris aurum mihi ſponte ferebant:
Sic uarians fortuna uices, aduerſa ſecundis
Cedat in exemplum cunctis, quos gloria tollit,
Triſtis & abiectus nunc mea fata gemo.
Cunctaq́ gens pedibus oſcula prona dabat.
Vultum deformem, pallidaq́ ora gero.
Sed nec gaza iuuat, nec quis amicus adeſt.
Subdit, & ambiguo numine ludit atrox.
Vertice de ſummo mox ego Papa cado.

¶ Accidit aliquando ut Changius Can imperator Tartarorum uictus ab hoſtibus inter arbuſta lateret: inter quæ cum fortè bubo inſideret, uictores dum perquirunt uictos paſsim occultatos, neminem latere putarunt, quaſi aue minime illic manſura ſi hominum quiſquam adeſſet. itaque factum eſt ut ſilentio noctis ſecutæ imperator ad ſuos euaſerit & ſalutis ſuæ cauſam expoſuerit. Ab hoc igitur tempore Tartari bubonem ceu auem felicem & ſacram reuerentur, & plumas eius ceu amuletum & proſperitatis cauſam in capitibus geſtãt, ac quicunq́ illas habere poſſunt ſe felices exiſtimant, Haithonus in libro de Tartaris.

¶ Aſcalaphi in bubonem metamorphoſis deſcribitur ab Ouidio lib. 5. Metam. Aſcalaphus (ut tradunt Grammatici) Acherontis & Orphnes (uel Stygis, ſecundum Seruium in Georgica) infernalis nymphæ filius fuit. Hunc aiunt rapta Proſerpina à Plutone, cum quæreretur, num aliquid guſtaſſet apud inferos, eam accuſaſſe, atque dixiſſe, ſeptem grana mali Punici ex uiridario Ditis guſtaſſe: ex quo factum eſt ut non in totũ reſtitueretur Proſerpina. Ob hanc cauſam Ceres irata eundem mutauit in bubonem. Alius fuit Aſcalaphus Martis ex Aſtyocha filius, Ialmeni frater, cuius à Deiphobo occiſi Homerus meminit Iliad. N. Euſtathius in quartum Odyſſeæ Aſcalaphum uirum dictum putat, quaſi Acalaphum, pleonaſmo literę ſigma, per antiphraſin, eò quòd minimè mollis aut facilis tactu eſſet, ἀλλ' ἀπροσπλαυς & κὰι ἀνέπαφ & δ' ἀνδρείαν: qua ratione etiã urtica Græcis ἀπαλάφη dicatur, quòd tactus earum minimè ἁπαλὸς, id eſt lenis, tener, aut mollis ſit. Idem ab eo ſcribitur in Ilia-

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

in Iliados o. ubi, Ascalaphum (inquit) Martis filium, aiunt in Hebræam (Iudææ) translatum, in Samaria sepultum esse, unde & Samaria dicta sit, quòd Mars illic filio sepulchrum fecerit, ἀλλὰ τὸ ἐκεῖ σῶμα τοῦ Ἄρεως, τοτέοι σῆμα, ποιῆσαι περὶ υἱῷ. (Ascalaphi Martis filij Iliad. iôta etiam meminit Homerus.) Verum Etymologus & Scholiastes Homeri innominatus Iliad. ν. Ἀσκάλαφον dictum interpretantur πρὸ τοῦ ἀσκαλεῖς ἢ ἁφῆς, τοῦ λίαν σκληρόν. Sed ἀσκιλεῖς per e. potius quàm per a. scribi debet, cum durum significatur, uide Varini Lexicon. nimirum à uerbo σκέλλω quod est resicco, induro: & α. litera intendente: uel, ut α. priuatiuum sit, rigidum & inflexile, quod σκέλος, id est crura flexusq; non habet. Cæterum ἀσκάλαβος siue ἀσκαλαβώτης, stellio est, quadrupes ouipara, πρὸς τὸ ἀκαλῶς βαίνειν sic dicta, hoc est à molli leniq; ingressu. ASCALAPHVS, ἀσκάλαφος, ad imum intestinum appendices paucas habet, Aristoteles in fine lib. 2. historiæ anim. cum alibi nusquam hoc nomen apud eum reperiatur, itaq; ascalaphum à bya (quem Gaza ex eo bubonem uertit) diuersum facit. Niphus ascalaphum genus anseris esse putauit, deceptus fortassis quòd anseris simpliciter & agrestis hoc in loco reddendo Albertus (ex Auicennæ nimirum interprete) meminit. Ego omnino bubonem, aut similem & congenerem buboni auem esse dixerim. Hebraicam uocem schachaph שחף, Deuter. 14. aliqui bubonem uerterunt, uideri autem potest ab ea Græcis deductum esse ascalaphi nomen, ut supra in A. scripsimus. ¶ Qui animalium uaticinorum animas sibi ascíscere uolunt, præcipua aliqua eorum parte deuorata, animas quos illorum præsentes habent, ut corde coruorum, ἀπὸ τῶν καλιάκων & accipitrum, easq; Dei instar futurorum præscias, Porphyrius lib. 2. de abstinendo ab animatis. Et quanquam scio ἀπὸ τῶν ἄλκα Græcis talpam esse, & hoc ipsum de corde talpæ à Plinio scribi, dubito tamen an ἀσκαλάφων melius legatur, hoc est bubonum. quoniam bubonibus, ut dictum est, præcipua fides in augurijs habetur: & bubones tanquã aues cum alijs auibus, ut coruis & accipitribus, aptius quàm talpæ numerantur. Iam cum talpæ Græcis ἀπὸ τῶν λακκῶν & ἀπὸ τῶν φάλακκων dicantur, facile factũ est ut ἀσκαλάφων pro ἀσφαλάκων poneretur. Eadem nimirum fuerit etiã ἀσφαλὸς auis, quæ alio nomine etiam ἔνθυσκος, enthyscus appellatur, Hesychio & Varino testibus.

¶ Bubo canit luscíniæ, inter prouerbia recensetur ab Erasmo Rot. cum infans suadere conatur eloquenti, aut ineruditus docere doctíssimum. Authorem citat Theocritũ in Thyrside, ubi hic uersus legitur, Κἠξ ὀρέων τοι σκῶπες ἀηδόσι γαρύσαιντο, hoc est, ut ipse uertit, Buboq; montanus philomenis occinat ipsis. Etsi uerò scops alia auis quàm bubo sit, licet recentiores quidã uideantur confundere, quod ad sensum tamen prouerbij nihil interest, cum uox utriq; absurda sit. Et similiter Calphurnius etiam Aegloga sexta ex Theocrito uertisse uidetur, hoc carmine, Vocalem superet si turpis aëdona bubo, quod Erasmus citat in prouerbio Acanthida uincit cornix.

¶ Emblema Alciati, sub lemmate Senex puellam amans:

Dum Sophocles, quamuis affecta ætate, puellam
Allicit & precio, tulit ægrè insana iuuentus
Noctua ut in tumulis, super utq; cadauera bubo,
A quæstu Archippen ad sua uota trahit,
Ob zelum, & tali carmine utrunq; notat.
Talis apud Sophoclẽ nostra puella sedet.

DE BVDYTIS.

BVDYTAE, βουδῦται, aues imbecilles uisco capiuntur, Oppianus Ixeuticorum tertio. uidentur autem de passerum, id est paruarum auicularum genere esse, & ita dictæ quod circa boues uolitare, easq; subire soleant. imbecillitas quidem paruitatis nota est. Coniecerim equidem has esse auiculas quæ inter boues & armenta uersari & caudas motitare solent, nostri uocant **Rinderschysser, & Ryserle.**

DE AVIBVS QVARVM NOMINA INCIPIVNT A C. LITERA.

DE CACA.

CACA, κακὰ, Græcis nomen est auis, & idem quod κακία, id est malitia significat, Hesychius & Varinus. Videtur sanè cuiuscunq; auis hoc nomen est per onomatopœiam ei impositum.

¶ CALAMODYTES, quem cedri folio perire Aelianus author est, ad passeres pertinere uidetur. nam uulgò etiam passeris genus quod inter calamos degit, nostri **Rotspatz**, id est arundinarium passerem nuncupant.

DE CALIDRI.

CALIDRIS, καλίδρις oxytonum, lacus & fluuios petit. color ei cinereus, distinctus uariè, Aristot. Græcè legitur, Ἔστι δὲ οὗτος τὸ ὄρνεον ποικιλίαν ἔχον, τὸ δὲ ὅλον κατάσπειλος, lib. 8. cap. 3. de hist. anim. Ebe rus & Peucerus calidrin interpretantur auiculam minimã, quæ per arbores reptat picorum more, quam Germani uocant **Baumkletterlin**, de qua inferius in Certhia copiosius scribã. sed cum auicula hæc aquatica nõ sit, non placet calidrin appellare. quin potius inter gallinagines aquaticas eam collocârim, quarum quædam cinereo colore inueniuntur, pleræq; etiam στικτὰι, id est uariè maculosę in eo genere sunt.

Digital Library (repository of Tomsk State University http://vital.lib.tsu.ru

DE CANARIA.

CANARIAM auiculam è Canarijs insulis mercatores adferũt, & uulgò auiculam sacchari uocitant, Zuckeruögele. Auis est uulgaris pari magnitudine, rostro albo, paruo, & in acutum tendente: alarum & caudæ pennis totis uiridi colore: exiguo sanè discrimine ab auiculis illis quas nostri citrinas nuncupant: autijs quas zisselas nostri, Itali ligurinos, nisi quòd paulò maior est quàm utraq; illarum, huic aspectu similior, illa nonnihil uiridior. Cibis hæ omnes ijsdem uescuntur, lini scilicet aut papaueris semine, uel etiam interdũ milio. Canaria priuatim saccharo eiusq; arundine summopere gaudet: ut & auricula muris herba, quam uulgò morsum gallinæ uocant. hac enim ad cantum statim excitatur. Concentu ualde amœno est & acuto, quem spiritu diu non interrupto, nunc in longum, nunc in altum, uaria uocis inflexione, & musica prope, sanè lepida & artificiosa melodia extendit. Sonus emissus omnino gracilis, tamq; uibrans est, ut cum paruos faucium aliquãdo neruos intenderit, auscultantium aures, tereti quasi clangore percellat & obtundat. Ob hanc ipsam delicatam cantus suauitatem, & quod è remotissimis locis, per mare procul, deinde terra quoq; longè, summa cura & diligentia non nisi rara asportatur, magnatum ædibus alitur. Nam & ipsa per se peregrina raritate, & tanta gutturis dulcedine homines delectari, stupendum non est, præsertim quum ab Homero, Dyonisio Afro, Strabone, Ptolemæo, μακάρων νῆσοι (Latinis Fortunatæ numero quinq;, Plinio, Melæ) istæ insulæ dicantur, ex quarum una, hæc auis nomen apud nos adepta est, ubi captam negociatores adferunt. Solet autem magna in eius dignotione fraus exerceri, ita ut non pauci in ea agnoscenda decipiantur. Hæc omnia super hac aue doctrina & genere præclarus iuuenis Raphaël Seilerus Augustanus Geryonis Seileri nobilissimi medici filius ad nos perscripsit, & suum hoc in eandem epigramma adiecit.

Quid miror digitis quando rudis organa pulso
Plures una sonos auis hæc nil passere maior
Illa tonos aptè medios quos maxima moles,
Ergo chelys, citharæq; fides uos, dicite nostram

Suaue tot è cannis ire redire melos?
Gramineis herbis æqua colore, dedit.
Nec calami poterant mille sonare, canit.
Vel mutam si fas est, uel ἄμουσον auem.

DE CAPRA.

CAPELLA, αἴξ, auis circa lacus & amnes uersatur, Aristot. hist. anim. 8. 3. Bellonius in Singularibus 1. 10. auem quæ uulgo uanellus dicatur Aristotelis æga esse cõijcit, quod illa hodieq; apud Græcos æx nominatur. de quo plura leges in Vanello. Audio circa Francfordiam ad Mœnum auem quandam à uulgo Himmelgeiß appellari, id est cœlestem capram. Hieronymus Tragus nescio quas aues (uidentur autem de gallinaginũ genere) Germanicè Bruchschnepflin uel Habergeißlin uocitari scribit, quasi capellas auenæ dicas, quòd hæ gallinulæ syluestres forte in agris auena consitis reperiantur, & uocem caprinæ similem ædant.

DE CAPRICIPITE.

CAPRICEPS auis, αἰγοκέφαλος, liene omnino caret, gulæ eius pars inferior paulò latior est, & ejus iecori simul ac uentri fel iungitur, Aristot. Aegocephalo auí lienem non esse constat, Aristot. Auis cuius caput simile est caprino, uocatur Latinè apud uulgus caper hirundinis, Albertus de animalibus 2. 2. 1.

DE CAPRIMVLGO.

CAPRIMVLGVS, αἰγοθήλας, auis montana est, magnitudine paulò maior quàm merula, minor quàm cuculus, moribus mollior, (audax est, Aelian.) parit oua duo, aut tria cum plurima. fugit caprarum ubera aduolans, unde nomen accepit. Cum suxerit, uber extingui, (resiccari Aelianus) capramq; excęcari aiunt. Parum clare interdiu uidet, sed noctu perspicax est, Aristot. & Aelian. Paruas aues aspernatur, & caprarum uberibus aduolat ut exugat, (ὡς πίθεται ταῖς αἰξὶ τὸ παρεόν.) Aelianus. Caprimulgi appellantur grandioris merulæ aspectu, fures nocturni: interdiu enim uisu carent, intrant pastorum stabula, caprarumq; uberibus aduolant, suctum propter lactis: qua iniuria uber emoritur, caprisq; cæcitas quas ita mulsere oboritur, Plinius. Vetus interpres Aristotelis, ut quidam citant, addit hanc auem interdiu inter lapides degere. & pro Græca uoce ἐλακικὸς (Gaza uertit mollior, Vuottonus segnior & mollior) reddidit moris (ingenij) astuti, quod nõ probo. nam ἐλαχὺς & ἐλακικὸς, ut grammatici docent, contrarium potius indicant, μωρὸς, ἀνήθης, ἀνόητος, βραδὺς, μαλακὸς, ἐκλελυμένος. nam qui ἀλαζόνα interpretãtur, errant. Sunt autem & aliæ quædam nocturnæ aues, stolidæ, ut otus & scops. Diuersa ab hac auis ægithalus est, quam Latinè parum dicimus. aliquí tamen nominis uicinitate decepti cum ægothela confundunt. nam Aristophanis scholiastes in Auibus, Aegithalus (inquit) accipitris species est, sic dicta παρὰ τὸ δὲ αἰγὸς πιθηλακῶναι, quòd caprã suxerit.

¶ Caprimulgos aues Romæ cognosci, & sæpe à pastoribus deprehendi, Petrus Gillius Venetijs aliquando mihi narrauit. Cum essem apud Heluetios (inquit Turnerus) senem quendam conspicatus,

Digital Library (repository) of Tomsk State University http://vital.lib.tsu.ru

ſpicatus, capras paſcentem in montibus, quos herbas quærendi gratia aſcenderam, rogabam num auem nouiſſet merulæ magnitudine, interdiu cæcam, noctu perſpicacem, quæ caprarum ubera nocte ſugere ſoleat, unde capræ poſtea cæcæ euadunt: qui reſpondit, ſe in Heluetiorũ montibus ante quatuordecim annos, multos uidiſſe, & multas iniurias ab ipſis paſſum, ut qui ſemel ſex capellas à caprimulgo occæcatas habuerat. cæterum nunc omnes ad unũ ab Heluetijs uſq; ad inferiores Germanos, ubi hodie non ſolum capras lacte priuant & occæcãt, ſed & oues inſuper occidunt, auolaſſe. Nomen auis quærenti, paphum, id eſt, ſacerdotem dici reſpondit. Sed uetulus ille mecum fortè iocatus eſt. Ego uerò, ſiue iocatus fuerit, ſiue ſeriò locutus, aliud Germanicum caprimulgi nomen quàm quod me docuit iſte, non teneo. Si qui ſint, qui melius & aptius nomen in promptu habeant, proferant, Hæc Turnerus in libro de auibus. Idem poſtea in literis ad me miſsis, caprimulgum ſe uidiſſe ſcribit prope Bonnam (Germaniæ ciuitatem ad ripam Rheni, ſupra Coloniam) ubi à uulgo appelletur Naghtrauen, id eſt coruus nocturnus. Nos auis illius quæ Argẽtinę uocatur Nachtram, corrupto forſan nomine, alibi Nachtrap, effigiem infra ponemus cum hiſtoria nycticoracis. nam caprimulgum eſſe nondum auſim aſſerere, præſertim cum iuxta aquas & inter arundines eam uerſari audiam, ubi noctu clamet uoce abſona, & tanquam uomiturientis.

¶ Iſidorus & Albertus ægothelan (agothiles in eorum codicibus imperitè ſcribitur) auem peregrinam faciunt, quę in Oriente reperiatur, magna, roſtro lato: cætera uerò addunt ex Ariſtotele aut Plinio. ¶ Aeſalon uulgò caprimulgus uocatur, Niphus: cuius ego ſententiam non probo.

¶ Caprimulgus in Creta uulgò cognoſcitur, is à Gallis, quoniam noctu per urbes uolat, & clamorem perquam horribilem ædit, (un cry moult effrayant,) freſaye uel effraye nominatur: ab alijs parum rectè orfraye, quod nomen oſsifrago conuenit. Hic interdiu non uidet, non magis quàm noctua aut bubo. Colore & magnitudine fermè cuculum repræſentat. Nidificat in altis turribus & cauis templorum, in Creta uerò inter rupes montium circa mare, ubi capras nocturno ſuctu infeſtat. neq; enim ſtabulis noctu includuntur illic. Meminit harum auium etiam Ouidius ſtriges appellans, his uerſibus. Carpere dicuntur lactentia uiſcera roſtris. Eſt illis ſtrigibus nomen: ſed nominis huius Cauſa, quòd horrẽda ſtridere nocte ſolent, Bellonius. Normanni freſaiam auem dicunt uolare pedibus ad cœlum conuerſis: ſpeciem eſſe bubonis, non maiorem ulula, fuſci coloris.

DE CARDVELE.

A.

CARDVELIS dicitur eò quòd ſpinis & carduis paſcitur, unde apud Græcos acanthis dicitur à ſpinis quibus alitur, Iſidorus. Recentiorũ quidem Græcorum acanthis, eadem carduelis uideri poteſt. ſcribit enim Theocriti interpres acanthidem auem eſſe uariam & argutam, & à coloris uarietate etiam ποικιλίδα dici. Ariſtotelis uerò ac ueterum acanthis, diuerſa fuerit, ut Gazæ & Hermolao quoq; uiſum eſt, ut pote auis colore ignobili. Vide ſupra in Acanthide A. Auis Ariſtotelis thraupis, θραυπὶς, dicta, à Gaza carduelis conuertitur: quod & Hermolao probatur. Turnero quidem non aſſenſerim, qui chloridem noſtram (Grünling uulgò uocant) thraupin eſſe coniecit. Zena, id eſt auis Iouis, quam Græci uocant aſtragalinũ, nos uerò carduelem: in capite pennas rubeas habet, in alis aureas, & omnino tota eſt uaria colore, Kiranides. Aſtrolinum & aſtrogallum Matthæus Syluaticus cardellam uel carduellum auẽ interpretatur. apparet autem uoces eſſe corruptas pro aſtragalino uel aſtragalo. Carduelis olim ποικιλὶς Græcis, in Creta uulgò guardelli, uel ſtragalino dicitur, Bellonius. Sed alij uidentur aſtragalini Oppiani lib. 3. de aucupio ubi celeres aſtragalinos (οὓς ταχεῖς ἀστραγαλίνους) uiſco capi legimus. & nimirum illi paſseribus adnumerandi ſunt, ut & ampeliones, budytæ, baritæ, ſõdes & ſpini, quas ibidem nominat & ſimiliter inuiſcari ſcribit. Nomen eis à magnitudine aſtragali inditum uidetur, tanquam minimis

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

auiculis. Solent enim aliquando authores ueteres (medici) astragali magnitudinem nominare, quasi notam uulgò, ut nos ferè nucis. Polybus in opere de affectibus corporis, medicamētum quoddam instar tali ouis accipi iubet. Cæterum asteres (ἀστὴρ) Oppiani, quas ibidem inuiscari scribit, cardueles forsitan fuerint, quibus (inquit) rubicundus circulus stellæ instar in capite fulget, quanquam & alia apud nos auicula canora inuenitur, & ipsa (ni fallor) è spinis seu carduis uictitās, Schósserle uocant nostri, rubente in uertice circulo. ¶ Thraupis, acanthis & auriuittis, auiculæ diuersæ, car duorum semine omnes uescuntur, ut difficile mihi dictu uideatur, quamnam è tribus Plinius car duelem fecerit, Turnerus. Putat autem auriuittem eam esse quam nos hic pro carduele simpliciter dicta pingimus. (Vide supra in Auriuitti.) Quanquam enim & aliæ aues carduorum seminibus pascantur, hæc tamen per excellentiam sic dici uidetur, quòd & aliarum pulcherrima sit, & cæteris (Alberto teste) cantu præferatur. ¶ Carduelis etiam apud Græcos hodie uulgò γαρδέλι uocitatur. Italis gardello & gardellin, ut Nic. Erythræus scribit, etsi is acanthidem sic interpretatur, alij aliter scribūt, gardelino, cardellino, carzerino. Carduelis (inquit Niphus Sueffanus Italus) uulgò etiam raparinus dicitur. Sed alibi rauarinum sonant, ut circa lacum Verbanū. Acanthida aliam à car duele crediderim, ut sit quæ spinus dicitur: carduelis autē passer solitarius, suauiter cantillans, Gra paldus. Sed passerem solitarium à carduele & thraupide longè diuersam esse auem, facile ex eius historia constabit. Hispani carduelem appellant sirguerito, sielecolore: & ni fallor aliqui etiam pin tacilgo. Galli chardonneret. quanquam & alias aues quæ spinas & carduos appetunt, eodem no mine uocent. Sabaudis, charderaulat. Carduelis auicula apud Germanos Sistelfinck (uel Si stelnogel) dicitur, quòd carduis insideat: apud quosdam uerò Stigelitz ab imitatione uocis, Alber tus. Carduelis multorum generum est, sed tria apud nos notiora sunt. Primum genus dorso cine reo est, à lateribus croceum, & ante rostrum in capite rubet minij instar, & hoc nobilius habetur. Alterum est croceum paruum, quod uulgò Zisich (Zinßle) uocatur, (de quo in Acanthide scripsi.) Tertium uulgò nominatur Finck, (uide in fringilla,) cui pectus omnino flammeū rubet. Sunt qui quartum genus adijciant, lino insidens: quare auis lini (Schóßle) uocatur. id in dorso ferè cinereum est ut primum, & in pectore ad croceum colorem cinereo dilutum uergit, Idem. Carduelem Ro stochij uocant Rotkógelken, Frisij ein Petter. Rhæti qui Germanicè loquuntur, Truns, ni fallor. Illyrij uel Bohemi steglick. Poloni sczigil. Eberus & Peucerus Germani ligurini duo genera fa ciunt, minus quod non ualde dissimile carduelī colorem ex albo nigroq; mixtum habeat. nos etiam (inquiunt) Sistelfincken uocamus. maius, quod fringillā duplò excedat, cætera ferè simile, Kirch finck (forte Kirßfinck) & Kernbeysser: colore utrunq; genus ignobile, sed laudatum amœnitate uocis, Hæc illi. nos de posteriore hoc genere, quod neq; paruum est, neq; uoce admodum placet, in Coccothrauste dicemus. Apud nos quidem carduelis genera duo haberi audio, alterum uertice fusco, alterum rubente. Turnerus auiculam cui nomen apud nos à uiriditate (Grünfinck, alijs iti dem Kirßfinck) acanthidem esse conijcit. nam hæc quoq; carduorum maiorum & lapparum semi ne uescitur. ego illam inter chlorides posui. ¶ Acardelentes, acalantia & actalantia, nomina cor rupta ab acanthis & acalāthis, Syluaticus cardellam, id est carduelem interpretatur. Lisinia, id est auis cardella, Idem. Thraupis nominatur Aristoteli historiæ anim. 8. 3. ubi Albertus (ex Auicen na nimirum) azamicoz habet.

B.

Carduelis aues minimas esse Plinius scribit. Totas albas in Rhætia aliquando reperiri audio. Carduelis est auis parua, croceo in corpore, (alis,) rubeo in capite colore decorata, Author libri de nat. rerum. Carduelibus dorsum cinereum & fuscum, alæ croceo colore nigroq; mixtim & alter natim uariatæ, albisq; notatæ maculis, uertex nigricans: rostrum niger ambitus, hunc miniatus, mi niatum cæsius circundat, Eberus & Peucerus.

C.

Carduelis (thraupis) spinam appetit. dormit & pascitur eodē in loco. Vermem & quoduis aliud animal edere aspernatur, ut & reliquæ spinam appetentes, scilicet spinus & auriuittis, Aristot. Mi rum uidetur quòd hęc auicula carduorum acutis aculeis pascitur, Author libri de nat. rerum. Quod carduelis dicitur pasci acutis spinarum & aculeis, experimento nouimus falsum esse. Pascitur enim seminibus carduorum, lapparum, & uirgæ pastoris, (dipsaci,) & similium. Edit etiam semen papa ueris, & rutæ & cannabis. & quæcunq; semina edit, rostro decorticat, ut pura medulla uescatur, Al bertus. Et alibi, Genera uinconum, inquit, ex spinis uictitant, ut auis Zeyßle Germanis dicta, & uinco cardui (id est carduelis) & uinco rubens pectore, & auis Gurse dicta. Virgæ pastoris, id est dipsaci, semina & uermiculos quæ sunt in carduis super radices siccatis, quærūt auiculæ, & cantant cum dantur eis, Crescentien. ¶ Cardueles ualent amœnitate uocis, Eberus & Peucerus. Car duelis auicula Germanis Sistelfinck dicitur, quòd carduis insideat: apud quosdā uerò Stigelitz ab imitatione uocis, Albertus. Et alibi, Carduelis omnia genera (quaterna enumerauimus in A.) musica, sed præcipuè primum: deinde secundum, eoq; minus tertiū, & minimè quartum. ¶ Car duelium genera omnia gregatim uolant, Albertus. ¶ In caueis inclusas aliquando epilepsia labo rare obseruauimus. ¶ Carduelis auicula etiam ultra uigesimum annum uiuit. Moguntiæ enim puer carduelem uidi, egressam uigintitres annos, cui singulis septimanis rostrum ac ungues præci debantur,

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

debantur, ut papauer cibum, potumq; capere, & suo loco consistere posset. Cauea uerò & carceribus suis exuta, quo locabatur, uel prona uel supina iacebat immota prorsus præ ætate, & ad uolandum inepta, & iamiam propemodum pennis genuinis immutatis cana effecta, Iustinus Goblerus in epistola ad me.

D.

Cardueles imperata faciunt, nec uoce tantum, sed pedibus & ore pro manibus, Plinius. 10. 42. Nollem cardueles deuorari. plus enim uoce quàm patina hominem delectant. imperata enim faciunt, & pedibus atq; ore pro manibus utuntur: ut is quem in cubiculo Francisci Gonziaci cardinalis, cibum ac potum duobus uasculis æquilibribus funiculo ad se trahentem, cum uoluptate pariter & admiratione cernimus, Platina. Carduelis ergastulo clausa supposítam aquam ab imo per filum uasculo suspenso, ad se rostro trahit, pediq; filo interdū supposito cum attigerit uasculum sitim potu sedat, Author libri de nat. rerum. Carduelium genera cornu (uasculum) à caueis, ubi includuntur, dependens, rostro trahunt ut bibant, sed cum biberint temere decídere sinunt, Albertus. Non una solum ex auium genere quæ carduorum seminibus uescuntur, imperata facit, & rostro ac pedibus pro manibus utitur, sed diuersæ spiniuoræ, nempe auriuittis (hanc ipse interpretatur uulgò dictam carduelem, & nobis ein Distelfinck) & alia colore uiridi (à quo & nomen ei Germanicum, ein Grünling:) & miliaria, quam linotam nostrates appellant. hæ omnes è duabus situlis uicísim ascendentibus & descendētibus, cibum ex una, & potum ex altera desumunt, (sumere assuescunt,) Turnerus. ¶ Cardueles domi in caueis aluntur multis annis propter cantum, nouem interdum aut amplius annis, donec iam senecta deficiant: & in mensas aliquando emissæ cicures admodum se præbent. Quòd si uterq; sexus coniunctus fuerit, præsertim si spatium uolandi eis negatum non sit, prolem procreant, nidificantq; in ipsis zetis siue hypocaustis apud nos, & pullitiem educunt, quanquam rariusculè. pariunt autem oua septem uel plura.

E.

Carduelium genera omnia, cum carduis insident adeò sunt stulta, ut frequētes una post alteram laqueo in uirgæ extremitate ligato per collum attrahantur, per foramen parietis post quem auceps lateat, non fugientibus cæteris. Similiter quando fisso ligno (amite) capiuntur, una hærente multæ conueniunt iuuandi animo, & capiuntur, Albertus.

F.

Ficedularum, carduelium, & reliquarum auium minutarum caro, si pingues sint, modo non nidificent, boni alimenti est, Platina.

G.

Zena, id est carduelis, assa & in cibo sumpta, iliacos & colicos perfectè curat, Kiranides.

H.

a. ῥαψπιν, genus auis, Hesychius & Varinus: corrupto forte nomine pro θραῦπιν.

CARYSTIAE aues sunt, quæ impune flammas inuolant, ita ut nec plumæ nec carnes earum flammis ignium aliquatenus cedant, Albertus Solinum citans, perperam ut uideo. neq; enim auis, sed lanæ potius, aut lapidis, qui lanæ instar pecti texiq; aptus erat, genus est quod Carystium ab oppido Eubœæ Carysto appellabatur, ex quo etiā mantilia fiebant, quæ igni iniecta à sordibus expurgabantur ac si abluta fuissent, ut Varinus refert. Plinius etiam (lib. 19. cap. 1.) meminit lini uiui siue asbesti, quod ignibus non absumatur, in India nascentis. Plura huiusmodi leges in Salamandra.

DE CARYOCATACTE.

CARYOCATACTEN appellare libuit genus graculi alpinum siue montanum, quod in sequenti pagina depictum ponitur, ut uocis Germanicæ Nußbrecher significationē exprimerem Græcè. Latinè nucifragam dixeris. quanquam non ignoro caryocatacten apud Athenæum lib. 2. nominari uel instrumentum quo nuces frangantur, uel hominē qui nuces confringat. ut & mucerobaton, μακηρόβατον, τὸν ἀμυγδαλοκατάκτην. muceros enim (μακήρας) Lacones amygdala uocitant, ut ex Pamphilo Athenæus retulit. Et paulò antè, Seleucus (inquit) in glossis tradit, nuces magnas myceros (μυκήρας) appellari. Amerias uerò μύκηρον scribit amygdalam dici. Μακηρόβας, καρυοκατάκτης, Hesychius & Varinus. Nucifrangibulum ioco appellat Plautus dentem, in Bacch. Mihi cautio est Ne nucifrangibula excusśit ex malis meis. Sed redeo ad auem. Hæc igitur Germanis uocatur, ut dixi, Nußbrecher, uel Nußbretscher, Nußbicker, Nußhäher. Gallis casśenoix, eadem significatione. etsi auem quam nos inferius coccothrausten appellabimus, Gallis quibusdam sic dici audiam. Italis circa alpes & lacum Verbanum, merle alpadic, id est merula alpina. sed graculorum potius quàm merularum generis eam esse apparet. Turcis gargá.

¶ Præter tria graculorum genera ab Aristotele descripta (inquit Turnerus) nouí & quartum genus, quod in alpibus Rhæticis uidi, Aristotelis lupo (monedula communi) minus, nigrum, & albis maculis per totum corpus, more sturni, distinctum, garrulitate reliqua graculorū genera multum superans, semper in syluis & montibus degens: cui Rhæti nucifragæ nomen, à nucibus, quas rostro frangit & comedit, indiderunt, Hæc ille. Amicus quidam noster cum ex Curia Rhætorum op-

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

pido hanc auem ad nos misisset, hæc simul scripsit: Nucifraga auis similis est per omnia monedulæ in turribus nidulanti, sed minor, maculis undiq; candidis, alæ etiam extremæ candicant, & sub cauda plumæ quędam prorsus albæ uisuntur. Abundat maximè circa Curiam, & omnino graculorum generis uidetur, similiterq; obstrepera est. ¶ Est & alia auis quæ nuces rostro non frangit, sed perforat, ut nucleos comedat, unde Germanis Nuſſzhäcker/ id est nucifora, nominatur, alijs Chlán: alijs Nuſſzbicker/de qua nobis inter picos dicetur. Quænam uerò auis sit ea quam Miseni uocãt Nuſſzhäher/Lusatij Gabich, nondum cognoui.

DE AVE CASPIA SIVE INDICA.

FAMA quædam uenit in sermonem hominum apud Caspios auem procreari magnitudine maximi gallinacei, uersicolore uarietate florentem; atq; auditione accepi eam supinam uolare, & sub

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

sub collum extensis cruribus subleuare, (ὑποτείνων τοῖς πραχήλοις τὰ σκέλη, καὶ οἷον ἀνέχων αὐτὸς αὑτόν) tum catelli uocem mittere, neq; in sublime, sed circum terram idcirco uolare, quòd in altum non queat sese attollere, Aelianus. Et alibi, In maris Caspij insulis cum alias aues nasci ferunt, tum maximè unam ea ui & natura affectam, ut magnitudine quidem uel egregium anserē superet: pedes autem habeat gruí persimiles, dorso sit uehementer rubro, uentre uiridi, collo albo, & disseminatis maculis croceis distincto, non minus quàm duo cubita longo, capite itē tenui & longo, rostro nigro, uocem ranis similem mittat. Item alibi, Auis Caspia, uel potius Indica (nam in India etiam nascitur) anseris magnitudine, & lato quidem, sed tenui capite, cruribus paruis est, uario colore distinguitur: nam eius dorsum purpureum est, uenter maxime coccineus, caput & cutis (δέρμα, melius δορά, id est col
10 lum, ut supra) exalbescunt, uocem caprinam mittit.

DE CATARRHACTE.

A.

CATARRHACTAS aues Callimachus memorauit, Aristophanis interpres. Video cataracten per ρ̄. simplex rectè scribi: cum scilicet deriuatur à præpositione κατὰ & uerbo ἀράσσω. & rursus per duplex ρ̄. à uerbo eiusdem significationis ῥάσσω. ut στάχυς quoq; & Attice ἄσταχυς, σταφὶς & ἀσταφὶς idem significant. geminatur autem ρ̄. in compositione, si præce-
20 dentis qua cum componitur præpositionis uocalem sequatur. sic à ῥέω, ῥήγνυμι, composita extant καταῤῥέω, & καταῤῥήγνυμι, &c. Videtur autem mihi catarrhactes auis esse larorum seu gauiarum generis, quæ apud Frisios uocatur Seemeew, id est larus marinus, miluo ferè æqualis, cadaueribus uescens, & in fame etiam anates rapiens. Cōueniunt enim uictus, & prædandi modus, & (ni fallor) etiam corporis figura. Aristoteles quidem utriq; gulam totam amplam & latam tribuit. Et Oppianus, Cataractes (inquit) auis est instar lari minoris. Plinius diuersi generis aues quæ Diomedeæ & à Iuba cataractæ dicuntur, fulicarum similes esse tradit: deceptus forsitā, ita ut pro laris, id est gauijs fulicas reddiderit: nam Græci quoq; nonnulli cepphum (fulicam interpretantur) & larum confundunt: & Diomedeæ non fulicis sed cygnis apud alios authores comparantur: nisi fulicam ueterum pro lari genere nigro accipias, de quo suo loco scribemus. Recētiores quidam obscuri fulicam cum
30 Diomedea & herodio prorsus confundunt. Scio Albertum cataracten Latinè mergum magnum exponere. sed mergorum natura non ea est, ut similiter ab alto in præceps ruant: quanquam cataractes similiter ut mergi & piscibus uiuat, & diu sub aquis se contineat. Aliud catarrhactæ genus est, de quo Eustathius in Dionysium, Catarrhactes (inquit) uocatur auis aquilæ similis, è sublimi cum impetu rectà aues inuadens, ὄρνεων μετεώρους, ὡς ἄνωθεν καταῤῥάσσον ὑφ' ὁρμῆς θηρεύειν τὰ ὄρνεα. Harpe, miluus est uel auis alia aquilæ similis, quæ in sublime euecta, facile quo libet cum impetu rectà se demittit, ῥυχδὸν ὅπου θέλει καταῤάσσει, Varinus. uide in Harpe. Sophocles in Laocoonte aquilam ipsam catarrhacten uocauit, & in Phineo harpyias, Hesychius & Varinus. Iuba Diomedeas etiam aues, ut Plinius refert, cataractas nominauit, quæ quidem ardearum generis uidentur: eò quòd in barbarorum capita, qui in Diomedeam insulam aduenerint, rostro ferientes & uulnerantes καταῤάσσειν, id
40 est cum impetu se demittere soleant: de quibus priuatim suo loco dicemus. ¶ Diuus Hieronymus in Biblijs Leuitici cap. 11. ubi LXX. pro Hebraica uoce schalac catarrhacten uertunt, mergulum reddit. uide supra in Mergo in genere. Iidem LXX. Deut. 14. Hebraicam uocem kaath, קָאַת, catarrhacten uertunt, Hieronymus mergulum, alij aliter. Vide rursus supra in Mergo in genere. ¶ Eberus & Peucerus catarrhacten falconē album interpretantur. uide in Falcone albo circa finē.

B.

Cataractes auis instar lari minoris est, robustior & colore candido (Albertus mergorum generis hanc auem facit, ut dixi, colore nigro, sed absq; authore,) accipitri palumbario similis (πελώμοι Θ',) Oppianus. Cataracta auis minor quàm accipiter est, gula tota ampla & lata, Aristot.

C.

50 Cataracta mari uictitat, Aristot. Scopulis & littoribus & petris, quas chœrades uocant, supra aquam eminentibus insidet, Oppianus. Suidas etiam in uoce ἡμερινὰ catarrhactē marinis animalibus adnumerat. ¶ In potu marina aqua, non ut cæteræ aues fluuiatili aut fontana utitur, Idem. scribit autem laros quoq; marinam aquam bibere. Cataractæ adhuc teneri piscículos tantum capiunt, adultiores deinde maiores inuadunt. Mors illis grauior quàm ulli ambiguæ uitæ auium contingit, acies enim oculorum senio confectis obtusa, in causa est ut in mare se præcipites ferri ad piscium prædam arbitrantes, scopulis ac præcipitijs illidantur & pereant, Oppianus. Cataractes ubi
60 pisces aliquot natantes uiderit (perspicacissimus enim est uel ad fundum usq; maris) altius uolat, & pennis omnibus contractis, in mare tanquam delapsus per medium aëris interuallum quouis telo celerius fertur, & ad ulnę seu passus (ὀργυιὰς) spatium immergitur, donec comprehensum piscem extraxerit, quem mox euolans palpitantem adhuc deuorat, Idem. Cum se alto ingurgitârit, manet non minus temporis, quàm quo spacium transieris iugeri, Aristot. Piscium uorax est, Procopius. Cataractæ fucum aut algam ouis super petram insternunt, nec aliter fouent, sed uentis semper ex-

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

posita relinquunt, præterea sic etiam tractant oua sua: mas illa unde marem procreandum conijcit, fœmina unde fœminam, in sublime ferunt unguibus comprehensa, indè mittunt in pelagus, atque hoc subinde repetunt per dies aliquot. Hoc motu concalefactis ouis pulli excluduntur, Oppianus.

D.

Pulli cataractæ mox ut lucem aspexerint, nulla in nidis mora, parentes uolatu sequi cõtendunt, à parentibus autem suscepti, in mare demittuntur, & rursus illico extrahuntur, ut sic facilius auxilio parentum hoc genus exercitij ipsis reddatur. Itaq; non inepte comparaueris eos filijs agricolæ alicuius grauem annis patrem sequentibus: quorum alter impositio bubus aratro terram proscindit, præit alter & sulcis semina cõmittit, operantibus pater docens simul & gaudens assistit, Oppianus.

E.

Catarrhactas imaginibus piscium super tabulas pictis capiunt, nam dum impetu in illas ceu uiuos pisces feruntur, illisi pereunt, Oppianus. Gauiarum genus in Rheno etiam sic decipi audio, ut ad tabulam in qua imago gauiæ est, aduolantes capiantur.

F.

Cataractes interdictus est cibis, in translatione LXX, interpretum Leuitici XI. & Deuter. 14. Cataractes, ibis, &c. mensis prohibentur, eò quòd aues sint piscium uoraces, quorum rapinæ inhiant, Procopius.

H.

a. Cataractes uel catarrhactes dici potest, uide supra in A. item cataracta, ut Gaza ex Aristotele transtulit. ¶ A uerbo ῥῶ fit ῥωζω & ῥαίνω eiusdem significationis. item ῥάσσω, quod est cum impetu decido, ἐῤῥωμμένως καταπίπτω. unde & catarrhactes dicitur ἐπί τι ὀρνέων καὶ ὕδωρ πετόμενον πταμένων, μεταφορικῶς δὲ καὶ ἐπί τινων ἄλλων καταῤῥασσόντων, Eustathius in Odysseæ Y. Καταῤάσσειν ἢ καταῤῥάσσειν, κατακλαύσασθαι, (uidetur uox corrupta,) πρόϊκ ζυπεῖν, καταβαλεῖν, καταξῆναι, καταψῆσαι, aliâs καταψῆσαι, Hesychius & Suidas. Haliæetus librat ex alto sese, uisoq; in mari pisce præceps in mare ruit, Plinius. quod Græce dixerim εἰς τὴν θάλατταν καταφωτῆσαι. Καταρέκτης, ὁρμητικὸς, Varinus: lego καταῤάκτης. ¶ Catarrhactæ propriè dicuntur loca petrosa, ubi fluuij cursu impedito, & aqua copiosa collecta, ex alto cum impetu decidunt, τῇ πλημμύρᾳ καταῤῥάσσοντες, ἅπερ ἄνωθεν βιαίως κατιόντες, unde & cœli catarrhactas dicimus, Eustathius in Dionysium Afrum. Catarrhactes amnis est Pamphyliæ, multus & torrentis more impetuosus, ab alta petra descendens, adeò ut longissimè strepitus exaudiatur, Strabo, meminit eius & Melas. Catarrhactas Danubij, id est partes quasdam in quibus præceps decurrit, apud Strabonem legimus lib. 7. Sunt autem petræ quædam, & ueluti mons, per quas ingente cum strepitu & uorticibus uertiginibusq; multis deuoluitur, ut describit Suidas in uoce Καταῤῥάκται. Nili catarrhactas legimus apud Plinium lib. 5. cap. 9. & Strabo lib. ultimo. Dionysius Afer poëta Blemyum κολώνας dicit, οὓς δίνο καταῤῥάκτας ἅπαν καταδύντες καὶ κρημνὸς, id est duo illa præcipitia per quæ Nilus labitur, Eustathius. sunt autem duo (utrinq; singuli) montes, per quos defluit. Sunt & Rheni in Heluetia paulò infra Scaphusiam, Lauffen appellant locum à decursu aquarum: deinde aliæ ad oppidum Lauffenberg. Cataractæ appellantur etiam è terra exeuntes aquæ, & ita ex alto defluentes, ut ruere potius quàm defluere uideantur: qualem Tyburi cernimus Anienem. Item loca ipsa è quibus exeunt aquæ, cataractæ dicuntur, unde in maximis imbribus apertas esse cœli cataractas dicere solemus. Reperitur autem hæc cataracta fœmininо genere, & hic cataractes masculinо. à Græcis καταῤάκτης masculino genere dicitur, Sipontinus. Cataractas quidam cœli fenestras, aliqui nubes, & alij subterraneos specus uocant, Io. Tortellius. In sacris legimus, Rupti sunt omnes fontes abyssi magnæ, & cataractæ cœli apertæ sunt. hoc est, fenestræ aërei cœli, in quo generantur nubes & pluuia. Sicuti cataractis ex asseribus temperantur aquarum cursus, nunc aperiendo, nunc occludendo, in fossis plerunq; manu factis, quarum prærípia lateritio muniuntur pariete. hinc & à Diodoro Nili celebrantur cataractæ. Quoniam, ut in remotioribus Græcorum Lexicis comperi, cataractas ea gens riuos intelligit, ac (ut apertius agam) cõductus, (Καταῤάκτης, ὀχετὸς, ῥύαξ, Hesych.) Cælius. Cataractæ dicuntur fores pendulæ intra portas murorũ, aduersus irruptionem hostium, ex ligno ferróue, quæ demitti ac tolli pro uoluntate custodum possunt, Germani uocant schutzgatter. Οἱ δὲ καταῤάκται ὃς ἔχον ὀλίγον ὀξωτέρω ἀλλ᾽ μηχανημάτων ἀνημμένος, ἀιφνίδιον καθῆκαν, καὶ ἐπιβάλοντο. καὶ τότε καταχόντες πρὸ τοῦ τείχος, ἀνεστολόπισαν, Varinus ex authore innominato post uocem ἥμιν. Porta cataracta deiecta clausa erat: eam partim uectibus leuãt; partim funibus subducunt in tantum altitudinis, ut subire recti possint, Liuius 7. belli Pun. Dictæ cataractæ, quòd ex alto defluere uideantur. Græci enim καταῤῥεῖν defluere dicunt: (ut Sipontinus ineptè interpretatur. cataractæ enim à uerbo καταῤάσσω, ut quod supra expositum est, dicũtur.) Dicuntur hac ratione etiam obices, quibus aquæ cursus temperatur & sustinetur, ait Budæus. Patauij sostegni uulgò dicuntur, Germanis loßladen, uel potius laßladen, id est tabulæ dimissoriæ: quod uel eleuatis illis aqua in præceps dimittatur, uel depressis cohibeatur.

DE CATREO.

CATREVS, κατρεὺς, auis quædam est, Hesychius & Varinus. Catreum auem (inquit Aelianus)

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

nus)ita nuncupatam, cum ex nimia formæ pulchritudine Clitarchus ait, tum pauonis magnitudine esse, tum pennarum eius extremitates smaragdi similitudinem gerere: ac si alios intuetur, eius oculi nescias quo colore sint: sin te aspiciat, purpureos dices. Quod in aliorum oculis album, in illius pallidum est, acri atq; acuto uidendi sensu prædita est. Capitis plumæ partim candidulis ocellis, partim guttis quibusdam alijs in alias implicatis distinctæ sunt. Eius pedes sandaricini, & uox canora, & sicut luscinia sic eadem acuta & concisa est. Eam in delicijs maximè omnium auium Indi habent, ut aspectu illius expleri non possint. Ex oculis facula splendet, lucidissimæ ut flammæ similis sit: tantoq; opere gregatim uolant, ut nubes esse uideantur. Cantādi suauitas & oris expressio tanta est, ut comparationem nullam habeat, ut crassum sit, Sirenes quasdam alatas eas dicere, Hæc ille.

DE AVE ALCATRAZ.

CATREO aui peregrinæ alteram similiter peregrinam & nomine etiam finitimā subiecimus, de qua Hier. Cardanus: Genus auium, inquit, piscosum (lego picosum, quòd rostro magno longoq; sit, ut pici) est, rostri magnitudine & corporis celebre, in occidentali India alcatraz dictum, cinerea croceaq; pluma distinctum, rostro duorum palmorum in acutum tendente, à qua tamen magnitudine parum abest rostrum tum ciconiæ tum gruis.

CAVCALIAS, Καυκαλίας, auis quædam, Hesychius & Varin. Καυκαλὴς, herba similis coriandro, & auis, Idem. sed cum herbæ nomen est, caucalis potius scribitur.

CEBLEPYRIS, Κεβλήπυρις, auis apud Aristophanem nominatur in Choro auium. ubi Scholia, Forte non una uox est, sed duæ. nam & à Callimacho CEBLE, κέβλη, auis nominat. ἔστι μύρμηξ ἐρεμπὸς πτηνὰ μέγρους. καὶ Θεμιστόκλεις τὸν πρῶνος τῆς ὧν κεβλὴ τυφὶς τῆς ὀνομάζεται, (locus uidetur plane corruptus,) ut uel hîc (apud Aristophanem) uel illic (apud Hermippum) aliquid in scribendo peccatum sit. Aliter, Ceblepyrin uocem in duas diuidi non conuenit, propter numerum uigintiquatuor auium, quo constituitur chorus. abundaret enim una. Κέβλη Grammaticis Græcis alioqui caput significat.

CEBRIONES auis nomen apud Aristophanem in Auibus, ubi Epops ciuitatem ab auibus conditam uidens, exclamat: Ὦ κεβριόνε καὶ πορφυρίων, ὡς σμοδιαλέου τὸ πόλισμα. Pulchrè autem (inquit Scholiastes) cebrionæ porphyrionem coniunxit, quoniam gigantes etiam duo qui contra deos pugnarunt, ijsdem nominibus fuêre: præsertim cum aues quoq; pugnam aduersus deos instituerent. Memoratur autem Cebriones gigas à Venere captus. Cebriones etiam filius Priami nothus fuit, qui à Patroclo saxo ictus interijt, apud Homerum Iliad. π.

DE CELA.

AVEM in India nasci accepi, magnitudine triplo maiorem otide, ore permagno & longis cruribus, absonum quiddam sonare, eiusq; summas alas pallidas, cæteras uero pennas cinericias esse, Aelianus interprete Gillio. nam Volaterranus ex Aeliano camelam hanc auem uocat. sed Græcus codex noster manuscriptus κάλαν habet, id est celam: & (quod Gillius omisit) ingluuiē ei tribuit maximam, coryco, id est peræ similem, unde & nomen illi forsitan factū est. cela enim Græcis herniam & in gutture tumorem significat. Itaq; auem onocrotalo hac præcipuè parte & absona uoce similem esse coniecerim, maiorem tantum nostro & colore differentem: nec onocrotalum Indicum appellare dubitârim. Reperitur & CILLA, κίλλα, ζῶον πτηνὸν, id est animal uolucre, (ex auiumne an insectorum genere nescio,) apud Varinum. Κίλλαι, ἀσφάγαλοι ἄνοι, Hesychius.

DE CELEO.

CELEVS auis, κελεὸς, semel & iterum Aristoteli memoratur, hanc enim & libyum pugnare scribit, lib. 9. cap. 1. de historia anim. ubi Gaza uertit galgulum cum libyo pugnare. Sed de galgulo nos priuatim agemus suo loco. Et rursus eodem capite Aristoteles: κελεὸν & λιβυὸν (galgulum & lędum habet trāslatio Gazę) aues inter se amicas esse tradit. colere enim celeòn fruteta & nemora (ut Gaza uertit: nos Græcè legimus, πρὸς ποτα μὸν καὶ λόχμας, id est iuxta amnes & fruteta, quod placet, & uetus quoq; interpres sic legit:) libyum uerò saxa & montes, suisq; locis utrunq; contentum degere pacificè. Sed ne Aristoteles ipse sibi aduersetur, celeum & libyum, nunc amicas nunc inimicas inuicem aues esse scribens, priore loco nō celeum (κελεὸν) sed κολιὸν per ο. breue in prima syllaba legerim, quæ auis uel galgulus est, ut Gaza uertit, uel potius picus uiridis uulgò dictus. Quære in pico, posteriore uerò celeòs, quæ ut mihi uidetur auis aquatica est, cum Aristoteles scribat, degere eam iuxta fluuios. Κελεὸς auis est celerrima, unde & κέλλειν uerbum, celeriter pergere, Suidas & Varinus. apud Hesychium κελαιὸς scribitur. Sunt autem aquaticæ aliquot aues, cruribus longiusculis, admodū celeres cursu, ut quæ trochili etiam inde nominantur. Fuit Κελεὸς etiam nomen herois Athenis, Hesych. Aristophanes in Acharnensibus memorat aut fingit Celeum quendam (Κελεὸν) filium Amphithoi. Ἀδελφεὸς fit abundante uocali epsilo, ut & κρνεὸς nimirum, & forte κελεὸς ὡς ἀπὸ τοῦ κέλω, Eustathius in Iliados β. Καὶ τὸν ἱσόπεδον κελεὸν λέγουσιν ἀστιζόμενοι, Etymologus.

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

DE CEPPHO.

A.

CEPPHVM Theodorus Gaza ex Aristotele fulicam interpretatur. sed quoniam an recte id ab eo factum sit, non satis mihi constat, & quæ hodie fulica à pleriscp populis qui Latinæ linguæ uestigia retinuerunt appellatur, nihil cum laris aut cepphis commune habere uidetur, uisum est priuatim de singulis, quæ apud authores obseruata nobis sunt, conscribere. Cepphus ea est auis quæ communiter larus dicitur, Scholiastes in Plutum Aristophanis, ex quo Suidas etiam & Varinus repetierunt. Cex, κῆξ, uel cauex, καύηξ, ab alijs larus, ab alijs cepphus exponitur, Hesych. sed plura de hac uoce in Laro. Ego illorum potius sententiam sequor, qui cepphum non larum, sed λαροειδῆ, id est laro similem esse scribunt, ut Nicandri interpres & sequutus eũ Varinus. Nam & Aristoteles uir hac in re omnium diligentissimus diuersas has aues facit, congeneres tamen esse coniicio, cum locus ubi degunt, uictus ratio, ingenium, & corporis species conueniant. Sed lari nomen latius patêre dixerim, quando & marini & fluuiatiles lari sunt: cepphi uerò et cataractæ (quos supra quoq; larorum generis esse ex mea coniectura docui) marina duntaxat esse larorum genera, colore & magnitudine discreta.

¶ Recentiores Græci (inquit Turnerus) qui post Aristotelem scripserunt, larum & cepphum eandem auem fecerũt, ut Erasmus in adagio λαρῷ κίπφῳ, ex Aristophane & eius interprete ostendit, (ex eo quidem quod hæc nomina in prouerbio coniunguntur, non est necesse unam esse auẽ, quin magis quadrat, duas sed eiusdem naturæ leuitatis scilicet & stoliditatis aues simul nominari, ad hominem stolidũ ac leuem & clamosum designandum: ut de improbis & mastigijs seruis similiter duæ aues diuersæ quidem, sed utraq; uariè punctis distincta, attagen & numenius in prouerbio iunguntur. Verũ ab Erasmo tantum cõiunctas has uoces in unũ prouerbium puto, non à ueterum quoquam.) Sed Aristoteles distinguit libro octauo de hist. anim. his uerbis, Ἔτι δὲ λαρῷ ὁ λδυνὸς καὶ κίπφῳ. Iam qua nam ratione autores istos conciliem, nescio, nisi dicam poetas rerum peculiares & proprias notas ac discrimina, philosophis multò negligentius obseruantes, aues corporis figura, natalibus & uictus ratione similes, licet manifestis notis differentes, easdem aues fecisse, quas seueriores philosophi ad amussim omnia expendentes, in diuersas species distinxerunt. (Atqui ego non poetas, sed grammaticos quosdam recentiores cepphum & larum cõfundere uideo, quod & ipsum facile excusatur, si larus, ut ipse sentio, genus ad cepphum sit.) Post hæc quoniam Gaza cepphum interpretatur fulicam; recentiores autem alij fulicam uanellum auem interpretantur, quam Germani kyuittam uocant, alij gallinæ aquaticæ nigræ genus, cui alba in fronte macula, de qua nos in Fulica recentiorum scribemus, reprehẽsis utrisq;, subdit, sed iam restat, ut quam auem fulicam (seu cepphum. ipse enim non distinguit) esse iudicem, ostendam. Est auis marina (inquit) magnitudine mo nẽdulæ, sed alis acutioribus & longioribus, colore tota albo, excepto nigro quem in capite gerit circo; rostro etiã & pedibus puniceis. Hanc ego sæpe in mari nauigans consideraui, tũ prẽsertim quando uel deficiente uento, uel flante contrario, emissa anchora, uentũ sequundiorem quiescẽtes expectauimus. Hęc statim soluta anchora, gauijs comitata aduolat, ex purgamẽtis nauis eiectis, escę non nihil sibi promittẽs, diutino clangore defatigata tandem keph profert, ut lari cob, unde à nostris marini cobbi dicuntur. Hæc Turnerus: qui hanc auem Germanicè ait uocari **ein wyß mewe**, Anglice a uuhite semauu uuith, uel a blak cop. uocant autem Angli laros quoq; seecob, id est cobbos marinos ut iam recitauimus. Gauiam albam (inquit idem) à fulica (ceppho) parum differre arbitror, solo nimirum cirro & rostro. Turneri de ceppho sententiam Eberus etiam & Peucerus confirmant, & sanè mihi quoq; placet hanc auem cepphum esse, & eandem fortasis Plinij fulicam propter capitis cirros. fulica uerò recentiorum alia demonstrabitur suo loco. in laro etiam genera eius aliquot Germanicè nominabo, ex quibus num aliqua cum ceppho aut cataracta conueniant, diligentiores qui loca maritima habitant adeúntue, obseruabunt. ¶ Auicennæ interpres in historia animalium casu alicubi habet pro ceppho, ut Albertus alicubi fokocol. Hispanus quidã cepphum seu fulicam sua lingua cercétam mihi interpretatus est, quod nomen ego querquedulæ magis conuenire suspicor. Auis quam Aratus cepphon dicit, ardeam Vergilius nominat, Perionius.

B.

Cepphus laro similis est, Scholiastes Nicandri. Plumis abundat, carne exigua præditus, Scholiastes Aristophanis. Gracilis est auis, (ἰσχνὸς,) carne nulla ferè, cum tota propè ossibus & plumis constet. Leuissima est, unde facilè uento impellitur, Hesychius: & fluctibus innatat, Scholiastes in Plutum Aristophanis & Suid. & ab ipsa leuitate nomen tulit, ut cepphos πτηνὰ ἢ κεφότατα dicatur, Oppianus. Currit per summam aquam, Idem. Reliqua uide in A.

C.

Cepphus apud mare uictitat, Aristot. Auis marina est, Scholiastes Nicandri. Circa mare degit, Hesychius. Circa aquas semper moratur, Scholiastes Arati. Vescitur spuma maris, qua etiã obiecta capitur, Nicander. Vide in E. Maris spumam edit, unde Aratus, Θηρεύων ἀφρὸν πέλω κλύδια λδυκαίνοντα, Scholiastes. ¶ Auis est utilissima & obstrepera, λαλῷ, Scholia in Plutũ Aristophanis. ¶ Currunt cepphi per summam aquam, & prosperum piscatoribus successum promittunt, uersari enim

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

enim his in locis gaudēt, in quibus meliores piſcium greges fuerint, thunnos maximè comitantur: quòd ab iis piſciculorum, quos dentibus ſuis diſcerpunt, carunculæ aliquot in aquis relinquuntur, quas cephi ſtatim ingurgitant. ſequuntur etiam delphinos, & piſcium ab illis occiſorum ſanguine paſcuntur. ſed maris quoq; ſpumam ingerunt. Nunquam ſanè otioſos aut dormiētes cephos terra mariue aliquis facile deprehenderit: ſemper aut uenantur, aut uolitant. Ad tonitrua adeò timidi ſunt, ut eorum ſonitu exaudito ex aēre in mare decidant. Generatio quidem eorum ex mari ne an ex aēre ſit, (locus hic in Græco codice noſtro mutilus uidetur,) non conſtat. nam terra etiam cum tonuerit fructus quoſdam (ut de tuberibus legimus) ſponte emittit, Oppianus. ¶ Διοσάς τε τοίτροχος κέπφος ἐς πρόσλατο δαιτὸς χατίζων, Lycophron. Nicander cephū celerem cognominat. ¶ Cephum parturientem imprimis clamare aiunt. uide infra prouerbium, Cephus parturit.

D.

Cephus auis eſt ſtolida, νήθης, Scholiaſtes Ariſtophanis. nam facile decipitur, ut dicemus in E. unde homines ſtolidi & deceptu faciles prouerbio etiam cephi dicuntur.

E.

Cephi ſpuma capiuntur. appetunt enim eam auidius. quocirca ſpuma inſperſa eos uenari in uſu eſt, Ariſtot. Veſcitur cephus ſpuma maris, & eadem per piſcatores (mare turbantes ut ſpumam colligant) obiecta capiuntur, Scholiaſtes Nicandri. τῷ γὰρ (ἀφρῷ) δὴ ζωὸν πᾶσοι, καὶ πότμον ὧπασεν, Nicander. Piſcatores marinam ſpumam cephis eminus primū obijciunt, deinde propius ſubinde, donec paulatim ad manum uſq; illiciant, (aut manu ipſa ſpumam porrigant,) & ita facile capiunt, Scholia in Plutum Ariſtophanis & Suidas. ¶ Cephi cum uentum imminentem ſentiunt, aduerſi uolant, ut piſces quoq; contra uentum niti ſolent. ſic enim unda à capite eis defluens caudam uerſus, ſquamas eorum quo minus inhorreſcant componit, (complanat.) Sic & cephi grēgatim contra uentum uolantes, ne illū ſequentibus pennæ ac plumæ peruertantur & rigeant, uenti imminentis indicium præbēt, Scholiaſtes Arati. Cephi cum relicto mari gregatim in terram aduerſo uento reuolant, uentū prænunciant, Vuottonus ex Arato. Noſtri etiam fluuiatiles & lacuſtres lari (Holbzoten) inſtante uento, in aēre ſublimes uolitant, & uento ſe obuertunt. ¶ Cephi his in locis, in quibus meliores piſcium greges fuerint, uerſari ſolent, itaq; proſperum ubi apparent piſcatores ſibi ſucceſſum promittunt, Oppianus.

F.

Caro cephorum probi odoris eſt, excepta parte poſteriore ultima, quæ ſola lituū (lego limum. Græcè ſcribitur θώκης, malim θινός, id eſt littus, & ſic quoq; legi poteſt, nō limum, quanquam eodem ſenſu, in Gazæ translatione. Vetus interpres, quæ ſola fœtet) olet. pingueſcunt ſatis, & eſui ſunt, Ariſtot. Niphus lituum herbam exponit, ſine authoritate.

G.

Fama eſt crudæ fulicæ cor comeſum comitialem morbum diſcutere: ipſe quidē periculum non feci, Aretæus Iunio Paulo Craſſo interprete. in Græco exemplari legitur æthyiæ, id eſt mergi.

H.

a. Cephi auis præter alios Callimachus in Hymnis meminit, Scholiaſtes Ariſtophanis. Cephus quidem dictus uidetur quaſi κῆφος, à leuitate, cum leuiſſima auiū ſit pro magnitudinis ratione: aut per onomatopœiam. Inuenio & κέμφος, apud Varinum, pro eadem aue. Cīris etiam uel cirrhis auis, de qua priuatim inter Accipitres ſcripſimus, è genere cephorum forſitan fuerit, propter cauſas illic aſſignatas. Ἀλιάπολα, τὸν κέμφον, ἢ θαλάσσιον ὄρνιν, Heſychius & Varin.

Epitheton cephi, θοός, id eſt celer, apud Nicandrum.

Κεπφωθεὶς, ἐπαρθεὶς, ὀρθιοδεὶς, ὀξέως ἐλαυνόμενος, ἀπατηθεὶς, Heſych. & Varinus. de homine nimirum leui, inconſtante, aut ſtolido & facili deceptu. nam & cephus auis leuiſſima eſt, & huc illuc uento impellitur, & decipitur facile. legitur etiam κεμφωθεὶς apud Varinum eadem ſignificatione. item Κεκεπφωμένοι, ἐπῳμένοι, apud utroſq;. Κεπφωθεὶς, καταγελασθείς. εἴρηται δὲ ὡὶ τοῦ ἀλόγου δήλου ἀνοήτως σπουδαγομένου, Heſychius non ſuo loco, nempe poſt Κεφαλήν.

¶ h. Prouerbia. Cephus larus, Κέπφος λαρός, in garrulum ac uecordē dicebatur, præcipuè qui cuiuſuis rei cupiditate deceptus capitur: ab auis ingenio ductum, quam ſpuma marina gaudere & capi aiunt, (uide ſupra in E.) Ariſtophanes utitur in Pluto, interpres admonet cognomen eſſe prouerbiale. Rurſum in Nebulis Cleonem larum uocat, quòd furtis ac rapinis inhiaret. Lucianus in libello de mercede ſeruientibus, Σωτὴρ δὲ παρακαλέσας θαρρῶν, ὡὶ χαίρει τῇ ἄγρᾳ εἰ θέλεις, καθάπερ ὁ λαρὸς ὅλον πρόσχωμεν τὸ πέλαγος. id eſt, Sumpta uerò fiducia uenatum aggredere, ſi uidetur, lari in morem, totam eſcam ore deuorans. Athenæus indicat auem hanc (larum) Herculi attributam à priſcis, quòd & ille fuerit ἀδηφάγος, atq; itidem βοφάγος eſſe uocatam. Olim præcipuus gurgitum luxus erat in piſcibus: quo magis mirum eſt hodie religionis cauſa uulgus piſcibus ueſci. proinde congruet & in obſonatores, quòd larus auis piſciū ſit appetens, Eraſmus. Sed ueterum nullus hoc prouerbio utriuſque auis nomine in ipſum coniuncto, quod ſciam, uſus eſt. uide ſupra in A. Laros uocamus homines ſtolidos, νήθεις: eoſdemq; cephos, à leui huius nominis auicula ut ueteres docent, ἀπὸ κέφου τινὸς καὶ ὑμεναιείσης ὀρνιθαείδους, Euſtathius. uidetur autē ὑμεναιείσης ei idem quod κέφου ſignificare, quòd ut unumquodq; leuius eſt, ita manibus geritur & tractatur facilius. Κέπφος, πάππος ἢ παροιμία ὡὶ ἀλόγου

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

γίστων καὶ ἀνοήτων ἀνθρώπων, Scholiastes Aristophanis. Καὶ κέπφοι τρήρωνδε ἀλωπεκιδεῦσι πέπεδε, Aristophanes in Pace, ubi Scholiastes: Τρήρωνδε δὲ ὧν τὸ κέπφε, ἀλλὰ καθ' αὑτό. κέμφοι (κέπφοι hîc legit Varinus, quod placet) γὰρ οἱ κῶφοι ἀπὸ τῶν ὀρνέων, ὅθεν καὶ οἱ ἐλαφροὶ ταῖς φρεσὶ κέφους (forte κέπφους) καλοῦμεν. A cepho aue quæ leuissima est, ac facile uento impellitur, homo etiam leuis ingenij, (ὀξὺς καὶ κέφος, ut inconstantes & ardeliones) cepphus cognominatur, Hesychius. Cepphus prouerbialiter dicitur pro homine uili & loquace, Suidas. Κεμπὸς, κέφος, ἐλαφρὸς ἄνθρωπος, Idem & Varinus. Conjscio autem hanc quoq; uocem deprauatam esse à ceppho, etsi literarum ordo in Lexicis obstet. ¶ Cepphus (etsi Erasmus larum uertit, quod non probo) parturit, Κέπφος ὠδίνει, antiquitus dicebatur in eos qui pollicerentur ingentia, nihil dignum promissis exhiberent. aiunt enim cepphũ auiculam cum parturit uociferari, hinc natum prouerbium, ubi quis magna præ se fert, pusilla præstiturus, Hæc fermè scribit interpres Aristophanis in Comœdiam Pacem, Erasmus Chiliad. primæ Cent. 9. repetit autem idem Chiliadis secundæ Cent. 2. ubi addit, Confine est illi, Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus.

CERCIS, Κορκὶς, à Varino & Hesychio exponitur genus auis, radius textorius: stirps quędam, & piceæ aut populi (αἰγείρου) arboris cacumen. Est & crex auis, de qua infra, eadem forte quæ κορκὶς. nam & κορκὰς apud Hesychium non alia quàm crex est, per onomatopœiam dicta. & CERCION apud Aelianum, de qua dicemus inter Motacillas.

DE CERTHIA.

Certhius Turneri.

NOVIMVS auiculam quandam exiguam, nomine certhiam, cui mores audaces, domicilium apud arbores, (καὶ οἰκεῖ πρὸς τὰ δένδρα,) uictus ex cossis, (ἔστι δὲ ξυλοφάγος,) ingenium sagax in uitæ officijs, uox clara, Aristot. historiæ anim. 9. 17. Græcè legitur huius auiculę nomen κορθίος, certhius. Albertus in sua translatione legit rarycheus, ubi & alia quædam ineptè scribit, & pro thripophago, deuorare eam aliam quãdam auiculam canoram, nempe uinconem Germanis dictum, (id est fringillam.) uocari autẽ Germanicè **Barchengel**, de qua scribemus in Lanio, ficto à nobis nomine.

¶ Auis est quædam, inquit Turnerus, quam Angli creperam, id est reptitatricem nominant, quòd super arbores semper repat, quam certhiam esse credo. Ea regulo paulò maior, pectore pallido (nos tota parte supina alba uidimus) cætera fusca & maculis nigris distincta est: uoce acuta, & rostro tenui (oblongo, instar upupæ ferè) & leuiter in fine aduncо: nunquam quiescit, sed semper per arbores picorum modo scandit, & cossos è corticibus eruens comedit, Hæc ille. Eberus & Peucerus certhiam auiculam carduelem minorem esse scribunt, uariam, pulchrã, audacem, uoce clara, thripophágon, & Germanicè uocari **Hirengryl**, (ab alijs puto **Hirngryll**, inter auiculas musicas maximè commendatam: quam nos infra inter chlorides species gryllum appellabimus.) Idem reptitatricem Turneri auiculam (quam ipsi Germanicè uocãt **Baumheckel**, & **Baumkletterlin**) calidrin Aristotelis faciunt, de qua supra scripsimus. Auicula (inquiunt) parua est, cinerea & uaria, agilis & ad motũ expedita: rectà sursum prorepit, & accliuia quæq; conscendit rectissimo tramite. (nisi fortè non hanc, sed auem quam nos **Chlãn** uocamus, inter picos describendã intelligunt. nam eam quoq; apud Saxones audio **Baumhecker** uocari.) Atqui ego cum Turnero potius sentirem: quoniam calidris lacus & fluuios petit, quanquam dubius sum an culicilegam potius reptatricem illam Turneri (quam scandulacam Latinè dixeris) appellem. (Vide infra in Cnipologo.) Aliqui Germanicè **Rinnenklåber** nominant.

DE CHARADRIO.

A.

CHARADRIVS auis nomen est, quam Gaza Latinè hiaticolã dici posse scribit, quod circa fluminum alueos & riuorum charadras, siue hiatus riparum uersari soleat: alibi uerò rupicem transtulit, à recto rupex. Hebraicam uocẽ anapha, אנפה, Leuitici 11. & Deut. 14. Septuaginta & Hieronymus charadrium transtulerunt, sed non uidetur charadrius hac

uoce

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

uoce ſignificari, quoniam adiícitur iuxta genus ſuum, charadrij uerò ſpecies haberi plures non legimus. quanquam Niphus charadrium ſpeciem noctuæ eſſe cõiícit, eò ſcilicet quòd noctu ſe abdat. ſed is noctuæ uocabulo nimis generaliter utitur. Recentiores quidam obſcuri, pro charadrio ineptè caladrius, caladrion, & calandria ſcribunt. Sunt qui charadrium eandem ictero ſiue galgulo aut galbulæ auem eſſe ſuſpicẽtur, quoniam Ariſtoteles icteri non meminit, & ex charadrij aſpectu hic morbus curari tradatur. Vocatur autẽ morbus idem etiam regius, ut galbula auis alio nomine (uulgò Italis) regalbulus [& ſecũdum aliquos regaliolus Suetonio] dicitur. hinc eſt quòd Gerardus Cremonenſis charadrium in Kiranide regulum conuertit. auem enim regiam charadrium eſſe Kinides ſcribit, nimirum quòd à regibus ad huius morbi curationẽ requireretur. Ego, ne quid confuſe diſſe uidear, priuatim de ſingulis ueterum recentiorumq; ſcripta recitabo. Hoc quidem certò nobis conſtat, galgulum ſiue galbulam Latinè dictum, qui hodieq; nomen in Italia retinet, nõ eſſe charadrium Ariſtotelis, quod hiſtoriam utriuſq; conferentes facillimè deprehendent. De ictero aue plura uide infra in galgulo. ¶ Charadrium ipſe coniício eam eſſe auẽ, cuius imaginem appoſui. Ea Germanicè alicubi, ni fallor, **Triel** uel **Gziel** nominatur. Italis coruz. Hanc aliquando apud ciuem meum, qui uno aut altero anno domi aluerat, conſideraui. Vídetur nonnihil ad accipitris ſpeciem accedere, niſi quòd nec roſtrum nec pedes uncos habet, ſed pennis ut accipiter aut tinnunculus ſubruffis eſt, collo, capite, pectore & uentre maculoſis: iiſdemq; partibus ex luteo ſubruffis, niſi quod colli pars poſterior magis ad fuſcum tendit. in dorſo & alis maculas quaſdam ruffas habet, cætero color fuſcus his partibus. cauda breuis & anguſta. magnitudo ei quæ gallinæ paruæ aut columbæ. crura oblonga duos palmos excedunt, colore tota ſubluteo. in quibus digiti terni, breuibus interiore parte membranis iuncti. digito poſteriore caret, ut tarda & ſtruthio. ungues breuiſsimi, mutili. Oculi magni. pupillam circulus flauus, uel aureus ambit. Roſtrum longiuſculum, anterius ni-

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

gricat, posterius flauet, extremis partibus inferiore scilicet superioreq; leuiter decussatis, quod in pictura non satis apparet. Auis est stolida & stupida, unde homines etiã stolidos nostri uocant Trichlappen. Domi inclusa subinde obambulat, aliquando in orbem ad multum tempus, circa columellam aut aliud quippiã: aliquando recto tramite, & si quid impedimento fuerit, transilit potius quàm à uia recta declinet. oculos, etiamsi digitos admoueas, nõ claudit. facile mansuescit: nam etiamnum libera ruri, parum sibi timet ab homine. Aquatica est, & in pratis palustribus uel circa paludes degit. audiui aliquando in lacu nostro glacie astricto, manibus se capi permisisse. Noctu, etiam in domibus, mures captat. In Germania inferiore abundare audio, noctu uagari, & uocem tanquam fistulæ ædere. Videtur sanè & morbus arquatus siue icterus ei conuenire, cum crura tota, rostrum & iris oculorum flauo luteóue colore in ea spectentur, & tota pars corporis supina ex ruffo colore pallescat. Hic igitur, nisi fallor, charadrius Aristotelis fuerit.

Audio etiam auem quæ uulgò à Germanis quibusdam (circa Confluentiam) Weicker appelletur, mures captare. quamobrem etiam mustela nominatur à Carolo Figulo, quòd mustelę quadrupedis instar muribus insidietur: quæ an eadem sit charadrio nostro non possum asserere. ¶ Charadrius noster cum domi aleretur, imminente tempestate perquam inquietus erat.

B.

Charadrius colore & uoce prauus est, Aristot.

C.

Vox charadrio praua. noctu apparet, die aufugit, Aristot. A Procopio Gazæo etiam inter aues noctis & tenebrarum amicas cum noctua, upupa & uespertilione numeratur. ¶ Apud mare uictitat, Aristot. & Suidas in uoce ἡμερινά. Atqui Aristophanes charadrium aliasq; aues fluuiatiles ad ciuitatem auium condendam, aquam adferre fingit: & charadrę, à quibus illi nomen, ut grammatici quoq; testantur, fluuiorum potius quàm maris dicuntur, prærupta scilicet & confragosa cauernosaq; circa ripas loca, præruptos torrentium alueos Gaza transtulit. in his enim uersari gaudet. Nihil igitur prohibet & circa mare & circa dulces aquas charadrium degere. ¶ Charadrius sulfure interimitur, Aelianus interprete Gillio. sed Philes qui sua ex Aeliano transcripsit, charadriũ titano poto perire docet. πίτανον autem calcem, interdum etiam gypsum significat.

F.

Charadrium aliqui non aspectu, sed in cibo sumptum ab ictero liberare putant. uide mox in G. in uetere quidem testamento hæc auis mensis impura pronunciatur. causam adfert Procopius interpres Græcus, quod noctis ac tenebrarum amica sit, quemadmodum & noctua & uespertilio.

G.

Charadrius morbo regio medetur, ut affirmant quidam, si ab ægro uel conspiciatur duntaxat. quocirca qui auem uendunt, abscondunt eam, ne ab ægro prius uideatur quàm eam uendiderint, & ille gratis curetur, ut author est Euphronius: Andreas non hoc uisam, sed in cibo efficere author est, Scholiastes Aristophanis. Vide etiam infra in prouerbio, Charadrium imitans. Charadrius ictericis medetur. & si ictericus eum intueatur, refugit ille & auersatur oculis conniuẽs, non propter inuidiam remedij (ut quidam putant) sed quia contagione se affici sentit, transeunte in ipsum per obtutum alterius affectionis ceu fluxu quodam, Heliodorus libro 3. Aethiopicæ historiæ & Simocatus. Charadrius auis eximio naturę beneficio affecta est, nam si quis ictericus in eam acerrime intueatur, illa contrà sine nictatione ex animo respiciat, sic affectum hominem suo obtutu ad sanitatem reducit, Aelianus. Rubetam aliquis aspiciens utcunq; optimè coloratus, pallore tanquàm ictericus afficitur: & rursus charadrium intuens (χαραδριῷ δ' καλινῷ) liberatur, Philes.

H.

a. χαραδριὸς quando auem significat, acuit ultimam. εἶδος ὀρνέου μεταβαλλομένου εἰς τὰ προκείμενα, hoc est auis colorem rerum obiectarum in se recipiens, (quanquam alij authores ictericorum duntaxat colorẽ ab eo recipi tradiderunt. pro charadra uerò barytonũ est, χαράδριον (Erasmus legit χαράδριον gen. neutro, forma diminutiua) Scholiastes in Aristophanem. Auium nomina in ιος. quæ syllabas plures tribus habent, ultimam acuunt, ut χαραδριὸς, ἀίγυπιὸς, Etymol. χαράδρα, locus est inæqualiter concauus, φαραγγώδης, à uerbo χαράσσειν· ὅθεν καὶ ἡ χαράδρα ὀνοματοπεποίηται. ἴσως δὲ καὶ ὁ χαραδριὸς, Eustath. Concitant & charadræ melodiam quandam fluctibus suis, Scholiast. Aristoph. χαραδριὸς ὄρνεον ὠνοματοπεποίηται πρὸς τὸ ὠν τοῖς χαράδραις διατρίβειν, Idem. ¶ Varonum ac rupicum squarosa incondita rostra, Lucilius apud Festum: ubi an rupices charadrios intelligat, non constat.

¶ PROVERBIVM. Charadrium imitans, χαραδριὸν μιμούμενος, dici solitũ de dissimulante ac rem utilem occultante. Suidas refert hunc senarium scazontem ex Hipponacte, Καὶ μὴν καλύπτῃ μῶν χαραδριὸν τρόπον; id est, Et num charadrion quæso uenditor cælat. (nos aliter distinximus, ut duæ personæ in hoc uersu loquantur.) Item Aristophanes in Auibus: Ἄλλως ἄρ' οὔποτ', ὡς ἔοικ', εἰς τὴν λόχμην ἐμβὰς ἐπῴζε, χαραδριὸν μιμούμενος, id est, Alioqui upupa, ut uidetur, saltum ingressa abdidit sese, charadrio imitans. Quo loco interpres narrat huius auis uim medicam (&c. uide supra in G.) Erasmus. Sed commodius uidetur, ut charadrium imitans accipiatur pro latente uel occultato instar charadrij, non pro occultante. nam & charadrius ipse interdiu (ut diximus) latêre in cauernis, noctu prodire solet, & cum uenduntur, latent occultanturq; à uendentibus. Εὐφρόνιος ἐπὶ τοῦ χαραδριὸν μιμούμενος ἀξιοῖ λέγεσθαι ἀκριβεστέρως, Scholiastes Aristophanis.

Socrates

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

Socrates apud Platonem in Gorgia, quum Callinicen eò pellexíſſet, ut fateretur beatam uitam non eſſe ſitam in copia rerum, ſed in perpetuo influxu. nam qui ſatur eſt, aut non ſitit, quoniam nec moleſtiam ſentit, nec uoluptatẽ, lapidis more uiuit, potius quàm hominis: ita ſubijcit, χαραδρεῶ τινὰ ὦ σὺ βίον λέγεις, ἀλλ' ὁ νεκρὸς, οὐδὲ λίθος. id eſt, Rurſus tu charadrij quandam narras uitam, non mortui lapidis ue. Marſilius uertit auem, quum Socrates uideatur ſentire de uoragine, in quam quum perpetuò decurrat aqua, nunquam tamen expletur. niſi fortè charadrius auis eſt de numero uoracium, quemadmodum & larus, ut hinc nomen inuenerit à charadra ductum, Eraſmus in prouerbio iam recitato Charadrion imitans.

¶ Ab his quæ apud ueteres de hac aue leguntur, recentiorum quorundam & obſcurorum ſcripta de eadem ſeparatim proponere uoluí, quòd quædam ſine authore & nugacia ab ijs tradantur.

¶ Charadrius eſt auis garrula, Rodolphus in Leuiticum. Auis eſt tota alba, ut quidam ferũt, quæ in Perſide reperitur, (inuenta in Perſide ab Alexandro,) ſed illic quoq; rara, & atrijs regum requiſita, eò quod multi ei capiendæ inſidientur propter augurium (auxilium) quod icterícis ex ea præſtatur, Albertus. Charadrios auis regia eſt, futuri præſcia. nam ſi infirmum intueri recuſet, mortis ſignum eſt. ſi uerò aciem oculorum in faciem eius direxerit, omnem ab eo morbum aufert, & uolans aduerſus Solem, proijcit morbum: ita ut & ipſa & æger ſeruentur, Kiranides & Phyſiologus, & Albertus ferè ſimiliter. Charadrius omne hominis ægroti malum intra ſe colligit, & in aëre uolans illic comburit atq; diſpergit, Author libri de nat. rerum. Infirmum moriturum non reſpicit; ſed ſi ualetudinis reſtituendæ ſpes ſit, aſpectu ſuo omnem ab eo morbum ad ſe trahit, ita ut æger liberetur, auis ægrotet, & ſæpe pro illo moriatur, Obſcurus quidam Ariſtotelem falſò citans: qui hoc etiam addit, Hæc auis habet os craſſum in crure, cuius medulla oculos caligantes ſi quis illeuerit, uiſus claritatem in eis promouet. Pars interior femoris caliginem aufert ab oculis, Author libri de nat. rerum, & Albertus.

¶ Charadrij cor & caput geſtatum, illæſum & innocuum ab omni infirmitate facit geſtantem per omne tempus uitæ ſuæ, Kiranides.

DE CHLORIDE.

A.

CHLORIS legitur apud Ariſtotelem hiſtoriæ anim. lib. 9. cap. 13. ubi Gaza luteam uertit, cum alibi (ſemel ſcilicet lib. 8. cap. 3. ubi chloris in numero earũ eſt quæ uermibus paſcuntur. neq; enim alibi ab Ariſtotele memoratur) chlorida luteolam uertat, diminutiua uoce Latina Græcam eiuſdem formæ: chloreum uerò luteam uel luteũ, utrunq; hiſtoriæ anim. lib. 9. cap. 1. Hinc decepti quidam recentiores chloridem & chloreum uel cõfuderunt uel non rectè diſtinxerunt. Chloridem mirum eſt Gazam uertiſſe luteam, cum uulgò nota auis ſit, & à uiriditate uocetur Græcè, Volaterranus & Niphus Itali. quibus & ipſe aſſentior: primum enim non probo quòd Gaza luteam aut luteolam uerterit, cum chlorionem tamen reddat uireonem. quanquam ſcio χλωρὸν apud Græcos non de uiridi tantum, ſed luteo etiam colore dici: & uitellum ſiue luteum oui eodem nomine uocari. deinde non aliquam lutei coloris auiculam, ſed illã quæ à uiriditate apud Germanos etiam denominatur, chloridem eſſe iudico: non ligurinum quam Germani ciſelam uocant, ut Gyb. Longolius & Guil. Turnerus putauerunt, quòd illi acanthidis apud Ariſtotelem hiſtoria magis conuenire uideatur. Vtriſq; obijci poteſt, quòd & acanthis & noſtra à uiriditate dicta feminibus ueſcantur, chloris uerò Ariſtotelis uermibus. Sed nos aliam chlorin non inuenimus in præſentia: itaq; diſtinguendi gratia moneo lectorem, ea quæ ſequuntur omnia de noſtra chloride intelligenda eſſe, quam & uiridiam uocare libuit, ubi Ariſtotelis nomen non ſubijcitur. ¶ Noſtra igitur chloris Italis appellatur uerdon aut uerderro, aut uerdmõtan, alijs (ni fallor) zaranto, caranto, aut taranto: alibi frinſon, ut circa Tridentum. Luſitanis uerdelham. Sabaudis uerdeyre. Germanis Grünling, Grünfinck, alibi Kuttuogel, & circa Francfordiam ad Mœnum Tutter: alibi

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

Rappfinck, quia ſemen raporum edit. Illyriſs (ni fallor) zeglolka. Turnerus acanthidem hanc auem facit, & Germanicè interpretatur, Kirßfincke, melius puto ſcripturus Hirßfinck, id eſt miliariam. non enim cerasis, ſed milio ueſcitur, unde apud aliquos Hirßuogel appellatur. Idem Turnerus in epiſtola ad me ſcripta kirsfincam iſtam (id eſt chloridem noſtram) putat eſſe thraupin. Anglicè a grenefinche. Auis quæ Gallicè uerdier dicitur, & Græcè chloris, uulgò hodie à Græcis aſſarandos uocatur, ut in quibuſdam Galliæ locis ſerrant, Bellonius.

B.

Chloris à colore partis ſuæ inferioris pallido (ochro) dicta, Ariſtot. atqui noſtra chloris ut & ligurinus, quam alij chlorin putant, non infra tantũ ſed ſupra quoq; uirent, niſi quòd pennas aliquot nigras in alis & cauda habent, ligurinus etiam in capite. Magnitudine alaudæ eſt, Idem. hæc magnitudo ligurino non conuenit, ſed uiridiæ. Videntur ſanè hæ duæ aues tum natura tum corporis ſpecie ſimiles, magnitudine tantum differre. Grenefinca (uiridia) noſtra magnitudine paſſerem æquat, tota uiridis eſt, præſertim mas in hoc genere, fœmina pallida eſt, Turner. Auicula quã Itali zarãto uocãt, (eadẽ, ni fallor, uiridię noſtrę) ligurino ſimilis eſt, ſed paulò maior, roſtro latiuſculo, minus uiridis per dorſum, in pectore & ſub alis egregiè crocea. nuces edit. uſus eius in aucupio niſorũ.

C.

Chloris uermiculis ueſcitur, Ariſtot. Viridia noſtra inter ſpinas plurimum degit, & ex herbarum ſeminibus uictitat, præcipuè carduorum maiorum & lapparum, ut auriuittis minorum, Turnerus. Raporum etiam ſemen edit, unde à Germanis quibuſdam Rappfinck appellatur. Chloris nidũ ſibi ex ſymphyto (quod magna difficultate & reperitur & effoditur, Aelianus) ſtirpitus euulſo facit: ſed ſtragulum ſubijcit ex lana & uillo. parit aũt quatuor aut quinq;, Ariſtot. Chloris nidulatur in arboribus, Vuottonus. Chloridis in nido cuculus aliquãdo parit, Idẽ. Vide in Cuculo. Viridia nidulatur in ramis ſalicũ aut prunorũ ſylueſtrium. cantat amœnè, Turnerus. Cantu & uolatu libero eſt, Volater.

D.

Viridia præ cæteris manſueſcit, Volaterranus. Cibum & potum è ſitulis haurire non recuſat, Turnerus: attrahendo ſcilicet è cauea ſuſpenſas, ut in Carduele diximus.

H.

Luſcinia apud Homerũ χλωρὶς cognominatur, quòd in locis uiridibus uerſari ſoleat, uel quòd ſimul cum uireſcentibus plantis, id eſt uêre appareat, uel propter colorem, Euſtathius. ¶ Chlorites gemma herbacei coloris, quam dicunt magi inueniri in ſcyllæ auis uentre, Plinius.

¶ Eſt & χλωδεὶς apud Homerum Odyſſ. λ. filia Amphionis (qui filius fuit Iaſi regis Orchomeni & Pyli) & Pherſephones filiæ Miſ, mater Neſtoris, Euſtath. & Innominatus Scholiaſtes. hãc à Diana occiſam ferunt ob matris ſuperbiam. Chloris Amphionis filia curſus certamine uicit in Elide ad Iunonis templum, Pauſanias. Fuit & Chloris Arcturi filia, cuius meminit Plutarchus in libro de fluuijs. Item Chloris una ex filiabus Niobes apud Io. Tzetzen. Apud Argiuos Latonæ ſimulacrum eſt: cui appoſitam uirginis imaginem à pallore Chlorin appellant, Niobes filiam fuiſſe, & Meliboeam initio nominatam aſſerentes, Pauſanias in Corinthiacis. Chloris nympha apud Textorẽ, cuius epitheta, Zephyritis, cãdida, uerna, florigera. fingitur hæc à Zephyro dilecta & in uxorem ducta, cui ille in munus amoris ac uiolatæ pudicitiæ, omne ius in flores cõceſſerit, & pro Chloride Floram uocauerit. itaq; dea florum habetur. Lampſacidæ flores candida Chlori tibi, Claudianus. Eſt etiam Chlôris mœcha uetula apud Horatium Carm. 3. 15.

¶ Viridiæ quam Germani Grünling uocant, ſimilis eſt alia auis ñſdem dicta Grünlinger, eadem (ni fallor) magnitudine, ſed roſtro unco & uiridior.

¶ Alia præterea Greßling, quaſi graminea uocatur, dorſo uiridi, roſtro albicante, magnitudine fringillæ, uentre albicante & fuſco, cantu ſatis ſuaui.

DE CITRINELLA.

CITRINELLA in quibuſdam Italiæ locis, ut Tridenti, nominatur auicula chloridi noſtræ uel ligurino congener, pectore luteo ſeu citrino, capite cinereo, in caueis alitur propter cantum quo mirè excellit, præ omnibus huius generis ſerino tãtum excepto. papaueris nigri ſeminibus ueſcitur. Galli uocant tarin, & alibi (ut circa Auinionẽ) tirin, Neapolitani lequila, Turci ſaré. Hanc ſi quis chloridem eſſe malit à flauo citrinóue colore partis inferioris, cõcedam. ¶ Capitur in altis Heluetiæ montibus & alpibus, ut retrò thermas Fabarias.

¶ Simi-

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

¶ Similis huic est, ut audio, Canaria dicta auicula, quæ è Canarijs insulis sacchari feracibus aduehitur, suauissimi cantus.

¶ Auicula aurea, uccello d'oro, ab Italis dicitur, auicula parua instar citrinellæ, & admodum canora, aureo pectoris colore, unde & aureola dici posset Latinè, ex Italia ad Germanos adfertur.

¶ Citrinellis etiam comparatur, aut ligurinis magnitudine & partim colore, auicula in quibusdam Germaniæ regionibus, ut Alsatia, gyrola (Gyrle) nomine, per onomatopœiam ut cõijcio, cantu laudatissima. Serinus etiam auis de qua nunc scribam, alicubi Girlitz uocatur.

DE SERINO.

AVICVLA cuius hæc icon est, cantu egregiè musico omnibus huius generis (etiã citrinellæ) prælata, Italicè (ut audio) serin uocatur, unde nos etiam serinum diximus: Gallicè cedrin, haud scio an à colore citrino. nam ligurinum auiculã refert, & magnitudine & colore partim, pectore ac uentre scilicet ex uiridi fluescens: parte superiore partim eiusdem coloris partim fusca. Imprimis mansuescit, & ad multos annos (tredecim aut quatuordecim) caueis incluſa alitur. Væneunt apud nos quæ cantu præstant, singulæ statêre duplici, aliæ sesquistatêre aut tetradrachmo. Germanicum eius nomen est **Fädemle**: & in Heluetia alicubi **Schwäderle** (quamuis aliqui diuersam hanc esse auiculam uolunt:) circa Francfordiam ad Mœnum **Girlitz**: ut alia quædam parua auicula huius generis in Alsatia gyrola. ¶ Non aliæ sunt, ut audio, scartzerini dictæ auiculæ, circa Tridentum capi, & ad Germanos deferri solitæ, à quibus **Hirngryllen** appellantur. suauiter cantillant: & forsitan nomen eis à continuo cantu factum. nam ut grylli in agris apricis & circa balnea ac fornaces cantu suo continenter utuntur. aut fortè quòd uocem mirè flectant & uarient ad suauitatem modulationis, quasi ui quadam intellectus & phantasiæ id faciant. nam & homines ὑφαντασιώτους, hoc est qui phantasia ualent, gryllos cerebro continere uulgus dicit. est autẽ **hirn**, Germanis cerebrum. Aut potius quòd summa & argutissima uocis acutie cerebrum penetrare uideantur. circa Francfordiam simpliciter **Gryllen** appellant. Itaq; Latinè etiam gryllum aut gryllodum, & Græcè similiter γρύλλον ἢ γρυλλοδόν, hãc auem appellêmus licet. Capiuntur & in Germania apud Carinthios. Augustæ Vindelicorum simul uterq; sexus (canit enim uterq;) trium staterum siue drachmarum duodecim pretio uænit, ut audio. Magnitudine sunt qua ligurini, uel paulò minores, sed minus lutei. Capiuntur etiam in Heluetiæ nostræ montibus ac syluis quibusdam, & circa Vocetium montem, & circa Bellinzonam. Auceps quidam apud nos cum utrunq; sexum domi incluſum aleret, ita ut aliqua uolandi libertas esset, pullos etiam ex eis habuit. sed aliquando cum pro mare gryllo marem ligurinum adhibuisset, oua quidem nata sunt, sed ex quibus fotis nihil prouenit.

DE CHLORIONE SEV CHLOREO.

CHLOREVS, quem Theodorus quandoq; luteum, quandoq; luteam uocat, mea quidem sententia longè alia auis est, & maior quàm chloris. nam turtur & chloreus pugnant Aristoteli, & occiditur à chloreo turtur. Ad hæc chloreus & pipra dissident. oua enim inuicem exedunt, apud eundem. Et coruus & chloreus pugnant, ut refert Plinius: nisi forte exemplaria hoc in loco sint mendosa. In hoc genere lutearum nonnulli uireonem marem esse opinãtur, Aelianus. Mihi sanè chloreus & chlorion Aristotelis una eademq; auis uidetur: quod inde etiam conijcimus, quoniã à chloreo turtur uincitur, chlorioni turturis magnitudo tribuitur. frequentius autem quarum magnitudo conuenit pugnant & cõmittuntur. Plinium etiam uideo non distinxisse: Pugnant (inquit) coruus & chlorio, noctu inuicem oua exquirentes: qui locus translatus est ex Aristotelis historię anim. lib. 9. cap. 1. ubi Græcè legitur πίπρα καὶ χλωρεύς. Iam ut chloreum à chlorione recentiores quidam non rectè, ut ipse conijcio, separant: sic chloridem & chloreum confundunt, ut supra ostendi in Chloride A. Guil. Budæus, Gyb. Longolius & Guil. Turnerus & alij quidam recentiores chlorionem auem interpretantur illam quæ uulgò oriolus dicitur, Gallis lorion, nobis **Widewal**: de quo nos inter picos agemus. Iidem Longolius & Turnerus diuersum à chlorione chloreum rati, Germanicè interpretantur **Gälgotz**, quem ego passerem spermologum esse suspicor, & à Saxonibus uulgò **Wonitz** nominari. sic enim chloreum Eberus & Peucerus interpretantur, Turnerum scilicet sequuti ut in alijs plerisq;. ¶ Habent Itali auem quæ circa Bononiam regalbulo & rigey uo-

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

catur, quam in Galbula describam: & Germani habent quam à rostri figura cruciatam indigetant, nos Loxiam diximus: quarum alterutram potius chlorionem esse coniecerim quàm uel oriolum uel passerem spermologum nostrum: sed animus magis ad galbulam inclinat. ¶ ALSECRAH est auis uiridis nota Damasci, Andr. Belluneñ. hæc chloris ne an chlorion sit, inquirant quibus occasio fuerit.

¶ Vireo (chlorionem sic Gaza reddit, nescio quàm rectè, cum Plinius non uiridem, sed totam esse luteam scribat hanc auem, & Gaza alibi chlôrin auiculam luteam aut luteolam uerterit, & similiter chloreum quem nos eundem chlorioni esse sentimus luteum luteámue) docilis & ad uitæ munera ingeniosus notatur, sed malè uolat, nec grati coloris est, Aristot. nõ mirum autem si χλωρεῶν siue uiridem siue luteum colorem in hac aue ingratum dixerit, cum eundem in chloride etiam improbârit. Et rursus, Vireo totus uiridans (χλωρεὼν δὲ χλωρὸς ὅλος) ex obscuro est, (hoc Gaza de suo addidit.) Hyeme hic non uidetur, sed æstiuo solstitio potissimum uenit in conspectum, discedit exortu arcturi syderis, Idem, Plinius & Aelianus. Magnitudine turturis est, Aristot. Vireo in luteæ genere mas, uitæ munerum sciens est, simul & aptus ad quiduis discendum, ideoq; & laboris in discendo patiens, Aelianus. Chloreus, uulgò etiam gloreus siue grallus, de genere milui parui est, ut dicunt, Niphus ineptam Alberti sententiam secutus. nam pro chlorione Albertus habet glaro, & imperitissimè exponit genus milui parui, qui turturis pullos è nido rapere conetur, & impugnando parentem etiam aliquando interimat. Idem Albertus ex loco Aristotelis de historia anim. 9. 15. pro chlorione habet florietus. hanc auem Auicenna (inquit) uocat haudon (aliâs halydon) imitatricem esse scribens gestuum humanorum sicut simia, & cantum exercere persuauem: linguam extremam non habere acutam, praui coloris esse qui aliquantulum ad nigredinem pallidam declinet. Chlorioni hostis est crex, nocet enim & ipsi & pullis, ex flagratione (incendio) procreatam hanc auem fabulantur quidam, Aristot. ¶ Χλωρεὺς, ὀρνιθάριον χλωρόν, Hesychius & Varinus. Χωρεῖον, θυχεῖον κόπρου, id est matula uel receptaculum stercoris, & auis quædam, Hesychius. apud Varinum χωρεῖον per ω. magnum in ultima scribitur. ego pro aue χλωρεῖον scribendum puto, pro matula (uel latrina fortasis) χωρεῖον. Χλωρεῶν, genus animalis, Suidas. ego potius χλωρεῖον legerim, genus auis. Φοινίκιον, auis quædam, Hesych. suspicor autem hîc quoq; χλωρεῖον legendum.

CHYRRHAEVS, χύρραλος, auis quædam est, Hesychius & Varinus. Sigismundus Gelenius propter nominis similitudinem, eandem auem esse conijcit quam Germani scharbum uocãt, quem inter mergos magnos descripsimus. Sed ubi descriptiones ipsæ desunt, nihil momenti adfert nominum similitudo.

DE CICONIA.

A.

CICONIAM Hebræi uocant chasida, חסידה, ut recentiores Iudæi ferè interpretantur, & Munsterus in Leuitico & Deuteron. & Iob 8. & Hierem. 8. transtulit. accedit etymologia pietate & benignitate insignẽ auem indicans, qualis ciconia apprime est. quin etiam certo tempore abit reditq; quod Hieremias propheta illi tribuit. Quamobrem diuersas interpretum opiniones miramur. nam Dauid Kimhi ex magistrorum sententia uulturem album interpretatur: daiah lebana, id est miluum album, ut P. Fagius interpretatur. hunc uerò aiunt (inquit) hasida dictum, quòd faciat gratiam uel pietatem cum sodalibus suis, distribuendo eis cibos suos. R. Salomõ Leuitici 11. ea repetit quæ D. Kimhi transcripsit: additq; uulgò dici חסידה, ciconia: idem sentit Abraham Esra. Aquila, Symmachus & Theodotion Zachariæ quinto (ubi alas mulierum quas propheta per uisionem uidit, alis comparat auis chasida, Munsterus miluum uertit) herodium uerterunt. Hieremiæ octauo Symmachus & Theodotion uocem Hebraicam posuerunt, Aquila herodiũ uertit. Rursus Septuaginta Leuitici undecimo & Psalmo 104. herodium, Deuteronomij uerò 14. pelecâna, Zachariæ quinto epopa, id est upupã: Hieremiæ 8. Hebraicũ relinquũt (Hieronymo teste) ἀσίδα enim transtulerũt, ut & Iob 39. Hieronymus in Leuitico & Psalmo 104. herodiũ conuertit, in Deuteron. onocrotalum, & Hieremiæ 8. miluum pro chasida, pro agur uero (עגור, de qua uoce plura dicam in Grue A.) ibidem ciconiam. Symmachus & Sexta æditio Psalmo 104. ἱκτῖνον, id est miluum. Rabi Salomon Zachariæ 5. uulturem putat. Deuteronomij 14. Chaldæus interpres pro chasida habet charadita חרדיתא, quæ uox ad Græcam herodius alludit, (aliâs chorota, חרורתא fortè à candore, Fagius.) Arabs zakid, זקר, Persa Hebraicam uocem relinquit. Arnobius & Augustinus Psalmo 104. fulicam reddiderunt. Chasida (inquit Munsterus) auis est, quam trãslator noster uocat miluum & porphyrionem. Rabi uerò Dauid & Abraham, dicunt esse auem magnam quæ nidificet in sublimioribus domibus & abietibus, ac per singulas hyemes & æstates locũ mutet. ¶ Vires quas fimo ciconiæ Dioscorides tribuit, Serapio illum locum transferens auis lacalit fimo adscribit. Albertus pro ciconia lalath habet, nimirum ex Auicenna, ubi transtulit locum ex Aristotelis historia animalium 9. 13. quanquam ipse ciconiam hac uoce significari nesciuit. Alibi etiam apud eundem (ex Aristotelis hist. animal. 9. 6.) ladach pro ciconia scriptum inuenio. Sebastianus Munsterus in Lexico trilingui post Hebraicum ciconiæ nomen chasida, hæc etiam subiungit:

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

iungit: deiutha דיותא: chauaritha, חוריתא: machuautha, & forte machuarta, מחוררתא: quę ego omnia Chaldaica esse puto. Alocolobri, id est ciconia, Syluaticus.

¶ Græcis πελαργὸς dicitur, quod nomen etiam hodie seruant. Italis cigogna uel zigognia. Hispanis ciguēna. Gallis & Sabaudis cicogne uel cigogne. Germanis ein Storch uel Storck. Saxonicè ein Ebeher, ut Turnerus refert. Rostochij & alibi in Germania Adebar uel Odeboer. Flandris Houare. Anglis a storke. Illyrijs cziap. Polonis boczan. Turcis leglék.

B.

Ciconiæ in Heluetia abundant, præsertim ijs in locis à quibus paludes aut lacus non procul distant. Transpadana Italia iuxta alpes Larium locum appellat, amœnum arbusto agrum, ad quem ciconiæ non permeant: sicuti nec octauum citra lapidem ab eo, Plinius. In Fidenâte agro nec pullos nec nidum faciunt, Idem. In Germania auis est notissima, Britānis uerò plerisq; omnibus tam

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

ignota est, quàm quæ omnium ignotissima. nec mirum, cum nusquam in insula nostra nisi captiua ciconia uideatur. Auis est mediæ magnitudinis inter gruem & ardeam, pennis albis & nigris distincta: crura longa habet, rostrum gruinum, sed rubrum & crassum, Turnerus. Ciconia alas habet nigras, & caudam aliasq; partes albas, Albertus. Sunt qui ciconijs non inesse linguas confirment, Plinius. Hoc & Germani in grypho quodã insinuant, **Ein vogel on zungen, Der ander saugt sine jungen**, &c. ¶ Ciconiæ cur habeant rostrum magnum & collum oblongum, meminit Galenus lib. x i. de usu partium. Ciconia δολιχόλαιμός est, (id est collo prælongo.) Rostrum ei rubicolor, rectum, & orthogono acuto persimile. Linguam habet quidẽ, sed breuissimam. Pedes etiam ut rostrum rutilescunt. In pullis uerò rostra simul ac pedes fusco colore cernuntur, Gaspar Heldelinus. Crura ei procera & excelsa, Idem.

C.

Glotorat immenso de turre ciconia rostro, Author Philomelæ. Ciconias ferunt linguas nõ habere, uerum sonum quo crepitant, oris potius quàm uocis esse, Solinus. Ciconiæ quasi cicaniæ à sono quo crepitant dictæ sunt, quẽ rostro quatiente faciunt, Isidorus. Idem de uoce ciconiæ clangere dixit. In Pythonos comę congregatæ, inter se commurmurant, Plin. Extat Philostrati epistolium ad Epictetum huiusmodi: Εἰ κρότῳ ἀνοήτῳ χαίρεις, καὶ οὐ πελαργὸς ἐπειδὰν παρόντας (forte παρόντας) ἡμᾶς κροτῶσιν, ἢ γὸ δ᾽ ἥμερ (δ᾽ ἡμεῖς) τοσούτῳ σωφρονέστερον (scilicet κροτεῖν, aut lege σωφρονέστερός) τὸ ἀθλιώδιον, ὅσῳ μηδὲ ἀετὸν μηδ᾽ ἰκτῖνα τὸν κροτεῖν. Hoc est, Si plausu temerario delectaris, ciconias etiam cum prætereuntibus nobis applaudunt modestius Athenienſium populo id facere putabis, quòd gratis & absq; mercede plaudant. Ciconiæ pulli uocem gauijs (uanellos puto intelligit) presiorem parentum desyderio emittunt. Porrò sono illo, qui siue arterię interioris uehemẽtiore impulsu, siue (quod magis uidetur) modulata linguæ rostriq; cõplosione æditur, certe uix est alius uel gratior, uel plausibilior. Hoc crepero sono uer prænunciat, coniugem salutat, gratias Deo factori eglottorat. Videtur autem hoc uerbum (glottorare) ἀπὸ τῆς γλώττης factum, Gaspar Heldelinus.

¶ Circa Thessaliam aiunt tantam serpentium uim prouenire, ut nisi à ciconijs cõficerentur, incolas pellerent, Aristot. in Mirabil. Circa Alexandriam in sinistra Nili parte, fertili & herbosa, aues aquaticæ per hyemem collectæ uidentur, quarum copijs campi & prata albent, præsertim ciconijs, quas Aegyptij merito amant, cum propter ranas quas illic nimis abunde nascentes ciconiæ consumunt, tum quia serpentes etiam integros deuorant, Bellonius. Ciconia duo maximè loca uictus quærendi gratia infrequentat, stagna scilicet & prata. E stagnis lacubusq;, adde etiam paludibus, uaria quidem & multa animalcula, sed præcipuè omnis generis ranas mira celeritate comprendit, comprensã statim iactu quopiam non fallente in fauces deijcit, deiectas stomacho recondit. Verum eas modo ranas infensius insectatur, quæ regni sui (aquarum) termínos egrediuntur. Cęterum prata ea potissimum frequentare insueuit, quæ in conuallibus aut locis irriguis iacent, quod genus Græci βαθυλειμὲς uocãt: inde lacertas, cherydros aliosq; serpentes, ranas calamitas, aliasq; pratorum pestes capit, maximè autem cicinias (cæcilias, id est cęcos serpentes) quibus unicè delectatur, sectari solet, Gasp. Heldelinus. Serpente ciconia pullos Nutrit, & inuenta per deuia rura lacerta, Iuuenalis: qui arguens Romanos quorum liberi tales euadebant, quales à parentibus instituebãtur memorat naturam ciconiæ eiusq; pullorum. hi enim à teneris assuefacti colubris uescuntur. Ciconia circa lacus & paludes degit, ranas, bufones, angues & pisces comedens, Turnerus. Multifariam serpentibus insidiatur, eosq; deuorat & alia uenenata animalia, nec inde perit: bufonem uerò non nisi in magna fame gustat, tanquam præ cæteris uenenosum, Author libri de nat. rerum. ¶ Quædam in ingressu ante se pedes iaciunt, ut ciconiæ & grues, Plinius. ¶ Ciconia uolans pedibus, tanquam gubernaculo nauta, cursum moderatur: porrectisq; in caudam quæ breuior illi contigit, pedibus, per magnum aëra contendit, Gasp. Heldelinus. ¶ Cur grus, ciconia, & aliæ quædam aues dormientes uni tantum pedi innitantur, & caput humero alteri imponant, Hieron. Garimbertus quærit quæstione 51. ¶ Neq; enim hirundines & ciconię, quæ in Italia pariunt, in omnibus terris pariunt, Varro. Apud Germanos in summis tectis, aliquando in ipsis summis fumarijs nidulantur, Turnerus. Nunquam nidos extruunt, quin lychniten dictum lapidem imponãt, quasi facem adhibentes ut oua fœtum producant, & serpentes nidis non appropinquent, ut aquilæ aëtiten, Philostratus in uita Apollonij. Turdi non ut aduenæ uolucres faciunt pullos, ut in agro ciconiæ, in tecto hirundines, &c. Varro. Ciconia primo protinus aduentu ueterem nidum repetit, quem si quidem saluum & incolumem inuenit, collectis hyberno situ sordibus statim repurgat, instauratq; sin sæuiore aliqua uentorum tempestate deiectum cernit, ramentis illico undiq; ex agris palustriq; ulua comportatis, possessionem sedis nouo nido occupat. Pomeria primum rotunda sciotherico (quod uulgus Mathematicorum concauum uocat) ualde similia figit, mox ædificat, deinde consabilit. Postremò si quid distortius horret, admirabili quadam rostri industria in ordinem componit. Nidificat autem in ædificioribus ædium fastigijs, aut aridis proximè, idq; rarius, arboribus, Gasparus Heldelinus. ¶ Veneri non alibi indulgent quàm in nido. Oua triginta non amplius diebus fœmina, quatuor, anserinorum tum magnitudine tum colore ponit: quæ quamprimum, uariatis quidem uterq; uicibus, plumis fouent. Obit autem pater incubandi munus tantisper, dum illa sibi per otium cibum quærat. Incubitum, nisi asperior tempestas impediat, spatio mensis, ut plurimum absoluunt, Gasp. Heldelinus.

¶ Ciconiæ

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

¶ Ciconiæ quo nam è loco ueniant, aut quo se referant, incompertum adhuc est. E longinquo uenire non dubium, eodem quo grues modo: illas hyemis, has æstatis aduenas. Abiturę congregantur in loco certo: comitatæq; sic, ut nulla sui generis relinquatur, nisi captiua & serua, ceu lege prædicta die recedunt. Nemo uidit agmen discedentium, cum discessurum appareat: nec uenire, sed uenisse cernimus: utrunq; nocturnis fit temporibus. Et quamuis ultra citráue peruolent, nunquam tamen aduenisse usquam, nisi noctu existimantur. Pythonos comen uocant in Asia patentibus campis, ubi congregatæ inter se commurmurant, (ubi primo aduentus sui tempore ciconiæ aduolant, Solinus:) eam quæ nouissimo aduenit lacerãt, atq; ita abeunt. Notatum, post idus Augustas non temere uisas ibi, Plinius. Simulatq; ciconiolæ in pennas integras excreuêre, iamq; alarum firmiore ope leniter spirante aura, nido se tollere, mox proxima nido tecta circumuolare audent: deinde libero etiam cœlo sublimes ludere sustinẽt. Postremò cum finitimas ciconiarum ædes obuolitantes, ad alarum facienda pericula euocant: id quod idibus Iunij faciunt (eo enim tempore nidos primum egredientes deserunt, euolantq; ac reuolant. accedit quòd è pratis ipsæ quod sumant ductu instinctuq; parentum uenantur) tum, inquam, solertissima quadã ingenij perspicacitate profectionis tempus obseruant, est autem sub æstatis exitum circiter idus Augusti, (circiter diem ascẽsionis Mariæ,) Gasp. Heldelinus. Et rursus, Idibus Augusti ciconiæ iuuenesq; senesq;, collecto agmine pulcherrimo, iter laboriosum illud pernocte luna ingrediuntur. Priusquam uerò mare trajciunt, omnes quas quidem agri nostri emisêre, Athesim Galliæ flumen, non ita procul ab Sextinianis aquis, seu (ut alijs placet) Sestianis aris, nimirum ubi Marius Cimbros ferro fudit, congregantur. Illic habitis inter se publicis concionibus commurmurant, exercitum lustrant, cognitionibus diem unum aut alterum traducunt, iudicia grauiter exercent: & si quam tardatior segnities morata est, aut adulterij crimen conuicit, eam communibus sententijs dispungunt occiduntq;. Cæterum abiturae aquilonis secundum flatum prudẽter expectant, qui simulatq; pronior incidit, tum ceu lege prædicta die abitum maturant. Auium multa genera locum ita mutant, ut certum sit unde & quò se recipiant: ciconiæ uerò unde ueniant, quò reuertantur, non satis constat. Quidam ex Lycia uolare aiunt, alij ex Aethiopia, quo loco inchoata exundatione Nili fœcundatur Aegyptus, Oppianus in Ixeut. Ciconiæ hyeme latent, Aristot. nidos eosdem repetunt, Plinius. Audio ciconias cum gruibus (non simul sed diuersis temporibus) iniurias frigoris fugientes, mutatione cœli solum uertere, ac rursus hyberno tempore exacto, ad patriam sedẽ remigrantes, cum illas, tum has, sicut homines domum, probè nidos suos recognoscere, Gillius ex Aeliano. Vulgus agreste & rapa post ciconiæ discessum malè seri putat: nos omnino post Vulcanalia, & præcocia cum panico, Plinius. Ciconiæ à nobis prius recedunt quàm hirundines, Albertus. In Heluetiã ad nos aduẽtare solent circa octauum calẽdas Martij. Ciconiæ quæ æstate in Europa sunt, magna hyemis parte ut in Aegypto, sic etiam circa Antiochiam (iuxta Amanum montem) degunt, Bellonius. Et rursus, Cum circa Abydum essem uicesimo quarto die Augusti, ingentem ciconiarum uim conspexi, quæ ad tria uel quatuor millia accedere uidebatur. Volabant illæ à Russia & Tartaria, & Hellespontum agmine decussato transuersum trajciebant. Et cum supra Tenedum insulam essent, longo per anfractus tractu se conuertebant, donec in circulum omnes colligerentur. inde priusquam longius à faucibus Propontidis pergerent, in minores aliquot turmas supra uiginti se distribuebant, & se inuicem uersus meridiem sequebantur. Haud equidem adfirmare ausim, quòd quidam autores sunt hybernis in Africa ciconias diebus delitescere, perinde ut apud nos gauias (uanellos, ut conijcio, sic uocat) hirundinesq; facitare ferunt: & cum has tum illas (id est gauias & hirundines) aspera hyemis tempestate, in cauas se ad mare stipites cõdere, foliis aridis muscoq; obtectas uelut demortuas latere uulgò aiunt. Sed hoc ne modo, an in longinquioribus Aphricæ terræ montium recessibus ciconiæ lateant, tanquam incompertum in medio relinquimus, Gasp. Heldelinus. Ciconias ex Africa usque ad nos proficisci, multorum nõ incerta opinio persuadet, Idem. Circiter x. calendas Martias ciconia mas aduentare consueuit, Idem. Et rursus, Ciconia mas uerno aduentu coniugem suam ad summum decem dies anteuertit. Tum nido, si fortè uiolatum inuenerit, reparato, cõiugem solicitus expectat. ea aliâs prius, aliâs decima demum nocte, perluni scilicet, aduentat. Huius ille aduentui mirè gratulatur & alis applaudit. Vbi autem nido etiam accepit, dij boni, quæ dulcissima salutatio: quanta ob felicem aduentum gratulatio: quos applausus: quos complexus: quàm mellita cernas oscula: Atq; interim lenes quoq; susurri quidam audiuntur. Ciconiæ aduentus cum alijs omnibus gratissimus est, quòd dura hyemis tempestate sint leuati, tum maximè illis qui angusta contractaq; paupertate premuntur. is certe qui primus ciconiam uenisse aduertit, in quemcunq; incidit pleno ore Homeri illud decantat, Δός μοι ὄναγχέλιον ὅτι ἔαρ & ἦλθε πελαργός, Idem. ¶ Mox primo uere pelargi (id est ciconiæ) simul gregatim pergunt: ut & aliæ aues, anseres feri, anates, aliæq;: quæ ab Aegypto, Libya & Syria aduolant, & in Lyciam ad flumen Xanthum perueniunt. ubi prælium committunt cum coruis, cornicibus, colis (κολοιὸς, id est graculos intelligo) uulturibus & quibuscũq; carniuoris. Nam hæ quoq; præsciunt tempus, & eodem aduenium omnes. Tum pelecanorum (lego pelargorum, uel pelargorum & pelecanorum, ut inferius quoq; legitur) exercitus in altera ripa fluminis aciem instruit: corui autem & uultures aliæq; carniuoræ in altera considunt. Totum uero sextum (uidetur locus corruptus) mensem in pugna expectant, sciunt enim dies in quibus aggressio futura est: qua

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

facta clamor ad cœlum uſq; auditur, & in flumine ſanguis uulneratarum auium apparet, ac pennæ plurimæ euulſæ decidunt, quibus Lycij lectos ſuos farciunt. Finito iam conflictu dilaniatas reperiunt innumeras aues, cornices aliasq; carniuoras, & ab altera parte non paucos pelargos & pelecanos. Quòd ſi (pelargi &) pelecani uicerint, conijcitur inde tanquam ex certo ſigno, abundantiam omne genus frugum futuram: ſin carniuoræ, ouium & boum & aliarum quadrupedum fœcundus prouentus expectatur, Kiranides. Sed cornices ciconijs inimicas eſſe parum eſt ueriſimile, ſi uerè ab alijs ſcribitur non aliter quàm ijſdem ducibus eas migrare, ut in D. referam.

¶ Videtur ciconia caput perquam rheumaticum habere. nam de roſtro eius aqua ſubinde extillat, & magis hyeme, Author libri de nat. rerum.

D.

In ciconia admiramur ingenium & prudentiam, iuſtitiam, gratitudinem, temperantiam, & naturale in alias quaſdam aues odium. Primò igitur de ingenio ac prudentia ipſarum, de reliquis deinceps dicendum.

¶ Quòd certis temporibus uno in loco congregatæ diſcedant ac reuertantur ciconiæ, utrunq; clam & noctu, & alia quædam ad ingenij earum admirationem pertinentia, in C. retulimus. Ambroſius & Magnus Baſilius tradunt ciconias iamiam commigraturas non aliter quàm collecto proficiſci agmine: ac uelut per teſſerarios, militiæ quadam imagine, tempore pronunciato, pariter moueri omnes, mirè ſeruatis ordinibus, ceu nec agminis coactor deſit. Cæterum ducendi functionem cornices ſubire, quæ illas & dirigant, & turmis quodammodo ſtipatricibus conſectentur eatenus, uti uel aduerſus inimicas aues munimento haudquaquam contemnendo eſſe credantur, ac periculis ſubire proprijs non ſuam bellandi aleam, Cælius. Cornices eas (ciconias) duces præcedunt, & ipſæ quaſi exercitus conſequuntur, Iſidorus. Ciconiæ cæteræq; aues cum uulnus per pugnam acceperint, origanum (Gaza cunilam uertit) plagæ imponunt, Ariſtot. Græcè legitur, οἱ δὲ πελαργοὶ καὶ οἱ ἄλλοι τῶν ὀρνίθων: atqui Aelianus non quaſuis aues hoc facere ſcribit, ſed præter ciconias perdices tantum & palumbos: Plinius ciconiam tantum. Ciconiæ in urbes uaſtatas non ueniunt, ut in Philoſtrati epiſtolis legimus, his uerbis: οἱ πελαργοὶ τὰς πεπορθημένας πόλεις οὐκ ἐσπίπτουσι κακῶν πεπαυμένων γὰρ φεύγουσιν. ¶ Ciconias audio cum primum adueniunt nidum aliquoties luſtrare & circunuolare antequam ingrediantur. Ciconiæ nidos ſuos quotannis repetunt, & unum è fœtibus ſuis domino loci, ſub quo fœtificant, deplumatum quaſi tributum, ut fertur, deijciunt: ſed forte cauſa magis eſt tædium nutriendi. Quinimò, ut uulgo dicitur, pro decimis deijciunt deo ius ſuum ſeruantes. In cuius ſignum Thuringiam, ubi decimæ non dantur, neq; intrant neq; inhabitant, ut experientia docet, Author libri de nat. rerum.

¶ Magna cura ciconiæ exacta ætate parentes alunt, etſi humanis hoc facere legibus nullis iubentur, ſed ſola bonitate naturę ad id impellantur. Iidem parentes amanter ſuos fœtus curare dicuntur: Cuius rei hoc teſtimonium eſt, quòd pullos qui per ætatem è nido nondum euolare queunt, cum aliunde ad eos alendos cibum comparare nequeunt, eſculenta quæ prius ederant, euomunt, atq; in educandos fœtus conuertunt, & ad uolandum pullis imperitis duces ſunt. Herodios & pelecanos ſimiliter facere audio, Aelianus. Ἀντιπελαργεῖν (inquit Eraſmus Rot. in prouerbijs) apud Græcos eſt mutuam officij uicem rependere, maximè nutricandi fouendiq; eos, à quibus aliquando fueris enutritus aut inſtitutus: ut ſi liberi parentes ętate feſſos uiciſſim alant foueantq;: aut ſi diſcipulus præceptorem inuicem erudiat. A ciconiæ natura ſumptum quæ Græcè pelargus dicitur. Ea inter aues una pietatis ſymbolum obtinet. Extat autem lex pietatis magiſtra, quæ edicit, ut liberi parentes alant, aut uinciantur. ad id reſpexiſſe uidetur Homerus Iliad. λ. cum ait, ὀδὲ τοκεῦσι θρεπτήρια φίλοις ἀπέδωκε, μινυνθάδιος δ' ἐοὶ αἰὼν. id eſt, Nec nutricandi officium genitoribus unquam Perſoluit charis, breue at illi contigit æuum. Animantium reliqua tantiſper amant agnoſcuntq; parẽtes, dum egent illorum ad nutricationem opera. una ciconia parentes ſenecta defectos uiciſsim alit, & uolandi impotentes humeris geſtat, quorum poſterius laudatur in Aenea, cui inde pij cognomen: alterum miris laudibus fertur in puella, quæ matrem captiuam complureis dies ſuis uberibus aluit. Hanc ob cauſam, ut author eſt Suidas, antiquitus in regum ſummo ſceptro ciconiæ figura ponebatur, in imo hippopotamus: ut ipſo geſtamine admonerentur, pietatem plurimi facere oportere, uiolentiam cohibere. nam hippopotamus animal efferum eſt ac uiolentum, atq; adeò impium, quippe quod interfecto patre matrem init, teſte Plutarcho. Diuus Baſilius etiam ciconiarum nobis pietatis erga parentes exemplum proponit. Eôdem alluſit Crates Cynicus ſcribens Hipparchiæ uxori de filio nato, cum pollicetur ſibi curæ futurũ, ut illum matri ciconiam pro cane remittat in ſenecta, canes enim uocantur Cynicæ ſectæ philoſophi. Significat igitur puerum fore pium, qui parentem iam decrepitam mutuò foueat. De ciconiarum pietate meminit & Ariſtophanes in Auibus. Ἀλλ' ἔστιν ἡμῖν τοῖσιν ὄρνισι νόμος Παλαιός, ὃν τοῖς πρὶν πελαργοῖς κύρβεσιν. Ἐπειδὴ ὁ πατὴρ ὁ πελαργὸς ἐκπεπτηκὼς γέγονε ποιήσῃ οὖν πελαργιδεῖς τροφάς, Δεῖ οὖν νεοττὸν τὸν πατρὸς πάλιν τρέφειν. id eſt, Nobis quidem auibus peruetuſta lex uiget, Ciconiarum inſcripta tabulis, ut ſimul Ciconia parens educauerit ſuos Ciconiadas, (pullos, imitatione Græci uocabuli,) & iam uolucres euaſerint, Pulli uiciſsim nutriant patrem ſuum. Vtitur eodem Plato in Alcibiade primo. Sed nemo profecto uenuſtius, nemo felicius, quàm Angelus Politianus in quodam epigrammate, Κἄπι γε θαῦμα εἴην νέοι τῶν γραῦν ἀνὴρ πελαργεομένην.

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

πελαργέωμεν. id est, Si nos Latini olim Græcorum literis educati, nunc Græciam uelut anum atque effœtam uicissim suas doceamus literas. Porrò huiusmodi officium quod liberi uicissim in parentes collocant, Græci unico uerbo dicunt, γηροβοσκεῖν seu γηροτροφεῖν & γηροτομεῖν. Extat in hāc sententiam huiusmodi senarius, ἱκανῶς βιάσεις γηροβοσκῶν σὸν γονεᾶς. id est, Viuax eris, senes parentes consouens, Hæc omnia Erasmus. Ciconias genitorum senectutem inuicem educare inuulgatum est, (θρυλεῖται γὰρ πολλοῖς,) Aristot. unde apparet Aristophanis Scholiasten & Suidam non rectè scribere, Aristotelem simpliciter hoc uerum esse asserere. Genitricum senectam inuicem educant, Plin. Eximia illis inest pietas, etenim quantum temporis impenderint fœtibus educandis, tantum & ipsæ à pullis suis inuicem aluntur. Ita enim impensè nidos fouēt, ut incubitus assiduitate plumas exuant, Solinus. Pelargici nomi ab Aristophane dicti sunt quasi ciconiariæ leges, quibus liberi parentes alere iubentur, id quod in iure quoq; cautum est. Ideo in sceptris regijs antiqui ciconiam sculpere solebant in summo, in infimo autem hippopotamum animal improbissimum, significare uolentes iustitiæ obnoxiam esse (ὑποπτέχθαι) uiolentiam: cuius iustitiæ symbolum est ciconia, quæ parentes senio confectos alere, humerisq; gestare in uolatu creditur, Budæus ex Aristophanis Scholiaste ut apparet. Ἀντιπελαργεῖν, παροιμία ὑπὲρ τῶν τὰς χάριτας ἀνταποδιδόντων: καὶ ἀντιπελάργωσις, Suidas & Varinus. A ciconiæ pietate ductum est uerbum antipelargēn, hoc est promerentibus gratiam in tempore referre, & antipelargia, huiusmodi gratiarum relatio, Budæus in Pandectas. Apud Aesopum pelargus ab agricola captus dimitti orans, Sum (inquit) pelargus auis pientissima, quæ meis parentibus obsequi soleo, eosq; non desero unquam. Quæ causa est ut Aegyptij hieroglyphica litera pietatem scribentes, ciconiam pingerent. Petronio Arbitro pietati cultrix epitheto decoratur. Diuus quoq; Ambrosius auem piam appellat. Et uerba eius Io. Baptista Pius è libro 5. Hexameron hæc recitat: Aues non erubescunt reuerendi senis membra portare, est enim uectura pietatis, quod eousq; frequenti testificatione percrebuit, ut congruæ mercedem remunerationis inuenerit. nam Romanorum usu auis pia uocatur. Quódq; uix uni imperatori consulto senatus delatū dicitur, istæ hoc aues in commune meruerunt. pios enim filios patrum prius oportuit in iudicio prædicari. Habēt etiam uniuersorum suffragia. nam retributio beneficiorum ἀντιπελάργωσις nominatur. Pelargòs enim ciconia dicitur. Virtus itaq; ab his nomē accepit, cum relatio gratiarum ciconiæ uocabulo nuncupetur, Hæc ex Ambrosio Bapt. Pius, qui idē ἀντιπελαργεῖν Latinè interpretatur redhostire. Aeneam pium à Virgilio appellari ideo scribit idem Baptista, quoniam patrem succollauit, ut ciconię patrem seris annis inuolucrem succollare solent, Franc. Syluius in epistolas Politiani. Parentes senes & ad uolatum inualidos, filij suis alis huc illuc gestant ut nutriantur: & si cæci fuerint, cibum eis ingerunt, Kiranides. Ciconiæ aues piæ parentes senio affectos suis alis gestantes incedunt, (βαστάζοι,) Scholiastes Aristophanis, Suidas & Varinus. Ciconiæ à sua prole aluntur, & incessu uolatuq; ab eis iuuantur, Io. Tzetzes: uel si Græcè mauis, πελαργὸς πρόφασι τὰ τέκνα τὰ δικαίᾳ, καὶ τῇ βαστάσει τῆς τε τῆς τότων σωφρόνησι. Ciconia dicitur auis pia, cum enim seniores pennis amissis uictum sibi quærere nequeunt, iuniores frigida genitorum membra refouentes cibum eis procurāt, donec pennæ ualidiores subnascantur, Author libri de nat. rerum. Parentes senes alunt & pastum educunt, Eberus & Peucerus. Ferunt autem lalath (id est ciconiam) parentes autumno nutrire, ut uêre nutrita est ab eis, alij eos non prius quàm senecta exhausti sint à prole nutriri sentiunt, Albertus. Merops eò iustior ciconijs existimanda est, quòd non in senectutem parentes alere differt, sed statim ut per ætatem uolare potest, hoc ipsum exequitur. iustitia enim & pietate omnibus auibus præstat, Aelianus. Aegyptiorum sapientes ut parentis amatorem significent, ciconiam pingunt. hæc enim à parentibus enutrita non separatur ab illis, uerum ad ultimam usque senectutem permanens parentibus uictum sufficit, Orus. Quantum temporis ciconiæ impenderint fœtibus educandis, tantum & ipsæ à pullis suis inuicem aluntur, Paulus Fagius è commentarijs Iudæorum. Genitores pullos, si fortè spurca tempestas, aut ingentibus procellis imber effundatur, explicatis alis, ceu fomentis quibusdam amicis, ne algeant, obtegunt. Simulac parens progeniem paruam reuisens ad dulcem nidum appulit, ciconiolæ suaui quodam sibilo aduentum congratulantur, escamq; rostulis, tanquam oscu lis eliciunt. atq; interim etiam λαρυγγίζοντες glotteraturiunt, colla porrigunt, hiant. tum parens quic quid immenso labore illo suo animalculorum uenata est, torto retortoq; gutture, è stomacho, quo uiua omnia condiderat, egerit: egesta pulchro certoq; ordine singulis suum dimensum dispensans, cuiusq; in os uelut præmansum inserit: eumq; laborem pium tantisper sibi sumit, dum pulli per se cibum ore collatum capere possunt, Gasp. Heldelinus.

¶ Gratam accepti beneficij memoriam (inquit Aelianus) ipsæ etiam bestię retinent. Tarentina mulier, nomine Heracleis, & cæteris in rebus ex maximè raro fœminarum genere fuit, & uerò ab omni stupro integram castamq; se marito conseruauit: quippe quæ ut uiuentem eum studiosè & diligenter coluisset, sic posteaquam è uita excessisset, se fidissimam & ab omni libidine continentem humato coniugi præstans, urbanas commorationes, & domum, in qua mortuum uidisset maritum, adeò malè odit, ut præ mœrore ad sepulchri monumentum, ubi sepultura affectus ille esset, miserimè commoraretur. Hæc igitur fœmina cum æstiuo anni tempore ciconijs pullorum suorum uolatum experientibus, unus & infirmissima ætate, & alarum debilitate delapsus, alterum crus fregisset, eiusmodi casum intuita, se cognito morbo, misericordem pullo præbuit. nam & uulnus obli-

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

gauit,& medicamentis & cibo potioneq; adhibitis cicatricem obduxit, & ad incolumitatem perduxit,atq; iam ad uolatum confirmatum,è manibus dimisit. Hic admirabili quadam naturæ intelligentia non ignorans se conseruatæ uitæ præmiũ mulieri debere, anno pòst cum ad uernum solem fortè apricantem eam, quæ sibi benignè fecerat,perspexisset,demisso atq; humili uolatu proximè ad ipsam profecta,in eius sinum lapidem euomuit, deinde in tecto subsedit. Cuius facti admiratione commota Heracleis,dubitabat quid istuc esset.Cum igitur lapidem intus alicubi deposuisset,nocte insequenti somno soluta,eum fulgere, & radiatam domum tanquam immissis facibus ex eo splendere perspexit;ubi uero ciconiam comprehendisset, & uulneris cicatricem percepisset,hanc agnouit eam esse quam miseratione commota curauisset, Hactenus Aelianus. Eandem historiam breuius & paulò aliter Oppiani in Ixeuticis paraphrastes hoc modo expressit: Mirabilis omnino & solertis ingenij sunt,siue iniuria cauenda, siue gratitudinis ædendum aliquod signum fuerit. Nam & hoc accidisse fertur:Cum quidam ciconiæ crus lapide confregisset,eaq; in nidum transuersa,ut poterat,se reciperet,à mulieribus quæ claudicãtem uiderant,restituta est,& cum cæteris auolauit. Sequentis deinde anni uêre cum redijsset ad eundem locum (agnoscebatur autem ex claudicationis signo)& mulieres conspectu sui,ceu quæ libenter apud ipsas diuerteret, exhilarasset: mox è rostro oblongo egregiam & pretiosam gemmam ad pedes mulierum euomuit, quod quidem illæ gratitudinis ergò fieri intellexerunt. Huic planè similis est historia, quam doctissimus uir Iustinus Goblerus I.C. ad nos perscripsit,his uerbis: Præter pietatis erga parentes laudem Gesnere, quam ciconijs & natura & historia ab antiquo tribuit, etiam reipsa compertum est, hospitalitatis officium uicemq; ciconias agnoscere beneficio suo, & compensare. Contigit enim non procul à patria mea (Sanctogoarinum uulgus appellat)in ciuitate quondã imperij libera Vuesalia superiore,quod sæpe audiui auos & maiores meos mihi commemorare, ut ciconia nidum in cuiusdam ciuis tecto haberet,in quo per multos annos ex more oua excluderet, & pullos nutricaret. Tanto autem tempore eadem auis benigni hospitis clementiam experta, ut quæ à nemine domesticorum (pio patrefamiliâs ita cauẽte)infestaretur,quotannis suo tempore & auolare & redire, eundemq; nidum repetere solebat. Habuit autem in more præter cæteras sui generis aues hæc bestia,siue hospitis frugi & modesti humanitate ducta,siue commoditate loci ædiumq;, siue (quod uerisimilius est) natura ad hoc ipsum inuitante,ut bis quotannis,nimirum sub ueris & autumni tempus pridie ferè antequam auolaret,& postridie cum rediret circum limen ac porticum domus hospitis sui uolitaret, & stridenti rostro se præsentem uelut indicaret, semper lætabundo ac ceu applaudente gestu uoceq; à patrefamiliâs accepta ac rursus dimissa. Hæc cum iam multis annis inter auem & hospitem consuetudo fuisset,tandem aliquando ex more sub autumnum auolatura ante ad porticum domus obstrepero impetu fertur,ac crepitanti rostro ceu hospiti ualedictura insolentius aliquanto gestire uisa est, cui bene precatus herus amico ore auem quasi alloquens iubet ut salua & incolumis redeat.Sub uerigi tur postmodum reuersa bestia ex more hospitem in foribus ædiũ rostri crepitu salutat, ac mox ante pedes uiri radicem magnam recentis zinziberis è gutture exerens tanquam gratulabunda collocat,rostro ut plurimum obstrepero,in symbolum hospitalitatis. Admiratus hospes peregrinum & informe quodammodo munus accipit, & uicinis uidendum præbet,certo cognoscentibus gustando ueram ac uiridem zinziberis esse radicem. Et quãdoquidem hactenus apud multos dubium fuit,& quodammodo incompertum(inter quos etiam Plinius est) quonam è loco ueniant, aut quo se referant ciconiæ;uel ex hoc facto constabit, calidas eas terras & ultramarinas, ubi zinziber hodie nasci dicitur, cum à nobis auolant, petere. Verum & hoc exemplo qualicunque, si non aliud certe nos admoneri arbitrarer,inter homines etiam cum pietatem tum hospitalitatem plurimi fieri oportere.

¶ Extat & aliud luculentum super ciconiarum mirifica gratitudine exemplum in Ixeuticis Oppiani:In Italia(inquit)ut fertur,cum serpens quidam ad nidum prorepens ciconiarum pullos deuorasset,& alteram deinde sequentis anni fœturam similiter perdidisset, ciconiæ tertio demum anno reuersæ,nouam quandam auem & prius nõ uisam,(quæ breuior quidem ciconijs erat, sed rostrum magnum & acutum ensis instar à capite exerebat,)secum adduxêre,indicata nimirum ei fœtus calamitate sui,siue pollicitationibus ullis siue uerbis ut opem ferret inuitatam. Nam utrum aues & animantes aliæ,suum inter se colloquium nobis ignotum misceãt,in dubium uocari potest. Auis hæc, nondum absoluto ciconiarum fœtu, coniuncta eis non erat: pullis uerò iam exclusis cum parentes ad comparandum pullis auiq; custodi uictum longius auolarent, ipsa nidum non deseruit, ut serpenti obsisteret.Serpens igitur paulò post progressus è latibulo, pullos aggreditur: & licet ab aue custode rostro impeteretur,non statim recessit, sed erectus corpore, caudæq; innitens, se opponebat:& secundò iam ictus spiris inuoluere custodẽ frustra moliebatur, utcunq; plurimis se flexibus insinuaret.nam facile euadebat auis in sublime se recipiẽs. Sic dum ille perdere,hæc seruare pullos annituntur,plurimis tandem ille uulneribus confossus iacuit:at non impune. auem enim in conflictu dentibus uenenatis adeò læsit,ut omnes ei pennæ defluerent. Cum uerò reuertendi tempus appetijsset,ac reliquæ ciconiæ iam auolassent,parẽtes cum pullis seruatis, ut beneficij memores se declararent,tantisper mansere,donec nouis ei pennis renatis simul auolarent,Hæc Oppianus.

¶ Ciconia riuali inuidia laborare fertur:Nam cum in Cranône Thessalię eximia forma mulier, cui no-

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

cui nomen esset Alcinoë, à coniuge peregre profecto domi relicta, stupri cõsuetudinem cum seruo quodam feciſſet, hoc quidem ipsum ciconia intelligens, seruiles iniurias in dominum nõ sustinuit, quo minus quàm mox facto impetu eum sensu oculorum orbans, iniuriam in dominum illatam ulciſceretur, Aelianus. Ego hanc uirtutem potius castitatis quàm riualem inuidiam in hac aue appellârim. Nam, ut Author libri de nat. rerum scribit, non dubium est ciconias castitatis sectatrices esse, fœdusq; coniugij inuicem seruare. Fertur enim quòd in eminentiori loco domus cuiusdã par ciconiarum habitârit: unde mare ad pastum recedente, frequenter alius mas aduenìens fœminam adulterino coitu polluebat. At illa statim eminus in fonte se mergebat, sic scelus adulterij per aquæ lauacrum delens, marem proprium deludebat. huiusmodi factum dominus habitationis frequẽter aduertit, & quadam die post adulterium eam à fonte ne lauaretur prohibuit, nec mora, masculus à pastu rediens in fœmina sua scelus adulterij deprehendit, & in præsentia dissimulans abijt. Reuersusq; secunda die maximam multitudinem secum adduxit, quæ singulæ adulteram aggressæ miseram crudeli laniauerunt morte. ¶ Ciconia tempestatẽ præsentit, quæ sicunde imminet, tum antè se medium in nidum ambobus pedibus (nam alternis aliâs insistens quiescit) confestim sistit, pennas tristior diffundit, rostrum in pectus condit, unde & plumas, ceu barbam promittit, uultum demissum eò obuertit, qua parte tempestas uentus aut imber ingruit. quod si in angulis aut marginibus nidi temere insisteret, facilius ui tempestatis præcipitaretur, Gasp. Heldelinus.

¶ Ciconia & crex, aues sunt inimicę, Gillius ex Aeliano, nescio quàm rectè. nam Philes, qui sua omnia ex Aeliano mutuatur, sic scribit: Ἔχθρα γε μὴν ἔχουσιν ἀλλήλαις μέγα Μακροὶ πέλαργοι, καὶ βραδύπτε-ροι κρύκοι, (lego κρέκοι,) id est, Ciconiæ & creces mergis admodum infensæ sunt aues. Sed fieri potest ut eandem ob causam propter quam mergos oderunt, tanquam eodem uictu piscibus scilicet, utentes (ut coniicio) ipsæ etiam inter se inimicæ sint. Ciconia aquilas etiã insequitur tempore quo pullos nutrit, & alias rapaces aues: quibus obsistere si sola non ualeat, aduocat alias, Albertus. Aquila & ciconia causam pugnæ habent quòd una comedit oua alterius, Idem. sed Aristoteles sittam scribit aquilæ hostem esse, & eius oua frangere. Herodius (sic uocat aquilam germanam) altissimè uolat, ita ut aues omnes superet. nam si magnæ aues, ut grues & ciconiæ, sublimius ea uolarent, rostrorum acie eam conficerent, Albertus. Ciconia non modo magno uespertilionis odio tenetur, sed hæc etiam illius, Aelianus. Et rursus, Ciconiæ ouis suis pernicię molientes, uespertiliones sapientissime uindicant. Cum hæ itaq; solo suo contactu oua ipsa sterilia efficiant, hoc remedio utuntur ciconiæ: Platani folia in nidos suos inferunt, (quod & Zoroastres in Geoponicis confirmat) ad quæ accedentes uespertiliones, torpore comprehensæ, perniciem afferre non queunt. Ciconiæ serpentum hostes sunt, Isidorus.

E.

Aduenæ aues sunt, quæ certo anni tempore à nobis auolant, certo redeunt: quas cum in auiario amputatis pennis longioribus cludimus, inter mansuetas & domesticas uiuere discunt, feritatemq; exuunt, ut grues & ciconiæ, Gyb. Longolius. ¶ Qui sibi metuit, noctu præsertim dormiens, à uenenosis animalibus, nutriat circa se grues, pauones, cygnos, Auicenna: sed Bellunensis pro cygnis ciconias reponit, quod probo. ¶ Ciconia aduentus sui testimonio ueris initium denotat, D. Ambrosius. ¶ Ex ciconiarum cum carniuoris auibus conflictu in Lycia, si ciconiæ cum suis uicerint, frugum fertilitas futura præsagitur: sin carniuoræ, pecorum prouentus abundans speratur, ut supra in C. ex Kiranide recitauimus.

F.

Ciconia in uetere Testamento inter aues mensis impuras censetur: quanquam illic Hebraicam uocem chasida alij aliter interpretantur, nos omnino ciconiam esse credimus, ut in A. docuimus. Cornelius Nepos scripsit ciconias magis placere quàm grues, cum hæc nunc ales inter primas expetatur, illam nemo uelit attigisse, Plinius. Ciconiæ pullos apponere mensis instituit Rufus Prætorius, ut apud Porphyrionem legimus, Grapaldus. Ciconia etiam pietaticultrix Nequitiæ nidum in caccabo fecit meo, Petronius Arbiter. Ciconiam pauci nunc uelint tangere, nedum esse, ob pastum credo quem è serpentibus & luridis bestiolis colligunt. caro eius eadem ferè quæ gruis est, Platina. Idem hanc auem elixari iubet. Mihi aliquando ciconiæ pullum gustanti caro mollis & humida uisa est. Ibidem, ciconiam & gruem Baptista Fiera in cœna sua, tanquam graues cibos improbat. Ibis (inquit) in antiquos redeatq; ciconia luxus, &c. Remedij quidem causa ciconias ali qui esitabant, ut dicetur in G. Ciconiæ in cibo non laudantur, Tragus.

G.

Ciconia assa elixáue si semel anno edatur, uêre incipiente antequam aduolet (auolet) ad bellum, innocuum & illæsum seruabit quod ad neruos & articulos eum qui comederit. Fugient enim ab eo podagra, chiragra, gonagra, ischias, arthritis, opisthotonus, & quæcunq; neruorum passiones sunt & articulorum, Kiranides. ¶ Ciconiæ pullum (elixatum, Marcell.) qui ederit, negatur annis (multis, Marcell.) continuis lippiturus, Plinius & Marcellus. Si pullum ciconiæ in olla rudi clausa usseris, habebis cinerem illum pro collyrio ad nebulam oculorum, & lachrymarum epiphoram & trichiasin. Quod si collyrium liquidum malueris, mellis acapni quantum sufficit, ut inungi possit, addito, Kiranides. Pelagonius aduersus omnes morbos (aduersus pestem) efficaciſsimum puluerem

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

credit esse, si pullum ciconiæ nondum adhuc stantem, (uolantem,) sed iam plumas habẽtem uiuum in cacabum (ollam testaceam) mittas, & gypses (gypso illinas,) perustumq; uapore furni, in puluerem redigas, & tritũ uitreo uase custodias: (& cum opus fuerit) grande cumulatumq; cochlearium cum uini sextario (cum uino) animalis faucibus infundas, donec recipiat sanitatem, Vegetius de art. Vet. l. 17. & Hippiatrica Græca cap. 4. In uentrem pulli ciconiæ exenterati necdum uolantis imponito unciam camphoræ cum drachma ambræ optimæ: & extillantem chymico artificio liquorem colliges, ita ut pro coloris mutatione uasa quibus liquor excipitur ter mutes. Hi faciem purgant & nitidam reddunt, sed postremus præcipuè, Andreas Furnerius in Gallico libello de decoratione naturæ humanæ. Oleum ex ciconijs utilissimum ad inungenda membra paralytica, à Leonello Fauentino his uerbis describitur: Ciconia exenterata & deplumata in sufficiente modo olei communis discoquatur donec carnes ab ossibus separentur. Tum carnes per se contritæ ac denuò in eodem oleo coctæ exprimantur. hoc oleum adseruato. habet enim eundem usum cum uiperino oleo ad paralysin, Leonellus Fauentinus. Aliud ad idem: Pullum ciconiæ rostro sub alam inclinato suffocabis puluino imposito: deinde (incisum nimirum minutatim) in alembico rosario stillatitium ex eo liquorem colliges. & primum membra paralytica decocto cancrorum absq; sale ablue, deinde liquore è ciconia collecto inunges: atq; hoc alternis facere aliquandiu perges. Aiunt quosdam omnino resolutos, contractos & claudos huius remedij ui egregiè restitutos esse, neruos enim extendit & dirigit, Innominatus in libro manuscripto.

¶ Ciconiæ uiuæ neruos de pedibus, cruribus & alis auferr: qui podagricos & chiragricos, similes similibus alligati, sanant, Kiranides. Medicamentum naturale ad fistulam pedum, admodum celebre, & à multis comprobatum: Neruos onagri, & apri, & ciconiæ sumito, ac plicatis inde chordis, dextros quidem neruos dextris ægrorum pedibus, sinistros autem sinistris alligato, ac statim dolorem leuabis. Vbi autem dolor conquieuerit, non amplius alligabis, sed ubi rursus dolorem sentirit: ac miraberis, quòd neq; dolor, neq; aliud quid periculosum subsequatur, quemadmodum multos attonitos fieri conspicimus, ubi pedes fluxionibus tentari desierint. Nonnulli uerò ciconiæ neruos alijs non complicant, uerum retinent, mittuntq; in phocæ pellem, ac illigant chordis seorsim absq; neruis ciconiæ plicatis. pedibus ægri similiter illigant dextros dextris, sinistros sinistris, cum Luna est in occasu, uel in signo sterili, & Saturnum ingreditur, Trallianus lib. 11.

¶ Contra uenena omnia ciconiarum uentriculus ualet, Plinius. Echinus (id est interior membrana) de uentriculo ciconiæ, lotus in uino & in umbra siccatus tritusq;, bibitur cum uino diluto aqua marina aduersus uenena mortifera, Kiranid. Tradunt aliqui uentriculum ciconiæ uel eius cerebrum cum uino diluto sumptum, additis duobus granis spicæ nardi curare uenenũ cuiuscunq; naturæ, Ferdinandus Ponzetus. Nec capræ nec oues peste inficientur, si ex ciconiæ uentriculo aqua intrito singulis cochleare unum infuderis, Quintilij Geop. Canem à pestilentia seruat puluis uentriculi ciconiæ, solutus in aqua, inq; canis os iniectus. idem facit ius elixi eiusdem uentriculi canis ori infusus, Blondus. Furunculis mederi dicitur uentriculus ciconiæ ex uino decoctus (& impositus,) Plinius. ¶ Intestina eius in cibo sumpta colicos sanant & nephriticos, Kiranides. ¶ Fel inunctum usum acuit, Idem. ¶ Ciconiæ simum si ex aqua hauriatur, comitialibus prodesse credunt, Dioscor. Nonnulli ciconiarum simum potum orthopnoicis auxiliari asserunt, Aegineta. Fugienda est materia omnis eiusmodi quæ difficulter comparari potest. qua occasione complures ualidissimas uires talibus materijs testimonio adscribunt suo, ceu non facile redarguendi. uelut qui ciconiarum stercus comitiali morbo mederi scriptitant. Verum quanquam hoc multis alijs quæ scribunt, longè sit parabilius, curiosum tamen est, ut taceam falsum esse, quod de illo est proditũ. Nam quidam ijs qui talia memorant, credulus, epoto hoc stercore nihil adiutus est. Nam & antequam experiare promissorum prauitatem ac falsitatem ipsi qui talia scribunt, detegunt. Nam cum multis modis difficulter homines spirent, nec quòd omnibus conferant adscribũt, nec quòd his aut huic. Tam etsi sunt inter eos qui talia scriptitant, qui non simpliciter dyspnœæ, hoc est difficilis spirationis, sed orthopnœæ talia esse remedia dicũt, nempe ciconiæ stercus, noctuæ sanguinem, urinam humanam & alia his absurdiora, &c. Galenus lib. 10. cap. 27. de medic. facult. Vnguentum multa experientia cognitum, inueteratæ etiam podagræ accommodatum: Stercoris ciconiæ quadrantem cum pari axungia tritam illinito. Vtere, neq; cuiquã patefacito. multos enim seruauit, Actius 12. 44. Idem à Nicolao Myrepso præscribitur, hisce uerbis: Emplastrum ciconiæ omnino podagricos sanans, habet stercoris ciconiæ, adipis suilli ueteris, singulorum selibram. Simum ciconiarum, sed de nido ipso dum ciconiæ pullos habent, sumes, & cum axungia uetustissima permiscebis & conteres, atq; emplastri modo pedibus appones, efficaciter podagram sanabis, Marcellus empiricus. Ciconiæ simum cum hyoscyami foliis & lactucæ syluestris, podagricis prodest, Kiranides. ¶ Oua ciconiæ cum uino soluta, denigrant capillos. oportet autem cum pasta (farina subacta) frontem & oculos operire, ne liquor defluens has partes tingat. Capilli iam tincti, abluí debent, & oleo irino inungi, aut omphacio in quo solutus sit adeps ursinus uel aprinus, Kiranides. Auicẽna oua auis alhabari (tardam Bellunensis exponit) item oua alocloæ (aliâs alochloch: ciconiam intelligo, quæ aliâs lalath & lacalit dicitur Arabicè) capillos denigrare scribit.

a. Ciconiæ

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

H.

a. Ciconiæ quasi cicaniæ à sono quo crepitant dictæ sunt, Isidorus. Κικώνιον, alijs sic dicta memoratur in Lexico Varini, non alia nimirum quàm ciconia Latinorum. Ciconias Germanis Storcken dictas, πρὸς τὸν στοργὴν, hoc est à mirabili illo affectu & amore quo parentes prolem prosequũtur, et proles illos uicissim, Gasp. Heldelinus pulchrè diuinat. ¶ Sed huic operi exigẽdo quasi quandam machinam commenti maiores nostri regulam fabricauerunt, in cuius latere uirgula prominens ad eam altitudinem, qua deprimi sulcum oportet, cõtingit summam ripæ partem. id genus mensuræ ciconiam uocant rustici, Columella lib. 3. Telonem hortulani uocant lignum longum, quo hauriunt aquas (è puteis.) hoc instrumentum Hispani ciconiam uocant, eò quòd imitetur eiusdem nominis auem, leuantem ac deponentem rostrum dum clangit, Isidorus. Organon quo ex puteo haurítur aqua celonium inuenio appellatum: ciconiam quidam Latinè dicunt, Cælius. Κηλώνειον, τὸ γοβράνιον, Suidas, cum ει. diphthongo in penultima. idem rursus eandem uocem cum ῐ̂ota simplici in penultima, equum admissarium, ἵππον ὠνθατήριον, interpretatur. Sed Hesychio κήλων admissarius est, ὀχευτὴς simpliciter: Celonium uerò tum per diphthongum, tum per ῐ̂ota simpliciter, lignum quo aqua haurítur, ἀντλητήριον ξύλινον, & κήλων quoq; ἄντλημα. Et sanè uidetur κήλων uox primitiua esse, κηλώνιον diminutiua, ut melius per ῐ̂ota tantum scribatur. etsi Varinus cum diphthongo scribat, & antepenultimam per ο. breue, deriuans à κάλον, quod est lignum, & uerbo νδύειν, τὸ ἀνανδύον καὶ καταδύον ξύλον. interim tamen geranium, id est instrumentum hausторium paruum interpretatur, quasi uocem diminutiuam agnoscens. Κηλώνιον equum admissarium idem dictum ait πρὸς τὸ κήλων, quod est calidum, ego πρὸς τὸ κήλειον legerim, quod poëtis feruidum significat, & ignis epitheton est. Eustathio κήλων asinus admissarius est, & per metaphorã etiã homo libidinosus, à uerbo κηλεῖν quod demulcere & delectare significat: & κηλωσόν lupanar, à uerbo κηλόω κηλώσω, cuius turpis significatio sit. Et forte tum κήλων pro libidinoso, procq; admissario iumento, tum uerbum κηλοῦν pro σωρεύειν, (ut uidetur,) metaphoricè à sordida plebe sic dicta sunt, ἀπὸ τῶν ὁμοίων κήλωνι ἀντλητηρίῳ κίνησιν πρὸς τὸ σωρεύειν, ut κηλοῦν sit Græcis quod ceuere Latinis. Nos lignum illud oblongum, quod alteri in terram infixo transuersum imponitur, ut anteriore sui parte (cui funis cum urna appẽditur) ceu rostro gruis ciconiæue instar nutans, in puteum demittat, urnam, renuensq; extrahat, uocamus ein brunnenschwenckel. Aliqui simpliciter perticæ oblongæ absolutę, funem cum uase appendunt, & perticam manibus demittunt in puteum: quam ipsam quoq; aliquis celonem uel celonium dixerit, ut & perticam illam qua per canalem in puteo inserta (instrumento quali sentina nauiũ exhauritur) aqua per eundem canalem regurgitat: Et forte hoc est quod Hesychius scribit, κήλων ὁ ὑφ' ἡμῶν λεγόμενος. Isidori uerba qui hoc instrumentum telonem uocat, Sipontinus etiam repetit: Sed eruditi quidam tollonem potius uel tollenonem uocandum coniiciunt. Nam tolleno, genus est machinæ, ut ait Festus, à tollendo dictum, quo trahitur aqua in alteram partem prægrauante pondere, à tollendo dictum. Collectis rursus animis in arietes tollonibus libramenta plumbi aut saxorum, stipitésue robustos incutiebat, Liuius 8. belli Maced. Vel tollenonum haustu rigandos, Plinius lib. 19. Heus sic tolloni gratia: cape hanc urnam tibi, Plautus Rud. Tolleno describitur à Vegetio 4. 21. ¶ Πελαργὸς ciconia Græcis dicitur, uocabulo composito ex contrarijs. nam πελὸν (oxytonum) nigrum seu liuidum significat (ut & πελιδνόν, uel πελιόν: unde πελιώματα, liuores, uibices, suggillata,) & ἀργὸν album, Eustathius, Suidas, Etymologus. ἀπὸ τὸ ἔχειν πόδας μελανοτέρους ἢ λύκους, Suid. lego, μέλανας καὶ λύκους, ut & Eustathius habet in Iliad. λ. & Etymologus. Πελαγὸς pro πελαργὸς poëticum est, rhô litera omissa, Etymologus. Κίκυψ, ciconia, ut Gelenius in Lexico symphono scribit. ego hãc uocem nusquam reperio. Proxima quidem huic uox est cucupha, κουκοφᾶ. scribit autẽ in Hieroglyphicis Orus Aegyptios gratitudinem significantes, cucupham pingere. ubi Mercerus interpres in Obseruationibus suis cucupham, ciconiam esse coniecit. sed quærendum an forte upupa sit, quæ ipsa quoque à pietate in parentes celebratur, eoq; nomine apud Aegyptios in honore est, ut Aelianus refert. Erodium auem, ἐρωδιὸν Suidas ciconiam esse putat, aut ciconiæ similem: nos omnino ardeam esse suo loco ostendimus. Ybos uel ibis pro antho aue apud Albertum legitur: qui eam stultè eandem ciconiæ facit. sed & recentiores quidam ibidem cum ciconia confundunt. Insula Heroum è regione Borysthenis fluuij sita uocatur etiam Leuce, ab auibus albis. nam κινοῦνται λύκοις aues albas Eustathius illic interpretatur. intelligit autem fortè (inquit) laros albos, uel secundum alios ciconias.

¶ Epitheta. Candida pennis ciconia, Ouidius 6. Metam. Glotorans, apud Textorem. Ciconia etiam grata peregrina hospita, Pieraticultrix, gracilipes, è tota Istria (Crinitus & alij legunt choraliistria, quod placet,) Auis exul hyemis, titulus tepidi temporis, Nequitiæ nidum in cacabo fecit meo, Petronius Arbiter. ¶ Μακροὶ πελαργοί, Philes. Ζαεικόν, epitheton ciconiarum, Hesychius. sed uidetur potius peculiare in aliqua lingua ciconię hoc nomen substantiuum esse, ad Germanicum sanè Storck alludit.

¶ Derisuri aliquem digitis dextræ manus in unitatem collectis ueluti ciconiæ rostrũ effingunt, & manum post tergum eius motitantes deridẽt. Persius, O Iane à tergo quem nulla ciconia pinsit. Vnde paulò post posticam sannam appellat: Posticæ occurrite sannæ, hoc est derisioni quæ post tergum fit, Perottus. A ciconia fit ciconinus, ut ciconinum rostrum, Idem.

¶ Πελαργισταὶ Aristophani & Aeliano dicuntur, ciconiarum pulli: ut ἀετισταὶ aquilarum, Suid.

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

Videtur autem forma patronymica. Πελαργίδης, ὁ τοῦ πελαργοῦ (malim πελαργοῦ, cum rectum πελαργὸς oxytonum ferè semper ab eruditis scribi inueniam) γόνος, Varinus in λαγωός. ¶ Πελαργὸς, genus uasis fictile, Hesychius: nimirum à figura rostri prominentis, unde & alembica uulgò dicta, hoc est uasa rostrata, in quibus uapores per halitum ui ignis euecti è uasis subiectis (cucurbitas uocant) in liquorem densantur, & cauo limbo excepti per rostrum destillant, non inepte pelargos aut ciconias nominaris. Λαΐνου, λίθινου, πελαργοῦ, Hesychius: denotans fortè eiusdē figuræ uasis genus lapideum. Varinus nihil tale habet. ¶ Ὀρειπέλαργος, id est ciconia montana inter aquilas dicta est. ¶ Pelargitis herba, πελαργῖτις, ac si ciconiariam dicas, nominatur apud Galenum de compos. med. sec. locos lib. 9. cap. 2. sect. 3. inter remedia splenicorum ex Asclepiade. propinantur eius tritæ cochlearia duo cum aceto mulso. Cornarius fatetur se ignorare quæ herba sit: quod & ipse fateor, coniicio tamen geranium primum esse, quod inter nomenclaturas Dioscoridi adscriptas pelonitis etiam nominatur. quanquam nulla ei ad lienem uis attribuitur. Vasorum quidem quæ semina includunt figura, ut gruis rostro confertur, unde gruinaria dicitur, ciconiæ etiam rostro rectè conferri potest. quare & à Germanis ab utriusq; auis rostri similitudine appellatur, ſtorckenſchnabel/kranichſchnabel. ¶ Πελαργᾶν Pythagoræ significabat consulere & admonere, Suidas & Varinus. Πελαργικῶτης νηὸς apud Lycophronem dicuntur naues ciconiarum coloribus tinctæ, hoc est atro & candido discretis, Eustathius & Varinus in Μίλητος. A Lycophrone naues ciconias appellari crediderim, quòd ut hæ superiore corporis parte albis, inferiore nigris sint pennis: ita naues albo uelo utantur, cætera parte propter picem, qua oblinuntur, nigra, Gasp. Heldelinus. Pelargicæ, id est ciconiariæ leges, πελαργικοὶ νόμοι, ab Aristophane dicuntur, quæ parētes à liberis nutriri, ἀντιτρέφεσθαι, sanciunt, Suidas: ut supra in D. recitauimus.

¶ Icones. Ciconia super sceptris regum antiquitus sculpebatur, hippopotamus in imo, ut uiolentiam & impietatem iustitiæ pietatiq; apud reges præsertim cedere & subiici debere innueretur: ut supra in D. docuimus. ¶ Apollonius Tyaneus olim cum ciconias marmoreas pinxisset, è Byzantio ueras expulit, Io. Tzetzes 2. 60. Non ciconiam, ut Grammatici quidam putarunt, sed cornicem concordiæ symbolum esse Politianus in Miscellaneis ostendit. uide in Cornice. Aegyptij ut parentis amatorem significent, ciconiam pingunt. hæc enim à parentibus enutrita non separatur ab illis, uerum ad ultimam usq; senectutem permanens parentibus uictum sufficit, Orus.

¶ Propria. Ciconius nomen eius qui Brixiam condidit, ut quidā tradunt. Cicones Homero populi Thraciæ sunt iuxta Hebrum. sed his nihil commune cum ciconia aue, cum eius appellatio hæc Latina sit. ¶ Varus Pergæus sophistes à forma nasi Pelargus cognominabatur, id est ciconia, Cælius. Pelarga Potnei filia Pausaniæ memoratur. Πελαργικὸς apud Aristophanē in Auibus Neptuni cognomen est, pro Pelasgico, ut ad pelargum, id est ciconiam alluderetur, quemadmodum & Sunieracus ibidem pro Suniarato cognominatur, ut allusio fieret ad accipitrem, quoniam in auium rep. sermo est: uel pro pelagio, quoniam pelagi præses est Neptunus, ut Scholiastes monet. In eadem fabula memoratur pelargicus murus, Πελαργικὸν τεῖχος, qui Athenis in arce fuit: cuius & Callimachus meminit, Τυρσηνῶν τείχισμα Πελαργικόν. uocat autem murum Tyrrhenum, quòd à Tyrrhenis suffossus & dirutus sit: quos qui uiderant pelargos nominabant, propter sindones quas gestabant, Etymologus. Erant nimirum sindones illæ albo & atro coloribus distinctæ, à quibus etiā monachorum & monialium nescio quæ genera hodie pelargos & pelargas dicere possis. Didymus Pelargicum murum in petris situm fuisse scribit. Coniecerim ego ita dictum quòd super eo forte ciconiæ nidificarent: ut & Pelargicum collem album in Iouis Dodonæi luco, cuius mentionem facit Eustathius Iliad. π. ubi Iupiter Pelasgicus cognominatur: alia lectio Pelargicus habet, inquit Eustathius, à colle prædicto. Πελαργοὶ fabula sic inscripta ab Aristophane citatur ab Athenæo.

¶ b. Ciconia candida pēnis, Ouidius 6. Metam. Gracilipes, Petronius Arbiter. Auis quam Galli uulgò flambant uocant, Bellonius phœnicopterum interpretatur, ciconiæ similis esse fertur, sed rostro recuruo, breuiore, tota est alba: partes uerò alarum rubent, quæ in ciconijs nigræ sunt.

¶ c. Ciconia (chasida) pro mansione sua habet abietes, Psalm. 103. interprete Munstero. Ciconia (chasida) in cœlo cognouit tempus suum, Hieremiæ 8. Choralistria, epitheto ciconiæ apud Petronium Arbitrū à uocis aut soni potius crepitatione. quærendū an legi possit crotalistria. est enim crotalum instrumentum quod manu pulsatur, laminis quibusdam ex ære rotundis, sonum ex collisione reddentibus. Auis exul hyemis, apud eundem. Quum Pompeius Magnus animi releuandi gratia ad ædes Luculli in Tusculano forte se contulisset, Lucullum culpauit, quòd ædes magnis quidem æstatis caloribus adpositas, cæterum sæuiente hyemis rigore incommodissimas eduxisset. Cui subridens Lucullus, prudenter, ut solitus, respondit: An uerò, ô Pompei, minus tibi nos quàm ciconiæ mentis habere uidemur, ut non cum ipso pariter tempore sedem quoq; permutemus?

¶ e. Pelargi uictoris cor in accipitris aut uulturis uicti pelle ligetur, scribaturq; in corde, Quoniam uici aduersarios, hoc amuletum dextro brachio alligatum quicunq; gestârit, inuictus erit & admirabilis in bello & certaminibus omnibus, potieturq; indubia uictoria & magna, Kiranides.

¶ h. Gaspar Heldelinus Lindauiensis ciconię encomium doctissima declamatione nostra memoria condidit. Quis dedit ciconiæ (chasida) pennas & plumas? Iob 39.

¶ Circa Thessaliam aiunt tantam serpentium uim prouenire, ut nisi à ciconijs conficerentur, incolas

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

incolas pellerent. Quamobrem ciconias honore afficiunt, & ne quis occidat lege sanxerũt, eadem in eum qui occiderit pœna decreta qua homicidas puniunt, Aristot. in Mirab. & Plinius. Nocere eis omnibus quidem locis nefas ducunt, sed in Thessalia uel maximè, ubi serpentium immanis copia est: quos dum escandi gratia insectantur, regionibus Thessalicis plurimum mali detrahunt, Solinus. Thessali ciconias colunt, eò quòd serpentium magnam multitudinem in regione (aliquando) perdiderint. quare lege sanxerunt, ut exilio mulctetur quisquis ciconiam occiderit, Plutarchus in libro de Iside & Osiride. Ciconiæ apud Aegyptios eò ueneratione habent, quòd senectute affectos parentes alunt, Aelianus. ¶ Ciconiam non ut grues prodigium facere dicunt: sed in auguriis haud dubiam ferre concordiæ significationem, Alexander ab Alex. Anno à Christi natiuitate 454. cum Attila Aquileiam obsideret, ciconias animaduertit quæ in turribus ciuitatis nidificauerant, uno impetu ex urbe migrare atq; fœtus suos exportare: unde magnam in urbe famẽ esse coniecit, & milites hoc auspicio exhortatus tanquam urbem interitui proximam ciconiæ desererent, urbem cepit. Aues hominibus deorum uoluntatem nunciant, Iunonis ciconia, Mineruæ crex & noctua, Porphyrius lib. 3. de abstinendo ab animatis. Si animantium cruore afficiuntur superi, cur non mactatis illis uulturios, ciconias, &c? Arnobius lib. 7. contra gentes.

¶ In Germania quidam, ut fertur, stultitiam simulans propter paupertatem, liberos suos in ciconiarum nidum imposuit tanquam ab illis alendos: quo animaduerso annona à magistratu donatus est. ¶ Pallas apud Ouidium Metam. 6. cum Arachne contendens, in tela sua Antigonen pinxit ausam contendere quondam Cum magni consorte Iouis; quam regia Iuno In uolucrem uertit: nec profuit Ilion illi, Laomedónue pater, sumptis quin candida pennis Ipsa sibi plaudat crepitan te ciconia rostro. Alexander Myndius ciconias scribit exacta ætate decursaq; circum Oceanitidas insulas uolantes, hoc præmium pro pietate, quam gesserint aduersus parentes, assequi, ut ex auibus conuertantur in homines: quod existimo confictum, ob pietatem & sanctitatem hominum illarum insularum, Aelianus. De ciconia rege dato ranis à Ioue fabulam inter Aesopicas legimus, quam G. Heldelinus in Ciconiæ encomio elegantissimè describit.

¶ Prouerbium ἀντιπελαργεῖν, ac si reciconiare dicas, ut retaliare, explicatũ est supra in D. O Iane à tergo cui (aliqui legunt, quem) nulla ciconia pinsit, Nec manus auriculas imitata est mobilis albas, Persius Sat. 1. id est, quem nemo digitis dextræ manus in unum collectis ad instar rostri ciconiarum ridet. Verbi pinsere (quod à Græco πτίσσειν factum uidetur) nota est significatio, unde & pistillum & pistrinum dicimus ac pistorem. Pinsebantur enim in pilis olim fruges, pistillo subinde alternis immisso eleuatoq;, unde hordeum sic suis corticibus exutum ptissanam uocant, cum prius ἄπτισον, hoc est integrum nec decorticatum esset.

¶ Alciati emblema, inscriptum, Gratiam referendam,

Aërio insignis pietate ciconia nido,
Inuestes pullos pignora grata fouet.
Taliaq; expectat sibi munera mutua reddi,
Auxilio hoc quoties mater egebit anus.
Nec pia spem soboles fallit, sed fessa parentum
Corpora fert humeris, præstat & ore cibos.

DE AVIBVS CICONIAE SIMILIBVS.

TRINCOS auis nominatur Monspessuli in Gallia, ut audio, auis ciconiæ persimilis, minor tantum: quæ serpentibus similiter uescitur, sed regionẽ non mutat. ¶ Est & circa Oceanum Germanicum, ut in Dania, auis magna ciconiæ similis, paucę carnis, quam ONSCHVAL Germanicè uocitant. ¶ Oppianus in Ixeuticis meminit auis innominatæ, quæ ciconijs similis sit, sed minor, rostro magno & acuto ensis instar, serpentium hoste, &c. ut recitauimus supra in Ciconia D.

¶ De ibide, quam aliqui ferè colore tantum & rostri aduncitate à ciconijs differre putant, suo loco dicetur. Strabo eam magnitudine & figura ciconiæ persimilem esse scribit: item de Phœnicoptero alibi.

DE CICONIA NIGRA.

INVENITVR etiam genus ciconiæ dorso omnino nigrũ, uentre subalbum, quod non in locis habitatis ab hominibus, sed in paludibus deserti nidificat, Albert. Idem ex Aristotele de historia anim. 9. 6. pro ichneumone (quanquam eam uocem ex Auicenna corrupte legit anschycomon & thyamon) ibidem interpretatur, quæ sit auis Aegyptia, nempe ciconia tota nigra in dorso, & inuenitur etiã fusca, (grisea,) inquit. Nos hanc ciconiam nigram appellamus, ein schwartzer Storck: quæ sæpe reperitur in montanis & syluosis Heluetiæ locis, ut circa Eremum D. Virginis, circa Lucernam oppidum, circa Tosam fluuium, & alibi. Forma & magnitudine à ciconijs propriè dictis non differt. Nidulatur in arboribus, præcipuè abietibus. quòd si rostrum aduncum haberet, ibidum generi adnumerassem. nunc cum id ei rectum sit, ciconijs subiungere placuit. Ciconia nigra quam ipse uidi Septembris initio captam cis Alpium montem non procul ab urbe nostra disitum, huiusmodi erat: Dorsum colore eminus totum nigrum apparebat: sed si propius inspiceres uanelli uel corui syluatici colorem referebat, in quibus color niger, si

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

propius consideres, cum uiridi uel subcœruleo & pauco purpureo mixtus uidetur. Ventri & lateribus sub alis color albus. Auis tota à principio rostri ad extremos pedes extensa, dodrantes quinq; cum dimidio excedebat. Rostrum magnum & ualidum erat, colore puniceo, ut crura etiam ac pedes. Longitudo rostri supernè à mucrone extremo modicè deorsum inflexo, usq; ad initium plumarum capitis, digiti octo. Oculos pellicula rubra ambiebat, orbicularis, nisi ante & retro in angulos desineret. Collum pedem ferè uel digitos quatuordecim longum: Ala dodrantes quatuor, si ad finem longissimæ pennę in rectum quoad fieri potest extensæ mensura procedat: cauda dodrantem: & similiter cruris pars supra genu ad coxã: inferior uerò pars à genu ad pedem paulò breuior erat. Corpus item inter collum & caudam dodrãtale. Dorsum & pectus latiuscula, ut in ansere ferè. Digiti pedum diuisi, apparebat tamen initium quoddam membranæ palmipedum, præsertim inter duos longiores digitos. digitus medius quinq; digitos longitudine æquabat. Lingua breuissima. Pondus, libræ medicinales septem cum dimidia. Longiores in alis pennæ magis quàm cæteræ nigricabant. Qua parte alæ iunguntur corpori, oblonga cauitas retrorsum extensa cernebatur. Anterior pars pennarum intra posteriores condebatur. Intestina erant inuoluta. In femore dissecto neruos quatuordecim inueni magnitudine differentes, quorum duo latissimi in genu partem cartilagineam se inserebant utrinq;, sex alij minores erant. tres minimi. Postremò tres planiori parti incumbentes minimis aliquanto maiores. Fel uiride erat. In uentre apparebant quisquiliæ quædam stercorosæ ceu fimi bubuli, & inter eas reliquiæ quædam scarabeorum uel locustarum, nempe capita & uaginæ, quarum quædam erant discretæ ceu cortex in hippuri: Vnde coniicio eam tum herbis tum crusta tectis insectis uesci. Sono eam crepitare aiunt similiter alijs ciconijs. ¶ In cibo ferini admodum odoris est, & ferè piscosi. Videtur prius elixari debere, tum assari & aromatibus condiri. caro eius paulò minus rubet quàm troctæ uel salmonis. adeps etiam nonnihil rubet. Caro mihi gustanti sat bona & dulcis uisa est. sed pellis tenacior est, & grauiter olet, ut eam detrahi præstet. & forsan ea detracta, præcedente elixatione nihil opus fuerit. Pediculis infestatur.

DE CINA-

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

DE CINAMOMO AVE.

CINNAMOLGVS (apud Plinium, aliâs cynamulgus) auis Aristoteli cinnamomus uocatur, nisi quis κιννάμολγον, non κινναμωμον, in eo quoq; scribendum censeat, Hermolaus in Plinium. Ego omnino cinamomum duntaxat scripserim, à cinamomo aromate, ut ex sequentibus apparebit, idq; per n. simplex. nam apud Græcos semper κιναμωμον scribi reperio pro aromate simul & aue apud medicos, Theophrastum, Aelianum, Philem, Dionysium & eius interpretem Eustathium. ὄρνιθοι δὲ ἐτράφθησαν ἀοικήτων ἀπὸ νήσων Ἥλθον φύλλα φέροντες ἀκηράσιον κινναμώμου, Dionysius in periegesi. Nestor etiam Grammaticus contendit cinamomum prima syllaba correpta scribendum, quanquam poetę aliquando carminis gratia produxerint. Atqui cinnamum eadem significatione, apud Martialem, Ouidium, Claudianum poëtas n. duplici scribitur, & Plinium quoq; lib. 10. & Solinum, unde & cinnamologus dici posset hæc auis, quam uocem in Pliniano indice reperimus, ut spermologũ & cenipologum aues dicimus. nam cur cinnamolgus aut cynamulgus scribatur, nulla planè ratio est. Plinius in fine lib. 12. Historiæ naturalis, diuersi etiam cinnami meminit: quod (inquit) caryopon appellant. Hic est succus nuci expressus, multum à surculo ueri cinnami differens, uicina tamen gratia, (unde nomen quoq; idem coniicimus impositum,) in Syria nascens. Id forte carpesium fuerit, cum & nomen alludat, & pro cinnamomo substituatur, & in Cilicia Syriæ uicina nasci dicatur: quanquam fructus cubebæ, quæ carpesium creditur, acinus uel bacca potius quàm nux est. zibibas quidem uuas puto Arabica aut uicina lingua uocari. Videtur sanè mihi Hebraica uel Arabica huius uocis origo esse, siue à ken, כן, id est nido, quòd in Arabia ex nido auis eodem nomine dictæ sagittis decuteretur: siue à kaneh, קנה, quæ uox cannam & arundinem significat. est enim cinamomum cortex fruticis figura cannæ seu canalis instar, unde & Galli hodie uulgo canellam uocitant.

¶ In Arabia cinnamomus (τὸ κιννάμωμον, genere neutro) auis appellatur, quam surculos cinnamomi portare, ac nidum ex his conficere aiunt. nidificat excelsis arboribus & ramis: sed incolæ sagittis plumbatis nidum petunt, atq; ita discusso in terram cinnamomum legunt, Aristoteles, Aelianus & Philes. In Arabia cynamolgus (aliâs cinamomus) auis appellatur, cinami surculis nidificat. Plumbatis eos sagittis decutiunt indigenæ, mercis gratia, Plinius. Phœnix rogos suos struit cinnamis, Solinus. Et mox, Cinnamolgus perinde Arabiæ auis, in excellentissimis lucis texit nidos è fruticibus cinnamorum: ad quos quoniam non est peruenire propter ramorũ altitudinem & fragilitatem, accolæ illas congeries plumbatis petunt iaculis, delectasq; pretijs uendunt amplioribus, quòd hoc cinnamum magis quàm aliud mercatores probent. Dionysius Afer cinamomũ canens ex insulis inhabitatis ab auibus eiusdem nominis afferri, terram quæ cinamomũ ferat ignotam esse insinuat, quod & Herodotus scribit, coniicimus tamen insulas aliquas circa mare rubrum intelligi. Apud Aristot. tum surculos ipsos, tum aues ex illis nidũ struentes (κινναμωμα τὰ) cinamoma (genere neutro plurali, quod apud Græcos commodius fit, apud quos ὄρνεον etiam generale auium nomen, neutrum est, ego nullum præterea neq; apud Græcos neq; Latinos auis nomẽ neutri generis nouî) dici apparet, Eustathius. Cinamomum Arabes mirabilius quàm thus aut casiam legunt. nam aut quo modo, aut qua in terra gignatur, illud nequeunt dicere: nisi quòd probabili ratione utuntur quòd quidam uolunt id gigni in his regionibus, ubi Dionysius educatus est: & ipsas cinnamomi fetucas afferri à grandibus quibusdam alitibus ad nidos è luto constructos in præruptis montium & homini inaccessis. Contra quas hoc Arabes excogitauerunt: Boum asinorumq; defectorũ, & aliorum iumentorum membra minutatim concisa, in ea loca portant: & ubi iuxta nidos posuêre, procul abscedunt. Ad hæc frusta delapsæ uolucres, ad nidos suos carnem comportant: cui sustinendæ impares nidi, ad terram discissi labuntur. Tunc Arabes ad eos colligendos accedunt, Herodotus lib. 3. Cinnamomum fabulosa narrauit antiquitas, princépsue Herodotus, auium nidis, & priuatim phœnicis, in quo situ Liber pater educatus esset, ex inuijs rupibus arboribusq; decuti, carnis quam ipsæ inferrent pondere, aut plumbatis sagittis, Plinius. Et mox, Omnia falsa: siquidem cinnamomum, idemq; cinnamum, nascitur in Aethiopia, &c. ¶ Cynamulgos auicula in Aethiopia de cinamomo nobiliore nidum texit, &c. hæc auicula cum suis interaneis non euiscerata comeditur, propter aromaticum odorem eorum quibus nutritur, Albertus sine authore. Nos apud Plutarchum rhyntacen auiculam legimus apud Persas nasci, in qua nihil inueniatur excrementi, sed interna omnia adipe plena sint: unde eam aëre atque rore solum nutriri arbitrantur. ¶ Idem Albertus Aristotelis ex hist. anim. 9. 14. de alcyone locum transferens, alcyonem cum cinamomo aue imprudenter confundit: ut & alij eum secuti ineptissimi scriptores.

CINDAPSVS, Κινδαψὸς, auis quędam, Suidas, Hesychius & Varinus. Est & musicum instrumentum eiusdem nominis, ὄργανον κιθαριστικόν: (pro quo etiam σκινδαψὸς legitur in Lexico uulgari, nescio quàm rectè,) eadem uoce Indus significatur, Hesychius.

CINOPEON, Κινώπεον, ὄρνεον, Varinus: tanquam certa quædam auis species hoc nomine indicetur: uel potius auis in genere. Ego κινώπεπον legendum suspicor: quæ uox aliquando auem in genere significat. Nam apud Dionysium Afrum κινώπεπα λύκα Eustathius aues albas interpretatur, ut scripsimus in Ciconia H. a.

CINNYRIDES, Κιννυρίδες, auiculæ paruæ, τὰ μικρὰ ὀρνιθάρια. Hesychius & Varinus: per ono-

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

matopœiam fortè sic dictæ, siue quis in genere (propter πὲ articulum adiectum) quasuis paruas auiculas hac uoce designari putet: siue certam aliquam speciem. Nam & κίσιεις, & κίσιρνις, species auis, apud eosdem legitur.

DE CNIPOLOGO, QVEM CVLICILEgam Gaza interpretatur.

ARISTOTELES historiæ anim. 9. 3. picorum genera enumerans, post dryocolapten siue pípram, id est picum Martium maiorem minoremq́, & colión (galgulum interpretantur) siue picum uiridem, qui omnes non alio magis uiuunt quàm uenatu uermiculorum circa arbores lignáue nascentium, quos Græci κνίπας uel σκνίπας uocant: In ijs (inquit) est & auis quæ proprio nomine κνιπολόγος dicitur: magnitudine parua, quanta est acanthylis, colore cinereus, distinctus maculis, uoce parua, hic etiam lignipeta est. Gaza pro cnipologo culicilegam uertit, quod non placet. Etsi enim cnips uel scnips apud Græcos aliquando pro culice aut insecto uolucri accipiatur, tamen cum certum sit cossos, id est uermes qui ligna erodũt σκνίπας dici, & pici (inter quos hic minimus est) cossis uermiculisq́ magis quàm culicibus uictitent, unde & dryocopi & xylocopi, id est lignipetæ dicuntur, cum culices uenandi gratia, ligna rostro impetere nihil opus sit, cnipologon Græcum uocabulum potius relinquere, quàm culicilegam cum Gaza Latinè dicere usum est. CVLICILEGA uerò alia auis fuerit, κωνωπεθήρας à uenatu culicum Hesychio & Varino dicta. Albertus cnipologi descriptione ex Aristotele posita, ut iam recitauimus, in picorum genere: hæc etiã auis (inquit) uocatur apud nos picus generali nomine.

¶ Guil. Turnerus in libro de auibus cnipologon facit motacillæ genus albo nigroq́ uariè distinctum, deceptus nimirum translatione: ut Eberus & Peucerus quoq́, qui cnipológon Germanicè interpretantur **Fliegenstecher**, id est muscipetam. hæc (inquiunt) à motacilla differt, quanquam & ipsa caudã moueat, muscas uenatur & culices, colore cinereo maculis distincto, uoce parua, magnitudine spini. Sed Turnerus postea re melius perpensa, in familiari ad nos epistola: Culicilegam Aristotelis (inquit) in terra Bergensi (in Britannia) uidi, tota cinerei ferè coloris est, & speciem habet pici Martij.

¶ Est apud nos auicula minima in syluis lignipeta, uariè distincta, per arbores reptans & cossos disquirens, quam Turnerus certhium uel certhiam Aristotelis esse conijcit, cuius figuram & descriptionem supra dedimus in Certhia, ubi plura de hac auicula leges. cui si color cinereus conueniret, omnino cnipologon faceremus. nunc cum colore differant, natura tamen et genere aues proximas esse dicemus. Vtriq́ natura pici, hoc est circa arbores uersari, & cossis uiuere. nam certhiam δενδροφάγον Aristoteles facit, ut cnipologon κνιποφάγον. utriq́ magnitudo exigua. Sed cnipologo uox parua, φωνεῖ δὲ μικρόν, Aristoteles. certhiæ clara, φωνὴ λαμπρά. ¶ Culicilega, hoc est cnipologos ueterum Græcorum, hodie à Græcis susurada uocatur, à Gallis bergeronnette, similis aui cui apud Gallos nomen lauandiere, (alaudam cristatam esse puto,) Bellonius.

CLIVINAM quoq́ auem ab antiquis nominatam animaduerto ignorari, quidã clamatoriam dicunt, Labeo prohibitoriam, Plinius. Ego non certam aliquam auem, sed quæcunq́ in auspicijs aliquid suo clamore fieri prohiberet, sic dictã ex uerbis Festi conjcio. Is enim, Cliuia (inquit) auspicia dicebant antiqui, quæ aliquid fieri prohibebant. omnia enim difficilia, cliuia uocabant. unde & cliua, loca ardua.

DE COCCOTHRAVSTE.

A.

COCCOTHRAVSTES, κοκκοθραύστης auis quædam est, Hesychius & Varin. Nos hoc nomine appellare uoluimus auem cuius effigiem in sequenti pagina damus, quod rostro suo coccos & interiora grana siue ossicula cerasorum confringere soleat, ut nucleis uescatur. Italice frison uel frusone nominatur, uel grison; & circa Verbanum lacum franguel montagno, id est fringilla montana. Gallicè choche pierre: & alibi (ut audio) cassenoix, id est nucifraga, quod nomẽ Caryocatactæ aui supra descriptæ magis cõuenire uidetur. Germanicè **Steinbysser**, **Klepper**, apud Heluetios: **Kernbeiß**, in Austria: **Kirßfinck**, circa Francfordiam ad Mœnum: & alibi **Kirseschneller**. Eberus & Peucerus acanthidis duo genera faciũt: minus (inquiunt) quod nõ ualde dissimile cardueli colorem ex albo nigroq́ mixtum habet: nos etiam **Distelfincken** uocamus. Maius fringillam duplo excedit, cætera ferè simile, Germanicè dictum **Kirchfincken**, (lego **Kirßfincken**,) & **Kernbeysser**, colore utrunq́ genus ignobile, sed ualet & commendatur amœnitate uocis, Hęc illi. Audio etiam **Bollebick** alicubi uocari, hoc est gemmiuorã, quòd gemmas arborum comedat, sicut illa quæ per onomatopœiam à nostris **Gügger** dicitur. Auem etiam cui à uiriditate nomen apud nos, ut Turnerus scribit, aliqui **Kirßfinck** appellant. sed legendum arbitror **Hirßfinck**, à milio quo in cibo utitur. Est & alia auis **Steinbysser** dicta, quòd calculos puto in ripis fluminum rostro feriat dum muscas petit, de qua in Motacilla dicemus. hanc enim Turnerus

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

nerus cinclum esse conijcit. Coccothraustes noster lingua Turcica, ut audio, giegen uocatur.

B.

Magnitudo ei alaudæ aut loxiæ nostri. Rostrum durum, ualidum, breue, latum, simile ferè rostro auis quam Gügger uocamus, maius, fuscum. Color capitis (in fœmina) charopus uel ex flauo ruffus, in pectore & uentre ex cinereo rubicundus. Pennæ alarum superius nigricant, in medio albent, in imo coloris ferè cœrulei uel indici sunt, item minores aliæ superinnatæ partim albicant, partim charopæ sunt. Pennis nigris rostrum inferius ambitur; & similiter oculi. Collum pronum & utrinq; ad latera plumis uestitur cinereis, dorsum ex ruffo nigricat, propius caudam charopæ sunt pennæ, extremæ in cauda albicant.

C.

Capitur in syluis, & in cibum uenit. Cerasorum ossa frangit & nucleis uescitur. Cantu peculiari nec insuaui utitur, cymbalorum (ut audio) ferè æmulo. caueis tamen includi non solet, nisi rarò forte. Nam nuper auceps quidam, ut rem ridiculam ostentaret, turdi genus Bohemicum (ut Germani appellant) in cauea inclusit, idq; cerasis aridis pasci assuefecit. quæ cum turdus integra deuoraret, ossicula cerasorum quæ subinde excernebat, in subiectam caueã cui inclusus erat coccothraustes delapsa, illum alebant. ¶ Nidificat, ut audio, in arborum cauis, æstate rarius, hyeme frequentius apud nos uisitur. ¶ Itali hominem crassi ingenij, & deceptu persuasuq; facilem significantes, coccothrausten crassi rostri appellant, Tu sei un frisone da l' becco grosso.

DE COERVLEO.

NOVIMVS & saxatilem auiculam quandam, cui nomen cœruleus (cyanos, κύανος proparoxyt. quamuis apud Hesychium oxytonum legitur.) quæ maxime in Scyro colit, saxa amans, magnitudine minor quàm merula, maior paulò quàm fringilla, pede magno est, scanditq; saxa, colore tota cœruleo, rostro tenui (φύγχος χαλεπὸν, Gaza legit λεπτὸν, cui astipulatur etiam Alberti translatio quæ habet gracile: uetus interpres, angustum) & longo crure breui similiter ut pipo (ἵππος. Gaza uidetur πίπρα legisse, pro qua uoce etiam alibi pipo trãstulit) est, Aristoteles. Turnerus cœruleum conijcit esse auem quæ Anglicè uocetur a clotburd, a smatche, an arlyng, a steinchek: & Germanicè ein Brechuogel. Hanc inquit in cuniculorum foueis & sub lapidibus in Anglia nidulari, & hyeme non apparere. Sed Brachuogel apud Germanos aliarum etiam auium nomẽ est, ut Arquatæ supra descriptæ, & auis cuiusdam circa aquas degentis proceris cruribus, quarum neutra cœruleus esse potest. Ego Turneri cœruleum non agnosco: ut neque Eberi & Peuceri qui cœruleum interpretantur Klein Zimmer, id est turdum minorem. nullum enim turdum cœruleum nouimus. Est apud nos pici genus paulò maius fringilla, dorso cœruleo, & rostro tenui longoq;, uulgò Chlãn appellant: quod an cœruleus sit, inquirẽdum. Huic similem colore aiunt esse auem quæ Steinrõtele appellatur, in Austria & alibi, à saxis imposito nomine, dorso cœruleo, uentre rubicundo, suauiter canora: muris adhærens, & in eis nidificans. Omnino sanè cœruleum de genere picorũ esse conijcerim: cum & crure similiter breui ut pipra sit: (pipra autem (uel, ut Gaza uertit, pipo) Aristoteli nõ alia auis quàm picus est,) & eo ad scandendum apto; & rostro etiam ut picorum genus oblongo;

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

Auis, cui cyanus nomen est, natura sua ab hominum consuetudine abhorret, urbanas commorationes odio persequitur, locorum agrestium ubi homines uersari soleant insolens est. eis locis in quibus est ab hominibus solitudo, & montium iugis, & præcipitijs delectatur. Epirum & insulas hominum frequentia habitabiles, haud sanè in amore habet: Scyro, & si qua est eiusmodi alia sterilis, & ab hominibus inops, delectatur, Aelianus.

¶ Auis quam cyanon Aristoteles, Plinius cœruleum uocat, quoniam in rupibus altorum montium uersatur & merulæ similis est, nomine mutato nunc uulgò Græcis petrocossypho uocitatur, hoc est merula saxatilis. est autem merula minor, undiquaq; cœrulea, & in magno pretio propter cantum ut caueis includatur. uox ei eadem quæ merulæ, Gallicum nomen nullum: quoniã in Gallia non reperitur, ut neq; in Italia, nisi in caueis apportetur. quandoq; enim nido eximitur ut sermonem humanum edoceatur, Bellonius. Eadem prorsus mihi uidetur auis illa de qua nuper genere & doctrina supra ætatem suam ornatissimus iuuenis Augustanus Raphael Seilerus nobilissimi medici Geryonis Seileri filius his ferè uerbis ad me perscripsit. Auis quam à cœruleo colore Germani Blawuogel nominant, sturni magnitudine est: pectore, lumbis & ceruice pulchrè cyanea, obscurius tamen quàm ispida: dorso & alis nonnihil nigricat obscurè interim glaucis uel subcœruleis. Rostrum ei sesquidigiti longitudine, subter nares fuscum, in imo aculeatum, superiori parte adunca inferiorem ut plurimum contegente. pedes fissi ut in cæteris auibus. Degit in altissimis alpibus, neq; cacumine montium contenta, in scopulis maximè, & præruptis & niuosis locis uiuit, nec alibi eam reperiri constat quàm in montibus circa Athesim fl. præcipuè circa Aenipontem urbem. Hanc ob causam apud ipsos inquilinos in magno pretio habetur, aliturq; quibuscunq; cibis mẽsæ hominum familiaribus, istisq; qui merulis turdisq; aucupio destinatis prębentur. Voce articulata, amœna admodum & uaria est: ipsa tam docilis, tamq; diligenter res obseruat, ut pleraq; uocis articulo aliquo significet & indicet. Media & intempesta nocte expergefacta, ad astantis prouocationem, quasi iussa, claro spiritu canit, imperata quæ sibi putat iniungi, probè suo officio executura, quod uersiculis aliquando utcunq; delineaui. Cæsia auis glaucæ (glaucum colorem intelligit cœruleum) uere sacrata Mineruæ, Præ te cui seruit noctua nulla magis. Quid sibi uult? quis te docuit parere monenti? Instinctu proprio num facis ista tuo? Non puto sed deus est qui te ciet, usq; monenti Scilicet ut morem sic homo quisq; gerat. Oculos hominum aliorum alitum more appetit, quòd imaginem in ijs suam uelut in speculo intuẽs, cognati desyderio trahitur, ipsiusq; consuetudinẽ desyderat. Ante tempus autumni quo cæteræ aues incubant, proliq; dant operam, cum colore etiam uocem mutat, ac alis expansis nouos cantus excogitat, secum ipsa continuò murmurans, nec ueteris tamen quem olim didicit, obliuiscitur. Color sub hyemem è cœruleo nigrior euadit, quẽ mox circa ueris initium, in proprium rursus commutat. Adulta uel è nido materno semel egressa, uolatuiq; paulum adsuefacta, non amplius ullis (quod omnes aucupes affirmant) blandimentis uel astutijs ob innatam solertiam capitur. Nidum in præaltas deuiasq; solitudines desuper in specus congerit, quando locũ securitati idoneum nacta est, cui tutò se fœtumq; suum credere ausit, eumq; sua quoq; fraude altissimis iugis ab hominum accessu non solum abdit, sed à rupicapris etiam alijsq; feris, in cauernas deorsum condit, ibiq; pullos binos aut quaternos uermibus nutrit, dum eos extra nidum productos exponat. Tum prius uenatores siue aucupes, uel fortuitò uel ex insidijs loco animaduerso, gralla seu sparo lõgo, teretí, læui, cuius singulare & rarum inuentu lignum est (qualis rupium scansoribus rupicaprasq; præcipitantibus sæpe uitæ periculo, semper inscendendis scopulis adiumento esse solet) arrepto, ibi etiam ascendunt ubi uni plantæ uestigium non crederes. Et ne quid præteream, faciem hi, non totam, sed qua in transuersum prospiciunt, ac inde caput illis uertigine afficitur, fasciolis obtegunt, partim aduersus ipsos pullorũ parentes, partim & ueriore causa, ne quoquam latius oculorum radijs aciéue pertingant, quàm quò solo pede innitendum, uel manus impli canda est. Sic illi tandem ad nidum, non absq; extremo periculo & defatigatione permeant, quem prælonga illa quam diximus fude sursum è profundo ad sese attrahentes auferunt, domiq; fouent & alunt, deinde uel carè uendunt, uel proceribus notis mares distribuunt, Hæc omnia ad nos Raphael Seilerus: suspicor autem eandem hanc auem quæ Blawuogel ab ipso nominatur, aut certè congenerem, à Rhætis circa Curiam alibiq; Steinrötele nuncupari.

DE COLARI.

COLAREM (τὸν κόλαριν) ulula cæteriq; aduncí rapiunt, unde his oritur bellum, Aristoteles de hist. anim. 9. 1. ubi Alberti translatio sic habet, Colyeuz (pro ægolio, id est ulula) genus paruí ac cipitris, comedit auem quæ uocatur bolarcheon, id est speciem quandam passeris. Niphus etiam de colari scribit, quod passeris species uideatur. Sed certi nihil habemus. Ipse quidem suspicor eũdem fortassis collyrionem esse, de quo nunc agemus, facili librariorum lapsu.

DE COLLVRIONE.

COLLVRIO eisdem quibus merula uescitur. magnitudo eius eadem quæ superioribus est, (pardalo scilicet, & mollicipiti cui magnitudo paulò infra turdum.) Capitur hyberno potius tempore,

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

pore, Aristoteles. Apud Hesychium & Varinum κολλυρείων & κορυλλίων legitur, utrunq; pro genere auis. Sed magis placet ut collyrio legatur, nam & collyram legimus panis genus quod pueris daretur, uel panem subcinericium dictum. ¶ Guil. Turnerus in libro quem de auibus ædidit, collurionem esse putabat auē quæ Germanis **Krametsuogel** dicitur, id est iuniperi auis, Anglis a feldfare. Sed postea datis ad me literis, iuniperi auem uulgò dictam, secundā potius turdi speciem nunc sibi uideri scripsit, (quæ & nostra iam prius sententia erat:) collyrionem uerò auem quæ uulgò Germanis **Durstel** (**Drostel** nostris, id est turdela) dicatur. Eberus etiam & Peucerus collurionem turdorum generis faciunt, quæ Germanis **Brachuogel** (sed hoc nomen uagū est, & alijs etiam commune) dicatur. Capitur (inquiunt) sub hyemem maximè, nec figura nec magnitudine multum dissimilis merulę, colore fusco terreo obscuro, ut humi sedens uix agnosci & à terræ colore discerni possit. Ego hanc esse conijcio quæ à nostris **Winsel** appellatur. ¶ Quærendū an etiam colaris auis semel tantum ab Aristotele nominata, ubi abulula & cæteris aduncis eam rapi scribit, nō alia quàm collurio sit, librariorum forte lapsu.

DE COLVMBA DOMESTICA, ET IN GENERE quæ ad columbaceum genus pertinent.

COLVMBA VVLGARIS.

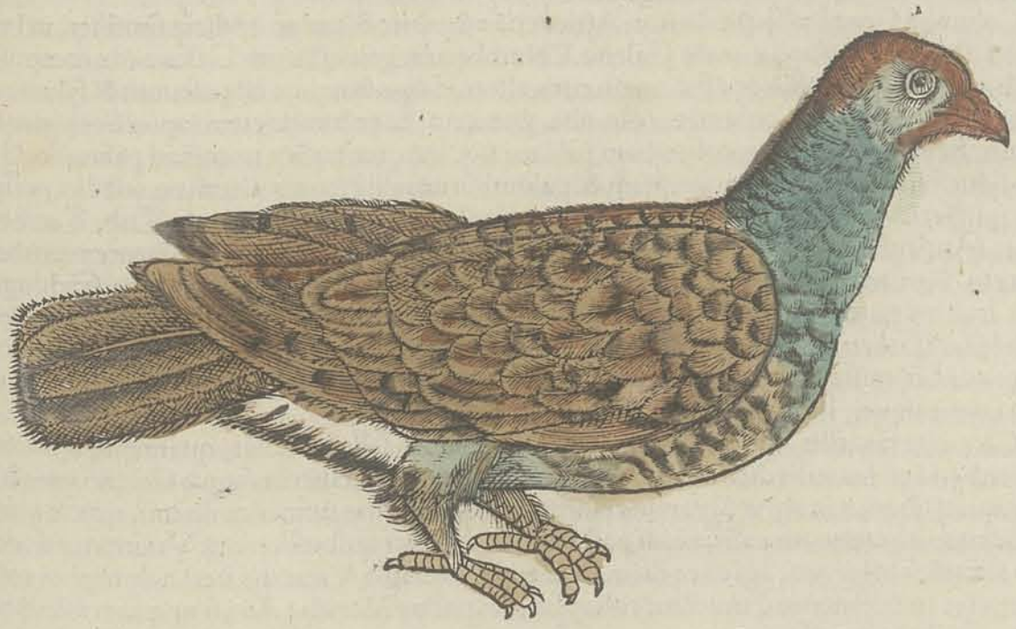

COLVMBA ANGLICA VEL RVSSICA.

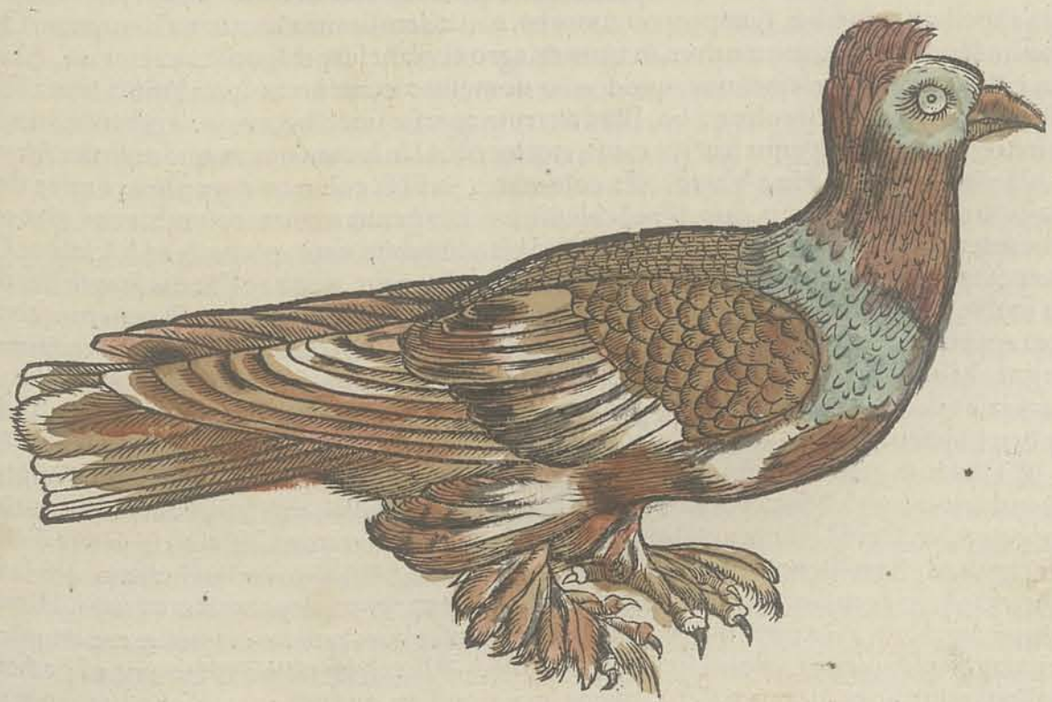

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

A.

COLVMBACEVM genus appello, quod Aristoteles πτεροφορικὸν, quo & domesticæ siue cellares, ut Columella nominat, & feræ columbę comprehenduntur, ut palumbes, cœnades, liuiæ, turtures. Nos de domesticis primum agemus, quarum historiæ illa etiam quæ columbaceo generi in uniuersum communia occurrēt, adiungemus. ¶ Hebræis ion, יון, columbus est, in plurali ionim, Ezechielis 7. In fœminino ionah, יונה, columba, Genes. 8. Cæterum Ieremiæ cap. 26. & 46. ubi translatio nostra habet, columba: Hebræi legunt mœror uel tristitia, ut sit deriuatum à uerbo ianah, ינה, quod est mœrore affecit, afflixit, Munsterus. Ion quidem masculinum pro columbo, in scriptis Rabinorum frequentius est. Geneseos 8. Chaldæus interpres Hebraicam uocem ionah relinquit, pro qua Arabs habet atlekeha, אטלקחא, & hamamah uel chamamah, חמאמה: Persa kaphtar, בפתר. Rursus Psal. 55. Chaldæus habet ionetah, יונתא, Arabs dazamah, רואמה. Charmiuno & Taëra præfectæ erant curæ capillorum & unguium Cleopatræ, significat autem Hebræorum & Syrorum lingua charmi (χαρμὴ) uitem, οἰνὰδα uerò columbam illam quam Græci οἰνάδα uocant. Taëra uerò, τάειρα, Ismaëlitarum lingua columba est, Io. Tzetzes Chiliad. 6. cap. 44. Hamam Auicennæ columba est. Quidam hemame Saracenis columbam esse scripsit. Demen chame, sanguis columbæ, Syluaticus: & pro eodem dem alcamer, apud ueterem Glossographum Auicennæ. Hara hamen, stercus columbinum, Syluaticus: pro quo etiam alibi apud eundem laaman & caficium legitur.

¶ Columba Græcè πτερὰς dicitur, Atticè etiã πτέρυξ: & uulgò hodieq; similiter, uel πτέρυξι, columba domestica, πτερὰς οἰκιδίας Galeno. Columbarum genus unum Galeno (de compos. simpl. phar. lib. 10.) περιστερίδιον est, hoc est domesticum, alterum νομαδικὸν, hoc est pascuum & syluestre, Hermolaus. Italicè columbo, columba, colomba, puniono, & palumbo etiam apud Scoppam Grammaticum. Sed Hispani quoq; columbam paloma uocant: quæ tamen nomina à palumbo, id est columbo syluestri facta apparet, quanquam & palumborum alij cicures dicuntur, aut dici possunt, (ut audio,) alij feri. Gallicè coulon, colombe, colombe priuee. Germanicè, Tub, Taube, zame Taube, Hußtube, Saxonicè & Flandricè Suue. Nostri columbum, id est marem priuatim appellant ein Kuuter, per onomatopœiam. Sunt & palumbi cicures, nostris zam Schlagtuben, quos & Italicos puto aliqui uocant, Welschtuben, pedibus plumis induti: quos alij Rusticos appellant, ghößlet Tuben, hoc est dasypodes columbas, ut Galli pigeon patè, sed has Anglicas potius dicendas audio, & cristas etiam è plumis in capitibus habere. ¶ Anglicè a culuer, uel doue, a houſe doue, a tayme doue. Illyricè, golub. Turcicè, iugargen.

¶ Columba saxatilis Varroni inter altiles nominatur, (alia, ni fallor, quàm quæ Rhætis uulgò Steintube, id est saxatilis dicitur, quæ prorsus fera est.) hæc scilicet est quæ Galeno νομὰς & βοσκὰς dicitur, quòd liberius in agris & campis pascatur. (Sic & equas nomades dicunt, quæ in armento liberæ pascuntur, tanquam pascuas aut pascales:) & ωυεγίνης quibusdam, ut Vuottonus docet. nam Varro saxatiles columbos agrestes dicit. Sed adscribam ipsa Varronis uerba de triplici columbarum genere: In uillam intrò inuolant columbæ, de quibus Merula: Axi, si unquam πτεροτροφεῖον constituisses, has tuas esse putares, quamuis feræ essent. Duo enim genera earum in πτεροτροφείοις esse solent: Vnum agreste, ut alij dicunt saxatile, quod habetur in turribus, ac columinibus uillæ, à quo appellatæ columbæ, quæ propter timorem naturalem summa loca in tectis captant. Quo fit, ut maximè agrestes sequantur turres, in quas ex agro euolant suapte sponte, ac remeant. Alterum genus columbarum est clementius, quòd cibo domestico contentum intra limina ianuæ solet pasci. Hoc genus maximè est colore albo. Illud alterum agreste sine albo, uario. Ex his duabus stirpibus fit mistellum tertium genus fructus causa, atq; incedunt in locum unum, quòd alij uocant πτερεῶνα, alij πτεροτροφεῖον, Hæc Varro. Ex columbo agresti & columba domestica, siue ex domestico masculo & agresti fœmina, dum simul coëunt, nascitur genus tertium columbarum, quæ magnitudine inter utranq; columbam sunt, natura ad blandiendum natæ, pronæq; ad lasciuiam. Corrumpunt quippe alias, furtoq; comitatiores domum reuertuntur, (sed hoc Plinius simpliciter de columbis scribit.) Vnde publico edicto uetantur ali. Miscellæ à nostris ob duorum generum commistionem appellantur, Perottus. Columbi quidam uulgò saxaroli dicuntur: (& alij à pennarum colore turgni.) hi in columbarijs melius durant quàm cæteri. albi omnino uitētur, Crescentiensis. Hoc genus Gallis & Sabaudis est colombe passagiere aut rocheray. Germanis Veldböck, Veldtuben by den hüſeren.

¶ Pipiones pulli columbarum dicuntur, uide in H. a. Cicero pullos columbinos dixit: recentiores quidam minus Latinè columbinos absolutè. Hebræi gosal, גוזל, uocitant pullum auis, præcipuè columbæ. Dauid Kimhi gosal auiculam paruam interpretatur: Chaldęus in uetere Testamento bar ionah, id est pullum columbæ. Arabs pherak hamas, פרך חמס, melius hamam. Persa kebuhar (forte kaphtar legendum ut supra, uel contra) bezar, כבותר ביצר. Septuaginta πτερὰς, Hieronymus columbam. Rabi Abraham quoq; & Salomon & Iosephus, pullum columbæ exponunt. Rursus Septuaginta Deuter. 32. νεοσοὶ, Hieronymus pulli. Alfrach est nomē commune ad omnes pullos: & aliquando usurpatur pro gallina iuuene quæ nondum oua peperit: absolutè uerò pro pullo columbino.

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

lumbino, imperfectis adhuc pennis necdum uolante, And. Belluneñ. Alnuaheb, ut scribunt Arabes, sunt columbi qui iam pennis perfectis uolare incipiunt, Idem. πιτσείδιον & πιτσίριον Græcè diminutiua sunt, ut columbulus apud Latinos: πιτσιρίδευς etiã, uel πιτσιρίδης patronymica forma, de pipione dici potest. uide infra in H. a. πιτσιρόπολον apud recentiores Græcos, ut Demetrium Constantinopolitanum, legitur. Gallis pipio appellatur pigeon. Italis piccione. Nos circumscribimus, ein junge Tub: uel diminutiuo utimur ein Tüble.

¶ Columbæ agrestes, quæ & saxatiles Varroni dicuntur, maximè sequuntur turres, in quas ex agro euolant suapte sponte ac remeant. Hoc genus Græci πελειάδας nominant à liuore. uarij enim sunt coloris, ac liuidi: propter quod è nostris quidam (Gazam uidetur intellígere) eas liuias appellauere. Paucæ inter eas albæ sunt, colore improbato. Pedes plumis nudos habent, rubidos & scabrosos, Perottus. Sed nos liuias omnes, syluestres esse ostendemus, in quo unius omnes coloris sunt, nec ali solent, nisi allectatrix forte ex eo genere. Perottus quidem eius quam liuiã puto omnino non meminit. Color albus (inquit idem Perottus) in domesticarum genere non improbatur, (sed agrestium duntaxat,) quòd hæ scilicet accipitrum iniurijs minus obnoxiæ sint. nam intra limina ianuæ solent depasci. Domesticæ magnitudine superant agrestes, pedibusq; sunt ita plumatis, ut uix aliquando ingredi possint, Perottus.

B.

Columbæ etiam patriam nobilitauêre, in Campania grãdissimæ prouenire existimatæ, Plinius. Alexandrinæ & Campanæ columbæ, tanquam peculiare quiddam habeant, à Columella nominantur. In Campania grandissimæ nascuntur, & in Therapne, cum alioqui Spoleti sint perexiguæ: mirum inter duodecim millia passuum tantam esse differẽtiam, Perottus. Siculas columbas olim laudatas fuisse Athenæus refert, qui hæc Alexidis uerba citat: πιτσρὰς γένδυ τρέφων τὴν Σικελικὴν τάταν πάνυ νομίζας. Et ex Georgicis Nicandri, qui Siculas columbas ali iubet. Insulæ Veneri antiquitus consecratæ, ut Paphus, Cythera, & Sicilia circa Erycem, præcipuè columbis abundabant: nam hæ quoq; Veneri sacræ erãt. Theophrastus tradit inuectitias esse in Asia etiam colũbas, Plin.

¶ Columba palumbe & œnade minor est, maior turture, Aristot. Columbæ uariæ sunt, hoc est coloribus inter se differentes, Aristoteles. Columbæ genus alterum clementius est, & colore maximè albo: agreste uerò siue saxatile, sine albo, uario, Varro. In Noruegia columbæ totæ albæ habentur, Gyb. Longolius. Indiam dicunt habere columbas colore melinas, (giluas, Gillius,) Aelianus in Varijs. Athenæus Dæmachum (Daimachum) huius rei authorem adducit. Eo tempore primum quo exercitus Persicus circa Athon montem interijt, columbæ albæ in Græcia uisæ sunt, ignotæ prius, Athenæus. Reperiuntur apud nos columbæ aliæ candidissimæ, aliæ atræ totę, aliæ reliquo corpore præter caput & pedes: aliæ coeruleæ ferè, alię præterea capitibus cristatis modicè, Cyprias nuncupant, quæ ceu nobiliores præferuntur. aliæ cruribus totis hirsutis ad extremos usq; pedum digitos, quas dasypodes uel hirtipedes dixeris, à regione uulgo Russicas uel melius Anglicas nominãt, magnitudine circiter alaudæ, rostellis exiguis. tales Venetijs pretiosissimas haberi audio. Gehößlet oder Reussisch Tauben. Nuper etiam genus nouum allatũ est Augustam Rhæticorum, rostris paruis ceu fringillarum. Nostri columbas uulgares & uiles colore Veldböck uocitant, omnes ferè præter Cyprias: & uel unam pennam aliquando uitium coloris facere aiunt. Plumæ uersicolores columbis à natura ad ornatum datæ, Cic. lib. 3. de finibus.

¶ De coloris uarietate in pennis ceruicis columbarum ita cecinit Lucretius lib. 2. Qualis enim cæcis poterit color esse tenebris, Lumine qui mutatur in ipso: propterea quòd Recta aut obliqua percussus luce refulget. Pluma columbarum quo pacto in Sole uidetur, Quæ sita ceruices circùm, collumq; coronat. Nanq; aliâs fit, uti claro sit rubra pyropo: Interdum quædam sensu fit, uti uideatur Inter cœruleum uirideis miscere smaragdos. In Solis deliquio (inquit Cælius Rhodig.) colorata omnia, insita priuantur uenustate. Liquet id amplius in columbarũ mire splendicantibus pennulis, quas in earum collo conuisimus. nanq; etiamsi unius sint coloris, uarijs tamen aspectibus uariè illustratæ sub differenti specie oculis exhibent sese. cuius ratio est, quia mouendi uim à luce color suscipit: quò uerò amplius ab illa mouetur, amplius & ipse mouet. imbecilliores autem colores esse in intensioribus, sicuti imperfectum in eo quod perfectum est. Sunt qui existiment diuersos re ipsa esse inibi colores, diuersasq; superficies ex diuersarum portionibus pennularum radiantes. Columbini quidem colli submutantis colores meminit Hieronymus aduersus Ioannem Origenis consectatorem: Columbarum (inquit) colla ad singulas conuersiones colorẽ mutant. Sed & Martianus de nuptijs Philologiæ: Arcesilas (inquit) collum intuens columbinum dubitabat, siquidẽ hac permotus uarietatis incertitudine, amplius astruere ἀκαπελπίαν cœpit, id est incomprehensibilitatem. Sed & Nero Cæsar disertissimè, ut primo Naturalium quæstionum Seneca tradit: Colla Tiberiacæ splendent agitata columbæ, (sed Cytheriacæ potius legendum, cuius uocis primam aliâs produci, aliâs corripi inuenimus. Armigerumq; Iouis Cythereidasq; columbas. Tiberiacæ quidem legi syllabæ mensus nõ patitur.) Meminit & Academicorum secundo M. Tullius, Hæc Cælius iudicans ipse in collo columbæ plures uideri colores, nec esse plus uno. Ceruices columbarum ad lucem refractam auricolores fermè se offerunt, χρυσαυγεῖς, Aristoteles in libro de Coloribus.

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

¶ Columbæ & ſimilia utraq; palpebra conniuent, Ariſtot. & Plinius. Ingluuies eis præpoſita uentriculo eſt, Idem. Aues quoq; geminos ſinus habent: quædam unum in quo merguntur recentia, ut guttur: alterum in quem ex eo dimittunt concoctione maturata, ut gallinæ, palumbes, columbæ, Plinius. Ingluuies in quibuſdam parua eſt, & fermè rotunda, ut in ſperuerio & columba, Albertus. Columbo uentriculus eſt feruentior, & lien eius magnitudine deficit, Ariſtot. Columbis, ut magnæ parti auium, lien adeò exiguus eſt, ut propemodum ſenſum effugiat, Idem. Sexum dignoſci haud facile eſt, niſi interiorum aſpectu, Idem. Columbis alijs uentri, alijs inteſtino fel iungitur, Ariſtot. Inteſtino tantum fel iungitur in columbis, Plinius. Columbam felle carere traditur, Orus in Hieroglyphicis & Beda. Sed Galenus in libro de atra bile, ridiculos illos eſſe ait qui columbam felle carere putant, quoniam ueſicam eius non habeant. Idem Orus alibi columbę bilem in dorſo eſſe ſcribit.

C.

Columbi ſemper uiſuntur, & hyemem etiam nobiſcum agunt, Ariſtot. & Plinius qui columbas propter hoc inter aues perennes ponit.

¶ Volucres pleræq; à ſuis uocibus nominantur, ut gallina, columba, &c. M. T. Varro. Et caſtus turtur atq; columba gemunt, Author Philomelæ. Non murmura ueſtra columbæ, Brachia non hederæ, non uincant oſcula conchæ, Gallienus imperator in Epithalamio. γογγίζειν (per ἰῶτα in penultima, uel γογγύζειν per ypſilon,) de uoce columbæ dicitur, (authore Polluce,) πονθορίζειν, Varinus. γογγύζειν uerò & γογγῦσαι, de uoce ſuum apud Heſychium legitur. Et apud eundem βομβῆσαι de columbina uoce. ¶ Columbi frugibus uiuunt, Ariſtot. Granis (Cerealibus) ueſcuntur, uel his quæ ex granis confíciuntur, nec alio cibo, Albertus. Cadauere nullo paſcuntur, ſed puro grano, Author libri de nat. rerum. Cætera quæ ad cibum eorum pertinent leges infra in E.

¶ Proprium columbarum & palumbium & turturum eſſe uidetur, ne collum cum bibunt, reſupinent (eleuent, uetus interpres) niſi ſatis hauſerint, (biberint,) Ariſtot. Videtur autem hic locus Vuottono ſuſpectus: fortaſsis quod apud Athenæum aliter legatur, hoc modo: ὁ δὲ Μώδιος Ἀλέξανδρος ὁ πάνυ φησὶ τὴν φάσσαν ἀνακύπτειν (lego ἀνακύπτειν ex Ariſtotele) ὥσπερ τὴν τρυγόνα. Ego Athenæi locum corruptum, Ariſtotelis integrum eſſe iudico, ut melius legatur, ὥσπερ δὲ τὴν τρυγόνα. nam Plinius quoq; ſic tranſtulit, Proprium generis eius, & turturum, cum bibant colla non reſupinare, largè bibere iumentorum modo. Vide infra in H. c. Columba iuxta aquas quieſcere gaudet, ut ſitim ſedet, Author libri de nat. rerum. ¶ Columba auis eſt multiuaga, Plinius.

¶ Aſpicis ut ueniant ad candida tecta columbæ, Accipiat nullas ſordida turris aues, Ouidius. Columbi (præſertim agreſtes) à columinibus ædificiorum dicti ſunt, nidificant enim propter timorem in ſummis locis, Varro. In alto nidificat, quò nocens beſtia nulla peruenìat, Author libri de nat. rer. D. Iulius apud Mundam cum ſyluam cæderet, arborem palmæ repertam, conſeruari ut omen uictoriæ iuſsit. ex ea continuò enata ſoboles, adeò in paucis diebus adoleuit, ut non æquipararet modo matricem (arborem primum conſitam) uerumetiam obtegeret, frequẽtareturq; columbarum nidis: quamuis id auium genus duram & aſperam frondem maximè uitet, Suetonius in Auguſto. Columbæ debilem nidum faciunt, eò quòd calida habent corpora, & non multum indigẽt calore nidi, Albertus.

¶ Coeunt intra annũ columbæ, quippe quæ ſemeſtres noſſe incipiant Venerem, Ariſtot. Pullos quinquemeſtres fœtificare, author eſt Plinius. Peculiare columbis illud etiam eſt, ut in coitu, niſi ante mutuò oſculentur, mas non aſcendat, ſed iunior ſit, an ſenior, intereſt: ſenior enim primum coitum oſculo exorditur: ſequentem & ſine oſculo agit. At iunior quoties libet coire, toties oſculatur, Ariſtot. & partim Plinius. Fœmina marem non admittit, niſi præoſculatus ante coitum fuerit, Aelianus in Varijs Ariſtotelem citans & Athenæus. Atqui Oppianus Ixeuticorum primo de turturibus ſcribens: Oſcula (inquit) antequam procreandæ ſoboli indulgeant, permiſcent: idq; inter eas quæ prouectiores ætate ſunt perpetuum eſt. iuniores non raro abſq; oſculis id faciunt. Columba ſenex coire non poteſt, ſed tantum oſculatur, Obſcurus quidam ex Ariſtotele, apud quem nos nihil tale legimus. Coruorum exoſculationem illam quę ſæpe cernitur, qualis in columbis eſſe ab Ariſtotele traditur, Plinius. Roſtrorum coniunctio coruis & id genus auibus ſolita eſt, quod in monedulis quas manſues alimus, planum eſt. genus etiam columbinum hoc idem facit, Ariſtot. Amorem mutuum querulo gutture ictuq; roſtri oſtendunt columbæ, in Venerem crebro ruunt, frequenti pedum orbe facta adulatione, Platina. Columbæ quæ calidiores ſunt tempore libidinis caudam flectunt ad terram, & trahunt eam ſuper terra, & ſic ad Venerem mouentur mas & fœmina, Albertus. ¶ Hoc etiam columbis proprium eſt, ut fœminæ ſaliant, ac ſupergreſſu mutuo agant, ſi mas non ſit, & cum oſculo, ut mares. & quamuis nihil altera emittat in alteram, tamen plura ſic oua, quàm ex maris coitu pariunt. Verum nullus his enaſcitur pullus, ſed ſunt omnia irrita, (hypenemia Græci uocant, Plinius,) Ariſtot. Columba cum peperit, poſtridie marem repetit & concipit, inquit Athenæus & Euſtathius. Excludunt die XVIII. ſtatimq; concipiunt, Plinius. Columbi cum pluribus adoleſcere, aut coire non patiuntur, neq; coniugium iam inde à primo ortu ſinitum deſerunt, niſi cœlebs, aut uidua. Quinetiam fœminæ parturienti mas adeſt, & cultu, omnicq; officio fungitur, ſæpe etiam fœminam pigrius euntem ad nidum propter partus laborem mas percutit, co-

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

tit, cogitq́ intrare. Excluſis iam pullis terram ſalſuginoſam potiſſimum premanducatam in eorum os inſerens, ſuum ingerit, atq́ ita præparat ad cibum recipiendum. adultos iam, cum tempus prodeundi ex nido eſt, mas ſubigit. Ita magna ex parte columbæ mutuo degunt amore: ſed interdum nonnullæ etiam ex maritatis cum aliis coëunt, Ariſtot. cuius uerba ferè etiam Plinius tranſtulit, de amore mutuo ſcilicet & coniugio columbarum, deq́ mariti circa coniugem cura & pullos, quæ infra in D. recitabimus. plura etiam de coniugio columbarum ibidem allaturi. Cæterum inter uerba Ariſtotelis iam recitata, ubi Græcè legitur, φροντίζει ἡ ἁρμοττόσης τροφῆς, id eſt de cibo eis conuenientè curam gerit. Gaza legit ἡ ἀλμυρίζουσης γῆς. quæ lectio mihi quoq́ probatur, & Athenæus Ariſtotelem citans ſimiliter legit: etſi codex noſter deprauatus λαμυρίζουσης habet. Salſis quidem columbas delectari, docebimus infra capite 5. Paulò ſupra uerò Athenęus Ariſtotelis uerba hoc modo refert, καὶ γινομένων τῶν νεοττῶν ὁ ἀρρὴν ἐμπτύει ὡς μὴ ἁλσκανθῶσι. cum Ariſtoteles nõ tanquam remedium aduerſus faſcinationem marem in os pullorum inſpuere dicat, ſed ut appetitionem cibi in eis excitet, ad quam rem aptus eſt ſapor ſalſus. ſed Athenæus in uerbis hiſce ultimis ſimpliciter marem inſpuere dicit. Albertus etiam in ſua translatione ſubſtantiam terreſtrem ſalſam in os pullorum à patre infundi ſcribit. Plinius, Pullis (inquit) primo ſalſiorem terram collectam gutture in ora inſpuunt, præparantes tempeſtiuitatem cibo: ubi inſpuit fortaſsis, & præparans legendum, ut de mare duntaxat intelligatur.

¶ Columbæ ſoboli procreandæ plærunq́ indulgent, unde ſacræ Veneri creduntur. Vel decies anno pariunt, Ariſtot. omnibus anni partibus, Aelianus. Tota æſtate fœtant, Ariſtot. Et rurſus: Pariunt columbæ omnibus anni temporibus, pulloſq́ educant, ſi locum apricum habeant, & cibum. ſin minus, æſtate tantummodo fœtant. Sed proles præſtantior uêre, quàm autumno eſt: deterrima æſtate, & omnibus tempore calidiore. Et alibi, Decies anno pariunt: nonnullæ etiam undecies: Aegyptiæ uerò & duodecies. In Aegypto etiam brumali menſe, Plin. Columbæ ouum citius perficitur quàm gallinæ. huius enim ouum decem à coitu diebus magna ex parte conſiſtit, columbæ paucioribus, Ariſtot. Albertus ouum columbinum in utero ſeptem diebus perfici ſcribit. A coitu decem diebus oua matureſcunt in utero: uexatæ autem gallinæ & columbæ penna euulſa, aliáue ſimili iniuria, diutius, (id eſt tardius,) Plinius. Et rurſus, Pariunt à coitu quinto die. Facultas columbis retinendi oui, etiam tempore parturiendi eſt. Nam ſi ab aliquo uexetur, aut penna in nido euulſa, uel quauis alia ſimili re infeſtetur, aut etiam ſponte moroſius habeat, ouum per triſtitiam retinet, partumq́ differt, Ariſtot. Columbarum oua candida ſunt, Idem & Plinius. Columbarium genus, ut palumbes & turtur, pariunt magna ex parte bina oua. ſed complurimum terna palumbes & turtur, Ariſtot. Columbacei generis aues rarò tria oua pariunt: quod etiam cum contingit, tertium ferè corrumpitur, Albertus. Columbæ pariunt ferè bina oua, ita natura moderante, ut aliis crebrior ſit fœtus, aliis numeroſior, Plinius. Columbarium genus pauca parit, utpote uolax, ſicut & aues uncæ. materia enim uolatu conſumitur, & in alas pennasq́ conuertitur. ſæpe autem parit, utpote corporis magno & uentris calore, & facultate concoquendi maxima præditum, & quòd cibum facile ſibi acquirat, Ariſtot. De columbarum fœcunditate plura leges infra in E. Columbæ magna ex parte marem & fœminam generant: priorem marem, poſteriorem fœminam. & cum pepererint primum ouum, uno interpoſito die, ſecundum pariunt, Ariſtot. Marem ſemper & fœminam pariunt, priorem marem, poſtridie (uel citius, Albertus) fœminam, Plin. Natura fœcundiſſimum eſt animal. quippe ſingulis quadragenis diebus concipit, parit, fouet, ac denique enutrit pullos: idq́ ferè totius anni curriculo facit. nam ſi ab hyemali ſolſtitio uſq́ ad æquinoctium uernum excludas tempus, reliqua parte anni fœturam ædit. licet etiam uidere columbas ipſas nondum integrè educatis pullis oua ædere atq́ incubare, Florentinus. A partu caudam diſtendunt, Ariſtoteles. Columba citra dies triginta (quadraginta Florentinus, ut iam recitaui) prole expedita ſuperiore, parit, Ariſtot. Aeſtate quidem interdum binis menſibus terna ædunt paria. nanque octauodecimo (paulò ante ſcripſerat, uiceſimo) die excludunt, ſtatimq́ concipiunt. quare inter pullos ſæpe oua inueniuntur, & alij prouolant, alij erumpunt, Plinius. ¶ Pariunt aliquando oua hypenemia, Ariſtot. Et rurſus, In columbis maximè notatum eſt, quod oua quandoq́ infœcunda pariant, uel ex ijs ipſis quæ conceperint coitu. nullus enim prouenit fœtus, quamuis incubitu foueantur. Irrita oua, quæ hypenemia diximus, aut mutua fœminæ inter ſe libidinis imaginatione concipiunt, (ut ſupra quoq́ de columbis ſcriptum eſt,) aut puluere: nec columbæ tantum, ſed & gallinæ, &c. Plinius.

¶ Incubant ambo & mas & fœmina, Ariſtot. & Porphyrius lib. 3. de abſtinentia ab animatis. Incubat uiciſsim omne columbaceum genus, Athenęus ex Ariſtotele, & Aelianus in Varijs. Fœminæ parturienti mas adeſt, & cultu omniq́ officio fungitur. ſæpe etiam fœminam errantem & uagantem ad nidum cõpellit: & cum pepererit oua, cogit ut incubet, Aelianus ex Ariſtot. Sic & Porphyrius, καὶ τῶν θηλειῶν, οὐ πλείονα χρόνον ἀφίπλανηθῇ, κόπτων ὁ ἀρρὴν εἰσελαύνει πρὸς τὰ ᾠὰ καὶ τοὺς νεοττούς. ubi Ariſtoteles habet, ἐὰν ἀφιπλανίζηται πρὸς τὴν ἔσοδον ἡ νεοττιάς, διά τε τὴν λοχείαν, τύπτει ἡ ἀναγκάζει εἰσιέναι, ſed ſenſu eodẽ. Incubãt ambo uiciſsim, interdiu mas, (in Græco codice noſtro additur, ἢ ἡ θήλεια,) quod Gaza rectè omiſiſſe uidetur, cum aliorũ nemo addiderit,) noctu fœmina, Ariſtot. & Plinius, qui addit, in eo genere, quaſi palumbes etiam & turtures idem faciant. Excludunt uiceſimo die, Plinius: mox uerò ſubiungit, Aeſtate interdum binis menſibus terna ædunt paria. nanq́ octauode-

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

cimo die excludunt. Et nimirũ æstate celerior fit excluſio. Oua columbarum propter caliditatem quindecim(tantum)diebus fouentur & excluduntur, aliis autem quindecim diebus complentur ad uolandum, Albertus. ſed Ariſtoteles de hiſt. anim. 6. 4. de palumbis & turturibus hoc ſcribit, nempe oua harum auium diebus quatuordecim(non quindecim)in utero geſtari, totidem incubari, totidem denicq; excluſa perfici ad uolatum. Columbarum uero oua ante dies decem, in utero perfici, ut ſupra ſcripſimus. Concoquunt atq; aperiunt columbæ citra diem uiceſimum ouum quod prius ædiderint, (maſculum ſcilicet, quod ferè die uno prius quàm fœmineũ ædunt,) perforant (πτρώσκει, in ſingulari, nimirum ut de fœmina intelligatur) ouum pridie eius diei quo pullum excludunt, Ariſtoteles. Græcè legitur, πτρώσκει δὲ τὸ ὠὸν τῇ πρωτόρᾳ (ſcilicet ἡμέρᾳ) ἢ ἐκλέπει. Alberti trãslatio ſic habet: In fiſſura oui primò columba paruula in ouo exiſtens penetrat teſtam anteriore(parte)roſtri ſui, ita ut teſta eleuetur ad magnitudinem grani tritici: & poſtea diuidit eam in duas partes & exit pullus. Idem alibi, Ouum columbæ in utero completur ſeptem diebus: deinde fouetur per quatuordecim, poſtea fiſſo ouo exit pullus.

¶ Fouent prolem ambo(inquit Ariſtoteles)ad certum tempus, eodem modo quo oua. fœmina in opere ſobolis acerbior mare eſt, ut cæteris quoq; à partu euenit animalibus. Mares pullis excluſis primi cibum in os ingerunt, ψωμίζουσι πρότοροι τὰ νεόττια, Porphyrius. Terram ſalſuginoſam præmanſam ori eorum inſerit, præparans eos ad cibum capiendum, ut ſupra hoc in capite ex Ariſtotele ſcriptum eſt. Pulli ab utroq; parente alternis cibantur, Albertus. Aues nonnullæ imperfectos & cæcos pariunt pullos, ut quæ paruæ corpore multos progenerant: & quæ in pauciparo genere copiam alimenti parere unà cum prole non ſolent, ut palumbes, turtur, columba, Ariſtot. In pullos excluſos maſculum inſpuere aiunt, repellentem ab ipſis omnem inuidiam, ne quo pacto faſcinari poſsint, Aelianus in Varijs lib. 1. Adultos iam, cum tempus prodeundi ex nido eſt, mas ſubigit, Ariſtot. Non exeuntes(tempeſtiuè)de nido pullos alis percutiunt, & aliquando mas coit cum eis, & eijcit, Albertus. Pulli ut primum abſoluti ſunt, mox cum ſuis matribus parere incipiunt, Florentinus. Si uêre nati tempeſtiuè fuerint, ante hyemem autumno eiuſdem anni pullos habebunt, Albertus. Hominum dentibus quoddam ineſt uirus: quod & columborum fœtus implumes necat, Plinius. & forſitan id ſenſit Martialis in diſticho, Ne uioles teneras præduro dente columbas: Tradita ſic Gnidiæ ſint tibi ſacra deæ. ¶ Pulli columbarum in nido manent, donec mater alia oua pariat, niſi alium nidum illa habeat. expellit autem pater pullos è nido aſcendẽs ſuper eos tanquam coiturus cum ipſis, Albertus.

¶ Columbus tum lauare tum puluerare ſolet, Ariſtot. Gyb. Longolius tamen columbas inter aues puluerատrices rectè numerari non putat. ¶ Gregatim degunt, Ariſtoteles.

¶ Viſum nouies recuperant, Author libri de nat. rerum.

¶ Columbæ calidiſsimæ ſunt, & lapillos propter(calidam)ſtomachi temperiem deuorant, Author libri de nat. rerum. Fimum etiam feruidum habent, Idem. Columbo uentriculus eſt feruentior, Ariſtot. ¶ Columbæ & turtures annis octonis uiuunt, Plinius. In columbarijs non inueniuntur ultra octo annos durare, Creſcentienſis. Turtures & columbæ uel ad annum octauum uiuunt, ſcilicet quæ excæcatæ allectatrices (πτελύγιαι) aluntur, Ariſtot. Compertum eſt apud nos columbam uiuere per uiginti annos, & rarò ſupra, Albertus. Columbæ, turtures & gallinacei herba quæ uocatur helxine annuum faſtidium purgant, Plinius.

¶ Columbas perimunt fabæ aut frumentum, macerata in aqua, in qua elleborus albus infuſus fuerit, Serapio. Hominum dentibus ineſſe uirus columbis implumibus letale Plinius author eſt.

D.

Columbi gregales ſunt, Ariſtot. Columbam errantem cum uiderint ſibi aggregant, Author libri de nat. re. Ars illis eſt inter ſe blandiri, & corrumpere alias, furtoq; comitatiores reuerti, Plin. Perottus quidem priuatim de columbis miſcellis hoc ſcribit. Vide infra ab initio capitis quinti de uerbo πελειάς. Cum hominibus degere ſolent, Ariſtot. In urbibus columbæ cum hominibus frequentes habitant, ſeq; ad pedes horum huc & illuc magna manſuetudine & facilitate uerſant. In locis autem, ubi ab hominum frequentia ſolitudo eſt, propinquitatem hominum minime expectantes, aufugiunt. In multitudine hominum confidentiores ſunt, ſeq; nihil ibi graue paſſuras planè ſciunt: ubi aucupes uenatoriaq; inſtrumenta uerſari uident, non amplius ſine ſumma ibi formidine habitant, Aelianus. Aloiſius Cadamuſtus in hiſtoria nauigationum ſuarum cap. 40. ſcribit ſe in Oceani quædam inſula innominata & incognita prius, dierum aliquot ultra Canarias nauigatione, incolas nullos inueniſſe: ſed columbos duntaxat & uaria genera auium. Columbi (inquit) capiebantur pro libito manu hominis, non enim pauebant ad uiri conſpectum, utpote ad rem ſibi hactenus inuiſam. Cepere igitur ex his quàm plurimos, quos ſcipionibus occiderant, nobiſq; attulêre. Columba auis innocens eſt, nec roſtro nec unguibus lædens, Albertus. ¶ Ecce ego emitto uos uelut oues in medio luporum, eſtote igitur prudentes ueluti ſerpentes, & ſimplices ſicut columbæ, Chriſtus ad diſcipulos Matthæi x. Vbi Eraſmus paraphraſtes, Columbina (inquit) ſimplicitas præſtabit, ut de omnibus bene mereri cupientes, neminem lædatis, ne prouocati quidẽ. ſerpentina prudentia, ne quam anſam illis præbeatis calumniandi doctrinam. Ioannes Tzetzes Chiliade 9. capite 263. hoc ſenſu hæc uerba à Domino prolata ait, Seruate capita ueſtra quemadmodum ſerpens, qui

inſidijs

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

insidijs petitus uapulansq; ad mortem, omni modo caput suum abscondit: sic uos à tyrannis & impijs cruciati, caput seruate mihi, fidem uestram, & ne Deum negetis usq; ad ipsam mortem. Simplices autem sitis sicut columbæ, ac prudentes (pariter) sicut columba Noe, quæ diluuij tempore dimissa ad arcam reuersa est. Omnis sanè columba si nata fuerit domi, non recedit inde, nisi fuerit spuria, & nõ genita ibi sed aliunde adducta. Poterit præterea aliquis rhetoricè hoc dictum illustrando, seruanda iubere capita hoc est authores (αὐθέντας) & dominos nostros, nec illos decipere aut fallere dolis sacrilegis, Hæc Tzetzes. ¶ Nihil timidius columba, Varro. Fimum columbæ & ipsæ nido eijciunt, & pullos eijcere docent, Author libri de nat. rerum. Columbis ineſt quidam & gloriæ intellectus, nosse credas suos colores uarietatemq; dispositam, quin etiam ex uolatu creduntur (aliàs quæritur) plaudere in cœlo, uarieq; sulcare, Plinius. Aliquando sola sedens auri splendores in pennis colli sui intuens delectatur, & uolando sibi congratulatur, Albertus: colores uarios circa collum admirans, alarum plausu rostroq; plumas fulcit, & ad uolatum cultius pennas disponit, Author libri de nat. rerum. Animantes quædam magis ualent memoria, ut quibus purgatior & absolutior imaginatio est, ut apes, columbæ, Themistius. Columbi pudicitia aues omnes antestant, plures enim in eodem columbario mixtim degunt, neq; tamen quis alterius connubia uiolat, Platina. Aperdicibus (inquit Plinius) columbarum gesta spectantur maximè simili ratione: mores ijdem, sed pudicitia illis prima, & neutri nota adulteria. Coniugij fidem nõ uiolant, communemq; seruant domum. Nisi cœlebs aut uidua, nidum non relinquit. Et imperiosos mares, subinde etiam iniquos ferunt: quippe suspicio est adulterij, quamuis natura non sit. Tunc plenum querela guttur, sæuiq; rostro ictus, mox in satisfactione exosculatio, & circa Veneris preces crebris pedum orbibus adulatio. Amor utriq; sobolis æqualis: sæpe & ex hac causa castigatio, pigrius intrante fœmina ad pullos. Parturienti solatia & ministeria ex mare, Hæc Plinius ex Aristotele translata: cuius eadem de re uerba, nempe de amore mutuo & coniugio columbarum, itemq; de cura & cultu mariti tum circa coniugem parturientem & incubantem, tum fœtum exclusum, iam supra in C. recitaui. Columbas ab adulterio castissimas esse percepi, nunquam enim ex societate inter se instituta, neq; mas nisi morte ipsa uxoris distrahitur, neq; fœmina dissociatur, nisi uidua fuerit, Aelianus. Idem rursus de palumbis scribens: Ex auibus (inquit) castissimi sunt ab omni stupro. Mas enim & fœmina in hoc genere tanquam nuptijs alligati mutua consensione adeo ad stabile & certum connubium per summam castimoniam adhæresc unt, ut neuter alienum cubile attingat. si autem impudico amore capti ad alienam Venerem libidinis oculos adiecerint, eos reliqui circumsedentes marem quidem mares discerpunt, fœminas uero fœminæ disperdunt. Huiusce etiã modi lex castitatis ad turtures pertinet, sanctaq; & syncera permanet: tum etiam ad columbas albas manat, præterquam quòd non utranq; occidunt. nam marem duntaxat perimunt, fœminam uerò illius misericordia permoti impunitam atque inultam in uiduitate reliquam ætatem ducere permittunt. Aegyptij mulièrem uiduam, quæ ad mortem usque permanserit in eo uitæ statu uolentes significare, nigram columbam (πόλιν σφὰν μέλαιναν) pingunt. Hæc enim quandiu uidua est, alteri uiro non miscetur, Orus in Hieroglyphicis. Mas & fœmina (inquit Albertus) postquam semel coiuerunt, non facile deserunt coniugium. Antequam uerò coiuerint, mares qui carent coniugibus, suas alijs abstrahere conantur, unde acerrima pugna oritur. Auicenna refert se uidisse duos columbos pro fœmina pugnãtes: accessisse autem fœminam ad uictorẽ, deinde pugna repetita cum uinceret qui antea uictus erat, ad eundem relicto altero fœminam redijsse. Hic sanè mos est columborum, ut si mas sine uxore, fœminam marito carentem uiderit, mox cum ea coeat: hæc statim à coitu illum sequatur & obediat, Hucusq; Albertus. Aegyptij hominem ingratum ac infestum ijs à quibus beneficio affectus est significantes, columbam pingunt. Mas enim ubi robustior euaserit, ex consortio matris patrem expellit, itaq; ei connubio iungitur, Orus in Hieroglyphicis, quod & Aelianus ex eo repetijt. ¶ Columbæ fascinationis amuletum laurinos ramulos tenues primum colligunt, deinde ad custodiam pullorum in nidos imponunt, Aelianus. Zoroastres in Geoponicis palumbes nidis laurum imponere scribit, nec causam addit, nisi quis propter blattas id eas facere conijciat: quoniam proximè de hirundinibus dixerat, ea causa apium ab eis nido imponi.

¶ Columbæ propter genuinum timorem nidificant in summis locis, Varro. Pugnax hoc animal est. alter alterum infestat, nidumq; alter alterius subit, sed rarò. nam etsi ex longinquo minus, tamen apud ipsum nidum summo certamine dimicatur, Aristot. Quum plures columbæ nidos inuicem propinquos habent, pugnant inter se pro nidis & uxoribus tota die, Albertus. Pennis eleuatis pugnant, Author libri de nat. rerum.

¶ Cum turture amicitia columbæ intercedit, Aelianus. Amici pauones & columbæ, Plinius. ¶ Vulpes communis est hostis pauonum, columbarum & omnium ferè auium, Stumpfius. Accipitres quidam celeres ad aucupiũ sunt, columbis maximè & palumbis exitiales, Demetrius Constantinop. Distinctio accipitrum ex auiditate. alij non nisi ex terra rapiunt auem: alij non nisi circa arbores uolitantem: alij sedentem sublimi: aliqui uolantem in aperto. Itaq; & columbæ nouêre ex ijs pericula, uisoq; considunt, uel subuolant, cõtra naturam eius auxiliantes sibi, Plinius, Aelianus, & Albertus. Columbas nosse credas suos colores uarietatemq; dispositam. quinetiam ex uolatu creduntur plaudere in cœlo, uarieq; sulcare. Qua in ostentatione ut uinctæ præbẽtur accipitri (nisi

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

Author libri de nat.rerum) implicatis strepitu pennis, qui non nisi ipsis alarũ humeris elidítur, alioquin soluto uolatu in multum uelociores. Speculatur occultus fronde latro, & gaudentem in ipsa gloria rapit. Ob id cum ijs habenda est auis quæ tinnunculus uocatur. Defendit enim illas, terretq; accipitres naturali potentia, in tantum, ut uisum uocemq; eius fugiant. Hac de causa præcipuus columbis amor eorum. Feruntq;, si in quatuor angulis defodiantur in ollis nouis oblitis, non mutare sedem columbas, Plinius. Columba accipitris uenientis umbram in aquis prospicit, Author libri de nat.rerum. Clangorem quidem aut aquilarum aut uulturum facile columbæ spernunt, nõ item circi & marinæ aquilæ, Aelianus. Bubo oua columbarum exorbet, Author libri de nat.rerum. Cornix ouis columbę insidiatur, ut ea dissipet & exugat, Author libri de nat. rerũ. Gallinas etiam columbis infestas esse audio.

E.

Columba sedens, ἡμμένη πελειὰς, à Suida prouerbij titulo commemoratur, qui hoc dici solitum indicat de supra modum mansuetis ac simplicibus, (ὡς πρὸς ἁπλουστάτην, ἀπὸ τοῦ ἤθους τοῦ ζώου, Eustathius) comparatione ad paleutriam columbam, sensu scilicet contrario. nam columbæ, inquit, quæ euolant, fallunt cæteras, παλεύτριαι dictę, à uerbo παλεύσαι, quod est fallere, Hæc Suidas. Erasmus uerò, Columbæ (inquit) cum auolant, fallunt cæteras pernicitate motus: cum sedent, nihil mitius aut simplicius. neq; quicquam habent quo se tueantur aduersus miluios & accipitres, præter alarum uelocitatem. Mihi uidetur dici posse & in eos qui simplicitatem simulant, quò magis imponant: propterea quod mos sit aucupibus, exoculatam columbam in reti ponere, quæ subsultans cæteras columbas alliciat. Ea Græcis dicitur, παλεύτρια, à uerbo παλεύω quod est seducere, siue in laqueum illicere. Aristophanes in Auibus de columbis loquens, Καὶ ἐπαναγκάζῃ παλεύειν ἀλλήλους ἐν δικτύῳ, id est, Et cogit paleutriam agere, alligatas in reti. (Et rursus, ἀλλήλοισι παλεύσετε: ubi Scholiastes, Aues excæcatæ, præsertim columbæ & palumbi, in retibus locantur ut uoce alliciant alias sui generis, quod glossematici παλεύω dicunt.) Vide lector num legendum sit ἡμμένη, id est illaqueata. id enim patitur quo fallat alias, Hæc Erasmus. Sed apud Suidam ut ἡμμένη per μ. duplex legatur, ratio ordinis literarum non admittit. deinde Suidas non eandem facit τῷ ἡμμένῳ, & τῷ παλεύτριαν, ut Erasmus. sed illam sedentem & simplicem: hanc euolantem astutam, cuius comparatione etiam contrario sensu (hoc enim est quod dicit ἡ δὲ ἀντιπαρεξέτασις) columba sedens, pro homine simplici accipiatur. Euolantes quidem columbas arte blandiri alijs, easq; corrumpere, furtoq; comitatiores reuerti, Plinius author est: ut hoc nimirum Suidas παλεύω dixerit. Cęteri uerò scriptores non item, ut mox patebit. quamobrem non aliter reprehendo Erasmum, quàm quòd Suidæ uerba quæ interpretabatur, non assecutus mihi uideatur. Idem Erasmus in prouerbio, Pulchrè fallit uulpem, Παλεύῃ καλῶς τῷ ἀλώπεκι, dictum, inquit, apparet in eum qui dolis captaret astutum. nam παλεύειν est arte illectare. Vnde & columbæ exoculatæ, quas aucupes in reti ponunt, quò subsultantes reliquas deceptas allicĩat, paleutriæ dicuntur: & qui feris tendunt casses παλευτικὰ uocantur. Turtures & columbæ uel ad annum octauum uiuunt, scilicet quæ excæcatæ allectatrices (παλεύτριαι) aluntur, Aristot. Et mox de palumbis ac turturibus scribens, Et cum mares (inquit) in totum diuturniores quàm fœminæ sint, in his marem prius quàm fœminam mori nonnulli aiunt, uidelicet documento earum, quæ domi allectatrices aluntur. Vbi Niphus Italus, Apud nos etiam (inquit) allectatrix siue hallucinatrix (hoc forte dicit, quoniam excæcari solent. sed aliud est cæcum esse, aliud hallucinari) fit palumbes è syluestribus. Nostri etiam liuias, id est minimas columbas syluestres, allectatrices faciunt, Lockt uben/ut suí generis aues in rete pelliciant. Παλεύτρια πόδισφα, πλανῶσ: & uerbum παλεύσαι, ἀγαπῆσαι, ὑπαγαγέσθαι, θηρεύειν, προκαλέσθαι. solent enim aues aliquas excæcatas in reti collocare, Suidas & Varinus. Παλεύεται, θηρεύεται, ἀγρεύεται. παράνομον γάμον παλεύσας, ἀντὶ τοῦ ὑπαγαγόμενος, per metaphoram. sunt enim paleutriæ columbæ, quæ alias decipiunt & alliciunt, αἱ ἀγαπατῶσαι καὶ ὑπαγόμεναι πρὸς ἑαυτάς, ἤγουν ἐνεδρεύουσαι. Παλεύτας, οἱ τὰ λίνα ἐσῶντες οἷς τὰ θηρία παλεύεται, Hesych. Παλεύειν pro decipere apud Lycophronem legitur hoc uersu, Ἡ μὴ παλεύσει σὺν σὺ τοῖς οἴσω φρόνοις. Παλεύτριαι, αἱ πλάνοι καὶ οἷον εἰπεῖν ἀνδραποδιστικαὶ πόδισφαι, Scholiastes Lycophronis. Eubulus apud Athenæum lib. 13. meretrices paleutrias appellauit, τὰς φιλωλὰς διὰ μάτων παλευτείας, τὰς λῷστας Κύπριδι ἀγωνισαμένας. Fuerint autem paleutrię columbæ forsitan dictæ, quasi ueteranæ quædam. sunt enim ueteres, id est olim captæ, πάλαι ἡμμένα, ut paraphrastes Oppiani de aucupio scribit. Vide etiam infra in Coturnice E. Lanarij omnes primo timidi sunt, sed postea ad columbas & anates capiendas instituuntur, Albertus. Columbi & aliæ aues quomodo capiantur reti, docet Crescentiensis libro 10. capitibus 20. & 21. & rursus capite 26. quomodo laqueis è pilis caudæ equinæ capiantur, & alijs quibusdam. & capite 28. quomodo feriantur sagittarum illo genere quod caput crassum habet, pulzones uocat. Columbæ retibus capiuntur ut palumbi, (uide in Palumbo E.) sed facilius laqueis, Oppianus tertio Ixeuticorum. Diuus Basilius in epistola ad Iulittam, columbas agrestes & αὐτονόμους à quibusdam capi scribit allectas per mansuetam, quam aliquandiu domi familiariter aluerint. hanc alis unguento suauiter fragrante inunctis emitti ad externas, quæ postea ipsam domum reuolantem suauitate odoris inuitatæ comitentur. Serapio scribit columbas perimi deuoratis frugibus aut fabis madefactis aqua, in qua elleborus albus maceratus fuerit.

¶ Nihil columbis fœcundius. Itaq; diebus quadragenis concipit, & parit, & incubat, & educat, & hoc

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

& hoc ferè totum annum faciunt. Tantummodo interuallum faciunt à bruma ad æquinoctium uernum. Pulli nascuntur bini, qui simulac creuerunt, & habent robur, cum matribus pariunt, Varro. Nos plura de columbarum fœcunditate scripsimus supra in c. Fœcunditas columbarum (inquit Columella) quamuis longè minor sit, quàm est gallinarum, maiorem tamen refert quæstum. Nam & octies anno pullos educat, si est bona matrix, & precijs eorum domini complent arcam, sicut exi mius autor M. Varro nobis affirmat, qui prodidit etiam illis seuerioribus suis temporibus paria sin gula, millibus singulis sextertiorum solita uenire. Nam nostri pudet sęculi, si credere uolumus, in ueniri qui quaternis millibus numûm binas aues mercentur. Quanquam uel hos magis tolerabiles putem, qui oblectamenta delitiarum possidendi, habendiq; causa graui ære & argento pensent, quàm illos, qui Ponticum phasim, & Scythica stagna Mæotidis eluant. Iam nunc Gangeticas, & Aegyptias aues temulenter eructant, Hæc ille. Paria singula uulgo ueneunt ducenis numis, nec non exímia singulis millibus numûm (hoc est denarijs 250. Gallico uerò nomismate libris quinqua ginta Turonensibus, Rob. Cenalis) quas nuper cum mercator tanti emere uellet à L. Axio equite Romano, minoris quadringentis denarijs (hoc est libris Turonicis octoginta, Rob. Cenalis) daturũ negauit. Axius, Si possem, inquit, emere πθιστρεῶνα factum, quemadmodũ in ædibus cum habere uellem, fictilia columbaria, iam ijssem emptum, & misissem ad uillam. Quasi uerò (inquit Pica) non in urbe quoq; sint multi, columbaria qui in tegulis habent. An tibi nõ uidentur habere πθιστρεῶνας, cum aliquot supra centum millium sextertium habeant instrumẽtum? è queis alicuius totum emas censeo, & antequam ædifices rure, magnum condiscas hic in urbe quotidie lucrũ ex asse semissem condere in loculos. Qui nostro tempore in nostris regionibus (in Italia circa Bononiam) rem ex perti sunt, columbas dicunt post sex menses parere, & nõ prius: & quandiu uiuunt quater aut quin quies, aut sexies, aut etiam amplius per annum parere, si alimentum abunde contingat: sin minus, ter saltem parere, uidelicet per æstatem, Crescentiensis. Agriculturę studiosis utilissima est colum barum possessio, cum ob alias causas, tum uel maximè ob commoditatem stercoris atq; pullorum, qui ægris conualescentibus admodum necessarij sunt. Reddunt enim columbæ uectigal magnum suis possessoribus: & quum duos tantum mẽses hyemis nutriantur sub tecto, reliquo anni tempore sua industria ex agris sibi quæritant pabulum, Florentinus. Columbarum amore insaniunt multi, ac super tecta exædificant turres ijs, nobilitatemq; singularũ & origines narrant, uetere iam exem plo. L. Axius eques Romanus ante bellum ciuile Pompeianum denarijs quadringentis singula pa ria uenditauit, ut M. Varro tradit. Columbas redire solere ad locum licet animaduertere, quòd multi in theatro è sinu missas faciunt, atq; ad locum redeunt, quæ nisi reuerterentur, non emitteren tur, Varro.

¶ De columbario seu peristereône. Vulgo columbarium uocant stabulum columbarum, ipsum ædificium & locum columbis alẽdis accommodatum: & ita Palladius quoq; appellat: Verum Columella & M. Varro columbaria capiunt pro nidis & loculamentis & cellis, in quibus singula paria fœtificant, Phil. Beroaldus. Columborum etiam possessio non abhorret à cura boni rustici. Sed id genus minore tutela pascitur longinquis regionibus, ubi liber egressus auibus permittitur, quoniam uel summis turribus, uel æditissimis ædificijs assignatas sedes frequentant patentibus fe nestris, per quas ad requirendos cibos euolitant. In peristereône (inquit Varro) uno sæpe uel quin que millia sunt inclusæ. πθιστρεὼν fit, ut testudo, magna camera tectus, uno ostio angusto, fenestris punicanis aut latioribus, reticulatis utrinq;, ut locus omnis sit illustris. Neue serpens, aliúdue quod animal maleficum introire queat, intrinsecus quàm leuissimo marmorato toti parietes ac cameræ oblinuntur, & extrinsecus circum fenestras, ne mus, aut lacerta qua adrepere ad columbaria possit. Nihil enim timidius columba. Singulis paribus columbaria fiunt rotunda in ordine crebra. Ordi nes quàm plurimi possunt à terra usq; ad cameram. Columbaria singula esse oportet, ut os habeant, quo introire & exire possint, intus ternorũ palmorum ex omnibus partibus sub ordines singulos tabulæ fictæ (factæ,) ut sint bipalmes, quo utantur uestibulo, ac prodeant. Aquam puram esse opor tet, quæ influat, unde & bibere, & ubi se lauare possint. Permundæ sunt enim hæ uolucres. Itaq; pa storem columbaria quotquot mensibus crebro oportet euerrere. Est enim quod eum inquinat lo cum, appositum ad agriculturam, ita ut hoc optimum esse scripserint aliquot. siue si columbam quid offenderit, ut medeatur: si qua perierit, ut efferatur. Si qui pulli idonei sunt ad uendendum, promat. Item quæ fœtæ sunt, ut certum locum discluſum ab alijs rete habeant, quo transferantur, è quo foras euocare possint matres. Quod quidem faciunt duabus de causis. Vna, si fastidiunt aut inclusæ con senescunt, quo libero aëre cum exierint in agros redintegrentur. Altera de causa propter illicium. Ipsæ enim propter pullos, quos habent, utiq; redeunt, nisi à coruo occisæ, aut ab accipitre intercep tæ, Hæc Varro. Nec in plano uillæ loco, (inquit Columella) nec in frigido, sed in ædito fieri tabu latum oportet, quod aspiciat hybernũ meridiem. Eiusq; parietes, ut in ornithone præcepimus, con tinuis cubilibus excauentur: uel si ita non competit, paxillis adactis tabulæ superponantur, quæ uel loculamenta, quibus nidificent aues, uel fictilia columbaria (nidi seu loculamenta, quæ è uiminibus etiam non improbãtur, Grapaldus) recipiant, præpositis uestibulis, per quæ ad cubilia perueniant. Totus autem locus, & ipsæ columbarum cellæ poliri debent albo tectorio, quoniam eo colore præ cipuè delectatur hoc genus auium. Nec minus extrinsecus læuigari parietes maxime circa fene

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

ſtram, & ea ſit ita poſita, ut maiore parte hyberni diei ſolem admittat, habeatq; appoſitam ſatis amplam caueam retibus emunitam, quæ excludat accipitres, & recipiat egredientes ad apricationem columbas, nec minus in agros emittant matrices, quæ ouis, uel pullis incubant, ne quaſi graui perpetuæ cuſtodiæ ſeruitio contriſtatæ ſeneſcant. Nam cum paulum circa ædificia uolitauerint, exhilaratæ recreantur, & ad fœtus ſuos uegetiores redeunt, propter quos ne longius quidem euagari, aut fugere conantur, Hæc ille. Columbarium poteſt accipere ſublimis una turricula in prætorio conſtituta, læuigatis ac dealbatis parietibus, in quibus à quatuor partibus (ſicut mos eſt) feneſtellæ breuiſsimæ fient, ut columbas ſolas ad introitum, exitumq; permittant. Nidi figurentur interius, Palladius. Extruere domum conuenit (ut docent Quintilij in Geoponicis Græcis) temporibus (locis) claris & lucidis, tutam ab acceſſu ſerpentium, eamq; illinire accuratè. In ipſius autem columbarij muris, à pauimento uſq; ad ſummum faſtigium, nidi faciendi ſunt, quos nõnulli quidem οἰκίσκους appellant, ac ſi dicas loculamenta, nos uerò κρυβίνας (nullã huiuſmodi uocem in Lexicis reperio) dicimus: in quibus ſanè & pullos ædere, & degere coniugatæ debent columbæ. Singulis porrò nidis aſſeres inſerendæ ſunt, ut per eas ipſis tranſitus fiant. In ipſa autem domo latiorem peluim expedit collocare, in qua & bibere & abluí poſsint columbæ, nec ipſius aquæ occaſione homo aſsiduè perturbet eas, id quod certe maximè incommodat. Non tamen prorſus damnandus hominum eſt ingreſſus. Neceſſarium quippe eſt interdum uerrere columbarium, fimumq; legere: & ſi quid intus ſiniſtre habeat, id corrigere, & inſtaurare, ne ſerpens aut alia reptilia columbas uaſtent atque deturbent. Ego quidem acceſſui reptilium uolens obſiſtere, ubi elegi locum ſelectum remotumq; à contubernio domorum, columnas tranſtuli illuc pro ratione magnitudinis operis fabricandi. Quibus quidem minimè ad rectam lineam, ſed ordine circulari diſpoſitis, imponẽs capita, ac in ipſis poſtea capitibus inſidentibus dictis columnis admodum generoſas trabes (ἐπίσυλα) confirmans tandem ſupra columnas in formã orbis domunculas duas extruxi altitudine cubitorum ſeptem. In earum autem parietibus ab occaſu quidem gratia ſplendoris, feneſtram unam aperiens, ab ortu uerò aliam in hac per quam ſunt egreſſuræ ad paſturam, poſui dictum cathectem (nempe quod retinendi columbas uim poſsidet) unde columbas ad paſcua exire oportet. Cæterum à latere meridionali ianuã conſtitui ut per eam pateat ingreſſus ei, qui curandarum auium prouinciam ſubijt. Hoc enim modo ipſas uolucres hactenus illeſas ſeruaui. Siquidem nec reptilia poſſunt aſcendere per columnas utpote bitumine accurate inductas & læuigatas, neq; item catus, nec aliud animal in eas graſſari poterit quum domus haud quidẽ conſiſtant prope è quibus inſidiari queant. Columbaria (ut ſcribit Creſcentienſis) duobus præcipuè poſſunt fieri modis, aut ſuper columnis & parietibus ligneis muro circundatis lapideo, aut ſuper turri è craſsis muris conſtructa, & utrunq; nidos ſeu nidorum foramina poteſt habere. Sed præſtat in turri lapidea quàm lignea fieri: & nidos interius conſtrui: qui ſi exterius ſint, fimus perditur, qui maximè utilis eſt, & pulli facilius à rapacibus auibus capiuntur. Excitetur ergò turris lapidea ampla anguſtáue pro domini arbitrio, non admodum alta, parietibus læuigatis & dealbatis cemento (tectorio) albo, habens à ſingulis quatuor partibus breuiſsimas feneſtellas ſeu foramina, quæ columbis ſolum ad introitum exitumq; ſufficiant: ſub quibus quàm proximè circuitus lapideus emineat circunquaq;, quo muſtelæ aliæq; nocentes feræ aſcẽdere prohibeantur. Super tectum etiam feneſtra ſit, per quam ingrediantur & exeant columbi, qui ad Solẽ ſuper tecto morari gaudent. Sit autem cancellata lapidibus aut lignis, ne per ipſam rapaces uolucres alis apertis intrare queant. Nidi formantur interius, quos quidam faciunt rectos & mediocriter anguſtos, alij obliquos, quibus incubantes columbæ ſe contineant. Quidam præterea prouidè faciunt feneſtellas latas & modicè concauas ſeu longas. Sunt qui cultellos paruos circa parietes & tectum affigunt, aſſerentes in his columbas libentius incubare. Ego experimẽto didici, columbas quaſdam in muro libentius quàm ciſtellis nidificare, quaſdam è diuerſo: & rurſus alias libentius eſſe in aperto, & ſuper quacunq; re cum nido uel ſine nido incubare, alias gaudere occultari. Quamobrem non inutile puto in columbario cuiuſcunq; generis nidos habere, ut diuerſis columbarum affectibus ſatisfiat, quamuis qui in muro ſunt à fimo & pediculis purgentur facilius, quod crebrò fieri expedit, eò quòd ab eis cum augentur, plurimum incubantes columbæ lædantur. Eſt etiam opportunum quòd intra columbarium ponantur trabes in pluribus partibus, & præcipuè in circuitu, & aſsides (aſſeres) ſuper quibus tempore pluuiarum & niuium & ſuperflui æſtus, columbæ in magna multitudine morari ac quieſcere poſsint. Sic enim à loco proprio non facile recedent. Purgetur etiam crebrò ipſarum locus, & undiq; ſit decorus, nam in pulchra domo, ſicut & homines, morantur auidius. Hoc animaduertendum, quòd unumquodq; par tres uel ſaltem duos nidos requirit, licet aliquando augeãtur in tantum ut nidos omnes & ſolarium atq; trabes, & cætera loca omnia repleant, Hactenus Creſcentienſis. Colore albicante præſertim delectantur columbi, unde Ouidius: Aſpicis ut ueniant ad candida tecta columbæ, Accipiat nullas ſordida turris aues.

¶ Aluntur in periſtereône columbæ tum clementiores, tum agreſtes & ſaxatiles: ex quibus fit miſcellum tertium genus fructus cauſa, Varro. Qui erigere columbarium uult, is à tenellis columbis auſpicari non debet, ſed ab eis quæ iam ędere pullos cœperunt. Quod ſi in ipſis primis auſpicijs columbarum decem paria iungantur citò quidem multiplicabuntur, Quintilij. Seligendæ uero ſunt ad educationem neque uetulæ, nec nimium nouellæ, ſed corporis maximi. Curandum ſi fieri poſsit,

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

posſit, ut pulli, quemamodum excluſi ſunt, nunquam ſeparentur. Nam ferè, ſi ſic maritatæ ſunt, plures educant fœtus. Sin aliter, certe nec alieni generis coniunguntur, ut Alexandrinæ, & Campanæ. minus enim impares ſuas diligunt, & ideo nec multum ineunt, nec ſæpius fœtant. Plumæ color non ſemper, nec omnibus idem probatus eſt: atq; ideo qui ſit optimus, non facile dictu eſt. Albus, qui ubiq; uulgo conſpicitur, à quibuſdam non nimium laudatur, nec tamen uitari debet in iis quæ clauſo continentur. Nam in uagis maxime eſt improbandus, quod eum facilime ſpeculatur accipiter, Columella. Item feras has in turribus, ac ſummis uillis, qui habent agreſtes columbas, quoad poſſunt immittunt in πρωϊσφῶνας ætate bona, parantq; ut nec pullos, neq; uetulas, totidemq; mares quot fœminas habeant, Varro. In columbariis nouis columbi prouectiores ætate (inquit Creſcentienſis) ponendi nõ ſunt, quòd ij recedere & ad ſedes priſtinas reuerti ſoleant, ſed iuuenes cum pennas perfectas aut ferè perfectas habent. Præferuntur autem ſaxatiles, ſecundo loco qui à pennarum colore uulgò turgni dicuntur. hi enim in columbariis melius durãt quàm cæteri. albi uitandi, quòd neq; durare poſſint, & ab auibus rapacibus etiam è longinquo conſpiciantur. Quanto plures quidem initio ponentur, tanto ocyus implebitur locus. Id faciendum eſt præcipuè Auguſto & Septembri menſe, uel etiam Iulio: quo tempore facilius cibum in agris uicinis inueniũt: unde fit ne longius à columbario recedant nec perdantur. Menſe quidem Martio, Aprili uel Maio ponendi non ſunt propter contrariam rationem. Dies circiter quindecim ut minimum includendi ſunt. ſic enim pingueſcent (poſtea,) & ad reuertendum peritiores erunt. nam primis quindecim diebus emaciantur. Poſtea uerò per dies aliquot præbeatur eis in columbario (etiamnum incluſis) bonus & copioſus cibus & aqua. Demum emittantur cœlo nubilo uel ſereno. ſed præſtat pluuio emitti. tunc enim egreſſi reuertuntur, nec ſubitò euolant ad remota, Hæc ille. Cæterum cibos iuxta parietem conueniet ſpargi, quoniam ferè partes eæ columbarij carent ſtercore. Commodiſsima cibaria putantur uicia, uel eruum, tum etiam lenticula, miliumq;, & lolium, nec minus excreta tritici, & ſi qua ſunt alia legumina, quibus etiam gallinæ aluntur, Columella. Cibus apponitur circum parietes in canalibus, quas extrinſecus per fiſtulas ſupplent. Delectantur milio, tritico, ordeo, piſo, faſeolis, eruo, Varro. Gratus eis cibus eſt cicercula, fœnogræcum, eruum, piſum, lens, frumentum, & quæ ex eo zizania (lolium nimirum) dicitur, Florentinus. Fœtus frequentant, ſi ordeum torrefactum, uel fabam, uel herbum ſæpe conſumant. Triginta autem columbis uolantibus diurni tres ſextarij tritici ſufficient, aut creturæ, ita ut herbum fœtus gratia menſibus præbeamus hybernis, Palladius. Paſtor columbarum ſæpe locum purgato, & fimum agriculturæ utilem reponat: & ſi quem ſaucium inuenerit, curet: ſi quem extinctum, eijciat: ſi qui nimis feri ac pugnaces alijs moleſti ſunt, remoueat & aliò ſeponat: pullos uendi idoneos depromat, cibum denicq; & potum cum opus erit affatim præbeat, Creſcentienſis. Glans fagi turdis & columbis conuenit, & eorum carnes concoctu faciles facit, Creſcentien. Duobus aut tribus menſibus acceptant condititia cibaria, cæteris ſe ipſas paſcunt ſeminibus agreſtibus. Sed hoc ſuburbanis locis facere non poſſunt, quoniam intercipiuntur uarijs aucupum inſidijs: itaq; clauſæ intra tectum paſci debent, Columella. Plura de columbarum cibo ſcripſi ſupra in c. Cauendum ne euolent columbæ, ne ſcilicet nidificent alibi, néue diſtrahantur egreſſæ: quare in fame ſunt exercendæ, (ſic transfert Andreas à Lacuna quod Græcè legitur, ἀλλὰ πρὸς τὸ πεινᾶν ἀσχολοῦνται: ubi Cornarius uertit, circa columbarium exerceantur. Vide an pro uerbo πεινᾶν commodius legatur γεννᾶν. Senſus quidem hic mihi uidetur, cibum columbis affatim ſuppeditandum, ut ipſæ ſoboli tantum incubandæ, & pullis poſtquam excluſi fuerint alendis, operã dare poſſint, neq; alimentum foris quærendo diutius ab ouis aut pullis abſint.) Si uerò tanta alimenti copia non ſuppetit, matribus tantum educantibus pullos exitus permittẽdus eſt; quod ubi famem illæ expleuerint, citius redeant, pullisq; nutrimentum apportent, Florentinus.

¶ Qui ſaginare ſolent pullos columbinos, quo pluris uendant, ſecludunt eos, cum iam pluma ſunt tecti. Deinde manducato (mollificato & maſticato, uel molli, Creſcentien.) candido farciunt pane: hyeme hoc bis, æſtate ter, mane, meridie, ueſperi. hyeme demunt cibum medium. Qui iam pinnas (pennas magnas, Creſcentien.) habere incipiunt, in nido relinquunt illiſis (fractis, Creſcentien.) cruribus, & matribus, uberius ut cibo uti poſſint, obijciunt. Eo enim totum diem ſe, & pullos paſcunt. Qui ita educantur, celerius pinguiores quàm alij fiunt, & candidiores: parentes eorum Romæ, ſi ſunt formoſi, bono colore, integri, boni ſeminis, Varro. Eadem ratione qua gallinas, palumbos etiam columbosq; cellares, pinguiſsimos facere contingit. neque eſt tamen in columbis farciendis tantus reditus, quantus in educandis. Sed poteſt in hoc etiam auiario (columbario) ſagina exerceri. Nam ſi quæ ſteriles, aut ſordidi coloris interueniunt, ſimiliter ut gallinæ farciuntur. Pulli uero facilius ſub matribus pingueſcunt, ſi iam firmis, prius quàm ſubuolent, paucas ſubtrahas pinnas, (alterius alæ, Creſcentienſis,) & obteras crura, ut uno loco quieſcant, præbeasq; copioſum cibum parientibus, quo & ſe, & eos abundantius alant. Quidam leuiter obligant crura, quoniam ſi frangãtur, dolorem & ex eo maciem fieri putent. Sed nihil iſta res pinguitudinis efficit. Nam dum uincula exercere (exerere, excutere) conantur, non conquieſcunt, & hac quaſi exercitatione corpori nihil adijciunt. Fracta crura non plus quàm biduj, aut ſummum tridui dolorem afferunt, & ſpem tollunt euagandi, Columella.

¶ Columbis utile eſſe aiunt lutum rubrum, quod appetitum in eis excitet, & pullis ſtatim dari

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

debeat. Hoc Aristoteles de terra salsa scribit, eamq; à parente mare pullis recens natis in os inferi.

¶ Columbi qui nascuntur in colũbario, uel parui in eo ponuntur, non facile recedunt, etsi quan doq; ad alia columbaria se conferunt in quibus cibum inueniunt, quum non prębetur eis in suo nec in agris inueniunt. sed omnes ferè postea tempore quo non egent cibo, reuertuntur ad locum proprium: ad quod maximè refert ut columbarium pulchrum & bonum sit. Si temporibus quibus non inueniunt escam copiosè eis præbeatur domi, ut cum nix uel gelu magnum obtinet, & mense Aprili & Maio aratis stipulis, non recedunt, & plurimos fœtus ædunt. Cibus quidem eis conueniens est frumentum, faba, uicia, melica, & alia genera quibus uesci gaudent. Pro centum autem paribus columbarum detur granorum pars corbis octaua diebus singulis, & duplum cum nihil omnino per se inue.iiunt. Potus etiam in columbario adsit sufficiens, quoties aquam nisi ualde remotam propter æstum uel gelu inuenire non possunt. uel in aliquo uase prope columbaria ponatur, quò descendere possint. Pręcipuum sanè & ferè necessarium eis est, quòd sedes ipsorum sit prope locum in quem aqua influat, unde & bibere & ubi lauari possint. Laudatur etiam ut omne genus granorum eis exhibeatur, ut sunt frumenta, faba minuta, cicercula, uicia, orobus, melica, hordeum, spelta, lolium, & alia, ut quodnam præcipuè appetant obseruetur, & id præcipuè detur eis ut auidius ibi morentur & pluries pariant. Palladius probat ut æstate quæ maximè pingueſcunt triticum uel milium mulsa maceratum semper accipiant. Quibuscunq; enim granis mulsa remollitis pastæ non recedent, & alias secum adducent, quod non pauci asserunt. Alij uerò dicunt non referre an sit mellita esca nec ne, cum eis datur esca uesperi potius quàm mane, ut interdiu escam sibi quærere curent, & qui non inueniũt, intus inueniant. nam si daretur mane, non curarent alibi inuenire. Sed tempore niuis mane dari oportet, ne exeant ad loca in quibus capiuntur, cum certum sit alibi non posse inuenire, Crescentiensis. Columbas abigit graueolentia, Basilius. Debet custos sępe ad columbas accedere: & quoties in columbarium intrat aliquam escam modicam secum portare tempestiuè, easq; semper aliquo certo & consueto modo uocare, ut magis mansuescant. Idem tegulam figlinam pro aqua in columbario collocare, quæ assidem (asserem) habeat supra se aliquantulum eleuatam, habentem multos & spissos pedes incisos atq; adhærentes, inter quos possunt caput ponere & aquam haurire nec in uas intrare, ut aqua munda permaneat, Crescentiensis. Vasa, quibus aqua præbeatur, similia esse debent gallinarijs, quæ colla bibentium admittant, & cupientes lauari, propter angustias non recipiant. Nam id facere eas nec ouis nec pullis, quibus plerunq; incubant, expedit, Columella.

¶ Oppianus libro 1. de uenatione author est colores in columbis artificiales fieri posse. nam cum colũbæ, inquit, Veneris desiderio mouentur, & oscula iam maritis miscent, columbarius pulcherrimas uarias pręsertim purpureas uestes in conspectum earum exponit, quibus illæ delectatæ pullos etiam eiusdem coloris ædunt.

¶ Locus autem subinde conuerri, & emundari debet. Nam quanto est cultior, tanto lætior auis cõspicitur, eaq; tam fastidiosa est, ut sępe sedes suas perosa, si detur euolãdi potestas, relinquat, quod frequenter in his regionibus, ubi liberos habent egressus, accidere solet. Id ne fiat uetus est Democriti præceptum. Genus accipitris tinnũculum uocant rustici, qui ferè in ædificijs nidos facit. Eius pulli singuli fictilibus ollis conduntur, stipatisq; opercula supponuntur, & gypso lita uasa in angulis columbarij suspenduntur, quæ res auibus amorem loci sic conciliat, ne unquam deserant, Columella. Columbæ tinnunculos præcipuè amant, à quibus contra accipitres defenduntur. feruntq; si in quatuor angulis defodiãtur in ollis nouis oblitis, non mutare sedem columbas: Quod auro insectis alarum articulis quæsiêre aliqui, non aliter innoxijs uulneribus, multiuaga alioquin aue, Plinius. Tradunt ueteres quòd si columbarum alæ annulo aureo argenteóue inurantur, cito & libenter eas ad columbarium semper suum redituras, nec deserturas unquam, Serapio. Non pereũt, & neq; locum deserunt, si per omnes fenestras aliquid de strangulati hominis loro, aut uinculo, aut fune suspendas. Inducunt alias, si cumino pascantur assidue, uel setosi hirci alarum balsami liquore (ladanum uidetur intelligere) tangantur, Palladius. Columbæ persistent, & alias peregrinas perducent secum, si fragranti unguento eas unxeris: uel si cyminum uorandum dederis abeuntibus ad pastum. Quòd si lygi (id est uiticis) semen triduo in uetere uino macerâris, ac postea orobos eodem uino madefactos columbis obtuleris, & mox eas abegeris, ut primum columbæ exterę halitum sentirint, continuo omnes festinabunt ad columbarium. Citius reuocabis columbas elelisphaco (id est saliua) unà cum thure intra columbarium combusto. Perseuerabunt etiam columbæ si caput uespertilionis posueris in columbarij fastigio: aut etiam uitis agrestis ramum quo floreſcit tempore decerptum in colũbario reposueris, Didymus. Et rursus, Ianuas atq; fenestras nec nõ angulos colũbarij oleo opobalsami inungito, & sic manebũt. Nec etiã fugiẽt si cyminũ lentemq; melicrato infusa sparseris. Si melicratũ dederis illis in potum, ac lentibus per se passo incoctis eas cibâris, prolẽ non deserent. Non recedẽt & alias secũ adducent, si granis quibuscunq; mulsa maceratis pascantur, ut supra recitaui ex Crescentiensi. Præparant aliqui retinẽdis columbis hocce pharmacũ amatorium. Testulam (ostracum) cribratã & costum, cũ ueteri odoratoq; uino miscẽtes simul, eis porrigunt exeuntibus ad pasturam. Sunt qui hordeaceam farinam unà cum caricis (ficubus siccis) coquentes & læuigantes, mellis aliqua portione adiecta, columbis offerant. Alij ad pastum prodeuntibus dant cyminum, Didymus. Cracca ex leguminibus degenerat, in tantum columbis grata, ut pastas ea ne-

geno

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

gent fugitiuas illius loci fieri, Plinius. Rex Cypri in Papho inter cœnandũ columbarum circumuolantium alis nec alio flabro uentilabatur. Vngebatur enim unguẽto quodam Syriaco, cui admixtus erat copiosè fructus quidam cuius cibo columbas delectari aiunt. Itaq; aduolantes odore allectæ tanquam in caput regis insessuræ, cum proximè erant à pueris repellebantur: unde parum auolantes mox reuolabant, ita ut subinde regem mediocri & commodo flatu refrigerarent, Athenæus lib. 6. Peristereon uocatur herba, caule alto, foliato, cacumine in alios caules se spargens, columbis admodum familiaris, unde & nomen, Plinius. Sunt qui hanc in columbario spargi, & circa nidos suspendi suadeant. Salsa adeò appetere dicuntur, ut nec hospitia commutent si argillam parietum sale condiueris: & iure caseorum delectari, quod à salsis demanat caseis. Sunt qui pro retinendis columbis in fenestra columbarij ponant argillã de furno admixta uicia. Columbæ alliciuntur hoc pastillo: Maizi seu sorgi lib. LX. cymini libræ VI. mellis X. costi libr. I. seminis uiticis libræ V. coquuntur omnia in aqua ad illius consumptionem, inde additur uini odorati optimi quantum sufficit cum libris quindecim cæmenti uetusti: & fit tumulus in columbarij medio. Columbæ aliæ cum odorem senserint ad locum ueniunt, sentiunt autem cum ipsis commiscentur indigenis columbis, cum semel adierint locum relinquere nequeunt, suauitate cibi allectæ, Hier. Cardanus. Herba carlina uulgò dicta, quæ chamæleontis species est, columbis obijcitur alijs quibusdã mixta, ut euolantes alias secum adducant. Escam columbarum quo multas alias uenentur, è radice carlinæ conficiunt hac ratione: Radici adiungunt lutum adustum de clibano, mel, urinam, muriamq; qua haleces (harengæ) conditæ fuerint, (häringlack,) & massam inde formatã columbarijs imponunt, Hieron. Tragus interprete Dauide Kybero. Sunt qui radicem carlinæ in aqua coquant, cui adijciunt lutum ruffum de furno in urina remollitum simul cum salis manipulo in eadem dissoluti, & modicum mellis. Alij carlinam cum pisis albis melle excipiunt: ad cuius massæ odorem columbæ alliciuntur. Sunt qui in unum subigant carlinam, cannabis semina, coriandrum, & lutum fornacis ueteris cum urina. Nonnulli sanguinem humanum (ut audio) cum pisis integris in uase figlino per quadrantem horæ circumagunt, deinde sanguinem manu columbis illinunt, & pisa edenda obijciunt, ut hoc remedio adhibito tum ipsæ maneant, tum alias alliciant. Cumino quidem (quod medici & pharmacopolæ Romanum uulgò cognominant) mirificè columbas delectari asseritur, itaq; hæc semina cum terra figlina miscent, addunt q; legumina quædam, & salem fortè, aliqui linteola, quibus inclusa hæc semina fuerint, subalis columbarum alligant. hunc enim odorem columbæ alienæ sequuntur. rem aiunt certam esse, ac lege prohibitã in aliquibus Italiæ locis, ubi sacerdotes etiam qui confitentes audiunt inter genera furti super hoc inquirant. Columbę amabunt locum, & alias etiam adducent, ut quidam mihi asseruit, si caput caprę excoriatum in aqua coquatur, cum copioso (libræ pondere forta sis) cumino Romano, & multo sale, (quatuor unciarum forte,) quod deinde in columbario ponatur. Vasculum uitreum impleto lacte mulieris puellam lactantis, & in columbario suspendito, sic enim augebuntur & alliciẽtur aliæ, eruntq; mansuetiores, Ex libro Germanico manuscripto.

¶ Contra animalia columbis noxia. Aduersus serpentes & alias animantes noxias quomodo strui possit columbarium super columnis, recitatum est supra ex Quintilijs. Nemus aut lacerta adrepat, partes columbarij circa fenestras læuissimo marmorato oblinũtur: ac similiter toti parietes & cameræ intrinsecus, ne serpens aliũde quod animal maleficum introire queat, Varro. Rutæ ramulos in columbarijs pluribus locis oportet contra animalia inimica suspendere, Palladius. Auicenna quidem mustelas etiam ruta fugari scribit, id quod mireris cum eandẽ impugnaturæ serpentes gustare dicantur. uide in Cato E. Didymus etiã ad feles (æluros) abigendas rutam poni suspendiq; iubet passim in columbario, præcipuè circa fenestras atque aditus omnes. Ruta enim (inquit) uim possidet feris aduersantem. A mustelis tutæ fient, si inter eas frutex uirgosus sine foliis asper, uel uetus spartea proijciatur, qua animalia calciantur, ut eam secretò non uidentibus alijs unus attulerit, Palladius. Mustelæ cinis pullis columbinis datus in offa, tuetur eas à mustelis, Plin. Caput lupi in columbario suspensum, ne catus uel furo, uel aliud animal columbis nocens accedat, efficit, Rasis & Albert. Læduntur columbæ à faginis (mustelis rusticis quas uulgò foynas uocãt, à fago, nostri Martes fagorum) mustelis & catis, & cæteris pluribus animalibus quæ de raptu auium uiuunt, contra quæ debet custos hostium & omnia loca unde intrare possunt diligenter claudere, & stafas circunquaq; eminentes procurare, ne quid sursum per parietẽ repere possit. Columbarium habeat appositam satis amplam caueam, retibus emunitã, quæ excludat accipitres, &c. Columella, ut supra recitatum est. Coruos aut accipitres qui columbas intercipiunt columbarij interficere solent, duabus uirgis uiscatis defixis in terram inter se curuatis, cum inter eas posuerint obligatũ animal, quod intercipere soleant accipitres, qui ita decipiuntur, cum se obleuerint uisco, Varro. Læduntur columbæ ab auibus rapacibus tam diurnis quàm nocturnis: cõtra quas (nocturnas) claudat custos de nocte fenestram: uel si ea aperta intrauerit auis rapax, & ipse perturbationẽ ac strepitum columbarum audierit, intret audacter cum lumine, auemq; captam occidat, nec curet de exitu columbarum. Aues autem diurnas uisco uel paruo reticulo capiat & occidat. Fenestram de subsellis cancellet & claudat, ut columbi intrare ualeant & exire, non autem auis rapax quæ non nisi alis apertis intrat, Crescentiensis. Serpens non ingredietur columbarium, si in quatuor angulis eius

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

hanc uocem ἀλέκτωρ inscripseris, fenestræq; (hostio, Florentinus) etiam si illam habeat. Abiges autem ipsos ex peucedano suffimentum molitus, Democritus & Florentinus. Sed de remedijs quibus serpentes pellantur, copiosè scribemus in Serpente in genere.

¶ Molestantur pulli plerunq; etiam pediculis, quos custos inquiret, & nido abiecto alium mundum reponet. Item nascuntur eis uarioli circa oculos qui excęcant eos, maximè mense Augusto. Vendendi sunt aut comedendi cum solo capite sunt infecti, Crescentiensis.

¶ Impostores quidam aromatibus sanguine columbino exceptis siccatisq; ad Solem, rursusq; tritis & aqua rosacea moschata aliquoties rigatis siccatisq;, quarta uel tertia parte moschi ueri admixta, moschum adulterant. ¶ Margaritas aliqui sic mentiuntur: Conchas palustres in forti lixiuio coquunt, donec cortices nigri separari possint, reliquum album contundunt, & rore inter Pentecosten & Augustum collecto destillatoq; excipiunt, subigunt, & globulos minutos formant, quos acicula pertusos filoq; insertos ad Solē indurant, tum columbis deuorandos obijciunt, ita ut cibi aliud nihil præbeant, in loco puro, & per aluum redditos seligunt in cribro, abluunt, & aliquandiu coquunt in aqua calcis clara & forti: demum Soli per dies octo exponunt, ut perfectè dealbentur. Alij conchas in forti aceto ad Solem uel iuxta fornacem macerant, ut à crusta nigra purgari possint. ¶ Sunt qui antidotorum uim in columbis experiantur: nam postquam duabus columbis uenenum (arsenicum ferè) dederint, alteri mox antidotum præbēt, alteram relinquunt: quòd si hæc moriatur, illa superuiuat, antidotum ceu rectè paratam & hominibus etiam aduersus uenena auxiliarem prædicant. Aliqui ut uerum monocerotis cornu, quod in superandis uenenis nulli antidoto cedat, se uendere declarent, aquam in qua illud iniectum fuerit, columbæ alteri à ueneno superbibendum dant: alteram sinunt, ut dictum est. Sed homines impostores, nisi diligentissimè caueatur, hîc quoq; fraudem facere possunt. nihil enim non comminiscitur auaritia. ¶ De columbis quæ epistolas pertulerunt, dicetur in Philologia e. ¶ Homerus Iliados penultimo celebrationem funeris Patrocli describens inter reliqua aliorum certamina, sagittarios columbam (πελειάδα) funiculo suspensam à malo nauis, eminus eam impetentes facit.

¶ Fimum columbarum ad agriculturam appositum est, ita ut hoc optimum esse scripserint aliquot, Varro. Et rursus, Stercus optimum scribit Cassius esse uolucrum, præter palustrium ac nantium. de hisce præstare columbinum, quòd sit calidissimum ac fermentare possit terram, id ut semen aspergi in agro oportere, non ut de pecore aceruatim poni. Ego arbitror præstare ex auiarijs turdorum ac merularum. Cassius secundum post columbinum scribit esse hominis: tertiò caprinum, &c. Proximum turdorum fimo Columella columbarijs, mox gallinarijs facit. Aliqui columbaria præferunt, proximum deinde caprarum est, &c. Plinius. Columbinum feruidissimum, cæterarumq; auium satis utile est, excepto palustrium, Palladius. Stercus columbinum spargere oportet in pratum, uel in hortum, uel in segetem, Cato. Fimus columbarum optimus est omnibus plantis & seminibus, & potest spargi quocunq; tempore anni quoties aliquid seritur cum ipso semine, ac etiam postea quandocunq;. & unaquæq; corbis huius fimi æquiualet fimi ouium quadrupedum plaustro. nam ex uiginti corbibus satis commodè, ex uigintiquinq; bene, ex triginta optimè impinguatur iugerum frumenti, si manibus per agrum spargatur æqualiter, & cum ipso grano tunc sato uertatur. Tria quidem paria columbarum in anno faciunt corbem fimi, si columbaria nidos intrinsecos habeant. & quò magis cibantur in columbario, tanto plus fimi recipietur ab eis. sic enim diutius in eo morantur, nec semper coguntur extra quærere uictum, Crescentiensis.

¶ Facta est fames magna in Samaria, & tandiu obsessa est, donec uenundaretur caput asini octo argenteis, & quarta cabi stercoris columbarum quinq; argenteis, ut legitur 4. Reg. 6. æquat autem quarta pars sextarium Atticum, argenteus numus (qui idem stater & siclus dicatur) quatuordecim solidos Gallicos ualebat, ut Robertus Cenalis computat. Mirari uerò aliquis meritò poterit (inquit idem Robertus) in quem usum tanti emeretur fex illa columbina. Sunt qui dicant ad ignem construendum: quod minimè credibile est, cum nec huiuscemodi materia ignem foueat, nec tam abundans esse potuerit ut ciuitati satis esse posset. Existimāt alij in strumis columbinis recondita granula nondum digesta empta fuisse ab his qui inediam patiebantur. At nec id quidē fidem meretur. nam unde illis tanta copia, ut columbos alerent, cum deesset pabulum tribus aut quatuor equis alendis? Rectius ergo sentit Iosephus, quòd fecè illa columbarum utebantur obsessi uice salis. quæ sanè misera conditio summæ calamitatis specimen dabat.

¶ Columbino ac suillo fimo plagis quoq; arborum medentur, Plinius.

¶ In ea Mysia quæ est Asiæ pars, domus hac aliquando ratione cōflagrauit. Erat proiectum columbinum stercus, cui iam putri & excalfacto ac uaporem edenti & tangentibus admodum calido, in propinquo fenestra fuerat ita, ut iam contingeret eius ligna, quæ largè nuper illita resina fuerant. media igitur æstate cum Sol plurimus incidisset, accendit tum resinam tum ligna. hinc autem & fores quædam aliæ, quæ propè fuerant, & fenestræ nuper etiam resina illitæ facile ignem conceperant, atq; ad tectum usq; summiserant, Galenus lib. 3. de temperamentis. meminit etiam primo de differentijs febrium, & in libro de causis morb. & libro sexto de medicamentis simplicibus columbarum agrestium stercus maiori tempore perfectè accendi scribit, & ignem ex illo diutius durare.

¶ Columbæ uesperi tardius solito ad columbarium reuolātes, signum faciunt pluuiæ, Incertus.

Auium

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

F.

Auium caro minus nutrit quàm quadrupedum, sed facilius concoquitur, præcipuè perdicis, attagenis, columbæ, gallinæ, Galenus lib. 3. de aliment. Idem in libro de cibis boni & mali succi, inter alimenta laudata & neq; tenuem neq; crassum succum gignentia, columbas adnumerat. In libro de uictu atten. turricolas domesticis ad tenuantem uictum præfert, easdem Psellus inter attenuantia recenset. Gregales in turri nidificantes conueniunt siccis, Galenus lib. 6. de sanit. tuenda. Idem in libro de attenuante uictu, columbas modicè edendas cõsulit ijs qui otiosè uiuunt. Psellus columborum & palumbium meminit inter ea quæ humores excrementitios pariant. Rursus Galenus in libro de uictus ratione in morbis acutis columbas olim languentibus dari consuetas refert: & in libro de renum affectibus, columbas ceu cibum laudabilem commendat. Columbæ nimium calidæ sunt, & sanguinem accẽdunt, & corpus obnoxium febribus reddunt. quamobrem salubrius in pastillis sumentur cum uuis acerbis quàm assæ. sic enim minus calfacient sanguinem. Veteres quidem columbæ (ut & nouellæ priusquam euolarint) propter caliditatem nimiam & siccitatem & concoctionis difficultatem, (& quia crassum malumq; succum generant, Mich. Sauonarola) uitari debent, Arnoldus Villanou. Veteres durioris alimenti sunt & improbandi, Platina. Purum autem hoc animal esse uidetur. siquidem cum aëris constitutio pestilens est, omniaq; tam animata quàm inanima, ea afficiuntur, quotquot hoc uescuntur animali, soli ab hac lue immunes seruantur. ideoq; hoc tempore regi in cibo sumendo nihil aliud præter columbas apponitur: idemq; ijs, qui quòd dijs ministrent puri castiq; permanent, Orus in Hieroglyphicis. Ex uolucrium genere gallinæ altiles omnibus præstant: deinde perdices & palumbi debilis nutrimenti gratia exhibendi, turturesq; altiles & columbæ, Aetius 9. 30. in cura colici affectus frigidi & phlegmatici. Inter aues laudantur palumbus, columbus, & aliæ quæcunq; haud ita multum pingues sunt, Aretæus in cura cephalæq. Hippocrates in libro de internis affectionibus diætã præscribens in morbo hepatico quodam, columbas edi iubet.

¶ Pulli columbarum admodum necessarij ægris conualescentibus existunt, Florentinus. Columbarum pulli sunt boni chymi & subtilis, Galenus in libro de dissol. contin. Sanguinem generant calidiorem & crassiorem temperato, Ibid. Ab eodem libro 8. methodi medendi columbæ iuuenes laudantur pro calidis & siccis. Pulli columb. calidi & humidi, crassiq; succi sunt, quod animaduertitur ex grauitate motus eorum, & quoniam calidi actu sunt, & cibos celeriter percoquunt; Auerrois. quare ueteres cum frigidis sumi præcipiunt, ut cum aceto (liquore) uuæ acerbæ, pomi citrini (citrij) portulaca, lactuca, scariola, coriandro & similibus. qui uerò iam uolare incipiunt, minus iam graues & concoctu leuiores sunt. Conueniunt phlegmaticis non cholericis, Auicẽna & Rasis. Columbulorum caro uel pullorum columbarum calida est & humida & superuacanea, hoc est superfluitatis multæ, & præcipue domesticorum, & sanguinem crassiorẽ calidioremq; mediocri gignit, atq; ideo nonnunquam febres facit, & frigiditate dolentes renes iuuat, seminiq; genitali & sanguini adijcit, caput uerò & oculos lædit. Ferunt etiam, si nimiũ usurpetur, lepram gigni, Symeon Sethi. Pulli columbarum qui iam uolare incipiunt, in cibo uires augent, Nic. Massa. His rite paratis medici uesci consulunt ijs qui parũ sanguinis habent, & quos uires ac calor innatus destituunt, præsertim ex longo morbo. Conferunt autem proprietate quadam dolori renum, sperma & sanguinem augent, Rasis. Sunt ex Arabum schola qui tradãt corpora pullorum columborum esse tardæ digestionis (cõcoctionis) & longæ moræ in stomacho. Rasius tamen, Columbus (inquit) leuis est cibus & subtilis. Et rursus, Est cibus mirabilis (si rite paretur) ad caliditatem declinans. Pulli columbini numerantur à Rufo in secundo ordine auium laudabilium cum perdicibus, &c. nam in primo ordine calandrellas & sachar (aliâs sathur pingues) ponit. Pulli columbini turtures & filacotonæ, natura inter se proximæ sunt. Sed pulli columbini nocẽt cerebro & oculis, præsertim assi: & multos superfluos humores generãt. Sanguis eorum facile corrumpitur, (putrescit, Haliabbas,) & morbos sanguineos producit: & cibi cum succo ab his pullis destillante parati. quibus si adderetur pingue ex ijsdem columbis, augerent coitum & renibus prodessent, Elluchasem ex Galeno, Theodosio & Hippocrate si rectè citat. Pipiones nondum uolantes calidæ & humidæ plus quàm satis est naturæ sunt, & ob hanc rem tardæ concoctionis habentur, Auicenna. Multum alimenti ac plus sanguinis generant, unde inflammationes & febres oriuntur, Platina. Synanchẽ eam ob causam aliquando inducunt: & propter cibum eorum perijt quidam Cassifa nomine, qui die uno comederat tredecim assa columba, Rasis. Crassos humores generant propter nimiam humiditatẽ, Auicenna & Arnoldus. ¶ Qui tentare iam uolatum incipiunt, leuius concoquuntur, & succum meliorem præstant. debent autem ab hominibus calidi temperamẽti edi cum omphacio & coriandro & medulla citroli, (mali citrij nimirum: nam & Bapt. Fiera in magno calore labrusca condiri iubet, & acribus pomis, quanquam Albertus ex Auicenna legit citrulli, quod est genus cucumeris,) Auicenna. Salubriores sunt, maximè si cocti ex agresta fuerint, ne bilijosis ob caliditatem obsint. Hic cibus (columbarum iuuenum iam uolucrium) pituita laborantibus non incongruit, Platina. Volantes propter motum minus humidæ sunt, & meliores, Albertus. Caro columbarum iuuenum calida est usquè ad secundum gradum, & humida amplius, Mich. Sauonarola. Coitum promouent, R. Moses in Aphoris. ¶ Columbarum proles præstantior uere quàm autumno est; deterrima æstate, & om-

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

nino tempore calidiore, Aristot. Per uer & autumnum meliores sunt columbuli, (quoniam his temporibus granis maximè uescuntur, Albertus) quàm qui per æstatem & hyemem nascuntur, Symeon Sethi. ¶ Columbarum pulli dantur his quibus dolet caput, apud Galenum in opere de compos. sec. locos. Aretæus elephantiacos perdicibus & columbis uesci iubet. Morsus à cane rabido, postquam mala symptomata sedata fuerint, post triduum cibetur pullis auium præter columborum, Arnoldus. Pipionis coxam præ cæteris partibus ganeones laudant.

¶ Columbino sanguine aliquos uesci, nec esse illum suillo inferiorem, leporino uerò multò peiorem, Galenus author est lib. 3. de alim. facult. Sanguis pullorum columbinorum facile corrumpitur & morbos sanguineos producit, Elluchasem.

¶ Oua columbarum percalida habentur, & mali saporis, Auicenna. nec facile indurantur per assationem, Albertus. In cibo sumpta intensionem (colis) præstant, Kiranides.

¶ Apparatus ad cibum. Columbi elixantur aliquando, sed ut plurimum assi uel in sartagine cocti comeduntur, Nic. Massa. Sunt qui sub alis compressos digitis circa cor suffocent: alij in collo superius uenam incidunt ut sanguis omnis effluat, qui etiam salubrius facere uidentur. Aut relinquendi sunt, aut assandi desiccandiq; cum frigidis & siccis condimentis. syluestrium autem uel eorum qui in turribus degunt non admodum pinguium caro, melius elixabitur, Ant. Gazius. Obseruandum ut capita eorum abscindantur cum præparantur: quoniam habent uim quandam morbum capitis chronicum generandi, teste Rasi Aphorism. 4. Auenzoar etiam in Teisir 9. 10. capita eorum & colla abscindi iubet, cuius rei causam alibi eandem assignat. Messos (Almosos, Syluaticus) genus est cibarij, ut cum columba in aceto, uel rhu, uel omphacio, uel succo limonum aut granatorum acidorum coquitur, cuius uentri imponitur menta uel gelatina, ut legitur apud Auicennam cap. 7. de uictu hecticorum, Vetus glossographus Auicennæ & Syluaticus. In palumbis & columbis altilibus: Piper, liguisticum, coriandrum, careum, cepam siccam, mentham, oui uitellum, caryotam: mel, acetum, liquamen, oleum & uinum. Aliter in elixis: Piper, careum, apij semen, petroselinum, condimenta moretaria, caryotam: mel, acetum, uinum, oleum & sinape. Aliter: Piper, liguisticum, petroselinum, apij semen, rutam, nucleos, caryotam: mel, acetum, liquamen, sinape & oleum modicè. Aliter: Piper, liguisticum, laser, uinum, suffundis liquamen: uino & liquamine temperabis: & fundis super columbum uel palumbum, pipere aspersum inferes, Apicius 6. 4. ¶ Columba iuuenis quomodo in pastillo ad cibum paretur: docebitur in Gallina F. Innominatus qui Gallicè Magirica scripsit, in pastillum è pipionibus addi iubet lardum minutatim incisum, & gingiberis aliquid. Ex pipionibus ius consumptum, uide in Capo F. ex Platina. Si crustam uoles ex pipionibus & quauis aue, primum facito ebulliant. ubi ad coquturam ferè uentum erit, ex lebete eximito: exemptaq; in frusta concisa, in sartagine cum abundanti larido frigito. Inde in patellam uel testam bene unctam, crustaq; instratam, deuoluito. Huic pulmento non iniuria pruna & cerasa uel austera addes. Agrestam deinde & oua octo, si plures conuiuas habebis: uel pauciora, si paucos, cum modico iure tudicula agitato. Huic petroselinum, amaracum, mentham, gladio minutatim, quoad fieri potest, concisam admisceto, ad ignemq; ponito, longè tamen à flamma. Lente enim ebullìat ne cesse est. Cochlearì interim tandiu misceri debet, donec cochleare ob crassitudinem integat. Fundito postremò hoc iusculum in crustam, ad ignemq;, ac si artocrea esset, ponito: coctam, conuiuis apponito. Multum alet, tardè concoquetur, pauca recrementa relinquet, bilem reprimet, corpus exasperabit, Platina 6. 10. Idem mox capite XIII. Mirause Catellonicum ex capis aut pipionibus parare docet: ut recitabimus in Capo F. & quomodo fiat ius consumptum ex pipionibus, ibidem. In pipionem exossatum: Pipionem exinanitum & bene lotum, per diem ac noctem in aceto acri sines: lotum deinde, ac repletum aromatibus & herbis, elixum pro libidine aut assum facies. Vtrouis modo sine ossibus inuenies, Platina 6. 39. Et mox sequenti capite, quomodo ex uno pipione duo fiant docens, Pipionem (inquit) sine aqua ita appositè deplumato, ne pellem frangas. Exenterato deinde cutem integram auertes ac diriges: directam, optimo farcimine replebis. integer tum omnino uidebitur. Verum pipionem hoc modo assum, frictum, elixum facies. Assum, semicoctum, sale ac trito pane aspergesq; leniter uitello oui, ut crustam pro cute faciat. Vbi incoctus omnino fuerit, uehementi igne statim torreto, quò coloratior fiat. inde conuiuis appones. ¶ Iudebot est cibus qui uocatur rui: sunt autem micæ panis quibus superfunditur pingue de pullis columbinis dum assantur, Syluaticus.

G.

Columbæ turrium prosunt paralyticis, & partibus torpidis trementibusq;. Odor etiam columbarum in aerem resolutus, ab affectibus iam dictis præseruat, Filius Zor apud R. Mosen. Pulli columb. in cibo sumpti membra resoluta roborãt, & tremorem uniuersi corporis sanant, relaxata crura & minimè incedere potentia, ac sensu motuq; ferè priuata reparãt, Nic. Massa. Aliqui catulum uiuum aut columbum dissectum per spinam melancholicorum aut desipientium capiti affecto admouent, quod faciendum consulit Amatus Lusitanus Curatione 34. Columbarum caro recens concerpta contra serpentes auxiliatur, Plinius. Columba incisa (per uentrẽ, Arnoldus Villanou.) & imposita calida morsui serpentium, uenena omnia rapere & sanare creditur, Sextus. Sin autem subitò replicantur (id est contrahuntur) corpora morbo, Contractos reuocat neruos caro sumpta columbæ, Serenus.

¶ Columbæ

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

¶ Columbæ ſanguis in oculis cruore ſuffuſis & recentibus eorum uulneribus illinitur, Dioſcorides. Si ictus oculum lædit ut ſanguis in eo ſuffundatur, nihil commodius eſt quàm ſanguine uel columbæ uel palumbi uel hirundinis inungere, neq; id ſine cauſa ſit, cum horum acies extrinſecus læſa interpoſito tempore in antiquum ſtatum redeat, celeberrimeq; (forte, celerrimeq;) hirundinis. Eorum ergo ſanguis noſtros quoq; oculos ab externo caſu commodiſsimè tuetur, hoc ordine, ut ſit hirundinis optimus, deinde palumbi, minimè efficax colũbæ, & illi ipſi & nobis, Celſ. lib. 6. ubi rurſus inter ea quæ purgant ulcera harũ trium auium ſanguinem cõmemorat, neſcio quàm rectè. Columbarum, turturum, palumbium, perdicum ſanguis, oculis cruore ſuffuſis, eximiè prodeſt. in columbis maſculæ efficaciorẽ putant. Vena autem ſub ala ad hunc uſum inciditur, quoniã ſuo calore utilior eſt. ſuperimponi oportet ſplenium è melle decoctum, lanamq; ſuccidam ex oleo aut uino, Plinius. Ad ſanguinem in oculis ex ictu: Columbæ ſanguis reciſus, deinde infuſus, optime facit. Debebit autem uena aperiri quæ in aſcella eius eſt: imponitur & ſanguis in lanula & melle decocto mixto ſupra oculos, optime facit, Sextus. Sanguis columbarum de loco pinnarum, eo momento quo pinna auellitur, oculis dum adhuc tepet, debet infundi, qui ictu aliquo uulnerati aut ſanguine ſuffuſi fuerint. album quoq; oui incocti cum croco trito oculis ſuperpoſitum, & lana alba ſuccida inuolutum medetur, Marcellus. Sanguis columbæ oculis calidus infuſus, ſanat lippitudinem & uulnera & ulcera oculorum, Kiranides. Sanguine col. (inquit Galenus de ſimpl. medic. 10. 3.) ad hypoſphagmata, id eſt ſugillata in oculis conſiſtentia, quidam utuntur, protinus uidelicet ſumentes qui ex animante mactata effluit. Hunc calidum in hypoſphagmata affundebat quidã, uenis ad alarum exortus inciſis, quò uidelicet ad multos uſus idem animal ſufficeret. (ut iterũ ſcilicet & ſæpius ex eadem columba ſanguinem oculo ſugillato infundere poſſet. nam ex mactata ſemel tantum uti licet.) Alter pullorum tenerorum extractis pennis (ſunt autem hæ molles, & fiſtulas humore plenas obtinent) eum ipſum humorem exprimebat, oculis inſtillans. At aliis medicis controuerſia fuit, pulline ſanguinem, an columbæ adultæ meningi affundere oporteret: & an maris an fœminæ. Sed collyria ſunt plurima quæ medeantur hypoſphagmatis: & maximè quod plurimam recipit myrrham, quale eſt quod à Democrate compoſitum diaſmyrnon uocant. Secundo ſunt quæ habent multum thuris: poſt quæ ſunt quæ ex croco conſtant. Quin & fœnigræci ſuccus ſanguine columbino in hoc utiq; præſtat. Quid ergo moramur aut columbos, aut palumbos aut turtures, cum omnium medicamentorum paratu facillimum habeamus fœnumgræcũ? tum memorata collyria in promptu ſeruemus? Idem lib. 4. cap. 8. de compoſ. ſec. locos, Archigenis hæc uerba recitat: Ad hæmalopas & hypoſphagmata, id eſt, ad cruentatos oculos & ſugillatos: Cum plagæ oculis illatæ ſunt & oboriuntur ex eis cruentæ ſuffuſiones, ſtatim in principio tum ad inflammationem, tum ad dolorem compeſcendum, facit columbinus ſanguis inſtillatus, & præſertim is qui ex teneris pennis exprimitur. Qui locus mihi ſuſpectus eſt: neq; enim ſanguis ex pennis exprimitur: ſed humor quidam, ut iam ex opere Galeni de ſimpl. med. recitatum eſt. utebantur autem alij ſanguine ex uenis, alij humore pennis teneris expreſſo. Idem remedium apud Galenum in libro de medicamentis parabilibus legitur. Item quòd petiam (ſic habet interpres barbarus) oculi emẽdet, & oculorum tumores, in libro de oculis notho. Quocunq; ictu læſus oculus, ſi ſanguinolentus uidebitur, palumbinus ei, uel perdicis, uel turturis ſanguis: aut ſi hęc animalia non erunt, columbinus de pinna ſublatus ſtatim, id eſt adhuc calens infundatur, Marcellus. Col. ſang. luſciioſis (nyctalopſi) illinitur, ut turturum etiam & palumbium, Dioſcor. & Plinius. Inſtillatus nyctalopa, (id eſt nocturnam oculorum cæcitatem) iuuat, Galenus Euporiſt. 1. 46. Idem legitur ex Archigene in opere Galeni de compoſ. ſec. locos. Sanguis col. miſcetur medicamento ad leucoma equi compoſito, in Hippiatricis Græcis. Peculiariter col. ſang. cruorem membranis cerebri erumpentem inhibet, Dioſcor. Abſcindit fluxum ſanguinis narium qui eſt ex uelamine cerebri, Auicenna. E naribus fluentem ſanguinem ſiſtit columbinus ſanguis, ob id ſeruatus concretusq;, Plinius & Marcellus & Serenus. Columbæ ſanguinem (inquit Galenus de facult. ſimpl. lib. x.) Pergameni noſtri atq; adeò per totam ferè Aſiam qui capitis oſſa confracta perforant, in craſſum cerebri inuolucrum effundere aſſolent. Poſtea quidam cum haberet palumbum, nec eſſet ad manum columba, uſus eſt palumbi ſanguine, & tamen ſeruatus eſt homo ille. Et alius turturem eundem ad uſum applicans, nihil hominem læſit. Quippe ſimília efficere poſſe ſimília conſtat. Et paulò poſt, Ego uerò ſexcentos noui eorum quibus Romæ perforata fuere capitis oſſa, nec quicquam ab uſu roſacei citra columbi ſanguinẽ offenſos. Verum id calidum ſit æquè atq; columbæ ſanguis neceſſe eſt, ac fortaſsis ipſa tantum caliditatis in contactu moderatione eſt utilis, haudquaquam eximia & incognita facultate. Adeſt illi quoq; bona facultatis temperatura. Sed quid hoc? nam & hæc roſaceo ineſt, præterquam quòd leuiter aſtringat. Itaq; melius inuenire nihil poſsis in capite perforato, quàm ut roſaceo probo utaris, Hæc Galenus ex quo & Auicenna repetijt. Hierocles medicamento cuidam ad ſtranguriã equi ſanguinem columbæ admiſcet. Sanguis columbæ prodeſt podagræ, Auicenna.

¶ Adipem columbinum ad dyſuriam commendat Alexander Benedictus, inunctum ſcilicet.

¶ Columbinæ pinnæ maximè primum naſcentes uſtæ cum urtica atq; impoſitæ podagræ dolores leuant, Marcellus.

¶ Cerebella columbarum recentiores quidam medicamẽtis Venerem promouentibus miſcẽt,

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

oſtentatione magis, ut uidetur, quàm utiliter. nam cibi ratione & copioſius ſumpta magis ad hanc rem nimirùm contulerint, quàm cum medicamentis parcè admixta. ¶ Columbarum uentriculi internam membranam adijciunt aliqui dyſentericis medicamentis, ut apud Nicolaum Myrepſum medicamento 79. & 80. obſeruauimus: quanquam illic Fuchſius echinos non internas membranas uentriculi ſimpliciter uertit, ſed adijcit erinaceorum terreſtrium, & pro πτερυγίων legit χοιράδων: ut apud Aetiũ quoq; lib. 9. cap. 48. ubi Cornarius ſimiliter uertit ut in Nic. Myrepſo Fuchſius. Oroſcius quidem nihil in eum locum animaduertit. ¶ Celſus 4. 8. ad hepaticum morbum inter alia columbæ iecur recens & crudum commendat.

¶ Columbarum oua cum thure aut hordei decocto proſunt contra ceruſſæ uenenum, Dioſcor. Venerem concitant lutea ex ouis quinq; columbarum ſi admixto adipis ſuilli denarij pondere ex melle ſorbeantur, Plinius. Ad rhagadia, Columbina oua coquenda ſunt, & ubi induruerunt purganda: deinde alterum iacere in aqua bene calida debet, altero calido foueri locus, ſic ut inuicẽ utroque aliquis utatur, Celſus lib. 6. Et mox de condylomate tuberculo, Iiſdem etiam ouis rectè tuberculum id fouetur, ſed deſidere ante homo in aqua debet, in qua uerbenæ decoctæ ſunt ex reprimentibus. Paulò poſt etiam hæmorrhoidum uitium ouis foueri iubet, ſed ſimpliciter, ut gallinacea intelligamus.

¶ Columbinum ſimum uehementius & excalfacit & urit, Dioſcorid. Gallinaceum omnia eadem ſed inefficacius præſtat, Idẽ. Galenus etiam acre eſſe & ualde attrahere ſcribit. Idem lib. 3. de medic. ſimpl. Columbino ſtercori (inquit) ſi manum inſeras, manifeſtam ſenties caliditatem. In agro etiam columbinum ſtercus feruidiſſimum eſſe Palladius ſcribit: & nos ſupra in E. retulimus quomodo aliquando hoc ſimo arido per Solem accenſo domus conflagrârit. Columbæ ſtercus euocat & educit, Celſus. In columbis, quarum ſtercoris nobis creber eſt uſus, multò ſemper inferius ac imbecillius expertus ſum earum ſtercus quæ in domibus degebant: quàm earũ quæ in montibus, quas nomadas nuncupant, Galenus. Gallinaceum ſimum omnia quæ columbinum, ſed inefficacius præſtat, Dioſcor. minus calidum eſt columbino, Galenus. Pro ſimo palumbi ſimum columbæ ad remedia adhiberi poſſe, & rurſus pro gruis ſimo columbinum, in Antiballomenis quæ Galeni & Aeginetæ operibus adjici ſolent, legitur. Simo columbarum agreſtium (nomadum) inquit Galenus lib. 10. de ſimplic. perſæpe utor ad multa ceu calfaciente pharmaco. & cum naſturij ſemine tuſum incretumq; aridum pro ſinapi in ijs quæ phœnigmo (rubificatione) indigẽt, adhibeo, ut ſunt inueterati affectus, hemicranea, coxẽdix, ſcotomata, uertigines, & cephalæa: & in lateribus, ſcapulis, ceruice, lumbis dolores inueterati: item nephritides & affectus cœliaci, & podagricæ arthritides, quando uidelicet in articulis eorum nondum cõſtiterint tophi ſiue pori. Atq; hoc ſtercus planè fœtidum non eſt, maximè arefactũ. quocirca & in urbibus eo uariè utimur, aliâs alijs miſcentes medicamentis. Et rurſus lib. 3. de compoſ. medic. ſec. genera, Columbarum (inquit) in turribus ruſticorum agentium ſtercus acre eſt, quo interim ruri uſus ſum in adoleſcente nerui uulnere affecto. atq; hoc agricola loco illi præfectus cum uidiſſet (erat enim non imprudens) imitatus ſemper uſurpat, & neruis uulneratis medetur. Porrò compoſitio & uſus ſimiliter ſe habet ut in medicamine ex euphorbio, ſic ut cætera nihil diſcrepent, ſed euphorbij loco ſtercus indatur. Verum ſtercus hoc ſubtilitate euphorbio cedit, eoq; duris corporibus ruri ex uſu eſt. Temperaui idem aliquando cum metallicis, experiundi gratia, ſtatim à principio cum eis terens ex aceto ad Solem, ſicut ſupra docui, multoq; acrius medicamentum euaſit, quemadmodum & cum æruginem non uſtam acceperit, Hæc ille. ¶ Stercus columbæ omnes dolores ſoluit & humores deſiccat, Aeſculapius. ¶ Morſibus uenenatis utiliter imponitur ſtercus columbinum uel anatinum, Arnoldus Villanou. Ad paſtinacas marinas, Columbinum ſtercus perfundens aqua, id ex ſimilagine leuigato (& impo nito,) Tarentinus. Ad nigras cicatrices inalbandas, columbinum ſtercus ex aqua illinito, ipſumq; cito abluito ne exulceret: aut alijs medicamentis id miſceto, ut thuri, ſaponi, cimoliæ, ana, cum aceto, Oribaſius apud Aetium 13. 129. Cataplaſma è ſimo columbarum cum farina hordei & aceto, aliqui ad omnem tumorem commendant. Panos aperit ſimum columbarum per ſeſe uel cum farina hordeacea aut auenacea illitum, Plinius. Fimus col. cum farina illitus prodeſt aduerſum panículas, Marcellus. Ad uomicam, id eſt tumorem ſuppuratum aut ſimilem: Simplice rheſina miſcebimus hordea tuſa, Et mulſos amnes & purgamenta columbę, His bene decoctis languẽtia membra fouentur, Serenus. Stercus col. utile eſt ad impetigines, Aeſculapius. miſcetur medicamentis ad impetigines apud Aetium. Cum cedria mixtum lefros (leucas) & alphos, & lichẽnas & lepras perfectè curat, Kiranides. Fimus colum. cum lacte caprino mixtus & potus putredinem uulnerum in uiſceribus, & extra appoſitus mirè ſanat, & apoſtematibus & fiſtulis maximè prodeſt, Arnoldus lib. 4. Breuiarij. Carbunculos emarginat, tritum cum melle (oxymelite, Plinius & Serenus) lini ſemine & oleo, Dioſcorid. Carbunculus ſimo columb. aboletur per ſe illito, uel cum lini ſemine ex aceto mulſo, Plinius. Carboni medendo, Dulcacidum laticemq; cumini (lego, Dulcacidum laticem cum lini, Ex Plinio & Dioſc.) ſemine iunge, Atq; ſimum pariter Paphiæ compone columbæ, Hinc line diruptas partes, & clauſa uenena, Serenus. Cum farina hordeacea & ærina (id eſt è lolio) & uiſco ac adipe ſuperpoſitum, gangrænas circuncauat & ſcrophulas diſrumpit: cum aceto autem illitum lenticulas & maculas faciei & puncturas tollit, Kiranides. Cum farina hordeacea

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

deacea mixtum strumas ex aceto discutit, Dioscor. Aduersus strumas prodest fimum columb. illinire per se, uel cum farina hordeacea auenaceáue ex aceto, Plinius. Ambustis igni medetur, Dioscorid. Hordeum cum fimo columbarum ad duritias commendãtur, Plin. Col. stercus omnes duritias discutit, & humores exiccat cum oleo aut melle calefacto distemperatum, & super duritias ligatum, Sextus. Stercus columb. medicamentis contra myrmecias in equis miscet Hierocles. Clauos pedum sanat fimum col. decoctum ex aceto, Plinius. Fimum col. ex melle cicatrices ad colorem reducit, item uitiligines albas ex uino, Plinius. Cum aceto tritum cicatrices omnes sanabit, Marcellus. Liuentia & suggillata extenuat, Plin. Stigmata (faciei) delet ex aceto, Idem: ita ut assidue medicamen superducatur, Marcellus. Attritis medetur cum melle, Plin. Reperio & usum eius ad thlasma equi in Hippiatricis Græcis.

¶ Stercus col. uel solum uel cum ouo tritum, dolentibus articulis illitum prodest, Marcellus. Conuenit doloribus articulorum, Auicenna. Coxendicem, & podagrã in qua tosi nondum constiterint hoc fimo iuuari, supra ex Galeno retulimus. ¶ Si caluescat mulier ex defluuio capillorum, stercus columbinum impone, Hippocrates. Cum aceto tritum capiti impositum, alopecias & cicatrices omnes sanat, Marcellus. Ad alopeciam Archigenis medicamentum probatum, quod Nic. Myrepsus refert: Fimum columb. bene tritum cum aceto irrigato, & nitro prius fricato loco illine, postea subtile linteum imponito: quod ubi abstuleris, locum prius irrigato. Commendat Galenus huius fimi usum ad inueteratos capitis affectus, hemicraneam, scotomata, uertigines, cephalæam. In apoplexia quidam columbum dissectum syncipiti admouent, & cantharides spatulis. Author Additionum in Breuiario Arnoldi de Villan. antidoto cuidam contra epilepsiam stercus col. miscet. Cum epilepsia fit ex bile atra, stercus columb. tritum cum ouis corũorum misce, & ceu cataplasma spleni impone, appositis prius sanguisugis. hoc enim cataplasma materiam trahit à capite ad splenem & generat febrim. & sic epilepticum liberat, idq; maximè si fiat per autumnum, Arnoldus. ¶ Stercus col. miscetur medicamento oculari ad cicatrices, ut uidetur, in iumentis apud Vegetium Veterinariæ 2. 22. Ex aceto (coctum & illitum, Marcel.) laudatur ad ægilopas, similiter ad albugines & cicatrices (oculorum, Marcel.) Plinius. Ad ægilopas probè facit thus cum ster. columb. recenti impositum, Archigenes apud Galenum de compos. sec. loc. Ad ægilopas, hoc est fistulas oculorum, Fimi col. aridi drachmas quatuor cum masculo thure tere & insperge, certũ est, Galenus Euporiston 3. 14. Fimum col. adhibetur etiam ad pilorum ablationem in oculis, in libro de oculis qui Galeno adscribitur. ¶ Fimum col. fomentis ad aurium dolorẽ adhibendis, miscendum aliquando scribit Apollonius (si bene memini) apud Galenum de compos. sec. loc. Parotidas comprimit col. stercus uel per se, uel cum farina hordeacea aut auenacea, Plinius. Tritum cum farina hordeacea & melle subactum calideq; adpositum nascentes parotides comprimit, Marcellus. ¶ Inflammatas tonsillas Nic. Myrepsus illini consulit stercore col. Fimum col. cum passo gargarizatum tonsillas & fauces adiuuat. etiam cum fico arida ac nitro impositum extra, Plinius. Marcellus, qui sua ex Plinio transcribit, posterius hoc remedium asperitatem faucium mollire destillationemq; castigare tradit: quæ uerba apud Plinium mox subiecta ad sequens ex cochleis remedium pertinent. ¶ Ad anginam & colli dolorem, fimum ex melle instar cataplasmatis imponito, Galenus Euporist. lib. 3. cap. 265. & ibidem cap. 69. Plinius uino & oleo permixtum, anginis illitum remedio esse tradi docet. ¶ Galenus, ut supra recitaui, huius fimi usum prædicat ad ueteres dolores in ceruice, scapulis, lateribus & lumbis. ¶ Fimum col. tostum potumq;, cœliacorum (uide ne potius colicorum) dolores mulcet, Plinius. Commendatur & Galeno ad cœliacos affectus ueteres, sed foris adhibitum. Tritum ex melle uentri illitum, aluí incontinentiam stringit, Marcellus. Equi strophosi collyriis in anum indendis Hippiatri cum alia tum stercus col. miscent. Ad inflationem ilium & uentris equi: Fimum col. aut gallinaceum quantum manus capit in uino dissoluimus cum nitro, & inde clysterem iniecimus, &c. Absyrtus & Hierocles. Ad hydropicos Archigenis remedium apud Galenum de compos. sec. locos, Aeris usti, stercoris col. ana drachmam unam, rutæ ramulos tres, salis communis parum, cum uino Ephesio & aqua, ita ut tota mixtura heminæ dimidiæ sit præbeto. Col. stercus adijcitur emplastro cuidam ad lienosos hydropicos & cachecticos, apud Nic. Myrepsum, numero 71. Fimum col. cum melle illitum ileo resistit, Plinius. Dolorem colicæ curat in clystere, Auicenna. ¶ Galenus hoc fimum laudat ad ueteres lumborum dolores: item ad nephritides. ¶ Cum oleo & uino potum Venerem inhibet, Plinius. Col. stercus tritum cum hordei farina, & adipe suilla & ouorum albo permixtum & coctum, emplastri more rectissimè renibus (dolentibus) imponitur, Marcellus. Ad urinæ difficultatem in equo, Aliqui columbinum stercus cum uini duabus heminis infundũt, Theomnestus in Geoponicis. Si urina retineatur propter calculum à renibus delapsum & in lotij meatu hærẽtem, nostrum electuarium uel puluerem eius dabis, cuius hæc est descriptio: Stercoris murium, columborum (scilicet stercoris) porcellionum, (id est asellorum integrorum,) singulorum unciam miscebis cum sesquilibra mellis despumati, & facies electuarium, de quo exhibebis semunciam cum iure uel uino. Vel loco mellis accipe tantundem sacchari optimi, & morsellos inde para: de quibus itidem semunciam præbeas cum iure gallinaceo uel uino. Hoc remedium si exhibere pergas, intra triduum urinam promouebit, quamuis etiam prima statim die utilitas eius sentietur, nam lapidem renum comminuet. Quod

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

i puluere uti mâlis, dentur inde ſcrũpuli duo cum iure uel uino, Marianus Sanctus Barolitanus. Conſtat aquam fieri poſſe quæ lapidem ueſicæ per cathetêrem immiſſa illico confringat. ad quod duo ſunt neceſſaria ut & lapidem atterat, & ueſicæ ſit neceſſaria. primum præſtabit modus & materia. nam extremos uapores è ſcorpionum cinere, uel Macedonici petroſelini, uel tecolitho aut lapidibus cancrorum excipiemus. Sic enim aqua fiet quæ etiam porphyriten comminuat. Porrò innocentiam præſtat, ſi materia ex qua aqua excipitur, omnis ſalſedinis expers fuerit. non igitur è ſalis genere aliquo, aut alumine uel chalcantho aut uini fæce: ſed ex aliquo eorum quæ nuper retulimus aquam excipere oportebit. Equidem ſcio ſtercus columbinum ac parietariã, hoc uel illud hac arte in aquam deductum, lapides ueſicæ duriſsimos frangere poſſe. Quodnam autem illud ſit quod id facturum ſit & abſq; noxa, experientia declarari oportet, &c. Hæc ille libro 2. de Subtilitate. Fimum col. in aceto per diem ac noctem macerabis, & colando ſeparabis acetum, propinabisq; calculoſo. In hoc aceto iniectum lapidem frangi aiunt, Ex libro manuſcripto. Aliqui ſeptem diebus in uaſe uitreato macerari in aceto uolunt, deinde acetum colatum bibi. Alij fimum col. purgari diligenter iubent, & poſtquam in aceti modo qui ſufficere uideatur (ſextarijs tribus aut amplius) diebus ſeptem maceratus fuerit, deſtillant in alembico inſtar aquæ roſaceæ. hoc liquore poto calculum ueſicæ & renum pelli aiunt, idq; experimentis cõſtare. Galenus Euporiſton 3.273. calculoſis turturis ſtercus uſtum ex mulſa propinat, ut lapides per urinam exturbentur. Ad calculum ueſicæ, Siue palumborum capitur fimum acre ferorum Dulcacidis ſparſum ſuccis, tritumq; ſolutum, Serenus. ¶ Ad diſcutiendas genuum fluxiones, Salem columbinumq; fimum terens ex oleo inunguito, Galenus Euporiſton .3. 131. ¶ Clauos pedum ſanat fimum col. decoctum ex aceto, Plin. ¶ Stercus col. ſuffitum (Symphorianus Champegius ad ſecundas educendas radicem ariſtolochiæ rotundæ addit) per infundibulum, ſecũdas educit, Arnoldus Villanou. Idem in Breuiario fœtum uiuum aut mortuum & molam quoq; expelli tradit, ſi fimum col. per ſe uel cum alijs (ut caſtoreo, opopanace, myrrha) felle uaccino exceptũ ſuffiatur. Suffitum huius fimi aiunt fœtum extrahere, Aſpaſias apud Aetium.

¶ Remedia ex fimo col. uſto. Incuſsi articuli fimi col. cinere cum polenta & uino albo curantur, Plinius. Ambuſtis fimi col. cinis medetur ex oleo illitus, Idem. Fimi col. cinis cum arſenico & melle ea quæ erodenda ſunt (in ulceribus) aufert, Plin. Col. fimi cinis ex oleo ulcera omnia pedum ſanat, Idem & Marcellus. Emplaſtrum de fimo col. uſto cum aceto forti, imponitur ſuper ficus uel hæmorrhoides ani, &c. ut legimus in Additionibus Breuiarij Arnoldi Villanou. Fimum turturis (cui columbinum pares obtinere facultates uidetur) uſtum ex mulſa propinatur calculoſis, ut lapides per urinam exturbentur, Galenus in Euporiſtis.

¶ Andreas Furnerius in libro de decoratione, liquorem quendam ſtillatitium, qui faciem nitidam & teneram reddat, præſcribit, cui inter cætera (oua recentia, caſeum muſteum pinguiſsimum, uinum Maluaticum, poma arantia, oleum tartari & ceruſſam, diuerſis ponderibus mixta) pipionem adijcit.

H.

a. Columbus maſc. gen. & columba fœminini apud authores legitur: qui tamen in plurali numero fœminino magis utuntur, ut obſeruant grammatici. Columbæ appellatæ ſunt à columinibus (culminibus) uillæ, (in quibus degere ſolent,) Varro. Nonnulli à uoce primis ſyllabis correſpondente dictas putant, Grapaldus. Quòd ſi columbus per onomatopœiam dictus fuerit, eandem palumbi quoq; nominis rationem eſſe conijciemus. Columba dicta quod lumbos colat multa generatione, Albertus. Columbæ à Græco uerbo πολυμλᾶν (quod urinare ſignificat, inde forſan quod bibentes roſtrum aquæ diutius immergant) appellantur, Hermolaus in Corollario. Seruius in Bucolico ludicro titos ſcribit dici columbos non Latinè quidem, ſed multorum auctoritate tanquam Latinè. Titos uerò palumbes dici arbitror ex paſſerum ſalacitate qui ſolent πιζίν, id eſt, titiſſare, quanquam & τρθίζειν de uoce eorum uſurpatur. hinc forte titis deriuatur, ut ſcribit Dionyſius, auiculæ ſpecies, aut etiam auis quælibet minutior, Cælius. Palumbes, ut Seruius inquit, non dicuntur Latinè, ſed multorum auctoritas Latinum fecit, ut Ciceronis in elegia, quę Thalemaſſis inſcribitur, & Virgilij in Bucolicis. Palumbes uulgus titas uocat: ita enim apud Seruium legendum (ut doctiſsimus Ge. Fabricius nos admonuit) ut ex Cornuto Perſij interprete apparet, qui titos, columbos agreſtes interpretatur, in prima Satyra. Aſcenſius in eundem locum, Titos (inquit) eſſe pullos columbinos, congruit uulgari Flandrico, quo ſic pulli gallinacei uocantur, & de iuuenibus ignauis per irriſionem dicitur, quòd ſint pulchri titi.

¶ Φιλόφρων apud Græcos dicta uidetur à duro & laborioſo uolatu, παρὰ τὸ πτίλου σεφρῶς. uel à animo amoris affectu, παρὰ τὸ πόθου σῶς ὀρᾶν. eſt enim feruidiſſima ad Venerem, Etymologus et Varinus. Attici maſculino genere πόθιφρον efferunt, ut Alexis & Pherecrates, citante Athenæo, meminit & Euſtathius. Ἀποπεμψον ἀγγέλλοντα τὸν πόθιφρον, Pherecrates. Πελειάς, ἀιδ Ω, auis, uox deriuata à primitiuo πέλεια, non ſimpliciter columba eſt, ſed genus columbę nigrioris, ut dictio ipſa inſinuat. nam πελὸν uel πελιὸν (oxytona) nigrum ſignificant, etſi nonnihil à nigro differant, (liuidum enim potius deſignant, qui color nigricans cœruleo dilutus uidetur, unde & Gaza liuias hoc genus columbarum ex Ariſtotele transferens nominauit,) Euſtathius in Iliados λ. Dôres πελειάδα pro columba ponunt,

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

ponunt, ut Sophrõ, Athenæus. Δακρυόεσσα δ' ἔπειτα διὰ φύγην ὥστε πέλεια, Ἣ ῥα θ' ὑπ' ἀγρηοῦ (δρυοκολάπτου) κοίλῃ ἐνὶ πέτρῃ Χειμερον. Iliad. φ. ubi Scholiastes simpliciter columbam reddit. Καὶ τὸ σύγε θρέψαιο δρακοντοπάλους δρυοκολύπτας, Ἢ Σικελὰς μεγάροις πελειάσιας, Nicāder in Georgicis apud Athenæum. Videtur autem per δρυοκολύπτας palumbes aut turtures intelligere, quæ bis anno pariunt, Aristotele teste: columbæ uerò singulis mensibus, exceptis nimium frigidis. quare non placet quod apud Hesychium & Varinum legitur, Δίγονοι πόδισσαι. Chaoniæ (Vergilio) dictæ sunt columbæ ab Epiri parte, pro Epiroticæ. nam olim in Dodona sylua Epiri oracula reddebãt. Quod ideo fingitur, quia lingua Thessala Peliades & columbæ & uaticinatrices uocãtur, Seruius. Sic & Hesychius, Πέλειαι, columbæ: & uaticinatrices in Dodona. Plura uide infra in h. ex Herodoto. Πέλης, πόδισσας, (lego πόδισσαι,) Hesychius & Varinus. Peleiades poëtis etiam Pleiades sydus significare, ostendemus in Peleia, id est Liuia columba H. a. Τρήρων epitheton est omnis generis columbarum proprium, Eustathius. Homerus hoc epitheton columbis tribuit propter timiditatem, Varinus. ἀπὸ τοῦ τρεῖν καὶ δύλαβεῖσθαι, Scholiastes Homeri. Et simpliciter aliquando pro columba ponitur. hinc dictio composita apud poëtam πολυτρήρωνα, Iliad. B. sic autem Thisben Bœoticam cognominat à copia columbarum, ut Grammatici interpretantur. Αἱ δὲ βάτλῳ τρήρωσι πελειάσιν ἴθμασ' ὁμοῖαι, Homerus. id est, timidis columbis, Suidas. Δειλαί τοι δ' ἐλάοισιν ἐφιδρύδυσι πέλειαι· Ἄμμιν δ' ἀτρέσεις ἀνδράσι τορπόμεθα, aquila loquitur ut Suidas citat in Πελειάδες. Πλωτὴς ὡς ὄμμα πελείας τετρόμημαι. est enim perquam timidum animal, Ibidem. Τρήρων, δειλή, ἀπὸ τοῦ τρεῖν, ὃ δὴ φοβεῖσθαι. δειλὸν γὰρ τὸ ζῶον καὶ ταχύ, Hesychius. Τρηχὺν, ελαφρὸν, δειλὸν, ταχύ, πλοῖον μικρὸν, Idem. Porrò peleiàs etsi pro columba simpliciter à poëtis poni uidetur, aliquot tamen eius nominatæ testimonia infra in Columbæ liuiæ historia ponemus.

¶ Columbulus, diminutiuum. Tu passerculis & columbulis nostris inter aquilas uestras dabis pennas, Plinius epistola 202. Vt albulus columbulus Dionæus, Catullus epigrammate 27. de Cæsare cuius mollitiem notat. Πελειδρίον diminutiuum apud Athenæum legitur, qui hæc Pherecratis uerba citat: Ἀλλ' ὦ πόδισσιον ὅμοιον Καλλιδρομεῖ πέπου, κόμαν δὲ μ' ὄν Κύθηρα καὶ Κύπρος. Ab hoc etiam alterum fit diminutiuum πόδισσιδιον, apud eundem Athenæum. ¶ Pipio, id est columbæ pullus, apud Lampridium. uidetur autem per onomatopœiam sic dictus. Πειδρίδιες, id est, pulli columbini, Aristophanis Scholiastes, Suidas & Eustathius. ¶ Apud Germanos quosdam Taub epicœni generis nomen est, Tauber masculini, Teubin fœminini.

¶ Epitheta. Aëriæ columbæ, Ouidius, id est alte uolantes. Blanda, Idem 2. Amorum. Chaoniæ, Vergilio, à Chaonia Epiri parte, ut paulò ante docuimus. Non me Chaoniæ uincent in amore columbæ, Propertius lib. 1. Molles, Horat. 1. Carm. Molles ubi reddunt oua columbæ, Iuuenalis Sat. 3. de loco sub tecto. Thisbeæ. Quæ nunc Thisbeas agitat mutata columbas, Ouidius XI. Metamorph. de Dædalione mutata in auem rapacẽ, hoc est accipitrem secundum Grammaticos. Est autem Thisbe in Bœotia urbs, & portus Thisbeorum & nauale columbis plenum, unde πολυτρήρωνα Thisben Homerus cognominauit. Teneræ. Ne uioles teneras præduro dente columbas, Martialis, sed de pullis intelligere uidetur, quibus dens hominis uenenum est. Volucris, Vergilio 5. Aeneid. Veneri eas consecrauit antiquitas, unde Epithera, Cythereiades Ouidio 13. Metamor. Colla Cytheriacæ splendent agitata columbæ, Nero ut citat Seneca lib. 1. Nat. quæst. Ales Cythereia pro columba, Silius Italicus lib. 3. per antonomasiam. Paphia, Q. Sereno. Dionææ, Statio lib. 3. Præterea, Imbellis, Horatio 4. Carm. Pauidæ, Valerio lib. 8. Argonaut. Placida, Ouidio 7. Metam. Plaudens alis, Vergilio 5. Aeneid. Præcipites, Festinæ, 2. Aeneid. Totas sine labe columbas dixit Ouidius 2. Metam. ¶ Πειδρὰ uox uersibus hexametris non commodè admittitur: quamobrem poëtæ Græci πέλειαν & πελειάδια, quod genus columbæ peculiare & ferum esse dicemus, simpliciter pro columba ponunt: ut & τρήρωνα aliquando per antonomasiam, quod nomen Eustathius omnis columbacei generis proprium epitheton esse scribit. Πέλειαι δειλαί, apud Suidam. Circus apud Homerum τρήρωνα πέλειαν persequitur, id est pauidam columbam, Iliad. χ. Ῥεῖα δίμησε μετὰ τρήρωνα πέλειαν, Ἣ δὲ θ' ὑπαυδᾶ φοβεῖται, id est ante ipsum fugit. Αἱ δὲ βάτλῳ τρήρωσι πελειάσιν ἴθμασ' (ἴχνη, βήματα,) ὁμοῖαι, Iliad. ε. de Iunone & Minerua. Rursus Iliad. ψ. τρήρων πέλεια sagittis in certamine ferienda proponitur. Θοαὶ τρηχῶνδε, Oppianus. Epitheton quidem τρήχωνδε pro pauidis, etiam alijs auibus fortè attributum inuenias, sed rarissimè. Καὶ κέπφοι τρήρωνδε ἀλωπεκιδεῖσι πέπεισθε, Aristoph. in Pace. ubi tamen Scholiastes hanc uocem non cepphis attribuendam, sed per se accipiendam docet: ac si dicat poëta, Vos cepphi (id est stolidi ac leues) & timidi fidem habetis hominibus astutis.

¶ Columba in sacris literis pro sponsa uel cõiuge charissima accipitur: quòd in columbaceo genere præcipuè coniugij lex firmissima, & mirus inter coniuges amor spectetur. Columba mea, formosa mea, Canticorum 2. Columba mea una, perfecta mea, Ibid. 6. Et capite quinto, Aperi mihi soror mea amica mea, columba mea, integra mea. Et cap. 1. Ecce tu pulchra es amica mea, oculi tui (similes sunt oculis) columbarum. Væ prouocatrix & redempta ciuitas, columba, Sophoniæ 3. ab initio capitis: ut Hieronymi translatio habet. Sed Munsterus sic reddit, Væ sordidæ & pollutæ urbi molestatrici הַעִיר הַיּוֹנָה. Audiui de uiro docto, cum diceret carinam propriè esse id quod uulgò Venetijs dicitur la columba: sed eam columbam puto esse quod Δρύοχον à Polybio dicitur. Latinum nomen (quod sciam) non habet. Verba Polybij sunt in primo, Ἄνθις ἔγνωσαν ἐκ δρυόχων

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

ἔνιοι καὶ πλοῖα ναυπηγεῖσθαι σκάφη. Id est, Rursus decreuerunt à fundamẽtis ducentas & uiginti ædificare naues. Quod enim est fundamentum in domo, id est δρύοχον in naui. sic dictum opinor, quòd omnem δρῦν, id est materiam nauis contineat, Lazarus Bayfius. Columbarium accipitrem Mercurio aiunt sacrum esse, Gillius. ego authores phassophoni tantum accipitris, id est palumbarij meminisse reperio. Columbarius Varroni lib. 3. de re rust. custos & pastor columbarum est. Columbarium neutri generis & columbaria fœminini (ut cellam subintelligas) locus dicitur, ubi habitant columbæ agrestes. nam domesticarum peristereônas uocamus, Perottus. ego nihil interesse puto, & omnino idem columbarium Latinis significare, quod peristereon Græcis. Qualia columbariæ tectis superponuntur, Columella lib. 9. An tibi columbaria qui in tegulis habent non uidentur habere peristereônas? Varro lib. 3. de re rust. Hic locus Italicè hodie uulgò la palumbara, uel la columbara uocatur. Porrò columbarium aliâs pro ipso ædificio, nempe stabulo columbarum capitur: aliâs pro nidis seu loculamentis in quibus singula paria fœtificant, ut supra in E. apparet. ¶ Columbaris, quod est columbi. Columbinus, idẽ, uel quod ad columbas pertinet. Columella columbare stercus dixit. Pulli colũbini Varro & Cicero. Gaza Aristotelis interpres per columbarium genus, & aues quæ specie columbacea continentur intelligit columbas, palumbes, cœnâda & turturem. ¶ Cionion siue cion uasculi genus est, quo nomine in hodiernum usq; diem utuntur cauponæ, (Germanis puto ein ſtytze.) hoc columnas à nostris ex interpretatione Græca uocitatum putes. unde apud Iurisperitos columnarium, quanquam nõ columnarium, sed columbarium fortasse pronunciandum sit. instrumenti genus ita nominatur Vitruuio, ad aquam hauriendam per tympana: etiamsi à colluuie colluuiarium sunt qui legant. In quo illud mihi occurrit, columbarium non à columbis, sed à Græco uerbo quasi colymbariũ uenisse: quando Græci κολυμβᾶν & colymbisias uocant, quod nos urinare & urinatores dicimus. Vrinatorium ergo uas, quo uidelicet aut uinũ promitur, aut aqua, columbarium à ueteribus dictum existimare possumus. alioqui & columbæ ab hoc ipso uerbi Græci significatu appellantur. Quid si columnarium apud Iurisperitos pro mensa lapidea, quæ cartibum & cartibulum quoq; dicebatur, accipias? de qua M. Varro: Altera (inquit) uinaria mensa erat lapidea, quadrata, oblonga una columella, (&) uocabatur cartibulum, in qua uasa ponerentur ænea, Hæc omnia Hermolaus in Corollario. Columnarium esse uidetur Pomponio Digestis De argẽto legato, ad bibendi usum uas comparatum, etiam si minus fallor plausibilius uisum iri pleriscp, si colum legas niuarium, Cælius. Ego columbaria in tympanis siue rotis hausторijs uasa eadem esse dixerim, quæ & haustra dicuntur ab usu: & columbaria à figura dicta conijcio, qua referant loculamenta seu nidos quæ pro columbis in cellis columbarijs fiunt. nisi hoc interest, ut uidetur, quòd haustra illa quæ columbaria propriè dicuntur, caua sunt & in ipso tympano: alia uerò, ut modioli quadrati foras prominent: ut etiã figuræ Vitruuio adiectæ declarant. is enim lib. 10. cap. 9. tympanum ad aquam hauriẽdam describens: Secundum axem (inquit) columbaria fiunt excauata in singulis spacijs ex una parte, &c. ubi Io. Iocundus hoc scholion margini adiecit: Columbaria, id est caua & canales fiunt in singulis octantibus axis, per quæ aqua concepta in tympano educitur. Opàs Græci uocãt tignorum & assertum cubilia, nostri caua & columbaria, Cælius. Sunt & in organis (chirurgicis & mochlicis) quædam columbaria insculpta ad similitudinem columbarum, quæ ornandi causa facta sunt: atq; ad id etiam, ut aliud ferant epipegma, Oribasius in libro de machinamentis cap. 4. Columbar apud Plautum in Rud. genus uinculi est, teste Prisciano. Illic in columbam, (columbar,) credo, leno uortitur. Nam in columbari collum haud multò pòst erit. Et alibi, ut Sextus Pompeius citat: Non ego te noui natalis scriba columbari impudẽs? siue quòd columbaria (inquit) in naue appellabantur ea, quibus remigent, siue quod columbariorum quæstus temerarius incertusq;, Hæc Festus. Sed forte hîc etiam columbar genus uinculi accipiendum: quod à collo denominatum aliquis coniecerit. ¶ Cn. Mattius in Mimiambis, Sinuq; amicam recipere frigidam caldo, columbatim labra conserens labris, ut Perottus citat.

¶ περιστροιδίων, hoc est auium columbarij generis plures sunt species, Aristot. περιστρόγγυλα Nicander in Ther. dixit folia uerbenæ. Extra urbem sunt stabula, haræ, & πτδισφαῖρα Platoni in Theæteto dictus, Pollux lib. 9. Græca uoce πτδισφαῖρα, quæ columbarium significat, (uide supra inter Deriuata Latina,) utitur etiam Varro in præfat. lib. 2. de re rust. & lib. 3. cap. 7. eundem locum πτδισφοτροφεῖον appellat, quòd in eo columbæ alantur. Villaticæ pastionis genus in uilla est, quod appellant Græci ὀρνιθῶνας καὶ πτδισφαίρας, Columella 8. 1.

¶ Icones. De Archyta Pythagorico plericp nobilium Græcorum & Phauorinus philosophus affirmatissimè scripserunt, simulacrum columbæ è ligno ab Archyta Pythagorico ratione quadam disciplinaq; mechanica factum uolasse. ita erat scilicet libramentis suspensum, & aura spiritus inclusa atq; occulta concitum. Libet hercle super re tam abhorrenti à fide ipsius Phauorini uerba ponere. Ἀρχύτας Ταραντῖνος φιλόσοφος ἅμα καὶ μηχανικὸς ὢν ἐποίησε πτδισφαῖραν ξυλίνην περιπετῆ: ἢ τις ἔφυσε καὶ θήσειεν, ἔκειτο ἀΐστατον. μέχρι γὰρ τότε. id est, Archytas Tarentinus philosophus pariter & mechanicus uir columbam ligneam fecit uolantem: quæ sicubi subsedisset, præterea non exurgebat. hactenus enim (nimirum moueri poterat,) Hæc Gellius 10. 12. At Cælius Calcagninus in libro de perenni motu terræ, Columbam (inquit) illam Archytæ ligneam certis machinis ac ponduſculis instructam futisse legimus: ut quum moueri semel cœpisset, semper moueretur, neq; desineret: ui illa scilicet pristina

quæ

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

quæ motus principium dederat, nunquam deserente impulsam, structura præterea & artificio adiuuante. De hoc Archyta Pythagorico Diogenes Laertius lib. 8. scribit, primum ipsum mechanica mechanicis principijs usum exposuisse, primumq; motum organicum descriptioni geometricę admouisse, &c. Huic non dissimilem artificē Cassiodorus in Varijs Boëthiū prædicat. nam ad eundem Boëthium scribens, ut recitat Crinitus: Tibi (inquit) ardua cognosse, & miracula monstrare propositum est. Tuæ artis ingenio metalla mugiunt, Diomedes in ære grauius buccinatur, æneus anguis insibilat: aues simulatæ sunt, & quæ uocem propriam nesciunt habere, dulcedinem cantilenæ probantur emittere. Parua de illo referimus, cui cœlum imitari fas est, Hæc Cassiodorus. Ad imaginem columbæ circa Pyrenen pictæ (tanquam uiuæ) columba aduolauit, Athenæus lib. 3. In poculo Nestoris Iliad. λ. quatuor aures uel ansæ erāt, διὰι δὲ πελειάδες ἀμφὶς ἕκαστον χρύσειαι νεμέθοντο. Athenæus ex eo loco peleiádas simpliciter columbas exponit, uel Pleiadas sydus. πρεισφία, κοσμάεια πρὸς, Hesych. hoc est, ornamēta quædam exigua, quasi columbulos dicas, columbarum fortassis imagunculæ ex auro argentóue aut alia re pretiosa. nam peristerion diminutiuum est à peristera. quare non probo penultimam apud Varinum per ει. diphthongum scribi. Phigalenses in antro quodam Cereris simulacrum consecrarunt, quod manu altera delphinum, altera columbam sustinebat, &c. Cælius 15. 31. De columbis adoratis, leges infra in h. Hominem qui suapte natura bile careat, sed eam ab altero suscipiat notantes Aegyptij, columbam pingunt dorso erecto. illic enim bilem habet, Orus in Hieroglyphicis. Iidem columbam pingunt pro homine ingrato & infesto ijs à quibus beneficia accepit. (Columbus enim talem se in parētes præstat. quippe qui robustior factus, patrem pugnando à matre fugat, cui ipse miscetur, Cælius.) item columbam nigram pro uidua, quæ ad mortem usq; permanserit in eo uitæ statu, Idem. Spiritus sanctus super dominum Iesum columbæ specie descendens uisus, ut legimus Matthæi 3. Marci 1. Lucæ 3. Ioannis 1.

¶ Columbinam (argillam uel margam) Gallia suo nomine eglecopalam appellat. glebis excitatur lapidum modo. Sole & gelatione ita soluitur, ut tenuissimas bracteas faciat, Plin. Eadem aut similis fuerit argilla nigricans, qua agros alicubi stercorari audio: ex qua etiam optima uasa figlina & ignis tolerantissima fieri puto, qualibus aurifabri utuntur. Et ex eadem nimirum materia, sed magis indurata, etiam lapis ille niger in tenuissimas lamínas scissilis, quo ad pugillares & ædium tecta utuntur. Io. Augustinus Pantheus alchymista lapidem lebetum uocat fuscum illum, qui Plurij prope Clauennam in Rhętia non procul à Lario lacu ex montibus deportatur, & ferro tornatur in uasa ignis appríme patientia: uidetur autem eundem nominare petram columbinam. Argillam crustaceam aliquando inueniri Ge. Agricola refert.

¶ Stirpes. Peristereon, πρεισφεών, uocatur herba columbis admodum familiaris, unde & nomen, Plin. Aliqui recentiores Latinè columbinam herbam, uel columbariā, uel columbarem appellant. Nicander in Theriacis πρεισφόγητε πέτηλε uocat uerbenæ folia. Scholiastes peristereônа dici scribit, ex Crateia, quòd folia diuisa habeat & pedibus columbinis similia. Est & inter fumarię nomenclaturas apud Dioscoridem peristereon, à florum scilicet specie, quæ columbarum ingluuiem quodāmodo repræsentat, unde à nostris quoq; nominatur **tubenkröpfle**: uel ad differentiam generis cuiusdam loti syluestris inodori, (cui similes sed lutei flores, quæ similiter **tubenkröpfle** apud nos uocitatur,) **rote tubenkröpfle**. Audio & chamæbatum ruribus nostris alicubi **tubenkröpfle** appellari, uel ipsum uel fructum eius. Lithospermon à Romanis columbam appellari, inter nomenclaturas Dioscoridi adiectas legitur. Columbinæ uuæ acinosissimæ, Plinius. Columbinum cicer alij Venereum uocant, candidum, rotundum, lęue, arietino minus, Plinius. hoc fortè est quod uulgò pisum album nominatur, interius flauescēs, foris læue, rotundum: quod & pisis alijs in cibo ferè præfertur: de quo plura leges apud Ruellium lib. 2. cap. 36. qui id orobiæum & orobiam Græcis uocari docet, sub quo genere etiam syluestre contineatur, eruo simile, subamarum, secundum alios dulcissimum. Rhai alhamam, hoc est pastus columbarum, (aliàs additur & camelorum, ut scribit Auicēna 2. 565.) est herba quæ fert granum simile grano myrti, sed magis cinereum: cuius medulla colore & gustu refert lentem excorticatam cum exigua dulcedine. Calida gradu primo, & humida secundo. Carnē in uulneribus generat: & cum aceto imposita ulcera pernicíosa & serpentia sedat, resoluit abscessus pituitosos, tenuium partium est, nec nocet camelis in cibo. Vermibus uenenosis aduersatur. decoctio eius capillos denigrat, Hæc ille. apparet autem leguminis quoddam genus esse, & uires easdem ferè habere quas cicer. Kuzikenden (inquit Auicenna 2. 386.) est res leuis sicut asne lutea: & in Rakia nominatur ste cus columbarum & in Baldach & Aegypto nominatur kenden, (uel, ut Bellunensis legit, in Bagaded nominatur nux handem, uel nux gendem:) ex qua concussa cum aqua & melle fit uinum, &c. calida & humida est absceſſu primo. sanguinē incidit secundum aliquos & coitum promouet. Geranij genus cui folia maluæ, rotunda, sed multipliciter dissecta, quidam uulgo pedem columbinum nominant, præsertim in Gallijs, teste Ruellio. Seúkar, id est pes colūbinus, quo tingitur oculus uel cera, Vetus Glossographus Auicennæ. Hip puris in quibusdam Germaniæ locis **tubenrock** appellatur, (à columbis,) Adamus Lonicerus.

¶ Propria. C. Cæsar Calígula Columbo (mirmilloni) uictori, leuiter tamen saucio, uenenum in plagam addidit, quod ex eo Columbinum appellauit. sic certe inter alia uenena scriptum ab eo reperimus est, Suetonius. Columbarienses nominantur à Io. Baptista Egnatio in historia principum

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

Romanorum. Est autem Columbaria insula in mari Thusco. Peristere, Περιστερὴ, urbs Phœnicum; gentile Peristerites, Stephanus. Peristerides, insulæ iuxta Smyrnam, Plinius 5. 31.

¶ b. Rhyndace & lagopus aues columbæ magnitudine describuntur. Oculi tui ueluti columbarum sunt, absq; eo quod intrinsecus latet, Cãticorum primo & quarto. Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & uolabo, & requiescam, Psalmo 54. Si iacueritis inter ollas (fuligine infectas; eritis sicut) alæ columbæ, quæ tegitur argenteis (pennis,) & sunt plumæ eius similes auro fuluo, Psalmo 68. interprete Munstero. ¶ Anno à Christo nato 1550. prope Lindauiam oppidum situm in ripa Acronij lacus, in pago Rikkenhouio nata est colũba quadrupes ano duplici, nos quam ob causam aues quandoq; quadrupedes nascantur, inter anates diximns.

¶ c. Sonantq; turres plausibus columbarũ, Martialis lib. 3. Relinquite ciuitates & habitate in petra habitatores Moab: & estote quasi columba nidificans in summo ore foraminis, Hieremiæ 48. Qui sunt isti qui ut nubes uolant, & quasi columbę ad fenestras suas? Esaiæ 60. Columba mea in foraminibus petræ, in cauerna maceriæ, Canticorum 2. ¶ Meditabor ut columba, Esaię 38. Vociferamur nos omnes quasi ursi, & meditando meditamur quasi columbæ, Esaię 59. ubi Munsterus, Meditatio columbæ, inquit, gemitus est. Meditabar sicut columba, Ezechias moribundus Esaiæ cap. 38. Et ancillæ eius minabantur gementes ut columbæ, murmurantes in cordibus suis, Naum 2. ¶ Helioscopion quartum genus tithymali circa oppida nascitur, semine albo, columbis gratissimo, Plin. Nostri hominem qui affatim uno hausiu bibat, haustum columbinum trahere dicunt, ein tuben schluck thũn/ἀμυστὶ πίνῳ Græci. ¶ Tollunt se celeres; liquidumq; per aera lapsæ, Sedibus optatis gemina super arbore sidunt, Vergil. 6. Aen. de columbis. Et rursus, Geminæ tum forte columbæ Ipsa sub ora uiri cœlo uenêre uolantes, Et uiridi sedêre solo. Et libro 5. Qualis spelunca subito commota columba Cui domus & dulces latebroso in pumice nidi, Fertur in arua uolans; plausumq; exterrita pennis Dat tecto ingentem: mox aere lapsa quieto Radit iter liquidum, celeres neq; commouet alas. Sic Mnestheus, sic ipsa fuga secat ultima pristis Aequora. Et alibi eodem libro, Et alis Plaudentem nigra figit sub nube columbam. ¶ Nec imbellem feroces Progenerant aquilæ columbam, Horatius in Odis 4. 4. Murmur apricantes niuea dant turre columbi: Expanduntq; alas, & amicã blanda rogantes Oscula circumeunt, insertantq; oribus ora. Iam uicibus nido incubitant, genitrixq; pater q; : Iamq; ora excudunt; natisq; implumibus escã Commansam alternant, rostellaq; hiantia complent, Politianus in Rustico.

¶ d. Terra eorum facta est in desolationem à facie iræ columbæ, & à facie iræ furoris domini, Hieremiæ 25. Et rursus cap. 50. Disperdite satorem de Babylone, & tenentem falcem in tempore messis à facie gladij columbæ. Sed utrobiq; Hebraicè legitur ionah, יונה, Munsterus sæuitiam interpretatur, uel gladium sæuientem secundum Kimhi: Ionathan uiuum inebrians. Columba seducta Ephraim, non habens cor, Osee 7. Non me Chaoniæ uincant in amore columbæ, Propertius lib. 1. Issa est purior osculo columbæ, Martial. lib. 1. Hîc Hecuba, & natæ nequicquam altaria circum Præcipites atra ceu tempestate columbæ Condensæ, & diuûm amplexæ simulachra tenebant, Vergilius 2. Aen. ¶ Accipiter uelut molles columbas, Horatius. Quàm facilè accipiter saxo sacer ales ab alto Consequitur pennis, sublimem in nube columbam: Comprensamq; tenet, pedibusq; euiscerat uncis: Tum cruor, & uulsæ labuntur ab æthere plumæ, Vergilius 11. Aene. ¶ Peridexion (forte peristereon, hyperdixin habet Albertus) arbor est in India, cuius fructus dulcis est & gratus columbis, cuius gratia in hac arbore diuersari solent. Hanc serpentes timent, adeò ut etiam umbram eius fugiant. Nam si umbra arboris ad Orientem uertatur, serpentes ad Occidentem recedunt, & è diuerso, itaq; ui huius arboris serpentes columbis nocere non possunt. Si quæ autem forte aberrauerit, serpentis flatu attracta deuoratur. Nam si gregatim degant aut uolitent, nec serpens nec ocypteros, id est sparauerius eas lædere potest uel audet. Huius arboris folia aut cortex suffitu omne malum (bestias uenenatas) auertunt, Kiranides & Albertus.

¶ e. In Medera insula olim ignota, quam Lusitani nunc obtinent, copia maxima columborum fuit, quibus capiendis non alia arte usi sunt aucupes, quàm allígato perticæ uncino ex arboribus, quibus insidebant, aues admirabundas (ut quæ in insula deserta hominẽ prius non uidissent) & nihil pauentes detrahendo, Aloisius Cadamustus. Idem etiam in alia quadam insula noui orbis columbos ab hominibus nihil pauentes, scipionibus cæsos refert. Heroes apud Homerum ne aerem quidem uolucribus liberum permittebant, sed laqueos & retia (παγίδας καὶ νεφέλας) turdis & columbis (λίχλαις καὶ πελειάσι) tendebant, Athenæus. ¶ Polyphemus apud Ouidium Metam. 13. Galateæ canẽs, Munera tibi (inquit) erunt, Damæ, leporesq;, capræq;, Parq; columbarum, demptúsue cacumine nidus. Aeneas 6. Aen. certamina suis proponens, inter cætera malum nauis Erigit, & uolucrem traiecto in fune columbam, Quò tendant ferrum, (sagittas,) malo suspendit ab alto, quam Eurytion deiecit, & alis Plaudentem nigra figit sub nube columbam. Videtur autem Vergilius in hoc imitatus Homerũ, qui & ipse Iliados penultimo in certamine funebri πρόμωνα πέλειαν sagittis feriendam in malo nauis proponit.

¶ Columbæ etiam internunciæ in rebus magnis fuêre, epistolas annexas earum pedibus obsidione Mutinensi in castra consulum D. Bruto mittẽte. Quid uallum & uigil obsidio, atq; etiã retia amne prætenta profuêre Antonio, per cœlum eunte nũcio? Plinius. Frontinus scribit Hirtium literas

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

teras collo columbæ seta religatas ad Decium Brutum Mutinæ obsessum ab Antonio misisse. Et forsan hanc per columbas missionē Iuuenalis innuit, cum scribit: Tanquam à diuersis partibus orbis Anxia præcipiti uenisset epistola penna, Grapaldus. Vno eodemq; die uictoria Taurosthenis ex Olympia Aeginam nunciata est ipsius parenti, ut alij affirmant, per spectrum. Alij uerò dicunt Taurosthenem columbam à suis pullis madidis adhuc & inuolucribus abstractam secum deportasse: cumq; uicisset, purpura amictam eam remisisse, eamq; summa cum festinatione ad pullos properantem eodem die ex Pisa in Aeginam aduolasse, Aelianus Variorum lib. 9. Iacobus tradit trans mare uersus Orientem columbas esse quæ nunciorum fungentes officio literas dominorum suorum sub alis breui tempore perlongè deportent, imprimis necessarias cum per agros inimicorum alijs nuncijs uia non patet, Author libri de nat. rerum.

¶ Columbini testiculi mulieri à uiro dati, amoris poculum sunt: sic & matrix columbæ uiro à muliere data, Kiranides. ¶ Nostri uulgaribus metris, illi qui domum castam & puram seruare uoluerit, sacerdotes & columbas non admittere consulunt. **Wilt du din huß halten suber, So hüt dich vor pfaffen vnd vor tuben.** ferè enim ubi columbę aluntur, pediculi & cimices oriuntur, & mures quoq; propter cibum allicuntur. ¶ Surrentina uafer qui miscet fæce Falerna Vina columbino limum (fæcem, Acron: nec aliud in hunc locum) bene colligit ouo, Quatenus ima petit, uoluens aliena uitellus, Horatius Serm. 2. 4. Ouorum quidem gallinaceorum ad potiones crassas & turbidas purificandū pharmacopolis hodie usus est: ut in ipsorū historia copiosius exponet.

¶ h. Columba Carnos & Illyricos in bellum commisit, Aelianus. ¶ Nota est historia sacra de columba à Noe ex arca diluuij tempore emissa, quæ primum uacua reuersa est: iterum uerò post septem dies emissa uesperi rediit cum oliuæ ramo: & rursus post septem dies, non rediit. Hanc Græci etiam poetæ ad suas fabulas mutuati sunt. nam columbā (ut refert Plutarchus in libro de comparatione terrestrium & aquatilium animantium) Deucalioni scribunt arca emissam quantisper remearet, & eôdem continuò se reciperet, tempestatis: postquam auolasset, serenitatis argumentum dedisse. Cum diluuij aqua paulum cessasset, Noe ex arca coruum primum emisit, qui quidē non est reuersus iterum, cadaueribus se pascens multorum quæ interierant. Deinde columbam emisit, quæ arrepto ramo oliuæ reuersa est: id quod indicium erat manifestū aquas subsedisse, Io. Tzetzes 6. 81. Qualis & ipse fuit, quo præcipiente columba Est data Palladiæ præuia duxq; rati, Ouidius in Ibin. ¶ Dercetûs deæ Syriæ filia Semiramis à colūbis fuit educata, quæ aues ideo Syris sacræ sunt, Diodorus libro 3. qui eodem loco subdit, Venerem aliquando obuiam factam Dercetò, amorem cuiusdam adolescentis sibi sacrificantis iniecisse: ex quo cum filiam dea suscepisset, sui erroris pudore affectam, adolescentem ab se amouisse, & filiam in deserta & saxosa loca, ubi columbarum erant ingentes turmæ, exposuisse: quæ columbæ puellam enutriuerunt. Mammes uir sanctus columbam habuit, Io. Rauisius Textor.

¶ Auguria. Sed carmina tantum Nostra ualent Lycida tela inter Martia, Quantum Chaonias dicunt aquila ueniente columbas, Vergil. 9. Aegloga. ubi Seruius, Minora enim inquit auguria maioribus cedunt, nec ullarum sunt uirium licet priora sint. Quod & Alexander ab Alexandro ex eo repetit: Et insuper, Siquidem cornicis (inquit) aut columbarum auspicia, aquila superueniente irrita fiunt. Columba si comitata est, (principibus uel regibus, uidetur addendum, ut mox ex Seruij uerbis patebit) prosperos successus auguratur, cæteris autem nullius auspicij credita est, Alex. ab Alexandro. Geminæ columbæ Aeneidos sexto, Aeneæ duces sunt ad inueniendum ramum aureum in nemore latentem. Geminæ tum forte columbæ Ipsa sub ora uiri cœlo uenêre uolantes, Et uiridi sedêre solo. Et mox; Pascentes illæ tantum prodire uolando, Quantum acie possent oculi seruare sequētum. Est autem boni ominis (ut fertur) in augurio uidere pascentes aues. Bene autem à columbis (inquit Seruius) Aeneæ datur augurium, & Veneris filio, & regi. nam ad reges pertinet columbarum augurium, quia nunquam solæ sunt, sicut nec reges quidem. Animæ alas, quas ei Plato attribuit, contemplatiuam intelligamus uirtutem, atq; item moralem, &c. Columbas sanè geminas ad aureum ramum inueniendum Aeneæ duces, non aliud quàm hasce alas esse contenderim, quibus connitentibus erigitur mens ad sapientiam, auri nomine sæpius significatam. Sed & à Venere mittuntur, quia amor diuinorū eximius alis præstat alimenta, quibus surrigimur, mox & in deum transimus. Quam rem illa significant, Tollunt se celeres, liquidumq; per aëra lapsæ Sedibus optatis gemina super arbore sidunt, Cælius. Telemacho locuto ἐπέπταθ' δεξιὸς ὄρνις Κίρκος Ἀπόλλωνος ταχὺς ἄγγελος, ᾧ δὲ πόδεσσι Τίλλε πελειάων ἔχων, κατὰ δὲ πτερὰ χεῦεν ὀρώρει, Odyssææ ⊙. Circum de genere aquilarum (accipitrum) columbam discerpentem unguibus; felix nuncium attulisse Homerus uoluit, Alexander ab Alexan. ¶ De columba Aretullę Martialis carmē lib. 8. numero 32.

Aëra per tacitum delapsa sedentis in ipsos
Fluxit Aretullæ blanda columba sinus.
Luserat hoc casus, nisi inobseruata maneret,
Permissaq; diu nollet abire fuga.
Si meliora piæ fas est sperare sorori,
Et dominum mundi flectere uota ualent:
Hæc à Sardois tibi forsitan exulis oris
Fratre reuersuro nuncia uenit auis.

¶ Charon Lampsacenus in Persicis de Mardonio scribēs, & exercitus Persici interitu circa Athon montem (cum triremes Persarū Athon præterlegentes perirent, Aelianus in Varijs,) Tum (inquit) primum columbæ albæ in Græcia uisæ sunt, cum prius non fuissent, Athenæus.

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
- http://vital.lib.tsu.ru

¶ Somnia. περιστερὰς βλέπειν τὴν πρόξενον βλάπτει, Senarius apud Suidam, hoc est, Columbas uidere malum aliquod præsagit. Aspasia Hermotimi filia Phocensis uiri pauperis, cum mœtum ei maximo formæ detrimento intumuisset, nec haberet unde sumptum in medicos faceret, in somno columbam uidit: quæ in mulierẽ mutata bono animo ipsam esse iussit, & rosea serta Veneris iam aridа cõtrita tuberi imponere: quod cum fecisset, tumor euanuit: ipsaq; rursus inter formosissimas puellas numerata est aut potius omnibus prælata. Tandem inuita relicto patre ad Cyrum Darij filium adducta, una omnium concubinarum charissima illi fuit. Vnde Aspasia insomnij memor, Veneri sacrificia gratulatoria peregit: & ingens idolum in honorem eius faciendum curauit, iuxta quod gemmis picturatam columbam statuit. Deinde Cyro in prælio contra fratrem occiso, ab Artaxerxe quoq; similiter amata & in honore fuit, ut multis scribit Aelianus ab initio lib. 12. Variæ hist.

¶ Columbæ Syris sacræ fuerunt, quòd Dercetûs deę Syriæ filiam Semiramidem aluisse crederentur, ut supra ex Diodoro Sic. recitauimus. Assyrij columbam coluerunt, Gyraldus. Etrursus, Syri pisces & columbas deos sibi consecrarunt. (quamobrem iniuria affici non patiebantur, Xenophon Anabaseos primo.) Chaoniæ Vergilio dictæ sunt columbæ ab Epiri parte. nam olim in Dodona sylua Epiri oracula reddebant. quod ideo fingitur, quia lingua Thessala Peleiades & columbæ & uaticinatrices uocãtur, Seruius. πέλειαι, columbæ & uaticinatrices in Dodona, Hesych. Mulieres Dodonæi oraculi antistites (ut scribit Herodotus lib. 2.) aiũt geminas ex Aegypto columbas aduolauisse, utranq; nigram, unam quidem in Africam, alterã in Dodonam: quæ fago insidens humana uoce elocuta sit, eo loci Iouis oraculum condi debere, & se interpretes esse. Eam uerò quæ ad Afros abisset columbam, iussisse Afris ut Ammonis oraculum conderent, quod oraculum & ipsum Iouis est. Sic illæ referebant, quarum antiquissimæ nomen erat Promeneæ, proximæ Timaretæ, minimæ natu Nicandrę: De quibus ita mea fert opinio. Si reuera Phœnices ablegauerunt fœminas sacerdotes, & earum alteram in Africa, alteram in Græcia uendiderũt: hanc quæ in Græcia illa quæ Pelasgia uocabatur, uæniȷt, eam esse quæ apud Thesprotos uæniȷt. atq; deinde ancillantem ibidem condidisse sub fago enata fanum Iouis, quemadmodum mos erat Thebis ministrare in Iouis templo. Et posteaquam illa linguam Græcam accepit, dixisse aiunt, sororem suam in Africa ab eisdem Phœnicibus (ut ipsa fuisset) uænundatam. Quòd autem mulieres à Dodonæis columbæ uocatæ sunt, ob id mihi uidetur factum, quia barbaræ essent: quòd uidelicet simile quiddam auibus sonarent. Interiecto deinde tempore columbam humana uoce locutam aiunt, postquam more ipsorum mulier locuta est, tandiu uolucris modo sonare uisa, quandiu barbare loquebatur. Nam columba quodammodo humanam uocem sonat. Nigram autem columbam esse dicẽtes, Aegyptiam fœminã significant. Sunt itaq; simillima inter se oracula, & illud apud Thebas Aegyptias, & hoc apud Dodonam, &c. Hæc omnia Herodotus. Palęstæ locus Epiri est apud Oricũ, ut Lucanus in quinto Pharsaliæ innuit. Eum uerò locum Palęstæ dictum aliqui putant, quoniam geminæ columbæ fatidicæ è Syria Dodonam euolauerunt, quæ Palęstinæ sunt appellatæ. In illis quoq; fuisse inferorum ostium ferunt, item Acherusiam, Gyraldus. aliqui uerò (ait) Palæstinas deas in Fastis Ouidij pro Furijs accipiunt. ¶ Persæ columbas albas abigunt propter leucæ affectionis odium, Cæl. ex Herod.

¶ Græci rectè dicunt & sentiunt columbam Veneri sacram esse, Plutarchus in libro de Iside & Osirid. Etymologus causam addit, quoniam maximè ferueant ad coitum, & sæpius anno pariant, quod aliæ aues non faciunt. Hinc epitheta apud poetas, Cythereiades, Cytheriacæ, Dionææ. Vt albulus columbulus Dionæus, Catullus in epigrammate Cæsaris mollitiem notans. λευκὸς Ἀφροδίτης εἰμὶ γὰρ πέλειος, Alexis apud Athenæum. Venerem curru uectam aliquando legimus, columbis tracto, ut in sexto facit Apuleius: quod & Phurnutus interpretatur, propter columbæ puritatem & castitatem, propterq; oscula, ut in Peristeræ puellæ fabula, in hanc auem cõuersæ Lactantius Grammaticus retulit, Gyraldus. Et alibi, Veneri albas columbas dicabant ueteres, & ideo Aeneas apud poëtam maternas appellat aues. Athenæus author est in Sicilia ad Erycis montem statis quibusdam diebus, quas loci illius accolæ profectorios (ἀναγωγὰς) appellant, quoniã Venerem inde in Libyam quotannis id temporis proficisci (ἀναγεσθαι, quod uerbũ proprie dicitur de naui soluente) constantissimè credant, nullas eo tractu columbas uideri, (reliquo uerò tempore ingentem earundem auium copiam, super deæ templo superuolare constat, Aelianus in Varijs:) ueluti quæ abeuntẽ uenerantes deam cum illa peregre sint profectæ. Quæ postea nonam post diem (ἣν τοῖς λεγομένοις καταγωγίοις, hoc est in festo reuersorio. nam καταγεσθαι de naui ad littus appellẽte dicitur) una prænuntiante, quæ ex mari in Veneris templum uolare percipitur, omnes uno turmatim agmine illico adesse uisuntur. Quamobrem incolarum profusissimo gaudio, quod magnificis epulis locupletes testantur, cæteri qua possunt hilaritate & applausu, festum concelebratur hoc tempus: uniuersusq; regionis illius tractus butyrum olere dicitur, quod aduẽtantis deæ certissimum esse indicium perhibent, Nicolaus Leonicenus in Varijs ex Athenæo 3. 64. meminit etiam Aelianus in Varijs. & in Animalium historia post reliqua, Nouem (inquit) diebus lapsis, unam forma insignem ex pelago Libyco spectari aiunt reuolantem, quæ non sit quemadmodum reliquæ gregales liuiæ columbæ (sic habet Gillij translatio) sed rubra, qualem nobis Anacreon canit esse Venerem: quum eam quodam loco purpuream & auro similem canit. Hanc cæterarum greges sequuntur, & rursus Erycini reuersionis dies celebrant.

¶ Sacrifi-

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

¶ Sacrificia. Geneseos 15. columbam legimus adhibitam fœderi pangendo. Columbæ pulli quomodo sacrificandi, uide Leuitici 1. & 14. Turtur aut columba quomodo offerendi, Leuitici 5. Turtures duos uel duos pullos columbarum non potens offerre, offerat decimam ephi similæ, sine oleo & thure, Leuitici 5. Cum expleti fuerint dies purgationis, &c. pullus columbæ siue turt. pro peccato offeratur, Ibid. 12. Par turturum aut duos pullos columbarum, Lucæ 2. Columbas uendentibus dixit: Auferte ista hinc, &c. Ioan. 2. Matth. 21. Marci 11. ¶ Ergo sæpe suo coniunx abducta marito Vritur in calidis alba columba focis, Ouidius lib. 1. Fastor. de sacrificio auium loquens.

¶ Metamorphoses. Semiramis in columbam mutata memoratur Ouidio, libro 4. Metamorphis uersibus: Vt sumptis illius (Dercetidis) filia pœnis Extremos altis in turribus (aliâs montibus, quod magis placet) egerit annos. Grammatici Græci, ut Varinus, semiramin, columbam montanam interpretantur. Transit (Medea in aëre uecta) & antiquæ Carthæia mœnia Cæræ, Qua pater Alcidamas placidâ de corpore natæ Miraturus erat nasci potuisse columbâ, Ouid. lib. 7. Metam. Idem lib. 15. Metam. Anij filiarũ, quæ omnia suo tactu in frumentum, uinũ oleúmue conuertebant, in columbas mutationem memorat. Achiui commemorant (Autocrates scribit, Athenęus) Iouem ipsum in figuram columbæ uersum esse cum amaret Phthiam uirginẽ habitantem in Aegio, Aelianus in Varijs: & Athenæus, cuius uerba mutila ex Aeliano restitui possunt. Peristeram puellam in columbam conuersam Lactantius Grammaticus refert, Gyraldus.

¶ Prouerbia. Aquilæ columbam non generant: Vide in Aquila h. ¶ Mitior (uel Mansuetior) columba, πραότερον πρωτοσπάς. Columbina simplicitas ac mansuetudo, laudatur etiam in diuinis literis. Nam hoc est columba in auibus, quod ouis in quadrupedibus. Ipsa nulli animantium meditatur noxam: nec aliunde præsidium habet aduersus miluios, quàm à celeritate uolandi. Adagij meminit Diogenianus, Erasmus. ¶ Palumbem pro columba, φάτταν ἀντὶ πρωτοσπάδος, subaudi uerbum ad sententiam accommodatũ. In epistola Mormiæ nescio cuius ad Chremetem, (in epistolis Aelianj:) Ἀνλκτρίδα δὲ λυσάμενος ἧς ἔτυχον ὤρων, νύμφης τολλὰ αὐτῇ πρωτεκάλων ἐπανήγαγέ μοι φάτταν ἀντὶ πρωτοσπάδος φασίν, ἑταίραν ἀντὶ νύμφης. id est, Redemptam tibicinam quam forte amabat, sponsæq; stola amictam mihi induxit columbæ loco palumbam, ut aiunt, meretricem pro sponsa. Vsus est Plato in Theæteto, λαβὼν οἷον φάτταν ἀντὶ πρωτοσπάδος. id est, Si uelut accipiat palumbem pro columba. Error est in re non in ipsa scientia. Palumbes aũt columbis sunt adsimiles. Cõueniet; ubi quod deterius est & adulterinum, pro eo quod est præstantius ac legitimum supponitur, Eras. ¶ Columba sedens: Vide supra in E. ¶ Columbæ prius uitabunt turres, de re incredibili dixit Ouidius 1. de Ponto. Nam prius incipient turres uitare columbæ, Antra feræ, pecudes gramina, mergus aquas: Quàm male se præstet ueteri Græcinus amico. ¶ Non tam ouum oto simile, quàm illud prouerbij speciem præ se fert, quod est apud Iuuenalem Sat. 2. Dat ueniam coruis, uexat censura columbas. Pœna legum exercetur in humiles quospiam, & à quibus ob ingenij mãsuetudinem aliquid emolumenti potest auferri. Rapacibus ignoscitur. Sumptum est ab apophthegmate Anacharsidis, qui hoc dicto eluſit studium Solonis in cõscribendis legibus, quemadmodum refert Plutarchus in uita Solonis. Leges (inquit) aranearum telis adsimiles dicebat, propterea quòd in illas si quid leuius aut imbecillum incurrerit, hæret: sin maius aliquid, dissecat ac fugit. Ad eandem pertinet sententiam quod in Phormione ait Terentius: Quia non rete accipitri tenditur neq; miluio, Qui malè faciunt nobis, illis qui nihil faciunt tenditur. Quia enim in illis fructus est, in illis opera luditur, Erasmus. Hoc sensu Germani proferunt, **Sie grossen dieben hencket end die kleinen.** Et, **Sie kleinen dieben hencket man an den galgen/die grossen in den seckel:** Vel, **die grossen laßt man lauffen.** ¶ Socrates ad Theodotam lib. 3. Apomnemoneumatum apud Xenophontem, Vtrum (inquit) fortunæ permittis, num quis amicus ad te ut musca uolet, (pro quo nostri dicunt, Expectare columbã assam ori hianti inuolaturã, **Warten ob einem ein gebratne tuben in das mul fliege:**) an uerò tu etiam aliquid machinationis confers? ¶ Quos de re leui & uili cõtendere significamus, de fimo columbino certare dicimus, **Vmb ein tuben dreck haderen.**

COMMVNIA QVAEDAM OMNI COlumbaceo generi.

QVANQVAM in historia columbæ mansuetæ iam perscripta, plurima omni columbaceo generi (quod complectitur mãsuetas, agrestes, palumbes, liuias, œnadas & turtures) communia dicta sint: uisum est tamen hîc seorsim breuiter ea conscribere quæ authores communia esse expresse docuerunt, quæ cum pauca sint, facilius sic inuenientur.

C.

Proprium columbis & palumbis & turturibus esse uidetur, ne collum cum bibunt resupinent, nisi satis hauserint, Aristot. Omnes uno tractu bibunt demisso capite, & non erigunt in potu sæpe capita sicut aliæ aues. nam collum earum breue & amplum est, & multæ aquæ capax, in alijs auibus non item, Albertus. ¶ Cantus omnibus similis atq; idem trino conficitur uersu, præterq; in clausula gemitu, hyeme mutis, uêre uocalibus, Plinius 10. 35. uidentur autem hæc uerba non ad palumbes tantum pertinere, ut quidam putauit, sed ad omne genus columbarum. A sono uocis turtur

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

uocatur, & gemit pro cantu, ſicut & cætera genera columbarum, Albertus. ¶ Columbæ (& huius generis aues) coniugium mutuum ad mortem uſq; non deſerunt. & altero coniugum extincto alter uiduus manet, Ariſtot. apud Athenæum. ¶ Columbæ uel decies anno, aliæ (ut palumbes, turtur, uinago,) ſemel anno & parcius generant, Ariſtot. ¶ Pariunt magna ex parte bina oua quæ ſpecie columbacea continentur omnia, ut palumbes, ut turtur: ſed complurimũ terna, palumbes, & turtur, Ariſtot. Columbariũ genus cur multoties pariat, ſed pauca, bina plerunq; oua: Vide in Columba C. Mare uno contenta, & turtur & palumbes uiuit, (ut & columbæ,) nec alterum recipit, Ariſtot. Incubat uiciſſim omne columbaceum genus, Athenæus ex Ariſtot. Vide ſupra in Columba C. ubi etiam ex Ariſtotele cauſam ſcripſi, cur palumbes, turtures & columbę, imperfectos & cæcos pariant pullos. ¶ In omni columbaceo genere mares quàm fœminę minus uiuaces uidentur. uide in Palumbe C.

¶ Sanguine columbæ, palumbi aut turturis ad remedia utare parum intereſt, ut ex Galeno docuimus in Columba G.

DE COLVMBIS FERIS IN GENERE.

SEMIRAMIS columba montana eſt, Heſychius & Varinus. Vide ſupra in Columba H. inter Metamorphoſes. ¶ Indi ad regem ſuum afferunt columbas quas negant manſuefieri poſſe, Aelianus. ¶ Erunt in montibus quaſi columbæ cõuallium, Ezechielis 7. ¶ In Italiæ quibuſdam locis muſtelis domeſticis, ut audio, utuntur, ut extrahant columbas è cauernis uel nidis ſuis. ¶ Columbæ feræ, quæ autumno auolant, uerno ante cæteras aues ad nos reuertuntur, ut audio. Sed Ariſtoteles, Veniunt (inquit, columbæ feræ) ad noſtra loca cum iam fecerint prolem, cætera uerò omnia quæ æſtate accedunt, nidulantur apud nos, & carne magna ex parte ſuos enutriunt pullos, excepto columbaceo genere.

F.

Ius conſumptum quomodo fiat ex capo aut columbis ſyluaticis &c. in Capo monſtrabimus ex Platina.

G.

Columbos mares ſylueſtres in cibo membris trementibus ac reſolutis, & linguæ ad loquendum impeditæ prodeſſe conſtat, Arnoldus Villanou. in Antid. Columbarum ſylueſtrium ſimum priuatim contra argenti uiui potum ualet, Plinius: Dioſcorides ad eundem uſum aridum bibi ſuadet cum nardo & uino.

DE COLVMBIS FERIS QVIBVSDAM, porcellana, ſaxatili, œnade.

PORCELLANAE Venetijs dicuntur columbæ quædam maritimæ, roſtro pedibuſq; rubris, cætero nigræ.

¶ FRANGOLINI, columbarum (gallinarum potius. uide in Attagene) ſylueſtrium ſpecies eſt, poſt perdices & coturnices in uſu, Nic. Maſſa.

SAXATILES columbas, Steintuben / in quibuſdam Rhætiæ locis uocari audio maiores manſuetis, colore cinereo, quæ in ſaxis nidulentur. has frequentes apparere aiunt eo tempore quo prata demeſſa ſunt, quòd tum locuſtas perſequantur. Eadem, ni fallor, colombo ſaſſarollo dicitur. Columba ſaxatilis Varroni inter altiles nominatur, &c. uide in Columba ſimpliciter A. Liuia etiam aliquando in templorum muris & montium rupibus nidificat, ſed ea minor eſt quàm colũba.

OENAS (Vinago ut Gaza uertit) autumno potiſsimum & conſpicitur & capitur: (unde & nomen à uino, ſeu uindemiæ tempore ei inditum coniectura eſt:) cui magnitudo maior columbo, minor quàm palumbi eſt, quod & Aelianus repetit. Modus maximè capiendi eam dum ſe in aquam bibendo propendit, Ariſtot. Frugibus quoq; uiuit ut columba, & bina parit oua, Ariſt. 6. 1. hiſt. anim. ubi Gaza de ſuo addit ſemel tantum anno eam parere. id quod de œnade uerum mihi uidetur. turturem uerò de qua ſimul ibidem agit, bis anno parere conſtat. Veniunt ad noſtra loca cum iam fecerint prolem, Ariſtot. hiſt. 8. 3. uidetur autem de turture ſimul & œnade ea uerba protuliſſe, Euſtathius œnadem maiorem columba eſſe ſcribit, colore quem Græci οἰνωπὸν appellant, (qualis ſcilicet uini nigri eſt, uel qualis in uuis nigris maturis apparet:) ut ab eó ne colore, an uindemiæ tempore quo capitur, œnàs dicta ſit dubitemus. οἰνὰς, genus corui, aut columba fera, (aliàs, columbæ feræ ſpecies,) Heſych. & Varinus. οἰνιὰξ, ſpecies corui, Iidem. οὐνὼ Hebraicè & Syriacè ſignificat columbam illam, quam Græci uocant οἰνάδα, Tzetzes. Vide in Columba A. Quidam Galli cè interpretatur œnadem, grand columb, id eſt columbam magnam, uel biſet: Robertus Stephanus coulomb biſet. Oenáda etiam interpretantur aliqui locum uitibus conſitum. οἰνάδες, ἀμπελῶδεις τόποι, Heſych. οἰνάδλας ἀκτὰς, αὐτὴ τὴν οἰνομελίπδας, Idem. οἰνὰς auem ſignificat, non (ut quidam putant) uitem. in Sparta quidem etiam οἰναδόβῆραι quidam uocantur ab huius auis aucupio, Aelianus. Viſcum naſci aiũt ab excremento œnadis, cum illa uiſci deuorato ſemine ſuper arbore aliqua excreuerit, Athenæus. Plinius pro œnade palumbem reddidiſſe uidetur: Viſcum (inquit) ſatum nullo modo naſcitur, nec niſi per aluum auiũ redditũ, maximè palũbis & turdi. ¶ Alia eſt OENANTHE auis,

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

auis, ὀινάνθη, Aristoteli & Plinio, (uitifloram Gaza reddit,) quæ statos latebræ dies habet, exoriente Sirio occultata, ab occasu eiusdem prodit: quod miremur, ipsis (ijsdem) diebus utrunq;. Vitat enim interdum frigora, aliâs æstum. Plinius sanè lib. 18, cap. 30. eadem de parra & uireone scribit, quæ lib. 10, cap. 29. de œnanthe & chlorione, ut œnanthen parram eum transtulisse appareat. Niphus œnanthien à colore simili germinantibus uuis dictam conijcit. Est & uua œnanthe quam uites syluestres ferunt, quæ cum flore colligitur, suauissimo odore cum floret, ut & satiuæ uitis: qualis puto & tiliæ & fabarum florentium est. hinc œnantharia medicis dicta. ¶ Oenas (inquit Guil. Turnerus Anglus) mihi nunquam hactenus uisa est: nec quid habeat nominis apud nostros aut apud Germanos, compertum habeo. Vidi tamen Venetijs columbos his nostratibus sesquialtera proportione maiores. sed hos non uinagines fuisse credo, sed columbos è Campania ad Venetos aduectos, ubi Plinius columbos scribit esse grandissimos. Niphus in Aristot. de hist. anim. 8. 3. dubitat an uinago sit genus illud columbæ, quod in Italia habeatur ex columbo cellari & palumbo nascens. & quoniam Aristoteles hoc in loco columbarum genera numerans peleiadem omittit, ut libro quinto œnadem, dubitat an œnâs & peleiàs eadem auis sit. Sed œnadem Aristoteles columbã maiorem facit, peleiadem minorem. Oenàs etiam canis nomen est apud Xenophontem, si bene memini.

DE LIVIA COLVMBA.

COLVMBACEI generis est liuia (πελειὰς, à liuore dicta,) minor quàm colũba, & minus patiens mansuescere. liuet etiam plumis & penè nigricat (Græcè simpliciter, nigra est,) & pedibus rubidis scabrosisq; est: quas ob res nullus id genus cellare alit, Aristot. Gaza interprete: ex quo etiam Athenæus repetijt, & Aelianus in Varijs lib. 1. Apparet sanè πελειάδα (poetæ etiam πέλειαν dicunt,) à colore liuido dictam, quam Græci πελὸν & πελιὸν & πελιδνὸν uocant. Vide in Columba H. a. ubi etiam ostendi πελειάδα Doricè & poeticè simpliciter pro columba accipi. A πέλεια fit πελειὰς, ut à μαῖα μαιὰς, Etymologus. Πέλεια non simpliciter columba est, sed species columbæ nigrioris, ut dictio ipsa subindicat, Eustathius in Homerũ. Πέλεια, genus columbæ simile palumbi, Varinus. Πέλειαι, columbæ nigræ, φρᾶσαι, Hesych. legendum autem φᾶσσαι, id est palumbes. quanquam palumbium genus diuersum sit, & maius. Liuiæ discedunt & palumbes, nec hybernare apud nos patiuntur, Aristot.

¶ Columbæ cauernarum nigræ sunt aliquantulum, & in arboribus habitant, Albertus. Et rursus, Columbæ belez (uox corrupta à Græca πελειάδες) domesticis griseis (fuscis) similes sunt, minores: & uocãtur apud nos columbę cauernarum (Lochtuben uulgò, Kleine wilde Tuben: & alicubi, ut Turnerus scribit, Holtztaube,) & insident arboribus. uolant gregatim, nec cicurantur. & si retineantur, non pullificant. Nidificant nõ in lapidibus aut muris, sed potius in cauernis arborum, aut in arboribus. pedes eis asperi, ualde rubei, Hæc ille. Columbæ syluestres in turribus & montiũ ripis nidificant, domesticis minores, à nonnullis liuię quasi liuidæ dictę. harum fimus ad sinapismum requiritur, Monachi in Mesuen. Niphus Italicè uulgò palumbellas dici scribit: & sanè Latinè etiam palumbus minor rectè appellabitur. nam maior est qui simpliciter palumbus dicitur, uel ad minoris differentiã torquatus. A Gallis liuia croiseau appellatur, Brabandis croisi. Anglicè stocdoue, ut Turnerus docet.

B.

Vidi ego apud nos liuias captas cum aliâs tum Februario etiam & Augusto mensibus. Auis

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

ea columbæ domesticæ specie persimilis est, paulò minor, pedibus rubet, rostrum albicat, circa nares tamen purpurei parum habet. Plumæ ubiq; cinereæ, sed in cauda extrema pennæ nigrescunt, mediæ subruffum aliquid habẽt. Collum pronum & ad latera partim purpureas, partim subuirides plumas habet, pro diuerso ad lucem positu hoc uel illo colore splendentes. Collum supinum ex cinereo purpureum est. Alarum pennæ quatuor longiores nigricant cum aliquo subruffo colore: minimæ cinereæ sunt: mediæ partim cinereæ, partim ad extrema nigricant, & earundem ultimæ dorsum uersus subruffæ sunt. Longitudo à rostro ad extremam caudam dodrans & digiti quinq; ferè. Differt à palumbe quòd & multò minor est, & maculas albas circa collum & in alis ut illa non habet. ¶ In India liuiæ columbæ uirides pennas habent, ut primo aspectu, si quis in auium cognitione rudis sit, psittacum non columbam dicat. Rostrum illis & crura Græciæ perdicibus sunt similia, Aelianus.

C.

Columbę cauernales glandibus & granis uescuntur, Albert. Semper cateruatim noctu propè pagos in aliquam arborem aduolant, & eandem singulis noctibus repetunt, ut Brabandus quidam nobis narrauit. Nidificant liuiæ in cauis aliquando arboribus & templorum muris, Turner. Perdicum uita amplius quàm ad sedecim annos extẽditur, Aristot. histor. anim. 6. 4. sed cum eo in loco de columbaceo genere agat, suspecta est dictio φάψιμες: & tradunt aliqui (ut Niphus annotauit) in uerioribus codicibus legi πέλειαι.

D.

Liuiæ, ut audio, cicurari non solent.

F.

Quod ad cibum attinet, liuijs conuenire uidentur omnia ferè quæ in palumbe afferuntur. Aridior si te delectat forte columba Liuia, turrita quæ tibi ab arce cadit: Non sapiat torquata minus mihi cara palumbes, Si modo fert molles non diuturna (non annosa) dapes, Bapt. Fiera. Liuiæ apud nos, ut audio, palumbis, tanquam teneriores, in cibo præferuntur.

¶ πέλεια columbæ genus est imprimis timidũ, quare & πόρφυρ dicitur, Eustathius. Sed idem docet peleiáda Doribus (ac poetis, qui & peleian efferunt) columbã simpliciter sonare, & πόρφυρ commune esse epitheton columbarum omnium: quandoq; etiam per antonomasian πόρφυρ simpliciter pro columba usurpatur. Apud Homerum Odysseæ 12. legitur supra Planctas petras marinas nullas aues transire posse, sed ne peleias quidem, quæ Ioui patri ambrosiam afferãt, quo nomine scilicet maior reuerentia eis deberetur. Non modo (inquit Eustathius enarrator) poeta ne peleias quidem supra Planctas transire posse canit, propter pernicitatem harum auium in uolatu: sed etiam ut impudentiam earum argueret, quæ ne ijs quidem auibus parcant, quæ Ioui ambrosiam adferant, Eustathius. Alexander Paphius tradit Homerum Aegyptijs parentibus Dmasagora patre & Aethra matre natum, nutricem habuisse prophêtin quandam, filiam Ori sacerdotis Isidis: ex cuius mamillis mel aliquando in os infantis manauerit, unde is noctu uoces nouem diuersas ædiderit, hirundinis, pauonis, columbæ, cornicis, perdicis, porphyrionis, sturni, luscinię & merulæ: & puerum inuentum esse cum nouem columbis colludentem in lecto, & aliquando Sibyllam in conuiuio apud parentes pueri insania captam carmen effudisse, cuius initiũ, Δμασαγόρα πολιώτα, in quo Dmasagoram etiam μεγακλεᾶ & στεφανίτιν appellârit, & remplum nouem Pegridarum, hoc est Musarum, condere iusserit. Hoc illum fecisse, & puero iam adulto rem omnem aperuisse. Itaq; poetam in honorem auium quibus cum infans collusisset, finxisse eas ipsas Ioui ambrosiam aduehentes, Idem. Et rursus, Poetæ Pleiades sydus Peleiades nominant per epenthesin. nam Simonides eas πελειάδας ὀρανίας (& Atlantis filias, Athenæus) uocat, & πόρφυρας cognominat: unde quidam decepti aues intellexerunt. Pindarus ὀρείας πελειάδας dicens, tanquam ὀρείας, situm earum ὧν ἐπὶ ὀρᾶς, id est in cauda tauri innuit: Aeschylus easdem ἀπόρους πελειάδας, (id est inuolucres, ut uitaret homonymiam cum auibus, Athenęus.) & Lamprocles, Αἱ ποταναῖς (pro πλωναῖς) ὁμώνυμοι πελειάσιν γὰ ἀιθρί κεῖνται. Item Euripides, Ἐπάπορος δρόμημα πελειάδος. & Theocritus (Idyl. 3.) Ἀντέλλοντι πελειάδες. Homerus certe Pleiades inter stellas fixas tanquam celeberrimas agnouit: nam in Aspidopœia ante cæteras earum meminit. De ijsdem Mœro Byzantia sic cecinit, Ζεὺς πόρφυσι πελειάσιν ὤπασε τιμὴν, Αἱ δ' ἤ τοι θορέῳ καὶ χείματι ἄγγελοί εἰσι. Conuenit autem his quoq; (non tantum πελειάσιν, id est liuijs columbis propriè dictis) epitheton πόρφυρες, quòd Orionem fugiant, ut in fabulis est, persequentem matrem ipsarum Pleionen, πλειόνην, à qua secundũ aliquos Pleiades denominantur, Hæc omnia Eustathius ex undecimo Diposophistarum Athenæi mutuatus. Mœro (aliâs Myro) etiam Byzantia (inquit Athenæus) nõ peleiades, sed Pleiades, in poemate Mnemosyne, Ioui ambrosiam ferre canit. nec abs re id fingitur à poetis: quoniam hominibus quoq; ortu occasuq; partium anni discrimina & arationis messisq; tempus (id est generationis frugum & perfectionis) significant: unde Hesiodus, πλειάδων Ἀτλαγενέων ἐπὶ τέλλομενάων, Ἀρχεσθ' ἀμήτου, ἀρότοιο δὲ δυσομενάων. Et Aratus, Iupiter (inquit) Pleiadibus θορέῳ καὶ χείματι ἀρχομένοιο Σημαίνειν ἐπέγνωσεν ἐπορχομένης τ' ἀρότοιο. Et sanè multò augustius fuerit stellas Ioui ambrosiam ferre, quàm columbas confingi. Cæterum figmentum Mœrûs, cuius etiam carmina recitat Athenæus, huiusmodi est: Cum Iupiter in specu quodam Cretæ nutriretur, Peleiades πόρφυρας ambrosiam ei ex Oceano afferebant, nectar uerò è saxo quodam rostro hauriens aquila. Has aues

postea

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

poſtea Iupiter uicto patre Saturno, ut gratiam referret, inter ſydera collocauit, quæ aquilam uocant & Pleiades. Author etiam aſtronomiæ quæ in Heſiodum refertur Peleiades ſemper pro ſydere dicit. Itaq; Homerum quoq; ueriſimile eſt in Neſtoris poculo ſydus ſic appellaſſe: quod cum aures ſiue anſas gemmas haberet, utraq; ſcilicet in binas partes uerſus poculum rurſus coeuntes diuiſa, ut cum binæ ſint aures, & circa utranq; (πρὸς ἑκάτερον) binæ Peleiades ſpectentur, & rurſus aliæ duæ ſub fundo poculi, in uniuerſum ſex habeantur, quot ſcilicet in cœlo etiã conſpiciuntur. Sed cum poeta πρὸς ἕκασον dixerit, geminæ columbæ circa unanquanq; binarum aurium diuiſionem, quæ quatuor ſunt numero, non debent accipi: ſic enim octo fierent. Potuit autem ἕκασον pro ἑκάτερον dicere, quoniam ad unum principium binæ diuiſiones aurium rurſus conueniunt. Sed præſtat illum qui plura ſuper hoc Neſtoris poculo & allegorica eius ad cœlum relatione, noſſe uoluerit, ad ipſa Athenæi uerba remittere. Quòd ad imaginem uel ſculpturam attinet, potuerunt (inquit Athenæus) Pleiades in illo uel auibus uel uirginibus ſimiles fuiſſe, ſed ſtellis exornatæ. Extat ſuper eodem poculo elegans Alciati Emblema, Scyphus Neſtoris inſcriptum. Δοιαὶ δὲ πελειάδες ἀμφὶς ἕκασον (ſcilicet τὰς τῶ ποτηρίω) χρύσειαι νεμέθοντο. Iliad. λ. ubi Scholiaſtes: Paſcebantur, id eſt paſcentibus & uiuis ſimiles erant columbæ ſeu liuiæ columbæ.

¶ Πελειάδες columbæ epitheta, habes ſupra in Columba ſimpliciter. ſunt enim ferè cõmunia, &c. ¶ Ἴθματι πελειάων ὅμοιαι, Homerus Iliad. ε. de Iunone & Minerua. id eſt, progreſſu ſuo ſimiles columbis, quarum ueſtigia occulta (ἀφανῆ) eſſe ſcribunt antiqui, & nõ pro ratione magnitudinis diſcreta, Varinus. ¶ Πελειὰς ἀμλύη, uide ſupra in Colũba E. ab initio. ¶ Οἱ δ' ἄλλοι ἑξαυτὶς ὑπαὶ πρισαν, ἠΰτε κίρκοι Ὠκυπέτας ἀγελὸν ὑπὸ πρεσσωσι πέλειαι, Apollonius in Argonaut. Et alibi, Ἠΰτε κίρκοι Φῦλα πελειάων κλονέουσιν. Idem lib. 2. Phineum fingit Argonautis ſuadere, ne per Symplegades petras nauigent, niſi prius eminus emiſſa columba, ὁἰωνῷ δ' ἢ πρόδε πελειάδι πειρήσαθε, ut ſi illam uiderint incolumem euadere per ipſas, ſequantur: ſin minus, retrorſum nauigent tanquam prohibentibus diis. ubi Scholiaſtes, Veteres (inquit) nauigaturos uſos eſſe columba (præmiſſa ſcilicet ſupra mare tanquam duce nauigationis) Aſclepiades etiam teſtatur in Tragodumenis. Λυπεῖδε πελειάδες ἀλλὰ καὶ ὑμεῖς, Theocritus in Epitaphio Bionis Idyl. 19. Ἀετὸς οἰξὺ κικλήσκω Ἤδη ἀκρπνείσαν ἔχων ὀνύχεσι πέλειαν Ἐσυμλώσω ὀίμησεν ἀρίσορος, Q. Calaber lib. 1. auſpicium hoc referens Priamo Iouem orante uiſum. Ἡ Κύπρος Ἔχει πελειας ἀγαφόρους, id eſt Cyprus præſtantiſsimas habet colũbas, Antiphanes apud Athenæum. Celebrantur ſanè hodieq; à noſtris etiam columbæ Cypriæ. Πελειάδα χειμεριναρπῶς, & πελειοθρέμμονα νῆσον, Varinus citat ex poeta quopiam. Idem in uoce Κίχλαις, Turdis (inquit) & columbis (πελείαις) Homerus Odyſſeæ χ. comparat ancillas Penelopes, turdis forte, à cichliſmo, id eſt inconcinno & laſciuo riſu, quo utebantur ut ſe mutuò exhilararent. columbis uerò propter libidinem, ad quam hæ aues procliues ſunt: ὧν ὁ πάντροφον ἀγα τὸ ἀεὶ μίγνυσθαι. ¶ Cum Phineus ab Iaſone conſilium petente, deberétne cum Argonautis inter Symplegadas petras nauim tranſmittere, nauis eam quæ columbæ (πελειάδος) celeritatem eſſe audiuiſſet, columbã præmitti iuſsit: quæ ſi ſalua euaderet, ipſis etiam tutam fore eam nauigationem. Præmiſſæ igitur columbę poſtrema tantum caudæ parte retenta, Argonautæ illam ſequuti ſunt, & nauis ſimiliter Symplegadum cõcurſu extremæ tantum proræ confractæ damnum paſſa eſt, Euſtathius in Odyſſeæ μ. Meminit etiam Ouidius in Ibin, ut retuli in Columba h.

DE PALVMBE.

COLVMBACEI GENERIS SVNT:

I. PHATTA maxima, palumbus maior.
II. INDE phaps, palumbus minor.
III. OENAS, uinago.
IIII. COLVMBA.
V. LIVIA, peleiás.
VI. TVRTVR, omnium minima.

PALVMBVS & palumba apud authores leguntur, ut columbus & columba. ſed palumbes frequentius eſt, idq; in utroq; genere. Plinius etiam palumbum ferum dixit. nam & domeſticus ſiue cellaris palumbus eſt, pedibus pennatis: noſtri uocant zam Schlagtubẽ/Welſchtuben. Palumbes antiqui cellares habebant, quas paſcẽdo ſaginabant: noſtris temporibus aucupij duntaxat gratia aluntur, Perottus. Niphus colũbæ genus quoddam ex palumbo & colũba cellari naſci teſtatur. Idem & Perottus palumbos eſſe docent, qui uulgò Italis torquati dicãtur, à torque ſiue circulo albo collum ambiẽte: unde Martialis etiam hoc epitheton

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

eis tribuit. Et mihi quoq; uidetur palumbus cũ absolutè dicitur, pro torquato accipiendus, tanquam maiore, nam alterius generis Aristoteles meminit φάβα nominans, ut inferius referam: cuius Latinum nomen peculiare non habemus, sed palumbum minorem appellare licebit. Palumborum genus unum cuius fimo uiscũ nascatur, Athenæus œnadem appellari tradit, Hermolaus & Perottus. atqui ueterum nemo phattis aut phapsi œnadem adnumerauit, sed columbaceo generi simpliciter. Si tamen palumbum genus ad hanc quoq; extẽdere placet, fuerit sanè genus. sub quo columbæ syluestres omnes continebuntur, excepto turture: nempe phatta, id est palumbus maior, qui & torquatus ab authoribus cognominatur, phaps, id est palũbus minor, œnas & peleiàs, id est uinago & liuia. ¶ Alursan seu aluraseu est species columborũ syluestriũ, q sunt alijs maiores et noti in Syria, Bellunensis. Et rursus, Aluers sunt columbi magni syluestres. Sanguis columbæ, guarascen (alursan, Bellunensis) & turturis memorantur ab Auicenna lib. 2. cap. 610. ex Galeno, qui sanguinem columbi, palumbi ac turturis nominat. & eiusdem libri capite 299. sanguis guarescen ad uulnus oculi commendatur, Bellunensis uresan legit. Sed alia etiam quæ Græci phattis, id est palumbis tribuunt, Arabes aui guarescen nominatæ adscribunt. Conijcio autem Arabes huius uocis initium per ain literam scribere, cuius uim aliqui gamma præposito efferunt, alij omittunt. Apud Hebræos hoc nomen non inuenio. Apud Syluaticum & alios Arabes indoctiores uariè scribitur. Guarascen, id est turtur uel palumbus syluestris, Syluaticus. Guariscen, genus columbæ, Idem. Algauariscen, genus columbæ, Vetus Auicẽnę glossematarius. apud quem etiam guariscdẽ legitur. Algueśim, genus columbarum quæ semel anno pariunt, Syluaticus. ¶ Græcis palumbus φάσσα, Atticè φάττα dicitur. hodie uulgo φάτα. A phatta uoce Albertus, uel Auicennæ interpretes quos sequitur, fehita & uehica detorserunt. ¶ Palumbes Italicè uulgò torquati dicuntur, Niphus. Seruant & palumbi nomen, lo palumbo: sed de columba cellari potius quàm syluestri id efferunt, ut & Hispani paloma. Palumbes domesticis maiores aliqui glandiphagas nominant, à glandibus quibus libenter pascuntur: alij torquatas, Monachi Itali qui annotationes in Mesuen dederunt. Circa lacum Verbanum tudon appellari audiui: quę uox à Germanica **Tuben** forsan detorta est. Circa Ferrariam colombo fauaro, ac si fabariam dicas, quòd fabis uescatur, ut audio. Græci quidem phába palumbum minorem appellant. Arnoldus in libro de sanitate tuenda cadones nominans post turtures, uidetur mihi palumbes intelligere. ¶ Hispanicè, paloma torcáz, id est columba torquata. ¶ Gallicè ramier, fortè quod inter ramos arborum nidificet. Græcè quidem semiramis columba syluestris exponitur, cuius dictionis posterior pars cum Gallica congruit. Robertus Stephanus palumbem interpretatur coulon ou pigeon ramier, ung mansart. Vocem mansau Brabandis usitatam audio. ¶ Germanicè, **Ringeltub** / à circulo siue torque circa collum. Alijs, ut in Heluetia, **Schlagtub/groß Holtztub**. Alijs **Plochtub**/nomine forsan à palumbe facto. Flandris **Kriesduue**. Albertus alicubi non rectè pro phatta Aristotelis columbam cauernalem uertit: quã liuiam esse supra docuimus, & Germanicè dici **Lochtub**. ¶ Anglicè, a coushot, a ringged doue, ut G. Turnerus interpretatur: uel, ut Eliota, a wood culuer, id est columba syluestris, ut alij, a blokdoue, a stokdoue. ¶ Illyricè, diwoky.

¶ Aristoteles (libro 8. hist. anim.) columbarũ species quinq; facit, quæ sunt: περιστερὰ, οἰνὰς, φάψ, φάσσα, πρυγών. Libro autem quinto de partibus animal. φάβα non nominat, Athenæus. Gaza pro duabus uocibus phaps & phassa, unam Latinam posuit, palumbes. Eberus & Peucerus sexu tantum differre putant, ut phatta fœmina sit, phaps mas: sed sine authore. Phaps (inquit Eustathius Homeri interpres) media est magnitudine inter columbam & œnadem. phatta uerò magnitudine gallinacei, colore cinereo, ut Athenæus etiam ex Aristotele citat. Oenas maior est columbo, minor palumbe, Aristot. interprete Gaza. Græcè est, ἐλάττων φαβός, ut Athenæus quoq; legit: Alberti translatio habet, minor quàm kyloz uel kaloz. Σιτεμπόλιον σίνασιν ἀθλίαν φάβα Μέσαπια πλουσία πτοσπήνοις πτεπλεγμένον, Aeschylus in Proteo. idem in Philoctete φαβῶν dixit in genitiuo plurali, ut Athenæus citat. Quanquam autem phaps & phassa, ut scripsi, differunt, idem tamen accipiter à priore uoce phabotypos appellatur & phabocṍnos, quasi palumbicida: à posteriore phassophónos: Latinè palumbarium reddũt. Φαβοτύπος, εἶδος ἱέρακος, καὶ πτερισεράς (lego, καὶ φάψ εἶδος πτερισεᾶς) ἀπὸ τοῦ ἁρμοφάγος, Hesychius & Varinus. Φασσοφόνον, περὶ τὰς φάσσας φονεύοντα. ἀεὶ δὲ (addo, ἡ φάσσα) εἶδος πτερισεᾶς ὑπὸ τῶν πρυγόνα, Idem. id est, phassa autem species est columbæ sub turture: cum contrà uerius turtur sub columba sit, quærendum an rectius legatur ὑπὸ τῶν πρυγόνα. Aquitani Galli phába (genus à phatta diuersum, quod cæteri Galli, nescio an ipsi quoq;, ramier nominant) sermonis Græci uestigium retinentes, phauier appellant, Author libelli de nomenclaturis animalium & stirpium Latinis, Græcis & Gallicis innominatus. sed quærendum diligentius, diuersam ne auem Aquitani phauier appellent, an potius eandem quam cęteri Galli ramier, ut ego puto. nam Itali quoq; palumbem communem, id est torquatã fabariam uocitant. Phassa æstate apparet, hyeme latet: phaps uerò & columba semper apparent, Athenæus Aristotelem citans, apud quem nihil tale inuenio.

¶ ALCHATA est genus columborum syluestrium, quorum alæ oblongæ sunt, pennæ & plumæ coloris coturnicum, & cutis extrema prędura. quamobrem medici in regionibus ad Orientem præcipiunt huiusmodi columbos excoriari, ut cutis remoueatur. Vulgo noti sunt in Syria, pedibus nigris & ualde breuibus, Andreas Belluneñ. Caro palumbi & alcatha dura est, Auicenna 2. 146.

Etrur-

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

Et rursus ibidem, Caro alcatha salubris est illis quorum iecur obstructum est & infirmum, & quorum corruptum est temperamẽtum (cachecticis) & hydropicis. Eadem auis aliâs alsuachat uel alsuachet uocatur. nam de hac quoq; Bellunensis scribit, speciem esse turturum coloris camelini uel cinerei, alij (inquit) dicunt speciem esse columborum syluestrium paruorum, coloris ut dictum est, notam in Syria. Caro auis duraz (id est francolini) præfertur carni auis cubugi (id est perdicis, cuius rostrum & pedes rubent,) & alsuachat, (uetus lectio, alfaguakit,) Auicenna 2. 221. FILACOTONAE apud Elluchasem qui Tacuinos Arabicè scripsit, cum columbis & turturibus numerantur: unde palumbium generis esse conijcio, & easdẽ forte quas Auicenna alsuachat nominat. Paulò ante quidem idem Elluchasem palumbes syluestres & filacotonas simul commemorat.

B.

In agrum Volaterranum palumbium uis è mari quotannis aduolat, Plinius. ¶ Πέλεια, id est liuia columbæ genus est simile palumbi, phattæ, Varinus. ¶ In columbaceo genere maximo corpore sunt palumbes, φάτται: inde φάβδη, ut in A. ostendi. Oenas maior est columba, minor palumbe, οἰνὰς μείζων φαβὸς. phassa uerò (id est palumbus maior) magnitudine est gallinacei, colore cinereo, Athenæus Aristotelẽ citans: & Eustathius. haud multò minor paruis gallinaceis, Nic. Leonicenus, nonnullis locis gallinaceum æquat, Vuottonus. Ego tantas ferè columbas memini uidere Venetijs aduectas, quæ forsan huius generis palumbes cicuratæ erant. Palumbi feri ad cœruleum colorem inclinant: cellarium pedes plumis uestiuntur. Palumbes maior est columba cõmuni, & magis ad albedinem declinans, cum tamen sit coloris grisei, (cinerei,) Albertus. Torquati cognominantur à torque siue circulo albo ex plumis collum coronante. ¶ Palumbo ingluuies præposita uentriculo est, Aristot. Caput habet subcœruleum purpureúmue, & nigrum oculi rotundissimũ, Vuottonus. Aues quædam sinum unum habent quo merguntur recẽtia, ut guttur: alterum in quem ex eo dimittunt concoctione maturata, ut gallinæ, palumbes, columbæ, Plinius. ¶ Palumbis dum Venerem exercent testes insigniter augentur, cum hybernis mensibus ne ullos quidem testes in ijs haberi nonnulli arbitrentur, Aristot. ¶ Palumbus torquatus, quem manibus tractaui dum hæc scriberem, longus erat circiter duos dodrantes, à rostro ad pedes retro extensos. pondere unciarum sedecim cum dimidia. circulus albus in collo imperfectus, supina colli parte desinens, duorum digitorum interuallo. is in minoribus ætate non percipitur. Candidæ aliquot pennæ in medijs alis apparent, in liuijs non item, ut neq; circulus colli. Externa pars alarum, quæ longioribus pennis constat, colore nigricat. interior magna ex parte fusca est, ut etiã dorsi superior pars. reliquum dorsum & cauda cinerei planè coloris sunt. In collo, præcipuè prono & ad latera, pẽnæ (præter albas) uariæ, & pro alio atq; alio ad lucem positu, purpureæ, uirides, cœruleæ, cinereæ. Collum pronum cum aliqua parte pectoris purpurei coloris plumas habet, cui cinerei etiam nonnihil confusum est. Cauda extrema nigra, pedes rubicundi: rostrum subflauum, cute utrinq; purpurea inductum. Ventris plumæ partim albæ, partim cinereæ. Aliâs etiam mihi inspicienti torquati uenter magis ruffus uisus est quàm liuiæ.

¶ Petrus Martyr Oceaneæ Decadis primæ lib. 10. refert Hispanos in quadam insula noui Orbis inuenisse palumbes nostris grãdiores, sapore & gustu perdicibus nostris meliores, aromaticum quendam odorem spirantes: quorum ingluuies cum dissecuissent, odoratis floribus plenas deprehenderint.

C.

Camporum incola palumbes est, Aristot. Degit & in syluis. Palumbes hyeme non gemit, nisi quod aliquando ex asperrima hyeme placidum tempus succesisset, gemuerit: quod apud peritos in admiratione habitum est. cæterum ineunte uere gemere incipit, Aristot. Cantus omnibus (omni columbaceo generi, ut ego accipio: etsi Vuottonus ad palumbes tantum referat) similis atq; idem, trino conficitur uersu, præterq; in clausula gemitu, (aliâs, præterquam in clausulæ gemitu,) hyeme mutis, uere uocalibus, Plinius 10. 35. Audiuimus torquatos palũbes hyeme serena & tranquilla multis diebus, gemere, qui aduenientibus imbribus statim silent. Rustici quidem dicunt gemitum palumbium esse signum ueris præsentis, Niphus. Alexãder Myndius palumbes (phassas) negat uocem ædere hyeme, nisi serenitas (εὐδία) fuerit, Athenæus. Solstitij tempus indubitatis notis signauit natura, palumbium utiq; exauditur gemitus, Plin. Plausitat arborea clamans de fronde palumbes, Author Philomelæ. Palumbes minurriunt, Ael. Spartianus in Antonino Geta. Dum sua torquati recinunt dictata palumbes, Politianus in Rustico. ¶ Cibus. Palumbes frugibus uiuit, Aristot. Glandes & grana comedunt palumbi & columbæ cauernales (id est liuiæ,) Albertus. Palumbos sunt qui à glandibus quibus libenter uescuntur, glandiphagas nominant: & hyemali tempore cum non inueniunt semina & fructus, fame coactæ pascuntur herbis, Monachi in Mesuen. Fabarias Itali quidam uulgò uocant, eò quòd fabis uescãtur, ut audio. Viscum fatum nullo modò nascitur, nec nisi per aluum auium redditum, maximè palumbis & turdi, Plin. Athenæus de œnáde colũba scribit, si deuorato uisci semine super arbore aliqua excreuerit, uiscũ nasci. ¶ Alexander Myndius tradit palumbem (phassan) non bibere collum resupinantem: Vide supra in Columba c. ¶ Palumbes & colũba toto anno uisuntur, Aristot. & Athenæus. Græcè legitur phaps, quæ est palumbes minor. Palumbes (φάτται, quæ maximæ sunt) discedunt, & liuiæ, nec hy-

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

bernare apud nos patiuntur, Aristot. Et rursus, Palumborum aliqui latent: aliqui non latent, sed cum hirundinibus abeunt. Abeunt & palumbes, quónam & in ijs incertum, Plin. Volant gregatim tum palumbes tum turtures, cum accedunt, & cum suo tempore abeunt, Aristot. Palumbium uis quotannis in agrum Volaterranum (Blondus legit Veliternum) ex mari uolitat, Plin. Turtures (ut audio) in genere columbaceo primæ auolant, deinde liuiæ: postremò palumbi torquati, quorum tamen aliqui remanent. ego nuper medio Septembri torquatos uidi Tiguri: & aliâs circa medium Februarij torquatum & liuiam uidere memini. Quædam cum æstate æuum degãt in syluis, hyeme demigrant in finitimos locos apricos, mõtium recessus secutæ: sicut merulæ, palumbes, &c. Georg. Agricola. Et rursus, Palumbes aliquando in angustis montium locis latere consuerunt. Apud Epiphanium Theologum legimus palumbes quadraginta diebus latitare quasi mortuos, inde reuiuiscere. ¶ Mare uno contenta & turtur & palumbes uiuit, nec alterum recipit, (ut & columbæ,) Aristot. Palumbus amisso cõsorte, nec uiride quicquam in quo requiescat petit, nec alios amores requirit, Liber de nat. rerum. Vide in Columba D. ¶ Columbæ amorem mutuum querulo gutture ictuq; rostri ostendunt. In Venerem crebrò ruunt, frequenti pedum orbe facta adulatione. Idem faciunt & palumbes: uerum quia semiferi sunt, rarius fœtant, Platina. palumbes & turtures trimestres coire, fœtificareq; aliqui referunt, argumento quod larga eorum copia est. Gerunt uterum decem & quatuor diebus, ac totidem alijs incubant, & totidem alijs fœtus ita uolucer fit atque perficitur, ut uix possit apprehendi, Aristot. Palumbes gemina ædit oua, idq; semel duntaxat anno, Idem. In locis frigidis semel, in calidis bis, Albertus. Algueſion (palumbes) genus est columbarum quæ semel anno pariunt, Syluaticus. Colũbacei generis aues omnes bina oua pariunt: sed columba uel decies anno: aliæ semel anno & parcius generant, Aristot. Et rursus, Turtur & palumbes pariunt uêre, nec plus quàm bis: atq; ita, si prior fœtus corruptus est, frangunt enim oua mares auium complures. sed quamuis tria interdum pepererint oua, nunquam plus duobus pullis educunt. nonnunquam etiam unum tantum. reliquum ouum semper irritum est, quod urinum uocant. Palumbes & turtures plurimum terna oua, nec plus quàm bis ferè pariunt: atq; ita, si prior fœtus corruptus est, & quamuis tria pepererint, nunquam plus duobus educant. Tertium quod irritum est, urinum uocant, Plinius. Turtures & palumbes bis uêre pariunt: & si oua secunda auferri aut corrumpi contingat, tertio aliquando pariunt, Albertus. Palumbi & turtures bis anno pariunt, cæteræ aues ferè semel, Plinius. Columbacei generis aues magna ex parte bina oua pariunt, ut palumbes & turtur: sed complurimum terna, palumbes & turtur, Aristot. Palumbes & turtur imperfectos & cæcos pariunt pullos, ut in Columba C. dictum est. Transisse solstitium caueto putes, nisi cum incubantem uideris palumbum, Plinius. Et alibi, Pariunt post solstitia. Palumbium fœmina incubat à pomeridiano incipiens, totaq; nocte, & usq; ad tempus ientaculi (post meridiana in matutinum, Plinius) perseuerans: reliquo tempore munus idem mas subit, Aristot. Nigidius putat cum oua incubat sub tecto nominatam palumbem relinquere nidos, Plinius. Mas palumbium fugit terram salsam & humidam, ac ponit in os pulli ut assuescat cibo, Liber de nat. rerum. sed hoc ueteres de columbis tantum scribunt. ¶ Palumbis siccitas cœli prodest, tum ad cęteram sanitatem, tum ad partum. Quamuis enim huiusmodi constitutio auibus omnibus cõueniat, præcipuè tamen palumbis idonea est, Aristot. ¶ Nidificãt in arboribus, Monachi in Mesuen: & sæpibus, Textor & Perot. Ante uer frigore adhuc pręualente nidificant, Alciatus. Palumbes in condensa hedera nidulatur, aut super ramũ arboris ex pauculis ligniculis transuersim positis tenuissimũ nidum construit, Turnerus: sed latum, ut audio. Nidulantur & palumbes & turtures semper locis eisdem, Aristot. In palumbium (φαϐῶν) nido maximè (aliquãdo) cuculus parit, quorum oua esu absumens, sua relinquit, Idem. Cuculus semper in alienis nidis parit, maximè palumbium, Plinius. ¶ Vita palumbibus longa. nam ad uigesimum quintum (πεντεκαιδέκατον, in nostris codicibus, id est quintum decimum) & ad trigesimum annum protrahitur. nonnullas quadraginta etiam annos compleuisse exploratum habetur. ætate autem prouectis ungues accrescunt, quos recidere solẽt, qui alunt. nihil, quo lædantur apertè, aliud his senescentibus accidit, Aristot. Viuere palumbes ad triceſimum annum, aliquos ad quadrageſimum, Aristoteles author est: uno tantũ incommodo unguium, eodem & argumento senectæ, qui citra perniciem reciduntur, Plinius. Et cum mares in totum diuturniores quàm fœminæ sint, in his (de palumbis & turturibus proximè scripserat: sed uidetur de toto columbaceo genere hoc intelligendum, quod id omne ad libidinem sit profusum: cuius quidem causa [ut ibidem Aristoteles scribit, lib. 9. cap. 7. hist. anim.] passerum etiã mares breuioris uitæ sunt quàm fœminæ) marem prius quàm fœminam mori nõnulli aiunt, uidelicet documento earum quæ domi allectatrices aluntur, Aristot. ¶ Palumbes cum morbo laborat, lauri folium in nidum suum inferens conualescit, Orus. uide mox in D.

D.

Palumbes semiferi sunt, Platina. ¶ De coniugali castitate palumbium & turturum Aeliani uerba recitaui in Columba D. Palumbes consorte suo amisso, amplius non coit. extra nidum stercus eijciunt, & pullos crescentes ad idem faciendum erudiunt, Liber de nat. rerum. Mira est palumbium in cõiugio castitas, (σωφροσυνὴ πρὸς τὸν σωοίκους:) quæ etiam adulterio corruptæ, interimunt corruptorem si assequi possint, Porphyrius lib. 3. de abstinentia ab animatis. Palumbes ante uer magno

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

magno adhuc frigore nidificans, plumas sibi euellit, ut pulli calidiore nido fruantur: quibus ipsa nu data frigore aliquando perit, Alciatus. ¶ Perdices aiunt, & ciconias, & palumbos uulneri accepto origanum imponentes, ad sanitatem redire, Aelianus. ¶ Palumbes lauri folio annuum fastidium purgant, Plinius. Laurum nido imponunt, Zoroastres. uide in Columba D. Laurũ edunt contra fascinationem, Philes. Palumbes ubi morbo laborat, folium lauri in nidum suum inferens conualescit, Orus. Palumbes & perdices bene inter se sentiunt, Aelianus.

E.

Palumbi difficillimè capiuntur. statim enim uisis aucupibus procul auolant. Vincuntur tamen & ipsæ dolo. Nam auceps arbori insidentes conspicatus, rete in solo extendit, ac tenues paleas inspergit, ut lateat: & palumbos alios olim captos excæcatosq; imponit, & pedibus funiculos illigat, quo commoto sese concutere & strepitum ædere palumbos cogit: eo percepto cæteri pascuis & arbustis relictis aduolant. Auceps in ategia conditus, quantum potest retium funem attrahit, & perticis simul omnibus euersis, palumbos retium sinibus intricatos capit. Eiusmodi retibus (ἐπίσαγρα uocant) columbæ etiam comprehenduntur, sed multò facilius laqueis, Oppianus. Palumbes antiqui cellares habebant quas pascendo saginabant: nostris temporibus aucupij duntaxat gratia aluntur, Perottus. Apud nos etiam allectatrix siue hallucinatrix fit palumbes ex sylueſtribus, Niphus Italus. In Antiate agro Italiæ palumbium aucupium est per autumnũ. Palumbæ cum mari transuolato Italiam relicturæ sunt, aliquandiu in nemoribus Antiatum commorantur, quare peritissimi Neptunienses retia quàm maxima in id aucupij magno parata impendio suspendunt. Exinde palumbes quascunq; longo tractu uiderint congregatas in arboribus cõsidere, iactu lapidis & clamore territas in aera uolare compellunt: dumq; aues in magnum coactas numerum aduolando, tensis retium insidijs uiderint supereminere, contorta funda paruum lapidem uel naturaliter album, uel gypso delinitum maximo emittunt crepitu, quo territæ bombo palumbes, ut accipitres chiluones à Plinio appellatos, quibus nunc falchonibus est nomen, quos in lapide bomboq; fundę timent, declinando seruentur, terræ quàm possunt uolatu rapidius appropinquant, sicq; amẽtes in retia se præcipitant, Blondus in Latinis.

¶ Offæ panis uino madefactæ, hyeme turtures, sicut etiam palumbos, celerius opimant quàm cæteri cibi, Columella. Eiusdem uerba quomodo pinguissimi reddantur palumbi, scripsi in Columba E. Palumbes eodem modo farciunt ac reddunt pingues, quo gallinas, Varro: cuius de gallinis saginandis uerba suo loco referemus. Palumbum recentem sic farcito. Vti prehensus erit, ei fabam coctam tostam primum dato: ex ore in eius os inflato item aquam. Hoc dies VII. facito. Postea fabam fresam puram, & far purũ facito, & fabæ tertia pars ut inferuescat: cum feruere incipiet, puriter facito, & coquito bene: id ubi excoxeris, deponito. bene oleo manũ ungito, depsitoq; primum pusillum, postea magis depses, oleo tangito, depsitoq;, dum poteris facere turundas, & eas ex aqua dato, & escam temperato, M. Cato cap. 90.

F.

Ruffus auium tres ordines statuit: & præfert ex auibus sylueſtribus alaudas non cristatas & sathur, (forte turdos:) deinde sturnos, phasianos, perdices, turtures, pipiones, palumbes sylueſtres & filacotonas, &c. Elluchasem. Auium caro minus nutrit quàm quadrupedum, sed facilius concoquitur, præcipuè perdicis, attagenis, columbæ, gallinæ & galli. his uerò durior est caro turturis, palumbi, & anatis, &c. Galenus lib. 3. de alimentis. Itaque concoctu difficilis est, (Auicenna teste) & excrementosa, Vuottonus. Palumbus & alcatha (quod est genus palumbi) duræ sunt carnis, Auicenna. Columbi & palumbes inter excrementosa numerãtur à Psello lib. 1. Pulli columbini, (columbæ,) turtures & filacotonæ, proximæ inter se naturæ sunt, Elluchasem de alimentis. Palumbes siccat in cibo & uentrem astringit, Hippocrates. Idem lib. 1. de morbis muliebribus, mulieri, cui menses pituitosi fluunt, palumbæ & similibus uesci consulit. Palumbus aluum astringit, Celsus & Auicenna: magisq; si in posca decoctus est, Celsus. Palumbi hyeme salubriores sunt, Arnoldus de conseru. sanitate. Nostri liuias torquatis in cibo præferunt. Ex aucupio palumbarum Romanus nostri temporis populus nuptias & conuiuia maiori ex parte parat, melioris quidem saporis & nutrimenti paruæ (liuiæ nimirum) quàm aliæ sunt palumbes, Blõdus. Archigenes apud Galenum de compos. med. sec. loc. palumbes stomachicis in cibo conuenire scribit, Trallianus tympanicis. M. Cato Censorius iubebat ne ægrotis imponeretur ieiunium: sed potius alerentur oleribus & modica carne anatis, aut palumbi aut leporis, Plutarchus in uita eius. Turtures ac palumbes tempore pestilentiæ in cibo laudantur ab Alexandro Benedicto. Aretæus elephãtico uictum præscribens, perdices, palumbes & columbos probat: & rursus palumbum torquatum in cibo eius qui cephalæam patitur. In colico affectu frigido & phlegmatico, gallinæ altiles ad cibum præferuntur: deinde perdices & palumbi debilis nutrimenti gratia exhibendi, turturesq; altiles & columbæ, Aetius. Inguina torquati tardant hebetantq; palumbi, Non edat hanc uolucrem qui cupit esse salax, Martialis. ¶ Vidimus & merulas poni, & sine clune palũbes, Horatius Serm. 2. 8. ubi Acron Scholiastes, Quia in cluniibus (inquit) aliquid habetur tetri odoris & saporis minus iucundi. Sunt qui priusquam coquant palumbũ, in aqua frigida aliquandiu relinquant. Apicij uerba de condimento in coctura columbi altilis & palumbi, recitauimus in Columba F. Ad pastillos è palumbis pa-

C

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

randos, uteris salsa (iure intinctorio) calida, ut pro bubula carne, & speciebus aromaticis eisdem, ni si quòd cepa requiritur in liquamine suillo frixa, Coquus Gallicus.

G.

Caro alcatha (quæ est species palumbi) utilis est ijs qui ex obstructo aut infirmo hepate laborant, & corruptione temperamenti (cachexia) & hydrope, Auicenna. ¶ Palumbes siccat in cibo & uentrem astringit, Hippocrates & Auicenna. Aluum astringit palumbus, magisq; si in posca decoctus est, Celsus. Palumbum ferum ex passo concoque, atque inde potiones singulas cœliaco per triduum da bibendas, Marcellus. Caro palumbi in aceto decocta dysentericis & cœliacis medetur, Plin. Palumbus ferus ex posca decoctus tormina sanat, Idem. Palumbi torminosis in cibo prosunt, Marcellus. Palumbus ferus & è posca decoctus ilio resistit, Idem. In contractione neruorum caro palumbina in cibis prodest & inueterata, Plinius. Si mulier concepit & periculum sit effluxionis, uescatur palumbe, Hippocrates lib. 1. de morbis mul. Torquati palumbi caro ob glandium esum traditur Venerem hebetare, cum columbæ potius stimulent, Perottus. Non edat hanc uolucrem qui cupit esse salax, Martialis. ¶ Iumentorũ uerminatio finitur ter circunlato uerendis palumbo: mirum dictu, palumbus emissus moritur, iumentum liberatur confestim, Plinius. ¶ Palumbi, turturis & columbæ, nec non sanguis perdicis, oculis cruore suffusis, & recentibus eorum uulneribus, lusciosisq; illinuntur, Dioscorides. Plura de usu palumbini columbiniue sanguinis ad oculos sanguinolentos, seu sanguine suffusos, & sistendum sanguinem qui è membranis cerebri fluit (præsertim cũ ossa capitis à chirurgis perforãtur) leges in Colũba G. Palumbi sanguis utilis est uulneribus oculi, Auicenna. Vulnera purgat, Celsus, uide in Columba G. Vrtica trita cum sanguine miluino aut palumborum permixta, pedes illiti efficaciter sanãtur, Marcellus: ad podagrã ni fallor. ¶ Cinis plumarum aut interaneorum palumbis in mulso ad cochlearia tria potus morbo regio resistit, Plinius. Cinis plumarum palumbium ferarum ex aceto mulso contra calculos & alias uesicæ difficultates sumitur: item intestinorum ex his cinis cochlearibus tribus è nido hirundinum, Idem. ¶ Pro fimo palumbi columbino ad remedia uti licebit, ut legimus in Antiballomenis quæ Aeginetæ libris adijciuntur. Palumbi stercus adurit, Celsus. Vires quas Dioscorides columbarum fimo adscripsit, recentiores quidam indocti palumbino attribuerunt. etsi enim palumbium fimus eadem possit quæ columbinus, efficacior etiam, conseruanda tamẽ sunt bona fide authorum uerba. Ad calculum uesicæ: Siue palumborum capitur fimus (g. n. ut uidetur. nam fimum hîc legi non potest, cum prima huius dictionis alibi semper ab eo corripiatur) acre ferorũ Dulcacidis sparsum succis tritúq; solutũ, Serenus, id est, ex oxymelite bibitur. De columbini quidem fimi usu aduersus calculum, multa diximus in Columba. Fimum palumbium in faba sumitur contra calculos & alias difficultates uesicę, Plinius. Fimus palumb. in sorbitione sumptus ex faba facta (forte, fracta) admirabile stranguriosis præsentat auxilium, Marcellus. ¶ Lapilli in palumbium uentriculo inuenti, contriti potioni inspergunt contra calculos, Plinius.

H.

a. Palumbus m. g. passim apud authores legitur: palumba fœmininum apud Propertium. Palumbi (lego, Palumbes) fœm. g. Nec tamen interea raucæ tua cura palumbes, Vergil. Bucol. Macrosq; palumbes, Lucanus lib. 14. masc. g. Quî enim intelligo duæ unum expetitis palumbem, Plautus Bacchid. Quo palumbem unum ex ore tollit, Pomponius de Vite, ut Nonius citat. Palumbium ferorum Plinius dixit, sed alia lectio habet ferarum. Palumba & columba syluana, uidelicet auis casta ex moribus appellata. est enim comes castitatis: cum amisso corporali consortio solitaria incedat, nec carnalem ultrà copulam requirat, Isidorus. Hoc alij quidam recentiores nullius doctrinæ homines clarius exprimendo, Palumbus (inquiunt) castus putatur, quasi parcens lumbis: ut contrà columbus, quasi colens lumbos. Quòd si columbus per onomatopœiam dictus fuerit, ut Grapaldus suspicatur, eandem in palumbo quoq; nominis rationem esse conijciemus. Palumbula diminutiuum legitur in Cornu copiæ Perotti, authore non citato. Vulgo quidem apud Italos hodie palumbella dicitur, palumbis genus alterum & minus, quod liuiam Niphus interpretatur. ¶ Titos palumbos dici arbitrantur quidam, &c. uide in Columba H. a. ¶ Φάσσιον, id est palumbulus, (nam & columbulus dicitur,) diminutiuum à φάσσα, Antiphani nominatur apud Athenæum. Φάψ, auis genus apud Lycophronem. Τὰς οἰνοτρόπας λέγομεν, αἱ ἦλθ' (ὦναξ) τὸ Ἀγαμέμνονος ὑπὸ τὴν Ἑλλήνων λιμὸν σωιζομένων, μετεπέμψατο τὰς οἰνοτρόπας ἀπὸ Παλαμήδους, αἱ ἐλθοῦσαι εἰς τὸ Ροιτήιον ἔτρεφον αὐτούς, Varinus. quasi phabes columbarum genus sit, quod aliâs οἰνοτρόπον dicatur, à quo Græci sub Agamemnone fame laborantes in Rhœtio nutriti sint. Idẽ Varinus alibi οἰνοτρόπας interpretatur Oeneæ filias. Rhœtium uel Rhœteium promontorium Troiæ fuit. Οἰνειάδαι populus dicebantur, & eodem nomine Acarnaniæ urbs quam habitabat, iuxta Acheloum.

¶ Epitheta. Aeriæ, Vergil. Buc. Cana, Alciatus. Macri, Lucanus. Plausitantes, Textor. Raucæ, Vergilius Buc. Torquata uel torquatus epitheton proprium & distinguendi causa adiectum, magis quàm poeticum uidetur. Sed cape torquatæ Venus ô regina colũbæ, (alij codices palumbæ habent, quod minus placet. facit enim poeta hanc auem Veneri sacram. existimatur autem columba Veneri, palumbes Proserpinæ sacra,) Propertius. Inguina torquati tardant hebetantq; palumbi, Martialis. ¶ Τερήρωνος apud Græcos commune epitheton est omni columbaceo generi.

¶ Palumbina caro, Plinius. Palumbarius accipiter est, ut Gaza transfert ex Aristotele, quem Græci

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

Græci φαβοτύπου, φαβοκτόνου, & φασσοφόνου cognominant, ut supra in A. ostendi. Apud Eustathium Homeri interpretem & Varinum, melanæetum, id est aquilam nigram, legimus etiam phassophónon dici: sed legendum est lagophónon, id est leporariam, ut Aristoteles habet. ¶ Phassachates gemma de genere achatis, apud Plinium: à palumbo sic dicta, quem aliquando uenarum & maculárum discursu exprimit, ut Georg. Agricola annotauit. ¶ Caniculam mustelorũ generis in quibusdam Galliæ locis uulgò palumbum uocari audio.

¶ Icon. Hominem qui se ipse ex oraculò pristinæ sanitati restituerit uolentes innuere Aegyptij, palumbum (phassam) pingunt lauri folium tenentẽ. hic enim ubi morbo laborat, lauri folium in nidum suum inferens, conualescit, Orus. ¶ T. Manlius summo loco natus, dictus est Torquatus, quòd Gallum quendam immani corpore, qui se ad singulare certamen prouocauerat, occidit, eíq; caput præcidit, torquem detraxit, eamq; sanguinolentam sibi in collum imposuit, Perottus.

¶ b. Scôpes turturibus & palumbis similes sunt, Aelianus.

¶ e. Præterea tenerum leporem geminasq; palumbes Nuper, quæ potui syluarum præmia misi, Nemesianus. Apud Theocritum Idyllio quinto pastor puellæ suæ palumbem dono se daturum promittit, Κἀγὼ μὲν δώσω τᾷ παρθένῳ αὐτίκα φάσσαν Ἐκ τᾶς ἀγκοίλας κατθέλλων. Τίω δ' ἐμὲ γᾶρ ἐφίλησε.

¶ h. De gallinis & palumbibus auguria non accipiuntur præterquam ex ouis. Liuia enim Augusta ex Nerone grauida cum parere uirilem sexum cuperet, hoc usa est puellari augurio, ouum in sinu fouendo, &c. ut referetur in Gallina H. h. ¶ Pherephattæ, id est Proserpinæ nomen multi ex Græcis Theologis factum putant ἀπὸ τοῦ φορεῖσθαι τὴν φάτταν, id est à pascẽda palumbe. est enim hæc auis Proserpinæ sacra. quamobrem etiam mulieres Maiæ sacerdotes eam ipsi immolant. Maia uero eadem est quæ Proserpina, tanquam mea quædam, id est obstetrix & nutrix. est enim dea terrestris, & eadem Ceres, Porphyrius lib. 4. de abstinẽtia ab animatis. ¶ Dum iter facimus prope urbem Mecham (in Arabia) cœlum inumbrabant palumbes innumeri. Aiunt autẽ incolæ has aues traxisse genus ab illa palumbe quæ Mahumeti in aurem loquebatur sub uelamento sacri pneumatis. Inerant dicti palumbes uicis, ædibus, tabernisq; ipsis frumentarijs milij ac oryzæ; uixq; licet eos abigere, occidere quidem aut capere huiusmodi palumbes propè capitale censetur. Arbitrantur enim incolæ, si hæ aues uapularent, orbem ruiturum. ob id impensa (publica) aluntur in templo medio, Ludouicus Romanus. ¶ Palumbem pro columba prouerbium explicauimus in Columba h.

¶ Emblema Alciati, quod inscribitur, Amor filiorum.

Ante diem uernam boreali cana palumbes — Frigore nidificat, præcoqua & oua fouet.
Mollius & pulli ut iaceant sibi uellicat alas, — Queis nuda hyberno deficit ipsa gelu.
Ecquid Colchi pudet, uel te Procne improba? mortẽ — Cum uolucris propriæ prolis amore subit?

DE TVRTVRE.

A.

TVRTVR plerunq; masculini generis, raro fœminini reperitur. Hebraicè dicitur tor, תור uel תורר, ut legitur Canticorum 2. in multitudinis numero torim, Leuitici 1. Genesios 15. Chaldæus pro tor, habet שפנרנא, saphnina, & similiter Arabs. Persa תתרי, tetaru. Septuaginta τρυγόνα & Hieronymus turturem transtulit. Apud Auicennam articulo prepósito alsafanin dicitur, interprete Andrea Bellunensi. Inuenio & צרצלתא, zuzilta, nescio cuius linguę uocabulum pro turture, in Lexico trilingui Seb. Munsteri. Duram, id est turtur auis, Syluaticus. Sed Andreas Bellunensis apud Auicennam 2. 221. uocẽ duraz (ipse duragi legit) interpretatur francolinum: qui nobis attagen uidetur. certum est aliam à turture auẽ hoc nomine designari ex ijs quæ de ipsa scribuntur ab Auicenna. Guarascen, id est turtur uel palumbus syluestris, Syluaticus. sed omnino palumbem hoc nomine indicari in palumbe A. docuimus. In Alberti historia animalium semel & iterum targula legitur, ubi Græcè apud Aristotelem habetur τρυγών. quidam (inquit) dicunt targulam esse sturnũ. Sed omnino turtur est. & alibi thagoren pro turture apud eundem. ¶ Græcè τρυγὼν uocatur, & hodie uulgò τριγόνι uel τρυγόνα. ¶ Italicè tortore, tortole, tortora, turtura. ¶ Hispanicè tórtola. ¶ Gallicè tourte, tourterelle, tortorelle. ¶ Germanicè Turteltub, Turtel. ¶ Angli & Saxones communi uocabulo Turteldune nominãt, Turnerus. Vsurpatur & turtell nomen in Anglia. ¶ Illyricè hrdlicze.

¶ Alsuachet est genus turturum uel palumbium in Syria, colore camelino uel cinereo. Vide in Palumbe A. circa finem. ¶ Henrico Galliarum regi nostro tempore coronando, Turcarum Imperatorem inter cætera munera audio misisse par turturum rari cuiusdam & peculiaris generis.

B.

Turtures in Germania sunt multò frequentiores quàm in Anglia, Turnerus. ¶ Turtur in columbaceo genere minima est, Aristot. colore cinereo, Eustathius, & Athenæus Aristotelem citans. Cinerei coloris est, sed in dorso color rufus superinspergitur in superficie pennarum, Albert. Turtures albas sæpe apparere audiuimus, Aelianus. Menstrua fœtura albæ inter illas commendantur, Grapaldus. In Germania etiam albæ in pretio & rarę sunt. Turtur (τρυγὼν) inter omnes uolucres

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

ſola dentes ac mammas habet, Orus in Hieroglyphicis 2.53. ego omnino ueſpertilionem (quæ νυκτερὶς Græcè dicitur) hoc loco pro turture repoſuerim.

C.

Degunt æſtate turtures locis frigidis, hyeme tepidis, Ariſtot. Loca ſabuloſa libenter frequentant, Platina. Turtur tum campeſtris tum monticola eſt, Aloiſius Mundella. Semper in iugis montium & arborum uerticibus commoratur, ut ſcribit Origenes Homilia 2. interprete Hieronymo: unde Vergilius aëriã cognominare uidetur, Cælius. Loca tutiſsima & amœniſsima incolit, Author libri de nat. rerum. In montium iugis, ſyluis & locis deſertis commoratur. tecta enim hominum & conuerſationem fugit, Iſidorus. ¶ Turtur frugibus uiuit, Ariſtot. Glandes & grana edit: ut palumbi etiam & columbæ cauernales dictæ, Albert. Plura de cibo earum & ſaginatione ſcribemus in E. ¶ Columbacei generis & turturum proprium eſt, cum bibunt colla non reſupinare, large bibere, iumentorum modo, Plinius. Vide in Columba C. ¶ A ſono uocis turtur uocatur, Albertus & Iſidorus. & gemit pro cantu, ſicut & cætera genera columbarum, Albert. Græci etiam eas στένειν, id eſt gemere dicunt. Nec gemere aëria ceſſabit turtur ab ulmo, Vergilius. Et caſtus turtur atq; colũba gemunt, Author Philomelæ. Τρυγὼν dicitur à uerbo τρύζειν, quod proprium eſt uocis turturum, ut τείζειν (per iôta) ueſpertilionũ, Euſtathius & Varinus. Τρύζειν uocem exprimit aſperiuſculam, unde & inflectitur trygon, Cælius. Et rurſus, Τρύζειν, hoc eſt tryſſare ab Græcis dicitur de inani obſtreperaq; uerborum multitudine, unde corriuatur etiam trygon, id eſt turtur. Ὄρτυγας χρυλίζειν, apud Pollucem legimus. Turturi & alijs nonnullis auium proprium eſt crepitus alui, pars etiam nouiſsima alui earundem uehementer citatur cum uocem reddunt, Ariſtot. Turturem loquaciorem dicunt, quòd non modò oris inexhauſta aſsiduitate uocalis ſit, uerum etiam ex poſterioribus ſui partibus quàm plurimum, ut ferunt, loquatur. Menander huius prouerbij mentionem facit in comœdia quæ inſcribitur Plotius: atq; eandem etiam Demetrius in Dramatico opere, quod Sicíliam inſcripſit, meminit poſtica corporis parte clamare, Aelianus. Turture loquacior, τρυγόνος λαλίστερος, prouerbium in garrulos & impendio loquaces homines dici ſolitum, Eraſmus. quoniam turtures non ore tantum, ſed & poſterioribus partibus loquuntur, Suidas. Scomma eſt in loquaces, Varin. Turturem loquaciſsimam agnoſcit parœmia, quemadmodum & cercopen, (κορκώπιον, genus cicadę, aut ſimile cicadæ animal,) Euſtathius & Varinus. Ἔστι δὲ ἡ κορκώπη ζῷον ὅμοιον τέττιγι καὶ τρυγονίῳ, Athenæus lib. 3. ſed nimirum non alia re cercope turturi ſimilis eſt quàm obſtrepera garrulitate. Τρυγόνων ἀναφαίνονται λαλίστεροι, Clemens Stromat. 1. Theocritus in Syracuſanis mulieres quaſdam loquaculas turtures appellat. Παύσασθ' ὦ λύσσανοι ἀνάυντα κωτίλλουσαι, Τρυγόνες ἐκ νυκτὸς ὑπὸ πλατανίστῳ δύσαι ἄπαυστα. ¶ Turtures & curſu & peregrinatione lætantur, Cicero 2. de Finibus. Multum ualent uolatu, & pedibus etiam, Albertus. ¶ Nidulantur & palumbes & turtures ſemper locis eiſdem, Ariſtot. Turtur in nido ſuo ponit folia ſquillæ, ne lupus pullos eius infeſtet, Ambroſius. ſed uulpem hoc facere, non turturem, Zoroaſtres tradit in Geopon. 15. Cuculos in Helice aiunt parituros non conſtruere nidum, ſed in palumbium aut turturum nidis parere, Ariſtot. in Mirabilibus. ¶ De coitu, uteri geſtatione, partu, incubitu fœtuq; turturis, ſcripſimus non pauca in Palumbe C. quòd ea cum palumbe communia habeat. Turtures oſcula antequam procreandæ ſoboli indulgeant, permiſcent: idq; inter eas quæ prouectiores ætate ſunt, perpetuum eſt: iuniores non rarò abſq; oſculis id faciunt. quòd ſi fœmina deſit, mares præter cõmunem auium legem ſe inuicem conſcendunt: & oua, ſed infœcunda, progenerant, Oppianus lib. 1. de aucupio. ſed legendum potius fœminas ſe inuicem conſcendere ſi mas deſit. Ariſtoteles hoc columbis attribuit, & aliter. uide in Columba C. Turtur bis anno parit. apud Ariſtotelem quidem hiſtoriæ animalium 6. 1. Gaza interpres de ſuo adiecit, eam ſemel anno parere. Menſtrua fœtura albę inter turtures commendantur, Grapaldus.

¶ Turtures non patiuntur apud nos hyemare, ſed diſcedunt: niſi paucæ locis aprícis remanſerint, Ariſtot. Turtures ac coturnices immani numero, ſuo tempore trans mare in Italiam aduolant, & alio tempore reuolant, Varro 3. 5. de re ruſt. Turtures peregrinatione lætantur, Cicero 2. de Finib. Hæ in genere columbaceo apud nos primæ auolant, deinde liuiæ à cauernis uulgò dictæ, poſtremò palumbi torquati. Turtur æſtate tantum apparet, hyeme ſe condit. latitat enim ſuo tempore, Ariſtot. Et rurſus, Turturem hyeme latêre maximè omnium conſtat. nemo enim prope dixerim uidiſſe per hyemem uſpiam turturem dicitur. latêre autẽ incipit prępinguis: & quanquam pennas in latebra dimittit, tamen pinguedinem ſeruat. Vêre turtur occultatur, pennasq; amittit, Plinius & Platina. Sunt qui dicant eam hyeme deplumem iacere in concauis rimarũ, (tota hyeme in concauis arboribus latêre, uêre demũ prodire, Liber de nat. rerum.) & idem aiunt de cæteris auibus, quod nondum exploratum eſt. nam quod huius ſignũ afferunt, aues latentes non inueniri pennas mutare, non ſatisfacit. aues enim duobus modis pennas mutant: quædam ſcilicet uno eodemq; tempore pennas omnes exuunt, ſicut accipiter: quædam paulatim, ut pica & coruus, Albert. Turtures multæ terras calidas hyeme petunt, multæ etiam remanent, ſi locum habeant Soli expoſitum & quíeti aptum, Author libri de nat. rerum. Sæpe manent, quum montem habuerint contrà Boream, & ab altera parte locum liberum & patentem, in quo ſe Soli exponãt, & regio temperata fuerit, Albertus. Turtures aliquando in anguſtiis montium locis (aut in arboribus) latêre conſueue-

runt

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

sunt: qua de causa uerno tempore deplumes cõspiciuntur, Geor. Agricola. Aduentu suo uernum tempus prænunciant, Albert. Veniunt ad nostra loca cum iam fecerint prolem, Aristot. hist. animal. 8. 3. uidentur enim mihi hæc uerba de turture & œnade tantum accipienda. Plinius turtures trimestres esse scribit (hoc est tribus mensibus nobiscum degere) columbas perennes. ¶ Volant gregatim tum palumbes tum turtures, cum accedũt, & cum suo tempore abeunt, Aristot. ¶ Columbæ & turt. octonis annis uiuunt, Plinius. uel ad annum octauum uiuunt, scilicet quæ excæcatæ allectatrices aluntur, Aristot. Mares quidem fœminis minus uiuaces uidentur. Vide in Palumbe c. Columbæ & turt. herba quæ uocatur helxine annuum fastidium purgant, Plin. Aliquando ita debiles sunt ut manu capi possint, Liber de nat. rerum. Turtur & aliæ quædam aues, mali punici grano pereunt, Aelianus.

D.

Volant gregatim turtures & palumbes, cum accedũt, & cum suo tempore abeunt, Aristoteles. Turtur paulò plus lupo cicuratur, Albertus. Nulli auium est infesta, & ad omnium infestationes patientissima, Liber de nat. rerum, & Albertus. ¶ De cõiugali castitate palumbium & turturum Aeliani uerba recitaui in Columba D. Mare uno cõtenta & turtur & palumbes uiuit, nec alterum recipit, Aristot. idem de columbis fertur. Post primum coniugem secundum nescit, ut fertur, Albertus. Mortuo uel capto marito solitaria siccis arborum ramis gemens ac tristis insidet, Liber de nat. rerum. Illud scitu & admiratione dignum est, quod traditur turturem amisso uiduam marito, arborem uiridem non petere: sed siccis ramalibus & truncis semper insidere, ac fluenta limpida ad potum turbidare, Grapaldus. ¶ Turtures gladiolum (irim, forte) nidis imponunt, tanquam fascinationis amuletum, & ad pullorum custodiam, Aelian. irim comedit, Philes. ¶ Turturem amat merula, Aristot. Cum turture amicitia columbæ intercedit, Aelianus. Turtures & psittaci amici sunt, Plinius. ¶ Turtur cum pyralide (Gaza ignariam uertit) pugnat. locus enim pascendi uictusq; idem earum est, Aristot. & Plinius. Turtur odit pyrallidem (πυραλλίδα,) Philes: nam quod apud eundem proxime antè legitur, Turtur odit pyrrham (πύῤῥαν) deprauatè legi apparet. Turtur & luteus (chloréus, id est chlorion) pugnant. occiditur à luteo turtur, Aristot. Cum turture coruus & circus insitas inimicitias gerunt: & turtur uicissim hostili odio ab utroq; dissidet, Aelianus. Magna est naturarum familiaritas inter psittacum & turturem, nam hunc de omnibus amat ille: & contra. Quod mihi & item multis exploratum sæpe fuit. Sed Ouidij testimoniũ huc adferre pulchrum erit, ex epistola Sapphûs: Et uarijs albæ iunguntur sæpe columbæ: Semper & à uiridi turtur amatur aue, Ant. Mizaldus.

E.

Turtures aliquando ita debiles sunt naturaliter, ut manu capi possint, Liber de nat. rerum. Turtures etiam excæcatæ allectatrices aluntur, Aristot. Ad hanc rationem aucupantur turtures, qui absolutè perfecteq; earum aucupium tenent, nec longissimè ab experimento aberrãt, ut saltent, ualdeq; suauiter præclareq; canant: quorum auditu hæ delectantur, saltationisq; conspectu permulcentur, accedunteq; propius, aucupes sensim & pedetentim eò secedunt, ubi retiũ explicatorum positæ sunt insidiæ, in quas incidentes, capiuntur, captæ primum saltatione & cantiunculis, Aelian. Turtur tibia ac saltatione capitur, Orus 2. 54. ¶ Turtures uisco capiuntur: & sub arbore cuius ramis turturem alteram (allectatricem) insidère uiderint, Oppianus lib. 3. de aucupio. Et rursus, Turtures capiuntur cum siticulosæ ad fontem accesserint, prope quem uenator arundinem erigit, pennis ad summum alligatis, quarum motus turtures admodum terret fugatq;. Sed alia turtur iampridem capta, in propinquo ponitur, qua conspecta cæteræ aduolitant, & retis tractu obteguntur. Turtures columbæ & aliæ aues quomodo capiantur retibus, Crescentiensis docet lib. 10. cap. 21. & rursus cap. 26. quomodo intricentur laqueis è pilis caudæ equinæ & alijs quibusdam.

¶ In septis uillæ affixis nutriri possunt turtures, &c. Varro. Et rursus Merula apud eundem lib. 3. cap. 8. Turturibus, inquit, locum constituendum proinde magnum ac multitudinem alere uelis. Eumq; item, ut de columbis dictum est, ut habeat ostium, ac fenestras, & aquam puram, ac parietes, ac cameras munitas tectorio. Sed pro columbarijs in pariete mutulos, aut palos in ordine, supra quos tegeticulæ canabinæ sint impositæ. Infimum ordinem oportet abesse à terra non minus tres pedes, inter reliquos dodrantes, à summo ad camerã ad semipedem, æque late mutuli à pariete extare possunt, in quibus dies noctesq; pascuntur. Cibatui quod sit, obijciunt triticũ siccum in centenos uicenos turtures ferè semodium, quotidie euerrentes eorum stabula, à stercore ne offendantur. Ad saginandum appositissimum tempus circiter messem. Etenim matres eorum tunc optimæ sunt, cum pulli plurimi gignuntur, qui ad farturam meliores. Itaq; eorum fructus id temporis maxime consistit, Hæc ille. Turturum educatio superuacua est, quoniam id genus in ornithone nec parit, nec excludit. A uolatura ita ut capitur, farturę destinatur: eaq; leuiore cura, quam cæterę aues saginatur. Verum non omnibus temporibus. Per hyemem, quamuis adhibeatur opera, difficulter glisscit. Et tamen, quia maior est turdi copia, pretium turturũ minuitur. Rursus æstate uel sua sponte, dummodo sit facultas cibi, pinguescit: nihil enim aliud, quàm obijcitur esca, sed præcipuè miliũ: nec quia tritico uel alijs frumentis minus crassescant, uerum quòd semine huius maxime delectantur. Hyeme tamen offæ panis uino madefactę: sicut etiam palumbos, celerius opimant quàm cæteri

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

cibi. Receptacula non tanquam columbis, loculamenta: uel cellulæ cauatæ efficiũtur, sed ad lineam mutuli per parietem defixi, tegeticulas cannabinas accipiunt, prætentis retibus, quibus prohibeantur uolare, quoniam si id faciant, corpori detrahunt. In his autem assidue pascuntur milio, aut tritico. sed ea semina dari nisi sicca non oportet. Satiatq; semodius cibi in diebus singulis uicenos & centenos turtures. Aqua semper recens & quàm mundissima uasculis, qualibus columbis atq; gallinis præbetur. Tegeticulæq; mundentur, ne stercus urat pedes, quod tamen & id ipsum diligenter reponi debet ad cultus agrorum, arborumq;, sicut & omnium auium, præterquam nantium. Huius auis ætas ad saginam non tam uetus est idonea, quàm nouella. Itaq; circa messem, cum iam confirmata est pullities, eligitur, Columella. Columbarij cellę duo subiecta cubicula fiant. Vnum breue, & propè obscurum, quo turtures claudi possint, quos nutrire facillimum est. Nam nihil expetunt, nisi ut æstate, qua sola maxime pingue scunt, triticum, uel milium mulsa maceratum semper accipiant, Palladius. Turtures impinguantur tum milio tum panico, atq; potu largiore, ut anates, oblectantur, Didymus. Aucupes Lombardiæ, præcipuè Cremonæ, tota æstate turtures feras retibus capiunt, & in domunculam quæ lumen habeat includunt: eisq; dant continuè aquam puram, & milij quantum sumere uoluerint; & ferè usq; ad hyemem uel partem (maiorem) autumni exactam seruant. atq; ita quingentas & mille quandoq; congregant: quæ mirificè impinguantur. sic saginatas optimè uendunt, Crescentiensis.

¶ Turturum quæ domi saginantur stercus seruatur ad agrum colendum, Varro.

¶ Turtur aduentu suo uernum tempus prænunciat, Albertus.

F.

Turtur pinguior in cibis probatur, Grapaldus. Dum pinguis mihi turtur erit, lactuca ualebit, Et cocleas tibi habe: perdere nolo famem, Martialis. Turtures autumno magis conueniunt in cibo, quòd eo tempore solum reperiantur, Arnoldus Villanou. Edi debent postridie quàm occisæ fuerint, & antequam annum ætatis transegerint, Elluchasem. Comedi debent à nece ipsarum duodecim horis hyeme, ut scribit Auenzoar: uel potius horis 24. pòst, ut Isaac, Ant. Gazius. Turtur carnes habet siccas & calidas, Albertus. Caro eius calida est usq; ad tertium (aliâs secundum) gradum, & sicca: licet habeat humiditatem quandam superfluam. ueteres difficulter concoquuntur, & crassum ac melancholicum sanguinem generant, Mich. Sauonarola. Turtures calidæ sunt, & siccę admodum. quare non probantur nisi pulli, & qui iam prope sunt ut euolent, Elluchasem. Turtur bene alit & bonum succum generat, Arnoldus. Ex turture alimentum laudabile est, & necq; tenuius quàm par sit necq; crassius, Galenus. Auicenna laudauit carnes turturum præ cæteris, siue quòd respexit uim illam qua ingenium confirmare creduntur: siue quia in regione ipsius meliores quàm alibi reperiuntur, Recentior quidam cuius nomen nobis excidit. Sed Auicenna hæc scribit de aue duraz uel duragi, quam Francolinum uulgò dictum Bellunensis interpretatur, non turturem ut alij quidam indoctiores: à quibus & Fiera Mantuanus in poemate de alimẽtis ea tribuit turturi, quæ aui duragi Auicenna adscripsit, ut intellectum confirmare, genituram augere. De turture quædam quod ad nutrimenti rationem, ex Galeno & Elluchasem medicis recitauimus in Columba & Palumbe. Alexander Benedictus tempore pestilentiæ turtures ac palumbes in cibo laudat. Psellus turturem damnat. Archigenes apud Galenum in libro de comp. sec. loc. inter cibos stomachicis utiles numerat. Arnoldus in lib. de conseru. sanit. ijs quos hæmorrhoides uexant interdicit. Turtur, ut docet Isaac in u. d. c. XVI. domi per aliquos dies ali & (modicè) saginari debet, priusquam in cibum ueniat, ut sic nimia eius siccitas temperetur: & sic tutius poterunt assari. si uerò macræ fuerint, elixas edere præstabit, Ant. Gazius. Turtures & palumbes tympanicis apud Trallianum permittuntur: item colicis apud Aetium palumbi, & turtures altiles. ¶ In perdice & attagena & in turture (condimentum:) Piper, ligusticum, mentham, rutæ semen, liquamen, merum & oleum calefacies, Apicius.

G.

Dysentericis in cibo turtures mirè prodesse dicuntur, utpote uentrem sistentes: sed efficacior ad hoc ipsarum sanguis habetur, Grapaldus. Columbarum, turturum, palumbium, perdicum sanguis oculis cruore suffusis eximiè prodest, &c. Plinius. Vide plura in Columba G. cum de hoc remedio, tum ad sistẽdum sanguinem qui ex cerebri membranis erumpit. Sanguis turturis calidus destillatur super aurem contritam & dolentem, Auicenna. ¶ Turturis fimum albugines extenuat, Plinius. cum melle albulam curat, Kiranides. Ad summam leuitatem tritum & cum melle Attico aut etiam alterius generis, dummodo optimo & despumato inunctus, leucomata oculorum potenter extenuat, Marcellus. Ex mulso coctum, & ceroti modo uentri ac renibus laborantis impositum, efficaciter prodest, Idem. Difficulter mingentibus auxilium admodum probatum: Turturis stercoris drachmam tritã da ieiuno bibẽdam cum melle, tribus diebus, Nic. Myrepsus. Cum roseo solutum & inunctum matricem sanat, Kiranides. Turturis stercus ustum ex mulsa præbeto calculosis. lapides enim per urinam exturbat, Galenus Euporiston 3. 273. Idem usus ex columbæ stercore à quibusdam mirè prædicatur. Turturis fimum in mulso decoctum, uel ipsius decoctę ius prodest contra calculos & alias difficultates uesicæ, Plinius. Stercus zezir, id est sturni (Latinus interpres malè uertit turturis) oryza pasti, impetigines abstergit, Serapio. Vide in Sturno.

a. Turtur

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

H.

a. Turtur à uoce nominatur, Isidorus. Albertus ubi ex Aristotele turdorum speciem tertiam memorat, turturis eam speciem esse scribit, cum turdi scribere debuisset. Sed Auicēnæ etiam interpres pro turdo turturē habet, ut citat Aggregator. ¶ Τρυγὼν Græcis etiam per onomatopœiam ἀπὸ τοῦ τρύζειν, à sono dicitur. Est autem τρύζειν secundum Grāmaticos γογγύζειν, ψιθυρίζειν, λογοποιεῖν, πολυλογεῖν, ἀσήμως λαλεῖν, & propriè de uoce turturum usurpatur, (metaphoricè uerò in iam dictis significationibus, Scholiastes Homeri:) Vide supra in c. Τρύζειν, hoc est tryssare ab Græcis dicitur de inani obstreperaq; uerborum multitudine: unde corriuatur etiam trygon, id est turtur, Cælius. Et rursus, Τρύζειν uocem exprimit asperiusculam, unde inflectitur trygon, ex Eustathio. Cæterum τρυγὼν piscis marinus radio in cauda uenenato, quem pastinacam Latinè dicimus, etsi recentiores quidam (ut Diuus Ambrosius) turturem uerterunt: non à uoce, sed forsan παρὰ τὸ τρύειν ἢ τρύχειν dictus fuerit, quæ uerba βλαπτειν καὶ κακοῦν, hoc est nocere & affligere interpretātur. Apud authores sem per fœminínum inuenio τρυγὼν, ut apud Etymologum etiam in uerbo τρύζειν, quamuis ibidem τὸ τρυγόν masculinum legitur, mendosè ut iudico. Τρυγῶς, (malim τρυγὼς oxytonum,) τρυγόνας, Hesych. & Varinus. Τείγος, τρυγὼν, Hesychius. Ἡδύπορα, αἱ τρυγόνδε, Hesychius & Varinus. Τρυγητὴς, ὁ τρυγὼν, Varinus: sed legendū τρυγῶν ultima circunflexa, ut sit participiū à uerbo τρυγάω, quod uindemiare significat. Κορκώπη animal est simile cicadæ & trygonio, (τρυγονίῳ,) Athenæus lib. 3.

¶ Epitheta. Turtur aëria Vergilio, sicut & palumbes eidem. Castus, Authori Philomelæ. Cæreus, Martial. lib. 5. Niger, Ouidio epist. 21. Item Raucus & Pudicus apud Textorem.

¶ Τρυγὼν piscis marinus aculeo uenenato: καὶ ἡ τῶν γυναικῶν μίξις, καὶ σωτροφόν, Hesychius & Varinus. Turturem piscem Robertus Stephanus trutam (troctam) interpretatur, sed authorem non adfert. ¶ Turturis appellatione sanctus intelligitur spiritus, ubi de magnis & occultioribus mysterijs agitur, quæ capere haud possunt multi, Origenes Homilia 2. interprete D. Hieronymo. Τρυγονῶσα τὴν θύραν, Aristoph. ἀσύχως κνῶσα, Suidas.

¶ Mulierem lactantem ac bene nutrientem pictura expressuri Aegyptij turturem pingebant, sola enim inter omnes uolucres hæc dentes ac mammas habet, Orus. sed hoc de uespertilione uerum est, non de turture. Iidem hominem saltatione tibiarumq; cantu gaudentem notantes, turturem pingunt, hæc siquidem tibia & saltatione capitur, Idem.

¶ Ladon relicta æde Erinnyos, ad dextram prętefluit Aesculapij pueri templū, ubi monumentum extat Trygonis: quam nutricem Aesculapij fuisse perhibent, Pausanias in Arcadicis.

¶ b. Scôpes turturibus & palumbis similes sunt, Aelianus. Ortygometrā Alexander Myndius ait magnitudine turturis esse, Gillius ex Athenæo nimirum. Genæ tuæ sicut turturis, Cant. 1.

¶ c. Vox turturis audita est, Cant. 2. Ἀεισθη κόρυσθι καὶ ἀκανθίδες, ἔσφνε τρυγών, Theocritus Idyl. 7. Et turtur nidum ubi ponat, Psalm. 83. Turtur & hirundo & ciconia custodierunt tempus aduentus sui, populus autem meus non cognouit iudicium Domini, Hierem. 8.

¶ f. Aegyptij (ut scribit Porphyrius lib. 4. de abstinendo ab animatis) multa curiosè obseruabant, & inter cætera turture etiam abstinebant. ἰσῶσι γὰρ ἔφασαν πολλαχῆ τὸ ζῶον συλλαβὼν, ἀφίησι, μισθὸν ἀρετῆς μίξεως σωτηρίαν. Itaq; ne in talem (ab accipitre dimissum) turturem imprudentes inciderent, genus eorum uniuersum in cibo uetuerunt.

¶ h. Turtur aut columba in Vetere Testamento quomodo offerri iussæ sint, uide in Columba h. Turtures quomodo offerendę Domino, Leuitici 1. Si pauper est, olei sext. duosq; turtures, Leuit. 14. Qui patitur fluxum seminis, &c. die octauo offerat duos turt. Ibid. 15. Octaua autem die offeret duos turtures, Num. 6. Turtur adhibita est fœderi pangendo, Geneseos 15. Moloch fuit imago concaua, habens septem conclauia, unum aperiebant similæ offerendæ, alterum turturibus, &c. Munsterus in Tophet. ¶ Auditum est albas turtures sæpe apparere, easdemq; cum Veneri & Cereri, tum uerò Parcis & Furijs sacras esse, Aelianus. Sed placet Vrsidio lex Iulia: tollere dulcem Cogitat hæredē, caritурus turture magno, Mulorumq; iubis, & captatore Macello, Iuuenalis Sat. 6. id est, non uult esse adulter & sine uxore, ut hæreditatem eius alij donis ambiant.

¶ Prouerbium Turture loquacior, (cuius meminit Eustathius) iam supra expositum est in c. Turturem psallere, Τρυγόνα ᾄδειν, de ijs usitata parœmia qui malè & ineptè canerent: ὡς τὴν φωλεὸς πραπίοντων, (forte ψαλλόντων,) nimirum à uerbo τρύζειν, quod de turturum uoce in usu est, (& ad indecoram aut nimiam in homine loquacitatem transfertur,) ut in illo, Μή μοι τρύζητε, Suidas. Erasmus huius prouerbij non meminit.

CONTILVS, κόντιλος, genus auis, uel coturnix: item serpentis nomē, Hesychius & Varinus. Si pro serpente accipias iaculum significare uidetur, qui Græcis etiam acontias dicitur, quod iaculi instar in hominem se uibret. Est & κοντὶς auis, quæ aliâs sycalis, id est ficedula dicitur. Apud Eustathium in Odysseæ ε. scribitur contylus per υ. Colaphum (inquit) Attici condylum uocant, contylus uerò genus est auis.

¶ CORAPHOS, κόραφος, auis quædam, Hesych. & Varinus.

CORCORA, auis (quædam) Pergæis sic dicta. Κόρκορα, ὄρνις, Πέργαῖοι, Hesych. & Varinus.

CORINTA, (aliâs Cornica) auis maxima est in Oriēte, quæ ferè ad magnitudinem pulmonis uaccæ (pulmonem) habet mollem, & multo infusum sanguine, ideoq; multò plus quàm aliæ aues

Digital Library (repository)
of Tomsk State Universit
http://vital.lib.tsu.r

bibit, paucas & paruas habet plumas & pennas, Albertus Plinium citans, apud quem nihil tale inuenitur.

DE CORNICE.

A.

CORNIX auis est generis coruini, Albertus & Theon in Aratum. Aristoteles etiam coruini generis aues nominans, uidetur intelligere coruum, cornicem, graculos & huiusmodi. Oreb Hebraicè coruus est; quæ uox cum coruis etiam cornices & genus omne coruinum comprehendere uidetur. Monchar algorab, id est rostrum cornicis, Bellunen. uide in Coruo A. In trilingui Dictionario Seb. Munsteri kurka, ערבא, Chaldaica (ut cõiicio) uox, pro cornice scribitur. Kaath, קאת, Septuaginta pelecanum uertunt, uulgata æditio onocrotalum; in Thalmud hæc auis (teste R. Dauid Kimhi) alio nomine קיק, kik, uocat, quæ auis sit solitaria & loca maritima incolat. Iudæi uulgò kra (id est cornicē) interpretantur, P. Fagius. Auicēnæ interpres algadem & bubonem pugnare scribit, ubi in Aristotelis historia anim. legimus cornicem & noctuam pugnare. Albertus etiam alicubi pro cornice guidez uel gaudes, nimirum ex Auicennæ interprete, reddere uidetur. Aues quædam ingluuiem non habent, ut κολοιὸς, κόραξ καὶ κορώνη, Aristoteles, ubi Albertus, Coruus (inquit) & auis quæ guidez uel gaudes uocatur, quæ secundū quosdam est falconum genus. Ego non falconum generis auem hac uoce significari, sed cornicem aut graculum hoc in loco ex collatione contextus Græci animaduerto, magis tamen ad cornicem animus inclinat, ut graculi nomen omissum sit. Cornix in Libro de nat. rerum etiam kokis dicitur. Rursus Albertus in Aristotelis historiæ anim. 6. 6. scribens, pro cornice ponit hachoac; & alibi karyme (quã uocem apparet à Græca κορώνη corruptam, nam eo loco Aristoteles scribit cornicem deuorare eiecta à mari) inquit animal est quod quidã uocant hacham. Idem alibi ubi Aristoteles cornicem habet, monedulam ponit; & alibi cum coruo eandem (cornicem) confundit. Borositis, id est auis corone, cornix, Kiranides. Xercula, id est cornix auis, Syluaticus. ¶ Græcum nomen κορώνη est, & uulgare hodie κουρούνα uel κραύνα. ¶ Italica, cornice, cornacchia, cornachio, gracchia. Hispanicum, corneia. ¶ Gallica, corneille, graille, graillat. ¶ Germanicum Kräe uel Kräye, Kraehe, Hußkräe, Schwartzkrae, Winterkräe. ¶ Anglicum a crouu. Illyricum wrana.

B.

Cornices in Britannia abundant, Cardanus. Totæ nigræ sunt, media magnitudine inter monedulam & coruum, Turnerus. Erat in urbe Roma hæc prodente me equitis Romani cornix è Bætica, colore mira admodum nigro, Plinius. ¶ Solent Rhodigini mei (inquit Lodouicus Cælius) perelegans usurpare prouerbium, ubi rarenter quid admodum & ferè nunquam obtingere uolunt significare, dicunt enim perinde esse infrequens, ac sit alba cornix, ceu ferè non uisatur auitij id genus albicans. Nam & M. Tullius Familiarium epistolarũ septimo, ipsum hoc innuisse uideri potest: Quòd, inquit, quasi auem albam uidentur bene sentientem ciuem uidere. Cęterum scitu condignum est, uisam temporibus meis, dum ista proderem, duorum ferè stadiorum spatio à patriæ (Rhodigij) mœnibus, cornicem albam, capite nigricante sicuti cæteris, alarum apicibus in rubedinem uergentibus, nec erat expressus candor, sed liuens aliquo modo. Fuit ea mensibus aliquot omnibus conspicua, non parum multis ad insolentem speciem ad spectaculum confluentibus. Quin & nonnullis abijt res ea in prodigium: quòd post eam uisam, loco nunquam fuisset pax: tumentibus tunc pernicioſisimis bellorũ procellis, ac latius grassante ferri licentia, &c. Hæc ille. In domo Ludouici

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

Ludouici Patauini Cardinalis cornix alba uisa est, Niphus. Perottus quoque cornicem albam à se uisam testatur. Peculiare Hispaniæ esse Posidonius asserit, ut nigræ ibi sint cornices, Strabo. ¶ Cornix pro ingluuie gulam habet patentiorem propius uentriculũ, Aristot. & Plinius. Est hæc auis, ut obseruaui, rostro, cruribus & toto corpore undiquaq; nigerrima, ita ut præ nigredine splendeat, & ad lucem obuersa quasi Indicum colorem, id est nigrum subcœruleum referat. Superiore rostri parte barbulas quasdam ueluti setas emittit circa palpebras, aliquando etiam inferius, nigra quædam ueluti granula minima habet.

C.

Cornices circa urbes præcipuè uersantur, Vuottonus: item circa domos & sterquilinia. Omniuoræ sunt, littora petunt, & quæ unda eiecerit animalia tangunt, Aristot. Carnes, pisces & grana interdum uorant, circa littora maris & ripas fluminum multum uersantur, ut ea animalia quę unda eiecit, tangant, Turnerus. In Britannia ingens copia est cornicum, quoniam in pabulo humido illic uermes multi abundant, ubi enim pabulum, ibidem animalia sunt quæ eo uescuntur, atque immodicè tunc multiplicantur, cum ubiq; abundauerit, Cardanus. Cornix nucibus in cibo gaudet, Liber de nat. rerum. Baccis oliuarum uescitur, Io. Vrsinus. ¶ Aues quædam ambulãt (non currunt, nec saliunt,) ut cornices, Plinius. ¶ Cornix uel coruus κράζειν uel κρώζειν dicentur, à uocis asperitate, Varinus in Ἔκλαγξε. Et alibi, κρώζειν de coruo, de cornice κράζειν dicitur. Sed contrà forte legendum, ut κρώζειν cornicum sit, & κράζειν coruorum. nam Pollux τὰς κορώνας κρώζειν scribit: & Euphorion apud Athenæum, Ἐνεπόμαν τις ὅτι κράξειε κορώνη. & Aratus, παχέα κρώζοντε, de cornice. & Hesiodus, Μήποι ἐφεζομένη κρώζῃ λακερύζα κορώνη. Ne forte insideat cornicans garrula cornix, ut Erasmus Roterod. interpretatur. Φθονερὰ γὰρ ὠὴ κρώζουσι κορῶναι, Aristoph. in Equitibus. Crocituq; graui pluuiam increpat usq; morantem, Politianus in Rustico. Cornix & ipsa uoces humanas imitatur. Papinius in Syluis, Qua refert iungens iterata uocabula cornix. Omnes tamen ferè codices perdix habent: quod etiamnum legi posse ipse crediderim propter perdicis fabulam Ouidianam. Adde quòd Serenus illam garrulam appellat, id est canoram. Cornicem uerò uocalem inueniri & nos liquidò scimus, & Plinius locupletissimus testis accedit in decimo sic scribẽs: Nunc quoq; erat in urbe Roma, hæc prodente me, equitis Romani cornix è Bætica, primum colore mira admodum nigro, deinde plura contexta uerba exprimens, & alia atq; alia crebro addiscens, Grapaldus. Cornices præter carnem etiam alio pabulo utuntur: atq; duritiem nucis rostro repugnantem, uolantes in altum in saxa tegulásue iaciunt, iterum ac sæpius, donec quassatam perfringere queant, Plinius. Super frondibus arborum nidulantur, Turnerus. ¶ Cornices eodem secum inuicem modo naturaliter coëunt, quo homines, Orus. Palàm non coëunt, Volaterranus ex Aeliano: ubi Politianus uertit, Cornices non uideat quispiam licenter miscerì ac temere. Gillius uerò; Societatem non temere instituunt, quam tamen ubi semel inierint, fidem inter se mutuã seruant amanter. Ego Politiani translationem præfero. nam Græcè legitur: οὐκ ἂν ἴδοι τις μιγνύμενα τοῦτε τὰ ζῶα κατὰ νόμον καὶ ὡς ἔτυχε: nec aliud ad hanc sententiam pertinens additur. ¶ Fœtus earum post solstitium accidit, Plinius. Cornix gemina solet oua (oua picta, Albertus, ut picæ & passeres) parere, ex quibus mas & fœmina plerumque gignuntur, rarius ex utroq; mas aut fœmina nascitur, Orus. Cornicum fœminæ tantum incubant, assidueq; in opere perseuerant. mares his cibum suggerunt, pascuntq; incubãtes, Aristoteles. Idem corui faciunt, ut generis hoc potius proprium sit quàm speciei, Albertus. Cornicum pulli ouis non ad caput ruptis, ut cæterarum auium, sed retrorsum, pedibus primum prolatis, excludũtur, Oppianus. Hylas tradit cornices à cauda de ouo exire, (& alias quasdam aues quarum grandiora sunt capita,) quoniam pondere capitum peruersa oua posteriorem partem corporum fouendam matri applicent, Plinius. Cornix cæcos pullos excludit, Aristot. ex quo causam retuli in Columba c. Cum pullos pascit, assiduè cursitat, Gillius. Pullos quidem, ut audio, non prius solent pascere, quàm plumis uestiri incipiant, ut & aliæ pleræq; aues, quæ uolaces magis quàm pulueratrices sunt, hæ enim per se edunt. Cornices fœtum etiam iam uolantem, diu sequuntur & pascunt, Albertus. Non cuculum modo in alienis nidis parere quidam putant, sed etiam auem rapacem asturi (accipitri) similem, in nido corniculæ, Albertus: ubi exponit locum Aristotelis de hist. anim. 9.29. nihil autem tale Aristoteles habet, sed alibi docet cuculum à quibusdam accipitrem existimatum. ¶ Cornices & corui toto anno manent, Demetrius Constantinop. Ab Arcturi sydere ad hirundinum aduentum notatur cornicem in Mineruæ lucis templisq; rarò, alicubi omnino non aspici, sicut Athenis, Plin. Cornix uulgò à Germanis quibusdam hyberna cognominatur, Winterkrae, quòd hyemis nuncia sit. nam æstate ingruente auolat, Tappius. Ego apud nos cornices simpliciter dictas uel domesticas, audio non migrare: sed genus earum cinereum: cui à nebulis nomen apud nostros. Cornicum ductu quomodo migrent ciconiæ quum maria transuolant, & in Asiam collecto agmine pergunt, recitauimus in Ciconia D. ¶ Cornix natura est calida, Theon in Aratum.

¶ Cornicis uita longissima: utpote cui nouem nostras ætates dedit Hesiodus. Hinc Iuuenalis de Nestore ætate polychronia longæuo, Exemplum uitæ fuit à cornice secundæ. Hinc γηραιὴ κορώνη apud Aratum, quòd nouem ætatum annos uiuat, uel nouem pro multis accipiendum poeticè, ut sit πολύγηρα, uti Theon interpretatur. Et cornicibus omnibus superstes, Martialis. est autem hy-

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

perbole prouerbialis de uehementer annosis, ab auis huius prodigiosa uiuacitate sumpta. Seruatura diu parem Cornicis uetulæ temporibus Lycen, Horatius 1. Carm. Cornix centum iuxta Aegyptiorum morem computatis annis uiuit. constat autem Aegyptiacus annus quatuor usitatis & communibus annis, Orus. Viuit usq; ad annos quingentos, Kiranides. Hesiodi uersus de ætatibus cornicis, cerui, corui & phœnicis, & ueteris cuiusdam innominati authoris interpretationem (quæ inter poematia Maronis circunfertur) recitaui in Ceruo c. Hesiodus cornici nouem (Pisthetærus in Auibus Aristophanis quinq; tantum) nostras tribuit ætates, (γενεὰς,) quadruplum eius cerui, id triplicatum coruis, Plinius. coruos uerò (ut canit Hesiodus) nouies excedit phœnix, phœnicem decies Nymphæ. Sed quid per γενεὰν Hesiodus intellexerit, annúm ne tantum, ut Cleombroto Lacedæmonio placet apud Plutarchum in libro de oraculorum defectu: an, ut Heraclitus uult, annos triginta: an octo & centum, ut alij quidam, (qui non ἀβώντων, sed γηρώντων apud Hesiodum legunt,) an nonaginta sex, ut uetus Hesiodi carminum interpres sentit, ambigitur, ut Plutarchus pluribus disserit: sed magis inclinat animus γενεὰν pro anno uno accipi, quòd intra id spacium generentur & perficiantur, non omnia tantum quæ terra profert, sed etiam homo in utero: & ut annus unus dicatur γενεὰ, id est ætas, quo tota deinceps hominis uita & ætas mẽsuratur: ita ut unitas etiam numerus appellatur, qui numerus propriè non est, sed aliorum numerorum mẽsura prima. Quòd si ætatem pro anno uno accipias, cornicis uitam nouem annorum faciemus: cerui, triginta sex: corui, centum & octo: phœnicis, nongẽtorum & septuagintaduorum: nympharum denicq; nouies mille septingentorum & uiginti. Cornicibus uiuacior, Ὑπὲρ τὰς κορώνας ζεβιωκὰς, prouerbium ab Erasmo recensetur de uehementer annosis. Huc pertinet (inquit) quòd philosophus ille moriens, cornicibus inuidisse legitur longeuitatem, quam natura negasset homini. Synesius in epistola quadam, Εἰκὸς ὅτι κορώνης ᾠκιακοῦ ἀρξαι τῆς ἡμῖν τὸν δικαιότατον, id est, Consentaneum est iustissimum principem, cornicis annis imperaturum esse. Corui ante solstitium generant: ijdem ægrescunt sexagenis diebus, siti maximè, antequam fici coquantur autumno. cornix ab eo tẽpore corripitur morbo. Cornix in solstitio morbo corripitur, Author libri de nat. r. Scabiem & lepram patitur, Porphyrius libro 3. de abstinentia ab animatis. Cornix si inciderit in comesæ à lupo carnis reliquias, moritur, Aelianus & Philes.

D.

Cornices nucum duritiam si rostro perfringere nequeant, in altum uolantes, in saxa & tegulas iaciunt iterum ac sæpius, donec quassatas perfringere ualeant, Textor & Vuottonus. Imitantur etiam sermonem humanum, ut in c. scripsimus. ¶ Cornicum fœminæ tantũ incubant, assidueq; in opere perseuerant. mares his cibum suggerunt, pascuntq; incubantes, Aristot. & Plinius: ut & corui, Albertus. Cornix aliquandiu pullis suis prouidet: & iã uolantes pascẽs ipsa comitatur: cum cæteræ postquam enutriuerunt pullos, nihil amplius curent, Aristoteles & Albertus. Sola cornix uolantes pullos aliquandiu pascit, Plinius. Author libri de nat. r. idem scribit de aue kokis, quam iccirco non aliam à cornice esse conijcimus. Cornix etiam uolans (malim, uolantes) pullos suos pascit, Orus. ¶ Palumbes (ut turtures etiam & columbæ) coniugium seruant, nec mas à fœmina, neq; hæc à mare relinquitur ad exitum usq; uitæ: quod corui etiam, cornices & graculi faciunt, Athenæus ex Aristotele. Coróne siue fœmina siue mas si moriatur, coniux alter uiduus permanet, Kiranides & Athenæus. Cornices inter se fidissimæ sunt, mira his castitatis & matrimonij cura, haud palàm coeuntibus (Amanter mutuam inter se fidem seruant, cum semel societatem inter se coierunt, quam non temere ac licenter inter se instituunt, Gillius ex Aeliano. uide in c.) extincta consorte, alteri uiduitas impolluta. quare & inter hymenæos (post Hymenæum, Politianus) pro concordiæ pudicitiæq; felici auspicio inuocatur. In augurijs quoq; una ex his uisa fortunatissimum putant, Volaterranus ex Aeliano. Ego fortunatum hoc auspicium esse apud Aelianum non legi: & si legeretur apud eum, non approbarem. nam Orus in Hieroglyphicis ita scribit: Cum uni corni ci occurrerint homines, augurantur præsagium sibi hoc esse uiduæ uitæ, quòd scilicet animali uiduam agenti uitam obuij facti fuerint. Cælius hunc locum transferens simpliciter reddit, Cornix solitaria uisa ostentum ueteribus faciebat. Sed melius Politianus, Qui sedes auium (inquit) & uolatus obseruant, inauspicatum esse captantibus auguria dicunt, unius tantum cornicis obsequium. Plura leges infra in H. a. Cornix gemina solet oua parere, ex quibus mas & fœmina gignuntur. ubi uerò, quod rarò tamẽ accidit, uel duo mascula, uel duo fœminea oua pepererit, mares fœminis connubio iuncti nunquam ad alteram diuertunt cornicem: ac ne ipsa quidem fœmina, quoad uiuit, ad alterum marem. sed disiuncti, soli deinceps semper degunt, Orus in Hieroglyphicis. magis autem conueniret, ut cum ex duobus ouis alter mas, altera fœmina gignitur, genitę cornices connubio inter se iungerentur, quàm cum uterq; mas aut utraq; fœmina generatur, sed Græcus etiam codex sic habet, ut Mercerus interpres Latinus transtulit. Græci quidem (inquit idem Orus) in hũc usq; diem, ob tantam harum auium concordiam, in nuptijs ignorantes uerbum illud usurpare solent κορώνη, nimirum κορὼ cornicem appellãtes. Memini ego audire ex amico quodam qui ruri habitabat, se per annos decem aut amplius cornicum coniugium, id est marem & fœminam, certo anni tempore aliquandiu quotidie ad domum suam aduolantes, ut cibum ipsis expositum caperẽt, obseruasse. ¶ Cornices uerbenacã supinã nidis imponunt ut blattas abigant, Zoroastres in Geoponicis.

¶ Cornix

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

¶ Cornix dux est auiũ, Io. Vrsinus. Ciconijs cum maria transuolant, & in Asiam collecto agmine pergunt, duces se præbent, ut scriptum est in Ciconia D. In eiusdem Ciconiæ historia capite tertio, pugnam ciconiarum & pelecanorum aduersus cornices, coruos, uultures, aliasq; carniuoras aues descripsimus ex Kiranide. Amicæ sunt aues cornix & ardeola, Aristot. Plinius & Aelianus. Mustela cornicis oua pullosq; uiolat, Aristoteles: nidos sæpe diripit, Perottus. Cornix ualde infesta est auibus rapacibus: & ideo interdum dilaceratur ab eis, Albertus. Horribiles (rapaces nimirum) aues tanquam suos hostes impugnant: sed illæ frequenter cum impugnantibus multum detulerint, tandem impatientia uictæ lacerant importunas, Author libri de nat. rerum. Cornix, pica, monedula & huiusmodi aues, apud nos cum aquila pugnant, quoniam aquila comedit eas, Albert. Cornices quomodo eludant aquilas & aliquando deplument, uide in Aquila D. ex Aeliano. Inimicitiæ intercedunt cornici cum circo, Aelianus. Cornix ouis columbæ insidiatur, ut ea dissipet & exugat, Author libri de nat. rerum. A cornice (auis) tympanus nomine occiditur, Aristot. In morte kokis auis, aues omnes cum dolore suauiter uociferantur, Author de nat. rerum. Cornix cum noctua dissidet. cornix enim meridie oua furripiens noctuæ absumit, cum non clarè interdiu noctua uideat. noctua cõtra oua cornicis noctu exedit. estq; altera interdiu, altera noctu potentior, Aristot. & Aelianus. Cornices & noctua dissident, Plinius: inexpiabili bello, Aelian. Interpretes barbari quidam bubonem (uel noctuam) & monedulam, uel bubonem & coruum, pro noctua & cornice ex Aristotele reddiderunt: uel incẽdulam & bubonem, corrupto incendulæ nomine pro monedula. Aliud noctua sonat, aliud cornix: Ἄλλο γλαυξ, ἄλλο κορώνη φθέγγεται, prouerbium de ijs qui inter se nõ consentiunt, ὧν αἱ ἀλλήλοις ὁ συμφωνόντων, Suidas: Apostolius addit, καὶ ὁριζόντων τοῖς κρείττοσι. Accommodari potest (inquit Erasmus) uel ad eos qui decertant cum longè præstantioribus: uel ad illos inter quos ob morum ingenij q; pugnantiam, minimè cõuenit. Siue cum est alius alio longè facundior. Quemadmodum enim auem etiamsi non uideas, tamen è cantu licet dignoscere: ita stilus diuersus prodit pseudepigraphiam. Nullum enim est autorum genus, ubi non reperies notha quædam & subdititia τοῖς γνησίοις admixta, Erasmus. Noctuam inter cornices esse uulgò Germani dicunt, **Ein eule vnder einem hauffen Krähen**, quum stolidus aliquis incidit in homines nasutos & contumelioso: quale Latinum illud prouerbium est, Asinus inter simias.

E.

Multæ magnæ aues capiuntur magnis uirgulis inuiscatis, præcipuè corui & cornices, cum auxilio gummi (gimmi, id est noctuæ) hoc modo. In ijs locis quos frequentare solent aues, truncatur ramis arbor aliqua, quæ ab alijs arboribus multũ distet, sed aliqui rami frondibus nudati relinquuntur in ea. uel perticæ aliquæ super eam ponuntur. his leuiter infiguntur uirgulæ magnæ uisco illitæ. gimmus in terra ponitur, in loco parum eminente, ut facilius ab auibus uolantibus uideatur: quem cum aues uiderint circunuolitant, & uolando defessæ in arborem uisco litam se recipiunt, unde in terram decidunt. Eas auceps pertica persequatur & occidat. nam si manibus caperet, læderetur ab eis, Crescentiensis 10. 27. Et rursus cap. 28. Capitur (inquit) cornix delectabili quodam modo. Cornix capta duobus perbreuibus palazolis (lignis, bacillis) ad principium alarum annexis, suprema in terram firmatur. clamat illa & fugere conatur. aduolant aliæ iuuandi animo, ex quibus illa proximam rostro & unguibus correptam detinet, quæ sic detenta facile capitur. Eodem modo aiunt arezagas (picas) capi posse. Memini me aliquando cornices manu cepisse, cum inter carnes nucem uomicam tritam miscuissem, Cardanus. Sunt qui ut cornices & graculos alliciant, cum uiuis allectatricibus carent, pelles occisarum materia aliqua farctas, ut uiuentiũ speciem referant, exponant.

¶ Mutant cum tempestatibus unà Raucisonos cantus cornicum secla uetusta, Coruorumq; greges, ubi aquam dicuntur & imbres Poscere, & interdum uentos aurasq; uocare, Lucretius. Χειμαίνεις ὅτε κρώξει κορώνη, Euphorion apud Scholiasten Nicandri, id est, Cum pluuiæ uates cornix crocitauerit. Antequam stantes repetat paludeis Imbrium diuina (præscia) auis (cornix, Acron) imminentum, Horatius Carminum 3. 27. Domum ædificans imperfectam ne relinquito, ne insidens illi garrula cornix crocitet, Hesiodus. hoc est ne tempestas & pluuia ingruens sic imperfectæ noceat. uox enim cornicis tempestatis signum est, Moschopulus. sed alij aliter interpretantur, uide infra in h. inter prouerbia. Magnum tempestatis signum est cornix noctu canens, Aratus: ubi Theõ Scholiastes, Vox eius noctu acuta signũ est tempestatis. Si nocturna tibi cornix canit, Auienus Arati interpres. Si coruus, cornix, graculus, crepusculo uespertino uocales sint, tempestatis aduentum prædicunt, Aelianus. Tum uespertinum cornix longæua resultat, Auienus. Quum terrestres uolucres contra aquam clangores dabunt, perfundentes se, sed maximè cornix, signum est hyemis, Plinius. Garrula cornix terrestris sub initiũ tempestatis (χείματος) littus eminens subit, (iuxta mare apparet, ut quæ aquis gaudeat, Theon:) aliquando & in fluuij aquam à capite usque ad summos humeros se immergit, aut etiam tota innatat: aut frequenter uersatur iuxta aquam (ἀποπλὴ τρέφεται παρ' ὕδωρ, in aquis fluuiorũ aut marinis, Theon) crassa uoce crocitans, Aratus. ubi Theon Scholiastes, Cornix (inquit) & coruus (sunt enim eiusdem generis) cum corpore admodũ sicco sint, plurimum gaudent humectantibus. cum igitur initium hyemis (χειμῶνος) senserint, & aër corpora earum humectârit, tunc etiam innatant aquis, ceu quibus ualde gaudeant. Cæterum aqua ipsa fluuiatilis aut marina parum eas iuuat, nisi aer quoq; humidus fuerit. Et rursus, Immergit autem se

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

cornix refrigerandi gratia, siue quòd aëre ambiente refrigerato, animalia ipsa calore intus collecto magis caleant, siue propter externum calorem. Vt plurimũ enim ante pluuias aër terram ambiens calidior fit. Vel illud πολλὰ κρέφεται, accipi potest, quasi multum gaudeat cornix & saliat, frigiditatis amans. est enim ipsius natura calida. Fuscaq; nonnunquam cursans per littora cornix Demersit caput, & fluctum ceruice recepit, Cicero ex Arato. Tum cornix plena pluuiã uocat improba uoce, Et sola in ficca secum spatiatur arena, Vergilius. ubi Seruius, Plena uoce, id est rauca (forte potius crassa, cum & Aratus dicat, παχέα κρώζουσα) cõtra naturam suam, pluuiam uocat, id est denunciat. Corui uerò contra, non solitarij, sed plures, nec rauca, sed tenui & purissima uoce contra naturam suam, pluuiæ signum faciunt. Aratus inter serenitatis (ϑυσίας) signa cornicem ponit, uesperi uoce placida & uaria utentẽ, his uerbis: καὶ ἤσυχα ποικίλλουσα λέγει ἐαρινὴ κρώζη πολύφωνα κορώνη. Vbi Theon in Scholijs, Corui (inquit) & cornices per initia tempestatis (χειμῶνος) gaudent: in progressu uerò crescente frigore non amplius gaudent, incipiente deinde æstate rursus gaudẽt, excessus enim temporum non ferunt. itaq; cornix cum placida (nõ aspera) uariaq; uoce lætitiam suam testatur, signum est serenitatis. Et mox, Apud Archilochum legitur, ὑφ' ἡδονῆς σκαλυομένη κορώνη. id est, pennas concutiens præ gaudio, quod facere solet signum serenitatis exhibens.

¶ In Britannia abundant cornices, ut ob frugum damna nuper publico consilio cornices perdentibus proposita præmia sint, Cardanus.

F.

Cornicis carnes esse in longissimis morbis utilissimum putant, Plinius. Demetrius Constantinop. coruí aut cornicis carnem accipitri dari prohibet, quòd ualde noceat. Et rursus, Accipiter (inquit) de coruo edat cor, & cerebrum & iecur, & perparum de pulpa pectoris, sanguine uerò eius omnino abstineat. est enim salsus & pernicioſus accipitri, ut omnia salsa. Idem in cornice cauendus est. Vtriusq; etiam ossa & interiora uitabit. urunt enim ac nimiam sitim & noxiam inducunt.

G.

Cornicis carnes esse, & nidum illinire, in longissimis morbis utilissimum putant, Plinius 30. 11. Cornicis cerebrum coctum in cibo sumptum, capitis doloribus (grauibus et inueteratis, Marcellus) remedio est, Plinius: effectu mirabili, Marcellus. In cibo sumptũ palpebras gignere dicitur, Plin. Fimus in uino potus dysenteriã sanat, Kiranid. Vt pili fiant albi: Vermes (uẽtres, forte) coruorum seu cornicum iugulatarum & positarũ sub simo recenti tribus diebus, ponantur in cacula, & affuso oleo bulliant donec liquefiant. inde pilos quater inunges, Elluchasem.

H.

a. Cornicem à coruo quidam existimant appellatam, Perottus. Cornicula, diminutiuũ apud Horatium. ¶ Κορώνη dicitur quasi κρώνη, à uerbo κρώζω. ἢ παρὰ τὸ καῦρον ἢ καῦρον, ὅπερ σημαίνει τὸ κακόν, Etymologus. Κολοιοί, μικραὶ κορωνίαι, Varinus & Hesychius. quasi κορωνία diminutiuum sit à κορώνη, quod non probo, potius enim κορωνὶς dicendum fuerit. & sic legitur apud Io. Tzetzen 8. 205. κολοιός, ἢ μικροτέρα κορωνίς. Κορωνιδοῦς, pullus cornicis, Hesychius & Varinus. hinc pluralis numerus κορωνίδες, apud Eustathium. Græci in nuptijs ignorantes uerbum ἐκεῖ usurpãt, nimirum κοὶ cornicem appellantes, Orus. ¶ Κορώνη non solum pro terrestri cornice accipitur, sed etiam pro marina apud poëtas: ut hoc carmine, οἱ δὲ κορώνησιν ἴκελοι κύμασιν ἐφορέοντο. dicit autem Apion eandẽ esse auem, quæ & larus & æthyia, (id est mergus) dicatur, Etymologus & Eustathius. Κορῶναι, ἁλίαι ἄδηνται, (malim post ἁλίαι distinguere, non ante,) κολυμβίδες, Hesych. & Varinus. sunt autem colymbides etiam de mergorum genere, colore nigro nimirum, atq; inde cornices dictæ, ut etiam lari forte. Aethyiam eandem esse cum cornice marina, authores sunt Hesych. & Suidas. Coruus aquaticus Aristoteli dictus Vuottono uidetur esse κορώνη θαλασσία Arriani in Ponti Euxini nauigatione, & alia ab æthyia. Sunt & marinæ cornices, de quibus Homerus, ταναύηλοσοί τε κορῶναι, Theon in Aratum. Plura de cornice marina, uide infra inter Cornices diuersas. ¶ Κόμβα, κορώνη, * πολυελίνιοι, Hesychius. lego Πολυρηνίοι: ut Polyrhenij populi Cretæ, cornicem combam appellent. est enim Polyrrhenium Plinio, Πολύρρηνον Stephano, urbs Cretæ. Combe etiam dicta fuit mater Curetum, Varinus. Κόρακες, cornix, Hesychius & Varinus. huic proxima est uox Germanica, Krae. Δαυλίαν κορώνην, ἀντὶ τοῦ δᾶιναι (legerim ἀηδόνα) ὅτως δὲ ἀηδόνα ἐλέχθη, Hesychius. Δαυλία κορώνη, luscinia, τερπνὴ ἢ δασεῖα, Suidas. Δαῦλος penanflexum, δάσω, id est densum significat. δαυλὸς uerò oxytonum substantiuè, τὸ δάσος, unde & Daulis uel Daulia ciuitas Phocidis dicta uidetur, quod in loco dẽso, id est nemoroso, uel fruticibus & arbustis pleno sita fuerit, ut Eustathius scribit. huiusmodi autem locos luscinijs etiam frequẽtant. Δαυλίαν κορώνην, id est Dauliam cornicem luscíniam uocant poëtæ, (Lycophron fortasis, qui multa huiusmodi inusitata & ferè absurda habet,) siue quòd Tereus in Daulide Phocidis cum ea uixerit: siue quòd illic Philomela mutata sit in auem. Non uideo quid sibi uelit adagium, nisi forte dictum est in garrulos aut canoros. Magis autem suspicor Zenodotum siue Zenobium, siue quisquis alius fuit, hoc prouerbium fuisse commentum, quò locum faceret narrandæ fabulæ: quod idem in nonnullis alijs ab eo factum conijcio, Erasmus Rot. Mihi etiam nullus prouerbij sensus subesse uidetur. Geographus scribit Daulidem oppidulum esse in mediterranea (Phocide) post Delphos, ubi Tereum Thracem regnasse, & ea quæ de Philomela ac Procne feruntur, accidisse fama sit. Δαυλία, cornix

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

cornix & luscinia, Varinus, sed apparet hîc error ab eo cõmissus, non enim Daulia uox aues diuersas significat, cornicem & luscíniam: sed Daulia cornix periphrastícè, luscíniam tantum. Iuxta fluuios Tanaim & Volham, nascitur Rhapontícum, quod Tartari nominant cinireuent nomine Persico, & cucilabuca, uel ut alij efferũt kilcabuha, quod Latinè sonat oculus cornícis, naturæ perquam calidæ, Matth. à Michou.

¶ Epitheta. Cornix annosa, Horatius 3. Carm. Fusca, Cicero ex Arato. Garrula, Ouídius 2. Metam. quem garrula motis Consequitur pennis scitetur ut omnia cornix. Improba, Vergil. 1. Georg. ab importuna & assídua garrulitate. Longæua, Auíenus. Rauca, Lucret. lib. 6. sed forte tempestatem tantum præsagiens rauca est. uide supra in E. Sinístra, Vergil. 9. Aegl. Vaga, Horat. 3. Carm. Vetula, Idem 4. Carm. Leguntur præterea apud Textorem, Ingrata, Inuisa Mineruæ, Lõgæua, Sedula, Viuax. ¶ Ἐννεάγηρα, Arato. Λακόρυζα, Hesíodo, Arato & Apollonío. Grammatici interpretantur κορώνη, κράκηρια, μεγάλα κράζουσα, λοίδορον, φλύαρον, λάλον, Hesychius & Varinus. Etymologus deríuat à λὰξ particula íntendente, & uerbo κρῶ κρύζω, ἢ μεγάλως κράζουσα: ἀφ' οὗ καὶ ῥῆμα λακορύζω. Πολιαὶ κορῶναι, Aristophanes, íd est canæ cornices, ab ætate scilícet, quæ his auibus ímprimis longæua est. Ὑετόμαντις, Euphorion.

¶ Cornicarí, tanquam prouerbialis uox ab Erasmo recensetur. Quín & Græci, inquit, prouerbio κορύζειν dícunt, pro eo quod est ínhiare prædæ, aut ineptè garrire. Aristophanes in Pluto, Σὺ μὲν οἶδ' ὁ κορύζεις, ὡς ἐμοῦ τι κεκλοφότος Ζητεῖς μεταλαβεῖν. id est, Quid crocites scio, nempe si quícquam rei Furto ínuolârim, ut hinc tíbi partem feras. Interpres admonet esse prouerbiũ in eos, qui cornicum more frustra cornicantur. Persius Satyra quínta, Nescio quid tecum graue cornicaris ineptè. Vsus est & D. Hieronymus in epístola ad Rusticum monachum. Galli hoc uerbũ gazouiller interpretantur, à gaza aue, ut conjício, sic enim Itali picam uocant. Diaphragma, íd est septum transuersum, ín pecorĩbus coquí apud nos lingua nostra cornicem appellant, die Krãien oder lysten.

¶ Coronen (Κορώνλω) dícimus ín arcu, hoc est summum cornu & incisionem ubí neruus sedet. Vnde, inquit Eustathius, bonum rerum finem, auream coronen prouerbium dicit, Cælius. Locus Eustathij est in Commẽtarijs in Iliad. α, his uerbis: Οὗτω καὶ τὸ ἀγαθὸν τέλος τῶν πράξεων χρυσῷ κορώνλω ἡ παροιμία καλεῖ: ὡς ὅτε τὶς ἐπὶ χρυσέαν ἐστεφανῶσαι κορωνίδα τὰς πράξεσιν ἢ τοῖς λόγοις, ἤτοι συμπέρασμα καὶ τέλος, &c. coronen uel coronídem auream factís dictísue ímponí dícemus, fínẽ uel exítum felícem intelligentes, ducta translatione à corone quæ in arcu est, aut forte à coroníde nauíum, aut corone illa quæ ianuam claudit, Hæc ille. Suidas κορώνλω interpretatur πλήρωσιν, hoc est perfectiónem. Κορώνεια, urbs Bœotiæ, ἀκρώρεια, τέλος, Hesychius. sed significationes duę posteriores, magis pertinent ad uocem Κορωνὶς, ut Varinus habet. Κορώνη significat etiam speciem coronæ (στεφάνη εἶδος καὶ γένος ἐμπλοκῆς, Eustathius. κορωνὶς, στεφανὶς, Hesych.) & figuram rotũ datam (σχῆμα περιφερὲς, Hesychius & Varin.) Cælius, est autem coronis etiã è capitís ornamentis ut Latíni appellant, figura rotunda: ut hęc etiam Latínorum uox Græcæ originis uideri debeat. Priuatim uerò de uiolis contextæ corollæ, κορωνίδες dicuntur, ut Varinus annotat & Cælius obseruauit. Scoppa quoq; Grammaticus nostri sæculi, coronam Latinè dictam interpretatur Italicè, la cornice de la porta, muro. Sic & κορωνὶς ínfra, quod supremum & ultímum ædifício ímponitur. Coronæ (inquit Budæus) sunt prominentiæ & ueluti supercília quædam parietum, arcendis stíllicidíjs inuenta, síue structura síue intestíno opere constent: quod minutiariam lingua uernacula dícimus. Vitruuius libro secundo, Summis parietibus structura testacea sub tegula subjíciatur, altitudine circiter sesquipedali, habeatq; proiecturas coronarum, ita uetari poterunt quæ solent in ijs fieri uítia. A corone, id est cornice aue, cuius collum flexíbile est, (δυλύγισμα,) res alias diuersas, ínflexas aut flecti faciles eodem nomine appellamus, ut coronen in ianua & in arcu, & in nauí coronídem. Est autem corone in arcu extremitas, (incísio in extremitate utraq;, quam crenam uocamus, uoce fortasís deducta à corone per syncopen: Germani símiliter Krimmen,) cuí neruus ímmittitur, Eustathius. habet enim cornix auis collũ flexíbile & ferè incuruum, προέχειον δυλύγισμα καὶ οἷον ὠλένιον, Etymologus. Idem coronen in arcu τὸν τοῦ τόξου ἐγκοιλίαν interpretatur, íd est incisionem in summo cornu arcus, & summitatem arcus ínflexam. & hunc Homeri uersum citat, τὸν δ' ἐν λεπάδνας χρυσῷ ἐπέθηκε κορώνλω, à quo fortasís etiã prouerbium tractum est, κορώνλω χρυσῷ ὡραίσθαι, paulò ante memoratũ. Αὐτοῦ δ' ὠκὺ βέλος καλῇ πρόσκλινε κορώνῃ, Odysseæ φ. Δὴ τότε τόξον ἑλὼν σχεδόθεν ἐπέλασσε κορώνῃ Νόσφιν ἰών, Theocritus Idyllius 32. ¶ Hístoboë uel histobœus, lígnum est in aratro ad iugum usq; protensum ínter bouem utrunq;, cuius apicem uocant coronen, Cælius. Τὸ τέλος τοῦ ἰσοδόεως τὸ μετὰ τὸν ζυγὸν, κορώνη, Pollux. Κόρωμ, (lego κορώνη,) τὸ ὠλενιαῖον μέρος τοῦ ῥυμοῦ, Hesychius. Apollonío lib. 3. annulum iugí significare uídetur, ut quídam in Lexicon retulit. ¶ Κορώνη significat etiam summam partem penís, quæ glans Latínis dícitur, Cælius. Et rursus, Eadem pars (inquit) quinto Therapeutices à Galeno balanus, à nobís etiam glans per símilitudinem uocatur. Κορώνη, τὸ ἄκρον τοῦ αἰδοίου. Ἔδηξέ τις τὸ αἰδοῖον αὐτοῦ ἄχρι τῆς κορώνης πεπονηκώς, Suidas. ¶ A corone, id est cornice aue, fortasís etiã naues κορωνίδες dicũtur, non solum quòd cornícis ínstar nigræ sint, sed etiam quòd ἄφλαστα (ligna uel tabulas, de qua uoce plura Varinus) in prora & puppi per curuaturam ínflexa habeant, nam & cornícis collum flexíbile est. Vídentur autem naues nigrę κορωνίδες dící, ad differentiam τῶν μιλτοπαρήων, id est minio rubentium, quarum in Bœotia Homerus meminit, Eustathius in Iliad. α. Idem alíbi coronen partẽ puppis ín nauí interpretatur. ¶ A cor-

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

nice aue, cui collum flexibile, in ianuis quoq; κορώνη per translationem dicta est, quæ & à coruo cō-
rax siue corácion appellatur, qua ianua clauditur, Eustathius. Et rursus, Κορώνη, τὸ κορακιον: ἢ μᾶλλον
ἡ τοῦ παλαιοῦ ὁ λειπος, ᾧ ὅτι τὴν θύραν ἐπρύσατο: id est, annulus quo ianua attrahi potest. Quod rursus ali
bi alijs uerbis effert, Κορώνη τὸ λειπίον ᾧ ὠθοῦσι τὴν θύραν. Item, Τὸ κορακιον ἢ ὁ λειπος, ᾧ ὅτι τὴν θύραν ἕλ
κύσαι. Item, Τὸ ἡ θύρας ἐπίσασγρον, quod & rhoptron uocatur. Córaca (id est coruum) appellatum
Homerus corónen nominat, Pollux. Et alibi, Quem nunc κόρακα uocant in ianua, Homerus κορώ
νην dixit. Κόρακι κλείεται θύρα, Posidippus apud eundem. Αὐτὴ δ' ἂρ ἦγ' ἐμάντε θοὰς ἀπέλυσε κορώνας, Ho
merus de Penelope aperiente ianuam: ubi Scholiastes κορώνας interpretatur λειπα, κόρακας. Vide expo
sitionem Eustathij in eum locum. Χρυσῆ δὲ πέλετο κορώνη, Idem de annulo ianuę ut Etymologus citat.
Κορώνη, annulus hostij quo pulsatur, uel ob figuram, uel ob garrulitatem sic dictus, ut quidam in Le- 10
xico uulgari annotauit. Simplicius Theocriti glossematarius citatur ab illo qui Epigrammata
Græca exposuit, & hæc eius uerba referuntur: Ἔστι δὲ κόραξ σιδηρᾶς ἐμπίπτων εἰς τὸ μέσον καὶ ὑπωκροτῶν τὴν
θύραν. uidetur autem non aliud sentire, quàm coracem esse annulum aut alterius figurę ferrum, quo
feriente ianua media pulsetur. ¶ Κορώνη pars est cubiti, ut Philoxenum aiunt scripsisse in libro
de dialecto Romanorum, per metaphoram à flexibili cornicis collo, ἐκ τοῦ ζώου ἡ κορώνης λυγίζῃ
εὐθύνας τὸν πρόχυλον, Eustathius. nimirum quod circa exortum illum siue processum in ulna ro-
tundum, quē κορώνην & κορωνὸν uocari legimus, brachij inflexus fiat. Radij & cubiti in brachio ex-
cessus ambos quidem coronas à rotunditate nominant: priuatim magnum posteriorem Attici ole-
cranum, Hippocrates anconem, Theophilus. Κορῶναι dicuntur duæ eminentiæ in imo occipitio,
uel sub parencephalide, quæ in duas cauitates laterum primi spondyli insident, Pollux. 20

¶ Coronis uocabulum deriuatum, κορωνὶς, uidetur quædam eadem quæ κορώνη primitiuum si-
gnificare, ut in præcedentibus annotatum est. Κορωνίδες propriè dicuntur ἔλασμάτα, id est germi-
na, Cælius & Varinus. nimirum ut & corone pro summa & extrema parte in alijs etiam rebus ac-
cipitur. sunt enim germina partes summæ, & quibus stirpes ceu coronantur. Κορωνὶς, quod supremū
& ultimum ędificio imponitur, τὸ ἄκρον ἢ τὸ τελευταῖον ἡ οἰκοδομῆς ἐπίθεμα, propriè uerò cacumen mon
tis, ἡ ἀκρώρεια, Suidas & Varinus. Coronida imposuisse (inquit Cælius) adagium est, significans ul
timam rei manum admotam, nec affectum opus, sed prorsus completum finitumq;, siquidem coro-
nis est quandoq; montis uertex, aut structuræ summum: quandoq; uerò quod in fine libri ponitur:
unde est adagionis origo, Quod in libro de Alexandri fortuna manifestum Plutarchus facit: Diony
sius, inquit, Philoxenum poetam in Latomias coniecit: quod quum illi tragœdiam à se concinna- 30
tam recoquendam emendandamq; tradidisset, totam is ἀπὸ τῆς ἀρχῆς μέχρι τῆς κορωνίδος πολιόγραφον, id est
ab initio ad coronidem usq; circunscripsit: quod est expūxit deleuitq;. nam πολιγράφειν est etiam ἀφα-
νίζειν, Hæc ille. Et paulò post, Hinc est illud Plutarchi elegantissimum, in sermone qui est An seni
administranda respublica: Qui uerò, inquit, ciuilibus actionibus & certaminibus innutritum non
permittit ad facē & uitæ coronidem progredi, prorsum ingratus est. Vide plura mox in prouerbio
Ad coronidem, ex Erasmo Rot. Κορωνὶς summa pars nauis est: & in genere pro summo accipitur:
οἷον, ἡ κορωνὶς ἡ σοφίας, id est summa uel perfectio sapientiæ, Etymologus. ¶ Κορωνὶς diminutiuum
est à κορώνη, de puppe nauis, Etymologus. Κορωνίσιν νῆσιν apud Homerum leguntur Iliad. β. & λ.
Grammatici καμπυλοπρύμνας interpretantur, id est quarum extremitates & puppes incuruę sunt. Vi
de etiam supra in Κορώνη. Κορώνη, omne quod incuruatum est, unde & naues coronides, Eustathius. 40
Sunt qui coronida nauis puppim interpretātur, quòd sit in eius apice curuatum rostrum. Quidam
rostratas exponunt. Ouidius lib. 15. naues coronatas dixit. Torta coronatæ soluunt retinacula na-
ues. Etymologus nihil quidem rostro simile in puppi nauis poni scribit, ut quidam inepte tradūt:
sed ita, Τίθεται ἡ κορωνὶς ὅπου ἡ πρύμνης τὸ νεώς, hoc est coronis dictio ponitur pro puppi nauis, eò quòd
puppis in summa naui sit. Ad coronidem usq;, Μέχρι τῆς κορωνίδος, prouerbium (apud Erasmū Rot.)
quum extremum finem rei significamus. A nauibus (inquit) translatum putant literatores, quibus
aliquid rostri speciem gerens solet addi. Corone Græcis uocatur quicquid uelut ornamenti gratia
rebus perfectis additur. Plutarchus aduersus Stoicos, Ἐκ προοιμίου καὶ ἀρχῆς ἄχρι κορωνίδος. id est, Ab in-
gressu & initio usq; ad coronidem, (ducta metaphora ut apparet à chori parodo, id est ingressu in fa
bulis.) Iucūdius erit quoties transfertur ad animum, ueluti si quis studiorum coronidem dicat, aut 50
moneat ut egregiè cœptis auream addat coronidem: aut uitæ laudabiliter actæ auream iubeat im-
poni coronidem, hoc est mortem piam, Hæc Erasmus. ¶ Coronis in libri calce apponi solita (in-
quit Cælius) ferè hanc præfert figuram J. (ego non erectam sed iacentem lineam pinxerim cum un
co deorsum uergente ⊃. Nam Aristophanis interpretes scribunt, esse lineam breuem utiq;, sed ab
inferiori parte flexam. Ex ijs uerò amplius Martialis carmē illustratur ex libro decimo, Si nimius
uideor, seraq; coronide longus Esse liber, legito pauca, libellus ero. Cæterum quod Græci coro-
nida impingere dicunt, Latinè ad umbilicum perducere non minus rectè dicitur. Nam poetæ ele-
gantissimi quum exactum opus significant, ad umbilicos se uenisse scribunt. Promissum carmen
iambos Ad umbilicum adducerem, Horatius in Epodo. Quem locum dum exponit Porphyrio, 60
ita scribit: Ad umbilicum adducere, pro finire & consummare opus posuit Horatius. quia in libri
fine ex ligno aut osse umbilici solent apponi. Plura de umbilico libris addi solito eundem in locum
lib. 15. cap. 20. Cælius congesit, quæ nos præterimus. Κορωνὶς, τὸ περισπώμενον, τὸ ὡσπερεικὸν ἐν τοῖς τέ-
λεσι τῶν βιβλίων, Etymologus. Coronis nota est corniculatæ lunæ figurā exprimens, in fine librorum

pingi

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

pingi solita, ut Aristophanis Scholia exponunt. Sic quidam in Lexico uulgari nescio quàm rectè, Coronis hac nota ⸗ʒ. (est autem quasi zẽta paruum, cuius apex supremus in rectam lineam extenditur longiusculè sinistrorsum) in fine uniuscuiusq; epodi ponitur apud Pindarum, ut in fine totius carminis Asteriscus, Hephæstion. Est autem idem signũ quod in uetere comœdia, ut passim apud Aristophanem habetur: de quo Aristophanis Scholiastes in Pluto, Cum carmina generis diuersi non sunt, sed ijsdem uersibus quibus ab initio actores utuntur, coronis uocatur, quoniam ijs finitis coronidis signum adijci soleat. id uerò est linea breuis deorsum inflexa. Alia igitur est coronis quæ in fine librorum quorumuis addebatur, & alia nimirum figura: alia quæ pingebatur in fine carminum quorundam in fabulis poetarum. Quando autem hæ coronides appingi solerent, pluribus ex
10 Hephæstione docet Cælius 15.19.20. & Varinum in Κο.

¶ Κόρων⊙ proparoxytonum, montis nomen. oxytonum uerò κορωνὸς angulum significat, Cyrillus. Οἱ γε μὴν ἤμων Ἀιχμῆς ὀξείῃσι κορωνιόωντα πέτηλα Βειθόμενα σταχύων, Hesiodus in Aspide. Id est, Metebant illi falcibus acutis culmos supremos uel coronatos, spicis grauidos. Sed alia lectio habet κορωνιόωντα, id est capitatos. spica enim in culmo instar corynæ uel clauæ est. κορώνησις apud Varinũ germinatio est, & κορωνῶδες ramosum. Paraphrasis Ioannis Pediasimi sic habet. οἱ μὲν ἐκείνων ἐν ἀρειπάναις ὀξείαις ἐθρίζον τὰ πέτηλα, ἤγουν τὰς καλάμας τὰς ἀκρομυδαμένας (uerbum obscurum uel corruptum) ἀπὸ τοῦ ἄσταχυς. Et paulò pòst, Scribitur etiam κορωνιόωντα, id est nigros. nam spicarũ aliæ sunt albæ, aliæ ruffę, aliæ nigræ, quæ & maximè probãtur. Κορωνιόωντα uerò interpretatur μελανθώσης, καὶ δι' εὐκαρπίαν εὔουσαι.

¶ Κορωνὸς oxytonum, superbus, elatus, ὁ γαῦρος καὶ ὑψαύχην. Κορωνῶν, γαυρούμενος. καὶ ἐκορώνα, ἐγαυρία, He
20 sychius & Varinus. Κόρων⊙, proparoxytonum, improbus, & taurus ὀρθόκερως, id est cornibus excelsis uel erectis, Idem. Et rursus Κορώνι⊙, bos cornua lunata habens. ¶ Ceruus πτερακόρων⊙ Hesiodo & Oppiano cognominatur, quòd cornicis uitam quater superet. ¶ Aristodemum tyrannum apud Cumas μαλακὸν cognominatum aliqui tradunt à barbaris hostibus, quo uerbo intelligatur ἀνήβητος, id est puber, quoniam id ætatis cum coætaneis etiamnum comantibus, quos inde coronistas uocant, in bello aduersum barbaros manu promptus apparuerit, &c. Cælius ex Dionysij Romanis antiquitatibus. ¶ Apud Rhodios festum siue ludus celebrabatur, in quo cornici aggregatio quędam hordei & id genus rerum aliarum fiebat: unde id, Καὶ τῇ κορώνῃ παρθέν⊙ φορεῖ σῦκα, id est, Cornici uirgo fert ficos. Qui uerò eiusmodi præessent curæ, dici coronistas inuenio: sicuti in libro de nominibus Alexandrinus commeminit Pamphilus. Quæ ab eisdem præcinerentur, id est τὰ ἀδώ
30 μενα, uel ut in alijs reperio τὰ δοδώμενα, id est quæ dabantur, (melius ἀδώμενα, ut Athenæus & Eustathius habent, quàm δοδώμενα ut Varinus & Hesychius) coronismata uocabant, Cælius ex Athenæo. Τὸ μαχίσιν Τὸ δὴ κορώνης ἄωτον δ' ἐπινέσσατε, Antiphanes apud Athenæum: ubi Plutarchus Rhodiacam quandam historiam esse ait, cuius iam olim sibi lectæ non amplius meminerit: scire uerò se Phœnicem Colophonium mentionem facere ἀνεβρῶν πινῶν ὡς ἀγειρόντων τῇ κορώνῃ, καὶ λεγόντων τοῦτο· Ἐδωλοὶ κορώνη χεῖρα (manum plenam) πρόσθετε καλῶν, Τὸ παιδὶ τὸ Ἀπόλλων⊙, ἢ λέχ⊙ τυγῶν, & reliqua. neque enim uersus omnes recitare libet, quòd plures sint, & ut uidetur corrupti. Eodẽ modo apud Rhodios uerno tempore pro hirundine colligebant, χελιδονίζειν id uocantes, ut suo loco narrabimus.

¶ Κορώνεως, ficus arbor fructus nigros proferens. Τὴν κορωνεὼν γε μεγέθυναν, Aristoph. in Pace. ubi Scholiastes docet κορώκιον etiam dici, quòd fructus eius colore coruum referat. quod Suidas
40 etiam & Varinus repetunt. Apud Varinum scribitur, Κορώνεον σῦκον, ὃ καὶ κορώκειον. Ischades (ficus) quædam uocabantur βασιλέως, aliæ Κορωνέως, Pollux. ¶ Monchar algorab, id est rostrum cornicis, Andreas Bellunensis. Coronion, sesamoides paruum, inter nomenclaturas Dioscoridi adiectas. Dioscorides quidem folia coronopodis ei tribuit. Est autem κορωνόπους herba à Dioscoride & medicis memorata, à foliorum similitudine ad cornicis pedem dicta, quam & κορακόποδα uocant, id est coruinum pedem. Κορωνοπόδιον herba à Tarentino ad inescationem piscium additur. Fuchsius Germanicè krãenfũß interpretatur, Tragus rappenfũß. Coronopus herba inter aculeatas à Theophrasto ponitur, sponteq; nascentes. interim & seritur medicinæ ad usum. Silago aut stilago dicitur à nostris, à Græcis etiam coronopodion, ut Galeno. Sunt Arabes qui hanc coruinum (pedem) uocent. nec prohibeo, dum res cõstet, quibus cuiq; libet uocibus utatur. Illud monendi sunt, herbam,
50 quæ modo pes coruinus ab officinis & herbicidis appellatur, non tam coronopoda uideri, quàm ranunculi genus, quod polyanthemon cognominatur. quandoquidem aculeata & oblonga esse coronopus herba traditur, & aluinis prodesse: coruinus autem pes, alijs eius & ranunculi similitudine conspicitur, plurimis foliorum diuisuris, cuius uel tactu solo pustulæ ambusti modo corporibus attolluntur, flore aureo copiosoq; quibus notis ranunculum polyanthemon uocatum cõijciunt, Hermolaus. Plura de coronopode scripsimus in Boue H. c. Fico folia sunt laciniosa & cruciformia, hoc est, ut Theophrastus inquit, σκολοπενδρῶδη. nisi quis κορωνοπενδρῶδη magis legendum putet. nam Hippocrates uerè inquit, folia sunt fico pedibus cornicis similia, Hermolaus. In Germania inferiore alicubi genus alij syluestris, foljs latiusculis geminis circa syluas & sæpes proueniens, nescio quam
60 ob causam cornicum porrum uocitant, krãelauch.

¶ Icones. Corone ciuitas in Peloponneso (uide mox inter propria nomina) quibusdam dicta creditur, quòd mœnium fundamenta defodientibus ænea sit inuenta cornix. cuius forte argumento rei in Acropoli æneum stabat Pallados simulacrum sub dio, cornicem manu tenens, Cælius.

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

Heron in Pneumaticis inter automata opera cornicem confingit, quæ se ad auiculas itidem fictas conuertat αὐτομάτως, Politianus in Miscellaneis cap. 97. ¶ Aegyptij in Hieroglyphicis Martem & Venerem scribentes, duas pingunt cornices, ut marem ac fœminam: & similiter cum nuptias innuunt: item ad designandum uirum qui cum uxore cõsuetudinem Veneream habeat, Orus. Eum qui iustam hominis ac legitimam uixerit ætatem uolẽtes monstrare, cornicem mortuam pingunt, propter longæuam eius ætatem, Idem. Eum qui in cõtinuo motu & animi intentione usque adeò uersetur, ut ne uescens quidem quiescat, significantes Aegyptij, cornicis pullos pingunt. hæc enim etiam uolans pullos pascit, Idem. Cornice, non ciconia, ut quidam putant, prisci concordiæ effigiem repræsentabant: quod uel Aeliano authore cõstat, qui cornices inter se fidissimas esse, & cum societatem coierint maximo se opere diligere testatur, Politianus. Vide in Ciconia a. Sed & in nomismatis aureis duobus Faustinæ Augustæ, manifestam prorsus imagunculam nuper mihi Laurentius Medices ostendit, cum titulo ipso Concordiæ, Idem. De Concordia dea Iuuenalis ita meminit: Quęq; salutato crepitat Concordia nido. Quo in loco (inquit Lilius Greg. Gyraldus) diuersa sentiunt. Et Probus quidem uetus interpres: In tutela, inquit, Concordiæ ciconia est. Templũ Concordiæ uetus fuit, in quo ciconia multa, &c. Merula de ciconia & ipse multa affert, ut hoc astrueret, & eum secutus Britannicus, item Valla Georg. Politianus uerò in Miscellaneis cornicem, non ciconiam intelligit: idq; tum Aeliano auctore de animalibus, tum quibusdam antiquis nomismatibus affirmat, quorum etiam ego nonnulla conspexi, Hæc ille. Mineruæ simulachrum quoddam legimus quod cornicem præferebat, Lil. Gr. Gyraldus.

¶ Propria. Coróne dicta, Κορώνη, quædã mulier Delijs ostendit locũ in quo natus esset Apollo, ut refert Plutarchus in libro de oraculorum defectu. Meretrix quædam Callisto nomine, cui mater Κορώνη fuerit, memoratur apud Athenæum lib. 13. Et rursus in eodem, Ἦν δὲ Κορώνη ἡ Ναννίδι θυγάτηρ τὸ δὲ τῆθος ἀναφόρεστα ἐκ πριπορνείας ὄνομα. hoc est, Corone scortum fuit Nannij scorti filia, neptis Coronæ similiter scorti. Coronus, Κορωνὸς, filius Thersandri. uide mox in Coronea ciuitate. Orthopolidis filia fuit Chrysorthe, hanc, ut putant, Apollo compressit, & ex ea natus puer Coronus est appellatus. Coroni filius Corax fuit, Pausanias in Corinthiacis. Fuit & Coronus quidam Lapithæ filius, cuius meminit Stephanus in Philaida. ¶ Coronen, id est cornicem, filiã Apollinis, legimus in Coronismatis dictis carminibus apud Athenæum. sed qui hæc cantillabant auem ipsam cornicem, per iocum forte, Apollinis filiam fecisse uidentur. ¶ Coronis, Κορωνὶς, una Hyadũ apud Hesiodum. Obseruatum in Pausaniæ monumentis (in Corinthiacis) deam in Sicyonia Coronidem coli, cuius tamen simulacrum peculiare templum habeat nullum: sed cum sacrificij appetit tempus, id in Palladis transferunt sacraria, honoreq; prosequũtur, Cælius. Coronis, alio nomine Arsinoë, nympha fuit, Phlegyæ, uel (ut alij tradunt) Leucippi filia: quæ ex Apolline Aesculapium peperit. Postea coruus auis sacra Apollini quum eam deprehendisset cum iuuene quodam Aemonio (Elati filio, cui Ischys nomen erat,) rem habentem, ad Apollinem detulit. Quare Apollo iratus eam (maturo iam partu, Seruius in septimum Aeneid.) sagittis interemit: factiq; tandem pœnitens, quum illam ab inferis nequiret reuocare, secto eius utero conceptum ex se eduxit infantem, eumq; Aesculapium appellauit, & Chironi centauro tradidit educandum, ut Grammatici annotarunt. Coronides (inquit Gyraldus) cognominatus est Aesculapius à matre, qua de re lege fabulã apud Ouidium libro 2. Metamorph. quæ ita incipit: Pulchrior in tota, quàm Lariſſæa Coronis, Non fuit Aemonia, placuit tibi Delphice certè, &c. quo loco Coronis Lariſſęa ab omnibus legitur, ab urbe Lariſſa. Ego uerò ex tertio hymno Pyth. Pindari, Lacerea legendum puto, ab urbe, cuius post Pindarum Hellanicus etiam & Stephanus meminêre: Hæc ille, pluribus etiam subiunctis de eadem hac Coronide ex Pindaro & eius Scholiaste, quæ breuitatis studio relinquimus. Homerus, inquit, & Hesiodus Χορωνίν uocant. ego nunquam à bonis authoribus per χ. scribi opinor.

¶ Corone, Κορώνη, urbs Messeniæ, quæ à Strabone etiam Coronea, κορώνεια dici uidetur. scribit enim Coroneam ciuitatem esse prope Heliconem in alto conditam, quam Cuarius fluuius alluat, ubi Pamboetia celebrata fuerit: cuius ciues Coronij (Κορώνειοι, Varinus per ει. scribit penultimam) dicantur, ut alterius Messeniacæ Coronenses, Κορωνεῖς, Eustathius in Iliad. β. Addit Bœoticam Coroneam à Corono Thersandri filio (Sisyphi nepote, Pausanias in Bœoticis) nominatam. Et alibi Coronen Messeniæ olim Pedasum dictam docet. Vide plura in Stephani Ethnicis & Onomastico nostro, de his & alijs etiam eiusdem nominis urbibus. In Peloponneso ad Pamisi fluuij dextram (ad mare, sub monte Temathia, Pausanias) Corone ciuitas fuit, à Bœotiæ Coronia (ex qua conditor eius oriundus fuit) sic appellatione ducta: uel quòd mœnium fundamẽta defodientibus ænea sit inuenta cornix, cuius forte argumento rei in Acropoli (arce) æneum stabat Pallados simulacrum sub dio, cornicem manu tenens, Cælius ex Messenicis Pausaniæ. ¶ Coronus, Κόρωνος proparoxytonum, Cyrillo montis nomen est.

¶ b. Ἀπριλλίῳ δὲ, λοιμῶδες θέρος ἀρχνίων πλήθει πεδιλησὶν, καὶ θείοις ἐαρινοῖς, ὅταν κορώνης ποσὶ ἔπελαγένητου, Plutarchus in libro de oraculorum defec. 1. Θεῖα quidem folia fici dicuntur, quæ figura ac diuisione cornicis pedem referunt, ut diximus supra in coronopodis herbæ mẽtione. Hesiodus libro secundo Operum nauigationem uernam cum folia summæ ficus tantum apparent, turgentia scilicet primo uêre, quantum cornicis uestigium terræ imprimitur, ὅσσον τ' ὠὶλιβᾶσπε κορώνη ἴχνι' ἐπιθείσῃ. Videtur

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

Videtur autem hæc comparatio foliȝ ficulni turgentis ad cornicis ueſtigium, quod ad magnitudinem, eò elegantior, quoniam figura etiam comparantur, ut ibidem in Scholijs Proclus teſtatur.

¶ c. Corniculæ in medio cœli, Baruch. 6. Ab arcturi ſydere ad hirundinum aduentum notatur eam in Mineruæ lucis templisq; rarò, alicubi omnino non aſpici, ſicut Athenis, Plinius. Κρώζειν uerbum, & nomen κρωγμὸς (à Moſchopulo) de cornicis uoce uſurpantur. Κρώζειν Aratus etiam de pullis gallinaceis dixit. Tum ueſpertinum cornix longæua reſultat, Auienus. Homerum infantem Aegyptijs parentibus ortum, fabulantur cum mel aliquando ex Aegyptiæ nutricis uberibus in os eius manaſſet, ea nocte nouē uoces diuerſas ædidiſſe, hirundinis, pauonis, columbæ, cornicis, perdicis, porphyrionis, ſturni, luſciniæ & merulæ, ut recitaui in Colūba Liuia ex Euſtathio.

¶ Φυλόμαχον τὸν πάντα φαγεῖν βόρον, ὃς κορώνῃ γαννυχικῷ αὐτὴ ῥωγὰς ἔχει κάπετον, Poſidippus in Phylomachum gulonem. Κίκιμον, ἡ κορώνης ὀπήριον, id eſt excrementum cornicis, Heſych. & Varin.

¶ c. Ad nuncupatum lacum Mœrida (Myridis, Cælius qui & Græca Aeliani uerba recitat 25. 28.) in Aegypto, ubi Crocodilon oppidum eſt, Cornicis ſepulchrū oſtenditur: cuius cauſam Aegyptij eam afferunt, quòd cum eorum rex, cui Marrhes nomē eſſet, cornicem ualde cicurem haberet, quæ poſtquam audiſſet quò uolatus dirigendus, & quænam regio tranſeunda, & ubi terrarum requieſcendum eſſet, eò regis literas ocyus quàm quiuis nuncius perferret, eam mortuā & ſepulchri honore affecit, & cippo ornauit, Aelianus.

¶ Cornicem occiſam tandiu relinques donec puteat. cadauer iam fœtidum expones in locum ubi mures aranei ſunt, conuenient illi ad hanc eſcam conſumendam qui in domo fuerint omnes: & ita congregati uel ſcopis uel aliter occidi capiue poterunt, ut nuper ex homine quodam polyiſtore cognouimus. ¶ Ad amorem coniugalē, Si uir geſtauerit cornicis maſculæ cor, mulier fœminæ, mutuo inter ſe amore pariter per omnem uitam concordes degent, Kiranides. Cornicis interiora aſſa ſi mulieri ignoranti dederis, ualde te diliget, Idem.

¶ g. Si cui pedes dolent, cornicem capias illæſam, & poſteriorem digitum dextri pedis cornicis abſcinde à pede iuxta crus per puerum incorruptum: & ligans filum ſuſpende uel circumnecte. cornicem uerò terebinthino unguēto uel oleo totam unge, & dimitte eam uiuam uolare. Digitum uerò eius (illigatum pelli ceruinæ) circūliga patienti pedi, &c. Kiranides: qui etiam uerba quædam concepta ſimul effari iubet.

¶ h. Coronidis in cornicem mutatæ fabulam proſequitur Ouidius Metam. 2. Leucippe, Arſtippe & Alcithoe ſorores, dictæ Minyades, mutatæ ſunt, una in cornicē, altera in ueſpertilionem, tertia in noctuam, Aelianus Variorum lib. 3. Socrates Platonis inuidiam & improbitatem notans narrauit amicis in ſomnis ſibi uiſum Platonem in cornicem mutatum, caput ſuum inuadere & lancinare caluitium, Athenæus lib. 12.

¶ Cornix auis eſt augurijs & incantationibus apta, Albertus. Cornicem aiunt augures hominum curas ſignificationibus agere, inſidiarum uias monſtrare, futura prædicere. Magnū nefas hoc credere, Deum conſilia ſua cornicibus mandare, Iſidorus. Obſeruatū eſt, ut minora auſpicia ſemper maioribus cedant, licet priora ſint: ſiquidem cornicis aut columbarum auſpicia, aquila ſuperueniente irrita fiunt, Alexander ab Alex. Auium uoces uſque adeò uariæ ſunt pro diuerſis earum affectibus, ut earum uarietatis differentias omnes obſeruare difficillimū foret. itaq; cornicis & corui uarietatem augures aliquatenus obſeruarunt, cæteris tanquam ſupra hominis captum differentijs relictis, Porphyrius lib. 3. de abſtinentia ab animatis. Oſcinum tripudium (augurium) eſt quod oris cantu ſignificat quid portēdi cum cecinit coruus, cornix, &c. Feſtus. Et rurſus, Oſcines aues Appius Claudius eſſe ait, quę ore canentes faciant auſpicium, ut coruus, cornix, &c. Quid augur? cur à dextra coruus, à ſiniſtra cornix faciat ratum? Cicero 1. de diuinatione. Φθονερὰ γὰρ ἡ κορώνη ῥῶναι, Ariſtoph. in Equitibus. Coruus uel cornix crocitans, uel quæuis auis augurifica, quid ſignificet per duodecim ſigna Luna in eis exiſtente, docet Auguſtinus Niphus libro primo de augurijs; tabula ſexta. Vlpij Traiani imperium adueniens pleraq; mirifica denunciauerunt, in queis præcipuum, cornix è faſtigio Capitolij Attícis ſermonibus effata, Καλῶς ἔστω, S. Aurelius Victor. Aues nigræ inauſpicatæ habebantur, ut cornix, coruus, bubo, Scoppa. Cornix ales eſt inauſpicatæ garrulitatis, à quibuſdam tamen laudata, Plinius. Inauſpicatiſsima eſt fœtus tempore, qui accidit poſt ſolſtitium, Idem. Sæpe ſiniſtra caua prædixit ab ilice cornix, Vergilius Aegl. 9. Vbi Seruius, Augures, inquit, deſignant ſpatia lituo, & eis dant nomina, ut prima pars dicatur antica, poſterior poſtica: item dextra & ſiniſtra. Modo ergo cornicem ab amica ad ſiniſtram partem uolaſſe dicit, & in caua ilice conſediſſe, quæ res agrorum damnum ſignificabat per milites clamore gaudentes & litibus, ſicut cornix etiam. Nam hæc auis & clamore lætatur & alias frequēter inuadit, Sic ille. A dextra coruus, & à ſiniſtra cornix uel picus, ſpem non ambiguam & ratum auſpicium fecēre; Alexander ab Alexand. ex hoc Plauti nimirum in Aſinaria, Picus & cornix eſt ab læua, coruus porrò ab dextera. Teq; nec lęuus uetet ire picus, Nec uaga cornix, Hor. Car. 3. 27. Cornicis per Iunonem immiſſæ augurium, cum Iaſon & Medea amantes cōuenturi eſſent, Apollonius deſcribit lib. 3. Argonaut. De augurio ex cornice ſolitaria apparente, uide ſupra in D. ¶ Cornix non placuit Mineruæ: an quia garritu pluuioſæ nuncia lucis Dicar, & infelix omen habere putor? Siue quòd excerpam baccas pallentis oliuæ, Io. Vrſinus. Cornix inuiſa Mineruæ dicitur, quòd prodidiſſet ei

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

tres filias Cecropis quæ Erichthonium in ciſta incluſum eis ſeruandum dederat, & ne inſpicerent prohibuerat, ut proſequitur Ouidius lib. 2. Metam. In arce Coronæ urbis Meſſenię Palladis ſimulacrum erat ſub dio cornicem manu geſtans, Pauſanias. Corniſcarum diuarum locus trans Tyberim erat cornicibus dicatus, quod in Iunonis tutela eſſe putabantur, Perottus. Rex Calechut cum cibum ſumere deſierit, mox ſacerdotes quicquid dapum ſuperfluit, in locum quendam transferũt, inq; nuda humo collocant: quo facto rurſus & iterum manibus complosis excitant corniculas aues nigricantes, quæ ad hoc unũ aluntur, hę enim ſigno huiuſmodi aſſueuêre. propterea ueluti teſſera data ilico aduolant, regiasq; reliquias depaſcuntur. Has uolucres nefas eſt lædere. ob eam rem tutò uolitant quocunq; libuerit, Ludouicus Romanus 5. 3.

¶ Ne ſi forte ſuas repetitum uenerit olim Grex auiũ plumas, moueat cornicula riſum, Furtiuis nudata coloribus, Horatius in epiſtolis 1. 3. ex apologo Aeſopi. Vide in Graculo h. in prouerbio Aeſopicus graculus.

¶ PROVERBIA. Cornicari, uide ſupra in a. ¶ Acanthida uincit cornix, prouerbium uſurpatum Calphurnio in Bucolicis Aegl. 6. Nyctilon ut cantu rudis exuperauerit Alcon Aſtyle, credibile eſt ut uincat acanthida cornix, Vocalem ſuperet ſi dirus aëdona bubo. ¶ Prouerbium, Tam rarum ac alba cornix, dictum eſt ſupra in B. ¶ Aquilam cornix prouocat, Vide in Aquila h. ¶ Domum cum facis ne relinquas impolitam, Ne forte inſideat cornicans garrula cornix, Heſiodus in Operibus. Græci uerſus hi ſunt, Μηδὲ δόμον ποιῶν ἀνεπίξεσον καταλείπειν, Μή τοι ἐφεζομένη κρώζῃ λακέρυζα κορώνη. Proclus interpres (inquit Eraſmus) admonet locum hunc bifariam accipi, quibuſdam uideri monere poetam uti quiſq; domicilium ante hyemem abſoluẽdum curet, ne tum non habeat quo depellat frigoris moleſtiam. hyemem enim cornicis indicatam ſymbolo, uidelicet auis hybernæ. Alij putant ſignificatum ædificium ſemel inſtitutum non oportere imperfectum relinquere, ne uulgo riſui ſis: & qui pręterierint obloquantur carpantq; leuitatem tuam, qui quòd cœperis non abſoluas. Eam autem obtrectantium petulantiam per cornicem uoluit indicare poeta, nempe auem garrulam & obſtreperam, ut hinc etiam uerbum prouerbiale ductũ ſit κρώζῃ. At ipſi Proculo magis probatur, ut καθολικῶς accipiamus, unicuiq; negotio, quod ſemel inſtituerimus, finem idoneum imponendum, ut nihil omnino deſideretur, & ubiq; connitendum ad perfectionem. Id quò longius auocabitur à ſimplici ſermone, hoc uenuſtius fiet, & magis prouerbiale. Veluti ſi quis adhortetur aliquem, ne literarum ſtudiũ deſerat, ſed laudabiliter inſtitutis ſummam imponat manum, ne uulgo ludibrio ſit quòd à bene cœptis deſtiterit, Hęc omnia Eraſmus. Nos hoc inſuper obſeruauimus pro ἀνεπίξεσον aliâs legi ἀνεπίρρεκτον, quod Scholia exponũt ἀθυμάσον ἢ ἀτελέωτον. ¶ Aliud noctua, aliud cornix ſonat, Vide ſupra in Cornice D. ¶ Cornicum oculos configere, prouerbium de quo non ſatis liquet unde ſit natum, ex apologo quopiam, an ex euentu, an ex metaphora ſumptum. Videtur autem perinde ualere quaſi dicas, nouo quodam inuento ueterum eruditionem obſcurare, efficereq; ut ſuperiores nihil ſciſſe, nihil uidiſſe uideantur. Effertur autem per ironiam. Fieri quidem poteſt ut cornicum uiuacitas & concordia huic adagioni locum fecerit: ut is uideatur cornicum oculos uelle configere, quiſquis ea quæ antiquitas magno conſenſu approbauit, damnare ac reſcindere conetur. Nec admodum abſurdum, ſi quis in hunc modum accipiat, ut dicatur oculos cornicum cõfigere, qui perſpicaciſſimis oculatiſſimisq; uiſum adimat offundatq; tenebras: aut qui rem ipſiſſimam acu, quod aiunt, tangat, tantus uidelicet artifex, ut nõ ſolum ſcopum aut auem uerum & ipſos oculos iaculo feriat, Sic Eraſmus. apud quem pluribus leges quomodo Tullius & d. Hieronymus hoc prouerbio uſi ſint. Nec admodum diuerſe, inquit, uſurpauit Macrobius libro Saturnalium ſeptimo, his uerbis: Et quia his loquendi labyrinthis nos impares fatemur, age Vecti, hortemur Euſtathium, ut recepta contraria diſpoſitione, quicquid pro uario cibo dici poteſt, uelit communicare nobiſcum: ut ſuis telis lingua uiolenta ſuccumbat, & Græcus Græco eripiat hunc plauſum, tanquam cornix cornici oculos effodiat. Prouerbium in M. Tullij oratione poſitum, Cornicum oculos configere, non tam enarrat Valla, quàm implicat, Cælius Rhodig. 25. 28. ubi ne ipſe quidem huius prouerbij uim explicat, quamuis id ſe feciſſe inſinuet. ¶ Cornix ſcorpium, ſubaudi rapuit: Quadrat in hos qui parant eos lædere, unde tantundem mali ſint uiciſſim accepturi. Quemadmodum cornix correpto ſcorpio, arcuata illius cauda uulnus accepit letale, perijtq; de qua re extat Græcum epigramma Archiæ, quod Eraſmus recitat, & carmine etiam Latino reddit. Atq; id (inquit idem Eraſmus) in rebus humanis frequenter uſu uenire ſolet, ut qui cepiſſe uideatur, ipſe captus ſit. Queamdmodum & Horatius, Græcia capta ferũ uictorem cepit. Cornix ſcorpium, parœmia in eos qui tum grauia, tum nocumenti inferentia plurimum toto petunt conatu, Cęlius ex Suida & Heſychio. Vide Emblema Alciati in fine hiſtorię Corui. Huic affine eſt illud, Coruus ſerpentem. ¶ Cornicibus uiuacior, prouerbium explicatum ſupra in C.

¶ Habent & Germani ſua à cornice prouerbia, qualia ſunt: **Sie krãe gehet jres hupfens nit ab.** id eſt, Cornix ſuam claudicationem non deſerit: de ijs qui nunquam mutaturi ſunt ingenium. quicquid enim natiuum, id haud facile mutatur. Eiuſdem ſententiæ eſt illud, Aethiops non dealbeſcit. **Ein krãe beiſſet der anderen kein aug auß.** id eſt, Cornix una alterius oculos morſu non excæcat. quo ſenſu illud effertur, Beſtia nouit beſtiam.

¶ Emblema Alciati, quod inſcribitur in ſimulacrum Spei.

Quæ

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

Quæ tibi adest uolucris? cornix fidissimus oscen, Est bene cum nequeat dicere: dicit, Erit, &c.

¶ Aliud eiusdem sub titulo, Prudens magis quàm loquax.

Noctua Cecropijs insignia præstat Athenis, Inter aues sani noctua consilij.
Armiferæ merito obsequijs sacrata Mineruæ est, Garrula quo cornix cesserat ante loco.

¶ Aliud Concordia inscriptum, uel Concordiæ symbolum.

Cornicum mira inter se concordia uitæ est, Inq; uicem nunquã contaminata fides.
Hinc uolucres hæc sceptra gerunt, quòd scilicet omnes Cõsensu populi stantq; cadũtq; duces;
Quem si de medio tollas, discordia præceps Aduolat, & secum regia fata trahit.

¶ Eiusdem Emblema quod inscribitur, Iusta ultio, de coruo scorpium rapiẽte, referam in Coruo h. quanquam prouerbium cornici eam historiam tribuat, ut supra dictum est.

DE CORNICIBVS DIVERSIS: ET PRIMVM de Cornice frugiuora.

COCIX Latinè uocatur auis, cornice maior, rostro magno & albo iuxtà caput ubi sunt nares, ea carnes non gustat, & à quibusdam graculus uocatur, Germanicè **touch**, (lego **rũch**,) Albertus. Sed quòd Latinè cocix uocetur, sine authore scribit. omnino enim inusitata est hæc uox Latinis scriptoribus. coccyx quidem Græcis cuculum sonat. Vide in Cornice A. Graculum etiam nõ esse, ex graculorum historia facile conuincetur. Cornix quædam graniuora est, rostro albo, cætera nigra, hanc σπερμολόγον, id est frugilegam Aristotelis, Longolius esse coniecit, Turnerus. Spermologus, uulgò **ein roeck**, Longolius. Apud Anglos etiam, ut audio, rook uocatur hæc auis, rostro nõ planè nigro, sed posterius albicante, eodemq; scabriore, unde nomen fortasis à Germanis impositum ab asperitate: in agris degens, non ut cornices propriè dictæ, quæ & carniuoræ sunt, circa domos & sterquilinia: in arboribus nidificans. Σπερμολόγοι, κολοιῶδες ζῶον, Hesychius.

¶ CORNIX fera & syluestris, uulgò Germanis **Holtkrae**, maior reliquis. color ei partim cinereus ad albedinem uergens: partim fuscus, ut in capite & collo. alæ uarijs mixtim coloribus tinctæ, degit in syluis, Eberus & Peucerus.

DE CORNICE VARIA.

CORNIX uaria, quæ partim cinerea est, partim (nigra,) à Germania inferiore recedit æstate, & reuertens autumno manet per hyemem, sed à superiore Germania uersus meridiẽ nunquam recedit. Causa est, quia in inferiori parte Germaniæ sunt loca aquosa ex quorũ uaporibus aër hyemé temperatur, in superiori uerò est aer purissimus, & loca perquam alta, ad quæ æstate accedunt, Albertus. Cornix cinerea, σποδιάς, Germanis **Schiltkrae**, **Nãbelkrae**, Eberus & Peucerus. Est & marina quædam cornix, quam aliqui hybernam cornicem uocant, capite, cauda & alis nigris, cætera cinerea. an hanc aliquando uiderint Aristoteles & Plinius, dubito. nam de ea nusquam mentionem fecerunt, Turnerus. Cornices istæ in Heluetia nunquam nidificant, ut audio. migrant enim aliò. Ab Italis, ni fallor, mulacchiæ uel munacchiæ dicuntur. aues enim è cornicum genere sic uocari Alunnus author est. In huius nido reperiri fabulantur herbam uel radicem, quæ gestantem inuisibilem reddat: quod alij de corui nido nugantur: Vide in Coruo H. d. Audio hanc cornicem in Germania inferiori **Bundtekrãe** uel **Pundterkrãe** uocari, & in cibũ admitti: aduenire hyeme, ideoq; pueros eis imprecari, **Pundterkrãe gott gãbe dir den range, Su bringst den kalten winter iñs lande.** Gallicè cornicem syluestrem dici, corneille sauage. **Eine Bundtekrãe macket gheinen winter.** id est, Cornix una hyemem nõ facit, prouerbium apud Vuestphalos celebratum: cui illud Græcorum respondet, Vna hirundo non facit uer. Est autem cornix (uaria) hyemis nuncia, & æstate ingruente auolat, Tappius.

¶ Cornix uaria (captam Decembri mense apud nos nuper obseruaui) dorso, uentre & collo cinereis est, (sed dorsum in medio etiam nigricantibus maculis distinguitur: à quibus fortè punctis & reliqua etiam colorũ uarietate, **Pundterkrãe** Germanis inferioribus appellatur,) cæteris partibus nigris, alis scilicet, cauda, capite, cruribus & colli parte inferiore. Sed hæ pleræq; ita nigræ sunt, ut ad cœruleum siue Indicum colorem uergant. Mentum (hoc est, pars infra oculos & rostrũ) præ cæteris atrum est. Plumæ quædam sui generis, setiformes ferè, bonã rostri superioris partem ultra nares usq; tegunt. In uentre dissectæ reperi quisquilias quasdam & cortices granorum quorundam, & substantiam quandam albam pinguem ex ijsdem forte granis concretã, & lapillos. In iecore fel nullum, siue quòd non habeat, siue quòd globo bõbardæ (quo interempta erat) uiscera essent confracta.

DE CORNICE AQVATICA ET MARINA.

MORPETENSES in Anglia cornicem aquaticam uocant auẽ, quæ sturno paulò minor est, corpore toto nigro, excepto uentre albo. Caudam habet breuiusculam, rostrum alcedone, (alcedo ei est ispida uulgò dicta) paulò breuius. Ante uolatum alcedonis (ispidæ) more crebrò nutat, & in uo-

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

latu gemit, uoce alcedonem ita refert, ut, nisi uideas, alcedonem esse iurares. Hanc apud Morpetenses in ripis fluminum, non procul à mari, uidi, aliâs nusquam. Piscículis uíctitat ut alcedones, Turnerus. Audio hanc auem apud nos quoq; reperiri circa Limagum fluuium.

CORNIX Marina, κορώνη θαλασσία uel ἁλίαι & ἁλιαία, Homero etiam simpliciter κορώνη dicta, & alibi τανύγλωσσος, id est linguã exerens cognominata, Eustathio, Suidę & Hesychio non alia quàm æthyia est, Arrianus distinguit. Vide supra in Aethyia statim post Mergum, & in Cornice H.a. Circa spelunca Calypsûs erat nemus, in quo & alię aues nidificabãt, τανύγλωσσοί τε (παχύγλωσσοι, Schol.) κορῶναι ἐινάλιαι, τῇσίν τε θαλάσσια ἔργα μέμηλε, Homerus Odyss. E. id est cornices marinę, piscari & pisces deuorare (hoc enim per marina opera intelligit poeta Eustathio) solitę. Oceani Germanici accolæ Schyrkryen (forte quasi clamosas cornices, uel nomine per onomatopœiam facto) cornices quasdam appellant, quæ aquilam marinam (Ern dictam ab eis) sequuntur, & reliquias eius deuorant. Fulicæ quædam marinæ apud Frisios Marcol dictæ (nescio à marine an à mergo) cadaueribus uescuntur, & coruorum instar odio habentur: de quibus, num phalacrocoraces, aut potius cornices marinæ sint, inquirendum.

¶ Pyrrhocoracem, circa Athesin Germani uocant Steinkrãe, id est cornicem rupium: quòd in rupibus degat & nidificet, eandem Anglus Eliota cornicem Cornubiæ appellat. ¶ In Lotharingia coruum syluaticum quem post Corui historiam describemus, cornicem marinam, corneille de meer, nominari audio. Multa enim rara & peregrina, uulgus marina uocitat.

CORVINO GENERI COMMVNIA QVAEDAM.

CORVINI generis aues (ὄρνεα κορακώδεα) appello coruorum, cornicum, graculorum, & huiusmodi species. Coruini generis auibus robustum & prædurum rostrum est, Aristot. Minus Venere ualent, & rarò solent coire, Idem. Ex his corui & cornices coniugia seruant. Gregatim degunt ferè. Corui & cæteræ omnes coruini generis aues, præter cornices, pellũt nidis pullos ac uolare cogunt, Plin. Curant pullos diu etiam postquam euolauerint è nidis, comitantur enim uolantes & pascunt, præcipuè cornix: deinde cocix (sic ipse uocat ineptè) quæ maior est cornice, rostro albicante, uulgò ein Rũch: & monedula, & plura alia auium genera his similia, Albertus in Aristot. de hist. anim. 6. 6.

DE CORVO.

CORVVS

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

A.

CORVVS est auis maior & perfectior in suo genere, Albert. Complectimur autem corui ni generis appellatione (ut Aristoteles nominat) coruum, cornicē, & monedulam siue graculum. Cornix & coruus congeneres sunt, Theon Scholiastes Arati. Coruus & gracūlus eiusdem generis sunt, Crescentieñ. ¶ Hebræis coruus oreb, עורב, dicitur: pro qua uoce Deuteron. 14. Chaldæus trāstulit עורבא, ureba: Arabs, גראבירב, gerabib: Persa, בלך, calak: Septuaginta κόραξ: Hieronymus, coruus. Videtur autem (ut doctus quidam apud nos coniecit) omne genus coruinum hoc uocabulo indicari, ut præter coruum, cornix, graculus, pyrrhocorax, &c. nam Deuteron. 14. legitur, Omnis coruus iuxta genus suum. Orebim, id est corui, numero plurali, Leuit. 11. Psalmo etiam 147. & Esaiæ 34. pro oreb coruus à Græcis & Latinis redditur. Regiel algerab, pes coruinus, herbæ nomen apud Auicennā 2. 568. Sed Bellunensis in Glossis Auicennæ Monchar algorab, rostrum cornicis transfert. Syluaticus gorab coruum uertit. conciliari possunt, si gorab uel oreb, generis uocabulū esse dicamus. Alchorab, id est coruus, initio hyemis parit quatuordecim diebus, &c. Albertus ex Auicēna. Verū Aristoteles id de alcyone scribit, quod & Albertus agnoscit: sed fortè, inquit, Aristoteles de coruo marino sentit, ut alcyon à coloris similitudine hoc nomen tulerit. Sed in hoc etiam errat. neque enim alcyon nigra est auis. Rursus alibi idem Albertus, Coruus abka (inquit) est coruus communis magnus: hunc miluum interimere scribit, ubi Aristoteles habet, non coruum, sed cornicem occidere tapynum, de hist. anim. 9. 1. Pes alacona, id est pes corui, Syluaticus. ¶ Coruus apud ueteres Græcos κόραξ, hodie uulgò κόρακας dicitur. Italicè coruo uel corbo. Hispanicè cueruo. Gallicè corbeau. Germanicè **Rapp** uel **Rab**, quæ uox ab Hebraica orab uel gorab facta uideri potest per aphæresin. Flandris, **Raue**. Anglicè a rauen, uel crowe, quanquam & cornicem sic interpretatur Eliota. Illyricè, hawran.

¶ Albertus cornicem alibi cum coruo, alibi cum monedula confundit, Auicennæ interpretem barbarum sequutus. Idem coronen, id est cornicem, Græcæ linguæ ignarus coruū interpretatur.

¶ Corui ueri & maiores Germanicè (Saxonicè) dicuntur **Kolckraben** à sono uocis, qui pullos per quadragesimam excludunt. altera species corui à Saxonibus dicitur **Corracken**, quæ æstate circa solstitium excludit pullos, de quibus loquitur hoc carmen: Coruus maturis frugibus oua refert, Christoph. Encelius.

B.

Theophrastus tradit in Asia inuectitios esse coruos, Plinius. In Cranone Thessaliæ duos tantum coruos in ciuitate esse dicunt: qui cum pullos ædiderint, discedant, & alios duos ex se genitos relinquant, Aristot. in Mirabilibus & Plinius. Hęc apud Eustathium Crannon nî. duplici scribitur, ciuitas quæ aliâs Ephyre. Cranon in Thessalia, ut Hecatæus inquit, oppidum iuxta Tempe, ubi nunquam plures duobus corui sunt. Fuit & in Epiro Cranon, &c. Hermolaus in Plinīū. ¶ Coruus maior est cornice, Turnerus. In Aegypto minores quàm in Græcia fiunt, Aristot. ¶ Coruus auis est nigerrima, Perottus. Totus est niger, rostro & corpore ualidis, Albertus. Corui pennæ per magna frigora interdum albicant, Aristot. Et alibi, Iam perdix uisa est alba, & coruus, &c. Arcesilao regnante apud Cyrenæos coruus albus apparuit, de quo triste oraculum ferebatur, &c. Heraclides in republica Cyrenæorum. Coruus albus de rariis inuentu dixit Iuuenalis hoc hemistichio, Coruo quoq; rarior albo. Ammianus in Epigrammate, Θᾶσσον ἴδῃς λευκοὺς κόρακας πτῶκάς τε κύλλωνας ἐυρεῖν. Id est, Aut albus coruus prius, aut testudo uolucris Inuenietur. Galenus libro de naturalibus facultatibus primo, Itaq; Lycus (inquit) dum palàm est eum neq; uera loqui, neque eadem cum Erasistrato, similis uidetur albo coruo, qui nec ipsis coruis admisceri possit ob colorem, nec columbis ob magnitudinem. Conueniet in hominem sui ingenij & alienum à sensu communi. Sunt enim quos pudet usquam cum quoquam consentire, quasi nihil uerum sit, nisi diuersum sit, Hæc Erasmus in Prouerbijs. Phœnices in Rhodo ciuitatem Achęam obtinebant duce Phalantho, eam cum Iphiclus Grecorum dux obsideret, obsessi negligentiores erant, quòd nunquam futurum sperarent se expugnatum iri, propter oraculum quo eis promittebatur ciuitatem tandiu in eorum potestate futuram, donec corui albi & in crateribus pisces apparerent. Hoc cognito Iphiclus, capto cuidam Phalanthi familiari qui ex urbe aquatū prodierat, persuadet ut pisciculos ex proximo illic fonte captos in urna secum deferret, & eos in craterem è quo uinum Phalantho miscebatur, immitteret. Id ita factū est, eodemq; tempore Iphiclus coruos aliquot gypso illitos dimisit. His uisis Iphiclus territus, & oraculo iam satisfactum existimans, conditionibus ab Iphiclo acceptis urbem tradidit, &c. Athenæus lib. 8. In ueteribus memorijs obseruatum, Bœotia Thracum impetu, & bellico furore deuastata, redditum ijs, qui stragibus superfuerant, ex intimo specu oraculum, Ibi sedem firmaturos, ubi coruos albentes conspicati forent. Id uerò in Thessalia mox factum ad Pagæaticum sinum. Illorum nanq; oblati aspectibus sunt, Soli qui dicebantur sacri corui, quos uino madentes pueri gypso litos emiserant, Cęlius. Eadem historia copiosius ex Erasmi Chiliadibus recitabitur infra in Prouerbio, Ad coruos. Fabula corui ex candido in nigrum mutati, describitur ab Ouidio Metam. lib. 2. fingit autem ab irato Apolline colorem atrum ei inductum, quòd in causa fuisset ut Coronidem (quæ Aesculapium ex eo conceperat) nunciato ipsius cum iuuene Aemonio cōcubitu,

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

ſubita ira commotus ſagitta conficeret. Vide Higinum in Hydra. Ipſi apud Alphonſum Siciliæ regem, dum Neapoli ſub Calliſto pontifice eſſemus, uidimus coruum ei à rege Britanniæ miſſum, mi ro candore cõſpicuum, Perottus. Olaus Magnus ſcribit in regionibus Septentrionalibus quibuſ dam coruos albos abunde conſpici. Monedulas iam uidimus propter frigus regionis naſci albas, & ſimiliter coruos: figura quidem indicante eas uerè eſſe de ſpecie monedularum & coruorum, Al bertus. Coruum album in Noruegia uidere raritas nulla eſt, Gybertus Longolius. Io. Carus qui cum Hiſpanis in nouum orbem nauigauit, albos coruos & merulas iſtic ſe uidiſſe adſerit, Idem. Coruus dealbabitur, ut quidam (nugator, ut uidetur) nobis retulit, ſi ouum corui pinguedine uel ce rebro felis illitum, gallinæ albæ loco frigido incubandum ſupponatur. ¶ Coruum uiridem ex In dia aduectum Monaci (quod oppidum eſt Bauariæ) nuper ſibi uiſum quidam nobis retulit. Cor- 10
uus ætatis initio minus nigricans eſt, quum cœleſti rore paſcitur, ut ſcribit Caſsiodorus & prophe ticus perdocet pſalmus, Cælius.

¶ Coruini generis auibus robuſtum & prædurum roſtrum eſt, Ariſtot. aptum ſcilicet ad fran gendum cibum & ad pugnandum, Albertus. Qui naſum habent aduncum à fronte ſtatim, (ſiue ἐπίγρυπον ἀπὸ τοῦ μετώπου ὀυθὺς ἀγομφίλιον,) impudentes ſunt, inſtar coruorum, Ariſtot. in Phyſiog. Qui bus oculi lucidi ſunt, (σιλπνοί,) ij libidinoſi (λάγνοι) habentur, ceu qui gallos & coruos hac parte refe rant, Ibidem. ¶ Coruus pro ingluuie gulam habet patentiorem propius uentriculum, Ariſtot. Aues quædam carent ſinu illo in quem ex gutture demittunt concoctione maturata, ſed gula pa tentiore utuntur, ut graculi, corui, Plinius. ¶ Coruis, alijs uentri, alijs inteſtino fel iungitur, Ari ſtot. Fel renibus, & parte tantum altera iungitur inteſtino, in coruis, coturnicibus, &c. Plinius. 20

C.

Cornix ac coruus inſigniter aquis oblectantur, ut Theon Arati interpres ſcribit. nam cum ea rum alitum corpora admodum ſicca ſint, humentia expetunt. quin & ſolitudinis amicum animal coruus eſt prouerbio ſuffragante, βάλλ' ἐς κόρακας, Cælius. ¶ Corui carniuori ſunt. Frequenter ci bos uenantur, ſed carne morticina, hoc eſt animalis per ſe mortui ueſcuntur, ut uultures & aquila rum genera, Grapaldus. Cadaueribus ueſcuntur, Scholiaſtes Ariſtophanis & Author de nat. r. Hinc prouerbium βαλλ' ἐς κόρακας: & illud Horatij epiſtola 7. Non paſces in cruce coruos, id eſt, non ſuſpenderis. Delphini cum pompylum guſtauerunt, inefficaces ſtupidiq; redditi fluctu in lit tora eijciuntur, ubi à coruis gauijsq; cæteris q; maritimis auibus exeduntur, Aelianus. Terra tene ra eſt (ut Cato uocat) colore pulla, temperatæ ubertatis, mollis facilisq; culture, &c. quam recentem 30
exquirunt improbæ alites uomerem comitantes, coruiq;, aratoris ueſtigia ipſa rodentes, Plinius. Corui & cornices multiplici cibo utuntur, omnibus cadaueribus inhiant, uniuerſisq; ſeminibus in ſidiantur, fructus arborum perſequuntur, Macrobius. Coruus ætatis initio minus nigricans eſt, quum cœleſti rore paſcitur, ut ſcribit Caſſiodorus & propheticus perdocet pſalmus, Cælius. Nos corui pullum aliquando nutriuimus carne cruda, piſciculis, & pane ex aqua madido. ¶ Coruus quòd æſtiuo tempore alui relaxatione ſe laborare planè ſciat, idcirco ab humidis cibis ſe continet, Aelianus. at Simocatus non ab humidis cibis, ſed à potu coruũ æſtate abſtinere tradit propter uen tris profluuium. Apud Ouidium ſecundo Faſtorum Phœbus coruo minatur: At tibi dum lactẽs hærebit in arbore ficus, De nullo gelidæ fonte bibantur aquæ. Siti ægreſcit antequã fici coquan tur autumno. Quandiu ficus concoquuntur negatur bibere poſſe, quòd guttur habeat pertuſum 40
illis diebus, Higinus. Ebrietatem quoq; ſentit, ut dicam in E. ¶ Merdas albas coruorum Hora tius dixit Serm. 1. 8.

¶ Coruus auis eſt ualde clamoſa, Albertus. Alitum pleræq; à ſuis uocibus nominantur, ut cu culus, coruus, Varro. Coruus crocitat, Author Philomelæ. A corui uoce fit factitium uerbum croco, à quo crocito. Inde uerò crocatio & crocitatio deducuntur. item crocio, à quo crocitus quar tæ declinationis. Simul radebat pedibus terram, & uoce crocitabat ſua, Plautus. Nonius eundem Plauti locum ex Aulularia citans, pro crocitabat legit crocibat. Crocitum (inquit idem) propriam coruorum uocem ueteres eſſe uoluerunt. Et rurſus, Crocire cum ſit coruorum, Plautus Aulularia cantare eos dixit. Crocatio, coruorum uocis appellatio, Pompeius lib. 3. Mutant cum tempeſta- 50
tibus unà rauciſonos cantus cornices, coruorumq; greges, Lucretius. Coruus auis clamoſa nihil aliud ſonare nouit quàm cras, cras: diuerſas tamen uoces format, ſcilicet ſexaginta quatuor ut dicit Fulgentius, Author libri de nat. r. Maxime omnium auium multos clãgores & uarias uoces ſun dit. nam inſtitutus cum humanam uocem mittit, tum eius locutio alia quædam eſt ludentis, alia lon gè ſeriò agẽtis. Si enim quod pertineat ad deum agit, hic tibi ſacrum quippiam & diuinationis ple num loquitur, Aelianus. Cicuratus aliquando loquitur, Albertus. Et rurſus, Voces hominum imitatur, & cantus auium domeſticarum. Vide infra in Pſittaco ex Plutarcho. Corui loqui & ſa lutare addiſcunt, ut pluribus recitabitur mox in D. Ouantes gutture corui, Vergilius 1. Georg. Corui ſingultu quodam latrantes, ſeq; concutientes, ſi continuabunt, uentos portendunt. κράζειν aut κρώζειν uerba apud Græcos dicuntur de uoce cornicis aut corui (per onomatopœiam) propter aſperitatem uocis quam ædunt, Varinus in Ἐκλαγξαι. Κρώζει ὁ κόραξ, ἡ δὲ κορώνη κράζει, Idem. Vide ſu- 60
pra in Cornice C. ¶ Cur animalia quædam mutantur, alia non: ut coruus qui ſemper incommu tabilis perſiſtit. An quorum natura uincere perdomareq; humorem non poteſt, ut auium, quæ ueſi

cam

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

tam quoq; nullam ob eam rem obtinent, hæc nusquam mutari possunt? Aristoteles problematum 10.8. Coruus & pica pennas suas paulatim mutant, accipitres uerò uno tempore pariter, Albert. ¶ Noctuæ & corui (κόρακες, sed uideo erratum esse ac legendum nycticoraces) interdiu non uident, Athenęus lib. 8. tanquam ex Aristotele in epistola Epicuri. ¶ Coruus ante tempus uernum (sem per Martio mense) oua parit & fouet, ante tonitrua, Albertus. Et rursus, Coruus coit, parit & nidificat mense Martio, tímēs, ut dicunt experti, tonitruum. hoc enim aiunt oua eius perdere. Corui mares non coëunt cum fœminis, priusquam cantu quodam ceu nuptiali & hymenæo eas demulserint, hæ uerò maribus ita conciliatæ, admittunt, Oppianus lib. 1. de aucupio. Coruinæ speciei aues minus Venere ualent, & rarò solent coire, Aristoteles. Albertus hoc de gracocenderon aue scribit, nempe omnium minimè eam coire, & semel tantum anno. sed apparet eam uocem corruptam à Græca κορακοειδὲς, quæ coruinum genus significat, non unam aliquam auem. Coruum uulgus, ut Plinius scribit, ore parere & coire arbitratur: ideoq; grauidas si ederint coruinum ouum per os partum reddere atq; in totū difficulter parere si tecto inferantur. Aristoteles negat, sed exosculationem illam in ijs esse, qualem in columbis sæpe cernimus. Sunt qui coruos & ibin (inquit Aristot. de generatione anim. 3. 6.) ore coire opinētur: inter quadrupedes etiam mustelam ore parere. Hæc enim & Anaxagoras, & alij quidam naturales authores scribunt simpliciter ualde & inconsideratè: qui in auium genere ratiocinatione illa falluntur, quòd rarò coruorum coitus cernatur, rostrorum coniunctio sæpenumero, quæ omnibus id genus auibus solita est, quod in monedulis, quas māsues alimus, planum est. genus etiam columbinum hoc idem facit. Verum hæc, quoniam coire quoque uisuntur, ea fama caruerunt. coruinum genus libidinosum non est, quippe quod parum fœcundum sit. coire tamen id quoq; uisum est. Sed enim non cogitasse quemadmodum semen per uuluam deueniat ad uentriculum, qui semper quod ingestum est concoquat, ut patet in cibo perficiendo, absurdum omnino est. Vuluas autem id quoq; auiū genus, & oua habere cernitur iuxta septum, Hæc Aristot. Albertus hunc locum enarrans, Auicenna (inquit) diligentius cōsiderans, scribit se uidisse coire duos coruos non aliter quàm aliæ aues coëunt. rarò autem in hominum conspectu coëunt corui. itaq; multi cum uident eos oscula inter se conferre, coire putant. Mihi uerò uidetur has aues forte ante lucem uel in crepusculo coire, quo tempore ab hominibus non uidentur, nec obseruatur eorum coitus, Sic ille. Corui pariunt cum plurimum quinos. Ore eos parere aut coire uulgus arbitratur. Ideoq; grauidas, si ederint coruinum ouum, per os partum reddere: atq; in totum difficulter parere, si tecto inferantur. Aristoteles negat, nō hercule magis quàm in Aegypto ibim: sed illam exosculationem quæ sæpe cernitur, qualem in columbis esse, Plinius. Multæ aues ore cōcipiunt & coëunt, ut corui, exosculatione facta, ut fit in columbis: licet hoc negat Aristoteles, nec ego multum adfirmo, quia non uidi coëuntes. coëunt enim corui circa æquinoctium uernum, loquor de ueris & magnis coruis, qui à sono uocis Kolckraben dicuntur, & per quadragesimam excludunt pullos & fouēt. nam ipse aliquoties in Saxonia circa festum paschatis illorum pullos uidi & habui. Altera uerò species corui, quæ dicitur à Saxonibus Cozracken, æstate circa solstitium excludit pullos, de quibus loquitur hoc carmen: Coruus maturis frugibus oua refert. Et potest fieri ut corui isti ueri ore coëant in frigore. nam si uulgari modo auium coirent, frigus semen unà incidens in matriculam corrumperet. & profecto ea species quæ templa incolit, monedula dicta, ore coit tēpore uerno, Christophorus Encelius. qui & bonosas & urogallos (ut in illarum auium historia recitaui) & omnes ferè gallinas syluestres ore coire scribit: cui fidem habeat qui uoluerit, mihi sanè non persuaserit: & friuola est ratio, quòd coruos in frigore ore coire scribit, ne cum semine irrumpens in matriculam frigus id corrumpat. cur enim non eandem ob causam cæteræ etiam animantes quæcunq; hyeme coëunt ore coëunt? uel quomodo frigus non etiam per os irrumpere æquè ac in matricem posset, cum multo amplior hic meatus sit? Sed his in rebus ubi an sint affirmare non possumus, cur sint inquirere stultū est. Coruū ore coire & parere uulgus arbitratur, ad quod respiciens Epigrammatarius poëta in Apophoretis scriptum reliquit: Corue salutator, quare fellator haberis? In ca put intrauit mentula nulla tuum, Grapaldus. Parit coruus quatuor & (aut) quinque, Aristot. Et alibi, Non modo bina, ut aliqui uolunt, parit, uerumetiam plura. Incubat autem uiginti diebus, & pullos nido expellit. quod idem & aliæ complures uolucres faciunt. quibus enim partus numerosior est, unum sæpe eijciunt, Aristot. tædio nutriendi, Albertus. Quinos aliquando parit coruus, Plinius. Fœminæ coruorum oua solæ incubant, & mares eis escas administrant, Author libri de nat. rerum. Coruus turres incolit, in quibus etiam nidificat, Idem. Pulli coruorū septem diebus absq; ulla cibi alimonia degere feruntur. septima uerò die nigrescunt, Idem. Pulli coruorum, ut fertur, antequam nigrescant à parentibus utcunq; neglecti, inedia affecti, huc illucq; uagantur in nido, & ciborum expectant aperto ore subsidium. Vnde etiam scriptum est, Iob. 38. Quis præparat coruo escam? &c. Sed cum nigrescere illi cœperint, tanto eis alimenta præbenda coruus ardentius requirit, quanto illos alere diutius distulit, Gregorius in Moralibus. Sunt qui non à matribus pullos coruorum nuper natos, sed à muscis præteruolantibus alí putent. Plinius dicit coruos obliuiosos esse, & plerunq; minimè ad nidos suos reuerti: sed quadam ratione naturæ congerunt ad suos nidos quæ uermes possint creare, ex quibus relicti eorum pulli alūtur interdum. Horum obliuionem probat etiam ex rebus, quas quum absconderint, derelinquunt, Seruius in primū Georg. ¶ Aues

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

quæ in urbibus ſolent præcipuè uiuere, ſemper apparent, nec loca mutant aut latent, ut coruus & cornix, Ariſtot. Corui toto anno manent, Demetrius Conſtantinop. ¶ De diuturnitate uitæ corui, leges quæ ſcripſimus in Cornice c. Retulit mihi quidam fide dignus, coruos à temporibus quorum non extat memoria, hoc eſt amplius annis centum, in turri quadam manſiſſe apud ciuitatem Galliæ quæ Coruatum uocatur: & quotannis pullos nutriuiſſe: & quanquam ſubtraherentur illi locum eam ob cauſam non mutaſſe, Albertus. ¶ Coruus ab æſtate in autumnum morbo conflictari dicitur, Plin. Aeſtiuo tempore potu abſtinet, quòd tum ſcilicet alui profluuio obnoxius ſit, ut ſuperius hoc in Capite ſcripſimus. Siti ægreſcunt, antequã fici coquantur, autumno. ¶ Coruus erucæ ſemine occiditur, Aelianus. Eruca coruum interimit, Phileſ.

D.

Moſes Iudæis coruum in cibo prohibuit, improba ingenia & animos tenebroſos hoc interdicto traducens, Procopius. Coruos obliuioſos eſſe, ex Plinio & Seruio ſcripſi ſupra in D. Coruus cicuratus furatur multum aliquãdo coartata per comminationem, (apparet locum eſſe corruptum,) Albertus. Coruus natura procliuis eſt ad furtum, ut experientia Erfordiæ docuit, ubi coruus cicur paulatim de menſa in qua pecuniæ iacere cõſueuerant, in hortum uicinum ſub lapidem numos aliquot, qui pretio quinq; uel ſex florenos æquabant, abdidit, Obſcurus.

¶ Coruus longæuus citiſsimè fit domeſticus, Author libri de nat. rerum. Aegyptij corui, Nilum accolentes, nauigantibus quaſi ſupplices eſſe uidẽtur, ſibi quippiam largiri efflagitantes. quòd eis ſi quid dono detur, petere ceſſantes, nihil moleſti amplius ſunt: ſin autem horũ quæ poſtularint nihil impetrauerint, in nauis roſtro inſidentes, inſequuntur nautas, funes arrodunt, ac uincula conſcindunt, Aelianus. ¶ Tempore quo apud Pharſala hoſpites Mediæ periêre, corui locis Athenarum Peloponneſiq; defuerunt, quaſi ſenſum haberent aliquem, quo inter ſe rerum euenta ſignificarent & mouerentur, Ariſtot. Scientiſsimus eſt mutationũ aeris nuncius, &c. ut in E. dicetur. Quantum cum ſterili ferax ager differat, planè noſcunt: in uberrimo enim gregatim feruntur, per ſterilem agrum & infructuoſum bini uolare aſſolent, Aelianus. Locis arctioribus, & ubi non ſatis cibi pluribus ſit, duo tantum incolunt: & ſuos pullos, cum iam poteſtas uolandi eſt, primum nido eijciunt, deinde regione tota expellunt, Ariſtot. Corui robuſtos fœtus ſuos fugant longius. itaque paruis in uicis non plus bina coniugia ſunt: circa Crannonem quidem Theſſaliæ ſingula perpetuò: genitores ſoboli loco cedunt, Plinius. Tradendum putauêre memoriæ quidã, uiſum coruum per ſitim lapides congerentem in ſitulam monumenti, in qua pluuia aqua durabat, ſed quæ attingi non poſſet: ita deſcendere pauentem, expreſsiſſe tali congerie quantum poturo ſufficeret, Plin. Corui Libyci ſeſe inclinantes roſtrorum aduncitatem quoad poſſunt in uaſa intrudunt, atque inferunt, quæ homines ſitis metu aquæ compleuerant, ac (ne rumperentur) ſupra tecta ad ſeruandum aëris beneficio aquam poſuerant. itaq; potione fruuntur. Cum aquam deficere uident, calculos ore & unguibus apportantes, in uaſa inferunt: atque calculi quidem in fundũ detruduntur, ac deſident, aqua uero de uaſis fundo ex ſubſidẽtium occupatione calculorum alleuata, ſuperiorem uaſis uacuitatem replet: qua ſolerti machinatione corui aquam contingentes, põtione referciuntur: non ignorantes, quæ ſunt penitius in media philoſophia recõdita atq; abdita, unum & eundem locum duo corpora capere non poſſe, Aelian. Idem hoc coruos in Africa facientes uiſos ſibi Ariſtotimus refert apud Plutarchum in libro Vtra animalium, &c. Reddatur & coruis ſua gratia, indignatione quoq; populi Romani teſtata, non ſolum conſcientia. Tiberio principe ex fœtu ſupra Caſtorum ædem genitus pullus, in oppoſitam ſutrinam deuolauit, etiam religione cõmendatus officinæ domino. Is mature ſermoni aſſuefactus, omnibus matutinis euolans in roſtra, in forum uerſus, Tiberium, deinde Germanicum & Druſum cæſares nominatim, mox tranſeuntem populum Rom. ſalutabat, poſtea ad tabernam remeans, plurium annorum aſſiduo officio mirus. Hunc ſiue æmulatione incitatus manceps proximæ ſutrinæ, ſiue iracundia ſubita, ut uoluit uideri, excrementis eius impoſita calceis macula, exanimauit, tanta plebei cõſternatione, ut primo pulſus ex ea regione, mox & interemptus ſit, funusq; innumeris aliti celebratum exequijs, conſtratum lectum ſuper Aethiopum duorum humeros præcedente tibicine, & coronis omnium generũ, ad rogum uſq; quí conſtructus dextra uiæ Appiæ ad ſecundum lapidem, in campo Rediculi appellato fuit. Adeo ſatis iuſta cauſa populo Romano uiſa eſt exequiarum ingeniũ auis, aut ſupplicij de ciue Romano in ea urbe, in qua multorum principum nemo deduxerat funus: Scipionis uero Aemiliani poſt Carthaginẽ Numantiamq; deletas ab eo, nemo uindicauerat mortem. Hoc geſtum M. Seruilio. C. Ceſtio Coſſ. ad v. kalend. Aprilis, Plinius. Exprimit coruus ſermonem humanum miro modo. cum ex Actiaca uictoria reuerteretur Auguſtus, occurrit ei inter gratulanteis quidam, coruum tenens, quem inſtituerat proferre hæc uerba: Aue Cæſar uictor imperator. Miratus Cæſar tam officioſam auem, uiginti millibus eam emit, (hoc eſt quingentis aureis ſolatis, Robertus Cenalis) multasq; præterea ſimileis comparauit. Quo exemplo motus pauper ſutor inſtituere ipſe quoq; aggreſſus eſt coruum ad parem ſalutationem, ſed impendio exhauſtus ad auem nõ reſpondentem dicere ſolebat, Opera & impenſa perijt. Cœpit tamen aliquando coruus optatam ſalutationem exprimere, ac forte audita, dum tranſiret Auguſtus, reſpondiſſetq;, Satis talium ſalutatorum habeo domi, ſuperfuit coruo memoria, ut et illa, quibus dominum querentem ſolebat audire, uerba ſubiungeret, Opera & impenſa perijt. Ad quod ſubridens

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

subridens Cæsar, emi auem iussit quanti nullam aliam emerat, Perottus. Vide Macrobium libro 2. Saturn. cap. 4. Corui loqui & salutare discunt: Vide supra in C. ¶ Columbæ coniugium inter se mutuum seruant fidum ad mortem usq; & altero defuncto coniux alter uiduus permanet. quod idem corui etiam faciunt, Athenæus ex Aristotele. Fœtus suos nutritos, & ætate procedente firmos, acriter insectantur nidoq; expellunt. Quamobrem filij coruiculi deinde ea quæ sunt ad uiuendum necessaria inquirunt, genitoresq; suos minime alunt, Aelianus interprete Gillio. Corui pullos suos cum iam potestas uolādi est, primum nido ejciunt, deinde regione tota expellunt, Aristot. Coruus iam ætate affecta cum pullos alere non potest, seipsum eis cibum præstat. hi autem comedunt patrem: unde prouerbium esse natum ferunt, Mali corui malum ouum, Aelianus. alij aliam hu
10 ius prouerbij originem adferunt, ut in h. referemus. ¶ Corui nidis suis (agnum, id est) amerinam (ἄγνον ἔγκαρπον, Philes) imponunt amuleti gratia, Aelianus.

¶ Coruus tauro & asino aduersarius est: quippe qui aduolans feriat, & eorum oculos laceret, Aristot. & Aelianus. Coruus uulpi amicus est. pugnat enim cum æsalone. unde fit, ut huic cum ab illo percutitur, auxilietur, Aristot. Aesalon parua auis, oua corui frangit, cuius pulli infestantur à uulpibus. inuicem hæc catulos eius ipsamq; uellit. quod ubi uiderint corui, contrà auxiliantur uelut aduersus communem hostem, Plinius. Si quod animal coruus contra uulpem pugnare animaduerterit, subsidio ei uenit, amicitia adductus quæ illi cum uulpe intercedit, atq; ulciscitur, Aelianus. Sed non ueram amicitiam inter coruum & uulpem intercedere, ex Alberto & Auicenna recitauimus in Vulpe D. Lepus coruorum & aquilarum uocē metuit, & aduersus harum auium
20 insidias in dumeta se abdit, Aelianus. In regione quadam ad Septentrionem remota capita coruorum (liber Germanicus habet aquilarum, quod placet) præsidi regionis pro tributo adferuntur, in signum occisæ auis noxiæ quæ illic agnos & oues interimit, Olaus Magnus. Coruus occiso (à se & gustato, Solinus) chamæleonte, qui etiam uictori nocet, lauro infestum uirus extinguit, Plinius. ¶ Miluus & coruus hostes sunt, Aelianus. Miluo est quoddā bellum quasi naturale cum coruis, Cicero 1. de Nat. Coruum miluus impugnat. eripit enim miluus à coruo quicquid tenet, ut qui & unguibus sit præstantior & uolatu. ita fit, ut eos quoq; uictus ratio faciat inimicos, Aristot. Coruus & miluus dissident, illo præripiente huic cibos, Plinius: ac si coruus miluo prærípiat, ut Perottus etiam scripsit, his uerbis, Coruus miluo uolanti prærípit escas. Ego cū Aristotele & interprete eius Gaza, potius dixerim miluum coruo prærípere. Ictinos (inquit Albertus, quanquam codex eius
30 impressus perperam habet acrinoz & lartinoz) paruum genus est milui, quod uocatur apud nos miluus risus, non rapit oua uel pullos coruorum, sed potius quod inuenit de cibo præparatum, coruo extorquet, eoq; pugnat cum ipso. nam robore unguiū & uolatu pernice coruo præstantior est. Præteritis temporibus (inquit Niphus) apud Apuliam ingens bellum annotatum est inter coruos & miluos, quod tribus diebus noctu diuq;, ut fuit narratum perdurauit: ubi tandem milui superati fuerunt. Et non multo tempore pòst in eadem regione non defuit bellum acerrimum inter Hispanos & Gallos: ubi Gallis superatis, interficitur prorex Gallorum. ¶ Mutuo uterq; in alterū odio pelagius accipiter & coruus flagrant, Aelianus. ¶ Falconum & coruorum prælium ex Aenea Syluio descripsi in Falcone D. ¶ Percnopterus aquila degener est, & à coruo etiam uerberatur, Aristot. & Plinius. ¶ Pugnam ciconiarum & pelecanorum, aduersus cornices, coruos, uultu-
40 res, aliasq; carniuoras, descripsimus in Ciconia C. ex Kiranide. ¶ Pugnāt coruus & chlorio (aliàs chloreus) noctu inuicem oua exquirentes, Plinius ex Aristotele de hist. anim. 9. 1. ubi Græcè legitur, πίπρα καὶ χλωρεύς, Gaza uertit pipo & lutea. pipram autem Aristoteles alibi dryocolapten, id est picum nominat. Choretes (uox corrupta pro chloreus) contra coruos pugnat, Albertus. Turturem chloreus odit, chloreum coruus, Philes: qui in omnibus Aelianum sequitur. atqui Gillius ex Aeliano aliter, Cum turture coruus & circus inimicitias gerunt, & turtur uicissim hostili odio ab utroque dissidet. ¶ Coruum aliquando alaudam iuuenem deuorasse obseruauimus, Albertus. ¶ Coruus interdiu prævalet, bubo nocte, & uicissim alter alterius oua uorat, Author libri de nat. rerum, sed Aristoteles hoc de cornice & noctua scribit. uide in Cornice D.

¶ Apud Celtas aiunt pharmacum (herbam uenenosam) esse xenicū dictum, quo citissima mors
50 inferatur. eo sagittas inficiunt. aduersus hoc inuentum ferunt remedium corticē quercus, (Dioscorides hoc remedium contra toxicum commendat,) alij folium quoddam (herbam quandam) diuersum, quod coracium (κωράκιον) nominent. eò quòd corax, id est coruus ab eis obseruatus sit, qui cum xenico gustato periclitaretur, quæsito hoc folio deuoratoq; conualuerit, Aristot. in Mirabilibus. Videtur autem mihi xenicum illud non aliud esse quàm uenenosissima herba, tora hodie dicta: & coracium quę antitora nominatur, de quibus copiosè docui in Lupo a. ¶ Cadente fulmine corui ex sua natura lumen ferre (forte, fugere) uidentur, Hermolaus Barbarus.

E.

Corui quomodo reti capiātur, Crescentiensis docet lib. 10. cap. 20. Item corui & cornices quo-
60 modo inuiscentur, eiusdem libri cap. 27. ut iam supra in Cornice scripsimus. Vidi ego canem spatio horæ interijsse, qui carnes nucis uomicæ puluere aspersas deuorārat. corui etiam eiusmodi carnes comedentes, per breue spatium uolantes decidunt, Brasauolus. Coruí & canes herbā œnutā deuorata inebriantur. & sic inebriati corui etiam capiuntur, Athenæus ex Aristot. lib. de ebrietate.

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

¶ Traditur ingruentis mali certissimum haberi præsagium, ubi exercitum uultures insequantur. coruos equidem ipsum hoc quandoq; factitasse compertum est, Cælius.

¶ Coruus scientissimus est mutationis aëris nuncius: & alia crocitationis uoce præsagit auram tranquillam, alia tempestatem, Author libri de nat. r. Mutant cum tempestatibus unà Raucisonos cantus cornicum secla uetusta, Coruorumq; greges, ubi aquam dicuntur & imbres Poscere, & interdum uentos aurasq; uocare, Lucretius. Κορακὶς ὀμβρήσια κρώζων, Nicander, id est, Coruus pluuiam crocitando præsagiens. Cornix & coruus, eiusdem generis aues, cum corpore admodum sicco sint, plurimum gaudent humectantibus. cum igitur initium tempestatis (χειμῶνος) senserint, & aer corpora earum humectârit, tunc etiam innatant aquis, ceu quibus ualde gaudeant, Theon Arati Scholiastes. Coruí & graculi cum gregatim apparent, & similem accipitribus uocem ædût (id est acuta uoce clamitant, talis enim accipitrum uox est, Scholia) pluuiam prædicunt. Corui præterea imminente pluuia magnas pluuiæ stillas uoce imitantes, & proferêtes (subinde) κλαγξ. uel cum confusam habent uocem instar stillarum, pluuiam significant. uel grauem (magnam) uocem ingeminant, (subinde repetunt,) & pennis omnibus concussis uehementer perstrepunt, Ex Arato & Theone Scholiaste. Imbrium guttas coruus effingere conatur, Aelianus. Auienus priorem partem loci ex Arato iam recitati, sic transfert: Agmine cum denso circunuolitare uidetur Graculus, & tenui cum stridunt gutture corui. Coruus excitato & uolubili sono crocitans, & alarum plausu se concutiens, tempestates præmonstrat. Rursus si coruus, cornix, graculus, crepusculo uespertino uocales sint, tempestatis aduentum prædicunt, Aelianus. Notandum cornicem rauca uoce, & solam, (iuxta carmen Vergilij, Tum cornix plena pluuiam uocat improba uoce,) pluuiam prædicere: coruos uerò & plures, & uoce tenui & purissima contra naturam suã, Tum liquidas corui presso ter gutture uoces, Seruius. atqui Vergilius primo Georgicorum hoc de coruis carmen inter serenitatis signa ponit, ut paulò pòst recitabimus. Coruus si in serenitate non consuetam uocem ædiderit, & nimium clamosus fuerit, aquam significat: item si pediculos sibi eximat super oliuam, Obscurus. Corui singultu quodam latrantes, seq; concutientes, si continuabunt, uentos: si carptim uocem resorbebunt, uentosum imbrem præsagiunt, Plinius. Et è pastu descendens agmine magno Coruorum increpuit densis exercitus alis, Vergilius primo Georg. inter pluuiæ signa: ex Arato, ut apparet, qui tamen non coruorum habet, sed κολοιῶν, id est graculorum. ¶ Corui stantes aduersus Solem, si rostra aperiant, calorem significant, Obscurus. Corui & cornices per initia tempestatis (χειμῶνος) gaudent, in progressu uerò crescente frigore non amplius gaudent. incipiente deinde æstate rursus gaudent. excessus enim temporum non ferunt. Itaq; cornix cum placida (non aspera) uariaq; uoce lętitiam suam testatur, signum est serenitatis, Theon Arati Scholiastes. Aratus inter Prognostica, Καὶ κώρακος μὲνοι ἢ ὀρθριαῖοι ἐοόωντος Διοσκοις &c. id est, Sereni & tranquilli cœli signum faciunt etiam corui, quando primum quidem seorsim clamant & geminant uocem: deinde uniuersi (μεταθρόα μεκλήγοντος: ubi Scholiastes, λαμπροτέρᾳ τῇ φωνῇ χρώμενοι:) & plures gregatim collecti, cum multo (pleniore) clamore, (φωνῆς ἔμπλεοι: ubi Scholia, μετὰ γεγωνοτέρας φωνῆς) gaudentibus similes (ut ex placida & remissa uoce conijci potest) somnum ineunt, (κοίτοιο μέδονται: ubi Scholia, περὶ τὴν τοῦ ὕπνου ὥραν σωζομένοι.) Multi etiam corui (Scholiastes addit, circa matutinum tempus) super cortice (trunco) arboris, uel ramis eius considentes, & uolatu eam repetentes, (qui motus gaudentium est, crocitantes interim cantantesq;) pennas concutiunt, (uel arbori insidentes laxant & remittunt alas,) Hæc ex Arato & Scholijs. Hunc Arati locum Vergilius primo Georgicorum sic reddidit, inter signa serenitatis:

Tum liquidas corui presso ter gutture uoces — Aut quater ingeminant, & sæpe cubilibus altis
Nescio qua præter solitum dulcedine læti, — Inter se foliis strepitant: iuuat imbribus actis
Progeniem paruam, dulcesq; reuisere nidos. — Haud equidem credo, quia sit diuinitus illis
Ingenium, aut rerum fato prudentia maior. — Verum ubi tempestas, & cœli mobilis humor
Mutauêre uias, & Iuppiter humidus austris — Denset, erãt quæ rara modò: & quæ dẽsa, relaxat:
Vertuntur species animorum, & pectora (aliâs pectore) motus — Nunc alios, alios dum nubilia uentus agebat, Concipiunt. hinc ille auium concentus in agris: Et lætæ pecudes, & ouantes gutture corui, Hæc Vergilius. Seruius addit, ex uenturæ propinquitate serenitatis coruos lætari.

¶ Coruus longæuus citissimè fit domesticus, coruosq; syluestres inuitos retinet ac seducit, Author libri de nat. r. Vidi aliquando coruum uenaticum, qui perdicem cepit & alios coruos syluestres: sed coruos non capiebat nisi fretus auxilio hominis propinqui, Albertus. Ipsi apud Alphonsum Siciliæ regem, dum Neapoli sub Callisto pontifice essemus, coruum uidimus missum à rege Scytharum, aucupio mirabilem: siquidem alios coruos & phasianas cum eo capere solebat, Perottus. Coruorum & miluorum pulli apud Indos quomodo cicurentur & instituantur ad prædam hominibus adferẽdam, scripsi in Aquila E. ex Aeliano. Recens est fama Craterí Monocerotis cognomine, in Erizena regione Asiæ, coruorum opera uenãtis, eo quòd deuehebat in syluas eos considentes corniculis humerisq;. illi uestigabant agebantq;, eò perducta consuetudine ut exeuntem sic comitarẽtur & feri, Plinius. Perottus aliter legit, In Troccena regione Asię Craterus coruorum opera uenari solitus proditur, quos deuehebat in syluas insidentes humeris, illi uerò coruiculos uestigabant agebantq;, &c.

¶ Scripse-

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

¶ Scripserunt quidam, porcos sequi eos à quibus cerebrum corui acceperint in offa, Plin. Ce rebellum corui de pane collectum scrofæ si dederis comedere, sequetur te quocunq; ieris, Sextus.

F.

Coruus iuxta genus suum, id est quæuis coruini generis auis, in cibis damnatur Leuitici 11. & Deuteron. 14. Reprobat legislator, inquit Procopius Gazæus, maligni ingenij & tenebrosi (atri) homines, qui per huiusmodi aues qualis coruus est, indicantur. Coruo in lege prohibito auaritia (πλεονεξία) prohibetur, Clemens Stromat. 5. ¶ Corui aut cornicis carnem nunquam dabis accipitri, ualde enim nocet, &c. uide supra in Cornice F.

G.

Multa remedia sunt ex anser e, quod miror æquè quàm in capris (aliàs coruis.) nanq; anser coruusq; ab æstate in autumnum morbo conflictari dicuntur, Plinius lib. 29. in fine capitis 3. Gelenius in annotationibus suis docet uetustos codices non in coruis, sed in capris habere, quod & ipse probat, &c. Coruus uiuus sepultus in fimo equino, & per dies quadraginta putrefactus, deinde combustus, & in ceroti formam redactus, podagricos sanat perfectè, Kiranides. Medicus quidam celebris nostra ætate, coruos duos mense Martio è nido combustos in læuissimum pollinem redactos, epilepticis propinabat, bis uel ter in die drachmæ pondere exhibito cum aqua decoctionis cassorei. Aliqui coruum excoquunt, & nocte concubia in plumbeum uas condunt, ad denigrandos capillos, Plinius. ¶ Sanguis coruorum subtiles reddit capillos, Rasis. Sunt qui sanguine & cerebro corui utuntur cum uino nigro ad denigrandos capillos, Plinius. ¶ Seuum corui nigri & rutam recentem cum oleo misce, quo inuncti capilli nigrescent, Rasis. ¶ Quidam sanguine & cerebro corui utuntur cum uino nigro ad denigrandos capillos, Plinius. Cerebrum corui cum stillatitio liquore uerbenæ haustum epilepticis prodesse nuper amicus quidam ad nos scripsit tanquam experimentis probatum remedium. ¶ Fel corui mixtum cum oleo de aliuiule & corpori toti illitum, soluit hominem ligatum ne coëat, Rasis. Oportet aliquando hominum cogitationes fallere medicum, & persuasioni eorum etiam falsæ se accommodare, & remedia quædam etiam cõtra rationem permittere in quibus illi confidant. Memini ego quendam uirum nobilissimum iurasse, se esse ligatum ne cum mulieribus coiret, quem cum ab hac persuasione nulla arte reuocare possem: finxi me quoq; omnino credere ipsum esse ligatum: & remedium ostendi ex libro Cleopatræ de informanda fœminarum specie: in quo promittitur, si ita ligatus fel coruinum cum sesamelæo misceat, ac corpus totum inungat, adiutum iri. Hoc ille audiens confisus est libri uerbis, & cum id fecisset, liberatus coëundi libidinem recepit, Constantinus in libro de incantatione. Quidam suffiebat se (felle coruino, ni fallor, de hoc enim proximè dixerat) ut redderet capillos albos, quod quidem consequutus est, Rasis. ¶ Si pes corui ad collum tussientis pueri suspendatur, multum prodest, Rasis. ¶ Corui fimus suffitus alphos albos & albam lepram sanat, Kiranides. Dentium dolorem statim abire tradunt fimo corui lana adalligato, Plinius. Fimus corui lanula obuolutus denti cauo insulcitur minutatim, ac sine dolore eum discutiet; Marcellus. Cauo denti fimum corui si imposueris, dentem rumpit & tollit dolorẽ, Sextus. Constantinus Afric. in libro de animalibus de cerebro corui hoc scribit. Fimum corui lana adalligatum infantium tussi medetur, Plinius.

¶ Ouum corui grauidis cauendum cõstat, quoniam transgressus abortos asperos facit, Plinius. Oua eius denigrant capillos, Kiranides. si pilis rasis à capite illinantur, Rasis. Corui ouum (coruini oui interiora, Marcellus) in æreo (Cyprio, Sextus) uase permixtum, (& diu coagitatum, Marcellus, donec mutet colorem, Sextus) illitumq; deraso capite (in umbra per peniculum pictoris, Marcellus, donec ouum consumatur, Sextus) nigritiam capillis affert, sed donec inarescat (siccetur infectio, Marcellus) oleum in ore habendum est, ne & dentes simul nigrescant. (tanta enim solet esse uis eius, ut etiam dentes dum siccatur inficiat. Et seuo ceruino faciem perungi oportet, ne distillantibus guttis maculetur, Marcellus.) idq; in umbra faciendum, neq; ante triduum abluẽdum, Plinius. uel, ut Sextus, medicamento illito caput ligabis, & post diem quartum solues. & hoc efficit ut nec cani unquam exeant. Quarto die (inquit Marcellus) caput lauari oportet post medicamen impositum. Eadem ferè Aelianus & Constantinus in libro de animalibus scribunt. Oua etiam auis tardæ, (alabari,) & alocloæ (alochloch, ciconiam intellígo) apud Auicennam capillos denigrare legimus. Oua coruorum ab Arnoldo Villanouano ad epilepsiam commẽdantur. Cum epilepsia fit ex melancholia, stercus columbinum tritum, cum ouis coruorum misce, & ceu cataplasma spleni impone, appositis prius sanguisugis. hoc enim cataplasma materiam trahit à capite ad splenem, & generat febrem, & sic epilepticum liberat, & maximè si fiat in autumno, Arnoldus Villan. Tres guttæ sanguinis de spatulis patientis epileptici per scoriationem (sacrificationem) extractę cum ouo corui, patiente adhuc existente stupido, in potu datæ multum prosunt, Idem. ¶ Vt pili fiant albi: Vermes coruorum uel cornicum iugulatarum & positarum sub fimo, &c. uide in Cornice G.

H.

a. Coruus dicitur à Græco κόραξ, Perottus. Κόρβος Romani uocant quos Græci κόρακας, fortasis à uerbo κορώζειν, Suidas. Corax uox Græca pro coruo noue ponitur à Cicerone lib. 3. de Oratore, citante Nonio: Quare Coracem istum uestrum patiamur nos quidem pullos suos excludere in nido, qui euolent clamatores odiosi ac molesti. Phœbeius ales pro coruo, Ouidius 2. Metam.

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

Coruum ſatyram auem dixit in Valerij Coruini hiſtoria L. Florus: cuius nominis cauſam ſunt qui ad fellationem referant, de qua Martialis, Corue ſalutator quare fellator haberis? In caput intrauit mentula nulla tuum. Et Plinius lib. 10. coruos inquit ore parere aut coire uulgus credit; Ariſtoteles negat. Quid ſi ad Saturam paludem ſeu Satyram relatum malis? ea uero Pontina eſt, uiginti quatuor olim urbium locus capax, cuius meminit Vergilius Aeneid. 7. in agro autē Pontino rem geſtam auctor idem Florus eſt, nec non A. Gellius ac T. Liuius, etiamſi apud hunc Pomptino legitur, Cælius. Alij apud Florum non Satyram, ſed ſatyriā (quatuor ſyllabis) auem legunt. Coruiculus, diminutiuum à coruo, ſi rectè Perottus ſic apud Plinium legit. uide ſupra in fine capitis 5.

¶ Coruus Græcè κόραξ à colore nigro dicitur. κορὸν enim nigrum eſt, Cælius ex Oppiani Scholiaſte. Κόραξ, παρὰ τὸν (τὸ) κόρον (paroxytonum. Cælius ultimā acuit, quod placet ut differat à ſubſtantiuo κόρος, quod eſt ſaties: præſertim cum & alia colorum nomina in ος oxytona ſint,) id eſt à nigro colore, uel à magnitudine capitis, παρὰ τὸ κόραν μεγάλην ἔχειν. Alectoridas Perſæ etiam coruos uocant, Hermolaus. uide in Gallo B. Σαβαθέχειν, τὸ σάβειν, σάβειος, κόραξ, Heſychius. Coruus Celticè λεῦγος dicitur, Plutarchus in libro de fluuijs. Phalangia, ligna rotunda, (noſtri wellen uocāt, quòd ad uoluendum apta ſint, cylindri forma:) σφογγύλα ξύλα καὶ σύμμετρα: Ἀθηναῖοι δὲ κόρακας, Heſych. Phalanx & phalāgium, araneus eſt. καὶ οἱ κόρακες δὲ παρὰ Ἀθηναίοις φαλάγγια, Etymologus & Suidas. οἰωνοί nomen eſt generale ad omnes alites carniuoras, ut uultures, coruos, ut poetarū interpretes docent. Migerus, id eſt coruus auis, Kiranides 1. 12. ϙοινιές, corui, Heſychius & Varinus. οἰνὰς, genus corui, aut columba fera, Idem. οἰνιὰξ, genus corui, Idem. ſed poſterior hæc uox corrupta uidetur, de œnade aue inter columbas ſcripſimus.

¶ Epitheta. Loquax coruus, Ouidius 2. Metamorph. Oſcen, Horatius 3. Carm. Salutator, Martialis. Phœbea ales, Silius. Phœbeius ales per antonomaſian Ouidio 2. Metam. Præterea apud Textorem, latrans, niger, nigrans, uocalis, crocitās, garrulus, querulus, uiuidus, increpitans, Delphicus, uilis, feralis.

¶ Aegilops malum eſt in angulis oculorum, quod Auicenna garab uocat, Haliabas coruum, Manardus. Mentiris iuuenem tinctis Lentine capillis, Tam ſubitò coruus, qui modo cygnus erat, Martialis. Magi eos qui ſacris ijſdem initiati ſunt, leones appellant: miniſtrātes uerò coruos, Porphyrius. Germani quidam Februarium coruorum menſem uocitant, Hadrianus Iunius. Fieri nequit ut ex albo in nigrum mutatio fiat, niſi per medios colores, imò & per medias ſubſtantias. norunt hoc Chymici, per multitudinem colorum ad deſideratum illud, quod caput corui uocant, peruenientes, quum tamen in rem ſimpliciter albam non operentur, ſed cui ſit croceū aliquod admixtum, Manardus. ¶ Coruinus, adiectiuum, quod ad coruum pertinet.

¶ Corone uocatur annulus quo ianua attrahitur, qui & rhoptrum, & corax, id eſt coruus: Vide plura in Cornice a. A cornice aue cui collum flexibile, corone in foribus per translationem dicta eſt, quemadmodum etiam à coruo córax, ὁ κόραξ δηλαδὴ ὁ κοράκιον, Euſtathius. Ἐπισάτης lignum eſt córacas, id eſt coruos habens, à quo inſtrumenta coquinaria ſuſpendunt, Scholiaſtes in Aues Ariſtophanis. alij aliter interpretantur. Artemidorus mulieres quaſdam Hiſpanicas monilia ferrea collo circundata geſtare refert, quæ coruos (κόρακας) ſupra uerticem incuruatos habeāt, & ante frontem longius ſe extendant. hos ad coruos uelum cum uelint attrahere, ut extentum faciei præbeant umbraculum: hocq; magnum ducere ornamentum, Strabo lib. 3. ¶ Lupi inſtrumenta ſunt uncinata quibus uaſa quæ in puteos forte inciderunt, extrahuntur: quæ Græco uocabulo etiam harpages & harpagæ uocantur: ut ſcripſimus in Lupo & Onagro. Sunt & in belli uſibus harpagæ (inquit Cælius) ab Agrippa excogitatæ, capiendis oblaqueandisq; nauibus. Ea uerò ſunt cubitorum quinq; ligna, ferro circumplexa, fibulasq; ab capite utroq; præfixas continentia, uni falx ferro curuata inhæret, alteri funes deſtinantur plurimi, falces machinis attrahentes, ubi in tendiculam incidit hoſtica nauis: cui intercipiendæ machinula præſtò & altera eſt: córaca uocant, id eſt coruum. Diades ſuis ſcriptis oſtendit ſe inueniſſe coruum demolitorem quem nonnulli gruem appellant, Vitruuius 10. 29. Et rurſus circa finem eiuſdem capitis, De corace nihil putauit ſcribēdum, quòd animaduerteret eam machinam nullam habere uirtutem. Hunc locum enarrans Gulielmus Philander Caſtilionius, Quòd dicat (inquit) coruum à nonnullis gruem uocari, uenire quis poſſit in ſuſpicionem, eo uſos eſſe capiendis aduerſariorum machinis transferēdisq; in muros, cuiuſmodi machina uſum fuiſſe ſcribit Vitruuius capite ultimo Calliam architectum Rhodi, cum accedētem ad mœnia helepolim correptam tranſtulit in muros. hoc ut credam facit quòd apud Iulium Pollucem legatur libro 4. géranon, id eſt gruem, in theatro machinam fuiſſe, quæ ex ſublimi ferebatur ad rapienda corpora, ea uſam Auroram cum Memnonis rapuit corpus. Sed quod demolitorem adiecit Vitruuius, aliud eſſe ſuſpicatus ſum. interea cogitanti ſe offert mihi Polybij locus ex lib. primo quem ad hunc modum uertit Nic. Perottus, (cui nos ex codice Græco Vaticanæ Bibliothecæ cum Aldinum mutilum reperiſſemus, uerſus amplius tres addidimus:) Lignea (inquit coruū deſcribens) columna proris inerat, longitudinis quatuor ulnarum, latitudinis palmorum trium, in eius apice rotam conſtituerant. huic præterea tabulæ inhærentes ſcalas conficiebant, quarum latitudo erat pedes quatuor, longitudo ſex ulnæ. foramen autem tabulati erat oblongum & circumambibat columnam poſt primas ſtatim ſcalæ duas ulnas. habebat autem ueluti ſepem ad utrunq; oblongum latus

genu

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

genu tenus altam, in ligni extremo ferrum erat instar mallei peracutum, præterea annulus fune alligatus, ita ut hæc machina, machinis frumentarijs simillima uideretur. Igitur simul ac nauis hostium aduentabat, laxato fune scalæ demittebantur, ferrum pondere ac ui ligni super hostium nauim delapsum figebatur. si aduersa prora erat, bini milites per scalas descendebant, duo primi præferentes scuta, reliqui latera scutis protecti. si uerò obliqua erat hostium nauis, in eam ex tota pariter naui desiliebatur, Hactenus Polybius: Quæ uerba mirè faciunt ad rem nostrã. Coruorum mentio est apud Q. Curtium libro quarto, Hucusq; Philander. Harpagones (inquit Plinius) Anacharsis excogitauit primus, & manus (ferreas) Pericles Atheniẽsis. auctor nobis est in Viris illustribus Nepos Cornelius, hisce usum ex Romanis primum Imperatorem Duillium, Cælius. Coruis & manibus ferreis hostes arripiebant ex propugnaculis, Diodorus Siculus de gestis Alexandri. Circa Hieronis nauim córaces erant ferrei, qui organis emissi hostium scaphas tenebant, καὶ παρέβαλλον εἰς πλοῖα, Athenæus. Nominatur & apud Appianum córax cum ferreis manibus, inter instrumenta pugnę naualis. ¶ Κόραξ, gallinaceorum summa rostra παρὰ τὸ κορόν, id est à nigro colore sic dicta, Hesych. & Varinus. ¶ Κοράκινος, proparoxyt. in Lexico Græcolatino uulgari coruinus exponitur, sed absq; authore. Κορακῖνος quidem penanflexum piscis nomẽ est, cuius mentio apud Palladium in remedijs aduersus arborum formicas. non enim coracina pix illic, ut uulgati codices habent, sed coracinus piscis legendum; quod constat ex Geoponicis Græcis. Coracinus color memoratur Vitruuio lib. 8. cap. 3. his uerbis, Ex potu fluminum quorundam pecora quamuis sint alba procreant alijs locis Leucophæa, alijs pulla, alijs coracino colore. Hunc locum enarrans Guil. Philander, Strabo (inquit) lib. 12. de Laodicensium pecoribus loquens, τῷ κόρακι χρόᾳ uocat, cuiusmodi scilicet in coruis conspicitur, id est nigerrimum: (Hermolaus uertit, coracino colore.) Eum locum Georgius Tifernas non rectè interpretatus est. Talis color est, si quid intelligo, serici uilloſi, quod uillutum uulgò dicitur. Coraxorum lanitium omnium pulcherrimum ex Turditania Hispaniæ uenit, Strabo lib. 3. A corui colore lanæ coraxicæ dicuntur, Hermolaus. Corybas lapis quidam colore κοράκινος (id est nigredine saturata splendens) in Inacho fluuio nascitur, Plutarchus in libro de fluuijs. Λίθοι κοράκινοι τῷ χρόᾳ, Idem in Strymone fluuio: ubi similiter forte κόρακοι legendum. & apud Strabonem, loco iam citato à Philandro, cõsiderandum, an rectius τῷ κορακίῳ χρόᾳ legeretur, quàm κόραξιν per iôta in ultima. Est colorum unus coraxis nomine, cuius Strabo lib. 12. meminit, in Laodicensis lanæ præconio. nec præterijt lib. 8. Plinius, Cælius. sed Plinius lib. 8. cap. 48. inter lanarum differentias, Laodiceæ tantum, non coraxis, meminit, ne quis fallatur. Κόραξοι, genus Scytharum, & pudendum muliebre, Hesych. & Varinus. Κορακῖνον emplastrũ describitur à medicis; Galeno, Paulo & Nicolao Myrepso, à colore atro, ut apparet, dictum. recipit enim gallas & chalcitidem. ¶ Coracina sacra legimus apud Ambrosium in Pauli epistola ad Romanos, quæ Coraci præstarentur, siue is intelligatur coruus, seu eius nomenclaturæ deorum mutorum (multorũ forte) unus, Cælius. ¶ Os acromij, id est scapulæ processum ad summum humerum, Galenus κορακοειδῆ nominauit: Arabes pi haoreb (uel pi algorab) id est rostrum porcinum, (legendum; coruinum,) Vesalius. Est & in scoptulo utroq;, in inferiore capitis eius parte exiguus acutusq; processus: qui cũ anchoræ aut coruini rostri similitudinem referat, ἀγκυροειδῆς (scilicet ὀστοῦν) à nõnullis, ab alijs κορακοειδῆς nuncupatur. quandoquidem extrema eius pars uti coruinum rostrum extenditur, Vuottonus. Destructum, id est rostrum corui, & est quoddam additamentum, Syluaticus. ¶ Σκορακίζειν uerbum, & inde composita, reperies infra in Prouerbio, Ad coruos. ¶ Κορακοφορακλείδης, ἔστι γὰρ (κατά τινας ὁ) ἰσχροκλείδης, Hesychius & Varinus. ¶ Κορακίζειν, ἢ κορύσσειν, τὸ ἄγαν πωσκαπτρεῖν καὶ λιπαρεῖν, id est improbè & pertinaciter quippiam flagitare: ducta translatione à coruis fores circunuolitantibus, nec discedentibus, Suidas, Hesychius & Varin. Κορακοῦσι, ὀρχοῦνται, (est & κορυλακίζει, ἀσχέτως ὀρχεῖται apud Suidam,) καὶ ἄκλητοι ἐλήλυθε, Hesychius. Κορακίζειν, κορακοῦσθαι, Idem. Κόραξ, πόρθις, Varin. ¶ Galli coruum (corbeau) appellant partem lapidis è muro prominentis sustinendæ trabis gratia, Latini mutulum, (Germani puto **kragstein**,) Rob. Stephanus. Scapum in botro seu uua, ramosum illud à quo acini dependent, quidam appellant, nostri **trapp/ rapp/ oder kam**: Galli grappe. hinc & uini genus indocti quidam scriptores raspatitium nominarunt, Nicolaus Myrepsus raspe antidoto 500. & alibi, nostri **rappis**.

¶ Coronopus, id est Cornicis pes, herba est quam & κορακόποδα uocant, Hesychius. Vide plura supra in Cornice a. Auicenna lib. 2. cap. 568. uocat regiel algerab, id est pedem coruinum, ut reddit interpres. est autem gerab Arabicè nomen commune ad cornicem & coruum. ¶ Coracion, Κορακίνον, nomen est folij siue herbæ Aristoteli in Mirandis narrationibus, ut supra in D. ostendi. Coronopodem Fuchsius Germanicè **krãenfüß**, id est cornicis pedẽ interpretatur, Tragus **rappenfüß**, id est corui pedem. Hippoglosson in monte Atho frequentem herbam uulgò nominant coracobotano, hoc est coruí herbam, P. Bellonius. Rostrum coruinum herba est, quam multi consolidæ speciem faciunt, sed falsò. est enim herba modicè pilosa; odore borraginis, ui conglutinandi pollens, Syluaticus. Hæc forte pulmonaria Plinij fuerit, quæ consolidæ species dici potest, & borraginem redolet, foliis hirsutis: rostrum coruinum autem dici potuit à foliorum præsertim minorum figura, ut conijcio. ¶ Coruí oculum aliqui uulgò uocant nucem uomicam, nostri **kroneugle**, quæ uox potius cornicis ocellũ sonare uidetur. ¶ Κορώνεως, ficus arboris species Aristophani in Pace;

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

ubi Scholiastes docet κοράκιον etiam dici, quòd fructus eius colore coruum referat. Κορακέων σύκων meminit Hermippus, hoc uersu: Φιβαλέων μᾶλις' ἀὼ ἢ τῶν κορακέων, Athenæus. Rhæti alpini gentiana omnium minimam, sed flore maximo calathiformi, in altissimis montibus nascentem, sua lingua **rischcorff**/id est radicem corui appellant, nostri ab amaritudine **bitterwurtz**.

¶ Phalacrocorax, pyrrhocorax, & nycticorax aues suis locis describentur. Coracias, κοράκιας, Aristoteli graculus est, ut Theodorus uertit, è monedularum genere, ab atro corui colore dictus. Κορακίας, ὁ μέλας, καὶ πολιός, Hesychius. Κορακίας, μέλας, Suidas. ego utrumq; locum corruptũ arbitror, & lego Κορακίας, ὁ μέλας πολιός. Κορακῖνοι, genus auis, Hesychius & Varinus. Córax piscis est, & alius ab eo coracinus: utrícp à coruo uel nigro colore nomen, etsi coracinum quidam dictum existiment ab assiduo pupillarum motu, ὅτι τὸ ἀπινεκῶς τὰς κόρας κινεῖν. Theodorus modò coruulum, modò graculum reddit. Κορακῖνος, genus piscis, Hesychius & Varinus. Speusippus κόρακον inter malacostraca numerat apud Athenæum.

¶ Coruina lapis apud recentiores quosdam qui parum Latinè scripserunt, in capite coracini piscis reperitur. ¶ Nugatores quidam coruinum lapidem quendam memorant, (**rappenstein**) de quo scribam mox in d.

¶ Coruus inter sydera nominatur Proclo in libro de Sphæra, & Vitruuio 9. 7. fertur autem ab Apolline inter sydera relatus. uide infra in Prouerbio Coruus aquatur. Pausanias scribit Nemesin coronam gestare, in qua corui & fortunæ parua insignia contineantur: cuius rei rationem se nescire fatetur. Relatu dignum ex Græcorum thesauris: Metellum nepotem curiosius Philagri sepulchrum exstruentem, lapideum apposuisse coruum, id quum foret intuitus Cicero, in eius leuitatem iocatus: Hoc, inquit, sapientius à te factum: Πτηνὸν γὰρ σε μᾶλλον ἢ λέγειν ἐδίδαξε; Volare magis te docuit quàm dicere, Cælius.

¶ Propria. Coruinus nomen uiri apud Horatium Carminum 3. 21. L. Valerius in Pontino agro insidente galeæ satyria alite (id est coruo) adiutus est, Florus. Lucius cognominatus est Coruinus (κόρβιος ἐκλήθη ὁ Λεύκιος) ab euentu, eò quod in monomachia aduersus Gallum corui auxilio usus est: Vide Suidam in Κορβῖνος & in Ἀμύνασθε, & copiosius in Κελτοί. Describitur historia à T. Liuio & A. Gellio lib. 9. cap. 11. Valerius Coruinus tribunus militum, sub duce Camillo reliquias Senonum persequente, aduersus Gallum prouocatorem solus processit. Coruus ab ortu Solis galeæ eius insedit, & inter pugnandum ora oculosq; Galli reuerberauit: & hoste uicto Valerius Coruinus dictus fuit, ut Grammaticus quidam annotauit. Idem Messala cognominatus est, quia Messanam urbem in Sicilia uicit, n. litera in l. mutata. Tiberius Cæsar in oratione Latina secutus est Coruinum Messalam, quem senem adolescens obseruauerat, Suetonius. Valerij Coruini historiam persequuntur Plinius Secundus de uiris illustribus cap. 29. Liuius lib. 7. dec. 1. Florus lib. 1. cap. 13. Plinius 7. 48. Valerius Max. 8. 14. Gellius 9. 11. Orosius 3. 6. Eutropius 3. 1. Gellius Maximum Valerium uocat, Florus Lucium, alij quidam Marcum. Quis ignorat diremptos gradibus ætatis floruisse hoc tempore Ciceronem, Hortensium, &c. & proximũ Ciceroni Cęsarem, eorumq; uelut alumnos Coruinum ac Pollionem Asinium? Velleius Paterculus. ¶ Retulit mihi quidam fide dignus, quòd corui à temporibus quorum non extat memoria, hoc est plus quàm per centum annos, in turri quadam manserunt apud ciuitatem Galliæ quę Coruatum uocatur, Albertus in Aristot. de hist. anim. 9. 20.

¶ Opuntius quidam luscus κόραξ cognominabatur, erat enim homo rapax & deformis: uel, quia rostrum (os) magnum habebat, Scholiastes in Aues Aristophanis. Vlysses ab Lycophrone córax dicitur, hoc est coruus, ὅτι τὸ πολυχρόνιον. quoniã ætate iam fessus interíjt, ab Telegono interemptus, quem ex Circe susceperat, cuius rei uel Oppianus commeminit, Cælius ex Isacio Tzetze Scholiaste Lycophronis. Orthopolidis filiam Chrysorthen, ut putant, Apollo compressit: & ex ea natus puer Coronus est appellatus. Coroni filius Corax fuit, sine liberis mortuus, Pausanias in Corinthiacis. Coracis aurigæ cuiusdam meminit Ammianus Marcellinus libro 14. Corax Ithacus quidam fuit, à quo denominata est Coracospetra, ut mox dicemus. ¶ Corax & Tisias Siculi dicendi præcepta condiderunt, Cælius. Et alibi, Corax rhetoricæ initia propagauit, (quod & Suidas testatur,) hic præpotens fuerat apud tyrannum Hieronem. quo uita functo, quum eandem requireret potentiam Corax, uideretq; populum ἀστάθμητον καὶ ἄτακτον, nec tyrannidem ulterius pati, in concione orationis artificiosæ rudimẽta deprompsit. Discipulum habuit Tisiam, Perottus. Vide plura in Onomastico nostro. Ab hoc natum ferunt adagium, Mali corui malum ouum, quod infra explicabitur in h. Cicero etiam tertio de Oratore rhetorem quendam Coracem cognominat, sed metaphoricè, ut supra citauimus ab initio Philologiæ. Corui rhetoris stupidi meminit Seneca in secunda Suasoria. Hic est Coruus, inquit, qui cum tentaret scholam Romæ, summo illi, qui Iudæos subegerat, declamauit controuersiam, de eaq; apud matronas differebat, liberos non esse tollendos. ¶ Calondas (Callonides à Plutarcho uocari uidetur, in libro de ijs qui à Deo serò puniti sunt, Gyraldus) quidam Corax cognominatus, Archilochum in bello occidit, Cælius. Archilochum poetam quidam nomine Corax, interfecit: quem, cum oraculum ei dixisset Ἔξιθι νηοῦ: id est, Exi de templo, ferunt respondisse, At innocens sum rex. ἐκ χειρῶν γὰρ νόμῳ ἔκτεινα. id est, comminus eum occidi, quemadmodum lex iubet, Heraclides in Repub. Pariorum Iusto Vulteio interprete. sed quum obscurum sit illud

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

illud Coracis responsum, locum corruptum esse suspicamur: & forte legendum, ἐν πολέμῳ γὰρ (uel tale quid,) νόμῳ ἔκτεινα. Quòd autem in bello à Calonda, Corace cognominato, interemptus sit Archilochus, Suidas etiam refert: & pluribus Gyraldus in historia poetarum. ¶ Corax dictus fuit frater Tyburti, à quo oppidum Volscorum cognominatum est, Perottus. Hic cum fratre Catillo oppidum Tybur in Italia constituit, authore Seruio apud Vergilium in illud Aeneid. 7. Tum gemini fratres Tyburtia, &c. sed codices emendatiores habent Coras. ¶ Author incertus in Anthologio Græcorum Epigrammatum iocatur in hominem deformem, quem magnam simiam & Coraca cognominat, ex quo Hermione Hermolyci filia, similes scilicet parenti filios cõplures ἑρμοπιθηκιαλλας (& ἑρμαγέλλω, sic uocat à multitudine, quasi gregem simiolarum, filiorum Hermionæ, & nepotum Hermolyci) peperierit, neq; id mirũ ait, deformes & nigros è Corace natos, cum Iupiter in Cygnum candidissimam alitem mutatus, Helenam & Dioscuros è Leda pulcherrimam sobolem susceperit.

¶ Corax nomen fuit unius ex equis Cleosthenis Epidamnij, ut scripsimus inter propria equorum nomina. nostri etiam equum colore nigrum rapp, id est coruum uulgò uocitãt. Corax unus è canibus Actæonis apud Aeschylum, Pollux.

¶ Loca Laodiceæ proxima oues optimas ferunt, ex quarum lana Coraces (Græcè est, lanæ sunt præstantes, non solum mollitie, uerum etiam εἰς τὸν κοραξῶν χρόαν, id est colore atro) maximũ prouentum capiunt, Strabo lib. 12. ¶ Coraxi, Κοραξοί, genus Scytharum, Hesych. & Varinus. Plinius 6. 5. & Pomponius lib. 1. Colchidis regionis populos esse scribunt: Stephanus gẽtem esse Colchorum πλησίον κώλων, (sic habet codex impressus,) authore Hecatæo in Asia: unde Coraxicus murus & Coraxica regio dicatur. Iuxta eosdem pars Tauri montis Corax (aliâs Coraxis) appellatur: Plinio Coraxicus lib. 5. cap. 27. Coraxis apud alios memoratur mons, qui à Septentrione Colchidẽ claudit: & Corax fluuius qui ex eodem (uel ex Caucaseis montibus) oritur. Corax montis nomen in Sarmatia Europæ apud Ptolemæum: Stephano mons est inter Callipolim & Naupactum, cuius meminerit Polybius lib. 20. gentile Coracius. Aetoli latus Parnasi incolunt iuxta Coruum. sic enim montem Aetolium appellant, Strabo lib. 9. ¶ Coracij regio appellatur in mediterraneis Arabię, ubi maxima Indicarum arundinum copia nascitur, Strabo lib. 16. ¶ Corax uocabatur locus supplicij in Thessalia, ut dicemus infra in Prouerbio, Ad coruos. ¶ Κόρακος πάγος mons Europæ in Nicandri Theriacis. ¶ De coruorum portu in Oceani Germanici uel Britannici littoribus, sito, infra inter auspicia scribemus. ¶ Coraconnesus, Κορακόννησος, insula quædam Stephano, cuius meminisse ait Alexãdrum tertio Libycorum. Vbi Ladon Arcadiæ fluuius prorumpit in Alpheum, Coruorum insula locus appellatur, Pausanias in Arcadicis. ¶ Παρὰ Κορακοσπέτρῃ in fine Odysseæ N. ubi Scholiastes innominatus docet, hunc locũ in Ithaca sic dictum esse, quòd ibi Corax inter uenandum à petra delapsus obierit, propter quem casum mater eius Arethusa seipsam strangulârit, & fonti in Ithaca nomen dederit, ut filius saxo. sed huius nominis fontes etiam alibi sunt, in Syracusis, in Smyrna, in Chalcide, & Argis. Eadem ferè apud Hesychiũ legimus. Κορακοσπέτρα, uox enunciandæ ὑφ' ᾧ, ὅ ἐστι κατὰ συμπλοκὴν, unde gentile Κορακοπετρίτης uoce composita, (uel κορακοπετραῖος, ut Stephanus habet) sic dictus est locus in Ithaca (quod & Stephanus scribit) ab incola quodã Corace, qui inter uenandum leporem persequens, ab eo loco præceps delapsus est, Eustathius. ¶ Coracesium, Κορακήσιον, locus in Cilicia, cuius incolarum improbitas notatur, Eustathius. sunt qui partem Tauri montis esse doceant. Primum Ciliciæ castellum est Coracesium, in petra prærupta positum, Strabo.

¶ b. Cincinni eius condensi & nigri ueluti coruus, Canticorum 5. Apud Apuleium de deo Socratis, uulpes astutè coruum laudat, his uerbis: Quantum ad decorem pluma mollis, caput argutum, rostrum ualidum. iam ipse oculis perspicax, unguibus tenax, &c.

¶ c. Coruus in superliminari, Sophonię 2. interprete Hieronymo. sed melius Munsterus, Desolatio erit in poste eius. Hebraicè enim non oreb, id est coruus legitur, sed horeb, id est uastitas & desolatio. Noctua & coruus habitabunt in ea, Esaiæ 34. hoc est, desolata reddetur. Coruorũ pullis dat escam inuocantibus eum Deus, Psalm. 147. Coruo Deus præparat escam suam dum pulli clamant ad Deum, uagantes, eò quòd non habeant cibos, Iob 38. Considerate coruos, qui non seruntneq; metũt: quibus non est penuarium neq; horreum, & Deus pascit illos. Quanto magis uos præstatis uolucribus? Lucæ 12. Oculum qui subsannat patrem, & uilipendit doctrinã matris, hunc eruent corui torrentis, (orebe nahal,) deuorabuntq; ipsum pulli aquilæ, Prouerb. 30. Ἐκρέμασε κόρακι δ' ἔπνον, Aristoph. in Thesmophoriaz. Mẽtior at si quid, merdis caput inquiner albis Coruorum, Horatius Serm. 1. 8.

¶ d. Corui & picæ homines (uoce) imitantur, retinentq; memoriam eorũ quæ audierint, Porphyrius lib. 3. de abstinentia ab animatis. Nugantur quidam coruinum quendam lapidem appellari (rappenstein uulgò) qui gestatus inuisibiles faciat, & ab ignium aquarumq; nocumentis præseruet, reperiri illum in nido corui: si quis subrepta inde oua elixaq; in eundem reponat. hoc enim animaduerso coruum parentem auolare, & lapidem (uel radicem) adferre, qui suo contactu ouis pristinum uigorem & cruditatem restituat. Sunt qui cornicem uariam nido suo herbã uel radicem imponere nugentur, cuius beneficio non uideantur, & gestantes quoq; homines reddãtur inuisibiles.

¶ g. Cor corui gestatũ ad inhibendũ somnum aliqui efficax esse putãt, ut Fernelius annotauit.

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

¶ h. A Noe diluuij tempore coruus primum emissus est, & reuersus: deinde columba, ut Geneseos octauo legimus: & recitatum est supra in Columba h. ex Io. Tzetze. Succurrit in hac uolucre (coruo) fabulas poetarū cum sacra historia conuenire, apud illos à Phœbo, apud nostros à Noëo ex archa aquæ gratia dimissa, ac eius contumacia utrobiq; accusata, Volater. ¶ Dion in Pompeij rebus scribit populi clamore dissono superuolantem coruum grauius ictū decidisse ὥσπερ ἐμβρόντητον, Cælius. Titus Imperator cum in Isthmijs aliquot Græcorum ciuitatibus libertatem donasset, ea per præconem promulgata, præ immensa uocis gaudentium magnitudine accidit, ut corui qui forte superuolabant in ipsum deciderent stadium, aere diuiso. Nam cum uox permagna æditur, ipsius ui disiunctus aer nullam uolantibus firmitatem exhibet: unde aues tanquam ad inane peruenerint delabuntur, aut certe è clamoris ictu, tanquam sagitta quadam saucię, exanimes concidunt. Potest & quidam aeris, sicut & pelagi uortex esse, qui uiolento circumagat impetu, Plutarchus in uita T. Quintij Flaminij. ¶ L. Valerius in singulari pugna aduersus Gallum prouocatorem à coruo galeæ eius insidēte adiutus, uictoria potitus est, & ab euentu Coruinus cognominatus. Vide supra inter Propria. ¶ Corui deferebant panem & carnes Eliæ prophetæ mane ac uesperi, & de torrente Carith bibebat, Regum 3. 17. Paulus primus anachoreta ministros sibi & familiares coruos in eremo habuit, Textor. Meginradum quendā eremitam apud Heluetios eo in loco qui etiamnum Eremus appellatur, circa tempora Caroli Magni, duo latrones occiderunt. eos Tigurum usq; à coruis persequentibus infestatos, eoq; argumēto deprehensos pœnam dedisse è uulgò aliqui credunt, & inde adhuc durare insigne domus in quam diuerterant. Historias quasdā de coruis, infra etiam inter auspicia reperies.

¶ Coruos duos (uel aquilas, secundum alios) à Ioue dimissos, unum ab ortu, alterum ab occasu, Delphis conuenisse fabulantur. quare illic medium totius orbis constituunt, & telluris umbilicum appellant, Strabo lib. 9. refert autem fabulam Pindarus. ¶ Coruum ex albo in nigrum ab irato ei Apolline mutatum fabulantur, ut supra in B. retuli. In pugna gigantum cōtra deos, Apollo in coruum mutatur apud Ouidium 5. Metam. ¶ ὀὐπω πώραχ' εἰδὼς ἐμπεφορβιωμένον, Aristophanes in Auibus, irridet autem tibicinem quendam tanquam nigrum, qui coruum nimirum repræsentabat. Habebant autem tibicines phorbia, id est pelliculas quasdam circa os, ne labia eorum læderentur.

¶ Auspicia ex coruorum aliquo facto, aut uolatu, aut uoce. ¶ Qui animalium uaticinorum animas sibi adsciscere uolunt, præcipuas illorum partes uorant, ut corda coruorum aut accipitrum: & sic animam eorundem in se recipiunt, quæ dei instar futura eis præsagit, Porphyrius lib. 2. de abstinendo ab animatis. Aues nigræ inauspicatæ sunt, ut cornix, coruus, Scoppa. ¶ Artemidorus portum quendam in Oceani (Germanici uel Britannici) littoribus esse scribit, quem duorum coruorum uulgò nominent. in eo quidem duos apparere coruos, dextris albicantibus alis. Qui igitur ulla de re controuersantur, illuc accedere, in sublimi loco posita tabella, utrinq; seorsum in ipsa lagana collocare. ipsas dehinc aduolantes alites partim commanducare, partim dissipare. cuius autem lagana dissipentur, illum uictorem euadere. Hæc quidē fabulosius memorat, Strabo lib. 4. ¶ Coruos aurum corrosisse uelut dirum maliq; portenti procuratum fuit, Alexander ab Alex. Clitodemus in Attica historia inquit, cum Athenienses classem iam Siciliam uersus instruxissent, infinitam coruorum multitudinem prouolasse Delphos, & mutilasse quasdam simulachri (Mineruæ aurati) partes, aurumq; ab eo rostris detraxisse. Addit idem, hastā fregisse coruos, & noctuas, & quicquid ad imitationem fructuum autumnalium erat ad palmam (æneam ab Athenienſibus dedicatam, ut & Mineruæ simulacrum) effictum, Pausanias in Phocicis. Inter cætera portenta quæ expeditionem Athenienſium in Siciliam præcesserūt, hoc etiam accidit. In Delphis Palladis aureum simulacrum æneæ palmæ superpositum stabat, quod Athenienses pro re bene ac feliciter aduersus Medos gesta constituerant. Hoc diebus plurimis corui rostro unguibusq; petētes quodammodo lacerare conabantur, ac palmæ fructus qui ex auro fabricati erant, partim uorantes absumpsere, partim ui conuulsos deiecerunt, Plutarchus in Nicia. Idem in libro, De eo quòd Pythia non amplius carmine respondeat, Quo tempore (inquit) Athenienses cladem à Siculis acceperunt, Palladij (id est Palladis) simulacri scutum corui tundebant, (πολύνοστον, mutilabant.) Alexander Magnus Babylonem ingressurus, contemptis Chaldæorum monitis, propinquus iam urbi complures altercantes seq; mutuo ferientes coruos aspexit, ex quibus nonnulli penes ipsum delapsi sunt. Ipse paulò pòst in urbe uita defunctus est, Plutarchus in eius uita. Cum Marius Romæ pernicioſissimā seditionem (qua plurimo sanguine pugnatū est inter ipsum & Syllam) moliretur, inter cætera diuinitus ædita signa, tres corui pullos in uiam productos deuorarunt, eorumq; reliquias intra nidum retulerunt, Idem in uita Syllæ. Marco Ciceroni mors imminens auspicio prædicta est, cum enim in uilla Caietana esset, coruus in conspectu eius horologij ferrum loco motum excussit; & protinus ad ipsum tetendit, ac laciniam togæ eò usq; morsu tenuit, donec seruus ad occidendum eum milites uenisse nunciaret, Valerius. Iuxta Ararim flumen situs est mons Lugdunus, in eo Momorus & Atepomarus imperio pulsi à Sesironeo, ciuitatem condituri dum fundamenta fodiunt, derepente corui apparuerunt, & circunuolitando arbores circunquaq; repleuerunt. Quamobrē Momorus auspiciorum peritus urbem Lugdolum nominauit. Lûgos enim Celtica lingua coruum sonat. dûlon uerò (forte dunum, quæ uox aliarum etiam ciuitatum quarundam nominibus adjicitur) excellentem, ut tradit

Clitophon

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

Clitophon lib.13. Ctiseon, Plutarchus in libro de fluuijs. L. Sylla, Q. Pompeio coss. Stratopedo, ubi senatus haberi solet, corui uulturem tundendo rostris occiderunt, Iul. Obsequens. Contractis ad Bononiam triumuirorum copijs, aquila tentorio eius supersedens, duos coruos hinc & inde infestantes afflixit, & ad terram dedit, notante omni exercitu, futuram quandoq; inter collegas discordiam talem, qualis secuta est, ac exitum præsagiente, Suetonius in Octauio Augusto.

¶ Cum Metellus pontifex Maximus, Thusculanum petens iret, corui duo in os eius aduersum ueluti iter impedientes aduolauerunt: uixq; extuderunt ut domum rediret, insequente nocte ædes Vestæ arsit, quo incendio Metellus inter ipsos ignes raptum Palladiũ incolume seruauit, Valerius. Alexandro Magno Hammonis oraculum per deserta & arenosa loca adeunte, quum ductores iam errare cœpissent, dispersis ex ignoratione comitibus, coruos (duos, Strabo lib. 17.) qui præuolantes eis iter monstrarent, & tardius subsequentes præstolarentur, apparuisse constat. Quod uerò longè mirabilius est, tradit Callisthenes, noctu palantes cantu ac uocibus ad sequenda comitum uestigia reuocasse, Plutarchus in uita Alexandri. Tempore quo apud Pharsala hospites Mediæ periere, corui locis Athenarum Peloponnesiq; defuerunt, quasi sensum haberent aliquẽ, quo inter se rerum euenta significarent, & mouerentur, Aristot. Ex quo Plinius sic transtulit, Corui in auspicijs soli uidentur intellectum habere significationum suarum, nam cum Mediæ hospites occisi sunt, omnes è Peloponneso & Attica regione uolauerunt.

¶ Arabes coruos audiunt, (uel intelligunt: κορακωυ ἀκουσι,) Porphyrius de abstinendo ab anim. lib. 3. Auium uoces usq; adeò uariæ sunt pro diuersis earum affectibus, ut earũ uarietatis differentias omnes obseruare difficillimum foret, itaq; cornicis & corui uocum differentias aliquot augures obseruarunt, reliquas tanquam supra hominis captum reliquerunt, Ibidem. Oscines aues Appius Claudius esse ait, quæ ore canentes faciant auspicium, ut coruus, cornix, Festus. Oscinum tripudium est quod oris cantu significat quid portendi, cum cecinit coruus, cornix, &c. Idem. Oscinem coruum prece suscitabo Solis ab ortu, Horat. Carm. 3. 27. Ab ortu enim Solis, inquit Acron, prospera corui omnia sunt, aduersa ab occasu. Si ab ortu clara uoce occinuerint, præsentem felicitatem; contrà uerò ab occasu exitium apportant, Alexander ab Alex. Agmen coruorum in futurum excidium retulerunt augures, ut & aliarum quæ cadaueribus uescuntur, uulturum, graculorum, miluorum, aquilarum, cornicum, Niphus. Apud Indos quædam regio est, quæ dicitur nunc Pharcelos, ubi coruorum magna multitudo periit: ad quam quum postea rediisset longè maior multitudo, desolationem regionis, & incolarum interitum significauit, Idem. Vt uulturum & aquilarum, sic & coruini generis unum in locum congregatio, mortes significat & uastitates futuras. Retulerunt quidem nobis multi fide digni aliquando multos coruos apparuisse in castro superioris Sueuiæ, quod Ruffum castrum uocatur, ita ut numerus coruorum muros & tecta domorum operire uideretur; & subito mortuum fuisse comitem, qui princeps castri erat, coruosq; recessisse: unde uulgò dicebatur coruos animam eius abduxisse, Albertus in Aristot. de hist. anim. 9. 36. Pessima coruorum significatio, cum glutiunt uocem uelut strangulati, Plin. Coruus uel cornix glocitans (crocitans) per 12. signa Zodiaci, Luna in eis existente, quid significent, explicat Niphus libro 1. de augurijs tabula 6. Tiberius Gracchus cum ad res nouas pararetur, auspicia domi prima luce petijt: quæ illi perquam tristia responderunt. & ianua egressus, ita pedem offendit, ut digitus ei decuteretur. tres deinde corui in eum aduersum occinentes, partẽ tegulæ decussam ante ipsum protulerunt. quibus omnibus contemptis à Scipione Nasica pontifice Maximo decussus Capitolio, fragmento subsellij ictus procubuit, Valerius. Picus & cornix est ab læua, coruos porrò ab dextera, Plautus Asin. Non temere est, quòd coruos cantat mihi nunc ab læua manu, Simul radebat pedibus terram, & uoce crocitabat sua, Euclio apud eundem in Aulularia. Quid augur? cur à dextra coruus, à sinistra cornix faciat ratum? Cicero 1. de diuin.

¶ In ditione Carthaginensium aiunt duos coruos circa Iouis templum perpetuò manere, nec usquam aliò uolare, & alterum ex eis anteriorem colli partem habere albam, Aristot. in Mirabilib.

¶ Corui Romæ publicè sepulti historiam recitaui supra in D.

¶ Coruum sacrum & Apollinis pedissequum esse dicunt: idcirco diuinationibus præditum fatentur, eiusq; clamori dant operam, qui auium sedes, & clangores, & uolatus ipsarum à dextra ac sinistra cognoscunt, Aelianus. Græci coruum Apollini sacrum esse dicunt, Plutarchus in libro de Iside & Osir. est enim auis nigra, qui color tenebrosæ nocti conuenit: nam & cygnus eidem deo sacer est ob diei candorem, ut scribit Eustathius, & Varinus in Λυκηγενὴς. Cum duo præstabiles colores piceus ac niueus forent, quibus inter se nox cum die differunt, utrunq; colorem suis Apollo alitibus condonauit, coruo nigrum, cygno autem album, Apuleius de Socratis dæmonio. Coruus & accipiter hominibus Apollinis sententiam nunciant, Porphyrius lib. 3. de abstinentia ab animatis. Corui apud ueteres futura significare putabantur cantu & uolatu, inde Phœbo aues dicatę deo diuinationis: ex eoq; à Silio Italico Phœbea ales coruus nuncupatur, Grapaldus. Coruus ab Ausonio Phœbeius oscen dicitur. At Phurnutus coruum à Phœbo ait alienum esse, quòd uel ipso colore profanus ac impurus sit habitus, id est μιαρός: illiq; potius cycnum auẽ attribuit, quòd is auium maximè sit musicus & candidissimus, Gyraldus. Apollo cum gigantes diis bellũ inferrent, in coruum mutari uoluit, tanquam in auem scilicet sibi sacram. ¶ In Thessalia ad Pagæaticum sinum

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

corui erant Solí ſacri, ut meminit Scholiaſtes Ariſtophanis in Plutum. ¶ Quòd ſi animantium cruore afficiuntur ſuperi, cur non mactatis illis canes, coruos, &c? Arnobius contra gentes.

¶ Apologum corui & uulpis Apuleius deſcribit in libro de deo Socratis. Vide infrà in prouerbio, Si coruus poſſet tacitus paſci: & alium apologum in prouerbio Coruus ſerpentem.

¶ PROVERBIA. Coruus albus: Vide ſupra in B. ¶ Coruus aquat (Κόραξ ὑδροῦσι, πρόσημα ἐπὶ τῶν δυσχερῶς πού τυγχανόντων, Suidas, Heſych. & Varinus:) dici ſolitum ubi quis non citra negotium, citraq; ingenium conſequeretur ea quæ cuperet. Aut ubi quis rem nouis artibus tentaret efficere. Ductum ab apologo de coruo quum ſitiret, cõgeſtis lapillis aquam ex imo fundo in ſummam uaſis oram euocãte, quod Plinius ut rem geſtam memorat lib. 10. cap. 43. Sed probabilius uidetur, ut adagium referatur ad eam fabulam quam Faſtorum libro 2. narrat Ouidius ad hunc modum,

Forte Ioui Phœbus feſtum ſolenne parabat,
I mea, dixit, auis, ne quid pia ſacra moretur,
Coruus inauratum pedibus cratêra recuruis
Stabat adhuc ficus duris denſiſsima pomis:
Immemor imperij ſediſſe ſub arbore fertur,
Iãq; ſatur, nigris longũ capit unguibus hydrũ:
Hic mihi cauſa moræ uiuarũ obſeſſor aquarũ,
Addis ait culpæ mendacia Phœbus, & audes
At tibi dum lactens hærebit in arbore ficus,
Non faciet longas fabula noſtra moras:
Et tenuem uiuis fontibus adfer aquam.
Tollit, & aereum peruolat altus iter.
Tentat eam roſtro, non erat apta legi.
Dum fierent tarda dulcia poma mora.
Ad dominumq; redit, fictaq; uerba refert.
Hic tenuit fonteis officiumq; meum.
Fatidicum uerbis fallere uelle deum?
De nullo gelidæ fonte bibantur aquæ. Proin-

de prouerbium mihi magis uidetur conuenire in ceſſatorem, Eraſmus. Ego non aquat, ſed aquatur potius uerbo deponente dixerim. Coruus Apollinis tutela uſus (inquit Higinus in Hydra) eo ſacrificante miſſus ad fontem aquam puram petitum, uidit arbores complures ficorum immaturas: eas expectans dum matureſcerent, in arbore quadam earum conſedit. Itaq; poſt aliquot dies coctis ficis & à coruo compluribus earum comeſis, expectans Apollo coruum, uidit eum cum cratere pleno uolare feſtinantem. Pro quo admiſſo eius dicitur (quòd diu moratus ſit Apollo, qui coactus mora corui, alia aqua eſt uſus) hac ignominia eum affeciſſe, ut quandiu ficus concoquerentur, coruus bibere non poſsit, ideo quòd guttur habeat pertuſum illis diebus. Itaq; cum uellet ſignificare ſitim corui, inter ſidera conſtituit crateram, & ſuppoſuit hydram quæ coruum ſitientem moraretur. uidetur enim roſtro caudam eius extremam uerberare, ut tanquã non ſinat ſe ad crateram tranſire. Per æſtatem coruus exareſcit ſiti confectus, eum clamore ultionem teſtari fama eſt, cuius cauſam afferũt, quòd cum ad aquationem eum famulum ſuum Apollo miſiſſet, ille magna ſegete inuenta adhuc uiridi, inueſtigare uolens granum frumenti, expectans ut maturuiſſet, mandatum domini neglexit: quam ob rem ſiccíſsimo anni tempore ſiti affectus, ſuæ moræ dat pœnas. Hoc fabulæ ſimile uidetur, Aelianus. Corui auium ſoli pullis ſuis potum miniſtrant (forte, non miniſtrant,) mento (gutture) eis ſtatim à coitu dehiſcẽte, quod ueteris cuiuſdam peccati culpa eis accidere fama eſt. nam cum Coronis in Tricca Aeſculapium pareret, Córax aquari iuſſus re neglecta, libidini indulgebat, (ἐλαγνάζε. malim ἐσπαγνάζε, id eſt nimiam moram trahebat.) Quamobrem iratus Apollo cõuertit eum in auem atram, & abſcp potu roſtrum (διὰ τοῦτο τὰς ῥῖνας) ei excreſcere fecit: quæ res pullis eſt moleſtiſsima, Paraphraſtes Oppiani lib. 1. de aucupio. ¶ Dat ueniam coruis, uexat cenſura columbas, Iuuenalis Satyra 2. uide in Columba h. Coruum deluſit hiantem, dictum eſt ab Horatio (2. Serm. Sat. 5.) in eum qui captatorem ſuum arte fruſtratus fuerat. Plerunq; (inquit) recocius Scriba ex quinqueuiro coruum deluſit hiantem. Loquitur de Corano, qui Naſicæ ſocero, ſpe teſtamenti per dolum oſtẽtata, moriens, nihil præter plorare reliquit. Videtur autem hoc adagium effictum, & imitatum ad illud Græcorum, λύκος ἔχανεν: id eſt Lupus hiat. Vt itidem dicere liceat, Lupum deluſit hiantem: & Κόραξ ἔχανεν, id eſt, Coruus inhiabat, Eraſmus. ¶ Corui luſciniis honoratiores, Κόρακες ἀηδόνων ἀδεσιμώτεροι: Cum indocti doctis præferuntur, improbi probis, blaterones eloquentibus, rapaces ac furaces cordatis & integris uiris. Aut cum plus tribuitur improbitati & audaciæ, quàm eruditioni ac ſapientiæ, Eraſmus. ¶ Inter Ledæos ridetur coruus olores, Martialis lib. 1. ¶ Mali corui malum ouum, Κακὸς κόραξ κακὸν ᾠόν: aptè uſurpabitur quoties à malo præceptore diſcipulus malus proficiſcitur; ex improbo patre filius improbus: ex patria illaudata uir illaudatus: denique facinus ſceleratum ab homine ſceleſto. Metaphoram alij referunt ad naturam animantis, quæ nec ipſa eſt idonea cibis humanis, nec ouum parit ad quicquam utile. Sunt qui dicant fieri, ut coruorum pulli parentes ipſos deuorent, ſi forte non paſcant illos ad ſatietatem, (uide ex Aeliano, ſupra in D.) & hinc ductum adagium. Alij (ut Suidas & Varinus) malunt ad huiuſmodi fabulam referre: Corax quidam primus Syracuſis, (de quo ſupra inter propria nomina diximus) poſt mortem Hieronis, inſtituit artem rhetoricen mercede profiteri. Cum hoc adoleſcens quidam Tiſias hac lege pactus eſt, ut tum demum mercedem perſolueret, ubi iam artem perdidiciſſet. Dein ubi iam arte cognita præmium reddere cunctaretur, Corax in ius diſcipulum uocat. Ibi iuuenis huiuſmodi dilemma proponit. Percontãti quis eſſet artis finis, ubi Corax reſpondiſſet, perſuadere dicendo: Age (inquit) ſi perſuadeo iudicibus me nihil debere, non reddam, quia uici cauſam: ſin minus perſuadeo, nõ reddam, quia non perdidici artem. At Corax Tiſiæ dilemma tanquam uitioſum & antiſtrephõ, in diſcipulum retorſit, ad hunc modum: Imò (inquit) ſi perſuades, dabis, quia tenes artem, & debes

ex pa-

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

ex pacto: sin minus, dabis, quia sententijs iudicum damnatus. Quod cōmentum tam uafrum, tamq; callidum ubi iudices audissent, admirati uersutiam adolescentis, succlamarunt, Κατὰ κόρακος κακῶς ἀΐοι. Sunt qui narrent hoc succlamatum à corona circunstantium, cum alter alteri litem intenderet. Huiusmodi fermè leguntur in Prolegomenis in Hermogenis Rhetoricen, Hæc Erasmus. adijcit idem ex A. Gellio simillimam per omnia historiam de Protagora Rhetore & Enathlo eius discipulo, quam à L. Apuleio etiam in Floridis describi ait. Tappius idem prouerbium tanquam Germanis quoq; ijsdem uerbis usitatum refert: **Böse raben/böse eyer**: & eiusdem sententiæ hoc, **Wie der vogel ist/so legt er eyer.** ¶ Volantia sectari, τὰ πετόμενα διώκειν, apud Aristotelem lib. 3. τῶν μετὰ φυσικά, de uehementer obscuris, & quæ difficillimum sit peruestigare. Cui non dissimile est illud, Est aliquid quo tendis, & in quod dirigis arcum? An passim coruos sequeris, testaq; lutoq; de ijs qui nullum certum uitæ scopum sibi proponunt, sed ex tempore uiuunt, ad quamuis occasionem mutabiles, Erasmus. Plato in Euthyphrone, Τί δὲ, πετόμενόν τινα διώκεις; id est, Quid autem uolātem quempiam insectaris? Eundem sensum habet prouerbiū, Aues quæris. ¶ Si coruus posset tacitus pasci. Si breuis apologus autore Fabio parœmiæ genus est, cur non illud etiam prouerbijs annumeremus, quod scripsit Horatius: Sed tacitus pasci si posset coruus, haberet Plus dapis, & rixæ multò minus inuidiæq;. Quidam existimant mutuò sumptum ex Apologo, quem in libro de deo Socratis refert Apuleius, de coruo prædam nacto, quam uulpes ita intercepit, dum arte persuadet illi, ut canere incipiat. Quadrat in eos, qui si quid bonæ rei nacti sunt, continuò iactant ostentantq;, atque ad eum modum efficiunt, ut alij tum obsistant, quò minus eiusmodi plura commoda nanciscantur, tum quæ nacti sunt interuertant, Erasmus. ¶ Coruus serpentem, Κόραξ τὸν ὄφιν, ubi quis suo ipsius inuento perit. sumptum ex apologo quodam Aesopi. Coruus esuriens serpentē in aprico dormientem conspicatus rapuit, à quo morsus perijt. Cognatum ei quod aliâs retulimus, Cornix scorpium. Torquere licebit & in hominem ob edacitatem periclitantē: ueluti Diogenes Cynicus comesso polypo crudo perijt, Erasmus. ¶ Ad coruos, Βαλλ' ὀν κόρακας: id est, Abi ad coruos, perinde ualet quasi dicas, abi in malam rem atq; in exitium. Βαλλ' ἐς κόρακας, τίς ἔδ' ὁ κόψας τὴν θύραν; id est, Apage ad coruos, quis est qui pepulit hostium? Aristophanes in Nubibus. Rursum in Pluto, Οὐκ ἐς κόρακας; id est, An non ad coruos? Iterum in eadem fabula, Ἐβῆ' ὀν κόρακας θᾶττον ἀφ' ἡμῶν. id est, Ocyus hinc in coruos abeas. Reperitur apud hunc poetam & alijs plerisq; locis. Plutarchus in commentario quem scripsit aduersus Herodotum, taxat eum, quòd Isagoram ad Cares, uelut ad coruos relegārit; id est, quòd eum Carem fecerit. Zenodotus scribit in Thessalia locum esse quendam, cui nomen inditum Coruis (Κόραξ, ut recentior quidam annotauit,) in quem nocentes præcipites dabantur. atq; huius adagij Menandrum etiam meminisse. Quosdam autem originem adagionis ad huiusmodi quandam historiam referre. Bœotijs quondam Arnam incolentibus oraculo prædictum est, futurum ut è finibus expellerentur, simulatq; corui albi apparuissent. Euenit deinde ut adolescentes aliquot per lasciuiam & temulentiam coruos, quos ceperant, gypso oblitos rursum emitterent. Quos ubi uidissent uolantes Bœotij, recordantes oraculum, arbitrati adesse tempus, quo forent suis è sedibus eijciendi, summopere perturbati sunt. Cæterum adolescentes territi & ipsi tumultu, profugerunt, ac locum quendam sibi mercati sunt, cui nomen Corácon, id est Coruorum. Cōtigit aliquanto post ut Aeoles eiectis Bœotijs, Arnam occuparent. apud quos hic deinde mos receptus, ut malefi cos relegarent in eum locum, cui nomē erat Coruí. (Vide supra in B. & in Lexico Varini in Βαλλε.) Aristophanis interpres paulò diuersius hanc recenset historiam: nempe Bœotijs aliquando à Thracibus subuersis ac profligatis respondisse deum, ut ibi sedē figerent, ubi coruos albos cōspexissent. conspexisse autem in Thessalia iuxta sinum Pagæaticum circumuolantes coruos quosdam Soli sacros, quos pueri per lusum gypsatos dimiserāt. Bœotij uerò rati iam perfectum oraculi symbolum, ibi sedem constituerunt. Sunt qui parœmiam ad coruorum uolatū referant, quòd in desertis ferè locis uolitare consueuerint, (& obseruare cadauera, Scholiastes in Plutum Aristophanis.) Vt prouerbium conueniat cum illo, in extremas solitudines publicitus deportandum. Euripides in Hecuba, Οὐχ ὅσον τάχος Νήσων ὀρήμων αὐτὸν ἐκβαλεῖτέ που; Stratonicus citharœdus apud Athenæū lib. 8. detorquet in cantorem (psalten) quendam, is quum ei nescio quid molestius esset, Ψαλλε, inquit, ὀν κόρακας, deprauata per iocum uoce ψάλλε pro βάλλε, Hæc omnia Erasmus. Εἰς κόρακας, εἰς σκότος, εἰς ὄλεθρον, Apostolius. Οὐκ ἐς κόρακας φθαρήσεται ὁ σκυτεὺς ὁ Λέσβιος; Alciphron. Εἰς κόρακας ὦ μαστιγία, Hipparchus apud Athenæum. Ναὶ ὀν κόρακας. οἱ σφῆκες ὀπὸ τὴν θυρῶν, Aristophanes in Acharnensibus. Eiusdem Scholiastes in Ranas, cum Bacchus dixisset ὀν κόρακας, locum ait Athenis fuisse hoc nomine, in quem aliqui supplicij causa abijcerentur. Οὐκ ἂν λαβὼν θύραζε τὰ ψηφίσματα καὶ τὴν ἀναγκαίαν ὀν κόρακας ὑπεδύθης; Aristophanes apud Pollucem lib. 8. Σκωρακίζειν uerbum compositum est, pro ὀνσκωρακίζειν, hoc est ὀν κόρακας ἀκπέμπειν, unde etiam nomen σκωρακισμὸς fit, Suidas, Etymologus sic νόρθων pro ὤρθων, &c. epsilo initiali abiecto, & Eustathius. Μὴ ἀκροσκωρακίσῃς με, μὴ ἀκροδιώξῃς, ἢ ἀκροδοκιμάσῃς: hoc est, ne me reijcias aut detesteris, Varinus. Ἐκσκωρακίζειν, ἀκροδιώκειν, Idem. Germani etiam malum & exitium imprecantur per coruos: **Das dich die raben frässen**: hoc est, Corui te deuorent. ¶ Eleganter dictum est à Diogene Cynico, κρεῖττον εἶν ὀν κόρακας ἀπελθεῖν ἢ ὀν κόλακας. id est, satius esse ad coruos deuenire quàm ad adulatores, quòd hi & uiuos & bonos etiam uiros deuorarent, Athenæus: ex quo Erasmus trāstulit in prouerbio, Ad coruos. Οἱ μὲν κόρακον τὴν πεπλουτηκότων οὐκ ὀφθαλ-

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

μὰς λυμαίνονται, ὅταν αὐτῶν ἐδῶν δεῖ χρέα: οἱ δὲ κόλακες τῶν ζώντων τὰς ψυχὰς διαφθείρουσι, καὶ τὰ τούτων ὅμματα τυφλώττουσι, Epictetus. Est autem scita colluſio uocum κόραξ & κόλαξ: & quoniam balbutientes pro litera rhô, lambda pronunciare solent, Soſias seruus apud Aristophanem in Vespis narrans somnium suũ, inter cætera ait se uidisse θεωρὸν κεφαλὴν κόρακ& ἔχοντα: (ubi Scholiastes, Traducit, inquit, Cleonem tanquam rapacem, & improbum, & adulterum.) εἶτ' Ἀλκιβιάδ'ης ἦπτε πρός με προκαλίσας, ὁλᾶς θεωλὸς τὴν κεφαλὴν κόλακ& ἔχει. & mox subdit, conſiciendum esse, ὅτι ἀφθεὶς ἀφ' ἡμῶν ἐς κόρακας ἀιχήσεται. Similis alluſio etiam inter κόλαξ & σκώληξ est, qua utitur Anaxilas apud Athenæum, his uerbis: Ἔνιοι κόλακές εἰσι τῶν ἐχόντων ὀσίας Σκώληκδν, &c.

¶ Cum uir optimus (opulentus) obit, inquit in Emblematis Alciatus, Maxima rixa oritur: tandem sed transigit hæres, Et coruis aliquid uulturibusq; finit. ¶ Eiusdem Emblema quod inscribitur, Iusta ultio. Raptabat uolucris captum pede coruus in auras Scorpion, audaci præmia parta gulæ. Ast ille infuso sensim per membra ueneno, Raptorem in stygias compulit ultor aquas. O risu res digna, alijs qui fata parabat, Ipse perit: proprijs succubuitq; dolis. Atqui prouerbium, Cornix scorpium, non coruo sed cornici, eam historiam tribuit.

DE CORVIS AQVATICIS.

DE CORVO aquatico multa iam scripsimus supra inter Mergos maiores. Mergi sunt nonnulli, quos ceruos (lego coruos) aquaticos uocant, Seruius. Hispanis hodieq; mergus cuoruo marino appellatur. Georg. Agricola coruũ aquaticũ Germanicè ad uerbum interpretatur Waſſerrabe. Idem, Corui aquatici (inquit) hybernis temporibus se conferunt ad lacus aut fluuios qui frigore non congelant. Coruus aquæ, id est macha, Auicenna de animalibus lib. 8. Aristoteles coruum aquaticum magnitudine ciconiæ esse scribit, cruribus breuioribus, palmipedem, natantem, colore nigrum: arboribus insidere & nidulari in ijs unum ex hoc (palmipedum) genere. Hæc descriptio conuenit aui, quam nostri scharbum appellant, cuius historiam & figuram inter Mergos requires. Vbi & Morsex auis aquatica nigra palmipes, &c. à nobis describitur, eiusdem cum scharbo generis ut apparet. utraq; in arboribus nidificat. Córax, auis est palmipes, Varinus. Niphus hunc Aristotelis coruum aquaticum, uulgò coruum marinũ dici scribit. ¶ Plinius coruos aquaticos naturaliter caluere, & inde nomen eis apud Græcos esse docet. unde apparet phalacrocoracem Græcorum posteriorum Aristotelé (nam apud Aristotelem hoc nomen non inuenitur, conijcimus autem eum quem coruum uocat aquaticum, uel palmipedem eundem phalacrocoraci esse) à Plinio coruum aquaticum transferri. Robertus Stephanus phalacrocoracem Gallicè interpretatur, ung corbeau d'eau, ung cormorant, corbeau pescheret. In Burgundia uocari audio auem quandam crot pescherot, id est coruum piscatorem, cui pedes diuersi sint. alter unguibus uncis ad rapinam comparatus, alter palmipes ad natãdum. nam cum piscem arripuit in aqua, nec facile propter pondus ex aqua euolare potest, piscem altero pede retinẽs, altero remigat usq; ad ripam. Idem Angli de aquilæ marinæ quodam genere narrant, quam osprey appellant. Fulicæ genus duplex fecerim, alterum minus, apud nos cõmune per hyemem præsertim in lacubus, alba frontis macula insigne. alterum maius, quod in Italia notum aiunt, & in arboribus nidificare, pisces magnos uorare: quod an phalacrocorax & coruus aquaticus Aristotelis sit, nondum comperi. Vide infra in fine historię Cornicis marinæ. Gelenius phalacrocoracem Illyricè lyska interpretatur, sed fulicam sic nominari Illyrijs puto Coruum aquaticum Aristotelis Vuottonus suspicatur eandem esse cum cornice marina, cuius in Ponti Euxini nauigatione Arrianus meminit, ab æthyia eam distinguens: nam Hesychius & Suidas non distinguunt. Pugnant inter se frichachyz & coronos, id est coruus aquaticus, Albertus, absurdissimè. nam apud Aristotelem eo in loco sic legitur, Triorches, phrynus & ophis pugnant. Plura de Phalacrocorace leges in Elemento P.

¶ Auicennæ translatio ex Aristotele pro alcyone alicubi habet alchorab, quæ uox coruum significat. ubi Albertus, Alcyon (inquit) est auis nigra, non admodum magna: & forte hanc uocauit Auicenna coruum marinum propter coloris similitudinem. Et rursus, Alcyon est eadem cum alchorab marino, & secũdum Ouidium & Homerum auis est Diomedis. Sed alcyonem auem esse nigram falsum est.

¶ Coruus rubro rostro apud Anglos inuenitur, cuius meminit Plinius, Longolius. apparet autem eum sentire de pyrrhocorace, qui in Cornubia Angliæ, & in alpibus reperitur. unde uulgò à nostris Alprapp, id est coruus alpinus nominatur: cui tamen rostrum luteum, nõ rubrum. Sed nuper speciem alteram pyrrhocoracis uidi, quam in Bauariæ quibusdam locis Steintahen, id est graculum saxatilem uocant, rostro longiusculo, rubro, &c.

¶ Incendula auis coruini generis cum bubone pugnat, Albertus. legendum monedula. uide in Bubone in fine capitis quarti.

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

DE CORVO SYLVATICO.

AVIS, cuius hîc effigies habetur, à noſtris nominatur uulgo **ein Waldrapp**, id eſt coruus ſyluaticus, quòd locis ſyluoſis, montanis & deſertis degere ſoleat: ubi in rupibus, aut turribus deſertis nidificat. quare etiam **Steinrapp** uocatur, & alibi (in Bauaria & Stiria) **ein Clauſſrapp**: à petris ſeu rupibus, & pylis (nam pylas, id eſt anguſtias inter duos montes Germani **clauſen** appellant, hoc eſt loca clauſa) in quibus nidos ſtruit. Lotharingi, ut audio, corneille de mer, id eſt cornix marina: quam et in iuglandibus aliquando nidificare ferunt, ſed forte ea alia auis eſt. Circa lacum Verbanum coruus marinus dicitur. alibi in Italia coruus ſyluaticus, ut in Iſtria circa promontorium Polæ, ubi homine per funem demiſſo per rupes nidis eximuntur, & inter menſarum delicias habentur, ut apud nos quoq; in montium quorundam rupibus. ſic enim Fabarias thermas repertas aiunt, cum auceps quidam per altiſsimas rupes propter has aues ſe demiſiſſet. Alibi in Italia coruo ſpilato, id eſt coruus depilis, quoniam ſeneſcens calueſcat. Germanicè quidam nuper confecto à ſe à ſono uocis eius nomine **Scheller** uocabat. ¶ Sunt qui phalacrocoracem hanc auem interpretentur, quoniam & magnitudine & colore ferè coruum refert: & calueſcit, ut uidi, cum adultior eſt. Turnerus Ariſtotelis coruum aquaticum & Plinij phalacrocoracem, & coruum ſyluaticum noſtrum auem unam eſſe arbitratur, tertium genus graculi. Coruus ſyluaticus Heluetiorum, inquit, auis eſt corpore longo et ciconia paulò minore, cruribus brettibus, ſed craſsis: roſtro rutilo, parum adunco (curuo) & ſex pollices longo: alba in capite macula, & ea nuda, ſi bene memini. Quòd ſi palmipes eſſet & interdum nataret, indubitanter tertium graculorum genus eſſe adfirmarem, uerũ licet auem in manibus habuerim, an palmipes fuerit, nec ne, & calua, non bene memini, Sic ille. Sed cum nos certò ſciamus, palmipedem non eſſe coruum ſyluaticum noſtrum, non poterit eſſe coruus aquaticus Ariſtotelis, ſed neq; Plinij, qui (ut diximus) phalacrocoracem, id eſt coruum caluum, eundem & aquaticum facit. Noſter uerò ſyluaticus non eſt aquaticus, neq; in aquis degit: ſed in pratis, & locis paluſtribus uictum ſibi quæritat. Iam cum Ariſtoteles tertium graculi genus palmipes faciat, id quoq; coruus ſyluaticus noſter eſſe non poteſt.

¶ AVIS quam prius hæmatopodem eſſe putabam (inquit Bellonius) nunc potius ibin nigram eſſe coniicio: cuius Herodotus & Ariſtoteles meminerunt. Ea corporis mole auem à Gallis uulgò corlis (arquatam maiorem noſtram eſſe arbitror) dictã refert, uel paulò minor eſt, tota nigra, capite phalacrocoracis, roſtro iuxta caput plus quàm pollicari craſsitudine, inflexo modicè in arcum & in acutum deſinẽte, rubicundo, qui crurum etiam color eſt. Proceritas crurum ea ferè quæ in ardea

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

ſtellari. colli longitudo quæ in aue quam Galli uocant aigrette, ita ut primò uiſa à me hæc auis ardeam ſtellarem quodammodo referre uideretur corporis ferè ſpecie, Hæc ille in Gallico libro Singularium obſeruationum ſuarum.

¶ Coruo ſyluatico noſtro magnitudo eſt gallinæ, color niger toto corpore, ſi eminus uideas: ſin propius, ad ſolem præſertim, cum uiridi permixtus uidetur. pedes ferè ut gallinæ, longiores, digiti fiſsi, cauda non longa, à capite retrò criſta tendit, haud ſcio an in omnibus aut ſemper: roſtrum rubicundum, oblongum & aptum inſeri anguſtis terræ, arborum & murorum aut petrarum foraminibus, ut latitantia in eis inſecta & uermes, quibus paſcitur, extrahat. Crura oblonga, obſcurè rubētia. Locuſtis, gryllis, piſciculis, & ranunculis eos ueſci audio. Vt plurimum nidificat in altis arcium deſtructarum muris, qui in Helueticis montium regionibus frequentes ſunt. In uentriculo diſſecti aliquando præter alia inſecta, reperi plurima illa quæ radices frugum populantur, miliũ præſertim, Galli curtillas uocant, noſtri tranſuerſas (twären) à pedum ſitu ut conĩcio. Edunt & uermes è quibus ſcarabei à Maio menſe dicti naſcuntur. Volant altiſsimè. Bina aut terna oua pariunt. Primæ omnium, quod ſciam auolant, circa initium Iunĩ, ni fallor. Pulli eorum diebus aliquot antequam uolare poſsint nidis exempti, nutriri & facile cicurari poſſunt, ita ut in agros euolent, & ſubinde reuertantur. Laudantur ĩidem pulli in cibis, & in delicĩis etiam habentur, ſuaui carne oſsibus mollibus. Qui è nidis eos auferunt, in ſingulis ſingulos relinquere ſolent, ut anno ſequente libentius redeant.

CORYTHVS, κόρυθος, auis eſt, una è genere trochilorum, Heſychius. Sunt autem trochili gallinæ ſylueſtres quædam, pedibus longis, corpore gracili, curſu celeres, ut conĩcio.

DE COTVRNICE.

A.

COTVRNICEM eam eſſe auem, cuius hic figura cernitur, ut homines docti noſtra ætate omnes conſentiũt, & copioſe in epiſtolis ſuis Aloiſius Mundella medicus approbauit: ita literatores quidam repugnant, eam quæ hodieq; uulgò coturnix apud Italos dicatur ueterum quoq; coturnicem eſſe putantes. ſed horum error craſsior eſt, quàm ut nos in eo refellendo tempus collocare conueniat, & iam à doctiſsimo uiro Mundella ſatis eſt reprehenſus. Nos hoc in loco de coturnice ueterum agemus, de altera, quam Itali uulgò ſic uocãt, poſt Perdicẽ.

¶ Schelau, שלו, apud Hebræos coturnix eſt, unde pluralis numerus ſchaluim. Dauid Kimhi interpretatur auem præpinguem, quæ dicatur uulgò קוליא, qualea: & ſimiliter R. Salomon. adſtipulantur Ioſephus & Hieronymus. Septuagínta ortygometram, id eſt coturnicum matricem uerterunt. Exodi 16. Chaldæus interpres habet סלוי, ſelau: Arabs סלוי, ſaluí: Perſa, מורג צה, moreg zah. & Numeri 11. Arabs ſimiliter, Chaldæus שלוי, ſchaliu: Perſa מורג צהא, moreg zeha. Pſalmo 105. Chaldæus פסיונין, phaſiani: Arabs אלשלוי, elſchaluí cum articulo el. Munſterus in Lexico triling[ui] pro

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

pro coturnice habet שלו, schalau: שליוא, schiluah: סלוא, salua: & בבלי, kakli. Bellunensis apud Auicennam lib. 2. seman coturnicem uel qualeam interpretatur: altedarugi uerò (aliâs altaiugi) phasianum, uel perdicem, uel auem coturnici similem. Dorache, id est coturnices, Interpres Auicennæ ex Aristotele de hist. anim. 8. 12. ¶ Coturnicem Græci ortyga uocant, Isidorus. à recto ὄρτυξ. hodie uulgò ὀρτύκη, uel ὀρτίκι. ¶ Itali quaglia, ut Alumnus & Scoppa scribunt: uel quallia. unde & barbari quidam authores qualeam ceu Latinam uocem scribunt. Coturnices uulgò quaquilæ dicuntur uel qualeæ, Ant. Gazius. Quiscula, id est coturnix, nomen à sono fictum, Arnoldus Villanou. Calepinus querquedulam quoq; (ea anas fera est, parua) qualiam uulgò à uoce dici memínit. Hispani cuaderuiz. ¶ Galli caille. ¶ Germani Wachtel: Flandri Quackel. hinc forte Albertus, Coturnix (inquit) auis, quam uulgò quisculam uocamus. ¶ Angli quayll. ¶ Illyrij krziepelka, uel krzepelka. ¶ Coturnicem uulgò currelium dicimus, à currēdo, Comestor. hinc & Ortygiam dictam putant, quòd harum auium greges è mari in eam prouolent, Athenæus.

B.

In Delo primum uisæ coturnices, Solinus. In sinu Arabico præcipuè nutriuntur, Comestor. In conuallibus alpium Helueticarum apud Rhætos, Sedunos & Leopontios, non pauciores quàm alibi capiuntur, alioqui copiosæ per Heluetiam præsertim circa Auenticum, ubi canes ad earum aucupium egregiè institutos alunt, Stumpfius. ¶ Perdicibus símiles sunt, sed multis partibus minores, Turnerus. Theophrastus forte illas perdices nanas dicet, sic enim per omnia perdicem imitantur, ut præter exiguitatem & presitudinem corporis planè nihil distent, Longolius. Coturnix parua auis est, Plinius. ¶ Color κόκκινος, id est testaceus, cōmunis est ferè pulueratricibus, ut alaudæ, coturnici, perdici, &c. Longolius. Coturnix aliquando alba uisa est, Aristoteles in libro de coloribus. nam μέλας illic pro λευκὸς non rectè legitur. uide in Ceruo B. ¶ Coturnicibus & gallinaceis pennæ sunt duræ, Aristoteles in Physiognomon. Coturnicum ossa difficulter afficiuntur aut patiuntur quicquam (δύσπαθῆ sunt, dura nimirum ac solidiora,) Orus. ¶ Coturnici proprium est præ cæteris auibus, ut & ingluuiem, & gulam infrà prope uentriculum amplam & latam habeat, Aristot. Et alibi, Gula eis amplior est infrà. ¶ Coturnicibus aliis uentri, aliis intestino fel iungitur, Aristot. Plinius aliter, Fel (inquit) renibus, & parte tantum altera iungitur intestino in coruis, coturnicibus, phasianis. Pedibus lisis sunt, Athenæus ex Aristotele. ¶ Alexander Myndius apud Athenæum, coturnicem inquit fœminam graciliore collo quàm marem esse, necq; nigras partes sub mentum subiectas possidere. ingluuiem (πρίβολον, lego πρόλοβον cum Gillio) in aue dissecta nō magnam spectari; cor magnum & tricuspidatum, (πρίβολον.) Iecur etiam habere, & fel intestinis adnexum: splenem paruum & qui uix conspiciatur: testes sub iecinore contineri ut in gallinaceis.

C.

Coturnix appellatur à sono uocis, Festus. Blondus etiam à recentioribus qualeam à uoce dictam scribit. Si iteratim sones co tur nix, ita ut singulas syllabas toni tractu pronuncies, auis uocem te liquidò imitatum cognoscas, Gyb. Longolius. Coturnicibus maribus tantum cantus datus est, Aristot. & Albertus. Coturnix mas uocem ædit exilem, ferè sicut grillus: fœmina crassam, Albertus. Coturnicibus uox est in pugna, Aristot. Aliis in pugna uox, ut coturnicibus: aliis ante pugnam, ut perdicibus, &c. Plinius. ¶ Coturnix humi nidulatur, nec unquam in arbore consistit, sed humi, Aristot. Cum ad nos uenit, terrestris potius quàm sublimis est, Plinius. Pulueratrices sunt, Gyb. Longolius. ¶ Coturnicem uulgò currelium dicimus à currendo, Comestor. Currit satis uelociter, Albert.

¶ Coturnix est auis miliaris, hoc est milio ut plurimum uescitur, Aloisius Mundella. Coturnices milio & tritico, & præterea pura aqua pinguescunt, Didymus in Geoponicis. Coturnicibus ueratri (aliâs, ueneni) semen gratissimus cibus, Plinius. Et rursus, Venenis capreæ & coturnices (ut diximus) pinguescunt, placidissima animalia. Quod aliis cibus est, aliis est acre uenenum, Lucretius. Et mox, Præterea nobis ueratrum est acre uenenum, At capris, (capreis, ex Plinio) adipes & coturnicibus auget. Cicuta sturnos nutrit, nos uerò interimit: & elleborus coturnici pro cibo est, homini uenenum, Galenus ad Pisonem. Elleborus homini uenenum est, alimentum coturnicibus, Aristot. lib. 1. de plantis, & Aphrodisiensis in Problematis. Orobus coturnicum apud Arnoldum Villanou. in libro de uenenis, Auicennæ napellus est: Vide in Lupo a.

¶ Coturnices cum ceciderint (ὅταν πέσωσι, malim ὅταν πέσωντα: quod uerbum in sequentibus etiam bis ponitur: id est cum uolauerint) si serenum sit aut aquilonium tempus, sociantur, & prospere degunt, (ἀρεμοῦσιν, id est quietè agūt. Gaza uidetur legisse δυσμφοῦσι:) sed si austrinum, molestè, proterea quod parum uolant. humidus enim grauisq; auster est. Quam ob rem qui aucupantur, austrum, non aquilonem obseruant. omnino ægre propter sui corporis pondus uolant. sunt enim corpore grandiore, quàm suis pennis deferri possint, ociferantesq; ob eam rem uolant, laborant enim quasi oppressæ onere, cum hæc adeunt loca, sine ducibus pergunt. at cum hinc abeunt, ducibus singulaca, oto, otide Plinius & matrice (ortygometra) proficiscūtur, atq; etiam cynchramo, à quo etiam reuocantur noctu, cuius uocem cum senserint aucupes, intelligunt parari discessum, Aristot. Aduolant coturnices non sine periculo nauigantium, cum appropinquauêre terris. Quippe uelis sæpè insidunt, & hoc semper noctu, mergunt q; nauigia, Plinius. Blondus ex Plinio legit, uelis incidunt;

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

non insidunt: quam lectionem Solinus quoq; secutus est, & ex Oppiano eadem approbari potest. Iter est his per hospitia certa, austro nõ uolant, humido scilicet & grauiore uento. Aura tamen uehi uolunt, propter pondus corporum uiresq; paruas. Hinc uolantium illa cõquestio labore expressa. Aquilone ergo maximè uolant, ortygometra duce. Primam earum terræ appropinquantem accipiter rapit. Semper hinc remeantes comitatum sollicitãt, abeuntq; unà persuasæ glottis & otis (aliâs otus, ut & Aristoteles habet) [&] cenchramus (aliâs cynchramus.) Quòd si uentus agmen aduerso flatu cœperit inhibere, ponduscúlis lapidum apprehensis, aut gutture harena repleto, stabilitæ uolant, (uide in D.) Plinius. Eadem ferè Solinus, cuius tamen uerba non omittam, ne quid ad maiorem claritatem desiderari possit: Aduehendi (inquit) habent tempora æstate depulsa. Cum maria tranant, impetus differunt, & metu spatij longioris uires suas nutriunt tarditate. Vbi terram persentiscunt, coëunt cateruatim: deinde globatæ uehemẽtius properant: quæ festinatio plerunq; exitium portat nauigantibus. Accidit enim plerunq; noctibus ut uela incidant, & præponderatis sinibus alueos inuertant. Austro nunquam exeunt, nam metuunt uim flatus tumidioris, plurimum se aquilonibus credunt, ut corpora pinguiuscula atq; eò tarda facilius prouehat siccior & uehemẽtior spiritus. Ortygometra dicitur quæ gregem ductitat, eandem (primam, scilicet ex coturnicibus, non ortygometram, Plinius) terræ proximantem accipiter speculatus rapit, ac propterea opera est uniuersis, ut solicitent ducem generis externi, per quem frustrentur prima discrimina, Hæc ille. Coturnices pascuis prioribus relictis gregatim uolitant, & maris spacium uolatu non intermisso, (sunt qui in Delum insulam è mari eas deferri scribant, ut non uno continuo uolatu mare trajiciant,) ceu auiũ celerrimæ, superant: tam timidæ interim, ut maris aspectum exhorreant, & oculis cõniueant: unde aliquando uelis illisæ nauium à nautis capiuntur, Oppianus in Ixeuticis. Redeunt sine ducibus, Eberus & Peucerus. Coturnices quoq; discedunt, nisi paucæ locis apricis remanserint: quod & turtures faciunt, Aristot. Semper ante aduehiunt quàm grues, Plinius. Prius abeũt quàm grues. hi enim Septembri mense, illæ Augusto incipiunt, Aristot. Ciconiæ prius recedunt quàm hirundines, & hæ quàm coturnices, Albertus. Coturnices ad nos, ut audio, medio ferè Aprili ueniunt, & abeunt cum prima pruina ingruit: ita ut si prídie plurimæ apparuerint, & postridie pruina subsequatur, ne una quidem amplius reliqua cõspiciatur. Coturnicum multitudo ex Italia uolantium, in Capreis insulis prope Neapolim capiebatur principio autumni. Ad maritimã regionem circa Pisaurum ingens coturnicum copia aduentare consueuit, & mille insidijs capi: sed potissimum sub extremum uerni temporis illarum aduẽtu obseruato, Aloisius Mundella. Turdi quotannis trans mare in Italiam aduolant, circiter æquinoctium autumnale, & eodẽ reuolant ad æquinoctium uernum, & alio tẽpore turtures ac coturnices immani numero. Hoc ita fieri apparet in insulis propinquis Pontia, Palmaria, Pandataria. Ibi enim in prima uolatura cum ueniunt, morantur dies paucos requiescendi causa, idemq; faciunt cum ex Italia trans mare remeant, Varro. Coturnicem multi credunt trans mare auolare, quod falsum esse conuincitur, quoniam trans mare per hyemem non inuenitur. latet ergo, sicut aues cæteræ quibus superflui lentiq; humores concoquendi sunt, Albertus. Cum è Rhodo Alexandriam Aegypti nauigaremus, plurimæ coturnices à Septentrione meridiem uersus uolantes, in naui nostra captæ sunt. unde certo persuasus sum coturnices cœlum mutare. nam prius etiam cum è Zacyntho insula in Moream seu Nigropõtum nauigarem uerno tempore, coturnices contraria profectione à meridie ad Septentrionem uolantes obseruaram, ut illic per totam æstatem degerent: quo tempore etiam permultæ in naui nostra captæ sunt, cum diuersis alijs migrantium auium generibus, Petrus Bellonius.

¶ Vsque adeò tum perdices, tum etiam coturnices copia libidinis gaudent, ut in aucupantes corruant, & sæpenumerò capitibus eorum resídant, Aristot. & Athenæus ex Alexandro Myndio, ubi pro καθίζοντας ἐπὶ τῶν κεφαλῶν, legendũ est ex Aristotele, καθιζάνειν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς. Clearchus scribit perdices, passeres, coturnices & gallos gallinaceos, non modo cum uident fœminas semen emittere, sed etiam cum earum uocem audiunt: causam esse in animo impressionem, quod ipsum coitus tempore cognoscas, si contra eos speculum posueris, & ante hoc ipsum tendicularum insídias. nam ad imaginem suã quæ inaniter in speculo repræsentatur accurrentes, capiuntur, & semen emittunt: gallinaceis exceptis, quos imago conspecta ad pugnam tantum excitat, Athenæus & Eustathius. Proprium hoc coturnicum generi, ut rara inter eas fœmina sit, & mares multi fœminã unam quærant, Albertus. Aristoteles cum perdicum pugnam pro fœminis descripsisset, & marium in hoc genere salacitatem: & quòd cum fœminæ ad incubandum aliquò diffugientes clam pariunt, ne oua à maribus propter salacitatem frangantur, mares interim cœlibes inter se pugnent, uictusq; uictoris uenerem patiatur, nec ab alio nisi suo uictore subigatur: idq; non semper, sed certo tempore anni fieri, demum subdit: Hoc idem à coturnicibus quoq; agi animaduertimus. Idem ferè Plinius scribit, ex Aristotele (ut apparet,) mutuatus. Coturnicibus uox est in pugna, Aristot. & Plinius. Testudines montanæ uento implentur quemadmodum coturnices, Scholiastes Nicãdri. Athenæus refert ex Phanodemo Delum insulam ab Achæis Ortygiam dictam, quòd obseruati sint coturnicum greges è mari uolantes (φορμιάς ἐκ τῆ θαλάσσης, quasi in mari etiam generẽtur. Phanodemum enim hæc de generatione coturnicum referre scribit) in hanc insulam considere, eò quòd portus habeat commodos. Cum hyemes (tempestates) fiunt magnæ in partibus desertæ Libyę, mare magnos

producit

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

producit thynnos in littore (proiecit in littus:) ex quibus putrescentibus uermes enascuntur intra dies quatuordecim, primum muscarum instar, deinde locustarũ magnitudine, donec paulatim coturnicum magnitudinem acquirant. Demum noto, id est austro flante, uel libonoto, auctę adultæq; maria transeunt in Pamphyliam uel Ciliciam & Hyberniam: & consequenter borea flante pergunt ad maritima loca & reliqua Melanitidis terræ. Cæterum indocti sophistæ ignorantes earum naturam, pudicas (castas, cum ex putredine non ex coitu nascantur,) esse dicunt, Kiranides lib. 1.

¶ Aues graviores nidos sibi non faciunt, ut coturnices, ut perdices, & reliquę generis eiusdem. quibus enim uolandi facultas deest, ijs nidus non prodest, sed facta in aprico area (alibi enim nusquam pariunt) atq; materia, ut uepribus quibusdam congestis, quoad accipitrum & aquilarum iniuriam deuitare possint, oua ædunt, & incubãt. Mox cum excluserint, protinus pullos educunt, propterea quod nequeunt suo uolatu ijs cibum administrare, Aristoteles. Et rursus, Coturnix non nido, sed condenso frutice prolem munit, minus enim uolat. Nidulantur humi, ut dixi, coturnices, quæ etiam nunquam in arbore consistunt, sed humi, Idem. Ὄρτυξ νεοττιὰν οὐ ποιεῖ, ἀλλὰ κονίσρᾳ, καὶ τοῦτο σκεπάζει φρυγάνοις, Athenæus ex Aristotele. ¶ Refouent suos pullos sub se ipsæ ducendo more gallinarum & coturnices & perdices. nec eodem in loco & pariunt & incubant, ne quis locum percipiat longioris temporis mora, Aristot. ¶ Coturnicum pulli mox ut excusi sunt, per se comedunt, Albertus: ut & perdicum & omnium pulueratricum ni fallor. ¶ Coturnicibus ueratri (aliâs, ueneni) semẽ gratissimus cibus, quam ob causam eas damnauêre mense, simulq; comitialem propter morbum despui suetum, quem solæ animalium sentiunt præter hominem, Plinius & Solinus. Coturnices comitiali morbo corripi non pauci nostro tempore obseruarunt. Sed quanquam Plinius solas illas præter hominem hunc morbum sentire scribat, constat tamen alia quoq; animalia eodem malo affici, ut cattos, quod nos sępe uidimus: &, ut ab alijs accepimus, capos gallinaceos, alaudas, equos, picas. Dici tamen potest ad defendendum Plinium, non solas quidem coturnices post hominem, sed illas potissimum huic morbo obnoxias esse, Aloisius Mundella.

D.

Aues quibus duræ sunt pennæ, fortes (& pugnaces) habentur, ut coturnices & gallinacei, Aristot. in Physiognom. Pugnant inter se pro fœminis, & inter cœlibes etiam mas uictus uictoris uenerem sustinet, ut in C. scriptum est: & mansueti inter se spectaculi gratia certaturæ committuntur, ut referemus in E. ¶ Cum mare transuolant, ut intelligãt superatumne iam ipsis mare sit, nec ne, singulæ ternos ore lapillos ferunt, quorum singulos per interualla demittunt: & diligenter obseruant, utrum in mare lapillus quisq; deciderit, ulteriusq; uolandum sit: an in terram, & tempus iam adsit quiescendi, Oppianus in Ixeut. Si uentus agmen (trajcientium mare) aduerso flatu cœperit inhibere, ponduculis lapidum apprehensis, aut gutture harena repleto, stabilitæ uolant, Plin. Hoc & grues similiter factitare aliqui prodiderunt. ¶ Ex coturnicum grege (postquam mare traiecit) primam terræ proximãtem accipiter speculatus rapit. ac propterea opera est uniuersis ut solicitent ducem generis externi, per quem frustrẽtur prima discrimina, Solinus. Author libri de nat. rerum sic legit, Idcirco cura est uniuersis, ut externi generis ducem solicitent, scilicet cornicem, per quam prima discrimina caueant. Sed dicendum potius ortygometram, aut cenchramum, aut aliam ex illis quas Aristoteles & Plinius memorant, duces coturnicum esse. ¶ Pelecanus de coturnicis exitio acerbè & crudeliter cogitat: rursus coturnix ab ea uehementer dissentit, Aelianus & Philes. ¶ Astures capiunt coturnices, &c. Crescentiensis.

E.

Qui coturnices aucupantur, austrum non aquilonem obseruant: causam retuli in C. ex Aristotele. Capiuntur imitatione uocis fœminæ, Albertus. Instituuntur ad aucupiũ earum canes apud nos uulgò, qui priuatim etiam à coturnicibus denominantur. Reti quod expegatorium uulgò uocatur, satis magno, capiuntur perdices, coturnices & phasiani, & aliæ quædam aues cum auxilio catuli ad hoc instructi, qui aues inquirit, quas cum uiderit, subsistit, nec ad eas progreditur ne depellat. sed ad aucupem dominum suum respiciens retro caudam mouet, unde auceps cognoscit aues esse prope canem: & tunc ipse ac socius rete trahũt, quo aues unà cum catulo operiunt. Est & aliud paruum rete in capite perticæ præparatum, ut apertum existat, quo unus solus utitur auceps, & ad coturnices solum cum quasilatorio (instrumento) cuius sonus est per omnia similis uoci coturnicis fœminæ, ad quem mares ardenter accedunt, & sic irretiuntur, Crescentiensis lib. 10. cap. 25. Et rursus cap. 26. Item fiunt laquei multi de pilis caudæ equinæ, in funiculo eiusdẽ materiæ texti, qui tenduntur in sulcis frumenti, funiculo à terra eleuato ultra altitudinem auis, parum decliuis laqueis & apertis, ut auis transiens capite immisso capiatur collo: & hoc modo capiuntur perdices in agris, & coturnices ac phasiani in semitis nemorum per quas transeunt. Coturnices (inquit Oppianus in Ixeuticis lib. 3.) noctu retibus, quæ nubes uocant, capiuntur, clamantibus alijs natu maioribus, (παλαιοτέρων, iam olim captis, unde forsan uerbum παλεύειν factum:) ad quarum uocem dum accurrunt, in sagenas incidunt. Interdiu etiam in terra hoc modo capiuntur: Reti extenso aliquis tunicam supra caput erectam calamis utrinq; sustinens mouet, paulatim progrediẽs: metuunt illæ sibi, & dum ueltis huc illuc nutantis umbram fugiunt, retium laqueis inuoluuntur. Capiuntur ab auibus rapacibus, asture & accipitre, (& nisis præcipuè rubris, ut quidam scribit,) Crescẽtiensis. Circa Neptu-

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

nium Italiæ oppidum (inquit Blondus in Latinis) aucupium est coturnicum. Nam quum ad prima ueris signa hirundines & simul cum ipsis coturnices, transmisso mari infero in Italiam redeunt, omnia Antiatum quõdam littorum supercilia passus quinq; milia Neptunienses contiguis retibus complent, sedensq; unusquisq; in fundi proprij & magno pretio comparati loco, ad particulam retium propriam uenientes noctu coturnices fistula illectat. & quum turmatim illæ retibus intricentur, si aliqua de longissimo uolatu fessa extra rete in sabulum ceciderit, eam auceps manu percipit, fuisseq; audiuimus intra mensem unum, quo id continuatur aucupium dies aliquot, in quorum singulo centies huiusmodi auicularum mille sit captum, Hęc ille. Coturnices, perdices & passeres, quomodo coitus tempore speculo proposito capiantur, recitaui in Coturnice C. ex Athenæo.

¶ Quidam in ornithone præter turdos ac merulas alias quoq; includunt, quæ pingues uęneunt carè, ut miliariæ ac coturnices, Varro. Petrus Crescentiensis lib. 9. cap. 93. quomodo coturnices & aliæ aues inclusæ pinguescant præscribit. Vide infra in Turdis.

¶ Pergami & Athenis fuit pugna gallinaceorum & coturnicum, tanti decoris, ut ad illud tanquam gladiatorum munus effusissimo studio omnes conuenirent, Alexander ab Alexandro. Ludus quidam est in quo coturnices in gyrum (γύρου Pollux simpliciter κύκλου περιγραπτὸν dicit hunc ludum describens. alioqui gyros Græcis scrobem significat) collocant, quas feriunt in caput. & is qui coturnicem in gyro comprehenderit, lucratur sibi deinceps quotquot potest. sin frustretur, alteri coturnices ferire permittit, idq; alternis fit. Meminit Plato in Alcibiade. item in Phædone: Non (inquit) cum hominibus abiectæ sortis nobis certamen est, sed cum præstantissimis. quare non negligenda nobis res est, neq; tanquam feriendis coturnicibus ludamus agendum, Suidas. Qui ita ludunt ὀρτυγοκόποι dicuntur. Plato etiam uerbum ὀρτυγοκοπεῖν usurpat. Pergami certamen gallorum omnibus annis publicè ædi solitum, Plinius scribit. id & Athenis factitari cœptum, auctor Aelianus est, à Themistocle superatis Persis. Adijcit & in sermone qui Anacharsis seu de gymnasijs inscribitur Lucianus, coturnicum magno studio, non gallorum modo certamina ibidem spectari consueuisse. Seueri quoq; filios Herodianus scribit, dissidere solitos puerili primum certamine, ædendis coturnicum pugnis, gallinaceorumq; conflictibus, Cælius Rhodiginus. Aristophanes Carcini poetæ filios, quòd domi inter se contentiosi essent, ὀρτυγας οἰκογλυεῖς uocabat, quasi dicas domigenitas & altiles coturnices. scimus enim quòd huiusmodi genus auium inter se certantium, passim ludo hoc tempore habetur, & ab antiquis etiam habebatur: id quod ex Polluce, Luciano, Herodiano, Plutarcho & Ouidio alijsq; in Obseruatis meis ostendi, Gyraldus. In præscripto circulo coturnicem statuebãt, tum alter eam digito percutiebat: alter in aduersum nitebatur illam intra circulum continere. quod ni fecisset, coturnicis dominus succumbebat, Cælius Calcagninus ex Polluce ut apparet. Sed Pollux simplicius sic scribit, ut nos uertimus: Coturnicem in circulo circunscripto positam aliquis digito feriebat. quod si illa ictui cedens extra circulum se reciperet, (ἀνεχάπιζεν ἔξω τοῦ κύκλου,) iam uictus erat coturnicis dominus, Hæc Pollux: qui etiam hæc Eupolidis uerba citat, οὐκοῦν πολιχρόψεις ὅδε εἰς ἀγῶνα κύκλου ἀπκρίνεται. τί δῆτα εἰς ἅμιλλαν; ἀριστήσομαι, ἢ κόψομαι τὴν μαζαν, ὥσπερ ὄρτυγα, libro nono, capite de ludis. ubi etiam paulò post uocabula aliquot ad hoc certamen pertinentia recenset, ut sunt, ὀρτυγοκοπεῖν, ὀρτυγοκοπία, ὀρτυγοκόποι qui & συμφοκόποι dicebantur, (uide plura infra in H. a.) καὶ τὸ κόπτειν αὖ ὄρτυγας, καὶ ἀνακλαδ' ἄλλειν, καὶ ἀνερεθίζειν, ἀνεγείρειν, πεδοξύνειν. Et hæc (inquit) uocabula sunt ὀρτυγοκοπικά. Et rursus ibidem, Circulum (inquit) describebant in arca aliqua (πλίᾳ,) qualis piscatorum est uel eorum qui panes uendunt, in quo coturnices (duas pariter) sistebant inter se certaturas. quod si altera è circulo excederet retrò conuersa, uincebatur & ipsa & dominus ipsius. præmiũ uictori erat pro quo certabant, aliâs ipsa coturnix, aliâs argentum. Interdum uerò alter (hominum sic certantium) coturnicem sistebat: alter digito indice feriebat, & plumas è capite uellebat (ἀπέσειλε. lego ἀπέπιλε. nam & paulò pòst sequitur πίλων) quòd si coturnix sustineret, uictoria penes illum stabat cuius erat alumna: sin cederet & refugeret, penes ferientem aut uellentem. Sic uictis coturnicibus remedium adhibebant, inclamando in aurem, quod θρυλλίζειν uel ὠθρυλλίζειν nominabant, (uide ne θρυλλίζειν legendum sit per θ. & ὠθρυλ. à uerbo θρυλλέω. nam & Varinus θρυλλίζω fortasis ab eo uerbo primitiuo deriuatum suspicatur) ut coturnicis quæ uictrix extiterat uox quàm citissimè è memoria eius tolleretur, Hucusq; Pollux. unde apparet non rectè scripsisse Calcagninum, alterum ex ijs qui concertabant ferijsse coturnicem, alterum uerò in aduersum intra circulum eam continere conatum. neq; enim alter alterius conatus impediebat: sed coturnix icta sibi permittebatur, ut uel maneret intra circulum, uel excederet. ¶ Adiantum facit gallos coturnicesq; (perdices, Plinius non coturnices) pugnaciores, cibarijs eorum admixtum, Dioscorides & Auicenna. Κωδωνίζειν uerbum probare & experiri significat, ducta translatione uel à uasis figlinis, quæ sono experimur an integra sint: uel à tintinabulis (Græci codonas uocant) quæ agitata si argutius sonant probantur. Vel ab equis aut auibus quibusdam, ut coturnicibus. solent enim equi & coturnices, si parum fortes sint, sonitu tintinabulorum terreri: animosiores uerò facile ferũt, Varinus. Vide plura super hoc uerbo in Equo H. b.

F.

Coturnix est auis regia, Comestor. In pretio sum nunc, olim damnata coturnix, Vox nomẽ, pretium dat sapor ipse mihi, Grapaldus. Autumno quàm uêre pinguior est, Aristot. Nostris tem-

poribus

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

poribus autumno in pretio est, uêre cum redit insipida & mali alimenti habetur. in littore Antiaci captas edi, nihil insipidius, Platina. Pulli perdicum autumno conueniunt, quo quidem tempore etiam solum reperiuntur, sicut & pulli coturnicum (iuuenes coturnices) & turtures, Arnoldus Villanou. de conserua. sanit. Quandoquidem coturnices quæ pascuntur elleboro, eos à quibus comestæ fuerint, in tantum uitæ discrimen agunt, ut distendantur, conuellanturq; ceu correpti uertigine, cum illis milium certè elixandum est. Quòd si aliquis prius quàm sic prospexerit sibi, ex eis comedens, tali corripiatur affectu, is milium decoctum hauriat. Idem etiam faciunt myrti baccæ. Milium quidem naturali quadam facultate uenenis resistit. nam si ex milio panem confectum prius comederit quispiam, à nullo deleterio lædetur, Didymus in Geoponicis. Coturnicibus ueratri (aliâs ueneni) semen gratissimus cibus. quam ob causam eas damnauêre mensæ, simulq; comitialem propter morbum despui suetum, quem solæ animalium sentiunt præter hominem, Plin. Vide plura supra in c. Ex coturnicū cibo timetur tetanus & spasmus. nō quia comedant elleborum tantum, sed quia in substantia earum hosce producendi affectus facultas inest, Auicenna. Coturnices improbantur assæ, quia siccæ sunt: & maximè quæ pastæ fuerint elleboro, Elluchasem. Et rursus, Rufus auium tres ordines statuit: præcipuè laudans calandrellas & sathur; inde sturnos (turdos) phasianos, perdices, &c. postremo coturnices & cuzardos.

¶ Sint autumnales croceo tibi pabula lumbo, Siue coturnices, siue uocas qualeas.
Sensibus hæc mala sunt, tenebrisq; replentia fuscis, Ventri inuisa, malis febribus exitium.
Si tamen ulla tuos circumuolitauerit orbes, Cœna tibi nō sit, sed leue prandiolum,

Bapt. Fiera. Quiscula, id est coturnix, ab authore carminum Salernitanorum inter cibos laudabiles numeratur: ubi Arnoldus Villanouanus in commentarijs, Huius auis (inquit) caro secundum aliquos est subtilis substantiæ, & bonum chylum generat, utilissima sanis conualescentibus. Secundum Isaac tamen coturnices cæteris auibus deteriores sunt, nec nutrimento nec concoctione laudabiles: quòd ijs in cibo sumptis timeatur spasmus & tetanus, ut Auicenna etiam scripsit. Hinc est quòd Galli comedunt coturnices cum molli & pingui caseo, & inde faciunt pastillos. Sed potest per coturnicem intelligi etiam alia auis quæ Italis uulgò sic dicta est: cuius carnem Rasis tertio ad Almansorem auium omnium carnibus præfert post carnes starnæ (perdicis minoris,) Hæc Arnoldus. Sed Michael Sauonarola ea quæ Arnoldus de quiscula scribit, tanquam laudabilis alimenti aue, de coturnice uulgò Italis dicta tradit. de ueterum uerò coturnice, quam ipse qualeam uocat, eadem ferè quæ Baptista Fiera, his uerbis: Caro qualearū calida est in fine primi gradus, aut potius usq; ad secundum, ut uidetur, excrementitia admodum (uel, ut ipse loquitur, multæ humiditatis,) quare cito corrumpitur, & neq; temperatis hominibus conuenit, neq; dyscratis, cibus difficilis concoctu, præparans corpora ad febres, & iam factas augens. Auicenna rectè mea sententia à coturnicis usu abstinendum suadet, ueluti tetanum & spasmum inducentis, Amatus Lusitanus. Rasis in c. 420. libri 20. se uidisse scribit homines spasmum patientes propter has aues in cibo sumptas. Pro hecticis laudantur qualeæ Septembri captæ, mediæ pinguedinis, Gaynerius. Alexander Benedictus in pestilenti constitutione coturnicem damnat. Coturnicis carnes non probo, non solum quoniam à maioribus nostris improbatas inuenio, sed etiam quia ueris & æstatis tempore siccæ admodum sunt, & ad atram potius bilem quàm bonum sanguinem gignendum idoneæ. autumno & hyeme pinguedine nimia obesæ, ut palato gratiores, ita uentriculo & concoctioni ineptissimæ, exigui nutrimenti, nauseamq; & fastidium pariunt, & quibusdam etiam in aquilonari ora extremam perniciem, ut à fide dignis intellexi, attulerūt, Manardus in epistolis 18. 1. Aristoteles (inquit Aloisius Mundella) de coturnicibus & perdicibus in eodem capite tradit, quasi utræq; natura inter se non multum differant. quamobrem cum eiusdem generis esse uideantur, manifestum relinquitur coturnicem non ita ut uulgò fertur praui succi esse, neq; à mensis ablegandam, nisi pauperum fortasse, ut qui minoris impensæ cibis uesci consueuerint. Neq; etiam quòd morbo comitiali corripiatur, quodq; ueneno pascatur ab huius esu abstinendum esse censuerim. nonnulla enim nouimus animalia quæ licet uenenis quandoq; nutriantur, boni tamen succi sunt, quemadmodum sturni qui cicuta uescuntur. Quòd si elleboro uescitur coturnix, quod nobis nondum constat, (milio quidem eam uesci, & in aruis milio consitis ut plurimum eam inueniri scimus,) eo cibo iuuari eam probabilius est quàm lædi, (hoc quidem concedi potest Mundellæ. sed non ideo hominem quoq; coturnicis elleboro pastæ cibo iuuari magis quàm lædi probabile est: constat enim uenenis pastas animantes homini etiam uenenosas esse.) Quare coturnicis nutrimentum, quòd non ingrati etiam saporis sit, laudandum potius quàm damnandum censeo. nam & Auerroes mirificè coturnicum carnem laudat, tanquam bonum generantem succum. Et licet ueneno interdum uescantur, & interdum comitiali morbo uexentur, non tamen semper, nec omnes existimo, sed illas fortasse quæ in auiarijs captæ reseruantur. nam & hac ratione capi gallinacei, quòd nonnulli eorum quandoque comitiali morbo corripiantur, improbandi essent. Id quoq; non prætermiserim Dominum Deum nostrum Israelis populum, quem ardentissimè diligebat, dum per deserta illa trāsiret loca, ad satietatem usq; coturnicibus non pasturum fuisse, nisi probati illæ fuissent alimenti & salutaris. Ex methodis quidem à Galeno traditis, quibus facile quæ sint alimenta bona & mala cognoscere possimus, satis manifestum fieri posse puto, coturnicem, præsertim assam, quòd boni & grati odoris sit & saporis,

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

omisso etiam ipsius condimento: quodq; manducanti non displiceat, sed optimè respondeat, atque oblectet, boni esse alimenti. Psellum quidem inter illa quæ boni succi non sunt coturnicem connumerare non me latet, nullis tamen rationibus adhibitis. Sed esto quòd non multum laudabilis succi sit coturnicis caro: at certè concedetur, non omnino eam à nostris mensis ablegandam, quoniam eo medentes multum delectet ac iuuet. nam cibus qui cum uoluptate sumitur, Galeno teste, quamuis paulò deterior, non modò non manet deterior, sed quandoq; redditur melior, Hæc ille. ¶ Coturnices aiunt uim concoquendi roborare, Rasis. Coturnices, id est qualeæ, eiusdem temperamenti sunt cuius perdices, sed paulò siccioris, probè nutriunt, Nic. Massa. ego hæc uerius dici putârim de coturnice uulgo dicta Italis. Paulò post quidem de qualeis, Qualeæ (inquit) uulgo dicîæ, & sturni & passeres non laudantur in cibo, quòd uel nimis siccæ sint & parum nutriant; uel nimis humidæ & in succum ad putredinem paratum generent.

¶ De coturnicis coctura aliquid leges in Pauone. Phasiani & coturnices & perdices eduntur ut plurimum assæ, & aliquando elixæ aspersæ aromatibus temperatis, Nic. Massa.

G.

Coturnicis ius uentrem emollit, ipsa in cibo sumpta renes curat, Kiranides. Ant. Gainerius aduersus napellum puluerẽ coturnicis uel turdi utiliter dari posse suspicatur, deceptus (ut apparet) ab Arabibus quibusdam aut interpretibus eorum, qui coturnices napello pasci scripserũt. atqui Græci coturnices elleboro, sturnos uerò (non turdos) cicuta uesci tradiderunt. Arabes & auium & uenenorum nomina confuderunt. ¶ Ad morbum comitialem remedium ualde efficax: Coturnicum cerebrum ex unguento myrteo tritum stanneo uase reponito: & cum quempiam morbo comitiali prolapsum uideris, eo faciem illinito. admiraberis enim huiusce naturalis auxilij efficaciam. nam statim ægrotus exurget, Galenus Paratu facilium 3. 155. ¶ Coturnicis oculi suspensi ophthalmiam sanant, & tertianam & quartanam, Kiranides. ¶ Io. Kuefnerus medicus adipem coturnicis cum pauco elleboro ad uim ueneris excitandam membro pudẽdo inungit. Pessus ad conceptum promouendum apud Aetium lib. 16. cap. 34. Radicis althææ expurgatæ & lotæ uncias iij. diligenter contusas in olei sextario torrefacito: deinde abiectis radicibus adipis coturnicis uncias sex, ceræ uncias duas admisceto. ego uerò uncias iiij. admisceo. Vnguentum præclarum ad tunicas uel cicatrices, ungues & diuersa uitia oculorum, ex libro manuscripto: Mellis unciam, adipis coturnicis semunciam, myrrhæ, chalcanthi (albi) utriusq; drachmam, misce, cola, fiat unguentum: quo dormiturus bis singulo mense oculos illinat, & nunquam opus habebit alio remedio aduersus uarios oculorum affectus. Sunt qui equorum oculis aduersus eadem uitia zinziber tritum cum adipe coturnicis subactum inungant, uel adipe per se inuncto oculos incolumes seruari promittant. ¶ Cua coturnicis inuncta testibus uoluptatem inducunt, & pota libidinem augent, (amorem faciunt,) Kiranides.

H.

a. Coturnix fœm. generis meminit Plautus Capt. Primam producit, ut in hoc uersu Lucretij, At capris (capreis, Plinius) adipes & coturnicibus auget. sed magis probo Iuuenalem qui corripuit Sat. 12. Verum hæc nimia est impensa, coturnix, &c. Aut anates aut cothurnices (sic habet codex impressus per th.) dantur quiscum lusitent, Plautus in Capt. uersus est trochaicus tetrameter. Videtur sanè hæc dictio à Græca ortyx facta per metathesin, uel utraq; potius per onomatopœiam: ut & qualea apud recentiores, sicut Blondo uidetur: cuius sententiæ & ego potius accesserim, quàm amici cuiusdam nostri qualeas appellari suspicantis à qualis, in quibus tanquam in uiuarijs captæ mensis reseruentur. ¶ Coturnices apud Albertum uocibus deprauatis dicuntur antogos (pro ortyges) & hakalokyrim, & harcoyz. alij (inquit idem) guagias (forte, qualeas) uocant. Ortyga Attici dicunt media producta, ut & κάρυκα, Athenæus. sed aliquando propter carmen corripitur, Scholiastes Aristophanis & Eustath. ὄρτυγες (media correpta) ὀικτροφεῖς, Aristophanes in Pace. ὄρτυξ, κόκκυξ, declinantur per νγ⊙. nam nomina in υξ. masculina simplicia bissyllaba, si consonantem aliquam immutabilem initio secundæ syllabæ habent, declinantur per κος, ut κάρυξ, excipe ὄνυξ: reliqua per γ⊙ ut ὄρτυξ, Athenæus. ὀρτύγιον nomen est diminutiuũ, Eustathius. ac si coturniculam dicas. Eupolis ὀρτύγια μικρὰ dixit. ὡς δὴ σὺ τὰ ποιεῖν δυνάμενο⊙ (Τίσυν [lego, τί σὺ δῆν] ποιεῖν δυνάσαι, legit Eustathius) ὀρτυγίου ψυχὴν ἔχων, Antiphanes, in timidum ut uidetur, & pusillanimem. ὁ ἐλλέβος⊙ τῶν ὀρτυγίων δὴ τροφή, Galenus ad Pisonem. Χόννιον, id est coturnix parua nominatur à Cleomene, qui scripsit χόννια παιχνιὰ μύεται. Hipparchus quoq; χόννια dixit, ὃν μοι Διγυπτίων βιο⊙ πρεσεν, ὅσον ἔχεσι χόννια πίλοντες, Athenæus. Χόννιον auicula quædã quæ apud Aegyptios sale asseruari (ταριχεύεσθαι) solebat, & genus piscis, Varinus & Hesych. Est & Chennis insula in Aegypto, aliâs Chemmis, &c. Κίαρος, coturnix, Hesychius & Varinus. Κόντιλο⊙, auis genus, aut coturnix, est & serpens, (iaculus nimirum, quasi acontilus,) Idem. Τόρτυξ, coturnix, Varinus.

¶ Epitheta. Pia, peregrina, apud Textorem. Ἀδύφωνο⊙, apud Athenæum.

¶ Dic igitur me tuum passerculum, gallinam, coturnicem, Agnellum, hœdillum, Plautus in Asin. Carcinus poëta tragicus fuit, cuius filij tres memorantur à Scholiaste Aristophanis in Pace, ipsi etiam tragici poëtæ, à paruitate corporis ortyges cognominati, aut forte quòd contentiosi & pugnaces essent, sicut coturnices mares sunt. Corpore minutuli perbreuesq; ortyges dicuntur,

Cælius.

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

Cælius. ¶ Οἱ τὰ κωιόδια (sic legendum, non κωίγια) τρέφοντες ἐν τοῖς ὀρτυγοτροφείοις, Aristoteles Problem. 10. 14. Gaza uertit, in caueolis. ¶ Ἀλεκτρυοφόρον Aeschines dixit in Antiocho: unde nos etiam forte ὀρτυγοφόρον dicere poterimus, (eum fortasis qui circũferat coturnices ad ludos uel certamina, in quibus etiam gallinaceorum uius erat, uel ad uendendum.) nam ὀρτυγοκώπος usitatum non est. Potest & ὀρτυγοπώλης dici, qui coturnices uendit. Τυμφόκος (συμφοκώπος lego) etiam Comici nominant (scilicet οὐχ ὀρτυγοκώπος.) Sunt & hæc ortygocopica uocabula, ἐκοπτόν οὐχ ὄρτυγας, ἐτρύλισεν, (ἐτρύλισεν,) ἀνεκλαύσαλον, (forte ἀνεκλάσαλλον, uide supra in B.) Pollux. Apud Aristophanem in Auibus Midias quidam Ortyx cognominatur. Καὶ γὰρ ἥκει (ἥκει pro ἔοικε, ut Suidas interpretatur) ὄρτυγι ὑπὸ συφοκώπῳ τὴν κεφαλὴν πεπληγμένῳ. Vbi Scholiastes, Ammonius, inquit, Midiam putauit ortyga cognominatum esse, διὰ τὸ κυβδιστὴν εἶναι, καὶ ἐν πυρῷ (forte γύρῳ) οὐχ ὄρτυγας κόπτειν. Nam & alibi μεσίαν ὀρτυγοκόπον appellat: & alibi etiam gallinaceorũ studiosum eum fuisse scribit. Traducitur alioqui tanquam uir improbus & fur pecuniæ publicę, & πλωχαλαζὼν. Habent autem plerique codices συφοκόμπῳ, dictione obscura: quam aliqui interpretantur coturnicem pugnacem, παρὰ τὸ σόρεως κόπτειν: ficto nomine auis παρὰ τὸ κολαπτεῖν τὴν κεφαλὴν, ὃ συμβαίνει τοῖς ὄρτυξι. Dionysius Zopyrus ὀρτυγοκόμπῃ legit, & μ. literã (propter carmẽ, aut forte de industria, ut simul κόμπον, id est fastũ, hominis notaret) insertam ait, Hæc ille. Mihi quidem in mentem uenit posse etiam τυφοκόμπῃ legi apta significatione & hominis qui notatur moribus cõueniente. sunt enim τύφος & κόμπος uocabula synonyma quibus fastum & superbiam Græci appellant. erat autem Midias homo fastuosus & inde πλωχαλαζὼν etiam cognominatus. Vt sensus sit, Midias uocabatur ortyx, eò quòd præ nimio fastu coturnicem capite ictam referret. Videntur enim coturnices in ludo ab hominibus, uel ipsæ inter se certantes percussæ, præsertim pugnaciores, ut & gallinacei, caput & ceruicem magis erigere. ¶ Niphus accipitrem qualearium nominat qui coturnices capiat.

¶ Plantaginem aliqui ortyga uocant, Plinius. ὀρτυξίς, herba quædam, Hesych. & Varinus.

¶ Coturnicis osse picto stabile ac tutum quippiam indicabant Aegyptij, quòd difficile huius animalis os afficiatur ac patiatur quicquam, Orus in Hieroglyphicis 2. 11.

¶ Propria. Ortyges, ὀρτύγης, uiri nomen apud Athenæum lib. 6.

¶ Delus olim Ortygia dicebatur, Strabo. Phanodemus scribit insulam Delum ab Achæis ideirco Ortygiam nuncupatam, quòd eiusmodi uolucres gregatim ex mari proficiscantur in hanc insulam portuosam, (ὄρμον,) Aelianus & Athenæus. In Delo primum uisæ coturnices aues quas ortygas Græci uocant, Solinus. hinc & Ortygiam hanc insulam dictam aiunt, Perottus. Lycophron Delum insulam ὄρτυγα πλουτομήλῳ dixit, propter Asteriam. hæc enim (ut scribit Isacius Tzetzes Scholiastes) Iouis concubitum fugiens, mutauit seipsam in coturnicem, & in mare prosiliens facta est insula, quæ ab ipsa Ortygia & Asteria dicta est. Lycophronis Scholiastæ Delũ Ortygiam dictam putant παρωνυμασμένῳ ὄρτυγι δαιμονίᾳ τινί, (coturnicem illam intellĩgo, in quam mutata fertur Asterie,) uel à coturnicibus in eam aduolãtibus, Eustathius in Odysseam. Meminit Ortygiæ Homerus Odyss. ε. Latona ex Ioue in coturnicẽ mutato Dianam & Apollinem concepit, quos pepe rit in Delo quæ prius inde Ortygia uocabatur, Scholiastes Pindari in argumẽto Pythiorum. Aliqui, ut Nicander, Delum sic dictam putant ab Ortygia oppido. Linquimus Ortygiæ portum, Vergilius. Fuit & Ortygia alia circa Siciliam ex opposito Plemmyrij Siciliæ amnis, quæ ponte iungitur Syracusis, & fontem habet Arethusam, cuius meminit Vergilius Aen. 3. ¶ Ephesus etiam Ioniæ urbs olim Ortygia dicta est, ut scribunt Eustathius & Stephanus.

¶ b. Capreæ insula ultra Surentum Campaniæ, Tiberij principis arce quondam nobilis, nunc coturnicum multitudine, Perottus. Plura de hac insula in Caprea diximus. In Medera insula coturnices abundãt, Aloisius Cadamustus. ¶ Lagopus altera à coturnicibus magnitudine tantum differt, Plinius. Chrysantheron auis magnitudine coturnicis, Kiranides. Otis est colore coturnicis, (secundum alios perdicis,) Athenæus. Corydi, id est alaudæ, aues sunt coturnicibus similes, Suidas & Varinus. Alchata est species columbarum, quæ coturnices colore pennarum referunt, And. Belluneñ. ¶ Quibus digiti pedum connexi sunt (συμπεφραγμένοι, arctè coniuncti) timidi iudicantur, ἀναφορέτου τῶν οὖν ὄρτυγας οὖν σφηκοσκίας τῶν λιμναίων, Aristot. in Physiog. sed ortyx auis palustris non est. legendum coniicio ὄρνιθας non ὄρτυγας. sunt enim aues palustres multæ digitis pedum angustius iunctis & timidæ.

¶ c. Pratinas coturnicem peculiariter ἀδύφωνον uocat, πλὴν εἰ μή τι παρὰ τοῖς Φλιασίοις ἢ τοῖς Λάκωσι φωνάεντες, ὡς καὶ οἱ πορδικοί, Athenæus. Attagênes è Lydia allatæ Pylas, aliquandiu coturnicis uocem ædebant, &c. Socrates in libro de igne & lapidib. apud Athenæum. ¶ Ecce coturnices inter sua prælia uiuunt, Ouidius 2. Amorum.

¶ e. Quasi patricijs pueris aut monedulæ, Aut anates, aut coturnices dantur quibus cum lusitent, Plautus Capt. Potius ego mihi amicum probum optarim, quàm optimam (strenuissimam) inter homines coturnicem aut gallinaceum, Plato in Lyside. ¶ Tarentinus in Geoponicis coturnicum carnem inueteratam, miscet ad escam porcorum piscium.

¶ f. Κιχλίζειν, coturnices pingues edere, uel immodestius ridere, Suidas. Dominus Deus filijs Israel non mannam solum dedit, sed aliquando etiam coturnices abunde. sic enim legitur Exod. 16. Facto uespere ascendit coturnix, operuitq; castra. Et Numeri 11. Et profectus uentus à Domino

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

coturnices de mari proiecit in castra, ut undiq; circa ea itinere diei omnia plena coturnicibus essent, duobus cubitis supra terram. Et surgens populus tota illa die nocteq; & postridie etiam collegerũt coturnices. Coturnix uobis in signo fuit, castra ad tutelam, 4. Esdræ 1.

¶ g. Oculi coturnicis cum radice œnotheræ (aliâs althææ) alligati rigorem (typum) quotidianum & quartanum mitigant in diminutione Lunæ, Kiranides.

¶ h. Coturnix nulla unquam pro patre cadet, Iuuenalis Sat. 12. traducens eos, qui cum pro amicorum uel parentum ægrotantium salute ne minimum quidem sumptum facerent, pro diuitibus orbis quorum hæreditatem expectabant, magnificè impendebant. ¶ Iupiter in coturnicem mutatus cum Latona concubuit, Scholiastes in Pindarum in argumento Pythiorum. sed aliter Perottus, Iupiter (inquit) cum Latonam compressisset, sororem quoq; eius nomine Asterien uitiare conatus est, quæ deorum miseratione in auem conuersa est, quam nos coturnicem uocamus. at Iupiter sese in aquilam, ut eam raperet, uertit. Illa uerò rursus deorum miseratione in lapidem transmutata est, qui diu sub aquis latuit. Tandem uerò precibus Latonæ à Ioue in summas aquas deductus est. Vide supra in a. inter Propria. ¶ Coturnices in Latonæ tutela existimant constitutas, Solinus. Persina boum greges & coturnicum &c. præmiserat, partim ut ex unoquoq; genere sacrificaret hecatomben, partim populo inde pararentur epulæ, Heliodorus.

¶ Prouerbia. Ὄρτυξ ἔσωσεν Ἡρακλῆ τὸν καρτερόν. id est, Seruauit Herculem coturnix strenuum. Senarius est Græcis prouerbij uice celebratus: quem tamen Zenodotus negat apud ullũ ueterum scriptorum inueniri. cæterum dici solitum, de his qui in periculo seruati essent ab his à quibus minimè sperarant. Adagionis originem ad huiusmodi fabulam referunt: Coturnicem quandam Herculi in delicijs fuisse, cuius nidore cum uiua incenderetur, ille mortuus sit in uitam restitutus. Meminit huius fabulæ Athenæus quoq; libro 9. scribens, Herculem Iouis & Asteriæ filium, in Libyam proficiscentem à Typhone fuisse interemptum: reuocatum autem in uitam odore coturnicis, illi ab Iolao admotæ, & ob eã causam Phœnices Herculi coturnice sacrificare, Erasmus. Athenæus Eudoxum Cnidium huius fabulæ authorem citat: Reuixit (inquit) cum olfecisset coturnicem. nam ea aue etiam uiuens delectabatur. Meminit & Eustathius. ¶ Κιχλίζειν tanquam prouerbiale uerbum Erasmus in Adagijs coturnissare transtulit. cum cichla Græcis turdum non coturnicem significet. Vide in Turdo h. ¶ Alia uoce psittacus, alia coturnix loquitur: prouerbiali schemate dixit Martialis in clancularium quendam poëtam, qui corniculam Aesopicam referens, suos ineptos uersiculos nomine Martialis in uulgus spargebat, ratus futurũ ut titulo decepti lectores, Martialis esse crederent. Credis hoc Prisce, Voce ut loquatur psittacus coturnicis. Conueniet in musicos aut poetas longè dispari stylo, longeq; dissimili facultate, Erasmus.

DE ORTYGOMETRA.

ORTYGOMETRA, (ὀρτυγομήτρα, Gaza simpliciter matricem uertit,) forma perinde ac aues lacustres est, & coturnicibus auolantibus ducem se præbet, Aristot. Vide supra in Coturnice c. Alexãder Myndius apud Athenæum, hanc auem ait esse magnitudine turturis, cruribus longis, timidam, (δ'νοθα λῆ καὶ δ'ελλὼ.) Vox δ'νοθαλὴς forte gracilem ac tenuem corpore significat. Nuper anonymus quidam, qui de animalium nominibus Latinis et Gallicis libellum ædidit, hanc auem colore inter uiridem & croceum medio esse tradidit, tanquam eodem Alexandro Myndio authore: quod quidem apud Athenæum non legitur. Ithacesiæ ortygometræ Crates meminit, Athenæus. Ortygometra dicitur quòd gregem coturnicum ducit, Isidorus.

¶ Ortygometram uulgò Itali coturnicum regem appellant, (el re de qualie,) maiorem aliquanto, ac nigriorem, Perottus. Quidam Gallicè interpretatur, aut potius circũloquitur, le roy & mere des cailles, proprij nominis ignoratione, ut etiã Germanicè quidam **dea wachteln künig**. ¶ Ortygometra ut in Italia, sic per totam Græciam reperitur, in Creta rarior. Refert hæc auis coturnicem quibusdam notis, & quum uolatu non admodum ualeat, cursus celeritatem à natura accepit. Galli nominant un rasle, Itali roy des cailles. Refert autem gallinam aquaticam, quam Itali fulicam appellant, quoniam & nigra colore est, & aquam quotidie frequentat. Sed longè minor est, & non omnino sic nigra, cum sub alis colore albo uariet, & utrinq; ad latera. Cauda eius rufla est inferius, & breuis ut in omnibus auibus aquaticis. rostrum duos digitos longum, quod tamen si rusticulæ aut galli naginis rostro conferas, breue dixeris, Petrus Bellonius in Memorabilibus Græciæ. Quanquam uerò scribat eandem auem quam Itali regem coturnicum uocant, Gallorum rasle uel rallam esse, mihi

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

mihi tamen alius uidetur rex coturnicum Italis dictus, ut coniscio ex figura, quam clarissimus medicus Aloisius Mundella ad nos misit, cui color fuscus potius quàm niger, & rostrũ breuius quàm à Bellonio scribitur. Memini ego à Gallis audire rallam uulgò Gallicè dictam auem corpore gracili esse, magnitudine merulæ, quæ in pratis uelociter currat, raro uel nunquam uolet, altis cruribus, uoce kr. kr. kr. frequenti, colore subruffo: satis lautam in cibis, carne colore æruginosi æris, quæ contra morbum regium in cibo commendetur, ut etiam ius decoctæ. Sed de rala aquatica & terrestri plura scribam inter Gallinulas. Angli perdicem rusticam siue gallinaginem ralam appellant, ut audio. Aristoteles quidem aquaticis auibus eam forma, id est corporis specie, similem esse scribit, nõ colore aut aquæ frequentatione. Est autem hæc ferè species aquaticarum auium, ut crura oblonga habeant, digitum qui pro calce est perbreuem, corpus gracile, & plumas plerunq; uarias, uentrem albicantem, & caudam breuem, rostrum longiusculum, modicè flexum. Idem Bellonius in Memorabilibus Syriæ inter aues nominat rasle (aliâs ralle de genet,) nec explicat quæ aut qualis ea sit. Non probo illos qui ortygometram interpretati sunt ein Schnepff, id est rusticulam. hanc enim gallinaginem uel scolopacem Aristotelis esse docebimus. certum est eam cum coturnicibus non discedere. In hac sentẽtia uideo Arnoldum Villanouanum fuisse, qui pro ortygometra, ethigometram scribit, & auem interpretatur lautam, perdici similem, longo rostro.

¶ Ortygometram (inquit Turnerus) aliqui eandem esse auem cum crece & cychramo (cenchramo) uolunt, sed Aristoteles omnino distinguit. Et rursus, Aliqui ortygometram esse uolunt Germanorum scricam, & Anglorum dakerhennam, quæ nobis crex non ortygometra uidetur. Vide mox plura in Crece. Ego planè scricam Germanorum, uel ortygometram, uel cynchramum, uel alterutri prorsus congenerem auem esse sentio, nam crex ibidis est magnitudine, pedibus gruinis. Ortygometra, id est scrica nostra, ein Screcke, (inquit Gybertus Longolius,) duplo maior est. Vocem mirificam instar coaxantium ranarum clamoris ædit, sed subtiliorem multò & acutiorem: ita ut rubetam assereres, ni unico spiritu sæpius ingeminaret. Rostrum ei quàm coturnici longius est & acutius. crura pedesq; satis etiam pro corporis spatio longos (longiora coturnice) obtinet, colore inter croceum & uiridem medio. quinetiam frugilega est: & aduena, antequam coturnices haud uspiam audias: & cum illa non auditur, neq; coturnices te speres amplius tum uisurum. Græci quoque cenchramum appellant, ut nos Germani screccum. Neq; etiam aliter ac coturnices retibus fallitur, nisi quòd his fistula imponitur: screccos uerò imitatione uocis, serrata costa, quam ferrea lamina, aut cultro serratim leuiter percutiunt, in perniciem agunt, Hæc ille. Et alibi, Scricæ nostræ primæ discedunt, & primæ ueniunt.

¶ Heluetij auem quandam Brachuogel appellant, à mense Iunio quo capitur uel in quasdam regiones aduentat: alij Brachaĩsel, quod magnitudine corporis merulam referat (forte & colore partis pronæ,) reperiri eam audio in pratis palustribus plerunq; rostro oblongo, cruribus longis, auolare autumno, deinde uerno tempore cum coturnicibus redire. hæc quidem ortygometra an cenchramus sit (alterutram enim esse suspicor) nondum mihi constat. Sed cenchramum potius esse coniscio, quòd differat ab ea, quam ex Italia accepi, ortygometræ effigie. figurã eius infra dabimus inter gallinagines aquaticas. ¶ Ortygometram Perottus scribit sic dictam, quòd dux sit ac moderatrix coturnicum, ab ortyx & metron quod est mensura, sed ineptè, producit penultimam hæc uox, & Græcè per η. scribitur, non per ε. ut μέτρον. sic & tettigometra, & eiusdem originis reliqua, composita scilicet ab ortyx & μητὴρ (malim μήτρα) id est mater, ut sit ortygometra coturnicum mater seu matrix. sic metropolis dicta est urbs matrix, ex qua coloniæ deductæ, ut pluribus docet Budęus in Annotationibus prioribus in Pandectas. Μήτρα sanè uox Græca in compositione magnitudinem & in suo genere principatum significare uidetur, ut in Leone dixi initio capitis secundi. ¶ ὀρτυγομήτρα, coturnix prægrandis, Hesychius. ὀρτυγομήτρα, παρὰ τὸ ὄρω τὸ διεγείρω, Etymologus & Varin. sed locus uidetur corruptus. ortyx enim potius dictio simplex est, & à uerbo ὄρω, quod est excito, deriuari poterat: fortè quod facile ad pugnam animo concitetur. Sed magis placet per onomatopœiam sic dici.

¶ Hebraicam uocem schelau aliqui ortygometram interpretantur: sed coturnicem simpliciter ea uoce significari magis probamus. Vide in Coturnice A. Albertus lib. 23. ortygometram & ortygem confundit. Idem alibi ortygometram facit genus galli syluestris maximum, quod uulgò Ozhan uocetur, quam eius interpretationem ineptissimam Niphus etiam referens non improbat.

DE CRECE.

CREX moribus pugnacibus est, ingenio ualens ad uictum, sed cætera infelix. crura habet longa, ac ideo posteriorem digitum, qui pro calce est, minutum. pugnat cum galgulo, & merula, & uireone. nocet enim his & eorum pullis, Aristot. Auis est marina, ibidi similis, Varinus. Ibis nigra in Aegypto, pedibus est gruinis, &c. eadem qua crex magnitudine, Herodotus. Creci similis traditur elorius, Athenæus. Crex & ciconia inimicę sunt, Aelian. Ad ciuitatem auium condendam è Libya uenerant innumeræ grues, θεμελίους καταπεπωκυῖαι λίθους. Τόττος δ' ἐστὶν ἴκτινι ὰς κρέκοῦ τοῖς ῥύγχεσιν, Aristoph. in Auibus, ubi Scholia, Crex genus est auis rostro admodum acuto & serrato, (idem

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

Suidas & Varinus repetunt.) Τύπος uero instrumentum est quoddam, quo lapides poliunt, (πολιτύκουσι, καὶ ξέουσιν.) is uerò labor non ineptè auibus longum rostrum habentibus tribuitur. Βραδύπτερος κρέκων, Philes. sunt enim aues aquaticæ tardioris uolatus. Vide in Ciconia ad finem quarti capitis. ¶ Κρέξ auis nomen fictum per onomatopœiam, ut & κόρκις, id est radius textorius, à uerbo κρέκειν, quod est ἠχεῖν, Eustathius. Κόρκας, auis eadem quæ crex, Hesychius & Varin. Eadem forte etiam cercis fuerit. Vide supra in Cercis. Crex auis est inauspicata nuptijs, ὄρνεον δυσοιώνιστον τοῖς γάμοις, Suidas. ὄρνεόν τι ὃ τοῖς γάμοις οἰωνίζονται, Hesychius. id est, auis à qua auspicia petebant pro nuptijs. Κρέξ, κορυφαῖα, (κόρκις quidem exponitur Varino ἡ ἐπὶ πίτυϊ κορυφή, ἢ ἀγγεῖον: κόκκιδα etiam ἀγγεῖον interpretantur Grammatici:) πάσσεται δὲ καὶ ὧν τροχός, (fortè de rota currus, propter sonum quem reddit dum uoluitur,) Hesychius & Varinus. ¶ Aues hominibus deorum sententiam nunciant, aquila Iouis, Mineruæ crex & noctua, Porphyrius lib. 3. de abstinendo ab animatis.

¶ Est auis quædam apud Anglos, longis cruribus, cætera coturnici, nisi quòd maior est, similis, quæ in segete & lino, uere & in principio æstatis non aliam habet uocẽ, quàm crex crex: hanc enim uocem semper ingeminat, quam ego Aristotelis crecem esse puto. Angli auem illam uocãt a dakerhen, Germani ein Schryk. (audio à Frisijs uocari ein Schrye, auem quam nos arquatam appellauimus) nusquã in Anglia nisi in sola Northumbria uidi & audiui, Turnerus. Vide infra inter Gallinulas terrestres. Quærendum an hæc à Turnero descripta auis, ortygometra sit, aut an eadem forte quam circa Argentoratum Wattkern appellant, cuius figuram inter gallinas syluestres dabimus. Ortygometram aliqui eandem esse auem cum crece & cynchramo uolunt, sed Aristoteles planè distinguit, Turnerus. ¶ Albertus pro crex habet cratoz, quam coruini generis auem esse imperitè scribit. ¶ Poëta κρέκα etiam pro capillo dicunt, ut innominatus quidam apud Suidam in hoc hemistichio, Πορφυρέῳ ὕμνοισι (ἐκόψε) κρέκα. Κρέκειν & ἀποκρέκειν uerba usurpantur de concentu citharæ, Cælius.

DE CVCVLO.

A.

KAATH, קאת, Hebraicam uocem, aliqui קיק, kik uel hakik (ut uocant magistri in Thalmud) id est cuculum, interpretãtur: alij onocrotalum, pelecanum, cataractem, mergulum, &c. Vide supra in Mergo in genere. Dominus ponet Niniuen sicut desertum, & pernoctabit in superliminaribus eius cuculus, (kaath,) Sophoniæ secundo, interprete Munstero. Idem in Lexico trilingui cuculum nominat kik, קיק: & kakata, קאקאתא. Schalac etiam Hebraicè quidam cuculum dici putãt: alij mergulum, alij nycticoracem. Vide itidem supra in Mergo in genere. Larus auis Hebraicè schachaph nominatur à morbo quo laborat. Hebræi uulgò cuculum sic uocant, quòd hæc præ cæteris scabiosa appareat, P. Fagius. In Auicennæ animalium historia typis excusa, modò banchem, modò euchem pro cuculo legitur. ¶ Græcè, coccyx, κόκκυξ, uocatur: unde karkolix uox corrupta apud Albertum lib. 23. In Creta hodie decocto, Bellonius. ¶ Latinè, cuculus, cucullus, cuccus: Vide infra in a. ¶ Italicè, cucculo, cucco, cuco, cucho. ¶ Hispanicè, cuclillo. ¶ Gallicè, cocou, coquu. Germanicè, Gucker/Guggauch/Kukkuck/Gugckuser. Flandricè, Kockock, uel Kockuut. ¶ Anglicè, a cukkouu, & a gouke. ¶ Illyricè ziezgule.

B.

Cuculus quidam componitur ex columba & niso siue speruerio: alius ex columba & asture. mores etiam habet ex utroq; compositos. ex columba enim habet quòd non prædatur aues alias. ex niso autem & asture habet, quòd insidiatur nidis auium aliarum debilium, & ideò aues pugnant cum cuculis tempore quo oua pariunt, Albertus lib. 23. Et ubi librum sextum Aristotelis de historia animalium interpretatur, cap. 7. Cuculus (inquit) duplex est, (etiam ex Auicennæ sententia,) maior & minor. Maior ex asture & columba componitur, quoniam rostrum & ungues & pedes habet similes palumbo: reliquum corpus simile est asturi, nisi quòd uarietas pennarũ in cuculo habet maculas nigras ferè rotundas, in asture uerò sunt lineæ nigræ: uolatu etiam asturẽ refert. hæc auis Græce kakakoz dicitur (pro coccyx uoce corrupta.) aliquando enim quando coniungit uoces triplicat eas, & profert sonum kakakoz. Minor autem cuculus cõponitur ex columba & speruerio, habens rostrum & pedes columbæ: & cætera corporis membra & uolatũ similia speruerio: unde falsa uulgi opinio nata est cuculum maiorẽ aliquando esse asturem, & econuerso. Magnitudine quidem & uolatu cuculus maior magnum accipitrem refert, minor paruum. Et forte plures sunt differentiæ huiusmodi cuculorum, Hæc ille. Maiorem cuculum (inquit Niphus) nonnulli putant petere saxa & domicilia in quibus columba nidificat, ut illius oua uoret, & sua imponat. Secundũ uerò cuculum, petere nidos auium minorum, in quibus pariat. Sed, pace Alberti dixerim, non inuenitur cuculus maior. Non cuculum modo in alienis nidis parere quidam putant, sed etiam auem rapacem asturi similem in nido corniculæ, Albertus, ubi exponit locũ Aristotelis de histor. anim. 9. 29. nihil autem tale Aristoteles habet, sed alibi docet cuculum à quibusdam accipitrem existimatum, ut in C. referemus.

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

remus. Vnde apparet Albertum parum sibi constare: nec tanquam suam de duobus cuculi generibus opinionem, sed alienam referre. ¶ Vnguibus non est aduncis cuculus, sed ijs & capite ac rostro rictuq; columbam potius (uetus lectio habet uictu columbi potius, ut intelligamus eum & leguminibus uesci præter reliquorum accipitrum morem. ad hoc rictum uix puto inueniri de ullis auibus, nedum de columbis, Gelenius in Plinium: mihi placet rictu legi ex Aristotele) quàm accipitrem refert. colore tantum accipitrẽ imitatur: nisi quòd accipiter maculis distinguitur, ceu lineis: cuculus uelut punctis. magnitudo atq; uolatus similis accipitrum minimo, Aristot. & Plinius. Turturis (forte accipitris) ferè colorem habet, Author libri de nat. rerum. Immutatur colore cum se abditurus est, Aristot. Inspexi aliquando cuculum iuuenem, qui uentre & adiacentibus partibus similis erat sperueriο. colore totus nigricãs, sed maculis subruffis per alas aspersus. foramina nariũm in rostro multum eminebant. oris pars interior flaui coloris erat. Digiti eius bini antrorsum tendebant, bini alij retrorsum ut in pico.

C.

Cuculus à sua uoce nominatur, Varro & Isidorus, non apud Latinos tantum, sed apud Græcos

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

quoq;, & alijs pleríſq; linguis, ut uix alia auis ſit quę ſimiliter in tot linguis unam aut ſimilem habeat nomenclaturam. Cretenſes cuculum hodie decocto uocant, uocis ipſius imitatione, Bellonius. ὁ κόκκυς δὲ δύσφωνος, Varinus. Cuculus eſt auis improba quæ uocem ſuam in cantando non mutat, ſed ſemper eandem replicat, Liber de nat. r. Abditurus ſe uocem mutat, Ariſtot. & Plinius. Et cuculi cuculant, fritinit rauca cicada, Author Philomelæ. Cucculat & frigulat uoce, Alunnus. nos frigulare de cuculi uoce nuſquam legimus. Græci κοκκύζειν uerbum cum de cuculi tum de galli uoce uſurpant. uide infra in a. Plinius cuculi cantum dixit. Audiuntur apud nos cuculi plerunq; uſq; ad diem d. Ioannis.

¶ Auis pigerrima eſt, & loco non ſtabilis, Author de nat. r. Breues & paruos uolatus facit, Iſidorus. Non illum (accipitrem quem celebrat) uano cuccus deceperat aſtu Dum uagus incertas itq; reditq; uias, Veſpaſianus Stroza. ¶ Vermibus & inſectis quibuſdam, ut muſcis, erucis, cuculos ueſci audio.

¶ Cuculus ſaxa & domicilia petit in quibus nidificet, Ariſtot. ſed cum idem alibi cuculum alienos tantum nidos petere ſcribat, conciliari poteſt, dicendo cuculum per ſe perraro nidificare: in nidis uero alienis frequenter, Niphus. Vide ne pro κόκκυξ apud Ariſtotelem legendum ſit κύκνος. Locus eſt hiſtoriæ anim. 6. 1. ubi Albertus non cuculum ſed cygnum habet. Cuculus non nidificat, ſed in nidis parit alienis, & præcipue in palumbium, & curucæ, & alaudæ humi, atq; etiam in nido luteolæ appellatæ ſuper arborem. parit hic unum ouum, nec ipſe incubat. Sed auis in cuius nido pepererit, ea incubat, excludit, atq; enutrit. quæ cum ipſe alienigena pullus accreuerit, ſuos eijcere dicitur, ita ut pereant. Alij eos à genitrice occidi, & dari in cibo cuculi pullo aiunt, uidelicet improbatos propter ſpeciem cuculi elegantiorem. ſed quanquam plurima ex ijs uidiſſe nonnulli confirmant, tamen de pullorum interitu non conuenit inter omnes. Alij enim cuculum ipſum repetere nidum, cui ſuum ouum mandarit, pulloſq; deuorare nutricis uolunt. alij pullum cuculi, quod magnitudine præſtet, poſſe percipere cibum omnem oblatum, atq; ita cæteros fame perire autumant. alij ipſum ut fortiorem, cæteros paſtus conſortes occidere autores ſunt. Sed prudenter ſanè prolis ſuæ procreationem moliri uidetur cuculus. Cum enim ſe ignauum, minimeq; opitulandi potentem nouerit, facit quaſi ſuppoſititios ſuos pullos, quò ſeruari poſsint. timiditate enim hæc auis excedit, quippe quæ ab auiculis uellatur, & præmetu earum fugiat, Ariſtot. Cauſa ſubijciendi pullos putatur, quod ſciat ſe inuiſam cunctis auibus. Nam minuta quoq; infeſtãt, ita non fore tutam generi ſuo ſtirpem opinatur, ni fefellerit: Quare nullum facit nidum, alioquin trepidum animal. Educat ergo ſubditum adulterato fœta nido. Ille auidus ex natura, preripit cibos reliquis pullis, itaq; pinguescit, & nitidus in ſe nutricem conuertit, illa gaudet eius ſpecie, miraturq; ſeſe ipſam, quòd talem pepererit. Suos comparatione eius damnat ut alienos, abſumiq; etiam ſe inſpectãte patitur, donec corripit ipſam quoq; iam uolandi potens, Plinius. Pullos cuculi nemo ſe ait uidiſſe, Ariſtot. ferè nemo, Vuottonus. nemo ſe ait uidiſſe in nido proprio, Albertus. Parit cuculus, uerum nõ in nido quem ipſe fecerit, ſed interdum in nidis minorum auium: & oua quæ aliena repererit, edit. maxime uero nidos palumbium petit, quorum & ipſorum oua eſu abſumens, ſua relinquit. parit maiore ex parte ſingula oua, raro bina, Ariſtot. & Plinius. Propter naturæ ſuæ frigiditatem, ut quidam conijciũt. Curucæ quoq; in nido parit. fouet illa, & excludit, & educat, Ariſtot. Cuculos in Helice aiunt parituros, non conſtruere nidum, ſed in palumbium aut turturum nidis parere, nec incubare, neq; excludere, neq; nutrire eos: ſed pullum educatum ab aliena matre cęteros pullos de nido eijcere, quos tanquam maior & ualidior facile ſuperat. Quin & matrem aiunt eius forma delectatam, in pullis propriis expellendis eum iuuare, Ariſtot. in Mirabilibus. Cuculus (inquit Aelianus) ſibi conſcius eſt, ſe neq; incubare, neq; ex ouis pullos excludere poſſe, ob frigidam corporis conſtitutionem. itaq; in alieno nido parit, non tamen cuiuslibet auis, ſed alaudæ & luteolæ: quòd non ignoret ab ijs oua ſuis perſimilia pari ſolere. ſi autem illarum nidos ouorum inanes & uacuos repererit, non eò diuertit, ſed in eos ubi intus oua ſint, atq; ad ea ipſa admiſcet ſua: ſi autem illarum oua complura offenderit, ex ijs quædam perdit, ac in eorum locum ſua (totidem, ne dum illa numero ſuperflua inuenerit auis incubatura, quaſi aliena repudiet, Author libri de nat. r.) ſupponit, quæ non ab illarum ouis internoſci poſſunt, ob ſimilitudinem. Iam uero aues quas dixi aliena oua excludunt: pulli uero cuculi cum ætate procedenti ad uolatum firmi paululum exiſtunt, ſibi conſcij ſe eſſe illegitimos fœtus, ad parentem ſuum euolant. iam enim ſuccreſcentibus pennis (ab aue quæ eos excluſit) alieni deprehenduntur, atq; acerrime uerberantur, Hæc ille. Nidum non facit ipſe, aliarum uerò auium deuoratis ouis, & ſuis ſuppoſitis, diſcedit. fouentur ea per alienam matrem, donec excluſis pullis fraus detegatur: qua cognita eos relinquit, & alium nidum ſtruit, & ita demum cuculus accedens pullos nutricatur, Oppianus Ixeutic. primo. Cuculi genus non extaret, niſi ſua oua alieno nido ſupponeret, Theophraſtus in hiſt. Plant. Cuculus ouis quæ in palumbi nido inuenerit clam confractis, ſua reponit, Albertus. Auis quæ excluſit pullum cuculi, nutrit eum, & ſpecie eius delectatur adeò, ut ipſa nutriendo illum famem ferat, Idem. De pullo cuculi (inquit Niphus) ſententiæ ſunt diuerſæ. dicunt enim nonnulli nutricem incubare ouum cuculi, & ſimul etiam ſua. ſed quoniam ouum cuculi citius excluditur, ideo uiſo pullo cuculi, auis nutrix non amplius excludit oua ſua. Alij dicunt cuculum oua auis, in cuius nido parit, uorare & proprium relinquere incubãdum:

quam

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

quam opinionem Albertus & Auicenna magis probarunt, & Aristoteles nõnunquam. Alij dicunt cuculum patrem repetere nidum, & uorare pullos auis nutricis, ac suum relinquere. Nõnulli uerò asserunt pullum cuculi suis motionibus propter suum pondus opprimere pullos nutricis auis, præsertim in prima teneritate, cum uidelicet primum excluduntur, Hæc Niphus. Cuculi oua in passeris nido reperta comedunt, & sua obijciunt, quæ ille inuenta fouet ac nutrit, Isidorus. Vulgò fertur quòd non cuculus tantum, sed etiam alia quædam auis rapax similis ferè asturi (quam etiam aliqui falsò asturem uocant in terra nostra) in nido alieno pariat, hæc quidem in nido corniculę parere creditur: cuculus uerò præcipuè parit in nido auiculæ grasemuschæ (id est currucæ) dictæ, aut alterius paruæ illi similis. Cuculum autem nunc simpliciter uoco quem alibi minorem cuculum appellaui, is & in currucæ nido parit, & alterius citrinæ cuiusdam auis, quam alij gursam, alij ameringam uocant, interdum etiam in nido auiculæ, quæ iuxta ripas aquarum cauda oblonga & ualde mobili insignis est, unde & nomen ei apud Germanos. Fertur autem ouum cuculi citius excludi, eoq; excluso auiculam non amplius incubare alia oua, sed nutrire pullum cuculi, qui deinde paulatim crescendo reliqua oua incubet & excludat. Ouum enim cuculi ferè semper est in medio ouorum aliorum. Alij dicunt oua omnia simul excludi, & cæteros pullos à matrice interimi dariq; in cibum pullis cuculi, quòd illos propter formam & magnitudinem mater pullorum præferat. & hoc rustici quidam & aucupes se uidisse testantur. Verum hoc apud nos non de cuculo, sed de cornicula fertur, in cuius nido auis asturi similis parit, Albertus. Et alibi, Maioris cuculi mos est, parere in nido palumbi: minoris uerò in nido currucæ aut motacillæ. & Auicenna scribit se cuculum minorem in utriusq; auis nido inuenisse aliquando in ripa fluminis; & semel in arbore: & auiculas illas cuculum uermiculis nutrientes obseruasse. Sed cuculi genus simplex esse, nec maioris & minoris differentia distingui, ostendimus supra in B. Ego ab aucupibus nostris audiui cuculum in diuersarum auicularum nidis reperiri, à quibus alatur: nempe rubeculæ, (quam Rußrõtele uocant,) luscinię, motacillæ albæ, & brunellæ uulgò dictæ. Acron apud Horatiũ Satyr. 1. 7. cucullum esse scribit auem abiectam, quæ hoc uitio naturali laboret, ut oua ubi posuerit oblita, sæpe aliena calefaciat. unde rustici sibi obijciunt, quasi alieni curam sustinentes. Sed currucam potius aut similem aliam auem nõ cuculum hoc facere scribendum fuerat. Cuculus parum generat, quanquam aduncus nõ est, quia naturæ frigidæ est, Aristot. Nulla auis unum parit, excepto cuculo, qui & ipse duo interdum parit, nec multa parit, sed sæpe bina, aut terna cum plurimum, bina quidem magna ex parte, Idem.

¶ Cuculus (inquit Aristot.) ex accipitre fieri immutata figura à nõnullis putatur: quoniam quo tempore is apparet, accipiter ille, cui similis est, non aspicitur. sed ita ferè euenit, ut ne cæteri quidem accipitres item cernantur, cum primum uocem emisit cuculus, nisi perquam paucis diebus. Ipse autem breui tempore æstatis uisus, hyeme non cernitur. est hic neq; aduncis unguibus, ut accipiter, neq; capite accipitri similis: sed ea utraq; parte columbum potius, quàm accipitrem repræsentat. nec alio, quàm colore imitatur accipitrem, nisi quod accipiter maculis distinguitur, ceu lineis: cuculus uelut punctis. magnitudo atq; uolatus similis accipitrum minimo, qui magna ex parte per id tempus non cernitur, quo cuculus apparet. nam uel ambo unà uisi aliquando sunt. Quinetiam ab accipitre interimi cuculus uisus est, quod nulla auis suo in genere solet facere, Aristot. Vide etiã in Accipitre C. Cuculus apparere incipit Martio, quo tempore nullus accipiter (nec astur, nec sparuerius) apparet, nisi paucis diebus ultimis Martij, Niphus.

¶ Cuculus immutatur colore, & uocem minus explanat, cum se abditurus est, quod facere exortu caniculæ solet. apparere autem incipit ab ineunte uêre ad eius syderis ortum, Aristot. Procedit uêre, occultatur caniculæ ortu, Plinius: pòst rarissimè cernitur, Aelian. Aestate uolat & lascivit: hyeme iacet languens & deplumatus, ac buboni similis apparet, Obscurus. Hyeme latet in cauis arboribus, Georg. Agricola. Hyeme plumas amittere dicitur, intratq; terræ latibulũ, uel concauitates arborum: illuc æstate congerit, unde hyeme uiuat, Author libri de nat. rerum. Certum est cuculum hyeme latêre in concauis arborum & lapidum. Comportari autẽ æstate ab eo cibum quo hyeme nutriatur, falsum esse constat, sed hyeme pennas amittit & mutat, Albert. Fabulantur quidam apud nos rusticum quendam cùm truncum fornaci calfaciendæ hyeme immisisset, cuculi in eo uocem audiuisse. Cuculus auis est uerna, Etymologus. Amphisbæna sola serpentium frigori se committit prima omnium procedens & ante cuculi cantum, Plin. Cuculi certo tempore aduenium, miluorum scapulis susceptí propter breues & paruos uolatus, ne per longa aeris spacia fatigati deficiant, Isidorus. Cuculus in Phœnice ante messem apparet, Scholiastes Aristophanis. uide infra in H. a. ¶ Nostri hominem ualde scabiosum, uulgò dicere solent tam scabrum esse quàm cuculus. forte quòd per hyemẽ cum latet ac pennas mutat, hæc auis corpore scabro uideatur. ¶ Cuculi saliuæ cicadas gignunt, Isidorus. Creditur enim uulgo saliuam quandã expuere: unde & herbæ nomen, de qua mox in a. dicemus. Mihi auem ullam spuere ueri simile non fit; & qui cuculum domi uermiculis aluêre, spuentem nunquam obseruarunt.

D.

Cuculus auis est timidissima, ut inquit Anacreon, Etymologus. Pertimida est auis, quippe quæ ab auiculis uellatur, & præ metu earum fugiat, Aristot. Et alibi, Frigidæ est naturæ; quod ipsius pauore iudicatur. nam ab omnibus auibus fugatur, & in alienis parit nidis. Διὰ δ' ἀθλίαν ὁ σωφρων

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

λίζεται τοῖς λοιποῖς ὀρνέοις, Varinus. ¶ Coccyce astutior: Vide infra inter Prouerbia. Non illum (accipitrem quem celebrat) uano cuccus deceperat astu Dum uagus incertas ité; reditq; uias, T. Vespasianus Stroza. ¶ Solum cuculum inter aues à suo genere interimi Plinius scribit, non rectè intellectis, ut apparet, Aristotelis uerbis. Aristoteles enim hoc non scribit, sed ut contra uulgi opinionem cuculum non esse de genere accipitris doceret, illum etiam ab accipitre deuorari ait, quòd non fieret si eiusdem generis esset, uel mutata tantũ figura ab eis differret. ¶ Quòd nidum proprium non faciat, neque oua sua foueat, neque pullos excludat, &c. sat copiosè præcedenti capite explicatum est. ¶ Aues (minores) pugnant cum cuculis eo tempore quo oua pariunt, Albertus. Et rursus, Aues ferè omnes impugnant cuculos, sed occultè accedunt ad eos.

E.

Miraculum fertur de cuculo, quo quis loco primum audiat alitem illam, si dexter pes circunscribatur, ac uestigium id defodiatur, non gigni pulices ubicunq; spargatur, Plinius. ¶ Cuculus primus auium uerni temporis nuncius est, Oppianus. Cum propius ciuitatẽ accesserit, magis uerò si intrârit, pluuiæ uel tempestatis prognosticum esse audio. Quidam annonæ caritatem timẽdam existimant cum propius domos hæc auis accesserit, quod cœlo frigido facere solet. Audiuntur apud nos cuculi plerunq; usq; ad diem diuo Ioanni sacrum: quod si etiam ab eo tempore audiantur, uinum acerbius futurum metuitur.

F.

Pullus cuculi dum in nido educatur (ab aliena matre,) eo tempore præcipuè & pinguis & grati saporis est, Aristot. Cuculi pullo qui iam uolare potest, nulla auium suauitate carnis comparatur, Plinius, postquam per se uiuit, mutat saporem, Perottus. Hodie nusquam puto in cibum admitti cuculum. nam quia spuit (ut uulgò credunt) auis impura & excrementitia iudicatur. Quod si kaath Hebræis cuculum significat, ut quidam interpretantur, (alij aliter,) lege etiam Mosis interdictus fuerit Deuter. 14.

G.

Auis cuculus leporina pelle adalligatus, somnos allicit, Plinius. Ad canis rabidi morsum aliqui simum cuculi laudant decoctum (in uino, ut obscurus quidam addit) & potum, Idem.

H.

¶ a. Cuculus dicitur tribus syllabis breuibus: ut apud Authorem Philomelæ, Et cuculi cucti lant, fritinit rauca cicada. Horatius cucullum dixit l. consonante duplicata, Cui sæpe uiator Cessisset, magna compellans uoce cucullum, in Satyris 1.7. Quòd quidam ex cuculo faciunt cucullum apud Horatium, ex aui uestem, nihil est necesse, quum hæc uox penultimã habeat productam, apud Plautum in carmine Trochaico, At etiam cubat cuculus, surge amator, i domum. Ac mox, Cano capite te cuculum uxor ex lustris trahit, Trochaicus est, Erasmus. Alberto ineptè etiam gugulus scribitur. Coccyx apud Romanos cuccus (κόκκος) uocatur, Suidas & Varinus. ὁ παρὰ Ῥωμαίοις κόκκυξ, Isacius Tzetzes in Lycophronem, ut codex impressus habet: Cælius uerò cucus legit (non cuculus) per c. simplex. Non illum uano cuccus deceperat astu, T. Vespasianus Stroza. ¶ Coccyx Græcum est nomen, quo etiam Plinius utitur. ὄρτυξ & κόκκυξ declinantur per υγος, ut in Coturnice a. docuimus.

¶ Epitheta. Vagus, Vespasiano Strozæ. πρόδε βοῆς πέπλυγος (aliàs κόκκυγος) ἐαρτάρα, Nicander in Theriacis. id est, initio uêris. Κόκκυξ, ὄρνεον ἐαρινὸν λειλότατον, ὥς φησιν Ἀνακρέων, Etymologus.

¶ Cuculum maritum uocat mulier apud Plautum, qui cum alienis uxoribus dormiebat: quòd cucullus auis cum tempus suæ partitudinis appetit, nidum auiculæ, cui curruca nomen est, animaduertit, in eiusq; nido, exclusis illius ouis, oua sua enititur. In Asinaria, At etiam cubat cuculus, surge amator, i domum. Plura uide infra inter Prouerbia. Magna compellans uoce cucullum, Horatius in Sat. 1.7. ubi Acron, Cucullus auis (inquit) hoc uitio naturali laborat, ut oua ubi posuerit oblita, sæpe aliena calefaciat. Vnde rustici sibi obijciunt, quasi alieni curam sustinentes. Sed hoc alij de curruca potius scribunt, etsi non similiter. ¶ Cucullus, capitis tegmẽ. Sumere nocturnos meretrix augusta cucullos, Iuuenalis Sat. 6. Illinc cuculo prospexit caput tectus, Martialis lib. 5. Contentusq; illic Veneto duroq; cucullo, Iuuenal. Sat. 3. Mulieres nostrates (inquit Budęus) cappã uocant. Tẽpora Santonico uelas adoperta cucullo, Idẽ Sat. 8. Saga cucullata, id est cucullos habentia, Columellæ. Cuculio (ut Iulius Capitolinus docet) est genus pilei uiatorum, quo capite obtecto uagari nocte solent. Cuculionem pro cuculo uidetur accipere Cato cap. 2. Funes ueteres sarciri nouosq; fieri: centones, cuculiones familiam oportuisse sibi sarcire, Idem cap. 135. Videtur esse à cucullus, forma Græca diminut. sicut ab homine homuncio. Penulæ Gallicæ genus si cucullum non habet, Bardiacus dicitur: idem cum cucullo bardocucullus uocatur: utriusq; Martialis meminit. Habet autem nomen à Bardis Galliæ gente, quòd hæc eo genere uestis præcipuè uteretur, Perottus. Cucullus papyraceum tegmentum quo pigmentarij utuntur. Vel thuris piperisq; sis cucullus, Martialis lib. 3. de libro suo loquens. ¶ Cuculare, apud authorem Philomelæ de uoce cuculi.

¶ Cóccyges in Acharnensibus Aristophanis, ut Scholiastes exponit, dicuntur homines inepti ac imperiti, ἄπαιστοι καὶ ἀπαίδευτοι. nam & coccyx auis (inquit) uoce inepta canit, ἄμουσόν τι φθέγγεται. Eos qui facile decipiuntur prisci Græci ab oti stolidæ auis natura otos appellabant: nostri similiter homines

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

homines ſtolidos cuculos cognominare ſolent. Lycophron Aiacem cóccyga uocauit, ſiue (ut Scholiaſtes explicat) διὰ τὸ μονιὸν, id eſt ab ingenio minimè ciuili aut ſociali, ſed ſolitario: ſiue propter loquacitatem διὰ τὸ φλύαρον. iactabundę quidem eius & impiæ loquacitatis Homerus meminit. Plerique arriſit Battum cóccyga fuiſſe nuncupatum, de loquutionis pontificio præpedito, Cælius. Nos apud Pindari Scholiaſten in Pythijs Carmine quarto legimus Battum regem cóccyga dictum, διὰ τὸ μὴ γεγονὸς (γεγωνὸς potius per ω. in ultima & penultima. id eſt, quòd non clara uoce uteretur. erat enim ἰσχνόφωνος) φθέγγεσθαι. Κόκκυγες, id eſt cuculi (prouerbialiter ut uidetur) dicebantur, ſi qui numero pauci, complures uiderentur, Heſychius & Varinus. Os ſacrum à lato incipiens in anguſtum deſinit, ubi coccyx eſt, qui & ſphondylion (σφονδύλιον, Pollux) & orrhopygium nominatur, Cælius ex Polluce. Τισὶ δὲ καὶ τὸ ἱερὸν ὀστοῦν, ὃ πρῶτος κόκκυξ καλεῖται. καὶ ἔστι πάντων μέγιστον, Pollux. Κόκκυξ ὁ πρόβολος τοῦ ἱεροῦ ὀστέου τοῦ πρὸς τοῖς ἰσχίοις, Heſychius & Varinus: quanquam corruptus apud illos locus eſt, ſicut & κόκκυς pro κόκκυξ, quod interpretantur λόφον καὶ κεφαλαίαν. id eſt, criſtam & galeam. uidetur autem etiam appendix illa oſsis ſacri ſic dicta eſſe, quòd inſtar criſtæ emineat, nō quòd cum aue quicquam commune ei ſit. Vocatur & cóccyx in iumentis pars quædam humeri uel inter humeros. uide in Equo B.

¶ Κοκκύζειν uerbum de gallinaceorum uoce Gaza ex Ariſtotele cucurrire tranſtulit. Coccyſare, id eſt κοκκύζειν uerbum habēt Græci fictitiū ex gallinacei uoce ac coccygis, Cælius. Ἄδειν galli proprium eſt, κοκκύζειν cuculi, Pollux & Scholiaſtes Ariſtophanis. Et alibi cū poëta de gallinaceo dixiſſet ὁπόταν μόνον ὄρθριον ᾄσῃ, Scholiaſtes addit: Κοκκύζειν enim tum propriè dicitur gallus cum parta uictoria canit. Ὁ δ' ὄρθριος ἄλλον ἀλέκτωρ Κοκκυσδὼν ναρκήσειν (ἤγαγε πρᾶξιας,) &c. Theocritus. hinc nimirum etiam compoſita uoce (gallus) ὀρθροκόκκυξ dicitur, Varinus. Κοκκύσω, inſtar gallinacei clamabo, ſignum dabo, συρίσω, apud Ariſtophanem, Idem. Ἀπεπυδάρισα, μόθωνα πόρδοκόκκυσα, Ariſtoph. in Equitibus. ubi interpres πόρδοκόκκυζειν exponit contemnere, ludibrio habere, πόρδοροχάζειν, πόρδοροδακίζειν, eſt autē cordax ſaltationis genus. Κοκκύζειν, παράκοσειν, φωνεῖν ὀξέως, ᾄδειν, unde cóccyx dictus apud Heſiodum. & κοκκοβόας ὄρνις, & ὀρθροκόκκυξ, pro gallinaceo, Heſych. & Varinus. Σὲ δὲ κοκκύζω ἀλέκτωρ προκαλεῖται, Comicus apud Varinum. Ἦμος κόκκυξ κοκκύζει, Heſiodus. id eſt initio ueris. Κόκκυξ λήγοντος τοῦ χειμῶνος καταρχέτω κοκκύζειν Ἀνθρώπους πάντας τόρπῃ δὲ τὸ ἔαρ γὰρ μινύει, Io. Tzetzes. Καὶ μοισᾶν ὄρνιχθι, ὅσοι ποτὶ χῖον ἀοιδὸν Ἀντία κοκκύζοντες ἑτώσια μοχθίζοντι, Theocritus Idyllio 7. ubi κοκκύζειν pro eo quod eſt ſtolidè & inepte blaterare poſuit, ut huiuſmodi poëtæ merito cóccyges dicantur. Aegypti quondam & totius Phœnices Cóccyx rex erat, Et cum primum cuculus dixiſſet κόκκυ, tum Phœnices omnes Triticum & hordeum in agris metebant, Piſthetærus in Auibus Ariſtophanis. Reſpondet Epops, Τότ' ἐγὼ 'κεῖν' ἐμὸν τοῦπος ἀλιτῶς, Κόκκυ ψωλοὶ θερίσετε. Eo in loco Scholiaſtes, Multi (inquit) Aegyptiorū recutiti erant, & cuculo canente κόκκυ, recutiti omnes in agros conueniebant. Aliter, Parœmia eſt, Κόκκυ ψωλοὶ θερίσετε, αὐτὶ τοῦ κόκκυγος κραζοντος τὰ θερίσια θερίζομεν. Et rurſus, Κόκκυ uox eſt quædam, uel accipitur pro minimo. apparet autem cóccyx in Phœnicia ante meſſem. Κόκκυ, Atticè τὸ ταχύ, (ἢ αὐτὶ τοῦ ὀλίγου, ἐλαχίστου,) Heſych. & Varinus. Κοκκῷ (cum iota ſubſcripto, Suidas abſq; iota habet, ego κόκκυ legendum conijcio,) Atticè pro celeriter. Κόκκυ, acclamatio opilionis, Heſych. & Varinus. forte hîc quoq; κόκκυ legendum. ¶ Νεφελοκοκκυγίαν ciuitatem à ſe in aëre condendam, compoſito à nubibus & cuculis nomine, uocant aues apud Ariſtophanem. ¶ Κοκκυγίαν, ἄνεμον δι Κροτωνιάται, Heſych. & Varinus.

¶ Stirpes. Nicander in Theriacis olynthos, id eſt groſſos caprificī coccygas uocat, quòd cum cuculis ſimul uerno tempore prodeāt. Κενοκκυγωμένον, colore coccygino, id eſt purpureo tinctum, à coccygea arbore, Heſychius & Varinus. Adrachne arbor ſimilis eſt unedoni, (arbuto,) folio tantum minore. Similis & coggygria folio, magnitudine minor, proprietatem habet fructum amittendi lanugine (pappum uocant) quod nulli alij arbori euenit, Plinius 13. 22. Gaza ex Theophraſto coggygriam non rectè prunum alicubi uertit. Arbor quæ ab Italis hodie uulgò cotonum uel ſcotonum dicitur, folio breuiore & rotundiore quàm unedonis, nec ſecto aut ſerrato, pappos habet ferè ut uitis ſylueſtris cauſtica, ut obſeruaui in collibus nō procul Tridento. eam eſſe puto quam Plinius barbam Iouis appellat lib. 16. cap. 18. nimirum quòd pappis ſuis barbam imitari uideatur. Aquas odit (inquit) & quæ appellatur Iouis barba, in opere topiario tonſilis, & in rotunditatem ſpiſſa, argenteo folio. nec alibi eius meminit. Coggygriæ folium (inquit Theophraſtus) arbuto ſimile eſt, idq; non magnum. Vnde apparet hanc arborem, & eam quę Iouis barba dicitur, eandem, aut certe congeneres eſſe. an uero coccygriæ (uel coccygeę) uſus aliquis ſit ad ueſtes purpureo colore tingendas, alius præter Heſychium nemo quod ſciam tradidit. nec puto barbæ iouis aut ſcotoni talem alíquem uſum eſſe. Græci prunum κοκκύμηλον uocant, quaſi cuculi malum. nam & per diſſolutionem uocabuli κόκκυγος μῆλον dicitur, Euſtathio teſte. Μῆλον ὃ κόκκυγος καλέουσι, Nicander ut citat Athenæus. Κοκκύμηλον fructus qui apud nos βερίκοκκα, Suid. & Varinus. ſed bericocci uox corrupta eſt à Latina præcox uel præcoquum. ſic enim Armeniacum malum appellant aliqui: quod tamen perſici non pruni ſpecies eſt. Non probo Grammaticos qui κοκκύμειλα per ει. in penultima ſcribunt, nec illos qui in antepenultima. ¶ Cóccyx herba nominatur ab Heſychio & Varino: nec aliud addunt. Lenticula quæ in aqua naſcitur quàm tenerrima contuſa, & antequam cubitum eat ei qui dolet pedes impoſita, deinde interpoſito tempore ſublata, & herba cuculus trita in reliquam partem

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

noctis impoſita, mirè dolores podagrę ſedat, Marcellus. ſuſpicor autem cuculum ab eo ſolanum intelligi. nam inter medicamenta ſimplicia ad Paterniánum (qui liber Galeno adſcribitur) cap. 83. uua lupina, hoc eſt ſolanum hortenſe, cuculus etiam nominatur. quod & cacubalum à Plinio dicitur, quod nomen etiam apud Dioſcoridem inter ſolani hortenſis nomenclaturas legitur. Caucalis (lego cuculus) uua lupina, Syluaticus. ¶ Panem cuculi quidam nominant trifolij genus acetoſum, à quo ſapore Plinius oxyn appellauit. Vulgò etiam à Germanis cuculi flos (gauchblům) appellatur, flos quidam herbæ ſyluestris, caryophylli ſyluestris (quam aliqui lychnidem putant) flori ſimilis, ſed in partes plurimas diſſectus & laciniatus, cuius caulem uulgò aiũt cuculi ſaliua aſpergi. apparet enim in eo ſpuma alba, circa genicula maximè, ut Tragus ſcribit. ego in his ſaliuis locuſtas gigni arbitror. Plutarchus in libro de fluuijs in Apæſanto mõte iuxta Inachum fl. herbam ſelenen gigni ſcribit, à qua deſtillantem ſpumam, paſtores initio uêris pedibus illinere ait ut à ſerpẽtibus tuti ſint. Hæc forte aut ſaliuam ut flos cuculi habet, aut forte chondrilla eſt, in qua ſuccus maſtichæ ſimilis concreſcens è uino contra uiperas bibitur. Luna quidem abſurda uulgi perſuaſione ſpumam quandam demittere creditur, unde & ſpecularis lapis aphroſelenos cognominatus, quaſi ex lunæ ſpuma concretus. & comitialem morbum lunaticum appellant, quo correpti ore ſpumant.

¶ Coccyx piſcis ſimiliter atq; auis unde nomen traxit, uocem emittit, Aelianus.

¶ Coccygium mons eſt Græcię iuxta Inachum fluuium, Dyceium prius appellatus: poſtea coccygium, eò quòd Iupiter eo in monte cum Iunone ſorore concubuerit, (in cuculũ mutatus ne agno ſceretur.) naſcitur in eodem paliuro arbore cui omne animal quod inſederit, hæret tanquam uiſco retinente, excepto cuculo, Plutarchus in libro de fluuijs. Pauſanias in Corinthiacis hunc montem prius Thornacem non Dyceium uocatum inſinuat, in Corinthiacis ſcribens: Ad Halicen itur & alia quadam uia inter Pronem & Thornacem, ut ueteres appellarunt. Quia uero Iupiter ibi dicitur in cuculum ſe permutaſſe, montis quoq; nomen mutatum aiunt. In eius uertice Iouis templum fuit. Stephano Θόρναξ mons eſt Laconiæ. Quindecim ſtadijs Heræum ſeu Iunonium templum ad læuam Mycenis diſtat, &c. in eo Iunonis ſimulacrum altera manu malum Punicum gerit, altera ſceptrum. Sceptro cuculus inſidet, quoniam Iupiter, ut aiũt, cum Iunonis uirginis amore captus eſſet, in hanc ſe auem permutauit, eamq; Iuno, ut ludicrum quoddam uenata, comprehendit, Pauſanias in Corinthiacis. Theocriti Scholiaſtes enarrans hoc carmen poetæ, πάντα γυναῖκες ἴσασι, καὶ ὡς Ζεὺς ἀγάγετ' Ἥρην: hoc eſt, Omnia nouerunt fœminæ, etiã ut Iupiter Iunonem duxerit, cuius uſus ad prouerbij inſtar haberi poſſe uidetur: Ariſtoteles (inquit) in libro de Hermiones templo, Iouem fabulatur, cum Iunonis ab alijs dijs ſeparatæ concubitum inſidioſè quæreret, in cuculi forma latêre uoluiſſe, & conſediſſe in monte qui prius Thronax (Θρόναξ) dicebatur, nunc uerò Coccyx. & cum Iuno ſola proficiſcens ad eundem mõtem peruenifſet, Iouem nimia tempeſtate excitata, ad Iunonem quieſcentem eo in loco ubi nunc Iunonis πελάας (id eſt pronubæ uel nuptiarum præſidis) ædes eſt deuolaſſe frigenti rigentiq; ſimilem, & in Iunonis genibus inſediſſe: miſertam eam auis ueſte obtexiſſe, tum illum priſtinã formam reſumpſiſſe, & cum Iuno copiam ſui negaret, quòd matrem timeret, Iouem ſe illi maritum fore promiſiſſe. unde præcipui etiam Argiuorum deam hanc colunt, cuius ſimulacrum in templo inſidens ſolio ſceptrum inſidente cuculo manu tenet.

¶ c. Κόκκυξ ὄρνεον λάλον, Io. Tzetzes. Θορυβλικὸν καὶ φλύαρον, Iſacius Tzetzes. & ἄμαθον apud alios. Πρόδρομος ἠοῦς πέτηνος (aliâs λόκκυγος) ἑαρτόκος, Nicander.

¶ d. De cuculi ingratitudine extat Philippi Melanchthonis declamatio.

¶ e. Aues in paliuro arbore coccygij montis inſidentes, retinentur tãquam uiſco, cuculo tantum excepto, Plutarchus in libro de fluuijs.

¶ h. Iupiter in cuculum mutatus, Vide ſupra in Coccygio monte. Luditur à pueris noſtris ludus quem cuculum appellant, hoc modo: Vnus occluſis oculis manet in loco quem ſolium uel tribunal appellant, numeros interim ab unitate deinceps clara uoce paulatim proferens, dum alij diffugientes paſsim ſe occultant: occultatis omnibus unus cuculi uoce clamat. tum ille à ſolio diſcedit & paſsim inquirit ſi quem abditum deprehendat. Deprehenſo aliquo tribunal celerrimè repetit, ne curſu à deprehenſo alióue præueniatur. Vltimus enim inquiſitoris laborem ſubit. Hunc ludum Pollux libro 9. apodidraſcindam appellat.

¶ Qui cuculum ruri canentem audiunt, petunt ab eo per ludum, aut ex ueteri aliqua ſuperſtitione, ut uoce numerum annorum quos adhuc ſuperſtites uicturi ſint ipſis præſagiat. numerant uerò totidem annos, quoties ille ſuum λόκκυ per interualla poſt quæſtionem factam repetiuerit.

¶ Prouerbia. Olim qui fuiſſent in re quapiam parum honeſta deprehenſi, uulgari probro cuculi dicebantur. Id ortum à uinitoribus, qui ſerius cœpiſſent putare uineam, nec hoc munus abſoluiſſent priuſquam audiretur ea auis, uelut ceſſationem exprobrans agricolis. Huius uocem imitantes uiatores, deridebant uinitores. Ita Plinius lib. 18. cap. 26. In hoc temporis interuallo (inquit) quindecim diebus primis agricolæ rapienda ſunt ea, quibus peragendis ante æquinoctium non ſufficerit, dum ſciat inde natam exprobrationem fœdam putantium uites per imitationem cantus alitis temporarij, quem cuculum uocant. Dedecus enim habetur opprobriumq; meritum, falcem ab illa uolucre in uite deprehendi, ut ob id petulantiæ ſales etiam in primo uêre ludantur. Auſpicio tamen deteſtabiles uidentur. Adeò minima quæq; in agro naturalibus trahuntur argumentis. Porrò

quos

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

quos Plinius (inquit Erasmus) petulantiæ sales appellat, apud quasdã nationes & hodie licet agnoscere. Vernis enim mensibus quum auditur coccyx, coniugati mutuis salibus inter sese ludunt, dicentes: Tibi canit hæc auis: significantes uxorem parum uigilanter custoditam. Quin & Plautus in Asinaria, sic facit uxorem cõuiciantem marito in amica deprehenso. At etiam cubat cuculus, surge amator, i domum. Ac mox, Cano capite te cuculum uxor ex lustris rapit. Ex Plinij uerbis supra recitatis, intelligi possunt Horatiani uersus Sermonum l. 7. Tum Prænestinus salso multumq; fluenti Expressa arbusto regerit conuitia durus Vindemiator & inuictus, cui sæpe uiator Cessisset magna compellans uoce cucullum. Quem locum Porphyrio explicans: Nam solent (inquit) leuia (forte pro leuia legendum lenti, ut Erasmo uidetur) rustici circa uiam arbusta uindemiantes à uiatoribus cuculi appellari: quum illi prouocati tãtam uerborum amaritudinem in eos effundunt, ut uiatores illis cedant, contenti eos cuculos iterum atq; iterum appellare. Acron uiatores cuculos appellari ait, quasi pigros. Cum his conuenit illud Plautinum, Etiam cubat cuculus, quod grauatim surgeret assessor puellæ. Quin arbitror in conuicio cuculi allusum ad uocem cubandi. In Pseudolo pro generali conuitio uidetur usurpasse, Quid fles cucule uiues. Nisi forte lachrymantem ac singultientem amatorem cuculum appellat, quasi κοκκύζοντα. Similiter in Mercatore, Isthæc filio non credam qui obsequitur patri, huic non, ut mero cuculo. Itidem in Persa, Tua quidem cucule causa nõ hercle si os præciderim tibi, Hæc omnia Erasmus. ¶ Astutior coccyce (melius per g. coccyge) dicebatur, qui astu sibi consuleret, sumptum ab auis ingenio, oua subijcientis in nidos alienos, Erasmus. ¶ Cuculi, Κόκκυγες, de ijs qui cũ pauci sint, multi numero esse uidebãtur, Hesychius & Varinus. Cuculi nimirum dici possunt qui strepitum, clamorem, aut ostẽtationem magnam exercent, cum re ipsa parum aut nihil sint aut prestare possint. ¶ Coccygis cantus dicitur de ijs qui eadem ingerunt semper, Cælius. Cantilenam eandem canere, prouerbiale dictum est apud Latinos, quod & Germani usurpant: **Su singest yemer ein gsang wie der Guckguck**: Cantilenam semper eandem repetis instar cuculi. ¶ Ipse semet canit: huic affine est illud Germanicum, **Der Guckguck můß jm selbst sein orgycht außrüffen.** ¶ Aries nutricationis mercedem persoluit, de homine beneficijs ingrato, impetit enim aries cornibus. Eiusdem apud Germanos sententiæ est illud, **Su loneſt mir wie der Guckguck dem gorsen.** Mercedem mihi repẽdis qualem currucæ cuculus, nisi gorlæ nomine Germanico alia auis accipienda sit, passer spermologus forte, **ein Emmeritz.** Gurgulum (Cuculum, forte) & grasmuggam (id est currucam) pugnare Albertus scribit. ¶ Cuculus semper in alio nido parit, nunquam bis in eodem: **Der Guckguck legt stäts in ein ander nest**: uidetur torqueri posse in hominem improbum & astutum, sed cuius doli facile deprehendantur, ut nemo iterum ab eo decipiatur. Quanquam & aliter interpretari licet, cuculum semper in alio (id est simpliciter alieno) nido parere.

¶ Emblema Alciati, quod inscribitur Cuculi.

Ruricolas, agreste genus, plericq; cuculos
Vêre nouo cantat coccyx, quo tempore uites
Fert oua in nidos alienos, qualiter ille
Cur uocitent, quænam prodita causa fuit?
Qui non absoluit, iure notatur iners.
Cui thalamum prodit uxor adulterio.

CVREVS, Κουρεύς, auis quædam est sic dicta à uoce, qua sonum imitatur forficis tonsorum panni. ἀπὸ τοῦ φθέγγεσθαι ἐμφερὲς ἦχῳ γναφικῆς μαχαιρίδι, Hesychius & Varinus. Κουρεὺς alioqui tonsorem significat, γναφικὴν μαχαίριον, forficem interpretor, qua tonsores panni utuntur. γναφαλλῳ quidem tomentum est, hoc est lanugo quæ tondetur à pannis laneis. μάχαιρα uerò non modò gladium aut cultrum, sed etiam forficem significare uidetur: unde & Germanica uox schär per apheresin facta sit. nã qui ψαλίδα hoc instrumentum Græcè uocant, authorem non adferunt. Aristoteles in libello de mundo ad Alexandrum, deum comparat τοῖς ὑπὸ τῶν ψαλίδων λίθοις τοῖς ὀμφαλοῖς λεγομένοις, hoc est medijs lapidibus fornicum qui umbilici dicuntur, &c. fornicis quidem figura lapidibus in ea eminentibus per decussim, forficem apertam uel χ. literam refert.

DE CVRRVCA.

CVRRVCA, parua auis, quæ alienos pullos, proprios putans, nutrit, maximè cuculi, ut Grammatici docent. Tu tibi nunc curruca places, fletumq; labellis Exorbes, Iuuenalis Sat. 6. de uiro stolido, fictas improbæ uxoris lachrymas miserantis. Codices quidam pro curruca habent eruca, quod non placet. Meritò enim marítus stultus qui mœchę uxoris filios pro suis & legitimis educat, ut cuculi pullos curruca & aliæ quædam aues, sed illa præcipuè, currucæ nomine appellatur. Talem Galli uulgò hodie nominant mary coquu, id est maritum cuculum, impropriè ut uidetur. non enim educat fœtus illegitimos cuculus, sed illegitimus ipse educatur. Acron quidem Grammaticus omnino errauit, ubi illud Horatij interpretatur, Magna compellans uoce cucullum. Cucullus enim auis (inquit) hoc uitio naturali laborat, ut oua ubi posuerit oblita, sæpe aliena calefaciat, unde rustici sibi obijciunt quasi alieni curam sustinentes. Atqui nos cuculum non aliena oua foueré, sed ipsum potius ab aliena matre foueri, satis in Cuculi historia probauimus. Quòd si quis tamen adhuc talem maritum cuculum appellare uelit, concedi hoc illi poterit, ea ratione qua cuculum simpliciter hominem nullius ingenij & inertem uulgò etiã uocamus. Cura

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

ruca, uulgò Italicè lo cornuto, uxoris & similium, Scoppa in Dictionario obscurius quàm oportebat. Currucula nomen adhuc in usu Italiæ esse audio, cũ aliquis de stoliditate notatur, nomen quoque cornuto detortum à curuca uidetur. ¶ Curuca (ut Gaza uertit per simplex rhô. Græcè legitur ὠπολαΐς (lib. 8. cap. 3. de hist. anim.) aliâs ὑποπολαΐς, quod magis placet) uermes pascitur, Aristot. Et alibi, Curucæ (ὑποπολαΐδες) in nido cuculus aliquando parit, fouet illa, & excludit, & educat: quo quidem præcipuè tempore & pinguis, & grati saporis pullus cuculi est. Cuculi genus non extaret, nisi curuca esset, εἰ μὴ ἦν ἡ ὑποπολαΐς, Theophrastus de causis 2. 24. Gaza uertit, nisi sua oua alieno in nido supponeret. Ὑποπολαΐς (penanflexum Hesychio, paroxytonum Varino: malim oxytonum ut Aristoteles & Theophrastus habent) auis quæ uermiculis uictitat. Ὑποπολιΐς, species auis, ἢ λαΐς, (locus uidetur corruptus,) Idem. Forsitan autem hypolâis dicta fuerit, quòd ὑπὸ σὺ λᾶας, id est sub lapidibus uermiculos inquirat. Curucæ uerò apud Latinos nomen per onomatopœiam factum coniicimus. Est & HYPOTHYMIS, ὑποθυμίς, auis nomen in Auibus Aristophanis, quæ à Callimacho quoq; memoratur.

¶ Currucam auem paruam, in cuius nido cuculus pariat, aliqui auiculam interpretantur, quæ imitetur cantu & magnitudine philomelam, alij caudatremulam, utrunq; Albertus Auicennæ authoritate probat: alij alaudam. sed hi conuincuntur uerbo Græco quod est hippolais. quoniam est auis fissipes, quæ quia nidificat in oculi concauitate, quæ est capitis equi mortui, dicta est hippolais. hæc rusticè sartagnia uocatur, Niphus Italus. quod ad etymologiam attinet, ridicula uidetur & ex imperitia linguæ Græcæ ab eo conficta non enim hippolais Græcè scribitur, tanquam ab equo compositio nomine, sed hypolais, à præpositione hypo, &c. Deinde quanquam aliqui scribant, in alaudæ, chloridis, motacillæ aliarumq; auium nidis cuculum parere; non easdem tamen omnes curucas appellant, ut Niphus somniat. Sic & Gallicè quidam currucam interpretantur ung uerdon, quæ uox chloridem auiculam potius significat, in cuius similiter nido cuculus parit.

¶ Auis quæ Græcè dicitur andothia (uox est corrupta) in Germania uocatur **Graſemuſch**, philomelæ similis. hæc excludit aliquando oua aliarum auiũ, præcipuè cuculi, & docet pullos aliarum auium quos nutrit, uoces suas proprias, Albertus in Aristot. de hist. anim. 4. 9. Et alibi in lib. 7. cap. 7. Cuculus parit in nido auiculæ, quæ philomelam cantu & magnitudine refert ac parit in rosarijs: Germanicè dicta **Graſemuck**. Pugnãt inter se gurgulus (cuculus, quem alibi gugulũ uocat) & auis musica **Graſemuſch** dicta, quòd una deuoret oua alterius, Albert. Vsitatum est apud Germanos quosdam prouerbium, **Du loneſt mir wie dem kuckuck die gorſe**. hoc est, Eam mihi gratiam refers quam curuca cuculo, cum contrà potius dicẽdum uideatur, quam cuculus curucæ. uide in Cuculo h. circa finem. ¶ Curucam (hypolaida) Aristotelis suspicor Anglorum titlingam esse. nam nullam auem in uita frequentius cuculi pullum sequentem, & pro suo educantem, quàm illam obseruaui. Est autem illa luscinia minor, sed eadem corporis figura, colore subuiridi. culices & uermiculos in ramis arborum sectatur. rarò humi consistit. hyeme non cernitur, Turnerus. Et alibi, Ineunte statim hyeme discedit. Alibi lingettam uocat, & à Germanis passerem gramineum uocari scribit. Ficedula auicula est Germanorum grasmuscho similis, Idem. Coloniæ etiam passerem troglodyten aliqui uulgò grasmuschum appellant. sed impropriè. nam peritiores quiq; aucupes em **Roelmuſch**, hoc est passerem in foraminibus & cauernis degentem nuncupant. ¶ Germanicum nomen **Graßmuck**, fortè à Latino curruca per metathesin factum est, uel quasi passerem gramí-

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

graminis dicas. Germani enim inferiores passerem Musch appellant, ni fallor. Pronunciant autem nostri & superiores Germani Graßmuck, inferiores & Flandri Graßmüsche. Species huius generis plures sunt, nempe quatuor aut quinq, ut aucupes nostri obseruarunt. Vermiculos autem edunt omnes. Quædam enim ex eis maiores sunt, colore fusco, præ cæteris canoræ. has Lucarni & circa lacum Verbanum piccafigas, id est ficedulas nominant, quarū figura in præcedenti pagina expressa est. ¶ Aliæ atricapillæ dicuntur, nostris Schwartzköpff, Italis capi neri, uel teste nere. His audio caput in prima ætate rubere, deinde nigrescere, maribus duntaxat: fœminis uerò semper rubere. aiolare eas hyeme. Græcè, ni fallor, hodie uulgò κελυφίτζα uocitant. Atricapillam (inquit Turnerus) in Anglia nunquam uidi, neq; sæpius in uita quàm semel, Ferrariæ in Italia mihi demonstratam. Anglorum lingettæ (supra titlingam dixit) & Germanorum grasmuco, quod ad corporis magnitudinem attinet, similis erat. sed atrum habebat caput, & reliquum corpus colorem magis ad cinereum uergentem. Forte hæc potius ficedula dicenda erit quàm prima, quum atricapilla à ficedula Aristoteli tempore tantum differat, quo capitis colorem mutat. Sed de ficedula iterum suo loco dicemus. ¶ Tertia species pectore albo cōspicitur, capite cinereo, eadem magnitudine qua prima. hanc nidum aiunt ex lino struere, hinc forte lingetta Anglis dicta. ¶ Quarta corpore minore est, uentre albo, oculis etiam albicantibus, inter sæpes ferè degit, & hyeme discedit: ut luscinię etiam & fringillæ, præsertim fœminæ. nam aliquando hyeme mares tantum complures simul apparent sine ulla fœmina. ¶ Ad currucarum genus aut ficedularum, hāc quoq; auem pertinere puto quæ circa Argentoratum Germanicè Bürstner appellatur, cuius iconem inter passeres dabimus. nam & specie & magnitudine conuenit, ut ex pictura coniicio, & uuis eam pingue sce re audio, ut ficedulas. ¶ Italis pizamosche (quasi myiocopos, id est muscas & culices rostro pungens ac deuorans) dicitur illa ex prædictis auibus, in cuius præcipuè nido cuculus reperitur: quam tertiā speciem supradictam esse coniicio.

¶ Eliota Anglus currucam in cuius nido cuculus parit, suspicatur esse eam auem quæ Anglicè passer sæpium appelletur, an hedge sparowe: quo nomine dictam apud Anglos auiculā Turnerus passerem troglodyten interpretatur: cui apud Germanos etiam nomen à sæpibus Zaunschlipfle. ¶ Grasmuschi (sic prima species simpliciter & per excellētiam uocatur Germanis, ni fallor) nidum humi in fruteto spinoso uuæ crispæ, ut uocant, reperi apud nos circa initium Iunij: in quo oua erant quaterna, auellanæ magnitudine. Fertur & inter harundines nidificare. ¶ Illyrij grasmuschum nostrum uocant pienige. Gyb. Longolius eundem Græcè ægithum dici suspicatur.

DE CYGNO.

A.

CYCNVS, Κύκνος, auis nomen est Græcum uetus, quam Græci hodie cyprinum appellant. Latini etiam Græco nomine cycnum, uel potius cygnum c. in g. mutato, frequentius quàm suo olorem dicunt. Vergilius tum olorem tum cycnum nominauit.

¶ De Hebraico uocabulo non constat. Racham, רחם, Leuitici cap. 11. inter aues impuras numeratur, (aliàs רחמה, rachama scribitur,) ubi LXX. interpretes cycnum reddiderunt. sed cycnus impuris & cibo negatis auibus, meo quidem iudicio, adscribi non debet. Iidem LXX. pro eadem uoce in Deuteronomio uerterunt epopa, id est upupā: ubi Complutensis codex, non epops, sed porphyrio habet, & similiter Hieronymi translatio. Chaldæus interpres pro racham transfert ierakreka, ירקריקא, (forte à croceo siue flauo colore, quem illis uox ierakrek significat, P. Fagius) in Deuteron. & in Leuitico. Arabs rakam, רבם, heth litera uersa in kaph. Persa uocem Hebraicam retinet. Dauid Kimhi racham docet esse auē quæ ualde afficiatur in suam prolem: ut & R. Abraham, simul indicans doctissimum Saadiam eandem auem Arabica lingua rakam (ut diximus) appellari asserere. Racham autem sic dictam à misericordia (pietate) qua in pullos afficitur, Iudæi nostrates Aglaster & Atzel Germanicè, id est picam interpretantur, Munsterus in Dictionario linguæ Hebręæ, & sic etiam ipse reddidit Leuit. 11. Sed racham (ut nos supra docuimus in Gypęeto) omnino auis rapacis nomen est quæ cadaueribus uescitur: siue gypæetus ea sit, siue ossifraga secundū alios. Ossifragæ quidem, ut & uulturis, mirus in prolem affectus celebratur. Fimus uulturis suffitus fœtum ex utero pellit, Dioscorides. Serapio interpres pro uulture racham transtulit. Constat igitur racham omnino neq; cygnum, neq; aliam, ut alij interpretati sunt, auē esse præterquam de aquilarum aut uulturum genere, uel inter utrunque ambigente, unde gypæeto nomen. Tinschemet, תנשמת, Leuitici XI. Chaldæus interpres uertit ביתא, baueta uel bota, id est cygnum, (in Trilingui Dictionario Munsteri kaueta (uel chauetha) legitur, facili transitu à litera ב. in ב.) Rabi Salomon interpretatur צואיטא, zuettam uel ciuetam. sic Galli noctuam uocant. Alij aliter. uide in Talpa A. Tinschemet quidam Hebræorum sic dictam uolunt, quòd non sine horrore & stupore uideri possit. schom (שום) enim Hebręis stupere significat. R. Salomon dicit esse similem muri noctu uolanti, hoc est uespertilio: & ita Iudæi uulgò exponunt. Septuaginta Porphyrio uerterunt, sed magis arridet Hebræorum sententia. Vulgata æditio cygnum habet, Paulus Fagius. Ianschuph, ינשוף, Le-

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

uitici XI. Abram Esra exponit auem noctu uolantem, Chaldæus kipopha, ut etiam Deuteronomij XIIII. קיפופא. Arabs baschak, באשק. Persa uocem Hebraicam seruat. LXX. ibis transferunt in Leuitico; in Deuteronomio, cycnus: & similiter Hieronymus, ita enim permutant (confundũt) interpretationem duarum uocum ianschuph & tinschemet, ut etiam aliarum quarundam. Sed doctioribus uidetur uox ianschuph omnino auem nocturnam, nempe noctuam uel strygem significare, quæ à crepusculo denominetur.

¶ Cygnus Italicè dicitur Io cino, cigno, Scoppa. Tusci hodie uulgo cigno pronunciant, nam apud Petrarcham homœoteleuta sunt cigno & maligno, cesano Veneti, (quæ uox ad Germanicam accedit, puto autem etiam anatis feræ genus ab Italis quibusdam cesano uocari,) Nicolaus Erythræus. ¶ Hispanicè cisne. ¶ Gallice cyne uel cygne. ¶ Germanicè Schwan. Saxonibus & nostris uocatur etiam ölb/Elbs/ uel (ut alij scribunt) Elps/ölbsch. ¶ Anglicè a suuan. ¶ Illyricè labut. Hispania

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

B.

Hiſpania producit cygnos, & eius generis aues plurimas, Strabo lib. 3. Supra Auernum Italiæ lacum iuxta Cumam auem nullam peruolare, falsum est. nam qui illic fuerunt, cygnorum copiam in eo esse narrant, Aristot. in Mirabilibus. Circa fluuios Caicum, Cayſtrum & Mæandrum abundare eos legimus. In Eridano apparere interdum cygnos, sed paucos, Lucianus ex nautis se audiuisse refert. In Britannia, ut audio, abundant, rariſsimi apud nos, nec niſi hyeme aliquando ſæuiſsima cum lacus toti gelu conglaciant capiuntur. ¶ Cygnus uidetur generis anſerini esse tum roſtri figura, tum pedum, uictuq; tempore pugnæ etiam ſibilat ut anſer, Albertus. Forma uictuq; anſeri ſimilis, ſed multo maior, totus candidus, pedibus nigris, Turnerus. Primo anno cinerei coloris est, poſt annum uerò albiſsimus euadit, Albert. Plumæ ei albæ, ſed carnes nigræ, Author libri de nat. rerum. Caro cygni nigra est, (præcipuè pedes,) & dura ſicut omnium aquaticarum auium maiorum, Albert. Olores purpureos Horatius dixit, ut niuem purpureã Albinouanus. ¶ Pondus oloris, quem nos elbum dicimus (nihil enim differre puto, quamuis nuper quidã roſtri colore & corporis magnitudine, ita ut elbus minor eſſet, roſtro nigricante, differre putabat) ad libras (unciarum duodecim) uiginti quatuor accedit. Cygnus roſtro est parũ turbinato, colore rutilo (ruſſo) in cuius ſumma parte qua capiti committitur, nigerrimum tuberculum, atq; id rotundum, & in roſtrum ſeſe inflectens, exiſtit, Turnerus. Cygno roſtrum est ſicut anſeri, ſerratum, & falcis inſtar dentatum, Albertus. Dentes habet in roſtro minutiſsimos, Author libri de nat. rerũ. Collumq; à pectore longè Porrigitur, digitosq; ligat iunctura rubentes. Penna latus uelat: tenet os ſine acumine roſtrum, Ouidius 2. Metam. Κύκνῳ δ' ἀλιχοδ' ἑρωι, Homerus Iliad. o. Poeta cycnos per excellentiam ἀλιχοδ' ἔρους cognominat, quod collum ei pro ſua portione longiſsimum ſit, & ueluti lineæ piſcatoriæ uſum in aquam porrectum præbeat, Euſtathius & Varin. ¶ Olor palmipes est, & ad imum inteſtinum appendices paucas habet, Ariſtot.

¶ Cygni, quem elbum uocamus, deſcriptionem ex inſpectione propria olim confeci huiuſmodi: In longitudinem extẽſus mediocrem uiri ſtaturam æquat, totus undiquaq; cãdidus. Roſtro lato ut anas, croceo, macula anterius nigra ad ſpatium unguis humani. Ab oculis uerſus roſtrum pellis apparet nigricans. Crura nigra. Digiti pedum membranis nigris iungũtur. Plumæ deſinunt paulò ſupra genu, inde ad extremos digitos tres palmi reſtant longitudinis. Alarũ ambitus ſuperior quatuor palmorum est, longiſsimæ alarum pennæ palmos ſeptem cum dimidio æquant. Cauda circiter tres palmos longa est; collum circiter octo.

C.

Cygni circa lacus, amnes, paludesq; uiuunt, Ariſtot. In locis amœnis circa fluuios, Textor. In ſtagnis magis quàm fluuijs, Albert. In pratis, littoribus & ſtagnis aluntur, Oppianus. Fontes, lacus, paludes aliáue loca aquis redundantia incolere ſolent: ut ſtagna & fluuios perennes, quorum confluens moderatè & ſedatè fertur, Aelianus. In mari Africo à nauigantibus aliquando conſpecti ſunt, &c. Ariſtot. Olor grauius habet corpus, nec ſe cœloq; Iouiq; Credit, ſed Stagna petit patulosq; lacus: ignemq; peroſus, Quæ colat elegit contraria flumina flammis, Ouid. ¶ Victu eodem quo anſer utitur, Albertus & Turnerus. Ariſtoteles eum ὑδϐιοπν uocat, quòd circa parandum ſibi uictum non ſegnis neq; iners ſit. Herbis ueſcitur, Athenæus ex Ariſtotele. Herbis & uermibus & ouis piſcium, & huiuſmodi, & granis ſegetum, Albertus. Roſtro cribrat cœnum, ut cibum inueniat: & dentibus ſecat inuẽtum, Idem. Cycnus Græcè dicitur, ut Grammatici quidam conjciunt, eò quòd cibi inueniẽdi cauſa cœnum præ cæteris animalibus ſcrutari & turbare ſoleat, ἀπὸ τοῦ κυκᾶν τὸν ἰλὺν, Varinus. Olores mutua carne ueſcuntur inter ſe, (alter alterum deuorant,) maximè in uolucrum genere, Ariſtoteles & Plinius. hoc quidem in pugna per nimiam iracundiam facere uidẽtur, alioqui enim carniuori nõ ſunt; & ne piſcibus quidem utuntur, ut qui cicures alunt, obſeruarunt.

¶ Grus gruit, inq; glomis cycni prope flumina drẽſant, Author Philomelæ. Cygnus tempore pugnæ ſibilat ſicut anſer, Albert. Κύκνος ἄδλαν author est Pollux ubi uocis animalium differentias explicat. Olores interdum bombos emittunt ruditui aſinino non diſsimiles: ſed breues, & qui longè audiri non poſsint, Turnerus. Inter omnes aues ſuauiſsimè occinunt: uox tamen, ut ſæpius audiens conſideraui, anſerina est, Cardanus. Iam quidam cum in mari Africo nauigarent, multos canentes uoce flebili, & mori nonnullos conſpexêre, Ariſtoteles & qui ex eo repetijt Aelian. Ego huiuſmodi uoces lugubres, inquit Albertus, (non ſub mortem tantum, ſed) in qualibet triſtitia ab eis ædi animaduerti. Cygnis canentibus ſcopuli & ualles reſpondent. omnium ſanè auium imprimis muſici feruntur, quo nomine Apollini conſecrantur. Canunt autem, non lugubri ut alcedines, ſed ſuaui & mellito cantu, ueluti tibijs aut citharis adhibitis, Oppianus in Ixeuticis. Et rurſus, Diluculo canunt ante Solis ortum tanquam in aẽre uacuo per id tempus audiendi clarius. Canunt etiam in maris littoribus, niſi tempeſtas & procellarum ſonus cantum diſſuadeant. Hoc enim uigente ne ſuis quidem ipſi cantilenis ſatis perfrui poſſent. Sed ne in ſenecta quidẽ morti uicina cantus obliuiſcuntur, qui tamen eis in illa ætate remiſsior est quàm in iuuenta: quum neq; ceruicẽ amplius erigere, neq; pennas extendere queant. Fauonium tunc ad canendi ſuauitatem obſeruant, ignaui iam cruribus & membrorũ uiribus defecti. Moriturus ſecedit aliquò, ubi nulla auis canentem

Digital Library (repository
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

audíat, nec olores alíj luctuosè interpellent si quí forte adessent, quí símilem uitæ exitum sibí immínere intelligerent. Aegyptíj senem musicum uolentes demonstrare, cygnum pingunt, quòd hic senescens suauissimum edat concentum, Orus. Sic ubí fata uocant udis abiectus in herbis Ad uada Mæandri concinit albus olor, Ouidius. Dulcia defecta modulatur carmina lingua Cantator cygnus funeris ipse suí, Martialis lib. 13. Moriturus flebilem cantum emittit, fixa prius in cerebro penna: quod miror Aristotelem ac Plinium uel ignorasse: uel, si sciuerunt, non tradidisse, Perottus. In senecta leniter cum melodia uita soluitur, penna capiti traiecta. Veluti canentia dura Traiectus penna tempora cantat olor, Ouidius. Cantãt enim, ut ait Plato, non ex tristitia, sed potius lætitia propinquante fato, quòd immortales se sentiant, & ad Apollinem suum remigraturos. Nam Pythagoræ erat opinio immortalem eos habere animam. Cicero Apollini sacros eos dicit ob uaticinium finis eorum. Cygnus itaq; allegoricè animæ probi uiri comparari potest qui lætus mortem obit, Volaterranus. Olori tanta animi est tranquillitas in extremo uitæ spiritu, ut sibi tanquam næniam canat. Quod autem non angore atq; molestia implicatus eum extremum cantum edat, Socrates testatur: sed potius alacri animo affectus. Neq; enim qui animo dolorem capit, bilem (uide an Græcè non χολὼ, id est bilem legatur, sed σχολὴ ἄγει, id est ocium & occasionem canendi non habet qui animo dolet) ducit cantu, Aelian. Cycni canori (ᾠδικοί) sunt, præcipuè circa obitum. Cæterum Alexander Myndius ait se complures cygnos morientes secutum, nec unquam eorum cantum audijsse, Athenæus. Cygnus inter magnas & aquaticas aues sola musica est, & fertur in Hyperboreis regionibus præcinentibus cantoribus uel melodis, concinere cygnos. sed experientia constat apud nos quòd non canant nisi tempore doloris ac tristitiæ. quamobrem lamentari potius quàm canere dicendi sunt, Albertus. Plato quidem scribit, Eustathio citante in Iliados π. animal nullum per tristitiam canere. Olorum morte narratur flebilis cantus, falsò, ut arbitror, aliquot experimentis, Plinius. Lucianus in libello de Electro uel Cygnis, se cum per Eridanum nauigaret, cygnos ullos uidisse negat: & à nautis audiuisse, paucos quidẽ illos apparere interdum in paludibus fluuij, uocem uero omnino debilem inconcinnam absurdamq; ædere (κρώζειν ὅτω ταύν ἄμουσον καὶ ἀδυγὲς) ut cõrui & graculi præillis sirênes existimari possint. Cycnum canentem paucissimi audiuerunt, etiamsi uulgatior fama tenet, ingruente fatali momento ὑφωνότατον καὶ ᾠδικώτατον εἶναι τὸν κύκνον, id est uoce cantuq; præcipuè præstare cycnum. Auctor tamen primo Variæ narrationis Aelianus est, audisse quandoq; se canentem cycnum, Cælius: quem uel memoria lapsum, uel corrupto codice Græco usum uideo. nam codex impressus, Iusto Vulteio interprete, sic habet: Ego uerò cycnum nunquam audiui canere, fortasse neq; alius. Eustathius tamen in Iliad. β. experientia inquit constare cycnos egregiè canoros esse, τὸ ᾠδικὸς δυγμῶς εἶναι οὐ κύκνος.

¶ Robustæ sunt aues adeò ut etiam aquilas impugnent, Oppianus. Vim suam in alís habent, temperamenti bilíosi aues & ob hoc iracundæ, Author libri de nat. rerum. ¶ Anser, anas & cygnus domesticæ, semel anno tantum pariunt, initio ueris, propter sui temperamenti frigiditatem & crassitiem, Albertus ni fallor. Tempore libídinis blandientes inter se mas & fœmina, alternatim capita cum suis collis inflectunt uelut amplexandi gratia, (colla mares applicant fœminis: deinde mas fœminam conscendit, Albertus.) Nec mora, ubi coierint, mas conscius lęsam à se fœminam fugit. at illa impatiens fugientẽ insequitur. non diuturna tamen hæc eis discordia est: sed noxa cessante reconciliantur, & fœmina maris persecutione relicta post coitum frequenti caudæ motu & rostri se aquis mergens purificat, Author libri de nat. rerum. Post coitum, sicut & cæteræ aues aquaticę, immergunt se aquis tam mas quàm fœmina, Albertus. Falsum est autem quod dicitur cum dolore fœmina semẽ susc ípere, & ideo post coitum marem fugere. non prius enim fugit, quàm coëundi libído cessat, Idem. ¶ Super aquis nidificat cygnus, de pullis educandis sollicitus, Author libri de nat. rerum. Cum domesticus est in domibus nidificat, & in lapidibus iuxta aquas: apud nos uerò in paludibus inter herbas, sicut ferè omnis auis aquatica, Albert. sed Aristoteles eo in loco quem illic Albertus enarrat, non cygnum, sed coccygem tum in domibus tum in petris nidificare ait. ¶ Tertio anno parit, Albertus. Cycnus ab Aristotele uocatur καλλίπους & πολύπους, quia plures producat & speciosos fœtus, Cælius ex Aeliani Varijs. sed Aristoteles uoce ὄρνιν & tantum utitur. Gaza uertit, non carere eum probitate prolis. Διαιρέσι (Διαίρεσι oxytonum potius) δὲ καὶ τὸ πέλαγος, Athenæus ex Aristotele. Traijciunt pelagus & per mare uolant indefesso alarum remigio, Aelianus in Varijs. Sed apud Aristotelem hist. anim. 9. 12. legitur: Ἀναπέτονται γὰρ καὶ εἰς τὸ πέλαγος. Volant etiam in pelagus longius, Gaza interpres. Plinius quum de gruum migratione scripsisset, subdit: Anseres quoq; & olores símili ratione commeant. sed horum uolatus cernitur, &c. Vide in Anseribus feris c. ¶ Cygnus probè natat, non probè ingreditur, uolat mediocriter, Alber. Oneris impatiens est, & in stagnis quiescere quàm uolare mauult. Pede altero natat, altero se regit uelí modo, (alterum eleuat, & sursum uersus caudam extendit, ut illo se regat ad uentum,) Author de nat. rerum & Albertus. Si longius proficiscí instituit, gregatim natat aut uolat, & tum posteriores caput dorsis imponunt anteriorum, Albert. Cygni natationem tam facilem esse audio, ut homo in ripa expeditè progrediens uix illam æquet. ¶ Cygnus ab Aristotele ὄγκος dicitur, quod ad senectutem satis commodè & non grauem sibí perueniat, quod & Aelianus scribit. Vitam eí longissimam esse audio: ita ut uulgò uel trecentesimum annum attingere credatur, quod mihi uerí-

símile

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

simile non est. ¶ Olori cicuta perniciem infert, Aelianus.

D.

Olores gregales sunt, Aristot. Cicurantur præciso alæ interioris articulo, Albertus. Εὔηθες dicuntur ab Aristotele, hoc est probitate morum insignes, histor. anim. 9. 12. quamuis enim Græci εὐηθίαν stolidum, simplicem & ineptum uocant, hoc loco tamen inter cygni laudes ab Aristotele ponitur, ut hæc etiam adiuncta, ἠθίστου, ἀγριότητος, ἀπτοίας. Hinc est nimirũ quòd Aelianus scribit eos suapte natura mites & pacatos esse. nam si prouocẽtur & infestentur uel inter se, uel ab alio quouis, admodum iracundi & pugnaces sunt. Cygnus temperamenti bilioſi est, atq; ideo iracundus, Author libri de nat. rerum. Oloribus ut alter alterum deuoret, in more est, maximè in uolucrum genere. ἀλληλοφάγοι εἰσὶ μάλιστα τῶν ὀρνέων, Aristot. Mutua carne ueſcũtur inter se, Plinius. μάχιμός ἐστιν ἀλληλοκτονεῖ γὰρ ὁ μάχιμος, (ἐν μαχῇ potius,) Athenæus ex Aristotele, non inuicem se deuorare, sed occidere tantum scribens. Cygnus mirè amat pullos, pro quibus etiam acriter pugnat. sibilat autem pugnando sicut anser, Albertus. Lygon lygeamq; Græci uocant & arborem & quoddam herbæ genus, quod, ut inquit Athenæus, in nidos suos pariturí cygni ferant (authore Bœo,) Hermolaus. ¶ Cygnus non facile secum esse patitur anseres, uel alterius generis aues quę eodem cum ipso cibo ueſcantur, Albertus. Diſsident olores & aquilæ, Plinius. Cygnus impugnat aquilam, uincitq; sæpius, Aristot. Et rursus, Aquilam (indocti quidam hîc pro aquila accipitrem scribũt) si pugnam cœperit, repugnantes uincunt. ipſi autem nunquam nisi prouocati inferunt pugnam. Sæpe altius uolando euecti, aquilas impugnant, si quid illæ in ipsos aut pullos eorum mali moliãtur. non tamen incipiunt pugnam, sed pacem quoad licet conseruant, & placidam uitam alimentis etiam anteponunt, Oppianus. Plura & ab his diuersa, leges supra in Aquila D. ex Alberto. ¶ Cygni & dracones hoſtes inter se sunt, Aelianus & Philes.

E.

Cygni, anseres, &c. quomodo capiantur reti in ripis fluuiorum, Crescentiensis docet lib. 10. cap. 18. Girofalcones capiunt cygnos & grues, Sigismundus Baro. ¶ Qui sibi metuit à uenenoſis animalibus, noctu præsertim dormiens, is nutriat grues, pauones, cygnos, (Bellunensis pro cygnis ciconias reponit. est sanè utraq; auis serpentibus inimica,) &c. ab his enim terrentur & morsu impetuntur animalia uenenata, Auicenna. ¶ Cygnus ferus nuper apud nos denarijs siue drachmis argenteis quinque cum triente uænundatus est. ¶ Laſsus Amyclæa poteris requieſcere pluma, Interior cygni quam tibi lana dedit, Martialis lib. 14. Pellis unà cũ plumis paratur pro operimento pectoris & uentriculi, tanquam uim concoctricem iuuandi peculiari aliqua ui prædita. ¶ Gratius deſcribens retis genus quod pinnatum uocant, quòd auium pennæ ei imponãtur ad terrendas feras: Sunt (inquit) quibus immundo decerptæ uulture plumæ, Instrumentum operis fuit, & non parua facultas: Tantum inter niuei iungantur uellera (id est pennæ) cygni, &c. ¶ Cuius olorinæ surgunt de uertice pennæ, Vergilius lib. 10. Aen. de Cupauone filio Cycni Ligurum ducis. dicit autem illum cycni pennas in galea habuiſse, ad memoriam scilicet patris in cycnum mutati. Galea criſtis adornatur, inquit Nicolaus Erythræus, quò terribilior hoſti fiat, & miles criſtatus procerior appareat. has autem ex olorinis pennis colligere moris fuit apud antiquos, & ex equinis setis, quum hodie ex struthiocamelo plurimum petãtur. Laudant aliqui cygnorum pennas ad calamorum scriptoriorum usum.

¶ Cygno apud nos hyeme in lacu aliquo apparente, quod perraro fit, frigus ingens imminere timetur. Nautæ sibi hanc auem lætũ prognoſticon facere dicunt, sicut Aemilius ait: Cygnus in auſpicijs semper lætiſsimus ales. Hunc optant nautæ quia non se mergit in undis, Isidorus: & Cælius Calcagninus, qui hoc etiam addit, hanc auem lubricis pennis adiantum herbam imitari: uidelicet quòd pennæ eius humore similiter non madeſcant.

¶ Strymoniamq; gruem, aut album deiecit olorem (sunda scilicet,) Vergilius x i. Aenid. de filia Metabi.

F.

Cygni menſis apud nos non admodum laudantur, forte quòd nimis annoſi tantum ad nos perueniant, capiuntur enim rariſsimè. Apud Athenæum quidem dipnoſophiſtis apponuntur. Ad patinas ueniunt eadem ferè ratione qua anseres, Platina. Elixari debent, Idem. Sigismundus Baro in libro de rebus Moſcouiticis, Cygnos aſſos (inquit) in aula principis pro primo ferculo ferè hoſpitibus, quoties carne ueſcuntur, apponere solent, unà cum embammate, hoc est aceto sale & pipere condito. In Friſia cygnos saginari & saliri audio, ut in diuersas regiones euehantur. Cygni caro nigra est (præcipuè pedes) & dura, sicut omnium auium aquaticarum magnarum, Albertus. De carne ciconiarum & cygnorum & similium, quæ ut plurimum in paludibus & lacubus uersantur, dicendum est cum Isaac in libro p. d. quòd minus probentur quàm aues terreſtres, Ant. Gazius. Et rursus, Caro siſonis (inquit Almanſor) & aliarum auium syluestrium, quo plus rubedinis uel nigredinis habet, tanto sanguini melancholico propinquior fuerit.

G.

Cycni loco ad remedia anser ponitur, Syluaticus. Cycni tenellus pullus in oleo decoctus, admirabile neruorum medicamentum est, Aetius 2. 179. ¶ Præcipuè faciem purgat atque erugat

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

cygni adeps, Plinius. Ad lentiginem, Cygnæos adipes hilari misceto Lyæo, Omne malum propere maculoso ex ore fugabis, Serenus. Sedis uitijs efficax est cygni adeps, Plinius. Ne acria perurant (Contra ardores sedis) adeps cygni illinitur, cõtra hæmorrhoides etiam utilis, Idem. Adeps cygni hæmorrhoidas comprimit, si aut potui detur, aut loca inde tangãtur, Marcellus. Vuluarum durities & collectiones adeps anserinus aut cygni emollit, Plinius. Videtur autem nobis ad eadem omnia profuturus cygneus adeps, ad quæ anserinus prodest. ¶ Ad ignem sacrum, Vel oloris fæcibus oua, Sed non cocta dabis, sic torrida membra fouebis, Serenus.

H.

a. Cygnus Græcè, Latinè olor dicitur, sed etymo Græco à colore, quòd totus sit albus. holon enim Græcè totum dicitur, Isidorus & Albertus. Ab eodem scilicet etymo Scoppa grammaticus nostri sæculi cum aspiratione holor scribit, quod non placet. Olor secundum aliquos dicitur, quasi ὅλος ὠραῖος, id est totus candidus, (totus pulcher potius,) Perottus. Vergilius & alij primam huius uocis corripiunt. Sed argutos inter strepere anser olores, Vergil. 5. Aegl. ¶ Κύκνος Græcis paroxytonũ est. inueni & penanflexum, librariorum, ut puto, errore. penultima enim communis est syllaba, nec natura sed positione producitur. Horatius 4. Carminum corripuit, Donatura cygni, si libeat, sonum. & Theocritus Idyll. 16. ἢ θἆλω ἀεχροιᾶς Κύκνος ἔγνω. Cycnus dicitur, quòd cœnum, dum quærit alimentum, λυκᾶν, id est fodere & turbare, præ cæteris aquaticis auibus soleat, Varinus. Sunt qui aliter forment: à uerbo λαλῶ (inquiunt) quod est φωνῶ, uocem ædo, clamo, fit λαλύω: unde λύκνος quasi λαλύκνος. est enim auis clamosa sicut anser quoq;, Etymologus. uel à terete collo, ὁ λυκλοτρῆ ἔχων τὸν τραχηλον, παρὰ τὸ λύκλος, Varinus. sed quærendum an potius per onomatopœiam sic appelletur. Cinnaria, id est cinnus (cygnus) auis, Syluaticus. Κύδνος, cycnus, Hesychius & Varinus. Et nimirum fluuius Ciliciæ Cydnus & Cycnus appellabatur. Syri quicquid cãdidum est cydnum uocant, (cygnum legit Isidorus, unde Cygno fl. nomen,) authore Prisciano: & Solinus scribit amnem Cydnum à candore Syrorum lingua nomen sortitum. Ἄγλαε (Hesychius in fine ypsilon scribit) cycnus apud Scythas, Varinus.

¶ Epitheta. Albus olor, Vergilius Aen. 11. & Ouidius epist. 7. Amans flumina cycnus, Ouid. 2. Metam. Amycleos ad frena citauit olores, Statius 1. Sylu. Vide mox in Ledæi. Argutus, Verg. 5. Aegl. Candẽti corpore cycnus, Idem 9. Aegl. Canorus ales pro cygno, Horat. 2. Carm. Canus, Politianus. Innocui latè pascuntur olores, Ouidius 2. Amorum. Ledæi, Martialis lib. 1. dicuntur autem Ledæi: quia Iupiter in forma cygni cum Leda cõcubuit: & eadem ratione Amyclæi, hoc est Lacones. Niuei, Vergil. 2. Georg. & Valerius 6. Argonaut. Purpurei (id est elegantes, uel splendidi. nam & niuem purpuream dixit Albinouanus,) Horatius 4. Carm. Rauci, Verg. 11. Aen. ¶ Sunt & alia apud Textorem partim in Cygno, partim in Olore posita. Ales. Aonius. Apollineus. Apricus. Argenteus. Blandus. Candidus. Cantor. Caystrius. Dulcis. Flumineus. Imbellis. Lacteus. Mollis. Multisonus. Neptunius. Nitidus. Paphius. Phœbeius. Plumeus. Resonus. Sonorus. Therapnæus. Vagus. Vocalis. ¶ Κύκνοι δ' ἁλιχόδειροι, Homerus. Σηρυμόνιοι, Theocritus.

¶ Lycophron in Cassandra Calchantem cycnum nominat, eò quòd (ut interpres Isacius Tzetzes docet) ætate admodum prouectus & uates fuerit. Præsentiũt enim obitum suum cycni, & tum argutissimè canunt, ut Aeschylus etiam testatur his uerbis: Κύκνος δ' ἀλλ' ὁμοῦ μελῳδὸς θανάσιμον γόον. est enim hæc auis deo (Apollini) sacra. Dircæum leuat aura cygnum, Horatius lib. 4. Carminum Ode 2. de Pindaro, quem cygno comparat, se uerò api. Κύκνον γὰρ Μουσῶν ἄξια μεμψάμενον, Suidas ex Epigrammate. Erasmus eleganter cygni & poetæ cõparationem senarijs conscripsit, qui ante translationem eius Hecubæ uel Iphigeniæ Euripidis habentur. Mentiris iuuenem tinctis Lentine capillis, Tam subitò coruus, qui modo cygnus eras, Martialis. Nanum cuiusdã Atlanta uocamus, Aethyopem Cygnum, Iuuenalis Sat. 8. ¶ Cygnum Galenus nominat inter cataplasmata oculorum, lib. 4. cap. 7. de compos. sec. locos. Appellantur (inquit) talia à medicis collyria Libiana, & Cygni ob colorem album qualem etiam cygni habent, præualente in ipsis amylo & terra Samia ac ceruſa Rhodiaca. Cygnum collyrium describit etiam Trallianus 2. 5. ¶ De cygno genere nauis, uide inferius inter Icones.

¶ Olorinus adiectiuum, quod oloris est, ut pennæ olorinæ apud Vergilium. & color olorinus, qui & cygneus, testante Thylesio, pro candido. Gasidanen gemmam Medi mittũt, coloris olorini, Plinius. Cygneus adiectiuum à Græcis sumptum est. Illa tanquam cygnea fuit diuini hominis uox & oratio, Cicero 3. de Oratore. Κύκνειον, (absolutè apud Athenæum, subauditur μέλος) τὸ τοῦ κύκνου μέλος, Suidas.

¶ Aquilas cygneas (ut uocant) albedine olori planè similes uidere me memini in Sipylo circa paludem Tantali, ut nominant, Pausanias in Arcadicis. ¶ Olorum similitudinem onocrotali habent, nec distare existimarentur omnino, nisi faucibus ipsis ineesset alterius uteri genus, Plinius.

¶ Icones. Cycnus genus est nauis sic dictæ quod in prora cycnorum effigies haberet, Etymologus. Ἡ ναῦς δὲ πότορον εἰκόσορός ἐστιν, ἢ κύκνος ἢ καύστρος, Nicostratus apud Athenæum. ¶ De cygno sydere dicemus in Metamorphosi Iouis in Cygnum infra in h.

¶ Olor teste Herodoto lib. 6. Thraciæ rex fuit. ¶ Hercules occiso Cygno, & Marte eius pa-

ue

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

tre uulnerato, Trachinem ad Ceycem uenit, erat autem Cycnus gener Ceycis, filiæ eius Themistonomæ maritus, ut legimus in Aspide Herculis apud Hesiodum, & apud Pausaniam alicubi. Cygnum, inquit, Hercules occidit, Pindarus in Olympijs carmine 2. ubi Scholiastes, Cygnum Martis filium infestantem Thessaliam (Varinus θαλασσιαν habet non θεσσαλίαν) Hercules occidit. Rursus etiam in alijs Scholijs in idem Carmen Thessaliam legimus. Et rursus in Carmen decimum Olympiorum, ubi Pindari uerba sunt, Τρωπτε δὲ λυκνέια μάχα καὶ ἐπόρβιον Ἡρακλέα. Cygnus (inquit) male afficiebat hospites, & cum in uia qua transeundum erat iuxta mare habitaret, (ὃν πρόδρομον ἁλὸς θαλασσίας οἰκῶν,) transeuntibus capita amputabat, eo proposito ut Apollini templum è capitibus strueret. Et Herculem etiam aliquando transeuntem adortus Martis parētis auxilio ipsum fugauit. Sed postea tamen ab Hercule occisus est, ut Stesichorus in Cycno tradit. Cygnum Martis filium Hercules equestri certamine uicit, adiutus equo Arione, quem Neptunus in faciem equi transformatus ex Erinny genuerat, ut Grammatici quidam tradunt. ¶ Cycnum filium Neptuni & Scamandrodices, uel Harpales secundum alios, Troianis in bello socium Achilles occidit, Scholiastes Pindari in Olympijs Carmine 2. Et rursus alius Scholiastes, Hunc (inquit) cum classe Troianos iuuaret, & in angustia quadā maris Græcos appellere (ἀκβλῶσαι) prohiberet, Achilles interemit. Meminit eius & Q. Calaber libro 4. & Ouidius Metam. libro 12. Plura de eo, & an reuera inuulnerabilis fuerit, &c. leges in Dictionario Varini, primum in Κύκνος ἄτρωτος ἦν, deinde in Κύκνος ὁ Σκαμανδροδίκης. Cycnum Troianum (socium Troianorum) à natiuitate canum fuisse ferunt, (ut & Tarconem qui 12. ciuitates condidit in Thuscia sub Tyrrheno,) sed propter sapientiam qua à puero claruit, Eustathius in Dionysium. Τίς θῆλυ ἀκὴ χροιᾶς Κύκνου ἔγνω; Theocritus Idyl. 16. De Cygno Colonense (idem est Cygnus Neptuni filius, is enim Colonis imperauit teste Pausania. Colone ciuitas supra Lampsacum in mediterraneo sita, quæ & Batiea dicebatur, patria fuit Cygni, Hermolaus) fertur, illum inuulnerabilē fuisse, quòd cum pugnator scientiæq; bellicæ peritissimus esset, & in bello Troiano ab Achille lapide percussus fuisset, minimè uulneratum eius cadauer inspiciētes homines, inuulnerabile dixerint, Palæphatus. Thrax quidam à cygno enutritus, nomen à nutritore habuit, Varinus ni fallor. Hegesianax author est Cycnum illum qui singulare certamen cum Achille subiuit, in Leucophrye ab aue eiusdem nominis nutritum esse. Cæterum Bœus scribit Cygnum (nescio an eundem, Neptuni scilicet filium, an potius regem Ligurum, ut alijs placet) in auem conuersum esse, &c. Athenæus. Cycnum ferunt uxoris calumnia inductum, filium Tenum (aliàs Tenen, ut habet Eustathius in Dionysium, aliàs Tennen, Τέννην, ut habet Varinus, & Heraclides in Tenediorum repub. & Pausanias in Phocicis) arcæ inclusum in mare deiecisse: quæ tempestate acta in Tenedum appulerit, ubi ille seruatus insulæ postea imperauerit, Diodorus Siculus. ¶ Cygnus rex Ligurum Phaëthontis amator, post illius interitum diutino fletu in auē nomine seruato mutatus esse dicitur in fabulis, ut scribit Ouidius Metam. 2. Nanq; ferunt luctu Cycnum Phaëthontis amati,
Populeas inter frondes, umbramq; sororum Dum canit, & mœstum Musa solatur amorem:
Canentem molli pluma duxisse senectam, Linquentem terras, & sydera uoce sequentem, Vergilius 10. Aeneidos. Meminit & Pausanias in Atticis. Apud Ligures (inquit) ultra Eridanum Cycnum Musicæ deditum regnasse aiunt, & post obitum ex Apollinis sentētia in auem transmutatum esse. Sed Bœus apud Athenæum (ex quo etiam Eustathius repetit) Cygnum quendam à Marte in auem sui nominis conuersum scribit: quæ cum ad Sybarin fluuium peruenisset, cum grue coierit. Gruem uerò idem Bœus mulierem fuisse ait, &c. Virum hunc ego perimam impurissimum, Barbatum, tremulum, Titanum, Cygno prognatū patre, Plautus in Menæhmis. ¶ Cygnus equi nomen à candore, Statio lib. 6. Thebaidos.

¶ Cycnîtis, Κυκνῖτις, regio in qua Cycnus imperauit, Stephanus. ¶ Cygnus oppidum fuit in ripa Phasidis, Plinius 6. 4. ¶ Cycneia Tempe nominantur ab Ouidio lib. 7. Metamorph. in quibus puer Phyllio amatus à saxo desiliens, Cuncti cecidisse putabant, Factus olor niueis pendebat in aere pennis, ut pluribus in Tauro recitaui ex Ouidio. Mihi uidentur poëtis duo maximè celebrari Tempe, Thessala: & Bœotia, quæ Teumessia dicuntur à monte Teumesso, & ab Ouidio Cygneia, Hermolaus Barb. ¶ Cygnum Syri uocant quicquid candidum est: hinc & Cygno fluuio nomen, Isidorus. sed alij melius legunt cydnum pro cādido & pro fluuio, ut supra ostendimus, prima huius capitis parte.

¶ b. Κύκνος τε πολιώτεραι ἀλκὴ Αἴ δ' ἐπαωιδοὶ πρίχθι, Aristoph. in Vespis. Sic & Verg. 10. Aen. de Cygno in auem mutato, Canentem molli pluma duxisse senectam. Diomedearum auium forma cygnis est proxima, Ouidius.

¶ c. Et qualem infelix amisit Mantua campum, Pascentē niueos herboso flumine cycnos, Verg. 2. Georg.

¶ Cycnus est auis quæ cantu delectatur, ὄρνεον φιλῳδόν, Suidas. Si difficilior mœstiorq; in præsentia essem (inquit Socrates in Phædone Platonis) quàm in superiore fuerim uita, deterior equidem cygnis uideri deberem. Illi enim quando se breui præsentiunt morituros, tunc magis admodum dulciusq; canunt, quàm antea consueuerint, congratulantes quòd ad deum sint, cuius erant famuli, iam migraturi. Homines uerò cum ipsi mortem expauescant, cygnos quoque falsò criminantur quòd lugentes mortem ob dolorem cantum emittant. Profectò haud animaduertūt nullam esse

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

auem quæ cantet, quando esuriat aut rigeat, aut quouis alio afficiatur incommodo. non ipsa philomela, nec upupa, quas ferunt per querimoniam cantare lugentes. At mihi neque hæ aues præ dolore uidentur canere, neq; cygni. sed quia Phœbo sacri sunt, ut arbitror, diuinatione præditi præsagiunt alterius uitæ bona: ideoq; cantant alacrius gestiuntq; ea die, quàm superiori tẽpore. Equidem & ego arbitror me cygnorum esse conseruum, eidemq; deo sacrum, neque deterius uaticinium ab eodem domino habere quàm illos, neque ignauius è uita decedere, Hæc ille. Indi & Aegyptij dicunt phœnicem auem in nido tabescentem propemptícos hymnos sibijpsi decantare etiam. Hoc ipsum cygnos facere perhibent, qui sapientissimi inter ipsos habẽtur, Philostratus in uita Apollonij lib. 3. Hic undiq; clamor Dissensu magnus uario se tollit in auras. Haud secus, atq; alto in luco cùm fortè cateruæ Consedêre auium, piscosóue amne Padusæ Dant sonitum rauci per stagna loquacia cycni, Vergilius x 1. Aen. Ibant æquati numero, regemq; canebant: Ceu quondam niuei liquida inter nubila cycni: Cum sese è pastu referunt, & lõga canoros Dant per colla modos: sonat amnis, & Asia longè Pulsa palus, Idem 7. Aen. imitatus locum Homeri quem recitaui in Anſere H. c. confert autem ille Græcorum in aciem euntium copias agminibus anserum uel gruum uel olorum in Asio (sic dicto loco circa Lydiæ fluuiũ Caystrũ. uel asio, id est paluſtri) prato, Κλαγγηδὸν πεσκαθιζόντων· σμαραγεῖ δέ τε πόντος. Vare tuum nomen: Cantantes sublime ferent ad sydera cycni, Idem in Bucol. Cum tuba depresso grauiter sub murmure mugit. Et gelida cycni nece torti ex antro Heliconis, Cum liquidam tollunt lugubri uoce querelam, Lucretius libro 4. Quòd in cygni formam sit transiturus, cantuq; repleturus orbem, Horatius de seipso Carm. 2. 20. O mutis quoq; piscibus Donatura cygni, si libeat sonum, Idem ad Melpomenen libro 4. Carm. 20 Στρυμόνιοι μύρεσθε παρ' ὕδασιν ἄϊλινα κύκνοι, Theocritus Idyl. 19. Ὡς ὅτε καλὰ νάοντος ἐπ' ὀφρύσι Γαϊσὸς Κύκνοι κινήσωσιν ὀρυμεδὸν ἀμφὶ δὲ λειμὼν Ἐρσήεις βρέμεται, ποταμοῖό τε καλὰ ῥέεθρα, Apollonius 4. Argonaut. Τοιὰν δὲ κύκνοι, Τιοποποποποῖγξ, Συμμιγᾶ βοὴ ὁμῶ Πτῆσιν πρήνοντες, ἴαχον Ἀπόλλω, Τιοποποποῖγξ, Ὄχθῳ ἐφεζόμενοι παρ' Ἕβρου ποταμόν. Τιὸ πὸ πὸ πό. Διὰ δ' ἀιθέριον νέφος ἦλθε βοή. Πτῆξε δὲ ποικίλα τε φῦλα θηρῶν, Κύματά τ' ἔσβεσε νηνεμίη ἄιδρειν, Τοποποποποποποποποῖγξ. Γᾶς δ' ἐπεκτύπησ' ὄλυμπος, Εἶλε δὲ θάμβος ἄνακτας. Ὀλυμπιάδες δὲ μέλος χάριτες, Μῶσαι τ' ἐπωλόλυξαν Τιοποποῖγξ. Κύκνειον ἆσμα, id est Cygnea cantio uel cantilena, refertur inter Græcanica prouerbia. Notatur & ab Aeliano in opere de naturis animalium, prouerbij uice. Conuenit in eos (inquit Erasmus) qui supremo uitæ tempore facundè differunt, aut extrema senecta suauiloquentius scribunt, id quod ferè solet accidere scriptoribus, ut postrema quæq; minimè sint acerba maximeq; mellita, uidelicet per ætatem matureſcente eloquentia. Porrò cygnos instante morte mirandos quosdam cantus ædere, tam omnium literis est celebratum, quàm nulli uel compertum, uel creditum. Aelianus negat eos canere, nisi flante zephyro uento, quem Latini fauonium dicunt. Nec desunt philosophi, qui huius rei causam etiam addere conantur, affirmantq; id accidere propter spiritus per collum procerum & angustum erumpere laborantes. D. Hieronymus in quodam laudans senilem eloquentiam, commemoratis aliquot scriptoribus: Hi omnes, inquit, nescio quid cygneum uicina morte cecinerunt. Idem in Epitaphio Nepotiani, Vbi est ille ὀργοδιώκτης noster, & cygneo canore uox dulcior? Nos item in Epigrammate quodam, quod olim ex tempore lusimus ad Guilelmum Archiepiscopum Cantuariensem: Vates uidebis exoriri candidos Adeò canoros atq; uocaleis, uti In alta fundant astra cygneum melos, Quod ipsa & ætas posterorum exaudiat. Meminit adagij & Athenæus libro Dipnosoph. 14. ex authore Chrysippo, referens quendam adeò impensè delectatum fuisse dicterijs (φιλοσκώπτῃσιν) ut cum esset à carnifice trucidandus, dixerit se uelle mori decantata cygnea cantione, (ὥσπερ τὸ κύκνειον ᾄσας,) sentiens dictum aliquod salsum, quod simulatq; proloquutus esset, non contaretur emori. M. Tullius præfans in librum de Oratore tertium, de L. Crasso ita loquitur: Illa tanquam cygnea fuit diuina hominis uox & oratio, quam quasi expectantes post eius interitum ueniebamus in curiam, ut uestigium illud ipsum, in quo ille postremùm institisset cõtueremur, Huc usque Erasmus. Κύκνειον, τὸ τοῦ κύκνου μέλος, Suidas. Ἐμὲ δεῖ κελαδεῖν, ἐμὲ δεῖ παταγεῖν, οἷά τε κύκνον ἄγοντα ποικιλόπτερον μέλος τὰν ἀοιδάν, Pratinas apud Athenæum lib. 14. Theocritus Idyllio quinto prouerbij specie dixit, οὐ θεμιτὸν λάκωσι ποτ' ἀμφὶ νάκα κίσσας ἐρίζειν, οὐδ' ἔποπας κύκνοισιν, Erasmus Roter. transtulit, Haud fas est Lacon philomelam ut prouocet unquam Pica nec argutis epopa obstrepat improba cygnis. Simile est in eodem Idyllio, Σφὶξ βομβῶν τέττιγος ἑαυτόν, Scilicet obstrepitans argutæ uespa cicadæ, & in eum qui certat longè impar cum superiore, aut qui negotium facessit lõgè se præstantioribus. Tum canent cygni, cum tacuerint graculi. hoc est, Tum loquẽtur eruditi, cum garrulis non erit loquendi locus. aut inter garrulos & obstreperos non est eruditis dicendi locus. Vsurpauit adagium Gregorius Theologus in epistola, ad Celeusium præsidem. Παῦσαι καταφλυαροῦντος ἡμῶν τὸ σιωπᾶς, ἢ σοὶ παροιμίαν φέρω, μᾶλλον δὲ μὴ ἀληθῆ, μᾶλλον δὲ σωτήριον, ὅτι τότε ᾄσονται κύκνοι, ὅταν κωλοιοὶ σιωπήσωσιν. id est, Aut desine tuis nugis obstrepere nostro silentio, aut tibi referam prouerbium ut uerissimum, ita breuissimum, Tunc canent cygni, cum tacebunt graculi. Ita nunc loquuntur Cicero, Vergilius, Horatius, & tacent Pero, Philiscus, Mæuius, qui uiuis illis obstrepebant, tanto loquaciores quanto indoctiores, Erasmus. Eodẽ prouerbio usus est Antipater in Epigrammate quo Erinnam poetriam celebrat, Λωΐστορος κύκνου μικρὸς θρόος, ἢ κωλοιῶν Κραγμός, ὃν εἰαρινᾶις κιδνάμενος νεφέλαις. Suauidicis potius quàm multis uersibus ædam, Paruus ut est cycni melior canor ille, gruũ quàm

Clamor

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

Clamor in ætheriis diſperſus nubibus auſtri, Lucretius lib. 4. Inter Ledæos ridetur coruus olores, Martialis lib. 1. Sed argutos inter ſtrepere anſer olores, Vergilius 5. Aegl. Ioannis Leuandi Anglilíber Cygnea cantio inſcriptus extat. Ἄρτι δὲ κυκνείῳ φθεγγομένῳ στόματι, Incertus in Epigrammate in Erinnam poëtriam. In Pactoli fluuij Lydiæ ripis tempore uerno Κύκνων εἰσαίοις λιγυρὸν ὄπα, πίνοντας ὕδωρ· ἔνθα καὶ ᾠδὰς νέμονται ἀεξομένης ὑπὸ ποίης, Dionyſius Afer. Τίς ὁ κύκνῳ σωφρόνως τὸν ᾠδὸν ὅταν ἐκπετάσῃ τὸ πτερὸν ταῖς αὔραις, καὶ ποιῇ μέλος τὸ σύνεγμα; Greg. Nazianzenus.

¶ d. Qualis ubi aut leporem, aut candenti corpore cygnum Suſtulit alta petens pedibus Iouis armiger uncis, &c. Vergilius 9. Aen. uidetur autem imitatus Homericum illud Iliad. ο. Ἀλλ' ὡς τ' ὀρνίθων πετεηνῶν ἀιετὸς ἄλλων Ἔθνε' ἐφορμᾶται ποταμὸν παρὰ βοσκομενάων χῆνας, ἢ γεράνους, ἢ κύκνους δολιχοδείρους.

¶ e. Et fundam teretí circum caput egit habena, Strymoniamq; gruem, aut album deiecit olorem, Verg. Aeneid. 11. In regis Angliæ aula multos ſemper cygnos alí audio.

¶ f. In Cotyis Thracum regis conuiuio apud Athenæum, inter cęteras aues cygni apponunt.

¶ h. Eubuli poëtæ Προσοσίαν ἢ Κύκνον Athenæus citat. Οὐσὶ δ' ἐξεπλάγην αὐτὰς κύκνους ποιῶν καὶ μιμουμένας κωλωνοφαλαροπώλους, Ariſtophanes, ut Varinus citat in Κωλωνοφ. Fabulam elegantem de hirundinibus & cycnis Gregorius Nazianzenus in epiſtola ad Celeuſium præſidem recitat. Hirundines (inquit) olim cygnis obijciebant quòd hominum conuerſationem recuſarent, neq; muſicam publicè exercerent: ſed prata, fluuios & ſolitudinem amarent; & parum admodum cantillarent, idq; inter ſe tantum quaſi eos muſicæ puderet, Noſtræ uerò (aiebāt) ciuitates ſunt, & homines, & thalami: nos hominibus canimus, & fortunas noſtras eis narramus: nempe uetera illa & Attica, Pādionem, Athenas, Tereum, Thraciam, peregrinationem, nuptias, (τὸ κῆδος,) ſtuprum, linguæ exectionem, literas, & poſtremò Ityn, & quòd ex hominibus in aues transformatæ ſimus. At cygni loquacitate illarum offenſi uix reſponſo eas dignati ſunt. Reſponderunt tamen, Atqui noſtri gratia uel in ſolitudinem exire non deſunt qui uelint, ut muſicam noſtram audiant, quum zephyro alas pandimus ut ſuauem & concinnum inſpiret ſonum. Quòd ſi nō multum nec inter multos canimus, hoc ipſum tamen præcipuè in nobis laudari meretur, quòd cantum mediocritate temperamus (μέτρῳ φιλοσόφῳ,) nec tumultuoſam muſicam ædimus. Vos uerò etiam in contubernio hominum moleſtæ eſtis, ita ut meritò illi uos auerſentur, quæ ne linguis quidem exectis ſilere poſſitis. Et cum de hac calamitate ueſtra, ceu uocis priuatione conqueramini, nullas tamen uocales & muſicas aues loquacitate non ſuperatis.

¶ Metamorphoſes. Fabulantur poëtæ homines quoſdam Apollini familiares (παρέδρους) iuxtà Eridanum in cygnos mutatos eſſe, eoſq; etiamnum canere non oblitos priſtinæ muſicę, Lucianus. nos hoc de Cygno tantum Ligurum rege Stheneli filio, circa Eridanum, legimus. Vide ſupra inter propria. ¶ Cygni pueri in auem transformatio, deſcribitur ab Ouidio Metam. lib. 12. item Hyries filij in cygnum lib. 7. & in eandem alitem Iouis lib. 6. in tela Arachnes. Arachne puella (inquit) cum Pallade certans, in tela ſua Fecit olorinis Ledam recubare ſub alis. Olorem inter ſydera (inquit Higinus) Græci cygnum appellant: quem complures propter ignotam illis hiſtoriam, communi genere auium ὄρνιν appellauerunt: de quo hæc memoriæ prodita eſt cauſa. Iupiter cum amore inductus Nemeſin diligere cœpiſſet, neq; ab ea ut ſecum concumberet impetrare potuiſſet, hac cogitatione amore eſt liberatus. Iubet enim Venerem aquilæ ſimilatam ſe ſequi, ſeſeq; ipſe in olorem conuertit, & ut aquilam fugiens ad Nemeſin cōfugit, & in eius gremio ſe collocauit: quem Nemeſis non aſpernata, amplexum tenens, ſomno eſt conſopita. quam dormientem Iupiter compreſſit, ipſe autem auolauit: & quòd ab hominibus altè uolans cœlo uidebatur, inter ſidera dictus eſt eſſe conſtitutus. quod ne falſum diceretur, Iupiter è facto eum uolantem, & aquilam conſequentem, collocauit in mundo. Nemeſis autem, ut quæ auium generi eſſet iuncta, menſibus actis, ouum procreauit: quod Mercurius auferens detulit Spartam, & Ledæ ſedenti in gremium proiecit, ex quo naſcitur Helena, cæteris corporis ſpecie præſtans, quam Leda ſuam filiam nominauit. Alij autem cum Leda Iouem concubuiſſe in olorem conuerſum, dixerunt: de quo in medio relinquemus, Hæc Higinus. Hyperôa, id eſt tabulata ſeu cœnacula domuum ſuperiora Græci priſci ὠιὰ uocabant, inquit Clearchus in Amatoriis, Helenam ſcribēs in hiſce locis nutritam, uulgò ex ouo prognatam fuiſſe creditum. Non rectè autem Neocles Crotoniates dixit, ouum è quo nata ſit Helena, à Luna decidiſſe, mulieres enim Lunares (Selenitidas) Herodoro Heracleote authore, oua parere, ex quibus geniti quindecies magnitudine nos excedant. Ibycus etiam de filijs Molionis ſcribit, Ἀμφοτέρους γεγαῶτας ἐν ὠεῷ ἀργυρέῳ. Cæterum Eriphus poëta Ledam anſerina oua enixam ait, Athenæus lib. 2. Fabula de metamorphoſi Iouis in Cygnum, eleganter deſcribitur à Cælio Rhodigino libro 11. Lectionum antiquarum cap. 19. In Laconica templum eſt Hilairæ & Phœbes Leucippidum, ubi à lacunari dependet ouum faſcijs comprehenſum, quod Ledę partum eſſe aiunt, Pauſanias in Laconicis. Gallinaceus in ſomnio Luciani ait ſe tempore belli Troiani Euphorbū fuiſſe, nouiſſeq; Helenam, non adeò formoſam ut fabulantur, ſed corpore candido & collo procero, ut ea tenus rectè cygni filia credita fuerit, &c.

¶ Cygni Apollini ob præſagium finis ſacri habentur, &c. Vide ſupra in Coruo h. & hoc ipſò in capite H, c, ex Phædone Platonis. Itaq; commemorat ut cygni, qui non ſine cauſa Apollini di-

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

cati sunt, sed quòd ab eo diuinationem habere uideantur, qua prouidentes quid in morte boni sit, cum cantu & uoluptate moriantur, Cicero 1. Tuscul. Cygnus Apollini seu Soli consecratur, ob cãdorem diei, ut coruus à nigredine noctis, Varinus & Eustathius. Apollini sacer est cygnus, non solum tanquam auis canora & uaticina, sed etiam propter leucum, id est album colorem. deriuatur enim eius nomen apud Græcos à uerbo λεύσσω quod uidere significat. uidendi autem facultatis author est Apollo, unde & Delius nominatur, ceu qui omnia δῆλα, id est conspicua & uisui exposita reddat, Idem. ¶ Venerem aliqui cygnis uehi dixêre, ut Horatius in tertio Odarum, item Ouidius & Statius: hic in Epithalamio dicens, Amycleos ad frena citauit olores: ille in Metam. Medias Cytherea per auras Cypron olorinis nondũ peruenerat alis, Gyraldus. Cycnis discedere tempus, Duxerunt collo qui iuga nostra suo, Ouidius in fine libri 3. de Arte am.

¶ Athenis non procul ab Academia monumẽtum Platonis spectatur, quẽ in philosophia sum mum fore hoc præsagio deus significauit. Socrates nocte priore, quàm Plato discipulus eius erat futurus, cygnum sibi in sinum inuolasse per somnum uidit, Pausanias. ¶ Apud Vergilium libro 1. Aen. ex aquilis & cygnis augurium describitur huiusmodi. alloquitur autem Venus Aeneam. Nanq; tibi reduces socios, classemq; relatam Nuncio, & in tutum uersis Aquilonibus actam: Ni frustra augurium uani docuêre parentes. Aspice bis senos lætantes (post periculum, securos iam ab aquila) agmine cygnos, Aetherea quos lapsa plaga Iouis ales aperto Turbabat cœlo: nũc terras ordine longo Aut capere, aut captas iam despectare uidentur. Vt reduces illi ludunt stridentibus alis, (signum augurij est, inquit Seruius,) Et cœtu cinxêre polum cantusq; dedêre: Haud aliter puppesq; tuæ, pubesq; tuorum Aut portum tenet, aut pleno subit ostia uelo. Hoc est ut cygni isti post aquilæ perturbationem, qua dispersi fuerant, ut naues tempestatibus constabat esse turbatas, hilaritate omni lætitiaq; recepta, ordine soluto securi uolitant: sic & naues tuæ & omnes tui, securi degunt ac tuti, Donatus. Cygnos (inquit Seruius) nauibus comparat, aquilam tempestati. In augurijs autem consyderanda sunt, non solum aues, sed etiam uolatus, ut in præpetibus: & cantus, ut in oscinibus. Quia nec omnes, nec omnibus dant auguria: ut columbæ non nisi regibus dãt, quia nunquam singulæ uolant, sicut rex nunquam solus incedit. unde in Sexto, Maternas agnouit aues: per transitum ostendit regis augurium. Item cygni nullis dant nisi nautis, sicuti lectum in Ornithogonia, Cygnus in augurijs nautis gratissimus ales: Hunc optant semper, quia nunquam mergitur undis. Quum cygnus neq; in præpetibus, neq; in oscinibus nominetur, cur ab illo sumitur augurij: soluitur, quòd augurium ad aquilam poeta retulit: sed docet Verg. bonum omen ad naues factum de cygni uolatu, Hæc Seruius, omen non augurium ex cygno factum scribens. Isidorus carmen quod Seruius ex Ornithogonia citat, ad Aemilium authorem refert, & sic legit: Cygnus in auspicijs semper lætissimus ales, &c. Cycnus nautis & his qui freto agi uolunt prosperos cursus denuncíat, relíquis inauspicatus, Alexander ab Alex.

¶ Prouerbia. Cygnea cantio, Vpupę cum cygnis certant, & Cygni canent tacentibus graculis, explicata sunt supra in H. c. ¶ Cygno nigro rarior, tam usurpari prouerbialiter potest, quàm illud Coruo rarior albo. Rara auis in terris, nigroq; simillima cygno, Iuuenalis Sat. 6. de muliere formosa, diuite & pudica. ¶ Anser inter olores, uide in Graculo prouerbiũ Graculus inter Musas.

¶ Alciati emblema, quod inscripsit Insignia poetarum:

Gentiles clypeos sunt qui in Iouis alite gestant, Sunt quibus aut serpens, aut leo signa ferunt,
Dira sed hæc uatum fugiant animalia ceras, Doctaq; sustineat stemmata pulcher olor.
Hic Phœbo sacer, & nostræ regionis alumnus, Rex olim ueteres seruat adhuc titulos.

DE CYNCHRAMO.

CYNCHRAMVS, κύγχραμος, nomen est auis, Gaza legit apud Aristot. de hist. anim. 8. 12. codex Græcus impressus habet cychramus, κύχραμος. Sunt qui cenchranum legant apud Plinium, alij cichramus. Apud Hesychium κυγχρανῶς legitur per γχ. quanquam in eo ordine ubi sine gamma scribi debuisset. Varinus absq; gamma in suum Lexicon trãscripsit. Inuenio & λιγκράμας apud eosdem. Vtcunq; est, nomen per onomatopœiam factum uidetur. Cynchramus discedentibus coturnicibus ducem se præbet, ut lingulaca quoq;, ortygometra, & otus. A cynchramo coturnices etiam noctu reuocantur, (Græce est, ὅταν αὐτὰς καὶ ἀνακαλέσηται νύκτωρ) cuius uocem cum senserint aucupes, intelligunt parari discessum, Aristoteles. Cychramus perseuerantior (quàm glottis, quæ nunquam plus uno die cum coturnicibus pergit, & in proximo hospitio eas deserit) festinat etiam peruenire ad expetitas sibi terras. itaq; noctu is eas excitat, admonetq; itineris, Plinius. ¶ Cynchramus auis est quæ noctu diluculum uersus primo clamat, quasi uocans aues ad iter, Niphus. Gyb. Longolius cenchranum & ortygometram pro una aue accipit, (quod non probamus,) quæ scrica à Germanis uocetur, ein screcke. ea uerò ortygometrá ne potius an cynchramus sit, quoniam alterutram esse non dubito, iudicent diligentiores. Nam crecem non esse, ut Turnerus putabat, ex crecis historia confirmari potest. Vide plura in Ortygometra, mox post Coturnicem. Miliaria an eadem sit auis cum cenchramo consideret lector, Vuottonus. Pro cynchramo Albertus depraua-tam habet uocem fababoniz, & gallinã uibicis interpretatur, (Birckhũn) de qua plura scribemus

inter

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

inter gallinas syluestres. ¶ Est apud nos auis Brachuogel dicta, cruribus proceris, & rostro quoque, eodemq; inflexo modicè, altera maior, quam Latinè arquatam nominaui: altera minor, inter gallinulas aquaticas descripta, quarum alterutra an cynchramus esse, possit inquirendum.

DE AVIBVS QVARVM NOMINA INCIPIVNT A LITERA D.

DE DACNADE.

DACNADES sunt auium genus, quas Aegyptij inter potandum cum coronis deuincere soliti sunt, quæ uellicando morsicandoq; & canturiendo (cantitando, Gillius) assiduè, non patiuntur dormire potantes, Pompeius Festus. Δακνὶς, auis quædam, Hesych. & Varin. Δακὶα (per iôta in penultima, melius forte per epsilon) auiculæ syluestres, ὀρνιθάρια ἄγρια, Idem. Ῥοίσλας, δάκνας, Idem. an uerò hoc postremum etiam aues aliquas significat, incertum est mihi. Inuenio & ῥοιλιᾶς, δάκνας apud Hesychium.

DE DICAERIS INDICIS AVICVLIS.

PARVVLARVM quarundam auium Indicarum natio in excelsis rupibus nidificat, quarum magnitudo accedit ad ouum perdicum, sandaricino colore est: Indi sua lingua Dicærum solent nominare: Græci, sicut audio, Dicæum. Eius stercus si quis milij magnitudine sumpserit in potionem dissolutum, ad uesperam morietur, mors suaui somno similis est, & nullum omnino sensum doloris habet. Quamobrem summopere Indi id assequi student, ipsum enim malorum obliuionem existimant inducere. Quod quidem ex India muneri missum rex Persarum omnibus rebus antefert, & asseruat, insanabilium malorum remedium, si sumere sit necesse: neque apud Persas quisquam alius quàm rex id habet, Aelianus. Eædem fortè sunt aues, quæ ab Hesychio & Varino nominantur δρυκναί.

DE DIOMEDEIS AVIBVS.

IN Diomedea insula sita in Adriatico mari, templum Diomedis esse aiunt mirabile & sacrum, id undiq; circunsideri auibus insigni magnitudine, quarum magna & dura sint rostra. eas si Græci homines aduenerint, quiescere: si uero ex uicinis locis barbari aliqui, subuolare & è sublimi præcipites (καταφοροις) capita eorum ferire, & rostris ad mortẽ usq; uulnerare. Fabulantur autem Diomedis socios cum ipse ab Aenea regionum illarum rege dolo occisus esset, naufragio circa insulam facto, in has aues mutatos esse, Aristoteles in libro mirabilium narrationum. ¶ Diomedeas aues Iuba cataractas uocat, eis esse dentes oculosq; igneo colore, cætero candidis tradens. duos semper (super, Solinus) ijs duces, alterum ducere agmen, alterum cogere, (congreges enim uolitant,) Scrobes excauare rostro, inde crate consternere, (surculis in uersum superpositis imitari texta cratium, & sic contegere subtercauata,) & operire terra quæ antè fuerit egesta: in his fœtificare. Fores binas omnium scrobibus: orientem spectare quibus exeant in pascua, occasum quibus redeant, (ut lux & moranteis excitet, & receptui non denegetur, Solinus.) Aluum exoneraturas subuolare semper, & contrario flatu: (quo proluuies longius auferatur, Solinus.) Vno hæ in loco totius orbis uisuntur, in insula quam diximus nobilem Diomedis tumulo atq; delubro, contra Apuliæ oram, fulicarum similes, (forma illis penè quæ fulicis, Solinus, malim, ardeis.) Aduenas barbaros clangore infestant, Græcis tantum adulantur, miro discrimine, uelut generi Diomedis hoc tribuentes: ædemq; eius quotidie pleno gutture madentibus pennis perluunt atq; purificant: unde origo fabulæ Diomedis socios in earum effigies mutatos, Plinius. Diomedeæ insulæ duæ sunt (è regione Garganí, ut quidam scribunt. Vide Horatium lib. 1. Serm. Qui locus à forti Diomede conditus olim, &c.) quarum altera habitatur: in altera deserta Diomedem disparuisse quidam fabulantur, comitesq; in aues conuersos esse. Eas etiam hac ætate mansuescere, & humanam quodammodo uitam agere, & uiuendi ordine, & erga benignos mansuetudine: à malignis autem & sceleratis fuga & euitatione, Strabo lib. 7. Diomedem à Daunо interfectum lugentes socij in aues cygnis similes conuersi sunt: quæ barbaros refugiunt, accedunt uerò ad Græcos ita ut ex manibus eorum cibos auferant, & sinus eorum subeant. degunt autem illæ in insula cui à Diomede nomẽ, quæ sita est circa Adriaticum mare & Ionium sinum, Varinus in Diomede. Insula quædam nomine Diomedea, auibus Diomedeis abundat, hæ hominibus natione barbaris neq; quippiam nocent, neq; eos adeunt: Sin Græcus aduena eò diuerterit, diuino quodam munere ab his auibus aditur, alis explicatis, tanquam manibus, ad prensationem & complexum. Græcos se pertrectantes non refugientes, intrepide se palpari sustinent: in accumbentium sinus aduolant, uelut ad mensas hospitales inuitatæ. Vulgò socij Diomedis esse iactantur, qui unà cum eo contra Ilium arma tulerunt. prima eorum natura in auium speciem immutata, etiam nunc se esse Græcos & Græcorum studiosos perseuerare, Aelianus. Si uoluerum quæ sit dubiarum forma requiris, Vt non cygnorum, sic albis proxima cygnis: Magna pedis digitos pars occupat, oraq; cornu Indurata rigent, finẽq; in acumine ponunt, Ouid. lib. 14.

Digital Library (repository
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

Metam. ubi Diomedis sociorum in aues transformationem describit. Nunc etiam horribili usu portenta sequuntur, Et socij amissi petierunt æthera pennis, Fluminibusq; uagantur aues (heu dira meorum Supplicia) & scopulos lachrymosis uocibus implent, Diomedes undecimo Aeneidos. Vbi Seruius, Hoc loco nullus dubitat fabulæ huius ordinem à Vergilio esse conuersum, nam Diomedis socios constat in aues esse conuersos post ducis sui interitum, quem extinctum impatienter dolebant. Hinc eæ aues hodieq; Latinè Diomedeæ uocantur, quas Græci φωλὰς dicunt, cuius generis auem auspicio dixit Homerus Diomedi & Vlysi speculatoribus apparuisse: Τοῖσι δὲ δεξιὸν ἦκεν ὄρνιν φωλὰς ἐχεγχὲς ἐοῦσαν παλλὰς Ἀθηναίη. Habitabant autem in insula quæ est haud longè à Calabria in conspectu Tarentinæ ciuitatis. Quin etiam de his auibus dicitur, quòd Græcis nauibus lætæ occurrant Romam uenientibus, Latinas uehementer fugiant, memores originis suę, & quòd Diomedes ab Illyrijs interemptus est, Hæc ille. Has aues aiunt, si barbarus quispiam illuc accessisset, ocyus aduolantes, unguibusq; & rostro oculos & caput petentes, consauciasse & fœdè laceràsse, neque prius destitisse, quàm ibi illum crudeliter interemissent, fuisse enim illas (rostro) unco, & incuruis præterea armatas unguibus, Nic. Leonicenus in Varia hist. 1. 84. sed authorem nõ adfert, nec nos usquam legimus rostro & unguibus uncis has aues fuisse. nam & Ouidius rostra earum acuta esse scribit: & Albertus, Rostris acutis (inquit) cauant molliora rupium in quibus nidificent: & tecta desuper ex tegulis (furculis) & puluere componunt ad modum magni cyphi. Et rostri figura acuta, non adunca ardearum generi conuenit. Ardearum autem generis has aues esse & Seruius sentit, cuius uerba iam recitauimus: & Stephanus Grammaticus testatur. Diomedea (inquit) urbs Dauniorum est, in qua ardeæ cicures (φωλοὶ χειροήθεις) aduolitant (ad homines, Græcos quidem, non barbaros,) & sinum subeunt, in quas Diomedis socios mutatos aiunt. Cæterum cataractæ dictæ sunt ἀπὸ τοῦ καταράσσειν, ut supra ex Aristotele citauimus: quòd in hominum capita barbarorum præcipites ruant, eaq; rostris feriãt. Alias ab his catarrhactas, hoc est laros marinos albos & paruos, descripsimus supra, quæ & ipsæ è sublimi præcipites ruunt ad piscium prædam. & hæ forsitan fulicis conferri possunt, non Diomedeæ catarrhactæ, quæ cygnis ab Ouidio comparantur, & insigni magnitudine præditæ ab Aristotele dicũtur. Aut igitur errasse, duasq; diuersas aues nominis similitudine deceptum confudisse Plinium iudico: aut ex Græco aliquo scriptore fulicas pro ardeis reddidisse. nam & alibi cirrhos fulicis esse scribit, quod ardeis magis conuenire uidetur: ut & color albus. sunt enim albæ quædam ardeæ etiam maiores cæteris. sed & cataractæ lari, albi traduntur. Rostris ferire & uulnerare, caputq; & oculos hominum petere, ardeæ solent. Oculi quoq; ignei coloris ab ardearum genere alieni non sunt. tales enim uidisse memini. & ardeę pellæ, id est fuscę, oculos coitus tempore sanguine suffundi quidam tradunt. Cæterum dentes an in ulla aue reperiantur præter aquatilium, ut anserum anatum & mergorũ genere, nõ facile dixerim. nam uespertilio, quæ dentes habet, auis est non auis, ut in gripho legimus. Sunt qui morphno etiam, id est anatariæ aquilæ dentes tribuant. Taui est auis habens dentes in palato, Vetus Glossographus Auicennæ. ¶ Diomedeæ aues magnitudine sunt cygnorum, colore candido, duris & grandibus rostris, circa Apuliam in insula Diomedea inter scopulos littorum & saxa uolitantes, Isidorus. Obscurus quidam inter recentiores fulicam à Diomedea prorsus nõ distinguit. ¶ Diomedis aues hyeme incubant, forte propter uitanda tonitrua, quæ ouis noxia dicuntur, Albertus.

DE DRYOPE.

DRYOPS, δρύοψ, auis una est de choro auium apud Aristophanem, Scholiastes quæ sit nõ explicat. Hesychius auem à dryocolapte, id est pico martio, diuersam esse docet. ¶ Dryopes, Δρύοπες, populi fuerunt iniusti circa Parnassum, quos Hercules superatos bello in Peloponnesum transtulit, sic autem dicti sunt à Dryope Lycaonis & Diæ Lycaoniæ filio, Varinus. Horum meminit Vergilius 4. Aen. Cretesq;, Dryopesq; fremunt. Tamq; cadas domitus, quàm quisquis ad arma uocantem Iuuit inhumanum Thiodamanta Dryops, Ouidius in Ibin. Vide plura in Onomastico nostro.

DE AVIBVS QVARVM NOMINA INCIPIVNT AB E. LITERA.

DE EDOLIO.

EDOLIVS, ἐδώλιος, auis quædam, Hesychius & Varin. sic dicta forte ab aliqua corporis aut rostri figura. nam ἐδώλια dicuntur transtra nauium in quibus remiges sedent: & per metaphoram sedilia in domibus. Apud eosdem EIDALIS quoq; auis, εἰδαλὶς, memoratur, à pulchritudine forsan dicta. εἰδάλιμον enim formosum & speciosum interpretantur. Sed magis puto corruptas esse has uoces. nam apud Aristophanem in Auibus ubi textus habet, Καὶ ἐλαφρᾷ κοὐ φωλιῷ, carmine trimetro dactylico, Scholiastes pro φωλιῷ legit ἐδωλιῷ: & Callimachum pro edolio ait εἰδώλιον per ει diphthongum inter aues numerare.

DE

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

DE ELAPHIDE.

ELAPHIS, ἐλαφὶς, pennas in dorso omnes ceruinæ pelli colore símiles habet, (unde nomen apud Græcos. Latinè ceruinam aut ceruiam aut ceruariam dixeris.) Pascitur autem hæc in aquis, sicut iynges in terra. linguam nempe longissimam, lineæ aut funiculi instar in aquam procul extendit, & sensim ad fauces deceptumaliquem piscem, qui ad conspectam adnatauerit linguam, allicit. Ad huius imitationem nimirum piscatores olim, ad longam arundinem ex pilis equinis lineam suspenderunt, Oppianus in Ixeuticis 2. 12. Forte hæc auis pennas uarias & maculosas habuerit hinnulorum instar. nam & lupus ceruarius ab ijsdē maculis sic dictus uidetur, & in mustelorū piscium genere nebrias. Iam cum & aquatica auis sit, & linguam prælongam exerat, cogitandum est an eadem uel certe cognata sit Aristotelis glottis id est lingulaca auis, cui à linguę longitudine nomen: & corporis forma auibus aquaticis símilis. ¶ Ceruinæ aues Diodoro Siculo lib. 4. de fabulosis antiquorum gestis, non aliæ quàm struthiocameli sunt, magni cerui magnitudine, &c.

DE ELEA ET ELASA.

ELEAS & ELASAS auium nomina sunt Aristophani in fabula quæ Aues inscribitur: quænam uero aut quales sint à Scholiaste non explicatur. Nominatur autem in duobus uersibus proximis (dactylicis trimetris) utraq; auis à Comico, Καὶ ἐλειᾶς καὶ βάσκα, Καὶ ἐλασᾶς καὶ ῥωσθῶ. Eleâs forte ea auis est quæ ἐλείας à Callimacho nominatur, qui sic scribit: Ἔλεια (proparoxytonum) μικρὸν (ὄρνεον) φωνῇ ἀγαθόν, Scholiastes Aristophanis. hoc est, Elea auis est parua, uoce proba. Apparet autem Callimachum ab Aristotele mutuatum, qui historiæ anim. 9. 16. Helea, ἐλέα, (inquit) uitæ commoditate nota, δυσίστορ, si qua alia auis. consistit æstate in umbra & aura, hyeme in Sole & apricis. inspectat paludes ab arundinibus summis: paruo corpore est, sed uoce proba, (quæ ferè etiam de alcyone Plinius scribit, uide in Alcyone A.) Gaza ueliam interpretatur, aspiratione in u. consonantem uersa, ut pro hespero uesperum dicimus. sed sequentia quæ ad diuersam auem gnaphalum Aristoteli dictam pertinent, Gaza aut librarij, omissa gnaphali mentione, non rectè ad ueliam (heleam) omnia referunt. Erroris occasionem uideo, quoniam bis legitur φωνὴν ἔχει ἀγαθὴν, primum de helea, deinde de gnaphalo. ἐλείας, paroxytonum, auis quædam, Hesych. & Varinus. Ego ex diuersis istis modis quinq;, quibus huius auis nomen scribi reperio, (cum prima syllaba aliâs denso aliâs tenui spiritu scribatur, media aliâs per epsilon tantum, aliâs per ει. diphthongum: ultima per α. nudè finale, uel per ας. denicq; accentu uariet, nunc acuto primam nunc mediam occupante, nunc ultimam circunflexo) eum præ cæteris probo, qui apud Aristotelē habetur: nempe ἡ ἐλέα, ut uox sit generis fœminini (nam in ας. masculini generis foret) paroxytona, prima aspirata. innuit enim Aristoteles nomen ei factum à paludibus quas inspectat, eas Græci uocant ἕλη. Alexander Myndius apud Athenæum scribit ægithali (id est pari) genus alterum à quibusdam uocari ἐλαιὸν, ab alijs pirian (si rectè scribitur,) & quo tempore maturæ sunt ficus sycalida, id est ficedulam, cuius alterum genus melancoryphus appelletur. Sed hæc auicula ab Aristotelis helea & eleâ Aristophanis, planè diuersa mihi uidetur. Vide mox in Ficedula A.

ENTHYSCVS, auis quædam, ὁ ἄσφαλος, Hesychius & Varinus. ásphalos uerò quæ sit nō docent. Videtur autem eadem ascalapho. Vide in Bubone supra.

EPIMACHOS pulcherrimos, psittacos & struthiones grandes prouincia Abasiæ fert, Paulus Venetus 3. 45. Io. Rauisius ophiomachum auem esse scribit quæ serpentes impugnet.

DE ERYTHROPODE.

ERYTHROPVS, ὀρυθρόπους, genus est auis, Varinus. Memoratur in Choro Auiū apud Aristophanem. Scholiastes ait Callimachum quoq; eius meminisse, nec aliud addit. Apud Plinium libro 10. cap. 47. hæmatopodis auis (à sanguineo pedum colore dictæ) mentio fit. sed Hermolaus himantopodam legere mauult. Etiamsi (inquit) & auis genus sit Aristophani, quam dicat erythropodā. hæc autem sit an diuersa, nō statuo. Eberus & Peucerus hæmatópodem & erythrópodem pro una aue accipiunt, quam Germanicè interpretantur Rotfinck, id est fringillam rubram: cum rursus fringillam etiam simpliciter dictam sic interpretentur. Sed cum nullam huius auis descriptionem ueterem habeamus, & ex solo nomine coniectare oporteat quod ei à rubente pedum colore impositum est, rubent autem illi permultis diuersæ naturæ & magnitudinis auibus: rem pro incerta potius relinquere quàm diuinare hominis docti fuerit. Est inter aues aquaticas, quas gallinellas (seu gallinagines) aquaticas uocamus, quòd uictum circa aquas quærirent, cruribus omnes proceris, & rostris pleræq; oblongis, genus unum quod circa Argētoratum Rotbein, id est erythropus, ut uerbum uerbo reddam, appellatur: cuius figuram dabimus inter Gallinulas aquaticas. sed hoc cruribus tantum rubet: Rala uerò Anglorum, quam inter easdem Gallinulas duplicē describemus tum rostro tum cruribus.

ἔρμακον, ὄρνεον, Hesychius & Varinus.

ERYTHROTAON apud Plinium legitur, alij tetraonem, alij aliter legunt. ea auis inter gal-

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

linas montanas (alpinas) maxima nobis uidetur, quam uulgò gallum urum appellamus, etsi quidam gallum Indicum esse suspicentur. nos de utroq; inter Gallos & gallinas agemus.

EXTERNAE aues apud Plinium doctis uidentur eæ, quæ hodieq; in Italia starnæ uulgò nominantur, & apud Germanos alios q; simpliciter ueterum perdices (Feldhüner/Rebhüner) hactenus creditæ sunt.

DE AVIBVS QVARVM NOMINA A LITERA F. INCIPIVNT.

FATATOR (facator, Albertus) est auis in Oriente, quæ sobolis procreandæ naturaliter cupida, tempus ueris quo aues cæteræ conceptioni dant operam, anticipat. unde fit ut oua, quæ tum parit, (hyeme, mense Ianuario, post solstitium brumale, Albertus) frigore corrumpãtur. quare denuo, calidiore tempore subsequuto parit, & pullos excludit, (sed hoc Aristoteles de merula scribit,) cum cæteræ aues agrestes ferè omnes semel tantum anno pariant, Author libri de nat. r. FETIXetiam secundum Albertum, bis parit æstate, & sobolem numerosam habet, corpore parua, (parua plerunq; fœcundiora sunt,) & breuis uitæ.

DE FICEDVLA ET ATRICAPILLA.

FICEDVLAE aui nomen à ficu, ut & συκαλὶς apud Græcos, quod ea (ut Varro ait) pinguis fiat, uel quòd ficuum tempore capiatur. Italis hodie becquefigo (piccafyga circa lacum Verbanũ) id est συκοφάγος, dicitur, auicula luscinijs similima tum colore tum magnitudine ferè. Gallis similiter becquefigue. Germanis Graßmugg / uel Graßmusch, id est passer gramineus, ut Turnerus interpretatur. sed quærendum an à colore potius, quasi Graumusch, id est passer fuscus sic appelletur. nam cum quatuor ferè genera auium (ut pluribus in Curruca docui) grasmuschi nostris uocentur, genus fuscum inter cætera præcipuè uidetur ficedula esse. Ficedula auicula est Germanorum grasmuscho similis, Turnerus. Phœnicurus, cui nomẽ à rubente cauda, differt à ficedula quę cinereo tota & obscuro colore constat, Eberus & Peucerus.

¶ Ficedulæ & atricapillæ uicibus commutantur. fit enim ineunte autumno ficedula: ab autumno protinus atricapilla. nec inter eas discrimen aliquod nisi coloris & uocis est. Auem autẽ esse eandem constat: quia dum immutaretur, hoc genus utrunq; conspectum est, nondum absolute mutatum: nec alterutrum adhuc proprium ullum habẽs appellationis, Aristoteles & Zoroastres in Geoponicis 15. 1. Alia ratio ficedulis, quàm luscinijs. nam formam (uocem Aristot.) simul colorem q; mutant. hoc nomen non nisi autumno habent, postea melancoryphi uocantur, Plinius. ¶ Melancoryphi, genus auium, quæ Latinè uocantur atricapillæ, eò quòd summa earum capita nigra sint, Festus. Plinius etiam Græcum melancoryphi nomen retinuit. Atricapilla uulgò Italis capifuscula dicitur, Niphus. Et alibi, Atricapillam (inquit) aliqui duplicem esse uolunt, alteram paruam, quæ non mutatur in ficedulam: nam & hæc tempore ficedulæ uisa est, alteram paululum maiorem, quæ conuertitur in ficedulam, & hæc nunquam uidetur apparente ficedula. Atricapilla circa Ferrariam Italiæ capo nero nominatur, quanquam & parum maiorem alibi capo negro uocari audio. Gallicè piuoine. hæc maximè (inquit Petrus Bellonius) in Creta abundat per fruteta uolitans. & quoniam huius auiculæ caput caudaq; & pars corporis nigricant, à multis uulgò asprocolos (id est albicilla, leucopygos) per antiphrasin nominatur, (melampygus potius dicẽda.) nam alia quædam auis, propriè leucopygos (Bellonius Gallicè tantum scribit cul blanc) appellatur, quæ ueterum Græcorum œnanthe est. alij in Creta magis propriè atricapillam melanocephalum, eadem qua Latina uox est significatione, nominant. est autem eadem quæ ficedula, Gallis papasigho uel becasigo dicta, Hæc ille. Atricapilla Germanis, ut creditur, est ein Graßmuckle, Turnerus. Hanc in Anglia (inquit idem) nunquam uidi, neq; aliâs quàm semel Ferrariæ in Italia. &c. uide supra in Curuca A. Nostri appellant Schwartzkopff / die Graßmuck mit dem schwartzen kopff. caput enim ut audio, prima ætate eis rubet, deinde nigrescit, maribus duntaxat: fœminis uerò semper rubet. Eberus & Peucerus Germanicè (Saxonicè) interpretantur Münchlein / id est, paruum monachum, ni mirum à macula illa capitis rotunda. curucæ (inquiũt) simillima est, cinerea, uertice nigerrimo quasi auriuittis habet. auriuittem uocant auem quam nostri Güger / alij Gümpel / Goldfinck. ¶ Fecetola (Ficedula) auis quædam parua boni saporis, quam nominat Dioscorides (in capite de hirundinibus. Serapionis interpres eum locum transferens pro sycalide habet sophlidas, & apud Syluaticum sofadas, id est facetola: Auicenna omisit,) Syluaticus. Alchaugi, id est ficedula auis, Idem. Ficedulam Græci sycalida uocant, ac ampelida uel ampeliona quoq;, ut tradit Pollux, Hermolaus & Cælius. Ampelis & ampelion sit ne eadem quæ ficedula, nondum constat, Vuottonus. Nos plura de ampelide priuatim scripsimus in Elemento A.

¶ Beccefigas Itali quidam etiam alias quasdam aues nominant præter hanc de qua agimus luscinia seu curucæ similem, cui præcipuè hoc nomen debetur: nempe galbulam, quam aliter galbedro & reigalbulo uocitant, Græci hodie uulgo συκοφάγον, de qua suo loco dicemus: & galbulæ non multum magnitudine coloreq; dissimilem auem picorum generis Plinio, nidum à ramis arborum suspendentem, quem oriolum barbari quidam nuncupant.

¶ Alter

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

¶ Alter ex ægithalis (id est paris auibus) à nonnullis ἔλακὸς uocatur, ab alijs πεῖας (πυεὰς legit Vuottonus, qui locum hunc Athenæi mendosum suspicatur. uide num ἀπιζίας legi possit. est enim spizites ægithali species Aristoteli à magnitudine fringillæ dicta, ut accipiter spizias eidē qui fringillas uenatur,) & sycalis eo tempore quo ficus maturæ sunt: cuius alterum genus melācoryphum dicitur, Athenæus. Videtur autem pari & ficedulæ genus confundere, ea (ut conjicio) erroris occasione, quoniam ut ficedulæ species atricapilla est, sic & pari genus paruum atro uertice insigne conspicitur. unde ei & nomen apud nos Kolmeiß: & apud Italos quosdā parus maior ab eodem capitis colore capo negro uocatur.

¶ Falluntur qui Albertum Magnum secuti, gallinaginem, id est beccassam Gallorum, ficedulam uocant: ut illi etiam (Gyb. Longolius) qui auem rubente pectore Güger à nostris dictam, quoniam capite atro sit atricapillam faciunt. Eberus & Peucerus ficedulam interpretantur auem phœnicuro adeò simílem, ut nisi cauda differrent, quæ illi rubea, huic cinerea est, uix possent dignosci, Germanicè Schnäpfli, Wüstling. prioris nominis causa est, quòd auidissimè hiantibus faucibus muscas & culices captet. Ego uerò hanc potius erithacum quàm ficedulam existimārim.

B.

Ficedula auis paruula est, Platinæ, Grapaldo & alijs. uide in A. Celsus lib. 2. cap. 18. Ex his (inquit) quæ uolatu fidunt, firmiores sunt (in alimenti ratione) quæ grandiores aues quàm quæ minutę sunt, ut ficedula & turdus. ¶ Propriū atricapillæ & luscinię præter cæteras aues, ut linguæ summæ acumine careant, Aristot. Eodem caret etiam rubro pectore auis quam dixi à nostris Güger appellari. Reliqua dicta sunt supra in A.

C.

Ficedulam & atricapillam uermiculis nutriri Aristoteles prodidit. qui uictus etiam nostris atricapillis uulgò dictis & currucis conuenit, sed autumni tempore ficubus etiam pingueścit ficedula, & tum potissimū capi solet, ut Athenæus & Eustathius referūt. Ficuum esu pinguis fit, Varro de lingua Lat. Uuis quoq; uescitur teste Val. Martiali, hoc distícho: Quū me ficus alat, quum pascar dulcibus uuis, Cur potius nomen non dedit uua mihi? hinc & ampelidem eandem à uineis nominatam Cælius conjcit. ¶ Atricapilla in arboribus nidificat, Aristot. in cauis arborum sicut apud nos parix, Niphus. Atricapillam etiam plurima ædere aliqui referunt, sed post Africam struthionem. Iam uel decem & septem oua atricapillæ reperta sunt. Sed plura etiam quàm uiginti parit, & numero impari semper, ut narrant, Aristoteles & Plinius. Melancoryphus pullos tam diligenter alit, ut statim in nidis pinguissimi sint, cum è nido auolant matrem turmatim sequuntur, nec deseruntur ab ea donec sibi alendis sufficiant, Albert. ¶ Amerinæ flore atricapilla perit, Aelian.

E.

Ficedulæ capiuntur tempore ficuum, Athenæus & Eustathius. Κατίδας Græci quidam ficedulas nominant, & retia quibus capiuntur κατίδια, Hesych. & Varinus.

F.

Ficedulæ pinguissimæ fiunt, & in Italia (ut audio) in magno pretio habentur. Apicius turdos & ficedulas bis uel ter simul nominat, tanquam aues ex æquo delicatas. Negant ullam auem præter ficedulam, totam comesse oportere, Gellius libro 19. Ficedularum, carduelium, reliquarumq; auium minutarum caro, si pingues sunt, modò non nidificent, boni alimenti est, Platina. Ficedula optima est autumno, propter alimentum eis tunc abundans, Galenus in Hippocrat. de uictu acut. ex auibus quæ uolatu fidunt, firmioris sunt nutrimenti quæ grandiores, quàm quæ minutæ, ut ficedula & turdus, Celsus lib. 2. ¶ Cærea, (id est pinguis) quæ patulo lucet ficedula lumbo Cum tibi forte datur, si sapis, adde piper, Martialis. Si sapit, & calida arescit ficedula. quæris Cur piper? ut melius si bibis, inde coquas? Baptista Fiera. Hirundines uti ficedulæ in cibo (similiter scilicet paratæ, non quòd ficedulæ etiam oculos iuuent) aciei uisus medicamentum præbent, Dioscorides. Ficedulas implumes ac nullibi comminutas aut exenteratas, in folio uitis cum modico salis, fœniculi ac laridi inuolues: inuolutaq; cinere calido & carbonibus integes. Ante dimidiū horæ coquentur. assas si uoles, quaternas simul deuincies circa ueru capite & pedibus: ne si transfixæ fuerint, nil habeas quod comedas. Sunt qui in extrema coctura laridum his instillent, Platina. Apicius libro 6. cap. 5. describit ius pro coquendis & condiendis auibus diuersis, turdis, ficedulis, &c. Vide infra in Pauone F. de ficedulæ coctura. Athenæus lib. 4. in opiparo quodam conuiuio porcum assum appositum scribit turdis & ficedulis fartum: qualis etiam Apicij porcus hortulanus est.

H.

a. Ficedula antepenultima longa Martiali, Cærea quæ patulo lucet ficedula lumbo. Iuuenalis licentius corripuit Sat. 14. Mergere ficedulas didicit nebulone parente. Συναλλίδας Epicharmus dixit lambda duplicato propter uersum: communiter melius scribitur simplici, Athenæus. Colidis, id est ficedula auis, Syluaticus: uoce corrupta (ut apparet) à Græca sycalide. Κατίδες ficedulæ sunt, & κατίδια retia quibus capiuntur, Hesychius & Varinus.

¶ Epitheta. Ἀγλαὰς συναλλίδας, Epicharmus. est autem ἀγλαὸν splendidū, cum aliâs, tum pingedine lucens: unde Martialis, Cærea quæ patulo lucet ficedula lumbo. ¶ Μελαγκόρυφοι, οἱ ἀκρωκερυμμένοι. ἄμεινον δὲ νοεῖν οἱ ἄνθρωποι, Μελαγκορύφους, μοιχὰς, οὓς γυναικὸς ἀνθρώπους, Hesych. & Varinus. uidetur autem

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

poeta aliquis melancoryphos, id est atricipites appellasse homines libidini & scortationibus deditos, quòd noctibus fortasis laruati, uel capita obuelati, aut facie alieno colore picti, ne facile possent agnosci, uagarentur. ¶ Turdetani & Ficedulenses nominantur in Captiuis Plauti.

¶ c. Prouerbium illud Græcis usurpatum, Σῦκα φίλ' ὀρνίθεσι, φυτὰ δ' οὐ ἐθέλουσι, id est, Gratæ auibus ficus sunt, sed plantare recusant, à ficedulis auiculis præcipuè ductum uidetur. quanquam & aliæ quædam aues, (ut dixi in A.) ficubus uescuntur. Eiusdem sensus est hoc apud Germanos iactitatum, Felis amat pisces, sed aquas intrare recusat: Die katz hat die fisch lieb / sy wil aber nit inns wasser.

¶ f. Et eodem iure natantes Mergere ficedulas didicit nebulone parente, Iuuenalis Sat. 14. Κρήπις, placenta ex farina & melle, in qua positæ erant aues ampelides aut ficedulæ assæ: quibus comesis placentam quoq; (crustam) iuri intritam edebant, Pollux. Quo die Lentulus flamen Martialis inauguratus est, ficedulæ, turdi, &c. ante cœnam appositæ sunt, Macrobius. Tiberius Cæsar Asellio Sabino H. S. ducenta donauit pro dialogo, in quo boleti & ficedulæ, & ostreæ & turdi certamen induxerat, Suetonius. ¶ Augusto aues omnes ficedulæ sunt, (quia tum temporis pleræq; pingueſcũt uuis & ficubus,) apud Italos prouerbiali sensu dicit, & ad uarias sententias accõmodat.

¶ h. Emblema Alciati, sub lemmate paruam culinam duobus ganeonibus non sufficere.

In tenui spes nulla lucri est: unoq; residunt Arbusto geminæ non bene ficedulæ.

DE FRINGILLA SIVE SPIZA, ET PHRYGILO.

FRINGILLA auis dicta est quòd frigore cantet & uigeat, Festus. Sunt qui frigillam scribant ex recentioribus, n. litera omissa, sed melius uidetur cum n. scribi, nam Itali hodieq; in uulgari lingua sic scribunt. Quoniam uerò de fringilla apud ueteres Latinos aliud nihil legimus: & pauca admodum de spiza Græcorum, quam Gaza ex Aristotele fringillam interpretatur, (& dubium mihi est an fringilla nostra eadem quæ spiza Aristotelis sit, ut amplius dicam mox in mentione de fringillis diuersis) placuit ea seorsim conscribere, & subiungere quæ de fringilla hodie plerisque omnibus dicta, obseruauimus. Auienus ex Arato spinum, σπίνον, fringillam reddit inter signa tempestatis, hoc uersu: Si matutino fringilla resultat ab ore. ubi Aratus habet, Καὶ σπίνος ἠῶϊα σπίζων. Acanthis ueterum Græcorum, auis est quæ Gallis serin dicitur (Germanis Zinßle) & recentioribus Græcis uulgò spinidia, Petrus Bellonius. Vide plura de spinis (uel spinijs, spinthijs, spinidijs Græcorũ,) supra in Acanthide H. Fieri quidem potest ut una auis tum spinos tum spiza dicatur Græcis, per onomatopœiam scilicet à uerbo σπίζω: præsertim Arato etiam scribente, Καὶ σπίνος ἠῶϊα σπίζων. quanquam uerbum σπίζειν etiam extendere significat, unde σπιθαμὴ dicta extẽsio digitorum, & aspis scutum rotundum, non extensum in longitudinem apud Eustathium. Σπίζαι dicuntur quælibet aues, Hesychius: nimirum minores duntaxat: ut passeres apud Latinos. Σπίζα sanè Aristoteli speciẽ certam significat, pro qua Gaza fringillam reddit. Hæc (inquit Aristot.) uermiculos petit: æstate tepidis, hyeme frigidis locis degit, contra quàm turtur. magnitudine est fringilla æqualis aui floro: orospizæ, id est fringillæ montanæ non admodum dissimilis, magnitudine quoq;, qua & spiziten ægithali, id est pari speciem refert. ¶ Spiza auicula est passeri similis, Hesychius & Varinus. ¶ Σπιζίτης, ξάνθος ἀιγιθαλῶ (lego ἀιγιθαλῶ. Varinus etiam corruptius habet ἀιγιαλίτ) ὀρνέα, Hesychius, id est, Spizites (Gaza fringillaginem uertit,) ægithali auis species est. De accipitre spizia, id est fringillario, dictum est inter Accipitres.

¶ Est & phrygilus seu phregilus auis, cuius in Auibus Aristophanes meminit. Si quis (inquit Chorus auium) fugitiuus & stigmatias è uobis est, attagâs apud nos uocabitur: sin Phryx barbarus non minus Spintharo, phregilus (φρεγίλῳ, malim φρυγίλος ut infra etiam. & sic magis fiet allusio ad Phrygem. & Suidas quoq; hoc loco φρυγίλος legit. Varinus in Sabazio phrygilos oxytonum legit, cum Scholiastes Aristophanis è quo transcripsit paroxytonum habeat) auis apud nos erit, de genere Philemonis. nam Philemõ etiam (inquit Suidas) tanquam Phryx & peregrinus notabatur. Καὶ φρυγίλῳ σαβαζίῳ, Idem poeta paulò pòst. ubi Scholiastes iterum monet phrygilum auem esse, & Sabazium, id est Bacchum iocosè ita cognominari, quoniam Phrygum deus esset. Frigellus auis nominatur in uersibus Salernitanis inter eas quæ in cibo laudantur. Arnoldus Villauonanus auem interpretatur quæ uuis uescatur, & inebrietur etiam, uelocis uolatus, sturno similis, sed melioris nutrimenti, circa uineas frequens, initio Nouembris præferenda.

QVAE DE FRINGILLA RECENTIOres scripserunt.

A.

FRINGILLA Italicè franguello dicitur, uel frãgueglio. Fringilla Græcis ueteribus spiza dicta, hodie in Græcia fringilaro uocatur, Italis fringuello, (frenguelo) Gallis pinson, Petrus Bellonius. Audio autem pinson Gallicè dici hanc auem à pungendo, quòd rostro pungens etiam uulneret interdum, aliqui guinson appellant, Sabaudi quinson. nec sci-

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

scio an eadē sit, quæ (nisi fallor) alicubi frinson dicitur. quidam beree interpretatur. Eberus & Peucerus Germanicè Finck, Rotfinck: nostri plerunque Büchfinck uocitāt. Tertium carduelis genus Vinche uulgò dicitur, Albertus. Anglicè schaffinche, (uel finch, ut alij,) a sheld appel, a spink, Turnerus. Eliota interpretatur ruddocke, robin, redbrest, quę nomina Turnerus rubeculæ siue erithaco tribuit. Illyrijs pinkawa uel pienkawa. Polonis slowick.

B.

Vinchæ aui pectus omnino rubet instar flammæ, Albertus. colore obscuro & nigricante rubet, Eberus & Peucerus. Fringilla passerem magnitudine æquat: uarijs coloribus, albo nempe, uiridi & ruffo distincta est, maris pectus rubescit, fœminæ pallescit, (pallidius & dilutius est,) Turnerus. Fringilla toto corpore candida aliquando uisa est.

C.

Fringillas puto apud Latinos nomen accepisse, quòd in frigore plures conuolantes cernantur quàm æstate, Turnerus Anglus. In Heluetia nostra per hyemem recedunt, fœminæ præsertim. mares enim aliquando complures simul apparēt sine ulla fœmina. Gregatim uolant ut & reliqua carduelium genera, Albertus. ¶ De cibo earum dicam mox in mentione uinconū diuersorum. ¶ Nidulantur in summis fruticum ramis, aut arborum infimis, nidumq; intus ex lana, foris q; ex musco faciunt, Turnerus. Vtuntur ad nidum suum etiam aranearum filis. ¶ De cantu earum uide mox in E. ¶ Cum uisum caueis inclusæ amiserint, aucupes eis nescio quomodo herba beta mederi audio.

D. & E.

Fringillas non facile capi audio. quomodo capiantur leges supra in Carduele E. ex Alberto. ¶ Fringillæ (ut Rob. Stephanus Gallicè scripsit) hunc ferè in modum capiuntur. In loco plano, ubi fringillæ præteruolare solent, tres arbores resectæ eriguntur, parum inter se distantes (en trepied,) hæ frondibus infrà cinguntur instar attegiæ. per medium funis extenditur perticæ alligatus, ab altera parte sustinetur furca, & è longinquo tenetur ab aliquo homine. Funi duę aut tres fringillæ annexæ sunt. Virgulæ etiam uisco illitæ per arbores disponuntur, & non procul inde duabus uel tribus caueis inclusæ fringillæ collocantur, quæ præteruolantes uoce alliciant. Illectæ illæ dum curiosius fringillas à fune pendentes uel caueis inclusas inspiciunt, uisco capiuntur. ¶ Cantat mas primo uêre, Turnerus. Carduelis aues omnes canoræ sunt, sed præcipuè quæ per excellentiā sic uocantur, deinde spini, tertio fringillæ, postremo linariæ. Omnes caueolis inclusæ cornu suspensum rostro trahunt ut bibant, sed à potu temere delabi sinunt, Albertus. Aucupes aliqui fringillas æstate tota loco obscuro includunt, aluntq; sub hyemem uerò uel autumno, extrahunt canoras, canere autem incipiunt cum lucem reuisunt (alioqui id temporis mutæ sunt) utunturq; ità ad retia pro reliquis auibus illiciendis.

DE FRINGILLIS SEV VINCONIBVS DIVERSIS.

AVCVPES nostri fringillam Italicam quandam nominant, nescio quid à cōmuni nostra differentem. Vt carduelis nomen Albertus commune facit tribus aut quatuor auicularum generibus, quæ omnes canoræ sunt, & carduorum alijsq; seminibus uescuntur: ita & Germanicam uocem uinco (nostri Finck proferunt) de ijsdem ferè omnibus usurpat. nam carduelem, quæ hoc nomen per excellentiam sibi uendicat, uinconem carduorum appellat, Distelvinche, ut uulgò etiā hodie Germani, & ziselam nostram, id est spinum, qui minimus carduelium est, aliâs in uinconum genere numerat, (Genera, inquit, uinconū apud nos sunt, aues ceycos [lego Zeyßle] dictæ apud nos: & uinco cardui, &c.) aliâs simpliciter uinconem nominat, Germanicè sichendulam (nisi corrupta uox est à librarijs) per onomatopœiam. Rubeum uerò uinconem à colore pectoris (Rotfinck) eum uocat, quem nos uinconem simpliciter, aut uinconem fagorum. Omnia hæc genera, inquit, edunt semina spinarum albarum, & rosarum & herbarum: & maximè semen papaueris & lappæ & huiusmodi. Iam cum Aristoteles acanthophagas, id est carduorū seminibus uictitantes aues, neq; uermem neque animal ullum attingere scribat, spizan uerò inter uermiuoras numeret, dubitari potest, an fringilla nostra Aristotelis spiza sit. quamobrem quæ Græci de spiza prodiderunt, separatim supra conscribere uolui. Auem cui caput atrum, pectus omnium maximè rubrū, lingua sine acumine, Gesner à nostris dictam, aliqui Germanicè Goldfinck & Lobfinck nominant, alij Blütfinck: infe-

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

riores Germani quidam **Goutuinck**. Galli quidam chloridis auiculæ genus, quam nos supra citrinellam, quinson uerdier nominant, ut audio, id est fringillam uiridem.

DE FRINGILLA MONTANA.

MONTIFRINGILLA, ὀρεοσπίζης, nomen accepit à montibus in quibus degit, fringillę similis & magnitudine proxima, sed collum habet cœruleum. in montib us degit, uescituŕq; uermiculis, Aristot. Fringillæ, id est ueterũ Græcorum spizæ, à recentioribus Græcis fringillari uocantur: & similiter orospizæ, id est fringillæ montanæ, quæ Gallis uulgò dicũtur montans uel pinsons d'Ardaine, Petrus Bellonius. Montifringilla (inquit Turnerus) Anglis appellatur a bramling: Germanicè ein Rowert (uel Schneefinck/ Winterfinck, id est fringilla hyberna aut niualis, Eberus & Peucerus.) hæc auis fringillæ magnitudine & corporis figura similis est: sed mas in collo plumas habet cœruleas, quas non æquè promptè in fœmina deprehendas. Rostrum luteum est, & alæ uariis coloribus, albo, nigro & luteo distinguũtur, ut auriuittis (sic uocat carduelem uulgò dictam.) Vox illi insuauis & stridula. Nostri eandem aut proximam auem uocant **Waldfinck**/id est fringillam montanam: & **Thañfinck**/ id est fringillam abietum, cuius figura est quam damus. alæ ei duabus transuersis lineis ex ruffo flauescentibus distinguuntur, media linea nigra interiecta: sunt & lineæ duæ angustiores albæ, sub luteis statim. Magnitudine fringillam excedit: color in capite, dorso & cauda nigrior quàm fringillæ. supina pars albicat. pectus cum gutture nonnihil ruboris habet, &c. ¶ Itali quidam etiam coccothraustem nostrum franguel montagno, id est fringillam montanam uocitant: uel, ut alij proferunt, frenguelo montanino: ut ex eisdem nonnulli auem cui caput atrum, pectus omnium maximè rubrum, linguæ acumen nullum.

DE FVLICA VETERVM.

A.

FVLICA, quæ & fulix dicitur, marina uel stagnensis auis est, ut grammatici quidam scribunt, paulò supra magnitudinem columbæ: dicta à furuo, id est nigro. Chasida Hebraicam uocem aliqui fulicam interpretantur. uide in Ciconia. Cephum Theodorus Gaza Latinè fulicam reddidit. sed quoniam an rectè id ab eo factum sit, non satis mihi constat, & quæ hodie fulica à plerisq; populis, qui Latinæ linguæ uestigia retinuerunt appellatur, nihil cum laris aut cephis commune habere uidetur, priuatim de singulis quæ apud authores obseruata mihi sunt, tradere uolui. Larius lacus est Galliæ cisalpinę uicinus alpibus, à fulicarum quæ ibi sunt multitudine appellatus. Græci enim láron fulicam uocant, Perottus. Schachaph Hebraicam uocem Deute. 14. Septuaginta láron interpretantur, Hieronymus fulicam. Vide in Bubone A. Ego larum & cephum aues congeneres esse puto, & cephum lari speciem esse. uide supra in Ceppho A. Phalaris auis, ut scribit Kiranidæ interpres, quæ dicitur alba frons. nam tota nigra est, & frontem solum albam habet. inuenitur autem in fluminibus & stagnis. Aggregator folegam interpretatur, id est fulicã. Sed plura de phalaride scripsi supra inter Mergorum genera post anates. Vergilius fulicas appellat aues, quas Aratus ęthyias, Ioach. Perionius. sed nos æthyias omnino mergos esse suo loco docuimus. Gaza in libro Aristotelis de communi animalium gressu pro Gręco φωλεὸν uertit, fulicæ uel potius ardeolæ, quasi dubitans utro modo rectius uerteret. Ἐρωδιὸν fulicam transfert Augustinus: & Lycophronis interpres larum esse scribit: Ambrosius etiam sturnum, quem tamen Græci non erodion, sed psàra dicunt, Cælius. Nos erodiòn ardeam esse sine dubitatione asserimus. Diomedeas aues fulicarum similes esse Plinius tradit, & secutus illum Solinus. ego fulicas illos pro erodijs ex Græco aliquo scriptore uertisse suspicor, ut supra in Diomedeis dixi. Sunt etiã qui phenen, id est ossifragam pro fulica accipiant imperitissimè, (uide suprà in Ossifraga,) quos etiam Albertus reprehendit. Denicp interpres Galeni Euporiston 3. 282. pro nessa, hoc est anate, fulicam uertit.

B.

Fulicæ sunt aues aquaticæ, anatibus paulò minores, sed corporis forma cõsimiles, Seruius. Sic & Albertus, Fulica est qui mergus niger uocatur, anate minor. Auis est nigra, aquatica, uulgò nota,

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

nota, paulò supra magnitudinẽ columbæ, Perottus. Fulicæ leues & paruæ, ut Textor citat, à poetis quibusdam cognominantur. A furuo, id est nigro, dicitur fulica, Perottus. Cana fulix, Vergilius. ¶ Fulicarum generi natura (in capite) cirros dedit, Plinius. sed hoc forte de ardeis potius intelligendum est, uidetur enim Plinius (ut in A. ostendi) pro erodijs Græcorũ quandoq; fulicas transtulisse. Plinius ubi ex autoritate Iubæ Diomedeas aues fulicis similes albas esse tradit, uidetur fulicas omnes albas facere. nam non de eo quod rarius, sed frequentius accidit, in genere loquuntur classici scriptores, Turnerus.

C.

Palustres fulicæ, Ouidius 8. Metam. Vergilius marinas fulicas dixit ad discretionem fluuialium, Seruius. Nidulantur & lari & fulicæ in eisdem locis, in excelsis nempe petris & marinis rupibus, Turnerus.

E.

Fulicæ matutino clangore tempestatis signa sunt, Plinius. Cana fulix itidem fugiens è gurgite Ponti Nunciat horribiles clamans instare procellas, Cicero 1. de diuinat. Marinæ In ficco ludunt fulicæ, Vergilius 2. Georg. inter signa tempestatis. Follatæ siue follegæ & anates tam syluestres quàm domesticæ, quatientes alas, aquam significant: submergentes uerò se & alas quatientes, uentum præ se ferunt, Obscurus.

G.

Ad araneorum morsus: Renes leporis & fulicæ eius bestiæ, qui ab araneis laborat si crudos deglutiat, sanabitur: morsis etiam cocti dentur, Sextus. Aiunt quidam cor crudæ æthyiæ (fulicæ uerùt Crassus) ad comitialem prodesse, Aretæus.

¶ H. a. Epitheta. Leues, Marinæ, Palustres, Paruæ, Vagæ, apud Textor. Cana fulix, Verg.

DE FVLICA RECENTIORVM.

A.

VLICA quæ hodie apud Italos, Gallos & alios quosdam hoc nomen habet, etsi à nõnullis corruptum, siue eadem est quæ ueterum fulica, ut ego existimo: siue diuersa, ut quidam suspicantur, separatim hîc nobis describetur. A Græcis hodie λῆφα per metathesin dicitur. Italis folega, unde etiam indocti quidam, Aggregator & alij, in Latinis libris folega,

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

follega & follata scribunt: Arnoldus Villanouanus fulsa uel fulca. Sed audio duas esse aues apud Italos folegæ nomine, minorem de qua hîc agimus: & maiorẽ, quæ in arboribus nidificet ac pisces tantos ferè deuoret quanta ipsa est: quam ego phalacrocoracem uel coruum aquaticum Aristotelis esse coniicio. ¶ Galli nominant foulque, (Monspessuli hoc nomine marinas tantum quasdam aues uocari audio diuersas à nostris) alij foucque aut foulcre: Parisijs etiam diabolũ à colore nigro, alibi pulle d'eau, id est pullum aquaticum, ut Itali etiam circa Verbanum lacum polun uel pullon, & rursus Galli quidam gelinette, quod nomen alij attagenæ nostræ tribuũt, ut hæc melius cum additione dicatur gelinette d'eau. Bellonius Gallus fulicam Italis dictam, gallinã aquaticam esse ait, totam nigram. alij iodelle uel ioudarde. Neocomi belleque. ¶ Heluetij ein Böllhinen, uel Belchinen. circa lacum Acronium ein Belch: quæ nomina facta uidentur, uel ab Italicis folega, pullon; uel Gallicis, pulle d'eau, belleque. alij Flotn, circa Francfordiam ad Mœnum: alij à macula alba frontis quæ rasum sacerdotis uerticem refert, Pfaff: Sueui Bleß, Blessing. Georg. Agricola interpretatur Wasserhün, id est gallinam aquaticam, quod corporis magnitudine ad gallinam accedat, unde & Rothennle alicubi appellatur, id est gallina harundinum. Alberto Magno pullus aquæ. In capitibus quarundam auium (inquit) est substantia dura, media inter carnem & cartilaginem, ut in capite galli & gallinæ. in capite etiam pulli aquatici auis nigræ, tale quiddam est album, quod non erigitur, sed super uerticem capitis eius iacet instar galeæ albæ. Et alibi, Anas maior est pullo aquatico. Sunt qui fulicam Germanicè reddant Hagelganß, id est anserẽ grandinis, nescio qua ratione. alij Taucher, id est mergum, nimis communi uocabulo. alij Schwartztaucher, id est mergum nigrum. Fulica est qui mergus niger uocatur, anate minor, Albertus lib. 23. in Aquila. Et rursus in Fulica, Est (inquit) de genere mergorum, in mari & circa stagna degẽs, nec uagatur per diuersa uolitans, sed in loco generationis suæ manet. cadaueribus uescitur, & tempestate gaudere uidetur. Tunc enim in profundum maris natat & ludit, nidificat in petris quas aqua circunfluit: ubi & ciborum thesauros recondit, unde etiam extraneis auibus liberaliter impartitur, Albertus & partim Physiologus. Fulica stagnis gaudet, esca & pace contenta, nec locum, in quo hæc suppetant, deserit, Physiologus. Ego Albertum mergi nigri & fulicæ nomine non fulicam nostram de qua scribimus, sed larum nigrum accipere arbitror, de quo suo loco agetur. Rursus fulicam nostram Rostochij uocãt Zapp. Hollandi ein Meercoot. lacum illi sua lingua meer, id est mare appellant. Sed dubito an hæc sit fulica maior potius, uel phalacrocorax. nam à Frisijs genus fulicæ maius & marinum, audio nominari Marcol. has ferunt coruorum instar exosas esse, quòd cadaueribus pascantur. inter arundines parere. nidum ab accolis perforari, oua eximi uno tantum relicto in absentia matris. illam reuersam oua per foramen decidisse suspicari, & alia parere: ijsq; rursus ademptis alia, donec effœta tandem exhauriatur, emoriaturq;, nisi maturè oua quæ pepererit in nido ei relinquantur. Alij oua eius nido eximi aiunt uno tantum relicto, secus enim non redire eam. De aue simili nostræ fulicæ, quæ Anglis dicitur a coote, mox priuatim mẽtio fiet. Eliota Anglus phalacrocoracem interpretatur a water crowe, (id est cornicem aquaticã,) uel a coote per coniecturam. Sunt qui fulicam interpretẽtur Germanorum kyuuittam (Gyfütz, uanellum) quæ cum nec marina sit nec aquatica, fulica esse nequit. Non desunt qui fulicam, gallinam illam nigram aquaticam, alba in fronte macula esse uolunt. sed isti Vergilij & Aristotelis autoritate facile erroris conuincuntur: quorum ille auem facit marinam, hic lib. 8. hist. anim. apud mare uiuere testatur. Quare quum pa-
lustris illa gallina neq; auis sit marina, neq; apud mare uictum petat, sed in stagnis, paludibus & recentibus aquis perpetuo degat, nec Vergilij fulica, nec Aristotelis cépphos esse poterit, Turnerus. Atqui an Gaza pro ceppho rectè fulicam uerterit, non constat. & fulicam duplicem esse nihil fortasis prohibet, aliam marinam, aliam dulcium aquarum, ut & larus apud Græcos. Certum est eam quæ fulica hodie ab Italis dicitur, in aquis dulcibus agere. Fulica (inquit Niphus Italus) est auis stagnensis uel lacustris, paulò supra magnitudinẽ columbæ, à furuo, id est nigro colore. Seruius quoque fulicas aliquas fluuiales esse testatur. & Vergilium æthyias ex Arato fulicas transtulisse obseruatum est. ¶ Fulica nostra Illyrijs, ut audio, lyska dicitur: etsi quidam phalacrocoracem interpretentur, uel coruum aquaticum. Polonis kacza uel dzika. ¶ Obscuri quidam authores fulicas cum Diomedeis auibus confundunt.

B.

Fulica nostra, quam dum hæc consignarem manibus tractaui, magnitudine est gallinæ, colore nigro per totum corpus, in collo quidẽ & capite atro, id est nigerrimo. rostrum ex albo subrubescit: synciput glabrum est, figura ouali, alba pellicula intectum, caluitij specie. Ventris plumæ molles & confertæ sunt, colore cinereo. alarum superior ambitus per angustam lineam albicat. Digitis pedum membranæ nigræ latæ adhærent, non (ut in reliquo ferè palmipedum genere) continuæ, sed diuulsæ, ut in colymbis magnis ac paruis: sed hoc peculiare habent, quod secantur utrinq;, aut saltem ab altera parte, iuxta digitorum articulos, præsertim in medio. internodia membranarum semicirculos ferè constituunt. Color pedũ pullus, supra genu uerò ubi desinunt plumæ, pars femoris in ambitu ex uiridi flauescit. Collum oblongum, cauda breuissima. Reliqua leges in A.

C.

Fulicæ (maiores puto & marinæ tantum, quę forte phalacrocoraces fuerint) demordent arundi-
nes, do-

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

nes, donec paululum adhuc extent supra aquas, & super stipitibus nidos construunt, ut audio.

F.

Anates & fulcæ (fulicæ) magis per autumnum cõueniunt: sed corporibus temperatis nunquam expedit anatibus aut fulcis uti, Arnoldus Villanou. Fulicæ nostræ nescio quid graue & palustre olent pleruncp, quamobrem à peritioribus elixantur primo in olla aperta, ut odoris uirus exhalet, deinde assantur condiunturcp.

DE SIMILIBVS FVLICAE NOSTRAE AVIBVS, primum Cotta Anglorum, deinde Rallo Italorum, cuius hæc icon est.

FVLICAS nostras in Anglia nullas esse audio: sed similem eis forma & colore auẽ quæ uulgò cotte uel kut appelletur, in fluuijs & stagnis reperiri, magnitudine paulò minorem: cuius rostrum tuberculo quodam rubeo insigniatur, crura etiam rubeant, nulla syncipitis macula. hanc negant diutius posse uolare, quàm pedis cauo hausta (priusquam uolet) aqua retineatur, urinando ad aquæ fundũ uscp, alga, limo, gramine, paruiscp cochleis se nutrit, piscibus abstinet. Cæterum auis quam Hollandi nominant **ein Meercoot** phalacrocorax uel fulica maior uidetur. Vide supra in Fulica recentiorum A.

¶ Misit ad me nuper Geor. Fabricius pictam auem fulicæ nostræ persimilem, undiquacp nigram, nisi quod infra oculos utrincp alba macula rotunda apparet, caluitiũ in syncipite nullum, rostrum quocp & crura nigra sunt: cum illud in nostra albicet, hæc fusca sint. Apud Misenos nimium cõmuni nomine **ein Wasserhũn**, id est gallina aquatilis appellatur.

DE RALLO ITALORVM.

RALLVS magis aquatica est auis, cp terrestris, ac Mæstris, (rure Venetijs non multum distante) magnis capitur expensis, falconũ scilicet, accipitrũmue, ac famulorum cateruæ, qui uenaticorum canum uice, cothurnis induti per aquas illas modo hac, modo illac errantes, uolucres illas quibusdam fustibus exturbent, nonnullos frutices, & arbusculas quas incolunt, concutientes, quò ita postmodum præda sint falconum insidijs. Celeberrima quidẽ est hæc auis inter proceres illius ciuitatis: uerum, iudicio meo, multò, & turdo, & coturnice gustu inferior, Aloisius Mundella archiater Brixiensis in suis ad me literis, à quo iconem quoque accepi. Differt hæc à nostra fulica quòd in alis & circa oculos plus albi coloris habet, rostrum nigrum, crura subuiridia, membranas inter digitos non ita dissectas, caluitium nullum, quantum ex pictura assequor.

DE AVIBVS, QVARVM NOMINVM initialis litera est G.

DE GALBVLA VEL Galgulo.

DE Galbula galgulóue aue, (unã enim utroque nomine appellari arbitror, ut postea doce-

Digital Library (repository)
of Tomsk State University
http://vital.lib.tsu.ru

bo,) quoniam recentiores non parum dissentiunt: primum quæ apud ueteres tradita inuenio, seorsim conscribam. ¶ Auis ictерus uocatur à colore, quæ si spectetur, sanari id malum tradunt, & auem mori. hanc puto Latinè uocari galgulum, Plinius. Et alibi cum pici meminisset illius, qui in surculo arboris nidum suspendit cyathi modo, subdit: Galgulos quidem ipsos dependentes pedibus somnum capere confirmant, quia tutiores ita se sperant, (nos alias etiam aues, caueis inclusas hoc facere uidimus, ut thraupides, non tamen perpetuo:) unde apparet galgulum Plinij aliam esse auem quàm genus illud pici quod nidum suspendit, cum recentiores quidam confundant. Galbula decipitur calamis & retibus ales, Turget adhuc uiridi cũ rudis uua mero, Martialis lib. 13. Idẽ separatim eodem libro de ficedula scribit, unde errores conuincuntur illi qui galbulam cum ficedula confundunt.

¶ Gaza ex Aristotele aliâs celeòn, galgulum uertit, de quo supra scripsi in Auium nominibus quæ à c. incipiunt. uidetur autem gallinaginis aquaticæ genus. aliâs κωλιὸν, quem omnino picum uiridem uulgò dictum existimo, de quo inter picos agemus. Sed nominum similitudo illum, ut conijcio, decepit.

¶ Sunt qui oriolum auem ut barbari nominant, id est uideuallum Germanorum, galgulum esse putent. sed uideuallus pici genus est, nidos à surculis arborum suspendens, quod Plinius, ut paulò antè scripsi, à galgulo separat. ¶ Galgulum quidam à galbula differre putant, ut galbula uel galbulus sit ictерus, Eberus & Peucerus. Ego sanè differre non puto. nam quæ uulgò regalbulus hodie Italis dicitur, quod nomen à galbula factum est, galguli etiam siue ictери colorem pallidum & luridum refert. Plinius enim luridum hanc alitem uocat. Ictерias gemma (inquit) aliti lurido similis, ideo existimatur salubris contra regios morbos. facit autem huius gemmæ genera quatuor. Luridum grãmatici interpretantur quod supra modum pallidum est, quasi loridum & loro percussum. Lurida præterea fiunt, quæ curq; tuentur Arquati, Lucretius lib. 4. Sunt qui ictерum morbum non ab aue ictero nominatum uelint, (quam aliqui charadrium interpretantur, mihi quidem non placet: uide supra in Charadrio A.) sed à quadrupedibus feris quas Græci ictidas (Latini uiuerras uel martes, ut interpres addit) appellant, Aretæus. ἴκτερος à multis oxytonum scribi reperio, sed Oppiani codex noster in Ixeuticis properoxytonum facit. Ictерus (inquit) auis quædam à colore nominatur, quã si quis huius nominis morbo detẽtus inspexerit, mox integrè à morbo liberabitur.

¶ Charadrium galbulam aliqui Germanicè interpretantur Gelbling/ quo nomine auem coloris ferè lutei de genere passerum, spermologum, (ein Emmeritz/) aut similem appellari putẽ, ut illam quæ Gaulammer dicitur alibi: Geor. Agricola Hemmerling appellat, & galgulum interpretatur. Quidam nuper auem, quam mihi loxian appellare placuit, ueterum galgulũ esse cõijciebat.

¶ Ego omnino galgulum galbulámue nullam ex hactenus dictis auibus, sed peregrinam Germaniæ auem esse dixerim, quæ Italicè circa Bergomum galber (galberius, authore Calepino) uocatur: Venetijs etiam becquefigo à quibusdam, sed impropriè, ut & oriolus auis pici genus, (cui similis est:) cum ficedula tantum luscinię similis propriè sic appelletur: (sed quidam etiam Latinè, ut dixi, galbulam cum ficedula confundunt: & Græcos hodie galbulam συκοφάγον nominare audio. nam ficubus etiam uescitur, non uermibus tantum & muscis.) alibi rigey & reigalbulo, uel reigalbero, ut circa Bononiam. alibi galbedro. circa Ferrariam galbedro, uel melesiozallo. Galbula quam Bononiæ uidi circa initium Augusti mensis, magnitudine erat turturis ferè, aut turdi & forma simili, colore partim luteo per dorsum, partim luteo cum uiridi mixto cõstabat, præsertim circa caudæ initium. alæ superius nonnihil obscuræ, inferius fuscæ & nigricantes. pedes fusci. idem color in collo prono, & pectore. uenter albicans lineis per medium nigris distinguebatur. pennæ sub alis minores, luteæ, maiores inferioresq; fuscæ erant. cauda quatuor aut quinq; digitos longa. Hanc fœminam fuisse puto. uidi enim postea alias colore elegantiore magisq; luteo, qui mari conuenit. Rursus aliâs cum uiderem galbulum, uidebatur mihi oriolo pico similis, sed minus flauus, & colore potius mixto ex uiridi, fuico flauoq; constare. Niphus Italus galgulum apud Aristotelem ex interpretatione Gazæ, à rusticis uulgò grallum uocari docet, sed alibi meropẽ quoq; grallum uocari scribit. ¶ Cæterum de Græco apud ueteres galguli nomine non satis mihi constat. conijcio tamen chlorionem esse, cum & color & turturis magnitudo conueniant. Sit ne aliqua naturæ affinitas inter galgulum & oriolũ picum, ac forte etiam meropem, ut conijcio, consyderandũ alijs relinquo.

¶ Auium quædam trimestres sunt (id est tres menses tantum nobiscum manent) ut turtures, & quæ cum fœtum eduxêre abeunt, ut galguli, Plinius. ¶ Galgulum (κωλεὸν) crex impugnat, nocet enim tum ipsi tum pullis, Aristot.

¶ C. Julij Cæsaris futura cędes euidentibus prodigijs denunciata est. Pridie Martias idus auem regaliolum cum laureo ramulo Pompeianæ curiæ se inferentem, uolucres uarij generis ex proximo nemore persecutæ, ibidem discerpserunt, Suetonius. Regaliolus auis est, quam Plinius scribit appellari regem auium in Italia. alij putant galgulum, quæ auis Græcè dicitur ictеros à colore, Calepinus. ego apud Suetonium pro regulo potius acceperim, ut in Cæsarem ac regẽ auis etiam regiæ omen magis conueniat. & forte regalioli nomen uulgus fecit, ceu diminutiuum à regulo, quod rursus à rege diminutiuum est. auicula enim omnium minima tale nomen meretur. Qui galbulum putant, coniecturam fecêre nimirum à uulgari hodie apud Italos nomine, quo hanc auem hodie aliqui